

TYT | KPSS | E-KPSS

DİL BİLGİSİNİ KAFA LA

TAMAMI ÇÖZÜMLÜ

DİL BİLGİSİ SORU BANKASI

NE SORULURSA NEYE BAKILIR?

- Sözcüğün yapısı sorulursa sözcük basit mi, türemiş mi, birleşik mi diye bakılır.
- Sözcüğün kökünün türü sorulursa kökün isim mi, fiil mi olduğuna bakılır.
- Sözcüğün türü sorulursa sözcüğün isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem ve eylem olup olmadığına bakılır.
- Sözcüğün türü belirtilip görevi sorulursa sözcüğün hangi öge olarak kullanıldığına bakılır: özne, nesne, tümleç, yüklem.
- Yüklem türü sorulursa yüklem olan sözcüğün isim mi, fiil mi olduğuna bakılır.
- Yüklem türü sorulursa yüklem türü cümledeki yerine göre kurallı, devrik ya da eksiltili olup olmadığına bakılır.

SES BİLGİSİ

ÇATI BİLGİSİ

YAPI BİLGİSİ

SÖZCÜK TÜRLERİ

CÜMLE ÇEŞİTLERİ

YAZIM KURALLARI

CÜMLENİN ÖGELERİ

NOKTALAMA İŞARETLERİ

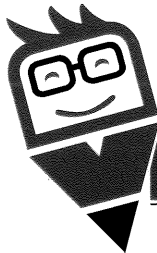
ANLATIM BOZUKLUKLARI

DOĞRU YAZALIM, DOĞRU KULLANALIM

- "birkaç, birtakım, hiçbir, birçok, herhangi bir, bir şey, her şey, her gün, pek çok" sözcüklerinin yazılışına,
- "eloğlu, elkızı, hinoğluhin, çapanoğlu..." sözcüklerinin bitişik yazıldığına,
- "Van Kalesi, Yıldız Sarayı, Ayasofya Camii, Çoban Çeşmesi, Mostar Köprüsü vb." sözlerinde teklik anlamı olduğu için ikinci kelimelerin de büyük harfle başlaması gerektiğine,
- "Van kedisi, Çubuk tursusu, Adana kebabı, Türk lokumu, Trabzon burması vb." sözlerinde özel ada dâhil olmayan ikinci kelimelerin küçük harfle başlaması gerektiğine,
- Virgül ve noktalı virgülün sınavlarda en çok sorulan noktalama işareti olduğuna dikkat etmelisin.

SORU BANKASINDAN DA FAZLASI

Öznur Saat Yıldırım

HOCA

Kafası
YAYINLARI

DİL BİLGİSİ SORU BANKASI

Genel Yayın Yönetmeni

Esra ÖZKAN KARAOĞLU

Yazar

Öznur SAAT YILDIRIM

ISBN

978-625-7248-02-0

Grafik-Tasarım

Hoca Kafası Yayınları / Grafik-Tasarım

1. Baskı

İzmir, Ekim 2020

Baskı

Birleşik Matbaacılık Ltd. Şti.

Buca OSB Mahallesi, Begos 2. Bölge, 3/20 Sokak,

No:17, K: -3 Buca / İZMİR

İletişim Adresi

Genel Merkez / ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 47988

Matbaa Sertifika No: 47989

© COPYRIGHT HOCA KAFASI DİJİTAL VE İNTERAKTİF YAYINCILIK

Yayın Hakkı

Bu kitabın her türlü yayım hakkı Hoca Kafası Dijital ve İnteraktif Yayıncılık Ticaret ve Limited Şirketi'ne aittir. Bu kitabın baskısından 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasası hükümleri gereğince kaynak gösterilerek bile olsa alıntı yapılamaz, herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, genel ağ ve diğer elektronik ortamlarda yayımlanamaz.

BU KİTAP T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI BANDROLÜ İLE SATILMAKTADIR.

SUNU

Kıymetli arkadaşım,

Sınavlarda önemli bir yere sahip olan dil bilgisi kısmını daha hızlı ve kolay yapabilmen için hazırladığım bu kaynağı sistemli bir şekilde çözüp detaylı verilen çözümleri okursan sınavda yapamayacağın sorunun olmadığını göreceksin.

Elindeki kaynak, dil bilgisinin tüm kazanımlarını içeren, tüm soru köklerini barındıran eşsiz bir eserdir.

Konu konu, kazanım kazanım giden testlerle en alt birimdeki konudan sonra öğrenmeyi gerçekleştirip gerçekleştirmediğini göreceksin, karma testlerle konuya hâkimiyetini artıracak, çözümlerle de dil bilgisini defalarca tekrar etmiş olacaksın.

Sen bana inandın bu kitabı aldın, ben de sana inanıyorum. Kazanacaksın!

Haydi, DİL BİLGİSİNİ KAFALA'yalım!

Öznur Saat Yıldırım

 [oznursaatyildirim](#)

İÇİNDEKİLER

TEST 1: SÖZCÜKTE YAPI - I (SÖZCÜĞÜN KÖKÜ).....	9
TEST 2: SÖZCÜKTE YAPI - II (ÇEKİM EKLERİ)	15
TEST 3: SÖZCÜKTE YAPI - III (YAPIM EKLERİ)	21
TEST 4: SÖZCÜKTE YAPI - IV (ÇEKİM - YAPIM EKLERİ)	27
TEST 5: SÖZCÜKTE YAPI - V (KARMA)	33
TEST 6: SÖZCÜKTE YAPI - VI (KARMA)	39
TEST 7: SÖZCÜK TÜRLERİ - İSİM (AD) - I	45
TEST 8: SÖZCÜK TÜRLERİ - İSİM (AD) - II	49
TEST 9: SÖZCÜK TÜRLERİ - SIFAT (ÖN AD) - I	55
TEST 10: SÖZCÜK TÜRLERİ - SIFAT (ÖN AD) - II	61
TEST 11: TAMLAMALAR - I.....	67
TEST 12: TAMLAMALAR - II.....	72
TEST 13: TAMLAMALAR - III.....	78
TEST 14: SÖZCÜK TÜRLERİ - ZAMİR (ADIL) - I	84
TEST 15: SÖZCÜK TÜRLERİ - ZAMİR (ADIL) - II	89
TEST 16: SÖZCÜK TÜRLERİ - ZARF (BELİRTEÇ) - I.....	95
TEST 17: SÖZCÜK TÜRLERİ - ZARF (BELİRTEÇ) - II.....	101
TEST 18: SÖZCÜK TÜRLERİ - EDAT (İLGEÇ).....	107
TEST 19: SÖZCÜK TÜRLERİ - BAĞLAÇ	111
TEST 20: SÖZCÜK TÜRLERİ - EDAT - BAĞLAÇ - ÜNLEM	115
TEST 21: SÖZCÜK TÜRLERİ (KARMA) - I (İSİM SOYLU SÖZCÜKLER).....	119
TEST 22: SÖZCÜK TÜRLERİ (KARMA) - II (İSİM SOYLU SÖZCÜKLER).....	125
TEST 23: SÖZCÜK TÜRLERİ (KARMA) - III (İSİM SOYLU SÖZCÜKLER).....	131
TEST 24: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER (EYLEMLER) - I (FİLDE ANLAM - FİİL ÇEKİMİ).....	137
TEST 25: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER (EYLEMLER) - II (FİLDE ANLAM - FİİL ÇEKİMİ).....	143
TEST 26: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER (EYLEMLER) - III (FİLDE ANLAM - FİİL ÇEKİMİ).....	151
TEST 27: EK FİİL - I.....	157
TEST 28: EK FİİL - II.....	163
TEST 29: FİİLDE YAPI - I	171
TEST 30: FİİLDE YAPI - II	179
TEST 31: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER) - I	187

TEST 32: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER) - II	193
TEST 33: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER - FİİL ÇATISI - I.....	199
TEST 34: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER - FİİL ÇATISI - II.....	205
TEST 35: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER - FİİL ÇATISI - III.....	210
TEST 36: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER (KARMA) - I.....	217
TEST 37: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER (KARMA) - II.....	223
TEST 38: SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLLER (KARMA) - III.....	231
TEST 39: CÜMLENİN ÖGELERİ - I.....	239
TEST 40: CÜMLENİN ÖGELERİ - II	247
TEST 41: CÜMLENİN ÖGELERİ - III	255
TEST 42: CÜMLENİN ÖGELERİ - IV.....	263
TEST 43: CÜMLENİN ÖGELERİ - V.....	271
TEST 44: CÜMLE TÜRLERİ - I.....	279
TEST 45: CÜMLE TÜRLERİ - II.....	284
TEST 46: CÜMLE TÜRLERİ - III.....	292
TEST 47: CÜMLE TÜRLERİ - IV	300
TEST 48: DİL BİLGİSİ - KARMA TEST - I.....	307
TEST 49: DİL BİLGİSİ - KARMA TEST - II	313
TEST 50: DİL BİLGİSİ - KARMA TEST - III	319
TEST 51: DİL BİLGİSİ - KARMA TEST - IV.....	327
TEST 52: SES BİLGİSİ - I.....	334
TEST 53: SES BİLGİSİ - II	341
TEST 54: SES BİLGİSİ - III.....	347
TEST 55: SES BİLGİSİ - IV.....	354
TEST 56: SES BİLGİSİ - V.....	361
TEST 57: YAZIM KURALLARI - I.....	367
TEST 58: YAZIM KURALLARI - II.....	374
TEST 59: YAZIM KURALLARI - III.....	380
TEST 60: YAZIM KURALLARI - IV	386
TEST 61: YAZIM KURALLARI - V	392
TEST 62: NOKTALAMA İŞARETLERİ - I.....	398
TEST 63: NOKTALAMA İŞARETLERİ - II.....	404
TEST 64: NOKTALAMA İŞARETLERİ - III.....	411
TEST 65: NOKTALAMA İŞARETLERİ - IV	417
TEST 66: NOKTALAMA İŞARETLERİ - V	424
TEST 67: ANLATIM BOZUKLUKLARI- I.....	431
TEST 68: ANLATIM BOZUKLUKLARI- II.....	438

DİL BİLGİSİ SORULARINDA NE SORULURSA

NEYE BAKILMALI?

Sözcüğün kökü sorulursa sözcüğün anlamlı en küçük birimine bakılmalı: Kök, isim ya da fiil soylu bir sözcüktür.

Sözcüğün kökünün türü sorulursa kökün isim mi fiil mi olduğuna bakılmalı. (-mek/-mak)

Hangisi gövdedir derse yapım eki almış yani türemiş sözcük aranmalı.
Gövde = Türemiş sözcük (ev-len-)

Hangisi gövdeden türemiştir derse en az iki yapım eki almış türemiş sözcük aranmalı.
(ev-len-dir-dik.)

"Sözcük yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?" derse sözcük basit mi, türemiş mi, birleşik mi diye bakılmalı.

"Hangisinde diğerlerinden farklı işlevde kullanılmış bir ek vardır / '....' ekinin işlevi diğerlerinden farklıdır?" derse önce yapım eki / çekim eki ayrımına bakılmalı.

Hepsinde yapım eki varsa ne tür yapım eki olduğuna bakılmalı: iye, ifye, fbye, fiye.

Hepsinde çekim eki varsa isim çekim eki mi, fiil çekim eki mi olduğuna bakılmalı.

Bazen de hepsi isim çekim eki olabilir ama farklı türdedirler: hâl eki - iyelik eki gibi.

Bütün sözcükler birleşik yapıdaysa birleşme şekillerine bakılmalı:

Ad + Ad: hanım + eli, gök + kuşağı

Ad + Fiil: gece + konu, şıp + sevdi

Sıfat + Ad: sivri + sinek, ak + ciğer

Ad + Fiillimsi: uçak + savar, gönül + çelen, deger + bilmez

Fiil + Fiil: tut + kal, çek + yat, yap- + abil-

Sözcüğün türü sorulursa sözcüğün isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem ve eylem olma durumuna bakılmalı.

Sözcüğün türü belirtilip görevi sorulursa cümlede hangi öge olarak kullanıldığına bakılmalı: özne, nesne, tümleç, yüklem.

→ Tamlamanın türü sorulursa önce isim tamlaması mı, sıfat tamlaması mı diye bakılmalı.
Hepsi isim tamlaması ise belirtili isim tamlaması mı, belirtisiz isim tamlaması mı yoksa zincirleme isim tamlaması mı diye bakılmalı.

→ "Ara söz hangisinde diğerlerinden farklı görevdedir?" derse ara söz, açıklayıcı ara söz olarak mı kullanılmış, ek bir bilgi vermek için mi kullanılmış diye bakılmalı.

→ Yüklemin türü sorulursa yüklem olan sözcük, isim soylumu mu, eylem soylu mu diye bakılmalı.

→ Yüklemin yerine göre / ögelerin dizilişine göre cümle sorulursa yüklem sonda mı (kurallı), başta ya da ortada mı (devrik) diye bakılmalı. Eğer cümlede yüklem söylenmemişse eksiltili bir cümle vardır.

→ Yüklemin yapısı sorulursa yüklem basit sözcük mü, türemiş sözcük mü, birleşik sözcük mü diye bakılmalı.

→ Cümlelerin yapısı ya da yargı sayısı sorulursa cümlelerin basit cümle mi, birleşik cümle mi olduğuna bakılmalı.
Basit cümlelerde tek yargı vardır.
Birleşik cümlelerde birden fazla yargı vardır. (Temel cümle + yan cümle)
Eğer bütün cümleler birleşik cümle ise bu sefer ne tür birleşik cümle olduğunu sorguluyor demektir.
Verilen cümle iç içe birleşik cümle mi, girişik birleşik cümle mi diye bakılmalı.

→ Anlamına göre cümle sorulursa cümleler olumlu mu, olumsuz mu diye bakılmalı.

→ Ek fiilin görevi sorulursa ek fiil isme gelip ismi yüklem mi yapmış yoksa basit zamanlı eyleme gelecek onu birleşik zamanlı eylem mi yapmış, diye bakılmalı.

→ Eylemin / yüklemin zamanı sorulursa eylemin basit zamanlı mı, birleşik zamanlı mı olduğuna bakılmalı.
Basit zamanlı eylemlerde tek kip eki vardır. (okumuşsun, geziniyor.)
Birleşik zamanlı eylemlerde kip eki + ek eylem (idi, imiş, ise, -dır) vardır.(okumuştun = okumuş idin, geziniyormuş)

→ "Hangi cümlede zaman anlamı vardır?" derse cümlede zaman zarfı (ne zaman?) aranmalı.

→ "Hangi cümlelerin eyleminde/yükleminde zaman anlamı vardır?" derse yüklemde / eylemde haber kiplerinden (-yor, -dı, -mış, -acak, -r) biri aranmalı.
Dilek kiplerinde zaman anlamı olmaz: gereklilik kipi (-meli), dilek-şart kipi (-se), istek kipi (-e), emir kipi.

- ➔ Ögeleri bulurken önce yüklem bulunmalı.
Diğer ögeleri bulmak için tüm sorular yükleme yöneltilmeli.
Yüklemden sonra özne, sonra -varsa- belirtili/belirtisiz nesne bulunmalı. Sonra da diğer ögeler bulunmalı.

- ➔ İkilemeler, tamlamalar, deyimler, birleşik sözcükler, yardımcı eylemle kurulmuş birleşik eylemler, edat öbekleri, bağlama öbekleri, eylemsi öbekleri asla parçalanamaz, aynı ögede kalmalı.

- ➔ İkilemenin türü ya da görevi sorulursa ikilemenin isim mi, sıfat mı, zarf mı olduğuna bakılmalı.

- ➔ İkilemenin kuruluş şekli ya da yapılış biçimi sorulursa ikilemeyi meydana getiren sözcüklere bakılmalı: Aynı sözcüğün tekrarı mı, eş anlamlı mı, yakın anlamlı mı, karşıt anlamlı mı, biri anlamlı biri anlamsız mı, ikisi de anlamsız mı, yansıma sözcüklerden mi oluşmuş...

- ➔ Çatı özellikleri sorulursa yüklemi eylem (fiil) olan cümle aranmalı.
Yüklemi isim olan cümlelerde çatı özellikleri aranmaz.

- ➔ Öznesine (ya da özne – yüklem ilişkisine) göre cümle (fiil çatısı) sorulursa cümlelerin yüklemeleri bulunup eylemlerin etken mi, edilgen mi, işteş mi, dönüşlü mü olduğuna bakılmalı.

İŞİ YAPAN BELLİ İSE	: ETKEN ÇATILI
İŞ BAŞKASI TARAFINDAN YAPILIYORSA	: EDİLGİN ÇATILI
İŞ KENDİ KENDİNE YAPILIYORSA	: DÖNÜŞLÜ ÇATILI
İŞ KARŞILIKLI - BİRLİKTE YAPILIYORSA	: İŞTEŞ ÇATILI

- ➔ Verilen cümlelerin hepsinin yüklemi işteş ise ne tür işteş olduğuna bakılmalı.
Yüklemde belirtilen iş karşılıklı mı, birlikte mi yapılmıştır?

- ➔ Nesnesine göre (ya da nesne – yüklem ilişkisine göre) cümle (fiil çatısı) sorulursa yüklemeler bulunmalı, yüklemelerin geçişli fiil mi, geçişsiz fiil mi olduğuna bakılmalı.
Ad (isim) cümlelerinde kesinlikle çatı özellikleri aranmaz.

- ➔ Yüklemi geçişli olduğu hâlde nesne kullanılmayan cümleyi sorarsa geçişsiz fiillerin yüklem olduğu cümleler elenmeli, cevap geçişlilerde aranmalı.

- ➔ Birbirlerine bağlanışlarına göre cümleler sorulursa cümleler sıralı mı, bağlı mı diye bakılmalı.
Sıralı cümlelerde cümleler virgül (,) ya da noktalı virgülle (;) sıralanır.
Bağlı cümlelerde cümleler bağlaçlarla bağlanır.

1. Kök, sözcüğün anlamlı en küçük parçasıdır. Bir sözcüğün kökü isim ya da fiil olabilir.

Buna göre

- I. Tüm etmenleri tek tek ele alırsız.
 II. Zihinsel yeteneklerinize hayranım.
 III. Sürenin sonuna yaklaştık.
 IV. Mevzuyu bağlamak size düştü.
 V. Makul biçimde karşılamak isterdim.

cümlelerinden hangisinde altı çizili sözcüğün kökü diğerlerinden farklı türdedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki dizelerden hangisinde altı çizili sözcüğün kökü fiildir?

- A) Hani bir sevgilin vardı
 Yedi sekiz sene önce
 B) Dün yolda rastladım
 Sevindi beni görünce
 C) Sokakta ayaküstü
 Konuştuk ordan burdan
 D) Evlenmiş, çocukları olmuş
 Bir kız, bir oğlan
 E) Bir suçlu gibi ezik
 Sana selam söyledi

3. Aşağıdakilerden hangisinde altı çizili sözcüklerin kökü sesteş köklere örnek gösterilebilir?

- A) Soruları tek tek dinlemek istiyorum.
 Kaçta geleceğimi sormuştunuz, değil mi?
 B) Yaşantımız artık yavaş yavaş değişecek.
 Epeydir ahşap bir kulübede yaşıyorum.
 C) Gölgedeki akıntı bu mevsimde hızlanır.
 Saçlarının aklaşması günden güne belirginleşti.
 D) Alt kattaki yazıcıda da bir arıza var.
 Her yazar, serüveninde tek başınadır.
 E) Dizinin son bölümü geçen hafta yayımlandı.
 Bardakları rafa dizmeye çalışıyorum.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün kökünün türü ayrıç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Mücadeleye yatkın bir duruşu var. (Fiil kök)
 B) Parayı denkleştirince konuşalım. (İsim kök)
 C) Saçları değirmende ağartmadık. (Fiil kök)
 D) Bağlantıları ben sağlayacağım. (İsim kök)
 E) Mahalleyi benimseyeceği belliydi. (İsim kök)

5. Nitelikli yapıt, ulaştığı kişilerde bir farkındalık sağlar.
 I II

Tabii okurun ona açık olması, onu reddetmemesi
 III IV

koşulu önemlidir.
 V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi, kökünün türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Anlamı çoğaltmak için kelime oyunları yaparız.

Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük kökünün türü yönüyle bu cümledeki altı çizili sözcüğün özdeşidir?

- A) Kütükleri büyükçe bir depoya yığın.
 B) Fiziksel gelişimi oldukça normal.
 C) İnsan kaynakları birimiyle görüşelim.
 D) Olumsuz yorumları duymazdan gel.
 E) Görev paylaşımından memnundum.

7. Hatırladığım şu: O günlerde beni hayli etkileyen
 I II

sürpriz bir karşılaşmayı düzyazıyla aktarmanın
 beni daha iyi bir duruma ulaştıracağı inancına
 III IV

varmışım.
 V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi kökünün türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Bilişim güvenliği uzmanları bir kuruluşun bilgi sistemi siber saldırılara karşı savunmakla görevlidir.
- I II III
IV V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangisinin kökü "ortak kök" kavramına örnek gösterilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki ifadeye örnek yoktur?

- A) O yıllarda göçün anlamını bilmiyordum. (Ortak kök)
B) Başını tıktırının geldiği yöne çevirdi. (Yansıma kök)
C) Karaya ayak basmak onu rahatlatmıştı. (Sesteş kök)
D) Uzmanlaşmak istemediğini anlatır dururdu. (İsim kök)
E) Dil işçiliğini baştan beri önemsiyorsunuz. (Fiil kök)

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün kökü isimdir?

- A) Belli aralıklarla kalkıp odada volta atıyordu.
B) Adımlarımı sayarken olup biteni elbette görmemişim.
C) Seçiminden dolayı pişman olmanı istemeyiz.
D) Bebek, parlak ışıklardan rahatsız olabilir.
E) Sıkışmışlık hissinden kurtulmanın bir yolu olmalı.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün kökü "Ayrıntılar üzerinde konuştuk." cümlesindeki altı çizili sözcüğün kökünden tür yönüyle farklıdır?

- A) Kısıtlı imkânlarla rağmen iyi iş çıkardınız.
B) Duygusal değerlendirmelerinde ölçsüzdü.
C) Yerleşim planıyla ilgili görüşlerimizi ifade ettik.
D) Acelecilik, yayıncılığın dikkat çekici yönlerindendir.
E) Son sözü söyleme takıntısı çekilmez bir hâl aldı.

12. Omega-3 yağ asitleri hem kalp sağlığını hem de bilişsel sağlığı olumlu yönde etkiliyor. Fareler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre omega-3 çoklu doymamış yağ asidi desteği bellek gelişiminde
- I II
III IV

de önemli rol oynuyor.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinin kökünün türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. Bilgi ve iletişim teknolojileri insanlığın sürdürülebilir bir biçimde gelişmesini kolaylaştırır; yoksulluğa karşı savaşım için kullanılabilir, toplumun her düzeyinde, "bilgilendirilmiş" ve katılımcı karar alma süreçlerini güçlendirebilir.
- I II
III IV
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangilerinin kökü isimdir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

14. Aşağıdaki dizelerin hangisinde altı çizili sözcükler köklerinin türü bakımından aynıdır?

- A) Araya gitti diye iclenme baharına
Huduttan götürdüğün şan yetişir yârına
B) Biz bu sonsuz yollarda varıyoruz gitgide
İki dağ ortasında boğulan bir geçide
C) Ardımda kalan yerler anlaşıırken baharla
Önümdeki arazi örtülü şimdi karla
D) Bir kitabe kokusu duyuluyor yazında
Korkarım yaya kaldın bu gurbet çıkamazında
E) Gözlerime çökerken ağır uyku sisleri
Çiçekliyor duvarı ocağın akisleri

1. Sorunun öncülünde "kök" kavramı açıklanmıştır.

HATIRLAYALIM:

- Buna göre sözcüğün kökünü bulmak için onu yapım eklerinden ayırarak anlamlı en küçük birime ulaşmak gerekir.
- Bir sözcüğün kökü ya isim ya da fiildir.
- İsim kök, "-mek / -mak" ekini almaz ancak fiil kök bu ekleri alır.

Buna göre numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin köklerini bulalım:

- et-men-ler-i > **"et-"** fiil köktür.
- yet-enek-ler-iniz-e > **"yet-"** fiil köktür.
- sür-e-nin > **"sür-"** fiil köktür.
- bağ-la-mak > **"bağ"** isim köktür.
- biç-im-de > **"biç-"** fiil köktür.

Kökü "isim" olduğu için, farklı olan sözcük **"bağlamak"**tır.

CEVAP: D

2.

HATIRLAYALIM:

- Bir sözcüğün kökü, onun anlamlı en küçük parçasıdır. Kökün, sözcükle bir anlam ilgisi içerdiği unutulmamalıdır. Örneğin "korkunç" sözcüğünün kökü "kork-" fiilidir.
- **Bir sözcüğün kökü isim ya da fiil olabilir:**
bozuk > "boz-" fiil kök
temizlerim > "temiz" isim kök

Buna göre seçeneklerdeki altı çizili sözcüklerin köklerini bulalım.

- sev-gi-li-n > **"sev-"** fiil kök
- yol-da > **"yol"** isim kök
- sokak-ta > **"sokak"** isim kök
- ev-len-miş > **"ev"** isim kök
- suç-lu > **"suç"** isim kök

Kökü fiil olan yalnızca **"sevginin"** sözcüğüdür.

CEVAP: A

3.

HATIRLAYALIM:

- Yazılışları aynı olmasına rağmen bambaşka anlamları karşılayan kök durumunda olan sözcüklere sesteş kök denir:

Örnek:

kara: yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü, toprak

kara: en koyu renk, siyah, ak, beyaz karşıtı

Buna göre seçeneklerdeki altı çizili sözcüklerin köklerini inceleyelim:

- "sor-u-lar-ı"** ve **"sor-muş-tu-nuz"** sözcüklerinin ikisinde de kök "sor-" fiilidir.
- "yaş-an-tı-mız"** ve **"yaş-a-yor-um"** sözcüklerinin ikisinde de kök, "doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman" anlamındaki "yaş" ismidir.
- "ak-ıntı"** sözcüğünün kökü "ak-" fiilidir. **"ak-laş-ma-sı"** sözcüğünün kökü ise "beyaz" anlamındaki "ak" ismidir. İki "ak" birbirinden tamamen farklı sözcükler olduğu için sesteşlik özelliği taşımaktadır.
- "yaz-ıcı-da"** ve **"yaz-ar"** sözcüklerinin ikisinde de kök "yaz-" fiilidir.
- "diz-i-nin"** ve **"diz-me-y-e"** sözcüklerinin ikisinde de kök aynı anlamdaki "diz-" fiilidir.

CEVAP: C

4.

HATIRLAYALIM:

- Sözcüğün kökünü bulmak için onu yapım eklerinden ayırarak anlamlı en küçük birime ulaşmak gerekir.
- **Bir sözcüğün kökü ya isim ya da fiildir.**
- İsim kök, "-mek / -mak" ekini almaz ancak fiil kök bu ekleri alır.

Buna göre

- "yat-kın"** sözcüğünün kökü "yat-" fiilidir.
- "denk-leş-tir-ince"** sözcüğünün kökü "denk" ismidir.
- "ağ(k)-ar-t-ma-dı-k"** sözcüğünün kökü **"ak"** ismidir. "beyazlaştırmak" anlamındaki sözcük "beyaz" anlamındaki "ak" isminden türemiştir. Ayraç içindeki açıklama yanlıştır.
- "sağ-la-y-acağ-ım"** sözcüğünün kökü "sağ" ismidir.
- "ben-imse-y-eceğ-i"** sözcüğünün kökü "ben" zamiridir. Zamir de isim soylu bir sözcük olduğu için isim köktür.

CEVAP: C

5.

HATIRLAYALIM:

- Bir sözcüğün kökü "isim kök" ya da "fiil kök" olarak ifade edilir. İsim kök, "-mek / -mak" eklerini almaz ancak fiil kök bu ekleri alır.
- Sözcük önce anlamlı en küçük parçasına ayrılmalı, sonra da bu parçanın "-mek / -mak" eki alıp almadığı incelenmelidir.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- yap-ıt > "**yap-**" fiil kök
- fark-ı-n-da-lık > "**fark**" isim kök
- oku-r-un > "**oku-**" fiil kök
- aç-ık > "**aç-**" fiil kök
- koş-ul > "**koş-**" fiil kök

Kökü isim olan yalnızca "farkındalık" sözcüğüdür.

CEVAP: B

7.

HATIRLAYALIM:

- Sözcüğün kökünü bulmak için onu yapım eklerinden ayırarak anlamlı en küçük birime ulaşmak gerekir.
- **Bir sözcüğün kökü ya isim ya da fiildir.**
- İsim kök, "-mek / -mak" ekini almaz ancak fiil kök bu ekleri alır.

I. hatır-la-dık-ım > "**hatır**" isim köktür.

II. et-ki-le-y-en > "**et-**" fiil köktür.

III. dur-um-a > "**dur-**" fiil köktür.

IV. inan-ç-ı-n-a > "**inan-**" fiil köktür.

V. var-mış-tı-m > "**var-**" fiil köktür.

"hatırladığım" sözcüğünün kökü isim (hatır), diğer sözcüklerin kökü fiildir.

CEVAP: A

6.

HATIRLAYALIM:

- Bir sözcüğün kökünün türü sorulduğunda sözcük, anlamlı en küçük parçasına kadar ayrılır ve bu parçanın isim mi fiil mi olduğuna bakılır:

- "**çoğaltmak**" sözcüğünün kökü "çok" ismidir.
- "çok" ismi, isimden fiil yapan "-al" ekini aldığı için ünsüz yumuşaması gerçekleşmiştir: **çok-al- > çoğal-**

O hâlde seçeneklerdeki altı çizili sözcüklerden kökü isim olan aranacaktır:

- büyü-k-çe > "**büyü-**" fiil kök
- gel-iş-im-i > "**gel-**" fiil kök
- kayna-k-lar-ı > "**kayna-**" fiil kök
- yor-um-lar-ı > "**yor-**" fiil kök
- pay-laş-im-i-n-dan > "**pay**" isim kök

Yalnızca E'deki "paylaşımından" sözcüğünün kökü isim olduğu için cevap E'dir.

CEVAP: E

8.

HATIRLAYALIM:

- Aynı anlam çerçevesinde hem isim kök hem fiil kök olarak kullanılan köklere "ortak kök" denir. "barış, eski, güreş, boya..." gibi sözcükler buna örnekler.
- Ortak kökler sesteş köklerden farklıdır. Sesteşlikte iki sözcük arasında hiçbir anlam ilgisi yoktur: yaz, yüz, al, ben, sol, gül...

Buna göre altı çizili sözcüklerin köklerini bulalım:

I. bil-iş-im > "**bil-**" fiil köktür.

II. güven-lik-i > "**güven**" bu cümlede isim köktür. Ancak "güven-" fiili de olduğu için fiil kök olarak da kullanılabilir. Bu da onun ortak kök olduğunu gösterir.

III. kur-ul-uş-un > "**kur-**" fiil köktür.

IV. sav-un-mak-la > "**sav-**" fiil köktür.

V. gör-ev-li-dir > "**gör-**" fiil köktür.

"bil-", "kur-", "sav-" ve "gör-" fiilleri sözcüklerin köküdür, aynı zamanda isim kök olarak kullanılamadıkları için ortak kök olamaz.

CEVAP: B

9. A) Aynı anlam çerçevesinde hem isim kök hem fiil kök olarak kullanılan köklere "**ortak kök**" denir. "kuru, boya, güven..." gibi sözcükler buna örnektir. A'da "göç" sözcüğü ortak köktür: "Bizi göçe zorladılar." cümlesinde "göç" isim köktür. "O da buradan göçtü." cümlesinde "göç-" fiil köktür.
- B) Seslerin taklit edilmesiyle oluşturulan sözcüklere "**yansıma sözcük**" denir. "tak, pat, güm, fıs..." gibi sözcükler yansımadır. İsim kök olarak kabul edilen bu sözcüklerden yeni sözcükler türetilir. B'de "tıkırtının" sözcüğünün kökü olan "tık" da yansıma bir köktür.
- C) Yazılışları aynı olmasına rağmen bambaşka anlamları karşılayan kök durumunda sözcüklere "**sesteş kök**" denir. C'de "kara" sözcüğü "toprak parçası" anlamında bir isim köktür. Ancak bu sözcüğün "siyah" anlamı da olduğu için sözcük, sesteş bir köktür.
- D) "-mek / -mak" ekini almayan kök durumundaki sözcükler **isim köktür**. D'de "usta, sanatkar, mahir" anlamında "uz" isim kökünden "uzman" ismi türemiştir.
- E) "-mek / -mak" ekini alan kök durumundaki sözcükler fiil köktür: dön-, bil-, kaç-... E'deki sözcüklerden hepsi isim köklüdür: "dil, iş, baş, beri, ön" Cümlede fiil köke örnek yoktur.

CEVAP: E

10. Bir sözcüğün kökü ya isim ya da fiildir. İsim kök, "-mek / -mak" ekini almaz ancak fiil kök bu ekleri alır.

Sözcüğün kökünü bulmak için onu yapım eklerinden ayırarak anlamlı en küçük birime ulaşmak gerekir.

A'daki "**ara-lık-lar-la**" sözcüğünün kökü "**ara**"dır: "ara-" fiilini akla getirir de sözcüğün anlamına bakıldığında "iki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, boşluk, mesafe" anlamında **isim köktür**.

Diğer seçeneklerdeki altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- B) **ad-ım-lar-ım-ı** > "adım", "yürümek için yapılan ayak atışlardan her biri" olduğu için "at-" fiiliyle ilgilidir.

Sözcüğün kökü "at-" fiildir.

- C) **seç-im-in-den** > Sözcüğün kökü "seç-" fiildir.
D) **ışık-lar-dan** > Sözcüğün kökü "ışık-" fiildir.
E) **sık-ış-mış-lık** > Sözcüğün kökü "sık-" fiildir.

CEVAP: A

11. Bir sözcüğün kökünün türü sorulduğunda sözcük, anlamlı en küçük parçasına kadar ayrılır ve bu parçanın isim mi fiil mi olduğuna bakılır:

"**ayrıntılar**" sözcüğünün kökü "ayır-" fiildir. Fiil, fiilden isim yapan "-ıntı" ekini alarak "ayrıntı" ismine dönüşmüştür. Türeme esnasında ünlü (hece) düşmesi gerçekleşmiştir.

ayır-ıntı-lar > ay(ı)rıntılar

Soruda "ayrıntılar" sözcüğünün kökünün türünden farklı bir kök türüne sahip sözcük sorulmaktadır. Yani kökü isim olan bir sözcük bulunmalıdır.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- A) **kıs-it-ılı** > Sözcüğün kökü "kıs-" fiildir.
B) **ölç-ü-süz-dü** > Sözcüğün kökü "ölç-" fiildir.
C) **yer-leş-im** > Sözcüğün kökü "yer" ismidir. Cevap budur.
D) **yay-in-cı-lık-ın** > Sözcüğün kökü "yay-" fiildir.
E) **tak-ıntı-sı** > Sözcüğün kökü "tak-" fiildir.

CEVAP: C

12.

HATIRLAYALIM:

Bir sözcüğün kökü ya isim ya da fiildir.

- İsim kök, "-mek / -mak" ekini almaz ancak fiil kök bu ekleri alır.
- Sözcüğün kökünü bulmak için onu yapım eklerinden ayırarak anlamlı en küçük birime ulaşmak gerekir.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- I. **ol-um-lu** > "ol-" fiil kök
II. **et-ki-le-yor** > "et-" fiil kök
III. **doy-ma-mış** > "doy-" fiil kök
IV. **belle-k** > "belle-" fiil kök
V. **oy(u)n-a-yor** > "oyun" isim kök

"oynuyor" sözcüğünün kökü isim, diğer sözcüklerin kökü fiildir.

UYARI:

İsimden fiil yapan "-a /-e" eki "oyun", "beniz" sözcüklerinde ünlü düşmesine yol açar:

oyun-a- > oy(u)na- > oyna-
beniz-e > ben(i)ze- > benze-

CEVAP: E

13. Bir sözcüğün, sözcükle anlam ilişkisi içeren, anlamlı en küçük parçası o sözcüğün köküdür. Bu kök "-mek / -mak" ekini almıyorsa isim kök olarak isimlendirilir.

Buna göre aşağıdaki sözcüklerin kökü fiildir çünkü anlamlı en küçük parçaları "-mek / -mak" ekini alır:

I. **ilet-iş-im** > "ilet-" fiil kök

IV. **kat-il-ım-cı** > "kat-" fiil kök

V. **sür-eç-ler-i-n-i** > "sür-" fiil kök

Ancak II ve III numaralı sözcükler isim köklüdür:

II. **yok-sul-luk-a** > "yok" isim kök

III. **top-lu-m-un** > "top" isim kök

UYARI:

"topl", "toplum", "toplan-", "toplantı", "topak", "topla"... gibi sözcüklerin kökü eski Türkçede "bütün, tüm" anlamlarındaki "top" sözcüğüdür.

CEVAP: C

14.

HATIRLAYALIM:

Bir sözcüğün kökü ya isim ya da fiildir.

- İsim kök, "-mek / -mak" ekini almaz ancak fiil kök bu ekleri alır.
- Sözcüğün kökünü bulmak için onu yapım eklerinden ayırarak anlamlı en küçük birime ulaşmak gerekir.

Soruda köklerinin türü bakımından aynı olan sözcüklerin yer aldığı seçenek istenmiştir.

Buna göre seçenekleri inceleyelim:

- A) iç-len-me > "iç" isim kök
yet-iş-ir > "yet-" fiil kök
- B) son-suz > "son" isim kök
geç-it-e > "geç-" fiil kök
- C) art-ım-da > "art" isim kök
ört-ül-ü > "ört-" fiil kök
- D) **kok-u-su** > **"kok-" fiil kök**
çık-maz-ı-n-da > **"çık-" fiil kök**
- E) uyu-gu > "uyu-" fiil kök
çiçek-le-yor > "çiçek" isim kök

CEVAP: D

1. Çekim ekleri, yeni bir sözcük türetmeyen, sözcüğün cümlede diğer sözcüklerle ilişkisini belirleyen eklerdir.

Buna göre

Zamanın uzaydan tümüyle ayrı ve bağımsız olma-

I II III

diği, kavranması zor düşünceler arasında yer alıyor.

IV V

cümlesindeki altı çizili sözcüklerden hangisi çekim eki almamıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Hâl (durum) ekleri adlara ya da ad görevinde kullanılan sözcüklere gelen belirtme, yönelme, bulunma ve ayrılma ekleridir.

I. Sistemde ufak bir arıza var. (Bulunma hâl eki)

II. Süreç boyunca zorluklar yaşandı. (Yönelme hâl eki)

III. Onun yeteneklerinden haberin yoktu. (Ayrılma hâl eki)

IV. Yorumları hepimizi şaşırttı. (Belirtme hâl eki)

Buna göre yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde altı çizili sözcük ayrıç () içinde verilen hâl ekini almamıştır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Çekim eki olan "-ler / -lar" isimlere veya isim görevindeki sözcüklere "çoğul eki"; çekimli fiillere ya da cümlelerin yüklemine "onlar" anlamı katan bir kişi eki olarak gelir.

Buna göre "-ler / -lar" eki aşağıdakilerin hangisinde farklı bir görevde kullanılmıştır?

A) Elbette belirsizlikler herkesi yorar.
B) Biraz inatlaşırlar ama bir yolunu bulurum.
C) Derinlikli karakterler görmeyi umuyorduk.
D) Hesaplar sanırım biraz karışacak.
E) Zor zamanlar geçirdiğini bilemezdik.

4. İsimlere ya da isim görevinde kullanılan sözcüklere eklenerek onların ait olduğu kişiyi / varlığını bildiren eklerle iyelik eki denir. İyelik ekleri sözcüğe sahiplik anlamı katar. İyelik eki alan sözcüğün başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" sözcükleri getirilebilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük iyelik eki almamıştır?

A) Öğrenimimi Ankara'da tamamladım.
B) Sonunda emeğimizin karşılığını alacaksınız.
C) Sorumluluğu kimseyle paylaşmak istemem.
D) Kaygıları hata yapmasına sebep olacak.
E) Daha zamanın var, sakinliğini korumalısın.

5. Fiillere gelen kip ve kişi ekleri de çekim ekidir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya örnek gösterilemez?

A) Sandalyemin arkasına yaslanıp gözlerimi kapadım.
B) Fotoğraflara bakmıştık o akşam, eğlenceliydi.
C) Gittikçe sessizleşmesinin bir açıklaması var.
D) Coşkuyla oynarken tozu dumana katıyorlar.
E) Davete katılırsanız gerçekten çok memnun oluruz.

6. "-i (-ı, -ü, -u)" eki ada belirli olma anlamı kattığında belirtme hâl eki, adın karşıladığı varlığın "o" kişisine ait olduğunu ifade ettiğinde iyelik eki olur.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-i (-ı, -ü, -u)" eki diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

A) Hiç âdeti değilken güne bir kahveyle başladı.
B) İç cebimdeki fotoğrafı herkesten gizledim.
C) Dükkânı emanet edebileceğin bir arkadaşın var mı?
D) Etrafı dolaşıp tehlike devam ediyor mu, diye baktık.
E) Filme dalınca saati unutmuşum, geç kaldım.

7. "-im (-ım, -üm, -um)" eki aşağıdakilerin hangisindeki altı çizili sözcükte çekim eki görevinde **değildir**?

- A) Elbette korkum var ama bununla baş edebilirim.
B) Talebim kuralların biraz esnetilmesiyle ilgili.
C) Fark ettiyseniz eskisinden daha sakinim.
D) Kullanım hatasından kaynaklı bir arızaymış.
E) Ufak tefek birkaç yardımla üstesinden gelirim.

8. Çoğul eki cümleye çokluk anlamı dışında "aile, abartma, benzerlik, millet" gibi farklı anlamlar katabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde cümleye "çokluk" dışında bir anlam katmış çoğul eki vardır?

- A) Kendine özgü dili ve benzetmeleriyle dikkat çekiyor.
B) Ateşler içinde kıvrandıysa da ilaç içmek istemedi.
C) Laboratuvardaki deneylerden sonra sonucu açıklarız.
D) Anlatının ilginç karakterlerinde nereden esinlendiniz?
E) Gerçekleştiremediği planları yine ertelemek zorunda.

9. "-in (-ın, -ün, -un)" eki eklendiği ismin, sonrasındaki bir sözcükle bağlantısını kurduğunda tamlayan eki olarak isimlendirilir. Ancak bu ek ada "senin" anlamı katarak iyelik eki görevi de üstlenebilir. Örneğin

- I. "Anlayışın için teşekkür ederim." cümlesinde iyelik eki,
II. "Kulaklarımda doktorun sesi yankılanıyor." cümlesinde tamlayan eki,
III. "Birazdan filmin ana fikrini konuşacağız." cümlesinde tamlayan eki,
IV. "Çözüm üretme yöntemin akıllıcaydı." cümlesinde iyelik eki,
V. "Durumun bana yansımaları beklediğim gibi oldu." cümlesinde iyelik eki

görevinde kullanılmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. "-den" eki

- I. Çaresiz kaldık, elden bir şey gelmiyor.
II. Öteden beri kendi çizgisini bozmadı.
III. Dikkat et, üçten fazla hakkın yok.
IV. Terasta sohbet ediyorduk, birden yok oldu.
V. Süsten pek hoşlanmadığı için sade bir tercih yaptı.

cümlelerinin hangisinde çekim eki görevinde **değildir?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Kulak kesme ve kuyruk kısaltmanın sağlık sorunlarına

yol açmasının dışında köpeğin sosyal yaşantısını da

olumsuz etkilediği biliniyor. Köpekler arası iletişimde

kuyrukların öneminden bahsediliyor.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde hâl (durum) eki **yoktur?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüğün aldığı "-e (-a)" eki çekim eki **değildir**?

- A) Yeni ve sert tarza alışkın değiliz.
B) Çağa uyum sağlamalı mıyım gerçekten?
C) Kimse gole sevinmemişti galiba.
D) Yaza çıkınca yeni bir eve taşınabiliriz.
E) Sağlam bir dize bir şiire bedeldir.

13. Yazarın karmaşık kurgusu kitabın son satırlarına kadar sizde bir belirsizlik yaratmaktadır. Bu, yazarın istediği bir süreçtir. Okuyucu, son ana kadar düşündüğü hiçbir şeyden emin olamamaktadır.

Bu parçada aşağıdaki eklerden hangisine örnek **yoktur?**

- A) Çoğul eki
B) Yönelme hâl eki
C) Belirtme hâl eki
D) Tamlayan eki
E) İyelik eki

1. Çekim ekleri sözcük türetmez yani yeni bir sözcük oluşturmaz.

Bir sözcüğün çekim eki alıp almadığı incelenirken elbette bu bilgiye ek, başka bilgilere de ihtiyaç vardır. Türkçede kullanılan çekim eklerini bilmek sorunun çözümünü kolaylaştıracaktır.

Çekim eklerini hatırlayalım:

İsim Çekim Ekleri
Hâl (durum) ekleri - Belirtme (yükleme) hâl eki (-i/-ı/-ü/-u) - Yönelme (yaklaşma) hâl eki (-e/-a) - Bulunma (kalma) hâl eki (-de/-da/-te/-ta) - Ayrılma (çıkma) hâl eki (-den/-dan/-ten/-tan) - İyelik ekleri (Varlığın kime ait olduğunu bildiren eklerdir.) - Çokluk eki (-lar/-ler) Tamlayan eki (-in, -ın, -ün, -un) Ek fiil ekleri
Fiil Çekim Ekleri
- Kip ekleri - Kişi (şahıs) ekleri - Ek fiil ekleri

Buna göre cümlede altı çizili olan şu sözcükler çekim eki almıştır:

- zaman-ın > "-ın" tamlayan eki yani çekim ekidir.
- uzay-dan > "-dan" ayrılma hâl eki yani çekim ekidir.
- düşünce-ler > "-ler" çokluk (çoğul) eki yani çekim ekidir.
- ara-sı-n-da > "-sı" III. tekil kişi iyelik eki, "-da" bulunma hâl ekidir. İki ek de çekim ekidir.

Ancak "bağımsız" sözcüğünde çekim eki yoktur. Sözcük **yalnızca yapım ekleri almıştır.**

bağ-ım-sız > Anadolu ağızlarında görülen "bağ-" fiilinden türemiştir. "-ım" fiilden isim yapım eki / "-sız" isimden isim yapım eki

CEVAP: C

2. İsimlere, isim soylu sözcüklere gelen hâl (durum) ekleri dört çeşittir:

Belirtme (yükleme) hâl eki (-i/-ı/-ü/-u)
Yönelme (yaklaşma) hâl eki (-e/-a)
Bulunma (kalma) hâl eki (-de/-da/-te/-ta)
Ayrılma (çıkma) hâl eki (-den/-dan/-ten/-tan)

I. cümledeki "**sistem-de**" sözcüğü **bulunma hâl eki** olan "-de"yi almıştır.

III. cümledeki "**yetenek-ler-i-n-den**" sözcüğü çoğul eki (-ler) ve iyelik ekinden (-i) sonra **ayrılma hâl eki** olan "-den"i almıştır.

Ancak II. cümledeki "**boyunca**" sözcüğünde "-u" ve "-ca" ekleri vardır. Sözcük yönelme hâl eki olan "-e/-a"yı almamıştır.

IV. cümledeki "**yorum-lar-ı**" sözcüğündeki "-ı" eki belirtme hâl eki değildir. Sözcüğe "**onun**" anlamı katarak "yorumlar"ın kime ait olduğunu belirttiği için **iyelik ekidir.**

UYARI:

(-i/-ı/-ü/-u) eki bir isme belirlilik anlamı verirse belirtme hâl eki olur. Ancak bu ek, III. tekil kişi iyelik eki görevi üstlenerek sözcüğe "onun" anlamı katabilir.

Topu tacı attı. (Belirli bir toptan bahsedildiği anlamını katan "-u" belirtme hâl ekidir.)

Topu da pek kıymetliymiş. ("u" eki "onun topu" anlamı katarak "top"un ait olduğu varlığı bildirdiği için iyelik ekidir.)

CEVAP: D

3. Sorunun öncülünde "-ler / -lar" ekinin iki farklı görevinden söz edilmiştir.

1- Çoğul eki

2- Şahıs (kişi) eki

Çoğul eki olduğunda isimlere veya isim görevindeki sözcüklere çokluk anlamı verir. Örneğin:

çocuklar, sıılanmalar, kediler, gördüklerim...

("gördüklerim" sözcüğü fiilimsidir. Fiilimsiler isim çekim eklerini alabilir.)

Şahıs eki olduğunda yüklem görevindeki isim ya da fiile "onlar" anlamı katarak kişiye işaret eder:

Çok üzgünler. (onlar)

Az sonra anlatacaklar. (onlar)

Buna göre "-ler / -lar" eki A'da "**belirsizlikler**", C'de "**karakterler**", D'de "**hesaplar**", E'de "**zamanlar**" sözcüklerinde çoğul ekidir.

Ancak B'de yüklem olan "**inatlaşır-lar**" sözcüğünde eylemin "onlar" tarafından yapıldığını bildirerek kişiye işaret etmiştir. **Kişi (şahıs) ekidir.**

CEVAP: B

4. Sorunun öncülünde iyelik ekinin açıklaması yapılmıştır.

Buna göre **iyelik eki** sözcüklere eklenerek onların ait olduğu kişiyi / varlığı bildirir. İyelik eki alan sözcüğün başına "**benim, senin, onun, bizim, sizin, onların**" sözcüklerinin getirilmesi ayırt edici bir özelliktir:

benim	denge-m	durum-um
senin	denge-n	durum-un
onun	denge-si	durum-u
bizim	denge-miz	durum-umuz
sizin	denge-niz	durum-unuz
onların	denge-leri	durum-ları

Buna göre aşağıdaki sözcüklerde iyelik eki vardır:

- A) "-im" eki "**öğrenim-im**" sözcüğüne "**benim**" anlamı katmıştır. İyelik ekidir.
- B) "-iniz" eki "**emeğ-iniz**" sözcüğüne "**sizin**" anlamı katmıştır. İyelik ekidir.
- D) "-ı" eki "**kaygı-lar-ı**" sözcüğüne "**onun**" anlamı katmıştır. İyelik ekidir.
- E) "-ın" eki "**zaman-ın**" sözcüğüne "**senin**" anlamı katmıştır. İyelik ekidir.

Ancak "**sorumluluk-u**" sözcüğündeki "-u" eki belirtme hâl ekidir. Belirli bir sorumluluktan söz edilmiştir. Sözcüğe "onun" anlamı katmadığı için iyelik eki değildir.

UYARI:

Bu noktada sözcüğün cümledeki anlamı oldukça önemlidir. Örneğin, verilen cümle "**Sorumluluğu büyüktü.**" şeklinde olsaydı "-u" eki "sorumluluğun" ona ait olduğunu bildirdiğinden iyelik eki görevi üstlenmiş olurdu.

CEVAP: C

5.

HATIRLAYALIM:

- Bir fiilin cümlede çekimlenmesinde kip ve kişi ekleri kullanılır. Kip ekleri "haber" ve "dilek" olmak üzere iki gruba ayrılan, zaman ya da istek, dilek, şart, emir, gereklilik anlamları taşıyan kalıplardır.
- Kişi (şahıs) ekleri ise fiili gerçekleştiren kişiyi bildiren eklerdir.
- Kip ekleri de kişi ekleri de çekim ekidir.

Buna göre A, B, D ve E seçeneklerinde kip ve kişi eklerine örnekler vardır:

- A) **kapa-dı-m** > "-dı" görülen geçmiş zaman kip eki / "-m" I. tekil kişi (ben) eki
- B) **bak-mış-tı-k** > "-mış" öğrenilen geçmiş zaman kip eki / "-k" I. çoğul kişi (biz) eki
- D) **kat-ıyor-lar** > "-ıyor" şimdiki zaman kip eki / "-lar" III. çoğul (onlar) kişi eki
- E) **katıl-ır-sa-nız / ol-ur-uz** > "-ır/-ur" geniş zaman kip eki / "-nız" II. çoğul kişi (siz) eki, "-uz" I. çoğul kişi (biz) eki

Ancak C'de kip ve kişi eki yoktur.

"**gittikçe**" ve "**sessizleşmesinin**" sözcükleri fiilimsidir.

git-tikçe > "-dikçe" zarf-fiil eki

sessizleş-me-si-nin > "-me" isim-fiil eki / "-si" III. tekil kişi (o) iyelik eki / "-nin" tamlayan eki

CEVAP: C

6. Sorunun öncülünde (-i/-ı/-ü/-u) ekinin farklı kullanımlarından ikisi açıklanmıştır.

HATIRLAYALIM:

- Buna göre (-i/-ı/-ü/-u) eki bir isme belirlilik anlamı verirse belirtme hâl eki olur.

Görevi bırakıyorum. (Belirli bir "görev"den bahsedildiği anlamını katan "-i" belirtme hâl ekidir. Görevin kime ait olduğuyla ilgili bir anlam yoktur.)

- Ancak bu ek, III. tekil kişi iyelik eki görevi üstlenerek sözcüğe "onun" anlamı katabilir.

Görevi buradakilerden farklıdır. ("onun görevi" anlamı katarak "görev" in ait olduğu varlığı bildirdiği için iyelik ekidir.)

UYARI:

Dikkat edilirse ekin sözcüğe kattığı anlamla belirginleşen bu görev farklılığı sözcüğün cümledeki anlamıyla ilgilidir.

Buna göre B, C, D ve E seçeneklerinde (-i/-ı/-ü/-u) eki, sözcüklerin cümledeki anlamları itibarıyla belirtme hâl eki olarak kullanılmıştır:

- B) **fotoğraf-ı** > Gizlenen belirli bir fotoğraftan söz ediliyor.
- C) **dükân-ı** > Emanet edilmek istenen belirli bir dükkândan söz ediliyor.
- D) **etraf-ı** > Kontrol edilen belirli bir etraftan (çevreden) söz ediliyor.
- E) **saat-i** > Unutulan belirli bir saatten söz ediliyor.

Ancak A'daki **"âdeti"** sözcüğünde "-i" eki sözcüğe **"onun âdeti"** anlamını katmıştır. Bu yüzden iyelik ekidir.

CEVAP: A

7.

HATIRLAYALIM:

"-im" eki çekim eki ya da yapım eki görevinde olabilir.

- Varlığın kime ait olduğunu belirtmek üzere I. tekil kişi (ben) iyelik eki olarak kullanılabilir ve bu durumda çekim ekidir.

Acelemlerim var. (benim acele-**m**)

Sesim kısıldı. (benim ses-**im**)

- Yükleme kişi anlamı katmak üzere II. tekil kişi (sen) şahıs (kişi) eki olarak kullanılabilir. Bu durumda da çekim ekidir.

Seni arıyorum. (Ben ara-r-**ım**.)

Evde yokum. (Ben yok-**um**.)

- Fiilden isim yapım eki olarak kullanılabilir: biç-im, yor-um, seç-im, say-ım...

Soruda **"-im"** ekinin çekim eki olmaması istendiğine göre yapım eki görevinde kullanıldığı bir durum aranacaktır.

A'da (benim) **"korku-m"**, B'de (benim) **"taleb-im"** sözcüklerinde **"benim"** anlamı katmıştır. İyelik eki yani çekim ekidir.

C'de **"sakin-im"**, E'de **"gel-ir-im"** sözcükleri yüklemidir, "-im" eki "ben" anlamı katarak **kişi (şahıs) eki** olmuştur.

Ancak **"kullanım"** sözcüğünde "kullan-" fiilinden "kullanım" ismi türeten bir **yapım ekidir**.

CEVAP: D

8. Çoğul eki olan "-ler / -lar" eklendiği sözcüğe çokluk anlamı katabileceği gibi "aile, abartma, benzerlik, millet" gibi farklı anlamlar katabilir.

A'da **"benzetme-ler"**, C'de **"deney-ler"**, D'de **"karakter-ler"**, E'de **"plan-lar"** sözcüklerinde "-ler / -lar" eki sözcüğün sayıca çok olduğunu kastederek çoğul anlam katmıştır.

Ancak B'de **"ateş-ler"** sözcüğü "ateşler içinde kıvrılmak" ifadesinde **"abartma"** anlamıyla kullanılmıştır.

CEVAP: B

9. Parçada **"-in (-ın, -ün, -un)"** ekinin görevlerinden ikisiyle ilgili bilgi verilmiştir.

HATIRLAYALIM:

- "-in (-ın, -ün, -un)" tamlayan eki olduğunda eklendiği ismin, sonraki bir sözcükle bağlantısını kurar:

Çaresizliğimin boyutlarını görmüştü. > "çaresizliğim" sözcüğüyle "boyut" arasında ilgi kurmuş, isim tamlaması oluşturmuştur.

Denizin beni korkuttuğunu bilir. > "deniz" sözcüğüyle "korkuttuğunu" fiilimsisi arasında ilgi kurmuştur.

- "-in (-ın, -ün, -un)" iyelik eki olduğunda varlığın II. tekil kişiye (sen) ait olduğunu ifade ederek sözcüğe "senin" anlamı katar. Dardin bizi de ilgilendiriyor. (senin dardin)

Buna göre numaralanmış cümlelerde bilgi yanlış olup olmadığını inceleyelim:

- I. "-in" eki "**anlayış-in**" sözcüğüne "senin" anlamı katmıştır, iyelik ekidir. Bilgi doğrudur.
- II. "-un" eki "**doktorun sesi**" şeklinde bir isim tamlaması oluşturmuş, "doktor" sözcüğüyle "ses" arasında ilgi kurarak tamlayan eki görevi üstlenmiştir. Bilgi doğrudur.
- III. "-in" eki "**filmin** ana fikri" şeklinde bir tamlama oluşturmuş, "film" sözcüğüyle "fikir" arasında ilgi kurarak tamlayan eki görevi üstlenmiştir. Bilgi doğrudur.
- IV. "in" eki "**yöntem-in**" sözcüğüne "senin" anlamı katmıştır, iyelik ekidir. Bilgi doğrudur.
- V. "-un" eki "**durum**" sözcüğüyle "yansıma" arasında ilgi kurarak (durumun yansıması) tamlayan eki görevi üstlenmiştir. İyelik eki değildir. Bilgi yanlıştır.

CEVAP: E

10. HATIRLAYALIM:

"-den" eki çoğunlukla ismin "ayrılma hâl eki" olarak kullanılan bir çekim ekidir. Ancak bazı durumlarda yeni bir sözcük türeterek yapım eki görevi üstlenebilir.

I'de "**el-den**", II'de "**öte-den**", III'te "**üç-ten**", V'te "**süs-ten**" sözcüklerinde ayrılma hâl ekidir.

Ancak IV'te "**birden**" sözcüğünde "bir" ismine gelerek zarf türeten bir yapım ekidir.

CEVAP: D

11. İsimlere, isim soylu sözcüklere gelen hâl (durum) ekleri dört çeşittir:

Belirtme (yükleme) hâl eki (-i/-ı/-ü/-u)
Yönelme (yaklaşma) hâl eki (-e/-a)
Bulunma (kalma) hâl eki (-de/-da/-te/-ta)
Ayrılma (çıkma) hâl eki (-den/-dan/-ten/-tan)

Buna göre aşağıdaki sözcüklerde **hâl eki** vardır:

- I. sorunlar-ı-n-a > "**-a**" **yönelme hâl eki**
- II. yaşantı-sı-n-ı > "**-ı**" **belirtme hâl eki**
- IV. iletişim-de > "**-de**" **bulunma hâl eki**
- V. önem-i-n-den > "**-den**" **ayrılma hâl eki** ("i" eki III. tekil kişi iyelik ekidir.)

Ancak "**köpek-ler**" sözcüğünde **hâl eki** değil, **çoğul eki** vardır.

CEVAP: C

12. HATIRLAYALIM:

"-e (-a)" eki isimlere ve isim soylu sözcüklere yönelme hâl eki olarak geldiğinde çekim eki olur.

Yeni bir sözcük türetirse yapım eki olur.

Buna göre E'de "**dize**" sözcüğü "mısra" anlamında bir sözcüktür; "**diz-**" **fiiline fiilden isim yapım eki olan "-e"nin gelmesiyle** oluşmuştur. O hâlde "-e" bu sözcükte yapım ekidir.

Diğer sözcüklerde ise yönelme **hâl eki olarak kullanılmıştır**:

tarz-a / çağ-a / gol-e / yaz-a

CEVAP: E

13. A) **Çoğul eki**, eklendiği sözcüğe çokluk anlamı dışında aile, abartma, benzerlik, millet gibi farklı anlamlar katabilen "-ler / -lar" ekidir. "satır-lar-ı-n-a" sözcüğünde çoğul eki vardır.
- B) **Yönelme hâl eki** isimlere ve isim soylu sözcüklere çoğunlukla yönelme, yaklaşma anlamları katan "**-e / -a**" ekidir. "satır-lar-ı-n-a" ve "an-a" sözcüklerinde yönelme hâl eki vardır.
- C) **Belirtme hâl eki** isimleri belirli hâle getiren (-i/-ı/-ü/-u) ekidir. Parçada belirtme **hâl eki yoktur**. "satırlar-ı", "kurgu-su", "istediğ-i", "düşündüğ-ü" sözcüklerindeki "-ı, -su, -i, -ü" ekleri III. tekil kişi (o) iyelik ekidir. Sözcüklere "onun" anlamı katmıştır.
- D) **Tamlayan eki**, isimlere eklenerek belirtili isim tamlaması kuran ya da isimlerin, isim soylu sözcüklerin sonraki sözcüklerle ilgisini kuran "-in (-ın, -ün, -un)" ekidir. Parçada "yazar-ın", "kitab-ın" sözcüklerinde tamlayan eki vardır.
- E) **İyelik eki**, sözcüğe eklenerek onun ait olduğu kişiyi / varlığı bildirir. İyelik eki alan sözcüğün başına "**benim, senin, onun, bizim, sizin, onların**" sözcüklerinin getirilmesi ayırt edici bir özelliktir. Parçada "kurgu-su", "satırlar-ı", "istediğ-i", "düşündüğ-ü" sözcüklerindeki "-su, -ı, -i, -ü" ekleri III. tekil kişi (o) iyelik ekidir. Sözcüklere "onun" anlamı katmıştır.

CEVAP: C

1. Kök ya da gövde durumundaki bir sözcüğe eklenerek yeni bir sözcük oluşturan yani türeten ekler yapım eki denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük yapım eki almamıştır?

- A) Belirgin bir sebep sunmadınız.
 B) Kan basıncın düşüyor.
 C) Genelleyici konuşmaktan hoşlanmaz.
 D) Tavsiyemizi ciddiye almamış.
 E) Işık çok parlak, gözümü aldı.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük farklı bir yapım eki almıştır?

- A) Ahaliyi nasıl sepetlemişti ki ortada kimse yoktu?
 B) Yaprakları ıslattıktan sonra tuzlayacaksın.
 C) Dayanamayıp patlarsam pişman olurum.
 D) İkiniz birden kovalasaydınız belki de daha çabuk yakalardınız.
 E) Nehirde eskiden her hafta balık avlardık.

3. Yapım ekleri yeni sözcükler türetir. Bir sözcüğün yapım eki almış hâline gövde denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde gövdeden türemiş bir sözcük yoktur?

- A) İyileşme sürecini hızlandırmak gerekli.
 B) Hikâyede sarsıcı bir gerçeklik etkisi var.
 C) Kişiliğini baskılayıcı bir tavır takınmışım.
 D) Birleşik kanalizasyon sistemlerini inceleyin.
 E) Soğuk algınlığı hâlsiz kalmama yetti.

4. Karmaşık bir olay örgüsünü yalın biçimde işlemeliyim

ki bu tarz merak uyandırır. Olaylar ve karakterler

birbirine tutarlı biçimde bağlansın. Ama gördüm ki

tüm bunlar yazarı gerçekten zorluyor.

Bu parçadaki altı çizili fiillerden hangisi yapım eki almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Yapım ekleri eklendiği sözcük ve türettiği sözcük bakımından düşünüldüğünde isimden isim, isimden fiil, fiilden isim, fiilden fiil yapım ekleri şeklinde adlandırılır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün aldığı yapım eki diğerlerinden farklıdır?

- A) Aslında ilkel bir mücadeleden söz ediyoruz.
 B) Meslektaşınızı uzaktan da olsa tanırız.
 C) İnceliğinize zarif bir karşılık vermek isterim.
 D) Birkaç kere sordu, öncesini hatırlamadım.
 E) Yardım faaliyetlerine katkınız önemlidir.

6. "-ci (-cı, -cü, -cu)" eki aşağıdaki cümlelerin hangisinde alışkanlık anlamı taşıyan bir sözcük türetmiştir?

- A) Gönderdiğimiz temsilci eli boş döndü.
 B) Yeni aşçımızın eli gayet lezzetlidir.
 C) Yolcuların bir isteği var mı, gidip sorun.
 D) Yalancı kimselerin hep bahaneleri vardır.
 E) Görüşmede barışçı bir tutum sergiledi.

7. Sebze ve meyve tüketiminin, kalp ve damar
I

hastalıkları ile karşılaşma riskinde düşüş sağla-
II III IV

ması, bilinen bir durumdur.
V

Bu cümlede altı çizili sözcüklerin hangisi isimden isim türeten ek almıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. "-me (-ma)" eki aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Öğrenmem gereken başka ne kaldı?
B) Detayları anlatmam işine yarayacak mı?
C) Bir şeyler döndüğünü sezmem uzun sürdü.
D) Bir süre çocuklarla ilgilenmem gerekecek.
E) Çoğunlukla mücadele etmem, geri çekilirim.

9. Geçmişte yaşanan komik olayları hatırlamak,
I II
zihinde canlandırmak insanı neşelendirir. İnsana
III IV

yaşama sevinci verir.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde fiilden isim türeten ek yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Özel hayatında sık sık yoksulluk çizgisinin biraz
I II
üzerinde yaşıyor olmasına karşın para konusun-
da büyük ölçüde dikkatsizdi.
III IV V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerin hangisinde birden fazla yapım eki vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki eke örnek yoktur?

- A) Gülme sırasında kalp atışları hızlanabilir. (Fiilden fiil yapım eki)
B) Yapımcı olarak izleyicinin nabzını tutmak zorundayız. (İsimden fiil yapım eki)
C) Ciddiyetiniz bana geçmişî hatırlattı. (Fiilden fiil yapım eki)
D) Altı saatlik bir eğitim programı uygulayalım. (İsimden isim yapım eki)
E) Büyük konuştuğunuz pek çok şeyi yaşayacaksınız. (İsimden fiil yapım eki)

12. "-i (-ı, -ü, -u)" eki aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözcük türetmemiştir?

- A) Başımızda bir çatı var, o da ha yıkıldı ha yıkılacak.
B) Doğuya ilerlediğinizde karşınıza büyük bir park çıkar.
C) Antrenmanlarda aylardır sıkı bir program uyguluyoruz.
D) Cazip bir gezi teklifimiz olacak, bir düşünün.
E) Dizi, zorlu bir fizik tedaviyle ancak düzelebilir.

13. "-dir (-dır, -dür, -dur, -tir, -tır, -tür, -tur)" eki aşağıdaki cümlelerin hangisinde yapım eki görevindedir?

- A) Pek işe yaramayan bir buluştur sanıyorum.
B) Mesafe yaklaşık seksen karıştır benim hesabıma göre.
C) Önce maddeleri ayırıştır, işleme başlayalım.
D) Nasıl bir gültüştür ki elim ayağıma dolaşıyor.
E) Bu, son yıllarda organize edilen en büyük yarıştı.

1. Yapım ekleri, kök ya da gövde durumundaki sözcüklere eklenerek yeni sözcükler türeten eklerdir.

Yapım ekleri isimden isim, isimden fiil, fiilden isim ya da fiilden fiil türetir.

- A) **belir-gin** > **"-gin"** eki "belir-" fiilinden isim türetmiştir. Yapım ekidir.
- B) **bas-ınç-ın** > **"-ınç"** eki "bas-" fiilinden isim türetmiştir. Yapım ekidir.
- C) **genel-le-y-ici** > **"-le"** eki "genel" isminden fiil türetmiştir. **"-ici"** eki "genelle-" fiilinden isim türetmiştir. İki ek de yapım ekidir.
- D) **tavsiye-miz-i** > **"-miz"** eki I. çoğul kişi (biz) iyelik eki, **"-i"** eki belirtme hâl ekidir. İki ek de çekim ekidir. Sözcükte yapım eki yoktur.
- E) **par-la-k** > **"-la"** eki "par" isminden fiil türetmiştir. **"-k"** eki "parla-" fiilinden isim türetmiştir. İki ek de yapım ekidir.

"**tavsiyemizi**" sözcüğü dışındaki sözcüklerde yapım eki vardır.

CEVAP: D

2. Yapım eki kök ya da gövde durumundaki sözcüğe eklenerek yeni bir sözcük türetir.

UYARI:

Soruda ifade edilen "**bir sözcüğün diğer sözcüklerden farklı bir yapım eki alması**" durumu yapım eklerinin **isimden isim, isimden fiil, fiilden isim ya da fiilden fiil türetebilmeleriyle** ilgilidir.

Buna göre seçeneklerdeki altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- A) **sepet-le-miş-ti** > **"-le"** isimden fiil yapım ekidir. "sepet" isminden "sepetle-" fiilini türetmiştir.
- B) **tuz-la-y-acak-sın** > **"-la"** isimden fiil yapım ekidir. "tuz" isminden "tuzla-" fiilini türetmiştir.
- C) **pat-la-r-sa-m** > **"-la"** isimden fiil yapım ekidir. Yansıma kök olan "pat" isminden "patla-" fiilini türetmiştir.
- D) **kov-ala-sa-y-dı-nız** > **"-ala"** fiilden fiil yapım ekidir. "kov-" fiilinden "kova-la-" fiilini türetmiştir.
- E) **av-la-r-dı-k** > **"-la"** isimden fiil yapım ekidir. "av" isminden "avla-" fiilini türetmiştir.

Yalnızca "**kovalasaydınız**" sözcüğü **fiilden fiil yapım eki** almıştır. Diğer sözcüklerdeki yapım ekleri isimden isim yapmıştır.

CEVAP: D

3.

HATIRLAYALIM:

"**Gövde**" bir sözcüğün yapım eki almış hâli olduğuna göre "**gövdeden türemek**" yapım eki almış bir sözcüğün başka bir yapım eki daha alması demektir. Başka bir deyişle gövdeden türemiş bir sözcükte en az iki yapım eki vardır.

sev- > kök

sev-in- > gövde ("in" fiilden fiil yapım eki)

sev-in-dir- > yeni gövde (gövdeden türemiş sözcük / "-dir" fiilden fiil yapım eki)

B'de yapım eki almış sözcükler vardır: "**sars-ıcı, gerçek-lik, et-ki**" Ancak bu sözcükler birer yapım eki aldığı için gövde durumundadır. Gövdeden türeme söz konusu değildir.

Diğer seçeneklerde ise gövdeden türemiş sözcüğe örnek gösterilebilir:

- A) **iyi-leş-me** > **"-leş"**, **"-me"** yapım ekleridir.

hız-lan-dır-mak > **"-lan"**, **"-dır"**, **"-mak"** yapım ekleridir.

- C) **bas-kı-la-y-ıcı** > **"-gı"**, **"-la"**, **"-ıcı"** yapım ekleridir.

- D) **bir-leş-ik** > **"-leş"**, **"-ik"** yapım ekleridir.

- E) **al-gın-lığ-ı** > **"-gın"**, **"-lık"** yapım ekleridir.

Ek bilgi:

A'da "**sür-eç**", "**gerek-li**", C'de "**kişi-lik**", "**tak-ın-**", D'de "**ince-le-**", E'de "**soğu-k**", "**hâl-siz**", "**kal-ma**" sözcükleri birer yapım eki olarak türemiş sözcüklerdir.

CEVAP: B

4.

Yapım ekleri, kök ya da gövde durumundaki sözcüklere eklenerek yeni sözcükler türeten eklerdir.

- I. "**işlemeliyim**" fiili "**iş**" isim kökünden isimden fiil yapan **"-le"** ekiyle türemiştir.
- II. "**uyandır-sın**" fiili "**uyan-**" fiil kökünden fiilden fiil yapan **"-dır"** ekiyle türemiştir.
- III. "**bağlansın**" fiili "**bağ**" isim kökünden isimden fiil yapan **"-lan"** ekiyle türemiştir.
- V. "**zorluyor**" fiili "**zor**" isim kökünden isimden fiil yapan **"-la"** ekiyle türemiştir.

"**gör-dü-m**" fiilindeki **"-dü"** görülen geçmiş zaman kip eki, **"-m"** şahıs ekidir. Kip ve kişi ekleri çekim ekidir. Sözcük yapım eki almamıştır.

CEVAP: D

5. Yapım ekleri dörde ayrılır:

- İsimden isim yapım eki
- İsimden fiil yapım eki
- Fiilden isim yapım eki
- Fiilden fiil yapım eki

Buna göre seçeneklerdeki altı çizili sözcüklerin aldığı yapım eklerini inceleyelim:

- A) **ilk-el** > "ilk" isim kök / **"-el"** isimden isim yapım eki
- B) **meslek-taş** > "meslek" isim kök / **"-daş"** isimden isim yapım eki
- C) **ince-lik-iniz-e** > "ince" isim kök / **"-lik"** isimden isim yapım eki
- D) **ön-ce-si-n-i** > "ön" isim kök / **"-ce"** isimden isim yapım eki
- E) **kat-kı-nız** > "kat-" fiil kök / **"-gı"** fiilden isim yapım eki

"katkınız" sözcüğünde fiilden isim yapım eki, diğer sözcüklerde isimden isim yapım eki vardır.

CEVAP: E

7. "Türetme" yapım ekleri için kullanılan bir sözcüktür.

Yapım ekleri isimden isim, isimden fiil, fiilden isim ya da fiilden fiil türetebilir.

Soruda isimden isim yapım eki alan sözcük sorulmuştur:

- I. tüket-im-i-nin >
"tüket-" fiil kök / **"-im"** fiilden isim yapım eki
- II. hasta-lık-lar-ı >
"hasta" isim kök / **"-lık"** isimden isim yapım eki
- III. karşı-laş-ma >
"karşı" isim kök / **"-laş"** isimden fiil yapım eki / **"-ma"** fiilden isim yapım eki
- IV. düş-üş > "düş-" fiil kök / **"-üş"** fiilden isim yapım eki
- V. dur-um-dur >
"dur-" fiil kök / **"-um"** fiilden isim yapım eki

İsimden isim yapım eki **"hastalıkları"** sözcüğünde vardır.

CEVAP: B

8.

HATIRLAYALIM:

Olumsuzluk eki olan **"-me/-ma"** Türkçede fiillerde ya da fiile benzeyen sözcüklerde (fiilimsilerde) fiilin **gerçekleşmediği anlamını** verir:

Çekmeceyi aç-**ma**-n gerekiyordu.

Hiç uyu-**ma**-mış.

Ekin, olumsuzluk eki dışında kullanımı da vardır:

- İsim-fiil eki olabilir. Yani bir fiile gelerek -hâlâ fiile benzetmekle birlikte- cümlede isim gibi kullanılan sözcükler oluşturabilir.

Anlat-**ma**-y-a başladı.

- Fiile gelerek kalıcı isim oluşturabilir:

Danış-**ma**-y-a sorulm.

Bu bilgilere göre seçeneklerde **"-me (-ma)"** eki almış sözcükleri inceleyelim:

- A) **öğren-me-m** > "öğren-" fiilinin ismi olarak kullanılmıştır. **"-me"** isim-fiil ekidir.
- B) **anlat-ma-m** > "anlat-" fiilinin ismi olarak kullanılmıştır. **"-ma"** isim-fiil ekidir.
- C) **sez-me-m** > "sez-" fiilinin ismi olarak kullanılmıştır. **"-me"** isim-fiil ekidir.
- D) **ilgilen-me-m** > "ilgilen-" fiilinin ismi olarak kullanılmıştır. **"-me"** isim-fiil ekidir.

Ancak E'de **"mücadele etmem"** sözü cümlenin yüklemi olan çekimli fiildir. **"-me"** eki "mücadele et-" fiilinin gerçekleşmediğini bildiren **olumsuzluk eki** görevindedir.

CEVAP: E

6. Yapım ekleri sorularda işlev bakımından sorulabileceği gibi anlam açısından da sorulabilir.

"-ci (-cı, -cü, -cu)" ekinin de bu soruda alışkanlık anlamı taşıyan bir sözcük türetmesi istenmiştir.

D'deki **"yalan-cı"** sözcüğünde **"-ci (-cı, -cü, -cu)"** eki "yalan söylemeyi alışkanlık hâline getiren kimse" anlamında bir sözcük türetmiştir.

A'da **"temsil-ci"**, B'de **"aş-çı"**, C'de **"yol-cu"**, E'de **"barış-çı"** sözcüklerinde böyle bir anlam ilgisi yoktur.

temsilci: birinin veya bir topluluğun adına davranan kimse

aşçı: yemek pişirmeyi meslek edinen kimse

yolcu: yolculuğa çıkmış kimse

barışçı: barışı amaçlayan, barışsever kimse

CEVAP: D

9. Yapım eki yeni sözcük türeten eklerdir.

Bazı yapım ekleri kök ya da gövde hâlindeki fiille-re gelerek isim türetir. Bunlar **fiilden isim yapım eki** olarak adlandırılır.

Soruya göre fiilden isim yapım eki almayan sözcük bulunmalıdır:

- I. **geç-miş-te** > "-miş" eki "geç-" fiilinden "geçmiş" ismini türetmiştir. Fiilden isim yapım ekidir. ("-te" ismin bulunma hâl ekidir.)
- II. **ol-ay-lar-ı** > "-ay" eki "ol-" fiilinden "olay" ismini türetmiştir. Fiilden isim yapım ekidir. ("-lar" çoğul eki, "-ı" ismin belirtme hâl ekidir.)
- III. **can-lan-dır-mak** > "-mak" eki "canlandır-" fiilinden fiilimsi türetmiştir. Yani fiilden isim yapım ekidir.

UYARI

Tüm fiilimsi ekleri fiilden isim yapım eki kabul edilir.

Sözcükteki **"-lan"** isimden fiil yapım eki, **"-dır"** fiilden fiil yapım ekidir.

IV. **neşe-len-dir-ir** > "-len" eki "neşe" isminden "neşelen-" fiili, "-dir" eki "neşelen-" fiilinden "neşelendir-" fiili türetmiştir. "-ir" geniş zaman kip ekidir. Sözcükte fiilden isim yapım eki yoktur.

V. **sev-inç-i** > "-inç" eki "sev-" fiilinden "sevinç" ismi türetmiştir. Fiilden isim yapım ekidir.

CEVAP: D

10. Yapım eki yeni sözcük türeten eklerdir.

Çekim eki sözcüğün cümledeki görevini bildirirken yapım eki, eklendiği sözcükle anlam bağlantısını sürdüren yeni bir sözcük ortaya çıkarır.

Soruda birden fazla yapım eki alan sözcük sorulmuştur.

Altı çizili sözcüklerin aldıkları yapım eklerini inceleyelim:

- I. **yok-sul-luk** > "yok" isim kök / "-sul" ve "-luk" isimden isim yapım ekleri
- II. **çiz-gi-si-nin** > "çiz-" fiil kök / "-gi" fiilden isim yapım eki
("-si" III. tekil kişi iyelik eki, "-nin" tamlayan ekidir.)
- III. **büyü-k** > "büyü-" fiil kök / "-k" fiilden isim yapım eki

IV. **ölç-ü-de** > "ölç-" fiil kök / "-ü" fiilden isim yapım eki

V. **dikkat-siz-di** > "dikkat" isim kök / "-siz" isimden isim yapım eki ("di" ismi yüklem yapan ek fiildir, çekim ekidir.)

"**Yoksulluk**" sözcüğünde iki, diğer sözcüklerde bir yapım eki vardır.

CEVAP: A

11. Soruya göre seçeneklerdeki cümlelerde ayraç içindeki eklerle örnek aranacaktır.

- B) **iz-le-y-ici-nin** > İsimden fiil yapan **"-le"** eki **"iz" isminden "izle-" fiili türetmiştir.**
- C) **hatır-la-t-tı** > Fiilden fiil yapan **"-t"** eki **"hatırla-" fiilinden "hatırlat-" fiili türetmiştir.**
- D) **saat-lik** > İsimden isim yapan **"-lik"** eki **"saat" isminden "saatlik" ismi türetmiştir.**
- E) **yaş-a-y-acak-sınız** > İsimden fiil yapan **"-e"** eki **"yaş" isminden "yaşa-" fiili türetmiştir.**

Ancak A'daki cümlede fiilden fiil yapım eki yoktur. Sözcüklerin aldığı ekleri tek tek inceleyelim:

gül-me > "-me" eki "gül-" fiilinden fiilimsi türetmiştir. Yani fiilden isim yapım ekidir.

UYARI:

Tüm fiilimsi ekleri fiilden isim yapım eki kabul edilir.

sıra-sı-n-da > "-sı" III. tekil kişi iyelik eki, "n" kaynaştırma harfi, "-da" ismin bulunma hâl ekidir.

at-ış-lar-ı > "-ış" eki "at-" fiilinden "atış" ismi türetmiş bir yapım eki, "-lar" çoğul eki, "-ı" III. tekil kişi iyelik ekidir.

hız-lan-abil-ir > "-lan" eki "hız" isminden "hızlan-" fiili türetmiş bir yapım eki, "-ir" geniş zaman kip ekidir. "-abil-" ise yeterlik fiilidir.

CEVAP: A

12.

HATIRLAYALIM:

"-i (-ı, -ü, -u)" bir fiile gelip isim türetebilir, bu durumda fiilden isim yapım eki olur: **anlat-ı, kaz-ı, sun-u, yaz-ı...**

Yapım eki olmadığı durumlarda iki farklı görevle çekim eki olabilir:

- "-i (-ı, -ü, -u)" eki bir isme belirlilik anlamı erirse **belirtme hâl eki** olur. Bu durumda çekim ekidir.

Çocuğu tanıyorum. (Belirli bir "çocuk"tan bahsedildiği anlamını katan "-u" belirtme hâl ekidir.)

- "-i (-ı, -ü, -u)" eki III. tekil kişi **iyelik eki görevi** üstlenerek sözcüğe "onun" anlamı katabilir. Bu durumda da çekim ekidir.

Çocuğu çok sevimliymiş. ("onun çocuğu" anlamı katarak "çocuk"un ait olduğu varlığı bildirdiği için iyelik ekidir.)

Soruda "-i (-ı, -ü, -u)" ekinin sözcük türetmediği cümle istendiğine göre bu ek aranılan cümlede çekim eki olmalıdır.

- A) **çat-ı** > "çat-" fiil kök / "-ı" fiilden isim yapım eki
- B) **doğ-u** > "doğ-" fiil kök / "-u" fiilden isim yapım eki
- C) **sık-ı** > "sık-" fiil kök / "-ı" fiilden isim yapım eki
- D) **gez-i** > "gez-" fiil kök / "-i" fiilden isim yapım eki

E'de "diz" sözcüğünün aldığı "-i" belirtme hâl ekidir. Buna sözcüğün cümledeki anlamına bakılarak karar verilir.

UYARI:

Eğer elimizde "**Dizi bu hafta çok izlendi.**" gibi bir cümle olsaydı "dizi" sözcüğü "diz-" fiilinden "-i" ekiyle türemiş bir sözcük olurdu.

CEVAP: E

13.

HATIRLAYALIM:

"-dir (-dır, -dür, -dur, -tir, -tır, -tür, -tur)" eki çekim eki görevi de yapım eki görevi de üstlenebilir:

- Su soğuktur. ("tur" ismi yüklem yapmış bir ek fiil ekidir. Çekim ekidir.)
- Program sona ermişti**dir**, dağılabilirsiniz. ("tir" eki fiile kesinlik anlamı katmış bir bildirme ekidir. Çekim ekidir.)
- Bizi de kandır**ı** bakalım. ("dır" eki "kan-" fiilinden "kandır-" fiili türetmiş bir yapım ekidir.)

Buna göre seçeneklerde bu eki almış sözcükleri, sözcüklerin cümledeki anlamlarına dikkat ederek inceleyelim:

- A) **buluş-tur** > Sözcük cümlede yüklem olmuş "buluş" ismidir. O hâlde "-tur" eki ismi yüklem yapmış bir ek fiil ekidir. Çekim ekidir.
- B) **kariş-tır** > "kariş" sözcüğü cümlede yüklem görevinde bir isimdir. O hâlde "-tır" eki ismi yüklem yapmış bir ek fiil ekidir. Çekim ekidir.
- C) **ayrış-tır** > Sözcük cümlede "ayrıştır-" fiili olarak kullanılmıştır. O hâlde "-tır" eki "ayrış-" fiilinden "ayrıştır-" fiili türetmiştir. **Yapım ekidir.**
- D) **gülüş-tür** > "gülüş" sözcüğü cümlede yüklem görevinde bir isimdir. O hâlde "-tür" eki ismi yüklem yapmış bir ek fiil ekidir. Çekim ekidir.
- E) **yariş-tır** > "yariş" sözcüğü cümlede yüklem görevinde bir isimdir. O hâlde "-tır" eki ismi yüklem yapmış bir ek fiil ekidir. Çekim ekidir.

CEVAP: C

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içinde verilen eke örnek **yoktur**?

- A) Yel değirmenlerine kılıç sallamayı tercih etti. (Belirtme hâl eki)
 B) Bugün herkes gereğinden fazla suskundu. (Fiilden isim yapım eki)
 C) Biz başka çocukları merak eden çocuklarız. (Şahıs eki)
 D) Bazı melodilerin ızdıraba merhem olduğuna inanırım. (İsimden fiil yapım eki)
 E) Ufak bir ışık parıltısı içeriye düşer gibi olur. (Yönelme hâl eki)

2. Çeşitli alanlarda kalem oynatan biriyim. Masal

- I II
 yazmayı seçmem de yeni bir arayış sonunda oldu.
 III IV V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde birden fazla yapım eki vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çoğul eki almış bir sözcük vardır?

- A) Doğruyu her koşulda destekler, biliriz.
 B) Önce itinayla dilimler, öyle ikram ederdi.
 C) Bazen beni de tersler, canımı sıkardı.
 D) Yolumuzu deneyimler kısaltacaktır.
 E) Sözleşme senin de elini bağlar artık.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük diğerlerinden farklı bir yapım eki almıştır?

- A) Her insanın farklı bir sorumluluk çevresi var.
 B) Eğilimlerimiz dünyaya bakışımızı belirliyor.
 C) Özel bir serüvene tanık olmak isterdim.
 D) Bilim dergilerinden çok şey öğrenmiştim.
 E) Ne düşündüğünüzün pek önemi yok.

5. Katıldığı bir televizyon programında kendisiyle

- I II
 röportaj yapacak sunucuya "Gızım, ben az söylerim,
 III
 azdan çok anlar mısın?" derkenki tavır bizi
 IV

kalbimizden vuran türkülere nasıl da yakışmıştı öyle?
 V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) I. sözcükte isimden fiil yapım eki vardır.
 B) II. sözcükte ayrılma hâl eki vardır.
 C) III. sözcük fiil çekim eki almıştır.
 D) IV. sözcükte iyelik eki vardır.
 E) V. sözcükte hem yapım hem çekim eki kullanılmıştır.

6. Tarkovsky'nin, filmlerinde kullandığı psikolojik zaman onu önemli bir edebiyat ekolü olan bilinç akışı tekniğine yaklaştırır.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tamlayan eki özel isme gelmiştir.
 B) "filmlerinde" sözcüğünde iyelik ekine örnek gösterilebilir.
 C) "akışı" sözcüğünde fiilden isim yapım eki vardır.
 D) "tekniğine" sözcüğünde belirtme hâl eki kullanılmıştır.
 E) "yaklaştırır" sözcüğü fiilden fiil yapım eki almıştır.

7. Siz hayatınızda çok ağır yenilgiler aldığınıza inanmış

- I II
 olabilirsiniz. Ama ben bir çocuğun bana sırtını
 III

dönerek yüzüme bakmak istemeyişinin hiç de
 IV V

yabana atılmayacak bir yenilgi olduğunu düşünüyorum.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinin iyelik eki **yoktur**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük farklı bir yapım eki almıştır?

- A) Kalabalık ortam, kırıcı konuşmamı engeller.
- B) İçeriye kesici bir aletle giremezsiniz.
- C) Siliciler çalışmazsa önümüzü göremeyiz.
- D) Vericiler tepeye özenle yerleştirildi.
- E) Hep doğrucu olma çabanız dikkat çekiyor.

9. Uzak Doğu kültürlerinde güler yüzlü olmak sanki bir

I II III

zorunluluktur. Karşılaştığınız hemen her insanın

IV

yüzünde tebessüm görürsünüz.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcükte iyelik ekine örnek gösterilebilir.
- B) II. sözcük fiilden isim yapım eki almıştır.
- C) III. sözcükte isimden isim yapım eki vardır.
- D) IV. sözcükte birden fazla yapım eki vardır.
- E) V. sözcük fiilden fiil yapım eki almıştır.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükteki ünlü düşmesi sözcüğün yapım eki almasıyla gerçekleşmemiştir?

- A) Süprütünün içinde fark ettiğim kolye değerli olabilirdi.
- B) Arbedede oluşan sıyrıkların pek önemi yok.
- C) Dudağınızın hemen üstündeki kıvrıma ince bir alay manası vermişsiniz.
- D) Zihnindeki görüntüler art arda devriliyor gibiydi.
- E) Özrümü içtenlikle kabul edeceğimi hissettim.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) "Acele etmem aksaklıklara sebep olur." cümlesinde birden fazla yapım eki alan sözcük vardır.
- B) "-den (-dan, -ten, -tan)" ekinin yapım eki olarak kullanılması "Toptan satışlarda indirim var." cümlesinde örneklenmiştir.
- C) "Uykuya biraz düşkünüm." cümlesinde türetirken ünlü kaybına uğrayan bir sözcük vardır.
- D) "Hepimiz aynı farkındalık içindeyiz." cümlesinde çekim eklerinin yapım eklerinden sonra gelmesi kuralı örneklenmiştir.
- E) "Sayımız gittikçe çoğaldı." cümlesinde isimden fiil yapım ekiyle türemiş sözcük vardır.

12. I. gözlerin yağmurdan yeni ayrılmış

gibi çocuk, gibi büyük, gibi sınırsız

II. aşk bile dolduramaz bazı âşıkların yerini diye övgü, diye sana, diye haziran

Bu dizelerdeki "-in (-ın, -ün, -un)" ekinin işlevleri aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I - Tamlayan eki
II - Tamlayan eki
- B) I - İyelik eki
II - Tamlayan eki
- C) I - Tamlayan eki
II - Şahıs eki
- D) I - Şahıs eki
II - Tamlayan eki
- E) I - İyelik eki
II - Şahıs eki

13. soldum ve sarardım ve kanayarak yanıldım sularla örtölmüyör düşlerin yırtılan güzelliği

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Hâl (durum) eki
- B) İsimden fiil yapım eki
- C) İyelik eki
- D) Fiilden fiil yapım eki
- E) Tamlayan eki

1. Aşağıdaki seçeneklerde ayraç içinde verilen eki almış sözcük vardır:

A) Belirtme hâl eki isimlere ve isim görevindeki sözcüklere belirlilik anlamı veren "-i (-ı, -ü, -u)" ekidir.

"sallama-y-ı" sözcüğündeki "-ı" fiilimsiye gelmiş bir belirtme hâl ekidir. "değirmenler-i" sözcüğündeki "-i" ise isim tamlaması kurmuş bir iyelik ekidir.

UYARI:

Fiilimsiler isim çekim eklerini alabilir.

B) Bazı yapım ekleri kök ya da gövde hâlindeki fiillere gelerek isim türetir. Bunlar **fiilden isim yapım eki** olarak adlandırılır. "**sus-kun**" sözcüğündeki "-gun" eki buna örnektir.

C) **Şahıs eki** çekimli fiillerde ve yüklemlerde kullanılarak sözcüğe kişi (şahıs) anlamı katan eklerdir. "**çocuklar-ız**" sözcüğü cümlemin yüklemidir. Yükleme "biz" anlamı katan "-ız" eki şahıs ekidir.

E) **Yönelme hâl eki**, isimlere ve isim görevindeki sözcüklere çoğunlukla yönelme, yaklaşma anlamları veren "-e / -a" ekidir. "**içeri-y-e**" sözcüğündeki "-e" yönelme hâl ekidir.

Ancak D seçeneğindeki cümlede isimden fiil yapım eki yoktur. Cümlede yapım eki alan tek sözcük "**ol-duk-u-n-a**" fiilimsisidir. Fiilimsi ekleri de fiilden isim yapım ekidir. Sözcükteki "**-duk**" yapım ekidir.

CEVAP: D

2. Yapım eki, yeni sözcük türeten eklerdir.

Soruda birden fazla yapım eki alan sözcüğün bulunması istenmiştir.

II. "**oy(u)n-a-t-an**" sözcüğünde üç tane yapım eki vardır:

"-a" eki "oyun" isminden "oyna-" fiili türetmiştir. Türeme esnasında ünlü (hece) düşmesi olmuştur.

"-t" eki "oyna-" fiilinden "oynat-" fiili türetmiştir.

"-an" eki sıfat-fiil yani fiilimsi ekidir. Fiilimsi ekleri de fiilden isim yapım ekidir.

Diğer sözcükleri de inceleyelim:

"**çeşit-li**" sözcüğünde "-li" isimden isim yapım ekidir. Sözcükte bir tane yapım eki vardır.

"**yaz-ma-y-ı**" ve "**seç-me-m**" sözcüklerinde "**-ma / -me**" eki isim-fiil yani fiilimsi ekidir. Fiilimsi ekleri de fiilden isim yapım ekidir. Sözcüklerde birer tane yapım eki vardır.

"**ara-y-ış**" sözcüğünde "-ış" fiilden isim yapım ekidir. Sözcükte bir tane yapım eki vardır.

CEVAP: B

3.

HATIRLAYALIM:

- Çekim eki olan "-ler / -lar" isimlere veya isim görevindeki sözcüklere "**çoğul eki**"; çekimli fiillere ya da cümlemin yüklemine "onlar" anlamı katan bir **kişi (şahıs) eki** olarak gelir.
- Öte yandan **isimden fiil yapım eki "-le / -la"**nın ardından **geniş zaman kipi "-r"** geldiğinde çoğul ekine yalnızca harflerin yan yana gelmesi açısından benzeyen bir yapı oluşur: Evi her gün temizler.
- Bu, çoğul eki zannedilmemelidir.

Soruda çoğul eki ile şahıs eki farkı değil, sözü edilen ikinci durumun ayırt edilmesi istenmektedir. Bu noktada yine cümlelerin anlamları önem kazanmaktadır.

A'da "**destekle-**", B'de "**dilimle-**", C'de "**tersle-**", E'de "**bağla-**" fiilleri geniş zaman kipi "-r"yi almıştır. Sözcüklerde çoğul eki yoktur.

Ancak D'de "deneyim" sözcüğü çoğul eki almıştır: **deneyim-ler**

CEVAP: D

4.

Yapım eki kök ya da gövde durumundaki sözcüğe eklenerek yeni bir sözcük türetir.

UYARI:

Soruda ifade edilen "**sözcüğün, diğerlerinden farklı bir yapım eki alması**" durumu yapım eklerinin **isimden isim, isimden fiil, fiilden isim ya da fiilden fiil türetebilmele-riyle** ilgilidir.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- A) **çev(i)r-e** > "-e" eki "çevir-" fiil kökünden "çevre" ismini türetmiştir.
- B) **bak-ış-ımız-ı** > "-ış" eki "bak-" fiil kökünden "bakış" ismini türetmiştir.
- C) **tanı-k** > "-k" eki "tanı-" fiil kökünden "tanık" ismini türetmiştir.
- D) **der-gi-ler-den** > "-gi" eki "der-" fiil kökünden "dergi" ismini türetmiştir.

A, B, C ve D seçeneklerindeki yapım ekleri **fiilden isim yapım ekleridir**.

Ancak "**ön-em-i**" sözcüğündeki "**-em**" eki "ön" isminden "önem" ismini türetmiştir. İsimden isim yapım eki olduğu için diğerlerinden farklıdır.

CEVAP: E

5. Seçeneklerde parçadaki altı çizili sözcüklerin aldığı eklerle ilgili bilgiler verilmiş ve doğru olan bilginin bulunması istenmiştir.

Buna göre sözcükleri inceleyelim:

I. kat-ıl-dık-ı

Sözcük fiilimsidir. Önce "kat-" fiil köküne fiilden fiil yapan "-ıl" eki gelmiş, **"katıl-"** fiili türemiştir. Ardından "katıl" fiiline sıfat-fiil eki olan "-dık" getirilerek fiilimsi oluşturulmuştur. **Fiilimsi ekleri fiilden isim yapım ekleridir.** "-ı" eki ise fiilimsiye "onun" anlamı katmıştır. İyelik ekidir.

Yani sözcükte isimden fiil yapım eki yoktur. A'daki bilgi yanlıştır.

II. program-ı-n-da

Sözcüğün aldığı "-ı", iyelik eki; "-da" bulunma hâl ekidir. Sözcükte ayrılma hâl eki olan "-den" yoktur.

B'deki bilgi yanlıştır.

III. yap-acak

Sözcük cümlede çekimli fiil olarak değil, **"röportaj yapacak sunucu"** şeklinde bir tamlamada sıfat-fiil olarak kullanılmıştır. O hâlde "-acak" eki fiil çekim eki değil, fiilimsi eki olduğu için fiilden isim yapım ekidir. C'deki bilgi yanlıştır.

IV. tav(ı)r-ı

Sözcükteki "-ı" eki **"onun tavrı"** anlamı kattığı için III. tekil kişi iyelik ekidir. D'deki bilgi doğrudur.

V. kalb-imiz-den

"kalp" sözcüğü I. çoğul kişi **iyelik eki (-imiz)** ve **ayrılma hâl eki (-den)** almıştır. Bu eklerin ikisi de çekim ekidir. Sözcükte yapım eki olmadığı için E'deki bilgi yanlıştır.

CEVAP: D

6. Cümleyi seçeneklere göre inceleyelim:

- A) Tamlayan eki **"-in (-ın, -ün, -un)"**dir. Parçada bu ekin geldiği "Tarkovsky" sözcüğü bir insan ismi olarak özel isimdir. A'daki bilgi doğrudur.
- B) "film-ler-i-n-de" sözcüğündeki "-i" "onun filmleri" anlamı kattığı için III. tekil kişi iyelik ekidir. B'deki bilgi doğrudur.
- C) **"ak-ış-ı"** sözcüğünde "-ış" eki "ak-" fiil kökünden "akış" ismini türetmiştir. Fiilden isim yapım ekidir. C'deki bilgi doğrudur.
- D) **"tekniğ-i-n-e"** sözcüğündeki **"-e"** belirtme değil, yönelme hâl ekidir. "-i" eki ise III. tekil kişi iyelik ekidir. D'deki bilgi yanlıştır.
- E) **"yaklaş-tır-ır"** sözcüğündeki **"-tır"** eki "yaklaş-" fiilinden "yaklaştır-" fiili türetmiştir. Fiilden fiil yapım ekidir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

7. **İyelik eki** sözcüklere eklenerek onların ait olduğu kişiyi / varlığını bildirir. İyelik eki alan sözcüğün başına **"benim, senin, onun, bizim, sizin, onların"** sözcüklerinin getirilmesi ayırt edici bir özelliktir:

benim	tercih-im	kafa-m
senin	tercih-in	kafa-n
onun	tercih-i	kafa-sı
bizim	tercih-imiz	kafa-mız
sizin	tercih-iniz	kafa-nız
onların	tercih-leri	kafa-ları

Buna göre

"hayat-ınız" sözcüğü II. çoğul kişi iyelik eki (sizin hayatınız)

"sırt-ı" sözcüğü III. tekil kişi iyelik eki (onun sırtı)

"yüz-üm" sözcüğü I. tekil kişi iyelik eki (benim yüzüm)

"istemeyiş-i" sözcüğü III. tekil kişi iyelik eki (onun istemeyişi) almıştır.

Ancak **"yen-il-gi-ler"** sözcüğünde iyelik eki yoktur. Sözcük sırasıyla fiilden fiil yapım eki (-il), fiilden isim yapım eki (-gi), çoğul eki (-ler) almıştır.

CEVAP: B

8. **"Sözcüğün, diğerlerinden farklı bir yapım eki alması"** durumu yapım eklerinin isimden isim, isimden fiil, fiilden isim ya da fiilden fiil türetebilmeleriyle ilgilidir.

Buna göre **"kır-ıcı"**, **"kes-ici"**, **"sil-ici"**, **"ver-ici"** sözcüklerinde fiilden isim yapan "-ici (-ıcı)" eki kullanılmıştır. Ancak E'de "doğru" isminden isim türeten bir "-cu" eki vardır: **doğru-cu**

CEVAP: E

9. Seçeneklerde parçadaki altı çizili sözcüklerin aldığı eklerle ilgili bilgiler verilmiş ve yanlış olan bilginin bulunması istenmiştir.

Buna göre sözcükleri inceleyelim:

I. kültür-ler-i-n-de

Sözcükteki **"-i"** eki "Uzak Doğu kültürleri" tamlamasını kurmuş bir iyelik ekidir. A'daki bilgi doğrudur.

II. gül-er

Sözcük cümlede **"güler yüz"** tamlamasında sıfat olarak kullanıldığına göre **"gül-"** fiiline gelen **"-er"** eki bir sıfat-fiil eki yani fiilden isim yapım ekidir. B'deki bilgi doğrudur.

III. yüz-lü

Sözcükteki **"-lü"** eki isimden isim türetmiştir. C'deki bilgi doğrudur.

IV. zor-un-lu-luk-tur

Sözcükteki **"-un"**, **"-lu"** ve **"-luk"** ekleri isimden isim yapan eklerdir. Sözcükte üç tane yapım eki vardır. D'deki bilgi doğrudur.

V. gör-ür-sünüz

Sözcük **"gör-"** fiilinin geniş zamanda II. çoğul kişiye göre çekimlenmiş hâlidir. **"-ür"** kip eki, **"-sünüz"** kişi ekidir. Kip ve kişi ekleri çekim eki olduğuna göre sözcükte fiilden fiil yapım eki yoktur. E'deki bilgi yanlıştır.

CEVAP: E

10. UYARI:

Bazı sözcükler yapım eki alırken söyleyiş özelliğine bağlı olarak bir ünlü harfin düştüğü görülür. Buna **türetilirken ünlü düşmesi** denir.

Soruya göre altı çizili sözcüklerde ünlü düşmelerinin dördü sözcüğün yapım eki alması yani türemesi esnasında gerçekleşmiştir. Diğer seçeneğin bulunması istenmektedir.

süpür-üntü > süp(ü)rüntü > süprüntü

sıyır-ık > sıy(ı)rık > sıyrık

kıvrır-ım > kıv(ı)rım > kıvrım

devir-il- > dev(i)rıl- > devril-

Bu dört sözcükteki **"-üntü"**, **"-ık"**, **"-ım"**, **"-il"** ekleri yapım eki olduğu için ünlü düşmeleri sözcük yapım eki aldığı anda gerçekleşmiştir.

Ancak **"öz(ü)r-üm"** sözcüğünde **"-üm"** iyelik ekidir. Ünlü düşmesi, sözcük çekim eki alırken olmuştur.

CEVAP: E

11. Soruda seçeneklerin bilgi yanlış içerip içermeleri açısından incelenmesi ve bilgi yanlışının bulunması istenmektedir.

A) "Acele etmem aksaklıklara sebep olur." cümlesinde **"aksa-k-lık-lar-a"** sözcüğünde birden fazla yapım eki vardır. **"-k"** ve **"-lık"** yapım ekidir.

"-k", fiilden isim, **"-lık"** isimden isim yapım ekidir. A'daki bilgi doğrudur.

B) "Toptan satışlarda indirim var." cümlesinde **"toptan"** sözcüğü **"top"** isminin yapım eki **"-dan"**ı almasıyla oluşmuştur. Çünkü **"toptan"** sözcüğü yeni bir kavramdır. B'deki bilgi doğrudur.

C) "Uykuya biraz düşkünüm." cümlesindeki **"uyku"** sözcüğünde türetilirken yani sözcük yapım eki alırken ünlü düşmesi gerçekleşmiştir: **uyu-gu** > **uyku**.

Sözcüğün kökü **"uyu-"** fiildir. C'deki bilgi doğrudur.

D) **Türkçede sözcüklere genel olarak önce yapım ekleri sonra çekim ekleri gelir.** Kural niteliğindeki bu durumun bazı istisnaları vardır. "Hepimiz aynı farkındalık içindeyiz." cümlesindeki **"farkındalık"** sözcüğü gibi: fark-ı-n-da-lık.

"-lık" yapım eki; **"-ı"** iyelik eki ve **"-da"** bulunma eki olmak üzere çekim eklerinden sonra gelmiştir. Bu durumda D'deki bilgi yanlıştır.

E) "Sayımız gittikçe çoğaldı." cümlesinde **"çoğaldı"** fiilinin kökü **"çok"** ismidir: çok-al-dı. **"çok"** ismi isimden fiil yapım ekini alırken ünsüz yumuşamasına uğramış, sözcük sonundaki **"k"**, **"ğ"**ye dönüşmüştür. Yani bu sözcük isimden fiil yapım ekiyle türemiştir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

12. "-in (-in, -ün, -un)" eki; tamlayan eki, II. tekil kişi iyelik eki ya da yapım eki olarak kullanılabilir.
- **Tamlayan eki** olduğunda eklendiği ismin, sonraki bir sözcükle bağlantısını kurar:
Baharın sonuna yaklaştık. / **Senin** için geldim. / Kimin şikâyetçi olduğunu bilmiyorum.
 - **II. tekil kişi iyelik eki** olduğunda varlığın "sen" kişisine ait olduğunu ifade ederek sözcüğe "senin" anlamı katar:
(senin) Cümlelerin çok derin.
 - **Yapım eki** olduğunda yeni sözcük türetir:
yay-in, yığ-in, ek-in...

Buna göre

I numaralı dizelerde "**gözlerin**" sözcüğündeki "-in" eki "**senin gözlerin**" anlamı kattığı için **iyelik** ekidir.

II numaralı dizelerde "**âşkların yeri**" şeklinde bir tamlama kurduğu için **tamlayan** ekidir.

CEVAP: B

- C) "**güzel-lik-i**" sözcüğündeki "-i" sözcüğe "onun" anlamı katarak, "düşlerin güzelliği" şeklinde bir isim tamlaması oluşturmuştur. İyelik ekidir.

İyelik eki sözcüklere eklenerek onların ait olduğu kişiyi / varlığı bildirir. İyelik eki alan sözcüğün başına "**benim, senin, onun, bizim, sizin, onların**" sözcüklerinin getirilmesi ayırt edici bir özelliktir.

- D) "**ört-ül-mü-yor**" sözcüğünde "-ül", "**yırt-ıl-an**" sözcüğünde "-ıl" ekleri fiilden fiil yapım ekidir.

UYARI:

Sorularda pek karşılaşılmamakla birlikte **olum-suzluk eki** olan "**-me/-ma**" da **fiilden fiil yapım eki** olarak kabul edilmektedir: örtül-mü-yor

- E) Tamlayan eki "**-in (-in, -ün, -un)**"dir. Bu ek tamlayan eki olduğunda eklendiği ismin, sonraki bir sözcükle bağlantısını kurar. "**düş-ler-in**" sözcüğündeki "-in" buna örnektir.

CEVAP: A

13. Dizelerde hâl (durum) eki yoktur. "güzelliği-i" sözcüğünün aldığı ek hâl (durum) eki değil, **iyelik ekidir** çünkü "düşlerin güzelliği" şeklinde bir isim tamlaması kurarak sözcüğe "onun" anlamı katmıştır: onun güzelliği / düşlerin güzelliği

İsimlere, isim soylu sözcüklere gelen hâl (durum) ekleri dört çeşittir:

Belirtme (yükleme) hâl eki (-i/-ı/-ü/-u)

Yönelme (yaklaşma) hâl eki (-e/-a)

Bulunma (kalma) hâl eki (-de/-da/-te/-ta)

Ayrılma (çıkma) hâl eki (-den/-dan/-ten/-tan)

Dizeleri diğer seçeneklere göre inceleyelim:

- B) "**sarardım**" ve "**kanayarak**" sözcüklerinde isimden fiil yapım eki vardır:

sarı-ar-dı-m > "-ar" eki "sarı" isminden "**sarar-**" fiili türetmiştir. Türeme esnasında ünlü düşmesi gerçekleşmiştir: sar(ı)ardım

kan-a-y-arak > "-a" eki "kan" isminden "kana-" fiili türetmiştir.

1. Yapım eki almamış bir sözcük, yapısına göre "basit sözcük" olarak isimlendirilir. Çekim ekleri sözcüğün yapısını değiştirmez.

Buna göre

- I. Kısa zamanda çok iş yaptık.
 II. Bileğimi burkmuştum, ağrım var.
 III. Konak, ziyaretçi akınına uğradı.
 IV. Uçuruma fazla yaklaşmayın.
 V. Her şeyin farkındayız, merak etme.

cümlelerinin hangisinde altı çizili sözcük yapıca basittir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Sözcükler yapılarına göre basit, türemiş ve birleşik olmak üzere üç başlık altında incelenir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili sözcükler yapılarına göre eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) Çevremdeki en güvenilir isimlerden biri sensin.
 B) Nehrin suyu ilkbaharda yükseliyor.
 C) İsteği, olaydan yaklaşık bir yıl sonra gerçekleşti.
 D) Hayattaki en büyük tutkusu da futboldu.
 E) Takıma girmek istiyorsan açık göz davranmalısın.

3. Gövde, bir sözcüğün yapım eki almasıyla oluşan yeni sözcüktür.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gövde durumunda birden fazla sözcük yoktur?

- A) Davranışınız insancıl bir tavra uygun mu?
 B) Doğanın zarar görmesi bizi de ilgilendirir.
 C) Yapay zekâ sahibi robotların hünelerleri ilgi çekici.
 D) Tehlikenin boyutlarından haberin yok sanırım.
 E) Satranç oyunundaki başarısını alkışlamalısın.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ismin niteliğini bildiren sözcük yapıca türemiştir?

- A) Hafif bir alaycılık bile ortamın gerilmesine yetti.
 B) Sekiz yaşlarındayken bile özgün bir tarzı vardı.
 C) Meseleyi dar bir bakışla değerlendiremeyiz.
 D) Sorunuza basit bir cevap vermekle yetineyim.
 E) Tartışmayı sakın bir ses tonuyla sonlandır.

5. I. Çocukluğu Yeşilirmak çevresinde geçmişti.
 II. Karadut pekmezi midemi rahatlatıyor.
 III. Tedavide bilinçaltına yönelik telkinler önemli.
 IV. Beştaş oyunu için iki kişi yeterlidir.
 V. Kendini külyutmaz biri olarak tanıtır.

Bu cümlelerin hangilerinde yer alan birleşik sözcükler sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
 D) III ve V E) IV ve V

6. dalgınlığım suçlarıma eklenebilir

I II

suskun bir kadını yaralarından sevdim

III IV

eski bir dilden usulca konuşuldu, aşk

V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi yapıca diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüklerin yapı özellikleri ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

A) Kendi değerlerine yabancıydı artık. (Türemiş)
B) Tüm kaybedişler kişiyi yaralayacaktır. (Birleşik)
C) Derdinin çaresini yanlış yerde arama. (Basit)
D) Kavram bilgisi düşüncüyü şekillendirir. (Basit)
E) Nereli olduğunu sorana "Dünyalıyım." derdi. (Türemiş)

8. Palmiye yağı üretiminin, doğal yaşam alanlarına zarar
I II

vermesi, halkın giderek daha fazla farkında olduğu
bir konu hâline geldi. Palmiye yağı içeren ürünlerin
III

hepten boykot edilmesine yönelik baskılar bugünlerde
IV V

gittikçe artıyor.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin yapılarıyla ilgili olarak aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

A) I - Türemiş B) II - Türemiş
C) III - Basit D) IV - Basit
E) V - Birleşik

9. Mikro ifadeler en yalın tanımıyla insanların,
I

duygularını mimikleriyle dışa vurmaları durumudur.
II III

Yüzde 40 - 500 milisaniye arasında mimik olarak
gözlenen mikro ifadeleri eğitimsiz bir gözle görmek
IV V

mümkün değildir.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi kökünün türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Evrendeki her cismin bir kütle çekim etkisi vardır.
I II

Dünya gibi bir gezegen büyüdükçe kütle çekimi
III

daha da güçlü hâle gelir. Ama bu etki, cisim ancak
IV

Dünya ya da Ay gibi çok büyük bir biçime bürünürse
görülebilir.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcük ilgi ekiyle türemiştir.
B) II. sözcük gövde durumundadır.
C) III. sözcükte hem yapım eki hem çekim eki vardır.
D) IV. sözcük basit fiildir.
E) V. sözcük birleşik fiildir.

11. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler yapı bakımından aynıdır?

A) Puanlama sonuçları birazdan açıklanacak.
Yaşadıklarımız zihnimize farklı kaydolabilir.
B) Çevremizdekiler kişiliğimizi şekillendiriyor.
Bir anda unutuverir nerede duracağını.
C) Kendisinden beklenenleri anlamsız buluyor.
Bir kez bile "Öf!" dememesi inceliğindendi.
D) Şizofreninin sebepleri gizemini koruyor.
Bir sonraki adım, D vitamini tahlili yapmak.
E) Alışveriş yaparak rahatlayan insanlar var.
Davranışların bazıları alışkanlıklar ile ilgilidir.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük "Peki ya sen nasılsın?" cümlesinin yüklemiyle yapıca özdeştir?

A) Öneriniz aklıma hiç yatmadı.
B) Göçmen bir komşumuz vardı.
C) Dışarıda biraz konuşabilir miyiz?
D) Aslında belli bir amacım yoktu.
E) Özel bir gün olduğunu unuttum.

1. Sorunun öncülünde "**basit sözcük**" kavramı açıklanmıştır. Buna göre bir sözcüğün yapıca basit olabilmesi için hiçbir yapım eki almamış olması gerekir. Yapım eki alan sözcükler yapıca "**türemiş sözcük**"tür.

Buna göre numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin yapım eki alıp almadığını inceleyelim:

- I. **kıs-a** > "kıs-" fiil kök / "-a" fiilden isim yapım eki
- II. **bur-k-muş-um** > "bur-" fiil kök / "-k" fiilden fiil yapım eki
- III. **ak-ın-ı-n-a** > "ak-" fiil kök / "-ın" fiilden isim yapım eki
- IV. **uç-ur-um-a** > "uç-" fiil kök / "-ur" fiilden fiil, "-um" fiilden isim yapım eki
- V. **fark-ı-n-da-y-ız** > "fark" ismi sırasıyla iyelik eki, kaynaştırma harfi, bulunma hâl eki, kaynaştırma harfi, şahıs eki almıştır. Ekler çekim eki olduğu için sözcük, yapıca basittir.

CEVAP: E

2. HATIRLAYALIM:

- En az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan sözcüklere **birleşik sözcük** denir. "**gövde**" olarak da ifade edilir.
- **Basit sözcük**, herhangi bir yapım eki almamış sözcüktür ancak çekim eki alabilir.
- **Türemiş sözcük** en az bir yapım eki almış, gövde hâlindeki sözcüklerdir.

Soruya göre seçeneklerdeki altı çizili sözcükler yapılarına göre ikiye bölünür ve biri dışarıda kalacaktır.

Buna göre altı çizili sözcüklerin yapılarını inceleyelim:

- A) **isim-ler-den** > "-ler" çoğul eki ve "-den" ayrılma hâl eki olmak üzere çekim ekleridir. Sözcük yapım eki almadığı için yapıca **basittir**.
- B) **ilk-bahar** > "ilk" ve "bahar" olmak üzere iki farklı sözcüğün bir araya gelip kalıplaşmasıyla oluşmuştur. Yapıca **birleşiktir**.
- C) **yaklaş-ık** > "-ık", "yaklaş-" fiilinden "yaklaşık" ismini türeten bir yapım ekidir. Sözcük yapıca **türemiştir**.
- D) **tut-ku-su** > "-gu" eki "tut-" fiilinden "tutku" ismini türetmiş bir yapım ekidir. Sözcük yapıca **türemiştir**. ("-su" III. tekil kişi iyelik ekidir.)

- E) **açık-göz** > "açık" ve "göz" olmak üzere iki farklı sözcüğün bir araya gelip kalıplaşmasıyla oluşmuştur. Yapıca **birleşiktir**.

Yani "**açıkgöz**" ve "**ilkbahar**" sözcükleri yapıca birleşik, "**tutkusu**" ve "**yaklaşık**" sözcükleri yapıca türemiştir. Yapıca basit olduğu için dışta kalan "**isimlerden**" sözcüğüdür.

CEVAP: A

3.

HATIRLAYALIM:

- Kök hâlindeki bir sözcük yapım eki aldığı zaman yeni bir sözcük oluşur. Bu yeni sözcük yapıca "**türemiş sözcük**" olarak isimlendirildiği gibi "**gövde**" olarak da ifade edilir.
- O hâlde yapım eki alan her sözcük gövde durumundadır.

Soruya göre seçeneklerin dördünde gövde durumunda birden fazla sözcük vardır. Bu sözcükleri gösterelim:

- A) **davran-ış-ınız** > "-ış" fiilden isim yapım eki
insan-cıl > "-cıl" isimden isim yapım eki
uy-gun > "-gun" fiilden isim yapım eki
- B) **doğ-a** > "-a" fiilden isim yapım eki
gör-me-si > "-me" fiilden isim yapım eki (fiilimsi eki)
ilgi-len-dir-ir > "-len" isimden fiil yapım eki, "-dir" fiilden fiil yapım eki
- C) **yap-ay** > "-ay" fiilden isim yapım eki
çek-ici > "-ici" fiilden isim yapım eki
- E) **oyun-u-n-da-ki** > "-ki" isimden isim yapım eki (sıfat türeten -ki)
baş-ar-ı-sı-n-ı > "-ar" isimden fiil yapım eki, "-ı" fiilden isim yapım eki
alkış-la-malı-sınız > "-la" isimden fiil yapım eki

A, B, C ve E'de gövde hâlinde birden fazla sözcük vardır. Ancak D'de yapım eki alan yani gövde durumunda bulunan tek sözcük "**boy-ut**"tur. "**-ut**" isimden isim yapım ekidir.

CEVAP: D

4. HATIRLAYALIM:

İsmi niteliğini bildiren sözcüklere **niteleme sıfatı** denir. Niteleme sıfatları nitelediği yani **renk, durum, biçim yönünden özelliklerini belirttiği ismin önünde yer alıp** sıfat tamlaması oluşturur.

Soruda niteleme sıfatının yapıca türemiş yani yapım eki almış olması istenmektedir.

- A) **hafif** (alaycılık) > "hafif" sıfatında yapım eki yoktur.
- B) **özgün** (tarz) > "öz-gün" sıfatı "-gün" ekiyle **türemiştir**.
- C) **dar** (bakış) > "dar" sıfatında yapım eki yoktur.
- D) **basit** (cevap) > "basit" sıfatında yapım eki yoktur.
- E) **sakin** (ses tonu) > "sakin" sıfatında yapım eki yoktur.

CEVAP: B

5. HATIRLAYALIM:

Birleşik sözcük, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan sözcüktür.

Birleşik sözcüklerin farklı şekillerde oluşukları görülür: isim / sıfat tamlaması biçiminde, iki fiilin bir araya gelmesiyle, bir isim ve bir fiilin kalıplaşmasıyla...

Soruya göre cümlelerin üçünde birleşik sözcükler sıfat tamlaması biçiminde, diğer ikisinde farklı biçimlerde oluşmuştur.

Buna göre cümlelerdeki birleşik sözcükleri bulup nasıl oluşuklarını inceleyelim:

- I. **Yeşilirmek** > Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur. "yeşil", "ırmak"ın niteleme sıfatıdır.
- II. **karadut** > Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur. "kara", "dut"un niteleme sıfatıdır.
- III. **bilinçaltı** > İsim tamlaması biçiminde oluşmuştur. "bilinç" ve "alt" isimlerinden ikincisine iyelik eki "-ı" gelmiş, oluşan belirtisiz isim tamlaması daha sonra kalıplaşmıştır.
- IV. **beştaş** > Sıfat tamlaması biçiminde oluşmuştur. "beş", "taş"ın sayı sıfatıdır.
- V. **külyutmaz** > "kül" ismi ile "yutmaz" fiilinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

CEVAP: D

6.
HATIRLAYALIM:

- Bir sözcüğün yapısı sorulduğunda sözcük "**basit**", "**türemiş**" ya da "**birleşik**" olup olmaması açısından incelenir.

Basit sözcük, herhangi bir yapım eki almamış sözcüktür ancak çekim eki alabilir.

Türemiş sözcük en az bir yapım eki almış, gövde hâlindeki sözcüktür.

Birleşik sözcük, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan sözcüktür.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- I. **dal-gın-lığ-ım** > "dal-" fiil köküne gelen "-gın" ve "-lık" yapım ekleriyle yeni sözcük türetilmiştir. Sözcük yapıca türemiştir.
- II. **suç-lar-ım-a** > "suç" isim köküne "-lar" çoğul eki, "-ım" iyelik eki, "-a" yönelme hâl eki olmak üzere çekim ekleri gelmiştir. Sözcükte yapım eki yoktur. Sözcük yapıca basittir.
- III. **sus-kun** > "sus-" fiil köküne fiilden isim yapan "-gun" eki gelmiş, "suskun" sözcüğü türemiştir. Sözcük yapıca türemiştir.
- IV. **yar-a-lar-ı-n-dan** > "yara" sözcüğünün kökü "yar-" fiilidir. "yar-" fiiline gelen "-a" yapım eki fiilden isim türetmiştir. Sözcük yapıca türemiştir.
- V. **konus-ul-du** > "konuş-" fiiline gelen "-ul" yapım ekiyle fiilden fiil türetilmiştir. Sözcük yapıca türemiştir.

Basit sözcük olan yalnızca "**suçlarıma**"dır. Diğerleri yapıca türemiştir.

CEVAP: B

7.

HATIRLAYALIM:

Bir sözcüğün yapısı sorulduğunda sözcük "**basit**", "**türemiş**" ya da "**birleşik**" olup oluması açısından incelenir.

Sözcük, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmuşsa "**birleşik**", yapım eki almamışsa "**basit**", yapım eki almışsa "**türemiş**"tir.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- A) **değ-er-ler-i-n-e** > "değ-" fiil köküne "fiilden isim yapan "-e" eki gelmiştir. Sözcük yapıca türemiştir.
- B) **kayb + ed-iş-ler** > Sözcükte fiilden isim yapan "-iş" eki vardır ancak bunun öncesinde sözcüğün "**kayıp**" ve "**et-**" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluştuğuna dikkat edilmelidir. Sözcük yapıca birleşiktir.
- C) **derd-in-in** > "derd" ismine gelen ilk "-in" II. tekil kişi iyelik eki, ikinci "-in" tamlayan ekidir. İki ek de çekim eki olduğundan sözcük yapıca basittir.
- D) **kavra-m** > "kavra-" fiilinden "-m" fiilden isim yapım ekiyle türemiştir. Yapıca basit değil, türemiştir.
- E) **Dünya-lı-y-ım** > "-lı" isimden isim yapım eki "dünya" isminden "dünyalı" ismi türetmiştir. Sözcük yapıca türemiştir.

CEVAP: D

8.

Bir sözcüğün yapısı sorulduğunda sözcük "**basit**", "**türemiş**" ya da "**birleşik**" olup oluması açısından incelenir.

Sözcük, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmuşsa "**birleşik**", yapım eki almamışsa "**basit**", yapım eki almışsa "**türemiş**"tir.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyerek yapısı yanlış verilen sözcüğü bulalım:

- I. **üre-t-im-i-nin** > "üre-" fiiline gelen "-t" fiilden fiil, "-im" fiilden isim yapım ekidir. Sözcüğün yapıca türemiş olduğu bilgisi doğrudur.
- II. **yaş-a-m** > "yaş" isim köküne gelen "-a" isimden fiil, "-m" fiilden isim yapım ekidir. Sözcüğün yapıca türemiş olduğu bilgisi doğrudur.
- III. **hâl-i-n-e** > "hâl" sözcüğündeki "-i" III. tekil kişi iyelik eki, "-e" yönelme hâl ekidir. Bu ekler çekim ekleri olduğu için sözcüğün yapıca basit olduğu bilgisi doğrudur.
- IV. **hep-ten** > "-ten" eki ayrılma hâl eki değildir. "hep" sözcüğüne eklenerek "tamamıyla, bütünü" anlamında yeni bir sözcük türetmiştir. Sözcüğün basit olduğu bilgisi yanlıştır.
- V. **bu + gün-ler-de** > Sözcük "bu" ve "gün" olmak üzere iki farklı sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Sözcüğün yapıca birleşik olduğu bilgisi doğrudur.

CEVAP: D

9.

HATIRLAYALIM:

Bir sözcüğün kökünün türü sorulduğunda sözcük, anlamlı en küçük parçasına kadar ayrılır ve bu parçanın isim mi fiil mi olduğuna bakılır:

- I. **tanı-m-ı-y-la** > "tanı-" fiil kök
- II. **duy-gu-lar-ı-n-ı** > "duy-" fiil kök
- III. **vur-ma-lar-ı** > "vur-" fiil kök
- IV. **göz-len-en** > "**göz**" isim kök
- V. **eğit-im-siz** > "eğit-" fiil kök

CEVAP: D

10. Parçadaki altı çizili sözcükleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. Türkçede ilgi eki, isimlerin yerine geçen ya da sıfat türeten **"-ki"** ekidir. **"evren-de-ki"** sözcüğü **"cisim"** sözcüğünün sıfatıdır ve **"-ki"** ekiyle yani ilgi ekiyle türetilmiştir. A'daki bilgi doğrudur.
- II. Gövde, yapım eki alarak oluşan sözcükler için kullanılan bir terimdir. Yani her türemiş sözcük "gövde"dir. **"çekim"** sözcüğü **"çek-"** fiiline fiilden isim yapan **"-im"** ekinin gelmesiyle türediği için gövde durumundadır. B'deki bilgi doğrudur.
- III. **"büyü-dükçe"** sözcüğü zarf-fiildir. Yani bir fiil, aldığı özel bir ekle cümlede zarf görevinde kullanılmıştır. **"-dükçe"** eki de fiilimsi eki olduğu için fiilden isim yapım ekidir. Sözcükte çekim eki yoktur. C'deki bilgi yanlıştır.
- IV. Bir sözcüğün basit olması, hiçbir yapım eki almaması demektir. Cümlede çekimli fiil olan **"gel-ir"** sözcüğünde geniş zaman kip eki **"-ir"** vardır. Kip ekleri de çekim eki olduğu için fiil yapıcı basittir. D'deki bilgi doğrudur.
- V. **"görülebilir"** fiili **"görül-"** fiili ile yeterlik fiili olan **"-ebil-"** in bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Yeterlik fiilleri de **kurallı birleşik** fiillerdendir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: C

11. **HATIRLAYALIM:**

Bir sözcüğün yapısı sorulduğunda sözcük **"basit"**, **"türemiş"** ya da **"birleşik"** olup olamaması açısından incelenir.

Sözcük, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmuşsa **"birleşik"**, yapım eki almamışsa **"basit"**, yapım eki almışsa **"türemiş"** tir.

Buna göre seçeneklerdeki altı çizili sözcükleri yapıları bakımından inceleyelim:

- A) **puan-la-ma** > "puan" isim kök / "-la" isimden fiil yapım eki / "-ma" fiilden isim yapım eki > **Türemiş sözcük**
zihin-imiz-e > "zihin" isim kök / "-imiz" iyelik eki / "-e" yönelme hâl eki (iyelik eki de yönelme hâl eki de çekim ekidir.) > **Basit sözcük**

B) **şekil-len-dir-iyor** > "şekil" isim kök / "-len" isimden fiil yapım eki / "-dir" fiilden fiil yapım eki > **Türemiş sözcük**

unut + uver-ir > "unut-" fiili ve tezlik fiili olan **"-iver-"** fiilinin birleşmesiyle oluşmuştur. > **Birleşik sözcük**

C) **kendi-si-n-den** > "kendi" isim kök / "-si" iyelik eki / "-den" ayrılma hâl eki (iyelik eki de ayrılma hâl eki de çekim ekidir.) > **Basit sözcük**
ince-liğ-i-n-den-di > "ince" isim kök / "-lik" isimden isim yapım eki > **Türemiş sözcük**

D) **giz-em-i-n-i** > "giz" isim kök / "-em" isimden isim yapım eki > **Türemiş sözcük**
son-ra-ki > "son" isim kök / "-ra" ve "-ki" isimden isim yapım eki > **Türemiş sözcük**

E) **alış + veriş** > "alış" ve "veriş" isimlerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. > **Birleşik sözcük**

al-ış-kan-lık-lar > "al-" fiil kök / "-ış" fiilden fiil yapım eki / "-kan" fiilden isim yapım eki / "-lık" isimden isim yapım eki > **Türemiş sözcük**

CEVAP: D

12.

HATIRLAYALIM:

Bir sözcüğün yapısı sorulduğunda sözcük **"basit"**, **"türemiş"** ya da **"birleşik"** olup olamaması açısından incelenir.

"Peki ya sen nasılsın?" cümlesinin yüklemi olan **"nasılsın"** sözcüğü **"ne"** ve **"asıl"** sözcüklerinin birleşiminden oluşmuştur: **ne + asıl > nasıl**.

O hâlde seçeneklerdeki altı çizili sözcüklerden birleşik yapıda olan aranacaktır:

- A) **ön-er-i-niz** > İsimden fiil yapan **"-er"** ve fiilden isim yapan **"-i"** yapım ekleriyle türemiştir.
- B) **göç-men** > Fiilden isim yapan **"-men"** ekiyle türemiştir.
- C) **bir + az** > "bir" ve "az" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. **Birleşiktir**.
- D) **amaç-ım** > Sadece **"-im"** iyelik eki yani çekim eki almıştır, yapıcı basittir.
- E) **öz-el** > İsimden isim yapan **"-el"** ekiyle türemiştir.

CEVAP: C

1. Asansörle yedi kat düştüğümüzü varsayalım.

I
Eğer asansör boşluğu bir piston gibi mükemmel
şekilde kapatıldıysa asansör, sıkışmış havanın
II III
oluşturduğu ilave basınç kendi ağırlığını
desteklemeden önce sadece 50 santimetre
IV
düşecektir.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi yapı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. İnsan tanıdık birini arar kötü kararlar verirken Kolların hafızası en doğruyu hatırlar ezbere bir Türkiye haritası çizersin birini özleyince ellerin tanımadık bir meleğin elleriyle değişir

Bu dizelele ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) "tanıdık" sözcüğü gövde durumundadır.
B) "kolların" sözcüğünde tamlayan eki vardır.
C) "hatırlar" sözcüğünde çoğul eki vardır.
D) "ezbere" sözcüğü yapıcı türemiştir.
E) "ellerin" sözcüğü iyelik eki almıştır.

3. Kalasları oynayan bir köprüyü, tahta gürültüleriyle

I II
geçip şosenin dönemecini kıvrılınca, epey ileride
III

yürüyen iki kadın gördü. İyi de sırtlarındaki yem çuvaları niçin o kadar büyüktü?
IV V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I'ncide birden fazla yapım eki vardır.
B) II'ncinin kökü yansıma sözcüktür.
C) III'üncüde türeme esnasında ünlü düşmesi olmuştur.
D) IV'üncü basit yapıdır.
E) V'inci gövde hâlinde.

4. (I) Doğal olanı yaşam pratiklerimize uygulamada aklımıza ilk gelen, yemekler oluyor. (II) Bazıları için ilk insanlar gibi, bazıları içinse çöpten beslenmek daha organik. (III) Birine göre kırmızı et yemek barbarlık, bir başkasına göre ise domatesi dilimlemek. (IV) Mesela Uzak Asya mutfağı bize bazen gerçekten ürkütücü gelebiliyor. (V) Aslında bu hiç de anormal sayılmaz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede hem yapım hem çekim eki almış sözcükler vardır.
B) II. cümlede isimden isim yapım ekiyle türemiş sözcük vardır.
C) III. cümlede altı çizili sözcükteki yapım eklerinden ikisi aynı işlevdedir.
D) IV. cümlede bir sözcük iyelik eki almıştır.
E) V. cümlede yüklemde fiilden fiil yapım eki-ne örnek gösterilebilir.

5. Zamanı anlamak, gerçekliğin yapısını hissetmek

I II
demektir. Pek çok fizikçi ve düşünür, zamanın bir
III
yanılsama olduğunu söyler. Peki, zamanın "ger-
IV
çek olmadığını" söyleyerek neyi kastederler?
V

Bu parçadaki altı çizili sözcükler yapı bakımından eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yapısı ayraç () içinde yanlış verilmiştir?**

- A) Kitap Türk şiirinin kavşak noktasında duruyor. (Türemiş)
B) Yazma zevkini keşfetmek için yurt dışına çıkmam gerekti. (Birleşik)
C) Sarf ettiği sözler, teşhisle ilgili kısacık değişimlerden ibarettir. (Basit)
D) Vegetaryenlik, 19'uncu yüzyılın ortalarında terimleşti. (Türemiş)
E) Sebzeler çiğ tüketilirse içlerinde bulunan vitamin ve enzimler yok olmaz. (Basit)

7. Birleşik sözcükler, tek bir yolla ortaya çıkmaz; birleşik sözcük oluşturmanın pek çok farklı yöntemi vardır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde yer alan birleşik sözcükler biçimsel açıdan aynı yolla oluşmuştur?

- A) Delikanlının sıkıntısıyla ilgilenin.
Geçen yüzyılda da araştırmalar var.
Diyete cumartesiden itibaren başla.
- B) İyimser bir öngörüm yoktu.
Külkedisi masalına bayılırdı.
Altyapı çalışmalarında sona gelindi.
- C) Gökyüzünün rahatlatıcı etkisi vardır.
Göztaltında fazla kalacağını sanmam.
Kârın çoğu akaryakıt satışındandı.
- D) Yarışmada ipucu olmayacak.
Ayaküstü sohbet güzeldi.
Sözleşme uluslararası düzeyde.
- E) Programın arayüz tasarımını yapıyoruz.
İlk tepkisi oldukça ağırbaşlıydı.
Huzurevi personeliyle görüştük.

9. I. Çuvaldaki yeme ne katıyorsunuz?
II. Artık yeme biçimini değiştirmelisin.
III. Yeme bu kadar, hastalanacaksın.

"Yeme" sözcüğünün yukarıdaki numaralanmış cümlelerde aldığı yapım ekleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) (I) Fiilden isim yapım eki
(II) Fiilden fiil yapım eki
(III) Fiilden isim yapım eki
- B) (I) İsimden isim yapım eki
(II) Fiilden isim yapım eki
(III) Fiilden isim yapım eki
- C) (I) Fiilden isim yapım eki
(II) Fiilden isim yapım eki
(III) Fiilden fiil yapım eki
- D) (I) Fiilden fiil yapım eki
(II) Fiilden fiil yapım eki
(III) Fiilden fiil yapım eki
- E) (I) Fiilden fiil yapım eki
(II) Fiilden isim yapım eki
(III) Fiilden fiil yapım eki

8. Birleşik sözcük, temel olarak iki ya da daha fazla kök veya gövdenin bir araya gelerek yeni sözcük oluşturması sonucu ortaya çıkan dil birimidir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde birleşik sözcüklerin ikisi de "türemiş sözcük + türemiş sözcük" şeklinde oluşmuştur?

- A) Giderayak tüm işleri bitireyim.
Sayımı başçavuş yapacakmış.
- B) Aramızda oyunbozan istemiyoruz.
Huzursuzluğun sebebi dedikodularmış.
- C) Büyükbaş hayvan fiyatları artacak.
Çocukluğundan beri dikkatlidir.
- D) Mesleğiniz soğukkanlı olmanızı gerektirir.
Rotayı güneydoğuya çevirmiştik.
- E) Filmin olağanüstü bir senaryosu var.
Gelecek ay yayınevinde işe başlarsın.

10. Veganlık, "hayvansal gıdaların hiçbirini tüketme-me" şeklinde özetlenebilecek bir beslenme türü

I

olsa da esasen bir yaşama biçimi olarak görülüyor.

II

III

Veganlar süt, yumurta, yoğurt, peynir, tereyağı, bal gibi hayvansal yiyecekleri tüketmedikleri gibi kürk, deri,

IV

yün, ipek gibi ham maddelerden imal edilmiş ürün-

V

leri de kullanıyorlar.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcükte hem yapım hem çekim eki vardır.
- B) II. sözcüğün kökü isimdir.
- C) III. sözcük fiilden fiil yapım eki almıştır.
- D) IV. sözcükte belirtme hâl eki kullanılmıştır.
- E) V. sözcük gövdeden türemiştir.

1.

HATIRLAYALIM:

Bir sözcüğün yapısı sorulduğunda sözcük "**basit**", "**türemiş**" ya da "**birleşik**" olup oluması açısından incelenir.

Sözcük, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmuşsa "**birleşik**", yapım eki almamışsa "**basit**", yapım eki almışsa "**türemiş**"tir.

Buna göre parçadaki altı çizili sözcükleri yapıları bakımından inceleyelim:

- I. **düş-tüğ-ümüz-ü** > Sözcük cümledeki görevi ve aldığı ek itibarıyla fiilimsidir. Fiilimsi ekleri fiilden isim yapım eki kabul edildiğine göre "**-dik (-tüğ)**" eki yapım ekidir. Sözcük **türemiş** yapıdadır. (Sözcükteki "-ümüz" iyelik eki, "-ü" belirtme hâl ekidir.)
- II. **kapa-t-ıl-dı-y-sa** > "kapa-" fiiline gelen "-t" ve "-ıl" fiilden fiil yapım ekleridir. Sözcük **türemiş** yapıdadır. ("dı" görülen geçmiş zaman kipi, "y" kaynaştırma harfi, "-sa" ek fiilin şart çekimidir.)
- III. **sık-ış-mış** > "sık-" fiiline gelen "-ış" fiilden fiil yapım ekidir. Sözcük cümlede sıfat-fiil görevinde kullanıldığı için (sıkışmış hava) "**-mış**" eki de fiilimsi eki olarak fiilden isim yapım ekidir. Sözcük **türemiş** yapıdadır.
- IV. **destek-le-meden** > "destek" isminden "-le" yapım ekiyle "destekle-" fiili türetilmiştir. Sözcük cümlede zarf-fiil olduğu için "**-meden**" eki de fiilimsi eki olarak fiilden isim yapım ekidir. Sözcük **türemiş** yapıdadır.
- V. **düş-ecek-tir** > "düş-" fiili cümlede gelecek zaman kipi olan "**-ecek**" ile çekimlenmiş, ardından bildirme eki olan "**-dir**"i almıştır. Bu iki ek de çekim eki olduğundan sözcük **basit** yapıdadır.

CEVAP: E

2.

Seçeneklerdeki bilgiler dizelere göre incelenecektir. Burada sözcüklerin incelenmesinde sözcüğün dizedeki kullanımı önemlidir. Çünkü bir sözcüğün aldığı ek, türü, anlamı ait olduğu cümleye göre değişebilir.

- A) "**tanıdık**" sözcüğü tek başına düşünüldüğünde görülen geçmiş zamanda I. çoğul kişiye göre çekimlenmiş bir fiil zannedilebilir. Aldığı ekler buna uygundur ancak sözcük, dizede "**tanıdık biri**" şeklinde bir sıfat tamlamasında sıfat-fiil görevindedir. O hâlde "tanı-" fiili bir fiilimsi eki olan "-dık"ı almış, yapıca türemiş bir sözcük olmuştur. **Yani gövde durumundadır.** A'daki bilgi doğrudur.

Gövde, bir sözcüğün yapım eki almasıyla oluşan yeni sözcüktür.

- B) "**kolların**" sözcüğü "Kolların ağrıyor mu?" gibi bir cümlede "senin kolların" anlamıyla kullanılsaydı II. tekil kişi iyelik eki olan "-ın"ı almış olurdu. Ancak dizede "kolların hafızası" şeklinde bir belirtili isim tamlamasında tamlayan görevinde kullanılmıştır. Yani "**-in**" eki **tamlayan ekidir.** B'deki bilgi doğrudur.
- C) "**hatırlar**" sözcüğü "hatır" isminin "-lar" eki almış hâli zannedilebilir. Ancak sözcük "kolların hafızası en doğruyu hatırlar" dizesinde "hatırla-" fiilinin geniş zaman kipiyle çekimlenmiş hâlidir. O hâlde çoğul eki aldığı yönünde ki bilgi yanlıştır.
- D) "**ezber**" sözcüğünün aldığı "-e" eki yönelme hâl eki zannedilebilir ancak sözcük dizede "ezbere ... çizersin" şeklinde bir ifadeyle **zarf görevinde** kullanılmıştır. "-e" eki "ezber" sözcüğüne eklenerek "bir yerden okumayarak, bir yere bakmayarak" anlamında "ezbere" sözcüğünü türetmiştir. Yani sözcük türemiş yapıdadır. D'deki bilgi doğrudur.
- E) "**ellerin**" sözcüğünün ekleri incelenirken yine sözcüğün dizedeki anlamına ihtiyaç vardır. Çünkü "-in" eki iyelik eki de tamlayan eki de olabilir. "ellerin" sözcüğü "ellerin tanımadık bir meleğin elleriyle değişir" dizesinde "senin ellerin" anlamıyla kullanıldığı için "in" eki iyelik ekidir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: C

3. Parçadaki IV. sözcüğün basit yapılı olduğu bilgisi yanlıştır. Çünkü "**niçin**" sözcüğü "**ne**" ve "**için**" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuş bir birleşik sözcüktür. Birleşme esnasında ünlü aşınması olmuştur. ne + için > niçin.

Parçadaki altı çizili diğer sözcükleri inceleyerek diğer seçeneklerin doğru olduğunu görelim:

- A) **oy(u)n-a-y-an** > "Sözcüğün kökü "**oyun**" ismidir. İsimden fiil yapan "-a" ekini aldığında ünlü düşmesi gerçekleşmiştir. "-an" eki de sıfat-fiil eki olduğu için fiilden isim yapım ekidir. Yani sözcükte iki yapım eki vardır. A'daki bilgi doğrudur.
- B) "**gürültüleriyle**" sözcüğünün kökü "**gür**"dür. Sözcük bir sesin taklit edilmesiyle oluştuğu için yansıma bir sözcüktür. B'deki bilgi doğrudur.
- C) "**kıvrılınca**" sözcüğünün kökü olan "kıvr-" fiiline fiilden fiil yapım eki olan "-ıl" gelince "ı" sesi düşmüştür: **kıv(ı)r-ıl-**
Yani sözcükte türeme esnasında ünlü düşmesi olmuştur. C'deki bilgi doğrudur.
- E) **Gövde**, bir sözcüğün yapım eki almasıyla oluşan yeni sözcüktür. "**büyü-k-tü**" sözcüğü "**büyü-**" fiiline fiilden isim yapan "-k" ekinin gelmesiyle oluşmuştur. Sözcük türemiş yapıda olduğu için gövde hâlinde. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

4. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. **Çekim eki** bir sözcüğün cümledeki görevini belirleyen ve yeni sözcük türetmekle söz-cüğe bazı anlam özellikleri katan (çoğulluk, aitlik, belirlilik, yönelme, bulunma, ayrılma...) eklerdir. **Yapım ekleri** ise eklendiği kök ya da gövdelerden yeni sözcük türetir.

Buna göre I. cümlede "ol-an-ı", "uy-gu-la-ma-da", "ye-mek-ler" sözcüklerinde hem yapım hem çekim ekleri vardır:

ol-an-ı > "-an" sıfat-fiil eki yani fiilden isim yapım eki, "-ı" belirtme hâl eki (Fiillimsiler isim çekim eklerini alabilir.)

uy-gu-la-ma-da > "-gu" fiilden isim, "-la" isimden fiil, "-ma" fiilden isim yapım ekleri / "-da" bulunma hâl eki

ye-mek-ler > "-mek" fiilden isim yapım eki "-ler" çoğul eki

A'daki bilgi doğrudur.

II. cümlede isimden isim yapım eki alan sözcük yoktur. Yapım eki alan "**beslenmek**" sözcüğünde "**-len**" isimden fiil yapım eki, "**mek**" ise fiilden isim yapım ekidir: bes(i)-len-mek. B'deki bilgi yanlıştır.

III. "**dil-im-le-mek**" sözcüğündeki "-im" fiilden isim, "-le" isimden fiil, "-mek" fiilden isim yapım ekidir. "-im" ve "-mek" ekleri fiilden isim türettikleri için aynı işlevde yapım ekleridir. C'deki bilgi doğrudur.

IV. "**mutfağ-ı**" sözcüğündeki "-ı" III. tekil kişi iyelik ekidir. Sözcüğe "onun mutfağı" anlamı katmış, "Uzak Asya mutfağı" şeklinde bir isim tamlaması kurmuştur. D'deki bilgi doğrudur.

V. cümlelerin yüklemi "say-ıl-maz" sözcüğüdür. "-ıl" eki "say-" fiilinden "sayıl-" fiili türetmiştir. Fiilden fiil yapım ekidir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: B

5.

HATIRLAYALIM:

Bir sözcüğün yapı özelliği "**basit**", "**türemiş**", "**birleşik**" olabilir.

En az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan sözcüklere **birleşik sözcük** denir.

Basit sözcük, herhangi bir yapım eki almamış sözcüktür ancak çekim eki alabilir.

Türemiş sözcük en az bir yapım eki almış, gövde hâlindeki sözcüktür.

Buna göre altı çizili sözcükleri yapı bakımından inceleyelim:

"**hissetmek**" ve "**kastederler**" sözcükleri en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Yapıca birleşiktir.

"**yapısını**" ve "**düşünür**" sözcükleri türemiş yapıdadır çünkü yapım eki almıştır.

yap-ı-sı-n-ı > "yap-" fiiline gelen "-ı" fiilden isim türeten yapım ekidir.

"**düşünür**" sözcüğü cümlede "kendine özgü düşünceleri olan kimse" anlamında bir isimdir ve "**düşün-**" fiiline fiilden isim yapan "-ür" ekinin gelmesiyle türemiştir.

"**zaman-ın**" sözcüğü ise tamlayan eki (-in) almıştır. Yapım eki almadığı için basit yapıdadır.

CEVAP: D

6. Soruda altı çizili sözcüklerin yapılarına göre incelenmesi istenmiştir.

Ayraç içindeki yapı özelliğiyle uyumsuz olan altı çizili sözcük bulunacaktır.

- A) "**kavşak**" sözcüğünün kökü "**kavuş-**" fiildir. Fiilden isim yapan "**-ak**" ekiyle türemiştir. Türeme sırasında ünlü düşmesi gerçekleşmiştir.
- B) "**keşfetmek**" sözcüğü "**keşif**" ismiyle "**etmek**" yardımcı fiilinin birleşmesiyle oluşmuştur. Sözcük birleşik yapıdadır.
- C) "**kısacık**" sözcüğü önce "**kıs-**" fiilden, fiilden isim yapan "**-a**" ekiyle, sonra isimden isim yapan "**-cık**" ekiyle türemiştir. Sözcük basit yapıda değildir.
- D) "**terimleşt**" sözcüğü "**terim**" ismine gelen "**-leş**" isimden fiil yapım ekiyle türemiştir.
- E) "**içlerinde**" sözcüğünde "**iç**" ismine sırasıyla "**-ler**" çoğul eki, "**-i**" iyelik eki, "**n**" kaynaştırma harfi ve "**-de**" bulunma hâl eki gelmiştir. Ekler çekim ekidir. Sözcük basit yapıdadır.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

Birleşik sözcük, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan sözcüklerdir.

Birleşik sözcüklerin farklı şekillerde oluştukları görülür: isim / sıfat tamlaması biçiminde, iki fiilin bir araya gelmesiyle, bir isim ve bir fiilin kalıplaşmasıyla...

Buna göre seçeneklerdeki cümlelerde yer alan birleşik sözcükleri inceleyip tüm sözcüklerin aynı yöntemle oluştuğu seçeneği bulalım:

D seçeneğindeki "**ipucu**", "**ayaküstü**", "**uluslararası**" birleşik sözcükleri belirtisiz isim tamlamalarının kalıplaşmasıyla oluşmuştur:

ip uc-u, ayak üst-ü, uluslar ara-sı

Ancak diğer seçeneklerde farklı yöntemlerle oluşan birleşik sözcükler bir aradadır:

- A) **deli kanlı** > sıfat tamlamasının yapım eki (-lı) almasıyla
yüz yıl > sıfat tamlamasının kalıplaşmasıyla
cuma (e)rtesi > belirtisiz isim tamlamasının kalıplaşmasıyla
- B) **ön görü** > sıfat tamlamasının kalıplaşmasıyla
kül kedisi > belirtisiz isim tamlamasının kalıplaşmasıyla
alt yapı > sıfat tamlamasının kalıplaşmasıyla

- C) **gök yüzü** > belirtisiz isim tamlamasının kalıplaşmasıyla
göz altı > belirtisiz isim tamlamasının kalıplaşmasıyla
akar yakıt > sıfat tamlamasının kalıplaşmasıyla
- E) **ara yüz** > sıfat tamlamasının kalıplaşmasıyla
ağır başlı > sıfat tamlamasının yapım eki (-lı) almasıyla
huzur evi > belirtisiz isim tamlamasının kalıplaşmasıyla

CEVAP: D

8. Soruda birleşik sözcüğü oluşturan sözcüklerin her ikisinin de türemiş yapıda yani **yapım eki almış** olması istenmektedir.

Buna göre seçeneklerdeki birleşik sözcükleri inceleyelim:

- A) **giderayak** > "gid-er" fiilimsi olduğu için türemiş, "ayak" basit sözcüktür.
başçavuş > "baş" ve "çavuş" sözcüklerinin her ikisi de basittir.
- B) **oyunbozan** > "oyun" basit, "boz-an" fiilimsi olduğu için türemiş sözcüktür.
dedikodu > "de-di" ve "ko-du" sözcüklerinin ikisi de sadece kip eki almış çekimli fiiller oldukları için basit yapıdadır.
- C) **büyükbaş** > "büyü-k" fiilden isim yapım ekiyle (-k) türemiştir, "baş" basit sözcüktür.
dikkafalı > "dik" basit, "kafa-lı" isimden isim yapım ekiyle (-lı) türemiş sözcüktür.
- D) **soğukkanlı** > "soğu-k" fiilden isim yapım ekiyle (-k), "kan-lı" isimden isim yapım ekiyle (-lı) türemiş sözcüktür.
güneydoğu > "gün-ey" isimden isim yapım ekiyle (-ey), "doğ-u" fiilden isim yapım ekiyle (-u) türemiş sözcüktür.
- E) **olağanüstü** > "ol-ağan" fiilden isim yapım ekiyle (-ağan) türemiş sözcüktür; "üst-ü" çekim eki almıştır, yapıcı basittir.
yayınevi > "yay-in" fiilden isim yapım ekiyle (-in) türemiştir, "ev-i" çekim eki almıştır, yapıcı basittir.

CEVAP: D

9. Soruda **"yeme"** sözcüğünün aldığı yapım ekleri cümleden cümleye değiştiğine göre sözcükler farklı anlamlarda kullanılmıştır. Bu anlamları inceleyelim:
- Çuvalda bulunan **"yem"**den söz edilmektedir. "ye-" fiiline fiilden isim yapan "-m" yapım eki gelmiştir. "-e" yönelme hâl eki olarak çekim ekidir.
 - "yeme" sözcüğü bu cümlede "ye-" eyleminin ismi olarak kullanılmıştır. "-me" isim-fiil yani bir fiilimsi ekidir. Fiilimsi ekleri de fiilden isim yapım eki kabul edilir.
 - Bu cümlede "ye-" fiili emir kipinin olumsuzunda çekimlenmiştir: sen ye-me. "-me" olumsuzluk ekidir. Sorularda karşımıza sık sık çıkmaya da olumsuzluk eki fiilden fiil yapım eki olarak kabul edilmektedir.

CEVAP: C

10. Parçadaki altı çizili sözcükleri seçeneklere göre inceleyelim:

- "özetlenebilecek"** sözcüğünün cümledeki kullanımına dikkat edilmelidir. Sözcük "... şeklinde özetlenebilecek bir beslenme türü" ifadesinde sıfat görevinde kullanılmış bir fiilimsidir. Bu durum "-ecek" ekinin gelecek zaman kip eki değil, sıfat-fiil eki olduğunu gösterir:

öz-et-len-ebil-ecek > "öz" isim kök / "-et" isimden isim yapım eki / "-len" isimden fiil yapım eki / "-ebil" yeterlik fiili / "-ecek" sıfat-fiil eki olduğu için fiilden isim yapım eki

Yani sözcükte çekim eki olmadığı için A'daki bilgi yanlıştır.

- "yaş-a-ma"** sözcüğünün kökü **"yaş"** isimdir.

"yaşa-", "yaşam", "yaşantı" gibi sözcükler "doğuş-tan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman" anlamındaki "yaş" sözcüğünden türemiştir.

B'deki bilgi doğrudur.

- "gör-ül-üyor"** sözcüğünde "-ül" eki "gör-" fiilinden "görül-" fiili türetmiştir. Fiilden fiil yapım ekidir. C'deki bilgi doğrudur.

- "yi-y-ecek-ler-i"** sözcüğünün sonundaki "-i" sözcüğe "onun" anlamı katmadığı için iyelik eki değildir. Belirlilik anlamı katan bir belirtme ekidir. D'deki bilgi doğrudur.

- "ed-il-miş"** sözcüğü cümlede **"imal edil-miş ürünler"** şeklinde bir tamlamada sıfat görevinde kullanılmıştır. Yani "-miş" eki kip eki değil, sıfat-fiil eki olduğu için fiilden isim yapım ekidir.

"et-" fiil köküne fiilden fiil yapan "-ıl" eki gelmiştir. Ortaya çıkan "edil-" fiili gövde durumundadır. "-miş" eki de yapım eki olarak yeni sözcük türettiğine göre "edilmiş" sözcüğü gövdeden türemiştir.

Gövde, yapım eki olarak oluşan sözcükler için kullanılan bir terimdir. Yani her türemiş sözcük **"gövde"**dir. **"Gövdeden türeme"** yapım eki almış bir sözcüğün başka bir yapım eki daha almasıdır. Yani gövdeden türemiş bir sözcükte en az iki yapım eki vardır.

CEVAP: A

1. Adlar bir varlığı karşılayan sözcüklerdir. Cümlede varlığın niteliğini ifade etmek, adların değil, ön ad denilen sıfatların görevidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisindeki altı çizili sözcük addır?

- A) Varını yoğunu yazlık bir ev almak için harcayacak.
 B) Yüzünüzdeki o tuhaf parıltı kafamı karıştırmıştı.
 C) Aksi bir insanla uğraşacak sabrım yoktu.
 D) Baştan beri ideal mesleğin özelliklerini düşünürüm.
 E) Batık geminin enkazından değerli taşlar çıkarılmış.

3. Aşağıdakilerden hangisinde altı çizili adın özelliği ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Olumsuz bazı izlenimlerim de oldu elbet. (Soyut ad)
 B) Bir tür acıklık hissi içinde kıvrınacaksınız. (Soyut ad)
 C) Her şeyi tam bir bilinç hâlinde yaptığını iddia ediyordu. (Somut ad)
 D) Esintisi yaylayı aratmayacak cinstendi. (Somut ad)
 E) Bereketi fark edebilmek için ince bir bakış gerekir. (Soyut ad)

4. "İçten bir tebessüme ihtiyacımız var." cümlesinde "ihtiyaç" sözcüğü bir durumu karşıladığı için addır. Ancak "içten" sözcüğü ad soylu olmasına rağmen cümlede "tebessüm" adının özelliğini bildirdiği için ad olarak değil, sıfat olarak kabul edilir.

Geleneğe en uygun yerinden eklenerek kendini,

I

II

dilini inşa edebilmesi şairin temel meselesidir.

III

IV

V

Buna göre yukarıdaki cümlelerin altı çizili sözcüklerinden hangisi ad değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. "Bayramlık elbise" ifadesindeki "bayramlık" sözcüğü "elbisenin özelliğini belirtiyorken "delilik sınırı" ifadesindeki "delilik" sözcüğü "sınır"ın özelliği değil, onun ait olduğu kavramın adıdır. "Sınır" sözcüğünün "-ı" eki almış olması bu durumu destekler niteliktedir.

Bu bilgiden yola çıkılarak aşağıdakilerin hangisindeki altı çizili sözcüğün cümlede bir varlığın karşılığı olarak değil, bir varlığın özelliğini belirtecek şekilde kullanıldığı söylenmelidir?

- A) Pazarlık sonunda araziye uygun bir fiyata devrettik.
 B) Bahçeye kuşluk vaktinde gelen kedilere bir süre yaklaşmadım.
 C) İkinci vakti bir yorgunluk kahvesi içmek için çardağa çıkarsınız.
 D) Masadaki yüzlük banknotların kime ait olduğu belli değildi.
 E) Düşkünlük döneminde yalnız kalmayı nasıl göze alıyorsun?

5. Adlar belirtme (-i, -ı, -ü, -u), yönelme (-a, -e), bulunma (-da, -de), ayrılma (-dan, den) gibi hâl (durum) ekleri alabilir.

Bu cümlede söz edilen hâl (durum) eklerine aşağıdaki cümlelerin hangisinde örnek yoktur?

- A) Herhangi bir şüpheye gerek yok.
 B) Yarışma dört ana bölümden oluşacak.
 C) Mekânda tanımadığımız insanlar var.
 D) Ön sözü dikkatle okumalısınız.
 E) Anlama çabalarımız yetersiz kaldı.

6. "-ı / -i / -u / -ü" eklendiği adın belirli, bilinen bir varlık olarak ifade edilmesi için kullanılıyorsa "belirtme hâl eki" görevindedir. Ancak bu ekler eklendiği adı karşılayan varlığın kime / neye ait olduğunu da belirtecek şekilde farklı bir görevle kullanılırsa "iyelik eki" olur. İyelik eki olarak kullanıldığında ada "onun" anlamı katar.

- Haberi yalanladı. (o haberi / bilinen, belirli bir haberi - belirtme hâl eki)
- Haberi yokmuş. (onun haberi - iyelik eki)

Bu parçaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükteki "-ı / -i / -u / -ü" diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Suç üzerime almamı mı istiyorsun?
 B) Görünüşü bana pek bir şey vadetmedi.
 C) Filmi merakla izleyecektik.
 D) Zamanı iyi planlamak zorundaydım.
 E) Programı hiç doğru bulmamışlar.

7. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde küçültmeli olarak kullanılan bir ad yoktur?**

- A) Kapıyı açmak için maymuncuğa ihtiyacımız varmış.
 B) Yaylaya bir kulübecik bile yapabilirsek yeterdi bize.
 C) Yüz liracığım kaldı, o da bana lazım.
 D) Uyandıktan hemen sonra kuzucuğun yemini vermeye gitti.
 E) Sen elbette bu kediciği sokakta bırakmazsın.

8. "Zarafeti önemseyen biriydi." cümlesindeki altı çizili sözcükle ilgili olarak

- I. Soyut bir addır.
 II. İyelik eki almıştır.
 III. Eşi, benzeri olmayan bir varlığı karşılamak-tadır.

ifadelerinden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
 D) I ve II E) II ve III

9. Bu arayış sürecinde gelişigüzel kulaç atan insanlara, çıkmaları gereken sahili işaret etmişti.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Tür ismi
 B) Yönelme hâl eki almış isim
 C) Ayrılma hâl eki almış isim
 D) Çoğul isim
 E) Soyut isim

10. Çokluk eki almamasına rağmen sayıca birden fazla varlığı karşılayan isimler "topluluk ismi" olarak ifade edilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde topluluk ismi yoktur?

- A) Fırtınaya yakalanan geminin mürettebatı nihayet kurtarıldı.
 B) Sahte para basan çete sonunda yakayı ele verdi.
 C) İşlerin bu ekiple yürümeyeceğinin siz de farkındasınız.
 D) Ailedeki en akli başında fert olduğun biliniyor.
 E) Bir insanın ayıbını araştırmak da ayıp değil mi?

11. Adlar bir varlığı karşılayan sözcüklerdir. Eylemler ise bir hareketi, işi ve oluşu ifade eder. Adların eylemlerden temel farkı "-mek / -mak" eki almamalarıdır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük ad olarak kullanılmamıştır?

- A) Birden hatırladım da annem "Geç kalma." demişti.
 B) Hatıralara pek kıymet verdiğim söylenemez.
 C) Unutuş ve hatırlayış çevresinde biraz sohbet edeceğiz bugün.
 D) Sevdığım insanların hatırını kırmamaya özen gösteririm.
 E) Onu hatırsızlığıyla tanımaları beni hep üzmüştür.

1. Sorunun öncülünde ad ile sıfat ayırımına değinilmiştir.

Buna göre "**ad**" bir varlığı, kavramı karşılayan sözcük iken "**ön ad**" denilen "sıfat" adların niteliğini yani nasıl oldukları yönünden birtakım özelliklerini bildirir.

Örneğin "**anlayışlı insan**" ifadesinde "insan" sözcüğü bir varlığı karşıladığı için "ad"dır, "anlayışlı" sözcüğü ise sözü edilen "insan"ın bir özelliğini, nasıl olduğunu ifade ettiği için "ön ad"dır.

Buna göre

"**yazlık**" sözcüğü "ev"in,

"**aksi**" sözcüğü "insan"ın,

"**ideal**" sözcüğü "meslek"in,

"**batık**" sözcüğü "gemi"nin ön adı yani sıfatıdır.

Ancak B seçeneğindeki "parıltı" sözcüğü addır.

CEVAP: B

2. Sorunun öncülünde yer alan açıklamada bir ad ile bir ön adın bazı durumlarda cümlede ayrırt edilebilmesini kolaylaştıran bir bilgi verilmiştir.

Bu bilgiye göre

pazarlık son-u

kuşluk vakt-i

yorgunluk kahve-si

düşkünlük dönem-i

tamlamalarında altı çizili sözcüklerin ad olmaları, anlamca bir varlığı karşılıyor olmalarının yanı sıra tamlama oluşturdıkları diğer sözcüklerin de anlamsal bağı kurmak için tamlanan eki almaları durumuyla desteklenmektedir.

Ancak D seçeneğindeki "**yüzlük**" sözcüğü "banknot"un bir özelliği olması bakımından ad değil, ön ad görevindedir. Oluşturduğu tamlamada da "**banknot**" sözcüğünün tamlanan eki almamış olması diğer tamlamalarla aralarındaki farklılığa işaret eder.

CEVAP: D

- 3.

HATIRLAYALIM:

"**Somut ad**" beş duyudan (görme, işitme, koklama, dokunma, tatma) biriyle algılanabilen varlıkların adları için kullanılır.

Soyut adda ise adın karşıladığı kavram beş duyu ile değil, akıl, sezgi gibi yollarla algılanmaktadır.

Bu açıklamaya göre "ses", "rüzgâr", "renk" gibi adlar somut, "heyecan", "öfke", "fikir" gibi adlar soyuttur.

Buna göre "**izlenim**", "**acizlik**", "**bereket**" soyut; "**esinti**" somut adlardır ve seçeneklerde ayrırt içinde doğru ifade edilmiştir.

Ancak "**bilinç**" sözcüğünün soyut bir ad olması na rağmen ayrırt içinde "somut" olarak verilmesi yanlıştır.

CEVAP: C

- 4.

Sorunun öncülünde yer alan açıklamaya göre ad soylu bir sözcük cümlede bir adın özelliğini bildirecek şekilde kullanılırsa ad değil, ön ad yani sıfat görevindedir.

Buna göre "**gelenek**", "**dil**", "**şair**", "**mesele**" sözcükleri addır.

Ancak "**uygun**" sözcüğü "yer" sözcüğünün özelliğini bildirdiği için sıfattır; "**uygun yer**" şeklinde sıfat tamlaması oluşturmaktadır.

CEVAP: B

- 5.

Seçeneklerde hâl (durum) eki almış sözcükler şunlardır:

şüphe-y-e (yönelme hâl eki)

bölüm-den (ayrılma hâl eki)

mekân-da (bulunma hâl eki)

ön söz-ü (belirtme hâl eki)

Ancak E seçeneğinde hâl eki almış herhangi bir sözcük yoktur:

anla-ma (yapım eki)

çaba-lar-ımız (çoğul eki / iyelik eki)

yet-er-siz (yapım eki / yapım eki)

kal-dı (kip eki)

CEVAP: E

6. Sorunun öncülünde isimlere gelen "-ı / -i / -u / -ü" ekinin bazı durumlarda iyelik, bazı durumlarda hâl eki olmasıyla ilgili açıklama yapılmış; ayrımın nasıl yapılacağına dair bilgi verilmiştir.

Buna göre

A'da "**suç**", C'de "**film**", D'de "**zaman**", E'de "**program**" sözcüklerindeki ek, bir varlığa aitlik anlamı değil, belirli bir kavrama işaret etme anlamı taşımaktadır. Bu, sözcüklerin cümle içinde kazandığı anlamdan anlaşılmaktadır.

Ancak B'de "**görünüş**" sözcüğüne eklenen "-ü" eki "görünüş"ün ait olduğu üçüncü tekil kişiye işaret etmektedir: "**Onun görünüşü** bana pek bir şey vadetmedi."

CEVAP: B

7. **HATIRLAYALIM:**

"-cik" eki, küçültme eki olarak bilinir.

Türkçede isimlere küçültme, azaltma veya küçümseme, sevme, acıma gibi anlamlar kazandıran bir ektir.

Ancak bazı durumlarda bu anlamların tamamen dışında yepyeni bir sözcük oluşturur.

"**Kulübecik**" sözcüğüne küçültme, "**yüz lira-cığım**" ifadesine az bulma, azımsama, "**kuzucuk**" ve "**kedicik**" sözcüklerine sevme anlamları kazandırmıştır.

Ancak A'daki "**maymuncuk**" sözcüğünde "her kilidi açmaya yarayan, demirden, eğri ve sivri araç" anlamında yepyeni bir sözcük oluşturmuştur.

CEVAP: A

8. "Zarafet", zarif olma durumunu karşılayan bir isimdir ve karşıladığı kavram beş duyudan biriyle algılanmamaktadır.

I. Yani "zarafet" sözcüğünün **soyut bir ad** olduğuna yönelik ifade doğrudur.

II. "Zarafet" sözcüğüne gelen "-i" eki sözcüğe "onun" anlamında bir aitlik ilgisi katmamıştır; bu bakımdan iyelik eki değil, **belirtme hâl ekidir**.

III. Eşi, benzeri olmayan bir varlığı karşılayan isimler "özel isim" olarak ifade edilmektedir. "Zarafet" sözcüğü özel isim değildir.

Bu durumda II ve III numarayla ifade edilenler yanlıştır.

CEVAP: E

9. Aynı türden varlıkları ifade eden isimlere "**tür ismi / cins isim**" denir. Bu cümlede "**sahil, kulaç, arayış, süreç, işaret**" sözcükleri tür ismidir.

İsimlere ve isim görevinde sözcüklere gelerek onlara yön, yaklaşma gibi anlamlar katan "**-e / -a**" eki **yönelme ekidir**. Bu cümlede "insanlar-a" sözcüğünde yönelme eki vardır.

Çoğul ekini (**-ler / -lar**) almış isimlere çoğul isim denir. Cümlede "**insanlar**" sözcüğü çoğul isimdir.

Soyut isim beş duyudan herhangi biriyle değil, akıl ya da sezgiyle algılanan bir kavramı karşılar. Cümledeki "**arayış, süreç**" sözcükleri soyut isme örnek gösterilebilir.

Ayrılma hâl eki, isimlere ve isim görevindeki sözcüklere gelerek onlara çıkma, ayrılma gibi anlamlar katan "**-den / -dan**" ekidir. Cümlede bu eki almış bir sözcük yoktur.

CEVAP: C

10. Sorunun öncülünde topluluk ismi "çokluk eki almamasına rağmen sayıca birden fazla varlığı karşılayan isimler" olarak tanımlanmıştır.

Buna göre A'da "**mürettebat**", B'de "**çete**", C'de "**ekip**", D'de "**aile**" sözcükleri topluluk ismidir.

E'de yer alan "insan" ve "ayıp" sözcükleri topluluk ismi olamaz.

CEVAP: E

11. Sorunun öncülünde adlarla eylemlerin temel farkı eylemlerin "-mek / -mak" ekini alması, adların ise bu eki almaması olarak ifade edilmiştir.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, sözcüğün cümle içerisinde kullanımıdır. Yani "**Bahçeyi suladım.**" cümlesinde altı çizili sözcüğün ad mı eylem mi olduğu sorulduğunda "su" sözcüğünün ad olmasından yola çıkılarak ad olduğu söylenemez. "Su" sözcüğü elbette addır ancak cümlede "su" sözcüğü değil, "**sula-**" fiili kullanılmıştır.

Buna göre B'de "**hatıra**", C'de "**hatırlayış**", D'de "**hatır**", E'de "**hatırsızlık**" sözcükleri kullanılmıştır ve bu sözcükler "-mek / -mak" ile ifade edilemedikleri için addır.

A'da ise "**hatırla-**" (hatırlamak) fiili kullanılmıştır.

CEVAP: A

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük ad olarak kullanılmamıştır?

- A) Sahnenin son bölümüyle ilgili yorumlarınızı merak ediyoruz.
 B) Bölgenin şu an yoğun bir toz bulutu altında olduğu haberleri geliyor.
 C) Sedyenin bulunduğu bölmeyi bir çeşit muşamba ile çevrelemişler.
 D) Konuşmanızı bir daha bölmem, bu defa için özür dilerim.
 E) Ekonomik büyüme ve bölüşüm hakkında bir kitap tavsiye edeceğim.

2. Çoğul eki almamasına rağmen aynı türe dâhil birden çok varlığı ifade eden isimlere "topluluk ismi" denir. Bazı sözcükler kendi anlamı itibarıyla topluluk ismi iken bazıları cümledeki kullanımına göre ad aktarması (mecazimürsel) yoluyla topluluk anlamı kazanmış olabilir.

Buna göre

- I. Stadin futbolculara gösterdiği tepki dineceğiz benzemiyordu.
 II. Güzergâhı şaşırdığı için azarlanan şoföre tüm otobüs sahip çıktı.
 III. Gösterinin finali salonu gözyaşlarına boğmuş.
 IV. Şehre giren kuvvetlerimiz iki süvari bölüğünden ibaretmiş.
 V. İki gencin tezahüratlarına meydan da eşlik etmeye başladı.

cümlelerinden hangisinde topluluk bildiren isim diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "okurum" sözcüğü diğerlerinden farklı bir türde kullanılmıştır?

- A) Yazarla anlamsız mücadelelere girmeyen bir okurum.
 B) İki yüz sayfalık bir kitabı yaklaşık iki günde okurum.
 C) Katıldığım toplantılarda ısrar ederlerse bazen şiir okurum.
 D) Seni tanıyorum, sıkıntını gözlerindeki ifadede okurum.
 E) Dert etme, notları finalin öncesindeki gece sabaha kadar okurum.

4. Benim hakkımda, bireyi ele alırken başka

I

şairlerden farklı olarak bunları genel varoluş ve

II

ruhsallık bağlamında daha geniş ve geçerli

III

planlara taşıma çabasıdadır, dense itiraza pek

IV

V

açık bir tespit olmaz.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi ismin hâl eklerinden herhangi birini almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük ad olarak kullanılmamıştır?

- A) Kayalıkların arasında ilk bakışta görünmeyen geçitlere rastladık.
 B) Geçimini temin etmek için iki işte birden çalışmaya başladı.
 C) Yazımın omurgasını geçişkenlik kavramı oluşturuyor.
 D) Vakit epey geçmiş ama ilacın etkisi hâlâ ortaya çıkmadı.
 E) İtfaiye ve benzeri acil müdahale araçlarının trafikte geçiş üstünlüğü vardır.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcüğün ad ya da eylem olma açısından özelliği ayrıç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Ben de bitkilerin bakımını üstlenmek isterim. (Ad)
 B) Pencere doğramalarını verniklesem diye düşündüm. (Eylem)
 C) Arkadaki odayı sen boya, ben salonu hallettim. (Eylem)
 D) Güneş yanıklarının sızısını dindirmek mümkün olmadı. (Ad)
 E) Odonları daha düzgün parçalardım vaktim olsaydı. (Ad)

7. Aşağıdakilerin hangisinde hem özel isim hem cins isim vardır?

- A) Nazlı, kaçarcasına uzaklaşmıştı işte.
B) Toprak, hastalanınca huy değiştirdi.
C) Yıldız, enerjisini kendi üreten bir gök cisimidir.
D) Neşe, durmadan atlayıp zıplıyorsa iyileşmez.
E) Kişisel konulara girmeden sohbet edebiliriz.

8. Kitabınız, az yazıya eşlik eden ve çocuğun hayal

I II III
gücünü zenginleştiren harika çizimler ile enfes bir
IV V

çorba içmiş hissi uyandırmayı başarıyor.

Bu cümledeki altı çizili isimlerin hangilerinde iyelik eki vardır?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hâl (durum) eki almış soyut bir ad yoktur?

- A) Filmleri özgürlüğe vurgu yapmasıyla dikkatimi çekmişti.
B) Sese doğru yürüyüp yürümemekle ilgili bir kararsızlık yaşıyorduk.
C) Elinde iyi niyetinden başka pek bir şey kalmamıştı.
D) Kıymetli emeklerinizle saygıyı elbette hak ediyorsunuz.
E) Savaş zamanında yaşananlar size masal gibi gelebilir.

10. Psikoloğuna güven çünkü bunu başarırsan

I II III
konuşma boyunca farkında olmadan kendine ait

gerçek ile yüzleşecek, kendi ipe sapa gelmez

davranışlarının altında yatan nedenleri fark
IV V

edeceksin.

Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisi isim değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Sözcüklere derin anlamlar yükleyerek yazıyor,

I
yanık ve içten bir sesleniş var. Dostoyevski gibi
insan ruhunun derinliklerinde kopan fırtınaları
II III

anlatıyor. Bir ermiş gibi tevekkülle acı ve sevincin
IV

diyalektiğini sunuyor. Onu okuyunca kapımın
önündeki çiçeklerin kokusu bana farklı bir şeyler
V
hissettirdi.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisi somut isimdir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Yaratıcı yazarlık kursları, yazarlık uğraşının günü-

I
müzde profesyonel bir mesleğe dönüştüğünün en
II

açık işareti. İnsanın, yazdığı kitaplardan para
III IV

kazanmasının baştan çıkarıcı bir şey olduğunu
anlayabiliyorum ama bunun, yazarı toplumdan
V

kopardığını da görüyorum.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcük yapıcı türemiş bir isimdir.
B) II. sözcükte yönelme hâl eki vardır.
C) III. sözcük özel isimdir.
D) IV. sözcük hem çoğul hem ayrılma hâl eki almıştır.
E) V. sözcük topluluk ismidir.

13. İstanbul, gürültünün ve huzursuzluğun bol olduğu bir şehir olmasının yanı sıra insanları bir yönden de kendisine çekiyor.

Bu cümleyle ilgili olarak

- I. Yansıma özelliğe sahip bir isme yer verilmiştir.
II. Soyut isme örnek gösterilebilecek sözcük vardır.
III. Özel isim kullanılmıştır.
IV. Çoğul eki alan sözcük iyelik eki de almıştır.
V. Ayrılma hâl eki almış bir tür adı vardır.

yargılarından hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. HATIRLAYALIM:

"Ad" (isim) bir varlığı karşılayan sözcüktür. Fiilden farklı olarak **"-mek / -mak" eklerini almaz.**

Bir sözcüğün ad olması onun cümle içinde kullanımına bağlıdır. Yani sözcüğün cümlede hangi şekilde kullanıldığı, fiil anlamı taşıyıp taşımadığı ya da ad soylu diğer sözcükler olan sıfat, zarf, zamir görevlerinde kullanılıp kullanılmadığı önemlidir.

Bu bilgilere göre cümleler incelendiğinde

A'da **"bölüm"**,

B'de **"bölge"**,

C'de **"bölme"**,

E'de **"bölüşüm"** sözcükleri kullanılmıştır.

Bu sözcükler anlam ve kullanım itibarıyla isimdir.

Ancak D'de "Konuşmanızı bir daha **bölmem**." ifadesinde **"bölmek"** fiiline yer verilmiştir.

CEVAP: D

2. Sorunun öncülünde topluluk isminin açıklaması yapılmıştır.

Buna göre **topluluk ismi** "çoğul eki almamasına rağmen aynı türe dâhil birden çok varlığı ifade eden isimler"dir.

Bazı sözcüklerin tek başınayken topluluk anlamı taşımayıp ad aktarması yoluyla bu anlamı sonradan kazanır.

Bu bilgiler de göz önünde bulundurulduğunda

I'de **"stat"**,

II'de **"otobüs"**,

III'te **"salon"**,

V'te **"meydan"** sözcükleri tek başlarına topluluk adı değildir ancak cümlede bir insan topluluğunu ifade etmektedir. "sokaktaki insanlar", "otobüsteki insanlar"... Burada ad aktarması yapılmıştır.

IV. cümledeki **"bölük"** sözcüğü ise topluluk anlamını sonradan kazanmamıştır, tek başınayken de "askerlikte üçü veya dördü bir tabur oluşturan ve öbür birliklerin temeli sayılan birlik" anlamında bir topluluk ismidir. Bu bakımdan diğerlerinden farklıdır.

CEVAP: D

3. "Ad" (isim) bir varlığı karşılayan sözcüktür. Fiilden farklı olarak **"-mek / -mak" eklerini almaz.**

UYARI:

Bir sözcüğün ad olması onun cümle içindeki kullanımına bağlıdır. Yani sözcük cümlede fiil anlamı taşıyorsa ad değil, fiil olacaktır. Buna göre cümle anlamlarının göz önünde bulundurulması önemlidir.

Bu tip sorularda sadece sözcüğe bakılarak cevaba ulaşılamaz.

B'de "yaklaşık iki günde iki yüz sayfalık **kitap okumak**"tan,

C'de "toplantılarda şiiir **okumak**"tan,

D'de "bir **sıkıntıyı gözlerden okumak**"tan,

E'de "**notları sabaha kadar okumak**"tan söz edilmektedir.

Bu cümlelerde **"okurum"** sözcükleri hep "okumak" eylemi olarak kullanılmıştır.

Ancak A'da "yazarla mücadeleye girmeyen bir okur" olma durumundan söz edilmektedir. Burada **"okur"** sözcüğü **"okuyan kimse, okuyucu"** anlamında kullanıldığı için isimdir.

CEVAP: A

4.

HATIRLAYALIM:

İsimlere gelen dört çeşit hâl eki vardır:

1. Belirtme hâl eki (-ı / -i / -u / -ü)
2. Yönelme hâl eki (-e / -a)
3. Bulunma hâl eki (-de / -da)
4. Ayrılma hâl eki (-den / -dan)

Bu hâl ekleri çekim ekidir ve isimlere "belirli olma", "yönelme/yaklaşma", "bulunma/kalma", "ayrılma/çıkma" gibi anlamlar katar.

Parçada altı çizili sözcüklerin aldığı hâl ekleri şöyledir:

birey-i (belirtme hâl eki)

şairler-den (ayrılma hâl eki)

bağlam-ı-n-da (bulunma hâl eki)

itiraz-a (yönelme hâl eki)

"Taşıma" sözcüğünde ise herhangi bir hâl eki yoktur. "taşı-" fiili "-ma" eki almıştır.

CEVAP: D

6.

HATIRLAYALIM:

"Ad" (isim) bir varlığı karşılayan sözcüktür. Fiilden farklı olarak **"-mek / -mak" eklerini almaz**. Fiil ise hareket, durum ya da iş bildiren sözcüktür ve **"-mek / -mak" ekini alır**.

UYARI:

Bir sözcüğün ad ya da fiil olması onun cümle içindeki anlamına ve kullanımına bağlıdır.

A'da **"bitki"**, D'de **"yanıklar"** sözcükleri addır.

B'de **"vernikle-"**, C'de **"boya-"** fiilleri kullanılmıştır. Bu sözcüklerin karşılıkları da ayaç içinde doğru verilmiştir.

Ancak E'deki altı çizili sözcük olan **"parçala-" fiili** ad olarak açıklandığı için yanlışlık yapılmıştır.

CEVAP: E

5.

HATIRLAYALIM:

"Ad" (isim) bir varlığı karşılayan sözcüktür. Fiilden farklı olarak **"-mek / -mak" eklerini almaz**.

Bir sözcüğün ad olması onun cümle içindeki kullanımına bağlıdır. Yani sözcük cümlede fiil anlamı taşıyorsa ad değil, fiil olacaktır.

Buna göre cümle anlamlarının göz önünde bulundurulması önemlidir.

Bu soruda

A'da **"geçit"**,

B'de **"geçim"**,

C'de **"geçişkenlik"**,

E'de **"geçiş"** sözcükleri isimdir.

Ancak D'de **"geçmiş"** sözcüğünün, **"Vakit epey geçmiş."** cümlesi içinde değerlendirildiğinde "geç-" fiili olarak kullanıldığı görülmektedir.

CEVAP: D

7.

HATIRLAYALIM:

"Özel isim" eşi, benzeri olmayan varlıklara verilen isimlerdir. Kişi, şehir, cadde, ülke... isimleri gibi tek bir varlığa has isimler özel isimdir.

"Cins isim" ise varlıkların ortak isimleridir. Soruda bir özel isimle bir cins ismin aynı cümlede yer alması istenmiştir.

A'da **"Nazlı"**, B'de **"Toprak"**, D'de **"Neşe"** isimleri insana verilen özel isimlerdendir.

Ancak A ve D'deki cümlelerde isim türünde başka bir sözcük, dolayısıyla da cins isim yoktur.

C'de ve E'de **"yıldız, enerji, gök cismi, konu, sohbet"** sözcükleri cins isimdir ancak bu cümlelerde özel isim yoktur. B'de **"Toprak"** özel isim, **"huy"** cins isimdir.

CEVAP: B

8.

HATIRLAYALIM:

İyelik eki, isimlere ve isim soylu sözcüklere gelerek onların ait oldukları varlıkları bildiren eklerdir. İyelik eki, eklendiği sözcüğe "**benim, senin, onun, bizim, sizin, onların**" sözcüklerinin anlamını katar.

Parçadaki "kitabınız" ve "gücünü" sözcükleri iyelik eki almıştır:

(sizin) kitab-**ınız**

(onun/çocuğun) hayal güc-**ü**

Ancak "**yazıya**", "**çocuğun**", "**çizimler**" sözcüklerinde iyelik eki yoktur.

yaz-ı-y-a (yapım eki / yönelme hâl eki)

çocuk-**un** (tamlayan eki)

çiz-**im-ler** (yapım eki / çoğul eki)

CEVAP: C

HOCA Kafası

10.

HATIRLAYALIM:

"Ad" (isim) bir varlığı karşılayan sözcüktür. Fiilden farklı olarak "**-mek / -mak**" **eklerini almaz**. Bir sözcüğün ad olması onun cümle içindeki kullanımına bağlıdır. Yani sözcük cümlede fiil anlamı taşıyorsa ad değil, fiil olacaktır.

Buna göre cümle anlamlarının göz önünde bulundurulması önemlidir.

"**Konuşma**", "**fark**", "**davranış**", "**neden**" sözcükleri isim olarak kullanılmıştır. Ancak "**güven**" sözcüğü tek başına bir isim gibi görünse de cümledeki anlamı itibarıyla "güven-" fiilidir.

CEVAP: A

9.

HATIRLAYALIM:

- İsme belirtme (-ı / -i / -u / -ü), yönelme (-e / -a), bulunma (-de / -da) ve ayrılma (-den / -dan) olmak üzere dört farklı hâl eki gelir.
- Soyut isim ise beş duyudan herhangi biriyle algılanamayan, sezgi ve akıl yoluyla kavranan durumların ismidir.

Soruda hâl eki almış bir soyut isim içermeyen seçeneğin bulunması istenmiştir. Seçeneklerde hâl eki almış soyut isimler şöyledir:

A – özgürlük-**e** (Yönelme hâl eki)

C – niyet-i-n-**den** (Ayrılma hâl eki)

D – saygı-y-ı (Belirtme hâl eki)

E – zaman-ı-n-**da** (Bulunma hâl eki)

B'de yönelme hâl eki alan "**ses**" sözcüğü somut bir isimdir. Soyut bir isim olan "kararsızlık" ise hâl eki almamıştır.

CEVAP: B

11.

HATIRLAYALIM:

Beş duyudan herhangi biriyle algılanan bir varlığı karşılayan isme **somut isim** denir. Bir isim beş duyudan biriyle değil de akıl ve sezgi yoluyla karşılanan bir varlığı karşılıyorsa o da **soyut isim** olarak ifade edilir.

"Anlam", "**derinlik**", "**fırtına**", "**sevinç**" sözcükleri soyut isimdir. "**Derinlik**" ve "**fırtına**" sözcüklerinin soyut isim olması cümlede mecaz anlamda kullanılmalarıyla ilgilidir. Çünkü insan ruhunun "derinlikler"indeki "fırtına"lardan söz edilmektedir.

"**Koku**" ise koklama duyusuyla algılanan bir **somut isim** olarak kullanılmıştır.

CEVAP: E

12. A) "**Yazarlık**" sözcüğü "bir yazarın yaptığı iş" anlamında bir isimdir ve yapım eki aldığı için (yaz-ar-lık) **türemiş** bir isimdir.
- B) "**Meslek**" sözcüğünün aldığı "**-e**" eki **yönelme hâl ekidir**.
- D) "**Kitaplardan**" sözcüğünde "-lar" çoğul eki, "-dan" ayrılma hâl ekidir.
- E) "**Toplum**" sözcüğü çoğul eki almamasına rağmen topluluk bildirdiği için **topluluk ismidir**.
- C) Ancak "**insan**" sözcüğü eşi, benzeri olmayan varlıklara verilen bir özel isim değildir.

CEVAP: C

13. I. Doğa seslerine benzer seslerle yapılan, taklidi kelimelere "**yansıma**" denir. Cümlede "**gürültü**" sözcüğü yansıma özelliği gösteren bir isimdir.
- II. "**Huzursuzluk**" beş duyudan biriyle değil de akıl ve sezgi yoluyla karşılanan bir varlığı karşıladığı için **soyut isimdir**.
- III. "**İstanbul**" eşi benzeri olmayan bir şehir ismi olarak özel isimdir.
- V. "**Yön**" sözcüğü tür adıdır ve ayrılma hâl eki (-den) almıştır.
- IV. Ancak çoğul eki alan "**insanları**" sözcüğündeki "-i" iyelik eki değil, belirtme hâl ekidir.

CEVAP: D

1. Aslında bir yazarın, hikâyesini şaşırtıcı kahraman-
I
larla yepyeni bir tarzla anlatmasına itirazım yok.
II
Hatta romanlar hayalî şehirlerde geçebilir ve
III
tamamen uydurma dillerde yazılabilir. Yeter ki
IV
yazar hikâyesinde okuruna buna dair sağlam
V
nedenler sunsun.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi varlığın niteliğini bildiren bir sözcük değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Adların önüne getirilen, adlarla anlatılan nesnelerin, olayların, durumların biçimlerini, renklerini, özelliklerini kısaca; nasıl olduklarını gösteren sözcükler niteleme sıfatı olarak tanımlanır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde niteleme sıfatına örnek gösterilemez?

- A) Bir öğle sonrası yaylayı kül rengi bir duman sarıverdi.
B) Keman sesinin getirdiği ışıklı ve ılık havayı kaybetmek istemiyordum.
C) Üstat beni gayet ince bir gülümseyişle karşıladı.
D) Geç kalışını günlük hayatın basit arızalarıyla izah edecekti yine.
E) Yorumlarının aleladediliği bende rahatsızlık hissi oluştuyordu.

3. Bir adı gösterme (işaret), belirsizlik, sayı ve soru anlamları bakımından tamamlayan sözcüklere belirtme sıfatı denir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük belirtme sıfatı değildir?

- A) Sorumluluklarını bu bilinçle sahiplenmesi istiyoruz.
B) Öfkesinin altındaki nedenleri tüm samimiye-
tiyle anlattı.
C) Doktora nasıl ulaştım, inan hatırlamıyorum.
D) Büfedeki adama olan üç yüz lira borcumu ödedim.
E) İhtiyacım olan bazı koşulların olgunlaşmasını bekleyeceğim.

4. Gitar öğrenmek isterseniz bütün parçaları
I

tek seferde birleştirmeyi düşünmeyin. Birkaç kolay
II III

akoru öğrenmenin daha küçük, daha ölçülebilir hedefini, doğru olarak nasıl ilerleneceğini ve
IV

bu akorları nasıl bir araya getireceğinizi ayarlayın.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi sıfat değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Sıfatların adları nitelemesi ya da belirtmesiyle oluşan tamlamalara sıfat tamlaması denir. Sıfat tamlamalarında "sıfat" tamlayan, "ad" da tamlanan durumundadır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük bir sıfat tamlamasında tamlanan durumundadır?

- A) Beyin, aynı anda iki farklı işe aynı seviyede dikkatini veremez.
B) Çatlakları onarmak için anılara daha fazla değer vermemiz gerekiyor.
C) Kişisel sorumluluğun gelişmesi için bireye özgürlük tanınması şarttır.
D) Artık geleneksel okul anlayışımızın sınırlarını aşan birçok model var.
E) İnsanın makine üzerinde sahip olduğu avantaj yaratıcılıktır.

6. Tuhaf detaylar barındıran konular, çocukların hafızalarında daha kalıcı izlere sahip olur. Örneğin
I

bir çocuk bir defa gittiği evdeki tuhaf kokulu,
II

gerilim filmi dekoru gibi olan salonu çok net
III

hatırlayabilir. Eski bir hafıza şampiyonu bundan yola çıkarak bir grup çocuğa kısacık bir sürede her
IV

kartı garip bir görüntü ile ilişkilendirip tüm oyun kartlarını ezberletebilmişti.
V

Bu parçadaki altı çizili isimlerden hangisi hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir ad birden fazla niteleme sıfatı almıştır?

- A) Mesleki gelişim, büyük bir özen ve çaba gerektirir.
- B) Yeni birtakım araştırmalar kişiliğin oluşumunda kalıtım ve çevre etkilerini gösteriyor.
- C) Bazı insanlar, yaşlanınca daha insafli ve makul bireylere dönüşür.
- D) İyimser kişilerle etkileşim hâlinde olmak insanı canlı tutacaktır.
- E) İnsanın hisleri, davranışları ve kişiliği zamanla büyük ölçüde değişmektedir.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belgisiz sıfat yoktur?

- A) Seyahatin her iki saatinde bir mola vereceğiz.
- B) Tavrınızı hiçbir bahaneyle açıklayamazsınız.
- C) Herhangi bir açıklama yapman şart değil.
- D) Tek perdelik bu gösteriyi kaçıramazdım.
- E) Metne bazı cümleler eklemek isterseniz söyleyin.

9. Çocuklar zorlu problemlerle başa çıkmayı öğrenmeli.

Fakat kanıtlar, bir probleme çok uzun süre
I II III
harcamanın onu daha da karmaşık hâle
IV V

getirebileceğini gösteriyor.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi sıfat değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işaret ya da sayı sıfatına yer verilmemiştir?

- A) Binanın öte yanında toplanmışlardı.
- B) Hapları altışar saat arayla aksatmadan alın.
- C) Kalan işi iki haftaya kadar hallederim.
- D) Yaşadıklarıyla ilgili kimseye bir sitemi yok.
- E) Defalarca anlattınız şu sıkıcı hikâyeyi.

11. Soru sözcükleri bir isimden önce ve herhangi bir çekim eki almayarak isimle tamlama oluşturacak biçimde kullanılırsa soru sıfatı görevini üstlenir. Bu soru sıfatlarının cevabı da çoğu zaman bir sıfattır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru sözcüğü sıfat görevinde değildir?

- A) Anketteki soruları nasıl yanıtlarla geçiştirdiğimi hatırlamıyorum.
- B) Bir müzisyen için hangi sahne sokaklar kadar güzel olabilir?
- C) Cahil cesaretiyle atıldığım kaçınıcı iştir bu?
- D) Ona bu muhteşem armoninin neresinde olduğunu sordum.
- E) Ne sebeple geldiğimiz sanırım hepinizin malumudur.

12. Bazı isimler cümlede niteleme sıfatıyla birlikte işaret, sayı, soru sıfatı ya da belgisiz sıfat olarak sınıflandırılan belirtme sıfatlarından birini alabilir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya örnek gösterilebilecek bir kullanım vardır?

- A) İnanın, bu şiir dinletisi için çok uzaktan gelenler var.
- B) Hiç yeri değilken birtakım tuhaf sözler gevelemiştin.
- C) On yedi saat sonra tehlikenin geçtiğini söylediler.
- D) Bazı cümleler üzerinde birkaç defa düşünmeniz gerekecek.
- E) Anlaşmazlığın bütün o hengâmeyle daha da artacağını fark etmiştim.

13. Bir niteleme sıfatı ismini düşürüp tek başına kaldığında adlaşır. Buna adlaşmış sıfat da denir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük adlaşmış sıfattır?

- A) Alışkanlıklar bir süre sonra kelepçeye dönüşür.
- B) Bana da benzer biçimde davranıyorsun.
- C) İnsanların olumlu özellikleri pekiştirilmeli.
- D) Sizin gibi insafsızlara söylenecek sözüm yok.
- E) Yaşam konforunu rafa kaldırabilmeliydim.

1. Soru kökünde "varlığın niteliğini bildiren sözcük" ifadesi "**niteleme sıfatı**"nın tanımıdır. Sıfat, doğrudan değil, tanımı üzerinden sorulmuştur. Tanımdan hareketle bir niteleme sıfatının, varlığın niteliğini yani durum, biçim, renk gibi özelliklerini bildiren bir sözcük türü olduğu görülmektedir.

- I. **şaşırtıcı** kahraman
II. **yepyeni** tarz
III. **hayalî** şehirler
V. **uydurma** diller

Bu sözcük gruplarında "şaşırtıcı", "yepyeni", "hayalî", "uydurma" sözcüklerinin, kendilerinden sonraki isimleri nitelediği görülmektedir. Ancak V numaralı "**yazar**" sözcüğü isimdir.

CEVAP: E

3. Sorunun öncülünde belirtme sıfatları açıklanmıştır. Bu açıklamada kısaca verilen belirtme sıfatları **işaret sıfatları, belgisiz sıfatlar, sayı sıfatları ve soru sıfatları** olmak üzere dört çeşittir.

Sayı sıfatları da kendi içinde asıl sayı, sıra sayı, üleştirme sayı ve kesir sayı sıfatı olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

A'da "**bu**" sözcüğü "**bilinç**" ismine ait **işaret sıfatı**,

B'de "**tüm**" sözcüğü "**samimiyet**" ismine ait **belgisiz sıfat**,

D'de "**üç yüz**" ifadesi "**lira**" ismine ait **sayı sıfatı**,

E'de "**bazı**" sözcüğü "**koşullar**" ismine ait **belgisiz sıfat**tır.

Ancak C'de "**nasıl**" sözcüğü "**ulaşmak**" fiilinin durumunu sormaktadır yani fiilin bir özelliğiyle ilgilidir. Bu durumda sıfat değil, **zarf (belirteç)** olarak ifade edilir.

CEVAP: C

2. Sorunun öncülünde niteleme sıfatının açıklaması yapılmıştır. Buna göre niteleme sıfatı, öncesinde kullanılarak nitelediği nesnenin / durumun / olayın "nasıl" bir özelliğe sahip olduğunu ifade etmektedir. Seçeneklerdeki niteleme sıfatları şöyledir:

- A) **kül rengi** (duman)
B) **ışıklı ve ılık** (hava)
C) **ince** (gülümseyiş)
D) **günlük** (hayat) / **basit** (arıza)

Ancak E'deki cümlede sıfat yoktur.

"Yorum", "aleladedelik", "rahatsızlık", "his" sözcükleri isim; "ben" sözcüğü zamir, "oluşturuyordu" sözcüğü çekimli fiildir.

CEVAP: E

- 4.

HATIRLAYALIM:

Sıfat, bir ismin önünde, isimle tamlama oluşturacak biçimde, **ismin niteliğini (durum, biçim, renk...)** ifade eden ya da **ismi, gösterme (işaret), belirsizlik, sayı ve soru anlamları** bakımından belirten sözcüklerdir. Bu bakımdan sıfatlar temelde niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Belirtme sıfatları da **işaret sıfatları, belgisiz sıfatlar, sayı sıfatları ve soru sıfatları** olmak üzere dört çeşittir.

Verilen parçada "bütün", "tek", "birkaç" ve "bu" sözcükleri belirtme sıfatıdır:

bütün (parçalar) – belgisiz sıfat

tek (sefer) – sayı sıfatı

birkaç (akor) – belgisiz sıfat

bu (akor) – işaret sıfatı

Ancak "**doğru**" sözcüğü cümlede bir ismin özelliğini ifade edecek şekilde kullanılmamıştır.

CEVAP: D

HOCA

5. Sorunun öncülünde sıfat tamlamasının açıklaması yapılmıştır. Bu açıklamaya göre -ister niteleme sıfatı ister belirtme sıfatı olsun- bir sıfat bağlı olduğu isimle birlikte her zaman bir sıfat tamlaması oluşturmaktadır.

UYARI:

Bir cümlede sıfat varsa orada mutlaka isim vardır.

Sıfat + İsim = Sıfat Tamlaması
Tamlayan Tamlanan

Bu tamlamada da "sıfat" olan sözcük "tamlayan", "isim" olan sözcük "tamlanan" görevindedir.

Buna göre

A'da "**aynı seviye**" şeklindeki sıfat tamlamasında altı çizili sözcük olan "seviye" isimdir ve tamlanan görevindedir.

Ancak C'de "**özgürlük**", E'de "**üzerinde**" isimleri bir sıfat tamlamasına dâhil değildir.

D'de "**geleneksel**" sözcüğü "geleneksel anlayış" şeklindeki sıfat tamlamasında sıfattır yani tamlayan görevindedir.

B'deki "**daha**" sözcüğü de isim ya da sıfat değildir, bir sıfat tamlamasının unsuru olamaz.

CEVAP: A

6.

HATIRLAYALIM:

- İsmi önüne gelip ismin karşıladığı varlığın niteliğini ifade eden sıfatlara **niteleme sıfatı** denir.
- Niteleme sıfatları çoğunlukla "**nasıl**" sorusuna cevap verir; renk, durum, biçim gibi özellikleri ifade eder.
- Belirtme sıfatları ise **işaret sıfatları, belgisiz sıfatlar, sayı sıfatları ve soru sıfatları** olmak üzere dört çeşittir.
- Sayı sıfatları** da kendi içinde asıl sayı, sıra sayı, üleştirme sayı ve kesir sayı sıfatı olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

UYARI:

Bir isim birden fazla niteleme sıfatı alabileceği gibi hem niteleme hem belirtme sıfatı da alabilir.

Soruda hem niteleme hem belirtme sıfatı alan ismin bulunması istenmiştir.

"**Süre**" sözcüğünün niteliğini bildiren "**kısacık**" niteleme, "**bir**" sözcüğü de belgisiz sıfat olduğu için belirtme sıfatıdır. Yani "kısacık bir süre" tamlamasında hem niteleme hem belirtme sıfatı almış bir isim vardır.

Ancak "izler" sözcüğü "**kalıcı**"; "koku" sözcüğü "**tuhaf**" ifadelerini niteleme sıfatı olarak almıştır. Bu sözcüklerin belirtme sıfatı yoktur.

"Kartlar" sözcüğü yalnızca belirtme sıfatı almıştır: "**tüm**". "dekor" sözcüğü ise herhangi bir sıfat almamıştır.

CEVAP: D

7.

HATIRLAYALIM:

- İsmin önüne gelip ismin karşıladığı varlığın niteliğini ifade eden sıfatlara **niteleme sıfatı** denir.
- Niteleme sıfatları çoğunlukla **"nasıl"** sorusuna cevap verir; renk, durum, biçim gibi özellikleri ifade eder.

Seçeneklerde yer alan niteleme sıfatları şöyledir:

A'da **mesleki** (gelişim), **büyük** (özen)

B'de **yeni** (araştırmalar),

C'de **insafli** ve **makul** (bireyler)

D'de **iyimser** (kişiler)

E'de **büyük** (ölçü)

Buna göre C'de **"bireyler"** ismi **"insafli"** ve **"makul"** şeklinde iki niteleme sıfatı almıştır.

CEVAP: C

8.

HATIRLAYALIM:

- Belgisiz sıfatlar, belirtme sıfatları grubuna dâhil olup isimleri belirsizlik anlamıyla tamamlayan sıfatlardır.
- "Bazı, birtakım, birçok, birkaç, her, kimi, çoğu, bir, hiçbir, herhangi bir..." sözcüklerinin bir ismin önüne gelip o ismi belirtmesiyle oluşur.

A'da **"her"** (saat),

B'de **"hiçbir"** (bahane),

C'de **"herhangi bir"** (açıklama),

E'de **"bazı"** (cümleler) sözcükleri belgisiz sıfat olarak kullanılmıştır.

D'de ise **"tek"** sözcüğü "perde"nin sayı sıfatı, **"bu"** sözcüğü "gösteri"nin işaret sıfatıdır.

CEVAP: D

9.

HATIRLAYALIM:

- İsmin önüne gelip ismin karşıladığı varlığın niteliğini ifade eden sıfatlara **niteleme sıfatı** denir.
- Niteleme sıfatları çoğunlukla **"nasıl"** sorusuna cevap verir; renk, durum, biçim gibi özellikleri ifade eder.

Parçada **"zorlu"** (problem), **"uzun"** (süre), **"karmaşık"** (hâl) sözcükleri niteleme sıfatı olarak kullanılmıştır.

"Bir" sözcüğü de belgisiz sıfattır çünkü "bir problem" tamlamasında **"bir"** sözcüğü problemi **"herhangi bir"** anlamıyla belirtmektedir. Bu belirsizlik anlamı "bir" sözcüğüne belgisiz sıfat görevi yüklemiştir.

Ancak **"onu"** sözcüğü işaret anlamlı bir sözcük olmasına rağmen cümlede sıfat görevinde değildir çünkü işaret ettiği bir ismin önünde yer almamıştır. "Onu" sözcüğü bu cümlede bir ismin yerinde kullanıldığı için "zamir" görevi üstlenmiştir.

CEVAP: D

10.

HATIRLAYALIM:

- İşaret anlamlı "bu, şu, o, öte, beri..." gibi sözcükler bir ismin önüne gelerek o ismi işaret ederse **işaret sıfatı** olur.
- Sayı sıfatları da isimlerin önüne gelerek onları sayı bakımından belirten sıfatlardır. Sayı sıfatları kendi içinde asıl sayı, sıra sayı, üleştirme sayı ve kesir sayı sıfatı olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

A'da **"öte"** (yan), E'de **"şu"** (hikâye) **işaret sıfatı**; B'de **"altıyar"** (saat), C'de **"iki"** (hafta) **sayı sıfatı**dır.

D'de **"bir"** (sitem) "herhangi bir" anlamıyla kullanıldığı için belgisiz sıfattır.

CEVAP: D

11. Sorunun öncülünde soru sıfatının açıklaması yapılmıştır. Buna göre **soru sıfatı bir isimden önce gelir ve herhangi bir çekim eki almaya-rak isimle tamlama oluşturur.**

Buna göre

A'da "**nasıl** (yanıt)",

B'de "**hangi** (sahne)",

C'de "**kaçıncı** (iş)",

E'de "**ne** (sebeup)" sözcükleri gerekli şartları sağ-layarak soru sıfatı görevi üstelenmiştir.

Ancak D'de "**neresinde**" sözcüğü ismin önünde değildir, ismin önünde olsa bile çekim eki almış-tır. Bu bakımdan soru sıfatı olamaz. "Neresinde" sözcüğü bir ismin yerine soru yoluyla geçtiği için soru zamiridir.

UYARI:

- Soru sıfatına verilen yanıt da bir sıfattır.
- Soru sıfatı, çekim eki almaz.

CEVAP: D

12. **HATIRLAYALIM:**

- İsmın önüne gelip ismin karşıladığı varlığın niteliğini ifade eden sıfatlara **niteleme sıfatı** denir.
- Niteleme sıfatları çoğunlukla "**nasıl**" sorusuna cevap verir; renk, durum, biçim gibi özellikleri ifade eder.
- Belirtme sıfatları ise **işaret sıfatları, belgisiz sıfatlar, sayı sıfatları ve soru sıfatları** olmak üzere dört çeşittir.
- **Sayı sıfatları** da kendi içinde asıl sayı, sıra sayı, üleştirme sayı ve kesir sayı sıfatı olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

Sorunun öncülünde bir ismin niteleme ve belirtme sıfatı alabileceği söylenmiş, soru kökünde de bu açıklamaya örnek istenmiştir.

B'deki "sözler" ismine gelen "**birtakım**" sözcüğü belgisiz sıfat, "**tuhaf**" sözcüğü niteleme sıfatı olduğu için cevap B'dir.

A'da "**bu**" sözcüğü "şiiir dinletisi" şeklindeki isim tamlamasının işaret sıfatıdır.

C'de "**on yedi**" sözcüğü "saat" isminin sayı sıfatıdır.

D'de "**bazı**" sözcüğü "cümleler" in, "**birkaç**" söz-cüğü "defa" isminin belgisiz sıfatıdır.

E'de "hengâme" isminin aldığı "**bütün**" sözcüğü belgisiz sıfat, "**o**" sözcüğü işaret sıfatıdır.

CEVAP: B

13. Sorunun öncülünde açıklanan "**adlaşmış sıfat**" bir niteleme sıfatının, ismini düşürüp tek başına kalmasıyla oluşur. Örneğin "genç insanlar" şek-lindeki bir sıfat tamlamasında "**insan**" ismi düşüp niteleme sıfatı olan "genç" sözcüğü tek başına kalırsa sıfat ismin görevini üstlenir ve "gençler" şeklinde bir adlaşmış sıfata dönüşür. "Ağlayanlar, hastanın, bekleyeni..." gibi sözcükler buna örnek gösterilebilir.

UYARI:

Sıfatlar çekim eki almazken adlaşmış sıfatlar çekim eki alabilir. Adlaşmış sıfat, cümlede artık ad (isim) görevindedir, sıfat değil.

- Yırtık kitapları bu rafa koyalım.
Sıfat İsim
- Yırtıkları bu rafa koyalım.
Adlaşmış
Sıfat
(Çekim eki aldı.)

Seçeneklerde de bu açıklamaya D'deki "**insaf-sızlar**" sözcüğü örnek gösterilebilir. Aslında bu ifade "insafsız insanlara" şeklinde, niteleme sıfa-tyla oluşmuş bir sıfat tamlamasıdır ve isim düş-müş, niteleme sıfatı ismin görevini üstlenmiştir.

A'daki "**alışkanlık**", E'deki "**konfor**" sözcükleri isim; B'deki "**benzer**", C'deki "**olumlu**" sözcük-leri niteleme sıfatıdır.

CEVAP: D

1. Aşağıdakilerin hangisinde pekiştirilmiş sözcük niteleme sıfatı olarak kullanılmıştır?

- A) Şimdi her şey tastamam oldu.
- B) Sokak tertemiz görünüyor.
- C) Yusuvarlak yüzü epey solgundu.
- D) Dupduru konuşup beni ferahlattı.
- E) Kendisini büsbütün inandırmış.

2. Kurmaca yazarlarının zihnini daima kemirip duran

I

birkaç sorudan biri herhâlde sudur: "Yazılması

II

III

IV

gereken her şey gerçekten de yazıldı mı?"

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangileri belirtme sıfatıdır?

- A) I ve III
- B) II ve IV
- C) II ve V
- D) III ve IV
- E) III ve V

3. Yetişkinlerin çoğu için kırkıncı yaş günü önemli dönemeçlerdendir. Kalan yılların sayılı olduğu, bu yaşta ilk kez fark edilmiş olabilir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Sayı sıfatı
- B) Belgisiz sıfat
- C) İşaret sıfatı
- D) Niteleme sıfatı
- E) Adlaşmış sıfat

4. Aşağıdakilerden hangisinde yer alan sıfatın türü ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) İstasyonda kimi banklar kasten mi kırılmıştı? (Soru sıfatı)
- B) Hiç bilinmez ama birkaç bestem de var. (Beltisiz sıfat)
- C) Zihnim o melodinin büyüüne kapılmıştı. (İşaret sıfatı)
- D) Zamansız çıkışlarıyla kendini zora sokuyor, beni üzüyordu. (Niteleme sıfatı)
- E) Yüzde elli indirim fırsatı ilginizi çekmiştir. (Sayı sıfatı)

5. "Bir" sözcüğü bir ismi "herhangi bir" anlamıyla tamamladığında belgisiz sıfat olurken sayı yönünden belirttiğinde asıl sayı sıfatı olur.

Buna göre "bir" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayı sıfatıdır?

- A) Yeniden görüşmek için bir süre bekleyelim.
- B) Bize derdimizi anlatabileceğimiz bir kişi gösterin.
- C) Bir şiirin seni ağlatabileceğini düşünmemiştim.
- D) Misafirler bir saat sonra havaalanına inmiş olur.
- E) O filmi hayatınızın bir döneminde mutlaka izleyin.

6. (I) Seyirci, oyuna üçüncü sezonda sahip çıktı. (II) Aslında ilk sezon da ilgi fena değildi. (III) Ama sonrakinde umutsuz bir hava esmişti. (IV) Bu sahneye geçince "Hadi, yine deneyelim." dedim. (V) Koltuklar dolup taşmaya başladı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede sıra sayı sıfatı vardır.
- B) II. cümlede niteleme sıfatına yer verilmiştir.
- C) III. cümlede bir isim hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır.
- D) IV. cümlede işaret sıfatı vardır.
- E) V. cümlede sıfat yoktur.

7. Günümüzde edebiyatın karmaşık dünyasında

I

şahsi tercihlerden ziyade bir çeşit günün

II

eğilimlerine uyma hâli söz konusu. Bu da yeni

III

kuşak kitapların çoğunda yazarı dil ve kurgu

IV

anlamında kolayı yeğlemeye yönlendiriyor.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi adlaşmış sıfatır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

8. Hayatım boyunca her türde ve şekilde korkunun
I
baskısını üzerimde hissettim. Hepsini de
birer madalya gibi göğsümün üstünde taşıdım.

II
Aslına bakarsanız korku bir yazarın en kadim
III

dostudur. Şu anda bile en az
IV

çocukluğumda olduğu kadar korkuyorum.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcük gruplarından hangisi sıfat görevindedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. – İsimden önce ya da sonra kullanılarak makam, rütbe, meslek, saygı bildiren unvanlar unvan sıfatıdır ve niteleme sıfatı olarak değerlendirilir.
- "-cik", "-ce", "-imsi", "-imtırak" ekleri anlamda küçültme ve daraltma yaparak küçültme sıfatı oluşturabilir.
- Bir niteleme sıfatı çekim eki aldığı anda adlaşmış sıfat olur.

Bu bilgilerden herhangi birine aşağıdaki cümlelerin hangisinde örnek gösterilemez?

- A) Parkuru tamamlayanlar piknik alanına yöneldi.
B) Ufacık bir destekle daha iyi yerlere gelebiliriz.
C) Araba hakkında Ali Usta'dan tavsiye alın.
D) Kırkları ayırdım, sağlam fincanları rafa yerleştirebilirsin.
E) Projenin ayrıntılarıyla ilgili uzunca konuştuk.

10. İlgili eki olarak isimlendirilen "-ki" sıfat türetebilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde ilgili ekiyle türetilmiş bir sıfat yoktur?

- A) Sizininki karamsar bir bakış açısı.
B) Doğadaki hâller üzerine düşünün.
C) Gönlümdeki hediye bu değildi.
D) Sonra sabahki sessizliğimi sordu.
E) Yüzünüzdeki ifadeden hoşlanmadım.

11. Dünya insanının, tüm coğrafyaları aşan bilgisel etkileşimi belki on bin yıldır sürmektedir. Bu sürecin koparılamaz yanı, onun bir coğrafyaya mal edilmesine de engel olur.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İşaret sıfatı B) Sayı sıfatı
C) Niteleme sıfatı D) Adlaşmış sıfat
E) Belgisiz sıfat

12. (I) Öykülerinde aileyi, toplumsal çözölmeyi anlatmak için bir prototip olarak kullanır. (II) Modern insanın sorunlarını, çıkmazlarını, kaygılarını işler. (III) İç konuşmalarla ilerleyen öyküler, tasvirlerle zenginleştirilir. (IV) Modern öykünün birçok unsurunu öykülerde görmek mümkündür. (V) Bilinç akışı tekniğini ustaca kullanır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede belgisiz sığata yer verilmiştir.
B) II. cümlede sıfat genel anlamlı bir ismi nitelemiştir.
C) III. cümlede "öykü" sözcüğünün sıfatı bir sözcük grubudur.
D) IV. cümlede hem niteleme hem belirtme sıfatı almış isim vardır.
E) V. cümlede sıfat yoktur.

13. Vaktinde sahip olamadığım imkânları gençlere

I
sunmak için gücüm yettiğinde uğraşıp bu dergiyi
II
kurdum. Elime aldığım gün sanırım hayatımın en mutlu günüydü. Her yeni sayısını elime aldığım da
III IV

çimdeki o ilk heyecanı yeniden yaşadım.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcük söz öbeği şeklinde niteleme sıfatı almıştır.
B) II. sözcük işaret sıfatıdır.
C) III. sözcük hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır.
D) IV. sözcük belgisiz sıfattır.
E) V. sözcük ilgili ekiyle türetilmiş bir sıfattır.

1.

HATIRLAYALIM:

- İsmi önüne gelip ismin karşıladığı varlığın niteliğini ifade eden sıfatlara **niteleme sıfatı** denir.
- Niteleme sıfatları çoğunlukla "**nasıl**" sorusuna cevap verir; renk, durum, biçim gibi özellikleri ifade eder.

Soruda **m, p, r, s** ünsüzleriyle pekiştirilmiş **sözcüklerden** hangisinin niteleme sıfatı olduğu sorulmaktadır.

A'da "**tastamam**" sözcüğü isimdir.

B'de "**tertemiz**" sözcüğü, E'de "**büsbütün**" sözcüğü fiilin; D'de "**dupduru**" sözcüğü fiilimsinin özelliğini ifade edecek şekilde kullanıldığı için zarftır.

C'de ise pekiştirilmiş sözcük olan "**yusyuvarlak**", "yüz" ismini niteleyerek niteleme sıfatı görevi üstlenmiştir.

UYARI:

Pekiştirilmiş sözcük bir kavramı karşılıyorsa isim, bir ismi niteliyorsa sıfat, eylemi ya da eylemsiyi belirtiyorsa zarf görevindedir.

- Gözleri yemyeşildi.
isim
- Yemyeşil gözleri varmış.
sıfat
- Yağmur yağınca bahçe yemyeşil olmuş.
zarf

CEVAP: C

2.

HATIRLAYALIM:

- Belirtme sıfatları**; işaret sıfatları, belgisiz sıfatlar, sayı sıfatları ve soru sıfatları olmak üzere dört çeşittir.
- Sayı sıfatları da kendi içinde asıl sayı, sıra sayı, üleştirme sayı ve kesir sayı sıfatı olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

Parçadaki "**birkaç**" sözcüğü "soru" isminin, "**her**" sözcüğü "**şey**" zamirinin belgisiz sıfatıdır. Belgisiz sıfatlar da belirtme sıfatı olduğu için cevap II ve V'tir.

"**Daima**" sözcüğü ise zaman anlamlı bir zarf, "**biri**" ve "**şudur**" sözcükleri de isimlerin yerine geçtiği için zamirdir.

CEVAP: C

3.

Parçadaki "**kırkıncı** yaş günü" ifadesinde "yaş günü" belirtisiz isim tamlaması, "kırkıncı" sözcüğü de bu tamlamanın **sayı sıfatıdır**. Ayrıca "**ilk**" sözcüğü de "kez" isminin sırasını bildiren bir sayı sıfatıdır (A).

"**Bu** yaşta" ifadesindeki "bu" sözcüğü "yaş"ın **işaret sıfatıdır** (C).

"**Önemli**" sözcüğü "dönemeç" isminin **niteleme sıfatıdır** (D).

"**Yetişkinlerin**" sözcüğü aslında "yetişkin insanlar" şeklindeki isim tamlamasında ismin düşüp niteleme sıfatının tek başına kalmış hâli olduğu için **adlaşmış sıfattır** (E).

Parçada belgisiz sıfat yoktur. "çoğu" sözcüğü belgisiz zamirdir.

CEVAP: B

4.

A'da "**kimi banklar**" ifadesinde "kimi", soru sözcüğü değildir, "banklar"ı "bazı" anlamıyla belirttiği için **belgisiz sıfattır**.

B'de "**birkaç**" sözcüğü "beste"nin belgisiz sıfatıdır.

C'de "**o**" sözcüğü "melodi"nin işaret sıfatıdır.

D'de "**zamansız**" sözcüğü "çıkışlar"ın niteleme sıfatıdır.

E'de "**yüzde elli**" sözü "indirim"nin kesir sayı sıfatıdır.

CEVAP: A

5.

Sorunun öncülünde "bir" sözcüğünün belgisiz sıfat ve sayı sıfatı olması durumları açıklanmıştır.

Buna göre A'da "**bir süre**", B'de "**bir kişi**", C'de "**bir şiir**", E'de "**bir dönem**" ifadelerinde cümlelerin anlamı bir bütün olarak düşünüldüğünde "bir" sözcüğü "**herhangi bir**" anlamıyla kullanılmıştır. Bu bakımdan belgisiz sıfattır.

Ancak D'de "**bir saat**" ifadesinde "herhangi bir saat" değil, **sayı olarak "bir saat"** söz konusudur.

CEVAP: D

6. I. cümledeki **"üçüncü"** sözcüğü "sezon"un sırasını bildiren bir sıra sayı sıfatıdır.

III. cümlede **"umutsuz bir hava"** bölümünde "hava" sözcüğünün niteliğini bildiren **"umutsuz"** sözcüğü niteleme sıfatıdır. **"Bir"** sözcüğü de "hava"yı "herhangi bir" anlamıyla tamamlayarak belgisiz sıfat olmuştur. Belgisiz sıfatlar da belirtme sıfatlarına dâhil olduğuna göre C'deki bilgi doğrudur.

IV. cümlede **"bu"** sözcüğü "sahne" ismine bağlı işaret sıfatıdır.

V. cümlede sıfat olmadığı bilgisi de doğrudur.

Ancak B'de verilen bilgi yanlıştır. II. cümlede sıfat olan tek sözcük **"ilk"**'tir. Ancak "ilk" sözcüğü niteleme sıfatı değil, **sıra sayı sıfatı** olarak kabul edilir.

CEVAP: B

8.

HATIRLAYALIM:

- Sıfat, bir ismin önünde bulunarak o ismi niteleyen ya da sayı, soru, işaret, belirsizlik anlamlarıyla belirten sözcüklerdir.
- Sıfatlar sözcük gruplarından da oluşabilir.

Buna göre III numaralı **"en kadim"** ifadesi **"dost"** isminin öncesinde yer alarak onun bir özelliğini bildirdiği için sıfattır.

Ancak **"hayatım boyunca"** sözü "hissetmek", **"şu anda bile"** sözü "korkmak" fiilinin zamanını bildirdiği için zaman zarfı görevindedir.

"Birer madalya gibi" sözü "taşımak" fiilinin durumunu bildirerek durum zarfı olmuştur.

"Çocukluğumda olduğu kadar" sözü de "korkmak" eyleminin miktarını ifade ederek yine zarf görevi üstlenmiştir.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

- Niteleme sıfatıyla oluşmuş bir sıfat tamlamasında ismin düşüp sıfatın tek başına kalmasıyla sıfat, -varsa- ismin aldığı çekim eklerini de alarak onun görevini üstlenir. Böylece isimleşir. Bu duruma gelen sıfata **"adlaşmış sıfat"** denir.
- Örneğin **"Gençler"** söz hakkı istedi." cümlesinde "gençler" sözcüğü aslında **"genç insanlar"** şeklinde bir sıfat tamlamasındaki niteleme sıfatıdır. Ancak "insanlar" ismi düşmüş, "genç" sözcüğü "-ler" ekini de alarak adlaşmıştır.

Buna benzer bir durum **"kolayı"** sözcüğünde vardır. "...yazarı dil ve kurgu anlamında kolayı yeğlemeye yönlendiriyor." ifadesinde **"kolay"** sözcüğü **"kolay yöntem"** gibi bir sıfat tamlamasında niteleme sıfatıyken ismin düşmesiyle adlaşmıştır.

Parçadaki **"karmaşık dünya"**, **"şahsi tercih"** ifadelerinde isimler düşmemiştir; "karmaşık" ve "şahsi" sözcükleri hâlâ sıfattır.

"Eğilim" sözcüğü isimdir. **"Çoğunda"** sözcüğü ise belgisiz zamirdir.

CEVAP: E

9.

A'da **"tamamlayanlar"**, D'de **"kırıkları"** sözcükleri adlaşmış sıfata örnektir. "Tamamlayan sporcular" sıfat tamlamasında "sporcu", "kırık fincanlar" sıfat tamlamasında "fincanlar" isimleri düşmüştür.

C'de **"Ali Usta"** ifadesindeki "usta" sözcüğü özel isimden sonra kullanılmış bir unvan sıfatıdır.

B'de **"ufacık bir destek"** şeklindeki sıfat tamlamasında "ufacık" sözcüğü "-cık" ekiyle oluşmuş ve "destek" ismini nitelemiş bir küçültmeli sıfattır.

Ancak verilen açıklamalara E'de örnek yoktur. E'deki **"uzunca"** sözcüğü küçültmeli sıfat olma ihtimalini düşündürmesi açısından kafa karıştırılabilir ancak sözcük "-ca" küçültme ekini almış olmasına rağmen sıfat görevinde değildir.

CEVAP: E

10. HATIRLAYALIM:

- İlgi eki olarak isimlendirilen "-ki" bazı durumlar-
da bir ismi işaret anlamıyla tamamlayan sıfatlar
oluşturabilir: çatıdaki kiremit, aklımdaki proje,
akşamki kavg... Böyle bir durumda "**sıfatın
ilgi ekiyle türemesi**" söz konusudur.
- Ancak bu ek bazen bir isim tamlamasında
tamlanan unsurun yerine geçerek zamir görevi
üstlenir ki buna da **ilgi zamiri** denir.

Buna göre B, C, D ve E'de ilgi ekiyle türetilmiş
sıfat vardır: "**doğadaki**" (hâller), "**gönlümdeki**"
(hediye), "**sabahki**" (sessizliğim), "**yüzünüzde-
ki**" (ifade).

A'da ise "**sizinki**" sözcüğünde "**sizin bakış
açınız**" gibi bir isim tamlamasında "bakış açısı"
bölümü düşmüş bunun yerine "-ki" gelmiştir. Bu
durumda "-ki" ilgi zamiridir.

CEVAP: A

- 11.**
- İsmi önüne gelip ismin karşıladığı varlığın
niteliğini ifade eden sıfatlara **niteleme sıfatı**
denir.
 - Niteleme sıfatları çoğunlukla "nasıl" sorusuna
cevap verir; renk, durum, biçim gibi özellikleri
ifade eder.
 - **Belirtme sıfatları** ise işaret sıfatları, belgisiz
sıfatlar, sayı sıfatları ve soru sıfatları olmak
üzere dört çeşittir. Sayı sıfatları da kendi için-
de asıl sayı, sıra sayı, üleştirme sayı ve kesir
sayı sıfatı olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

Buna göre parçadaki sıfatlar şöyledir:

"**bu**" (süreç) > işaret sıfatı

"**bilgisel**" (etkileşim) > niteleme sıfatı

"**tüm coğrafyaları aşan**" (etkileşim) > niteleme
sıfatı

"**koparılamaz**" (yan) > niteleme sıfatı

"**tüm**" (coğrafya) > belgisiz sıfat

"**bir**" (coğrafya) > belgisiz sıfat

"**on bin**" (yıl) > sayı sıfatı

Parçada adlaştırmış sıfat yoktur.

CEVAP: D

12.

HATIRLAYALIM:

Belgisiz sıfat, bir ismin önünde bulunarak o ismi belirsizlik anlamıyla belirten "birkaç, bazı, çoğu, bir, herhangi bir, hiçbir..." gibi sözcüklerden oluşur.

I. cümlede "**bir prototip**" tamlamasında "**bir**" sözcüğü, "prototip" isminin önünde onu "herhangi bir" anlamıyla tamamladığı için belgisiz sıfattır.

II. cümlede "**modern**" sözcüğü "insan" isminin niteliğini ifade ederek **niteleme sıfatı** olmuştur. Sıfatın nitelediği "insan" ismi genel bir insan topluluğundan söz ettiği için genel anlamlı bir isimdir.

III. cümlede "öykü" ismi "**iç konuşmalarla ilerleyen**" sözcük grubuyla nitelenmiştir.

IV. cümlede "**modern**" sözcüğü "**öykü**"nın niteleme sıfatıdır, "**birçok**" sözcüğü "**unsur**"un belgisiz sıfatıdır. Görüldüğü gibi bu cümlede niteleme sıfatı da belgisiz sıfat da vardır ancak bu iki farklı sıfat türü farklı isimlere bağlı olduğu için D'deki ifade yanlıştır yani niteleme sıfatını da belirtme sıfatını da aynı sözcük almamıştır.

V. cümlede ise seçenekte de söylendiği gibi sıfat yoktur. "**Bilinç akışı tekniği**" bölümü zincirleme isim tamlamasıdır.

CEVAP: D

13.

"**İmkânlar**" sözcüğünün niteliğini bildiren "**vak-tinde sahip olamadığım**" ifadesi bir söz öbeği olduğu için A'daki yargı doğrudur.

"**Bu**" sözcüğü "**dergi**" isminden önce gelip "dergi"yi işaret ettiği için işaret sıfatı olmuştur.

"Elime aldığım gün sanırım hayatımın en mutlu günüydü." cümlesinde "**gün**" ismine bağlı olan tek sıfat "**en mutlu**" bölümüdür. O hâlde "gün" sözcüğünün belirtme sıfatı yoktur. Yani C'deki yargı yanlıştır.

"**Her yeni sayı**" bölümündeki "**her**" sözcüğü "sayı"nın belgisiz sıfatıdır.

"İçimdeki o ilk heyecanı" bölümünde ise "**içimde**" sözcüğü **ilgi eki olan "-ki"**yi alarak "heyecan" isminin sıfatı olmuştur. Bu durumda "içimdeki" sözcüğü **ilgi ekiyle türetilmiş bir sıfattır**.

CEVAP: C

1. Tamlayan eki (-in / -in) almayan bir isim ile tamlanan eki alan bir ismin oluşturduğu anlamlı sözcük grubu belirtisiz isim tamlaması olarak isimlendirilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtisiz isim tamlaması yoktur?

- A) Şirketin anlaşmaya vardığı bilişim uzmanı gerçekten donanımlı biriydi.
 B) Akşama doğru fındık çuvallara doldurulurken hepimiz oradaydık.
 C) Süreçle ilgili açıklamayı yayın koordinatörümüz yapacaktır.
 D) Sevimli bir kız, çocukları yandaki oyun salonuna çağırırdı.
 E) Alt katta muayene ücretini öderken doktor sakince yanıma geldi.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili bölüm ad tamlamasıdır?

- A) Biliyorsun ki geçimsiz bir insanı memnun etmek kolay değildir.
 B) Siz bu kadar peşin hükümlüken ortak bir noktaya varamayacağız.
 C) Hikâyenin kahramanı biraz da sana benziyordu sanki.
 D) Havada uçuşan nasihatlerden o an kaçmak istedi.
 E) Tek başımayken çevremdeki insanları izledim o zamanlar.

3. Ben şair. Vaktin oğlu.

I

Faydasız sorular sorarım gün boyu.

II

III

Bebeklerin ağzına harfleri kim bırakıyor?

IV

Kim ödüyor bulutların ücretini?

V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcük gruplarından hangisi isim tamlaması değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. "Hayatımız geçiyor gözlerimin önünden." **dizesinde yer alan tamlamanın özdeşi aşağıdaki lerin hangisinde vardır?**

- A) Zaman kavramıyla ilgili senin kadar düşünmedim.
 B) Şimdi de durgunluğumun sebebini sorup duruyor.
 C) Macera dolu seyahatimiz bugün sona erdi.
 D) Bir eve dönüş hikâyesi daha anlatacak gibi bakıyordun.
 E) Absürt gibi görünen, zekice bir mizah anlayışı vardır.

5. Aşağıdakilerden hangisinde farklı türde bir isim tamlaması vardır?

- A) İsmi dünya çapında bilinen sporcularımız var.
 B) Beni açığa çıkaran bir müzik tarzım varmış, öyle söylüyorlar.
 C) Hesaplarımızın dışında yaşanan gelişmeler bizi biraz sıkıntıya soktu.
 D) Hızla yükselen oyunculuk kariyerinize ek olarak bir kariyer daha planlıyorsunuz.
 E) Ekip arkadaşlarım olmasaydı bugünlere gelemezdik.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili bölüm sıfat tamlaması değildir?

- A) Beni düşünmeye sevk eden, sitemle dolu mektubunuzdu.
 B) Tarkovsky'ye benzer bir duyarlık ortaya koymaya çalışıyorum.
 C) Kendini hiçbir şekilde kısıtlamamaya çalışıyorsun.
 D) Güncel yaşamdaki zıtlıkları bir kaçış noktası olarak benimser.
 E) On dakikalık kısa filmiyle sinema çevrelerinin dikkatlerini çekmişti.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad tamlamasına örnek gösterilemez?

- A) Bir filmle zihnin derinliklerine bir düşünceyi yerleştirebilirsiniz.
- B) İnsanlar gerçek duygu ve düşüncelerini çoğu kez kelimelerin arkasına saklar.
- C) İletişim esnasında gözler ifade gücümüzü artırır.
- D) Konuşarak değil, zarif sesleriyle şarkı söyleyerek anlaşıyorlardı.
- E) Araştırmalarda bazı yüz ifadelerinin evrensel olduğu görülmüş.

8. Nabokov'un kendisi de en az yazdıkları kadar

I

ilginç ve ilgi çekici biri. Gurur duyduğu

II

yönlerinin birini kamusal cazibesinin olmayışı

III

IV

olarak açıklar. Roman taslaklarını etrafa gösteren

V

yazarları, hırslı boş beşerler olarak gördüğünü söylemekten de çekinmez.

Bu parçadaki altı çizili bölümlerden hangileri isim tamlaması değildir?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
- D) III ve V E) IV ve V

9. İnsanların yaşamları nasıl çevreleriyle ilişkili ise

I

bilim de çevreyle ve toplumla ilişkilidir.

Toplumların inanışları, baskıları, tabuları ve genel

II

kültürel değerler bilimin ilerlemesine, duraklama-

III

sına ya da gerilemesine sebep olabilir. Bu yüzden tarihe dönüp baktığımızda çoğu filozofun ya da bilim insanının çok zor süreçlerden geçtiklerini

IV

V

görebiliriz.

Bu parçadaki altı çizili sözcük gruplarından hangileri isim tamlaması değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
- D) III ve V E) IV ve V

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki tamlama çeşidine örnek gösterilemez?

- A) Karşılaştığın pek çok problemin çözüm kümesini oluşturacak yöntemler belli. (Zincirleme isim tamlaması)
- B) Günlük yaşam stresiyle başa çıkmak için sakinleşmemiz gerekiyor. (Belirtisiz isim tamlaması)
- C) Zaman algısı da modernizmin dönüştürücülüğünden nasibini aldı. (Belirtili isim tamlaması)
- D) Halil Cibran'ın "Ermiş"i insanı kendine çağıran bir eserdir. (Belirtili isim tamlaması)
- E) DNA, hayati fonksiyonlarımızı sürdürmemiz için gereken bilgiye sahiptir. (Belirtisiz isim tamlaması)

11. Turgut Cansever, çeşitli yaklaşımları ve Nietzsche'den alıntıladıklarıyla bir modernite eleştirisi

I

ortaya koyar. Bizim düşünce tarzımızdan,

II

geleneksel varlığımızdan beslenen bir model ile

orta yolu bulma gayretindedir. Hatta bu doğrultuda

III

divan şiiri de başvuru kaynaklarından biridir.

Yaşamın dinamik yapısını görmezden gelmez.

IV

Değişimi, değişimin hızını, içeriğini öngörmek, sorunları tespit etmek ve buradan hareket ederek önleyici bir şehir yönetimi oluşturmak temeline

V

dayalı programlar yapar.

Bu parçadaki altı çizili bölümlerden hangisi zincirleme isim tamlamasıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. • Sorunun öncülünde **belirtisiz isim tamlamasının** oluşumu açıklanmıştır. Buna göre iki isim anlamlı bir grup oluştururken tamlayan unsur tamlayan eki (-ın / -in) almaz ancak tamlanan unsur iyelik eki alır.

- Yani "baş belası", "boşluk duygusu", "yayla suyu" ifadeleri belirtisiz isim tamlamasıdır. Seçeneklerdeki belirtisiz isim tamlamaları şu şekildedir:

A- **bilişim uzmanı**

C- **yayın koordinatörü**

D- **oyun salonu**

E- **muayene ücreti**

B'de bir isim tamlaması yoktur. "Fındık" ve "çuval" isimleri yan yana gelmiş ancak "fındık çuvalı" şeklinde bir belirtisiz isim tamlaması oluşturulmamıştır. Cümlelerin anlamına dikkat edildiğinde fındığın, "çuvallara doldurulması" söz konusudur.

Ayrıca A'daki "donanımlı biri", D'deki "sevimli bir kız", E'deki "alt kat" grupları belirtisiz isim tamlaması değil, sıfat tamlamasıdır.

CEVAP: B

2. **HATIRLAYALIM:**

- Ad (isim) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.
- **Belirtili ad tamlamasında** tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır: tecrübenin bedeli, hakemin kararı...
- **Belirtisiz ad tamlamalarında** tamlayan, tamlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur: mide ağrısı, şuur kaybı...
- İsim tamlamalarının sıfat tamlamalarından ayırt edilebilmesi bu tip sorularda önemlidir. Sıfat tamlamasının oluşumunda sıfat ve ismin bir araya gelmesinin yeterli olduğuna, ismin iyelik eki almasının gerekmediğine dikkat edilmelidir. Yani "ruh hastalığı" isim tamlaması, "ruhsal hastalık" sıfat tamlamasıdır.

A'da "geçimsiz bir insan",

B'de "peşin hüküm",

D'de "havada uçuşan nasihatler",

E'de "çevremdeki insanlar" sıfat tamlamasıdır.

C'deki "hikâyenin kahramanı" ise belirtili isim tamlamasıdır.

CEVAP: C

3.

HATIRLAYALIM:

- Ad (isim) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.
- **Belirtili ad tamlamasında** tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır: esintinin şiddeti, tahlillerin sonucu...
- **Belirtisiz ad tamlamalarında** tamlayan, tamlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur: görev bilinci, ses düzeyi...

Dizelerdeki tamlamalar:

gün boyu – belirtisiz isim tamlaması

vaktin oğlu, bebeklerin ağzı / bulutların ücreti – belirtili isim tamlaması

"Faydasız sorular" sıfat tamlamasıdır.

CEVAP: B

4.

HATIRLAYALIM:

- Ad (isim) tamlamaları, en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.
- **Belirtili ad tamlamasında** tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır: dönemin şartları, kahvenin kokusu, hoşgörümün sınırı...
- **Belirtisiz ad tamlamalarında** tamlayan, tamlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur: bahar havası, akşam yemeği, nefes egzersizi...

"Hayatımız geçiyor gözlerimin önünden." cümlesinde "**gözlerimin önü**" belirtili isim tamlamasıdır.

A'da "**zaman kavramı**",

D'de "**dönüş hikâyesi**",

E'de "**mizah anlayışı**" belirtisiz isim tamlamasıdır.

C'de isim tamlaması yoktur, "**macera dolu seyahat**" sıfat tamlamasıdır.

B'de "**durgunluğunun sebebi**" belirtili isim tamlamasıdır.

CEVAP: B

5.

HATIRLAYALIM:

- Ad (isim) tamlamaları, en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.
- **Belirtili ad tamlamasında** tmlayan "-in (-in, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır: tepkisinin sebebi, meydanın genişliği...
- **Belirtisiz ad tamlamalarında** tmlayan, tmlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur: para hesabı, fikir çatışması...

A'da "dünya çapı",

B'de "müzik tarzı",

D'de "oyunculuk kariyeri",

E'de "ekip arkadaşları" belirtisiz isim tamlamasıdır.

C'de ise "hesaplarımızın dışı" belirtili isim tamlamasıdır.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

Ad (isim) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır. Belirtili ad tamlamasında tmlayan "-in (-in, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alırken belirtisiz ad tamlamalarında tmlayan, tamlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur.

Seçeneklerdeki ad tamlamaları şu şekildedir:

A) **zihnin derinlikleri** (belirtili isim tamlaması)

B) **kelimelerin arkası** (belirtili isim tamlaması)

C) **iletişim esnası / ifade gücü** (belirtisiz isim tamlaması)

E) **yüz ifadeleri** (belirtisiz isim tamlaması)

D'de isim tamlaması yoktur, "zarif sesler" sözcük grubu sıfat tamlamasıdır.

CEVAP: D

6.

HATIRLAYALIM:

Sıfat tamlaması sıfat ve isimden oluşan sözcük grubudur. Sadece niteleme sıfatlarıyla değil, işaret, soru, sayı sıfatlarıyla, belgisiz sıfatlarla da sıfat tamlaması oluşur: **kaçak yolcu, bazı serzenişler, şu toprak, üç gün...**

UYARI:

Sıfatın da birden çok sözcükten (söz gruplarından) oluşabileceği unutulmamalıdır.

Buna göre

"sitele dolu mektup" niteleme sıfatıyla,

"Tarkovsky'ye benzer bir duyarlık" hem niteleme sıfatı hem belgisiz sıfatla,

"hiçbir şekil" belgisiz sıfatla,

"güncel yaşamdaki zıtlıklar" işaret anlamlı sıfatla oluşmuş sıfat tamlamalarıdır.

Ancak E'de "sinema çevreleri" belirtisiz isim tamlamasıdır.

CEVAP: E

8.

- Ad (isim) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.
- Belirtili ad tamlamasında tmlayan "-in (-in, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alırken belirtisiz ad tamlamalarında tmlayan, tmlayan eki almaz; sadece tamlanan da iyelik eki bulunur. Sıfat tamlamaları sıfat ve isimden oluşan sözcük gruplarıdır.

"Nabokov'un kendisi", "yönlerinin biri" belirtili isim tamlamasıdır.

"Roman taslakları" belirtisiz isim tamlamasıdır.

"İlgi çekici biri" ve "kamusal cazibe" ise sıfat tamlamasıdır.

CEVAP: C

9.

HATIRLAYALIM:

- Ad (isim) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.
- Belirtili ad tamlamasında tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alırken **belirtisiz ad tamlamalarında** tamlayan, tamlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur. **Sıfat tamlamaları** sıfat ve isimden oluşan sözcük gruplarıdır.

"İnsanların yaşamları", "toplumların inanışları" belirtili isim tamlamasıdır.

"Bilim insanı" belirtisiz isim tamlamasıdır.

"Kültürel değerler" ve "zor süreçler" ise sıfat tamlamasıdır.

CEVAP: D

10.

HATIRLAYALIM:

Belirtili ad tamlamasında tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır: maçın sonucu

Belirtisiz ad tamlamalarında tamlayan, tamlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur: işlev bozukluğu

Zincirleme isim tamlamasında bir belirtili ya da belirtisiz isim tamlamasının, tamlayan ya da iyelik eklerinden uygun olanıyla başka bir isme bağlandığı görülür: Doğu geleneğinin gizemi, metnin yapı unsurları, tarih öğretmenin harita bilgisi...

Buna göre seçeneklerdeki isim tamlamaları aşağıdaki gibidir:

- problemin çözüm kümesi** (Zincirleme isim tamlaması)
- yaşam stresi** (Belirtisiz isim tamlaması) – "Günlük" sözcüğü niteleme sıfatı olduğu için isim tamlamasına dâhil değildir.
- modernizmin dönüştürücülüğü** (Belirtili isim tamlaması) - Cümlede "zaman algısı" şeklinde belirtisiz bir isim tamlaması da vardır.
- Halil Cibran'ın "Ermiş"i** (Belirtili isim tamlaması) – İsim tamlamalarında tamlayan da tamlanan da özel isimden oluşabilir.

E'de yer alan "**hayati fonksiyonlar**" grubu ise belirtisiz isim-tamlaması değil, **sıfat tamlamasıdır**.

CEVAP: E

11.

HATIRLAYALIM:

Zincirleme isim tamlamasında bir belirtili ya da belirtisiz isim tamlamasının, tamlayan ya da iyelik eklerinden uygun olanıyla başka bir isme bağlandığı görülür: yaz akşamlarının neşesi, çorbanın tuz oranı, mühendislik fakültesinin giriş kapısı...

- bir **modernite eleştirisi** > "**Modernite eleştirisi**" belirtisiz isim tamlamasıdır. "**Bir**" tamlamaya bağlı bir belgisiz sıfattır.
- orta yolu bulma** gayreti > "**Orta yolu bulma**" tamlayanı ve "**gayret**" tamlananından oluşmuş bir belirtisiz isim tamlamasıdır.
- yaşamın dinamik yapısı** > "**Yaşamın yapısı**" belirtili isim tamlamasıdır, "**dinamik**" sözcüğü niteleme sıfatıdır.
- önleyici bir **şehir yönetimi** > "**Şehir yönetimi**" belirtisiz isim tamlamasıdır. "**Önleyici**" niteleme sıfatı, "**bir**" belgisiz sıfattır.

"**Bizim düşünce tarzımız**" bölümü ise zincirleme isim tamlamasıdır. "**Düşünce tarzı**" belirtisiz isim tamlamasıyken tamlanan durumuna gelip "**biz**" zamiri tarafından tamamlanmıştır. "Ben" ve "biz" zamirlerinde tamlayan ekinin (-in (-ın, -ün, -un)), "-im" şekline döndüğü de burada görülmektedir.

CEVAP: B

1. Fezayı bağlayarak yorgun kanatlarına

I

bir güvercin uçurup kıtalar arasından

II

çağırdın beni

geçerek birer birer sürgün kanyonlarını

III

derbeder koşup geldim ışıldayan tahtına

IV

yarım koyup bir bardak kurşun rengi çayımı

V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcük gruplarından hangileri isim tamlaması değildir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

2. Aşağıdaki dizelerin hangisinde tamlayanı ile tamlananı yer değiştirmiş bir isim tamlaması vardır?

- A) Henüz bir tokat gibi inmedi yüzüne aşk
Kalbine çivilerle gömülmedi ayrılık
B) Görmedin bir aslanın can çekişen resmini
Yalnızlık kitabında okumadın ismini
C) Bir takvim yaprağında yanmadı bakışların
Dökülen tüylerine tutunmadın kuşların
D) Karanlık köşelerde acı acı gülmedin
Sen henüz kovulduğun kapılarda ölmedin
E) O celali uykudan uyanmadın, uyanma
Düşlerimin rengine boyanmadın, boyanma

3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde bir isim tamlamasının tamlayanı ile tamlananı arasına farklı türden sözcükler girmiştir?

- A) Caddeden sokaklara doğru sesler elendi
B) Pencereler kapandı, kapılar sürmelendi
C) Bir kömür dumanıyla tütsülendi akşamlar
D) Gurbete düşmüşlerin başına çöktü damlar
E) Son yolcunun gömüldü yolda son adımları

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim tamlaması bir adı niteleyecek şekilde kullanılmıştır?

- A) Misafirimizi kuş tüyü minderlerde ağırlamak isterdik.
B) Makale Buzul Çağı insanların yaşamlarıyla ilgili.
C) İkramlarımız arasında Adapazarı usulü köfte de vardı.
D) Fıstık yeşili külübenin sahibi mütevazı biridir.
E) Müzedeki bal mumu heykeller oldukça gerçekçiydi.

5. Bu sevda dayanılmaz bir ağıttır zülfünde

I

II

Rüzgârın her busesi içimde kurşun olur

III

Yıldız kayar, ay susar geceye güldüğünde

IV

Dağda çiğdem solarken çölde ceylan vurulur

V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi bir isim tamlamasının unsurlarındandır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Personelin ---- problemlerini çözmek için bir takım çalışmalarımız var.
II. Ortama ---- sağladığında şimdiki duyguların değişecektir.
III. Yıllardır yan yana olmamıza rağmen aramızda bir ---- söz konusu değildi.
IV. Denebilir ki ---- parçalar arasındaki ahenktir.
V. Uzmanlar çocuğun okula ---- süreciyle ilgili uyarılarda bulunuyor.

"Uyum" sözcüğü yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde boş bırakılan yere getirilirse isim tamlaması oluşturur?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve V
D) III ve IV E) I ve V

7. Tamlayanı zamir olan isim tamlamalarında zamir düşüp tamlanan unsur tek başına kalabilir. İyelik / tamlanan ekinden hareketle anlaşılan bu durum "tamlayanı düşmüş isim tamlaması" olarak ifade edilmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde altı çizili sözcük tamlayanı düşmüş isim tamlaması olarak ifade edilemez?

- A) Ziyaretim kırılganlığınızın geçmesi için yeterli olamaz.
 B) Kira artışındaki kararı kiracıma bıraktım.
 C) Öfkesi mantıklı davranmasının önünde büyük bir engel.
 D) Senin saat tamirindeki tecrübesizliğin de orta-da işte.
 E) Otomobiliniz caddedeki en dikkat çekici araç.

8. Bazı isim tamlamalarında tamlanan denen ikinci unsurdaki iyelik eki söyleyiş özelliğine bağlı olarak kullanılabılır.

Aşağıdakilerin hangisinde bunu örneklendiren bir kullanım yoktur?

- A) Receplerin tarla bizim tarlanın hemen yanında.
 B) Önce bir Adana kebab söyleyelim, sonra konuşuruz.
 C) Komşuların traktör sizin işinizi görmez.
 D) Dedemlerden kalan ev biraz daha ötedeydi.
 E) Sizin kız doktor olacakmış dediler.

9. İspanya'nın Katalonya Bölgesi'nin başkenti

I

Barselona, her adımda farklı seçenekler sunan zengin ve cömert bir şehir. Kültürel zenginliğinin

II

ve metropol hayatının yanına bir sahil kasabasının

III

sakinliğini de katarak güzelleşen şehirde

IV

yetişkinlerin de gençlerin de ilgisini çekebilecek bir

V

güzellik var.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi bir isim tamlamasında farklı iki tamlayanın bağlandığı ortak tamlanan görevindedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtili isim tamlaması yoktur?**

- A) Aristoteles, Eflatun'un Atina'daki akademisin-den ayrılıp Midilli'ye geçmişti.
 B) Kültürel miras niteliğindeki tarihî patikaların izini sürmek için yollara düştün.
 C) Yazıp çizdikleriyle insanlığın ortak belleğinde yerini almıştır.
 D) Gözlük satışlarındaki artış, cam işçiliğinde tam anlamıyla bir patlamaya yol açmıştı.
 E) Rotamızın bu noktasında biraz dinlenip güç toplayacağız.

11. (I) Kiracı meselesi büsbütün başka bir dertti. (II) İhsan'ın annesinin bu küçük dükkânını, tuttuğu günden beri beğenmemiş, hor görmüştü. (III) Fakat şöyle bir on iki senedir de çıkmayı aklına getirmemişti. (IV) Bu adamcağız iki haftadır üst üste haberler gönderiyor, (V) beyefendilerden birinin veya hanımefendinin behemehal (ne yapıp edip) teşrif etmelerini rica ediyordu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede belirtisiz isim tamlaması vardır.
 B) II. cümlede zincirleme isim tamlamasında tamlama unsurları arasında farklı türden sözcükler vardır.
 C) III. cümlede tamlayanı düşmüş isim tamlamasına örnek gösterilebilir.
 D) IV. cümlede belirtisiz isim tamlaması bir adın sıfatı olarak kullanılmıştır.
 E) V. cümlede tamlananı zamir olan isim tamlamasına yer verilmiştir.

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zincirleme isim tamlaması vardır?**

- A) Kariyerinin imrenilecek bir noktasında her şeyden vazgeçmeyi tercih etti.
 B) Alternatif tıp meraklıları çörek otunun faydalarını ilgiyle araştırıyor.
 C) Çor Gölü, birçok buzul gölünden farklı olarak büyük bir kumsala sahiptir.
 D) Karakterin yaşadığı üzüntü, insanların kendisi hakkındaki fikirleriyle şekillenmiş.
 E) Üç saatlik yürüyüşün ardından gözlerimiz soluklanacak bir yer aradı.

1. Ad (isim) tamlamaları, en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdıkları sözcük gruplarıdır.

Belirtisiz ad tamlamalarında tamlayan, tamlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur:

kış güneşi, mercimek çorbası, durum güncellemesi...

Bir sıfat ve ismin oluşturduğu tamlamaya da **sıfat tamlaması** denir.

"Kıtalar arası", "sürgün kanyonları", "kurşun rengi" belirtisiz isim tamlamalarıdır.

"Yorgun kanatlar", "ışıldayan taht" ise niteleme sıfatlarıyla oluşmuş sıfat tamlamalarıdır.

CEVAP: B

2.

HATIRLAYALIM:

- Bir isim tamlaması, belirli ekler alan en az iki isimden oluşur. İsim tamlamasında birinci unsura **tamlayan**, ikinci unsura da **tamlanan** denir.
- Belirtili isim tamlamalarında bazen tamlayanla tamlananın cümle içinde yer değiştirdiği görülebilir:

Öfkesi henüz geçmemişti **annemin**. (annemin öfkesi)

Belki de hiç **suçu** yoktur **onun**. (onun suçu)

A ve D seçeneklerinde isim tamlaması yoktur. Diğer seçeneklerde yer alan tamlamalar şunlardır:

- B) aslanın resmi / yalnızlık kitabı
- C) takvim yaprağı / kuşların tüyleri
- E) düşlerimin rengi

Tamlayanı ile tamlananı yer değiştirmiş isim tamlaması C'deki "kuşların tüyleri" tamlamasıdır. Dizede "**tüylerine** tutunmadın **kuşların**" şeklinde verilmiştir.

CEVAP: C

3. Bir isim tamlaması, belirli ekler alan en az iki isimden oluşur. İsim tamlamasında birinci unsura **tamlayan**, ikinci unsura da **tamlanan** denir. Belirtili ya da zincirleme isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına tamlamaya dâhil olmayan sözcük ya da sözcükler girebilir:

kedimin beyaz tüyleri > "Kedimin tüyleri" belirtili isim tamlamasıdır.
sıfat

emeklerimizin ziyan oldu tümü > "Emeklerimizin tümü" belirtili isim tamlamasıdır.
yüklem

Açıklanan bu durumun benzeri E seçeneğinde vardır:

yolcunun gömüldü yolda son **adımları** > "**Yolcunun adımları**" belirtili isim tamlamasıdır, tamlayan ile tamlanan arasına fiil, isim ve sıfat türünde farklı sözcükler girmiştir.

CEVAP: E

4. Bir adı niteleyen sözcüğe **niteleme sıfatı** denir. Niteleme sıfatları bir sözcük grubundan da oluşabilir. Sorunun kuruluşuna göre seçeneklerin dördünde niteleme sıfatı görevinde kullanılan isim tamlamaları yer almaktadır.

Seçeneklerdeki isim tamlamaları şöyledir:

- A) kuş tüyü
- B) Buzul Çağı insanların yaşamı
- C) ikramlarımız arası / Adapazarı usulü
- D) fıstık yeşili / kulübenin sahibi
- E) bal mumu

A'da "**kuş tüyü**", "minder"in;

C'de "**Adapazarı usulü**", "köfte"nin,

D'de "**fıstık yeşili**", "kulübe"nin;

E'de "**bal mumu**", "heykeller"in sıfatı olarak kullanılmıştır.

Ancak B'deki "**Buzul Çağı**" tamlaması "insanlar" ismiyle zincirleme isim tamlaması oluşturmuştur: Buzul Çağı insanların yaşamları.

CEVAP: B

5. Bir isim tamlaması, en az iki ismin belirli eklerle bir araya gelerek oluşturduğu sözcük grubudur. İsim tamlamasında tamlayan ve tamlanan denen iki unsur bulunur.

Dizeler incelendiğinde III numaralı sözcüğün "**rüzgârın busesi**" şeklindeki belirtili isim tamlamasında tamlanan unsur olduğu görülmektedir.

Altı çizili diğer sözcüklerin durumları şöyledir:

I numaralı "**sevda**" sözcüğü bir isim tamlaması değil, öncesindeki işaret sıfatı ile (bu) sıfat tamlaması oluşturmuştur.

II numaralı "**zulfünde**" sözcüğü eğer dizede "senin" sözcüğü yer alıyorsa belirtili isim tamlamasının tamlanan unsuru olacaktı. Ancak tek başına bulunduğu için tamlama kurmamıştır.

IV numaralı "**yıldız**" ve V numaralı "**ceylan**" sözcükleri de tek başlarına kullanılmış isimlerdir, isim tamlaması oluşturmamışlardır.

CEVAP: C

6. Bir ismin isim tamlaması oluşturabilmesi için başka bir isme tamlama eklerinden biriyle bağlanması gerekir. Örneğin "ses" ismi bir isim tamlamasında şu şekillerde yer alabilir:

sesin tonu ("ses" **belirtili** isim tamlamasında **tamlayan** oldu.)

ses kısıklığı ("ses" **belirtisiz** isim tamlamasında **tamlayan** oldu.)

çocuk sesi ("ses" **belirtisiz** isim tamlamasında **tamlanan** oldu.)

Buna göre "**uyum**" sözcüğü boş bırakılan yerlere geldiğinde I. cümlede "**personelin uyum problemleri**", V. cümlede "**uyum süreci**" tamlamalarını oluşturur.

Ancak II. cümlede "ortama uyum sağlamak" isim tamlaması değildir.

II ve IV. cümlelerde boş bırakılan yerlere geldiğinde tek başına bir isim görevi üstlenir.

CEVAP: E

7. Sorunun öncülünde "**tamlayanı düşmüş isim tamlaması**"nın tanımı verilmiştir.

HATIRLAYALIM:

Tamlayanı zamir olan isim tamlamalarında bazen zamir düşer, tamlanan unsur tek başına kalır:

Benim suçum yok. (Belirtili isim tamlaması)

Suçum yok. (Tamlayanı düşmüş isim tamlaması)

Buna göre

"ziyaretim" sözcüğü "**benim ziyaretim**"

"kiracımız" sözcüğü "**bizim kiracımız**"

"öfkesi" sözcüğü "**onun öfkesi**"

"otomobiliniz" sözcüğü "**sizin otomobiliniz**"

tamlamalarında tamlayanın düşüp tamlanan unsurun tek başına kalmasını örnekendirir.

Ancak "**tecrübesizliğin**" sözcüğü cümlede "**senin**" zamiri ile birlikte kullanılarak belirtili isim tamlaması oluşturmıştır.

CEVAP: D

- 8.

HATIRLAYALIM:

Bazı isim tamlamalarında tamlanandaki iye-lik eki düşebilir: **bizim koğuş (koğuşumuz)**, **muhtarın araba (arabası)**, **senin iş (işin)**...

Bu durumun örneği

A'da "**Receplerin tarla**",

B'de "**Adana kebab**",

C'de "**komşuların traktör**",

E'de "**sizin kız**" tamlamalarında vardır.

Tamlamaların, tamlanan eki düşmeden önceki hâlleri "Receplerin tarlası", "Adana kebabı", "komşuların traktörü", "sizin kızınız" şeklindedir. Ancak D'de böyle bir tamlama yoktur.

CEVAP: D

9. Bir isim tamlaması, en az iki ismin belirli ekler almasıyla oluşur. Tamlamayı oluşturan unsurlar tamlayan ve tamlanan olarak isimlendirilir.

UYARI:

Bazı cümlelerde tamlayanın ya da tamlananın ortak kullanıldığı da görülebilir:

telefonun ve bilgisayarın **ekranı** (Tamlanan ortak kullanılmış.)

İstanbul'un denizi, havası (Tamlayan ortak kullanılmış.)

- I. "İspanya'nın Katalonya Bölgesi'nin başkenti" zincirleme isim tamlaması, "**başkent**" sözcüğü tamlanandır.
- II. "**Şehir**" sözcüğü bir isim tamlamasında değil, "zengin" ve "cömert" şeklinde iki niteleme sıfatıyla oluşmuş sıfat tamlamasında tamlanandır.
- III. "**Hayat**" sözcüğü "**metropol hayatı**" tamlamasında tamlanandır.
- IV. "**Sakinlik**" sözcüğü "**sahil kasabasının sakinliği**" şeklindeki isim tamlamasına ait bir unsurdur.

Ancak "**ilgisi**" sözcüğü hem "**yetişkinlerin ilgisi**" hem "**gençlerin ilgisi**" tamlamalarında ortak tamlanan olarak kullanılmıştır: **yetişkinlerin de gençlerin de ilgisi**.

CEVAP: E

10. **Belirtili ad tamlamasında** tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır. Örneğin:

davetiye-nin zarf-ı

yemeğ-in tuz-u

tartışma-nın seviye-si

Seçeneklerdeki belirtili isim tamlamalarını bulalım:

- A) "**Eflatun'un akademisi**" belirtili isim tamlamasıdır. Tamlayan ile tamlanan arasında ki "Atina'daki" sözcüğü tamlananın sıfatıdır: **Atina'daki** akademi.
- B) "**patikaların izi**" belirtili isim tamlamasıdır. "kültürel miras niteliğindeki" ve "tarihî" sözcükleri tamlayanın sıfatlarıdır.
- C) "**insanlığın belleği**" belirtili isim tamlamasıdır. Tamlayan ile tamlanan arasındaki "ortak" sözcüğü tamlananın sıfatıdır: **ortak** bellek.
- E) "**rotamızın noktası**" belirtili isim tamlamasıdır. Tamlayan ile tamlanan arasındaki "bu" sözcüğü tamlananın işaret sıfatıdır: **bu** nokta.

Ancak D'deki cümlede "gözlük satışı", "cam işçiliği" tamlamaları belirtisiz isim tamlamasıdır. Cümlede ayrıca "**gözlük satışlarındaki** artış", "**tam** anlam", "**bir** patlama" şeklinde sıfat tamlamaları vardır. Ancak belirtili isim tamlamasına örnek gösterilemez.

CEVAP: D

11. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. "**kıracı mesele-si**" belirtisiz isim tamlamasıdır. "kıracı" ve "mesele" isimleri tamlanan unsurun iyelik eki (-si) almasıyla bir grup oluşturmuştur. A'daki bilgi doğrudur.
- II. "**İhsan'ın annesinin dükkânı**" cümledeki zincirleme isim tamlamasıdır. Tamlamayı oluşturan isimler arasına "bu" ve "küçük" sıfatları girmiştir. B'deki bilgi doğrudur.
- III. "**Tamlayanı düşmüş isim tamlaması**" ifadesi, başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" şeklindeki tamlayanlardan birini alan sözcükler için kullanılır. Çünkü bu sözcükler yapısal ve anlamsal olarak bir isim tamlamasında birinci sözcük olan tamlayanın düşüp tamlanan unsurun tek başına kalması olarak ifade edilebilir:

Hâlinizi beğenmedim. > (**sizin**) hâliniz

III. cümledeki "**aklına**" sözcüğü de buna örnektir: onun akli / kendi akli. C'deki bilgi doğrudur.

IV. **Bu cümlede belirtisiz isim tamlaması yoktur.** "bu" sözcüğü "adamcağız"ın işaret sıfatı, "iki" sözcüğü "hafta"nın sayı sıfatıdır. D'deki bilgi yanlıştır.

V. "**beyefendilerden biri**" isim tamlamasıdır. "-den" eki belirtili isim tamlamasında tamlayan ekinin yerine kullanılabilir: "beyefendilerin biri" > "beyefendilerden biri".

Bu tamlamada tamlanan unsur olan "biri" belgisiz zamirdir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

12. **HATIRLAYALIM:**

Zincirleme isim tamlamasında bir belirtili ya da belirtisiz isim tamlamasının, tamlayan ya da iyelik eklerinden uygun olanıyla başka bir isme bağlandığı görülür. Belirtili ya da belirtisiz bir isim tamlaması tamlayan ya da tamlanan görevi üstlenir:

iletişim altyapısı-nın gelişim-i
tamlayan tamlanan

(Belirtisiz isim tamlaması tamlayan ekiyle üçüncü bir isme bağlanmıştır.)

birey-in eğitim hakkı
tamlayan tamlanan

(Bir isim, tamlayan ekiyle belirtisiz isim tamlamasına bağlanmıştır.)

Zincirleme isim tamlaması aranırken tamlayan ile tamlanan arasında giren sıfat ya da farklı türde sözcüklere dikkat edilmelidir.

Buna göre seçeneklerdeki isim tamlamalarını inceleyelim:

- A) "**kariyerinin** imrenilecek bir **noktası**" bölümünde "imrenilecek" ve "bir" sözcükleri sıfattır. "kariyerinin noktası" belirtili isim tamlamasıdır.
- B) "**çörek otunun faydaları**" zincirleme isim tamlamasıdır. "çörek otu" belirtisiz isim tamlaması tamlayan ekiyle üçüncü bir isme bağlanmıştır.
Cümlede ayrıca "tıp meraklıları" belirtisiz isim tamlamasıdır. "alternatif" sözcüğü sıfat olduğu için isim tamlamasına dâhil değildir.
- C) "**Çor Gölü**", "**buzul gölü**" grupları belirtisiz isim tamlamasıdır.
- D) "**insanların** kendisi hakkındaki **fikirleriyle**" bölümünde "**insanların fikirleri**" belirtili isim tamlamasıdır. Aradaki "kendisi hakkındaki" ifadesi sıfat görevindedir.
- E) "**yürüyüşün ardı**" belirtili isim tamlamasıdır. "üç saatlik" ifadesi "yürüyüş"ün sıfatıdır.

CEVAP: B

1. Asıl problem "edebî metinlerin kavramsal düşünceyi
I II III
veya modernite fikrini tek yanlı olarak ne ölçüde
IV V

taşıdığı" sorusuyla kendini dayatıyor.

**Bu cümledeki altı çizili bölümlerden hangisi
sıfat tamlaması değildir?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Uykunun karanfil kokulu şerbetiyle
I

ıslanmış bıyıkları

şehre inince küçülen omuzları
II

ve sıkılğan elleriyle
III

insanın dayısına benzettiği

köylüler de yok artık

hepsi geminin karanlık mahzenine gömüldü
IV

Topkapı minibüsleri yuttu onları
V

**Bu dizelerdeki altı çizili bölümlerden hangisi
sıfat tamlaması değildir?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. "Yazıyı sayfalarca uzatmak mümkündür." cümlesinde isim tamlaması yoktur.
II. "Bu çöp dağının içinden ne çıkabilir?" cümlesinde zincirleme isim tamlamasına yer verilmiştir.
III. "Salonun tavan yüksekliği yetersizdi." cümlesinde belirtili isim tamlamasının unsurları arasında sıfat vardır.
IV. "Konuyu kavrayışımız biraz zaman aldı." cümlesinde tamlayanı düşmüş isim tamlaması vardır.
V. "Yüz metre sonra muhtarın evden sola dönün." cümlesinde tamlanan eki düşmüş bir isim tamlaması vardır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisinde verilen bilgi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. "Benim çocukluğum bir bahar dalının altında geçti." **cümlesiyle ilgili olarak**

- I. Zincirleme isim tamlamasına yer verilmiştir.
II. Tamlayanı zamir olan isim tamlaması vardır.
III. Tamlayanı düşmüş isim tamlamasına örnek gösterilebilir.

ifadelerinden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. (I) Antibiyotik kullanımı günümüzde çok tehlikeli boyutlara ulaştı. (II) Hastaların ısrarı ile hekimler gereksiz reçete yazar oldu. (III) Bilinçlenme, sağlık okuryazarlığı gibi etkenler de gereksiz antibiyotik kullanımını azaltacak yerde artırdı. (IV) Çünkü insanlar kendilerinin doktoru olmaya başladı. (V) Fakat yeni bir projeyle artık insanlar reçete olmadan eczaneden antibiyotik alamıyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde isim tamlaması yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim tamlamasının tamlayanı ile tamlananı arasında niteleme sıfatı vardır?**

- A) İstanbul'un edebiyat salonlarıyla ilgili bir yazı dizisinde bahsetmiştim ondan.
B) Duyduğunuz hayranlığın nedenini henüz kendiniz de çözememişsiniz.
C) Abdülhak Hamit'in üslubunda ironik bir yan vardır ama kolay fark edilmez.
D) Karakterimin çarpık dünyasını en çok yansıtabileceğim araç mektuptu.
E) Sonunda bütün o rengârenk gaz bulutları sıkışarak bir gezegene dönüşüyor.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim tamlamasında tamlayan unsur adlaşmış sıfattır?

- A) Bizden beklenenleri ancak uzman kişiler yapabilir.
B) Sanırım bu mahallenin huysuzu sensin.
C) Yardımseverlerin iyi niyetlerini sövmeyin.
D) Anlatılanlardan bir yazı dizisi hazırlanabilir.
E) Çimenlerin üstüne akşam gölgeleri dolmuştu.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir işaret sıfatı belirtili isim tamlamasını oluşturan unsurların arasında yer almaktadır?

- A) Benim de kelime seçimlerim artık o yıllardaki tercihlerimden çok farklı.
B) Sonraki programda meselenin bu yönünü de konuşsak güzel olur.
C) Hislerimin onun şatafatlı hayatında sanırım özel bir anlamı yoktu.
D) İsterdim ki geçen bu yılların ardından hiç değilse asgari müştereklerde buluşabilelim.
E) Kış mevsiminden sonra o çiçeklerin yeniden açılışına şahit oluyordum.

9. Önce başarılarımdaki çocuksuluk herkesin hoşuna

I II

gidiyordu ama yetişkinlerin kolay gelen alkışlarını

III IV

öylesine sevdim, onları öyle bir bezdirdim ki sonunda geldiğimi hissettiklerinde kaçır oldular. Aynı şey düşün ve doğum günlerinde beni söyle-

V

meye mecbur ettikleri şarkılarda da başıma geldi.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi isim tamlamasına ait bir unsur değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Müzikteki matematiksel gizemi keşfederek yazıya

I

dökmenin temeli Pisagor tarafından atılmıştır. Biz kendisini okul sıralarından o meşhur dik üçgen

II

III

teoremi ile hatırlarız ama onun bugün

IV

ulaşılın bilim seviyesinin öncüsü olduğunu

V

unutmamak gerekir.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcük sıfat tamlamasında tamlanandır.
B) II. sözcük belirtisiz isim tamlaması kurmuştur.
C) III. sözcük belirtisiz isim tamlamasını nitelemiştir.
D) IV. sözcük tamlayanı düşmüş isim tamlamasıdır.
E) V. sözcük zincirleme isim tamlamasına dâhildir.

11. (I) Ev, kentin merkezinde olduğu hâlde kuytu bir yerdeydi. (II) Yüksek duvarları ve gölge veren büyük ağaçları olan bir bahçesi vardı. (III) Kerpiçten yapılmıştı; yağmurda kızarır, kuru havada çevresini toz kaplardı. (IV) İnsanların evin önündeki yoldan geçerken onu görmezlikten gelmeleri ilginçti. (V) Onlar için anlaşılmaz korkular beldesi olmalıydı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede belirtili isim tamlaması vardır.
B) II. cümlede birden fazla sıfat tamlamasına yer verilmiştir.
C) III. cümlede tamlayanı düşmüş isim tamlaması olarak ifade edilebilecek bir sözcük kullanılmıştır.
D) IV. cümlede zincirleme isim tamlamasına örnek gösterilebilir.
E) V. cümlede belirtisiz isim tamlaması vardır.

1. HATIRLAYALIM:

Sıfat tamlaması sıfat ve ismin oluşturduğu söz grubudur.

Her sıfat mutlaka bir isimle bir arada bulunacağından, sıfatın olduğu her yerde sıfat tamlaması zaten vardır:

bu teselli
yaygın zihniyet
belli belirsiz gölgeler
üç akşam
bazı sözler
hangi davranış
...

- I. "asıl problem"
- II. "edebî metin"
- III. "kavramsal düşünce"
- V. "ne ölçü"

söz grupları sıfat tamlamasıdır. Görüldüğü üzere sıfat tamlamasının oluşması için tamlanan unsur olan ismin iyelik eki alması gerekmez. Ancak belirtisiz isim tamlamalarında tamlanan iyelik eki alır.

"modernite fikr-i" ise belirtisiz isim tamlamasıdır.

CEVAP: D

2. Sıfat tamlaması sıfat ve ismin oluşturduğu söz grubudur.

Her sıfat mutlaka bir isimle bir arada bulunacağından, sıfatın olduğu her yerde sıfat tamlaması zaten vardır.

Sıfat tamlamasının oluşması için tamlanan unsur olan ismin iyelik eki alması gerekmez.

Buna göre altı çizili sözleri inceleyelim:

- I. "karanfil kokulu" sözü "şerbet"in sıfatıdır: "karanfil kokulu şerbet" sıfat tamlamasıdır.
- II. "şehre inince küçülen" sözü "omuzlar" sıfatıdır: "şehre inince küçülen omuzlar" sıfat tamlamasıdır.
- III. "sıkılğan" sözcüğü "eller"in sıfatıdır. "sıkılğan eller" sıfat tamlamasıdır.
- IV. "karanlık" sözcüğü "mahzen"in sıfatıdır. "karanlık mahzen" sıfat tamlamasıdır.
- V. "topkapı minibüsleri" ise belirtisiz isim tamlamasıdır. İki ismin bir tamlama oluşturması için "minibüs" tamlananı iyelik eki almıştır.

CEVAP: E

3. Cümlelerde verilen bilgilerin doğru olup olmadığını inceleyelim:

I. cümlede isim tamlaması olmadığı bilgisi doğrudur. "yazı" sözcüğü isimdir. "sayfalarca" zarf görevindedir. "uzatmak" fiilimsidir. "mümkün" sözcüğü yüklem görevinde isimdir. İsim tamlaması şeklinde oluşmuş bir söz grubu yoktur.

II. cümlede zincirleme isim tamlamasına yer verildiği bilgisi doğrudur. "çöp dağının içi" zincirleme isim tamlamasıdır.

III. cümlede "salonun tavan yüksekliği" grubu zincirleme isim tamlamasıdır. Belirtili isim tamlamasının unsurları arasına sıfat girmesi söz konusu değildir. Zaten cümlede sıfat yoktur.

IV. cümlede "kavrayışımız" sözcüğü tamlananı düşmüş isim tamlamasıdır. "bizim kavrayışımız" şeklinde bir isim tamlamasında tamlanan görevindeki "bizim" sözcüğü kullanılmamıştır.

UYARI:

Tamlananı düşmüş isim tamlaması, başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" şeklindeki tamlanarlardan birini alan sözcükler için kullanılır. Çünkü bu sözcükler yapısal ve anlamsal olarak bir isim tamlamasında birinci sözcük olan tamlananın düşüp tamlanan unsurun tek başına kalması olarak ifade edilebilir:

Yüzü kızardı. > (onun) yüzü

Başım ağrıyordu. > (benim) başım

V. cümlede "muhtarın ev" ifadesi aslında "muhtarın evi" şeklinde belirtili bir isim tamlamasıdır. Tamlanandaki "-i" iyelik eki yani tamlanan eki düşmüştür.

CEVAP: C

4. "Benim çocukluğum bir bahar dalının altında geçti." cümlesinde

I. "**bahar dalının altı**" zincirleme isim tamlamasıdır çünkü en az üç ismin tamlama ekleriyle oluşturduğu bir sözcük grubudur.

II. "**benim çocukluğum**" belirtili isim tamlamasıdır. Tamlayan durumundaki "benim" sözcüğü kişi zamiridir.

UYARI:

Belirtili isim tamlamasında tamlayana gelen "**-in (-ın, -ün, -un)**" eki (tamlayan eki) "**ben**" ve "**biz**" zamirlerinde "-im" şekline dönüşür.

III. Cümlede tamlayanı düşmüş isim tamlaması yoktur.

Tamlayanı düşmüş isim tamlaması, başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" şeklindeki tamlayanlardan birini alan sözcükler için kullanılır.

CEVAP: C

5. **HATIRLAYALIM:**

Ad (isim) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.

• **Belirtili ad tamlamasında** tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alırken **belirtisiz ad tamlamalarında** tamlayan, tamlayan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur.

trenin yolu (belirtili isim tamlaması)

tren yolu (belirtisiz isim tamlaması)

• **Zincirleme isim tamlamasında** bir belirtili ya da belirtisiz isim tamlamasının, tamlayan ya da iyelik eklerinden uygun olanıyla başka bir isme bağlandığı görülür:

bölgenin tren yolu (zincirleme isim tamlaması)

Buna göre parçadaki numaralanmış cümlelerdeki isim tamlamalarını bulalım:

I. antibiyotik kullanımı (**belirtisiz isim tamlaması**)

II. hastaların ısrarı (**belirtili isim tamlaması**)

III. sağlık okuryazarlığı / antibiyotik kullanımı (**belirtisiz isim tamlaması**)

IV. kendilerinin doktoru (**belirtili isim tamlaması**)

V. cümlede isim tamlaması yoktur. Cümledeki "**yeni bir proje**" grubu sıfat tamlamasıdır.

Ayrıca I. cümlede "**tehlikeli boyut**", II. cümlede "**gereksiz reçete**" grupları da sıfat tamlamasıdır.

CEVAP: E

6.

HATIRLAYALIM:

İsim tamlamasını oluşturan unsurlar yani tamlayan ve tamlanan arasına bazen farklı türde sözcükler girebilir.

Soruda tamlayan ile tamlanan arasında niteleme sıfatı bulunması istenmektedir. Yani "**adamin** yersiz **esprileri**" tamlamasına benzer bir söz grubu aranacaktır.

Buna benzer bir kullanım D seçeneğinde vardır:

"**karakterimin çarpık dünyası**" ifadesinde "karakterimin dünyası" belirtili isim tamlaması, "**çarpık**" ise niteleme sıfatıdır: çarpık dünya.

Diğer seçeneklerdeki tamlamaları da bulalım:

A) **İstanbul'un edebiyat salonları** > zincirleme isim tamlaması

yazı dizisi > belirtisiz isim tamlaması

"**bir**" belgisiz sıfattır, tamlama unsurları arasında değildir.

B) **hayranlığın nedeni** > belirtili isim tamlaması
"**duyduğunuz**" niteleme sıfatıdır, "tamlayanı" nitelemiştir, tamlamanın önünde yer almıştır.

C) **Abdülhak Hamit'in üslubu** > belirtili isim tamlaması

"**ironik**" ve "**bir**" sözcükleri "yan" isminin sıfatlarıdır ancak isim tamlamasıyla ilişkili değildir.

E) **gaz bulutları** > belirtisiz isim tamlaması

"**bütün**", "**o**", "**rengârenk**" sözcükleri "gaz bulutları" tamlamasına ait sıfatlardır, tamlama unsurları arasında değil, tamlamanın önünde yer almışlardır.

CEVAP: D

7.

HATIRLAYALIM:

- **"Adlaşmış sıfat"** bir niteleme sıfatının, ismini düşürüp tek başına kalmasıyla oluşur. Örneğin "huzursuz adamlar" şeklindeki bir sıfat tamlamasında **"adam"** ismi düşüp niteleme sıfatı olan "huzursuz" sözcüğü tek başına kalırsa sıfat ismin görevini üstlenir: huzursuz adamlar > **huzursuzlar**
- Adlaşmış sıfat, adından da anlaşılacağı gibi artık sıfat değildir, isimleşmiştir. Yani isimler gibi bir isim tamlamasında tamlayan ya da tamlanan olabilir.

C seçeneğindeki "yardımseverlerin" sözcüğü de adlaşmış sıfattır: yardımsever insanlar > yardımseverler

Bir belirtili isim tamlamasında tamlayan görevindedir: **yardımseverlerin niyetleri**

Diğer seçenekleri de inceleyelim:

- A) **"beklenenleri"** adlaşmış sıfattır: bizden beklenen işler > bizden beklenenler. Ancak adlaşmış sıfat isim tamlaması kurmamıştır. "uzman" sözcüğü hâlâ niteleme sıfatıdır, adlaşmamıştır: uzman kişiler
- B) **"huysuzu"** adlaşmış sıfattır: mahallenin huysuz çocuğu > mahallenin huysuzu. Sözcük "mahallenin huysuzu" tamlamasında tamlayan değil, tamlanan görevindedir.
- D) **"anlatılanlardan"** adlaşmış sıfattır: anlatılan hikâyeler > anlatılanlar. Ancak isim tamlaması kurmamıştır.

E'deki cümlede ise adlaşmış sıfat yoktur.

CEVAP: C

8. **Belirtili ad tamlamasında** tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır: denizin rengi, maddenin ısıtı...

UYARI:

Belirtili isim tamlamasında tamlayan, tamlanan ya da ikisi birden sıfat olabilir:

- yeşil gölün huzuru
sıfat tamlayan
- gölün dingin saatleri
sıfat tamlanan
- yeşil gölün dingin saatleri
sıfat tamlayan sıfat tamlanan

Soruda belirtili isim tamlamasını oluşturan unsurların arasında bir işaret sıfatı olması istenmiştir.

Aranan durum B'de **"meselenin bu yönü"** ifadesinde vardır. "meselenin yönü" belirtili isim tamlamasıdır. "bu" sözcüğü "yön" isminin işaret sıfatıdır.

Diğer seçenekleri inceleyelim:

- A) **"benim (de) kelime seçimlerim"** zincirleme isim tamlamasıdır. "o" işaret sıfatıdır: o yıllar. Ancak tamlama unsurları arasında değildir.
- C) **"hislerimin anlamı"** ve **"onun hayatı"** belirtili isim tamlamalarıdır. "onun" işaret zamiridir ve belirtili isim tamlamasının tamlayanıdır. Cümlede işaret sıfatı yoktur.
- D) **"yılların ardı"** belirtili isim tamlamasıdır. "bu" işaret sıfatıdır ancak tamlayanla tamlanan arasında değildir, tamlayanın sıfatıdır: **bu yılların ardı**
- E) **"kış mevsimi"** belirtisiz, **"çiçeklerin açılışı"** belirtili isim tamlamasıdır. "o" işaret sıfatıdır ancak tamlama unsurları arasında değildir.

CEVAP: B

9. Ad (isim) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır. Belirtili, belirtisiz ve zincirleme isim tamlaması gibi üç türdür.

Soruya göre altı çizili sözcüklerden dördü bir isim tamlamasının unsuru yani tamlayanı ya da tamlananı olmalıdır.

- II. "herkesin hoşu" belirtili isim tamlaması, "hoş" sözcüğü de tamlanandır.
- III / IV. yetişkinlerin alkışları" belirtili isim tamlaması, "yetişkinler" sözcüğü tamlayan, "alkışlar" sözcüğü tamlanandır.
- V. "doğum günleri" belirtisiz isim tamlaması, "günleri" sözcüğü de tamlanandır.

Yani II, III, IV ve V. sözcükler bir isim tamlamasına ait unsurlardır. Ancak **"başarılarımdaki çocuksuluk" ifadesi sıfat tamlamasıdır.** "başarılarımdaki" sözcüğü ilgi ekiyle türetilmiş bir sıfattır. "çocuksuluk" ise sıfat tamlamasında bir isimdir. İsim tamlamasına ait değildir.

CEVAP: A

10. Parçadaki altı çizili sözcükleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. "**müzikteki matematiksel gizem**" ifadesi bir sıfat tamlamasıdır. "gizem" ismi iki farklı sıfat almıştır. O hâlde bir sıfat tamlamasında tamlanan olduğu bilgisi doğrudur.
- II. "**okul sıraları**" belirtisiz isim tamlaması olduğuna göre "okul" isminin belirtisiz isim tamlaması kurduğu bilgisi doğrudur.
- III. "**üçgen teoremi**" belirtisiz isim tamlamasıdır. "dik" sözcüğü "üçgen" isminin sıfatıdır. "**meşhur**" sözcüğü de "üçgen teoremi" tamlamasının özelliğini ifade ederek tamlamayı nitelemiştir. C'deki bilgi doğrudur.
- IV. "**onun**" sözcüğü "olduğu" sözcüğüne bağlanmış bir zamirdir. Tamlayanı düşmüş isim tamlaması değildir. D'deki bilgi yanlıştır.

Tamlayanı düşmüş isim tamlaması, başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" şeklindeki tamlayanlardan birini alan sözcükler için kullanılır:

Gözleri maviydi. > "gözleri" sözcüğü "onun gözleri" tamlamasında tamlayanını düşürmüş bir isim olarak yorumlanır.

- V. "**bilim seviyesinin öncüsü**" sözü zincirleme isim tamlaması olduğuna göre "seviyesinin" sözcüğü de tamlamaya dâhildir.

CEVAP: D

11. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. **Belirtili isim tamlaması** tamlayanın "-in (-ın, -ün, -un)" eki, tamlananın iyelik eki aldığı aldığı isim tamlaması çeşididir. "**kentin merkezi**" belirtili isim tamlamasıdır. A'daki bilgi doğrudur.
- II. Sıfat tamlaması sıfat ve ismin oluşturduğu söz grubudur. "**yüksek duvarlar**", "**gölge veren büyük ağaçlar**" sıfat tamlamasıdır. B'deki bilgi doğrudur.
- III. **Tamlayanı düşmüş isim tamlaması**, başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" şeklindeki tamlayanlardan birini alan sözcükler için kullanılır. "**çevresi**" sözcüğü "onun çevresi" şeklinde bir belirtili isim tamlamasında tamlayan görevindeki "onun" sözcüğünün düşmesine örnektir. C'deki bilgi doğrudur.
- IV. Bu cümlede zincirleme isim tamlaması yoktur. "**evin önü**" belirtili isim tamlamasıdır. "insanların" sözcüğü "evin önü" tamlamasıyla ilgili değildir, "gelmeleri" sözcüğüne bağlanmıştır. D'deki bilgi yanlıştır.
- V. **Belirtisiz ad tamlamasında** tamlayan, tamlayan eki almaz; tamlanan iyelik eki alır. "korkular beldesi" belirtisiz isim tamlamasıdır. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

1. Kişi isimlerinin yerine geçen zamirlere kişi (şahıs) zamiri denir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişi zamiri yoktur?

- A) Oyunculukta senden öğreneceklerim var.
B) Sektörü biz de yakından takip ediyoruz.
C) Dengeleri gözetmesi gereken sadece ben miyim?
D) Birlikte bu dönem önemli mesafeler katedeceğimiz.
E) Yeni tedavi tekniğini uygulamak isteyen onlardı.

2. Bu belgeselle söylemeye çalıştığımız şeylerden biri de bir arşive ihtiyacımız olduğu. Bilmediğimiz

çok önemli ürünler var. Deşifre edilmesi gereken

çok fazla görüntü var. Şu andan itibaren bize ait

ne kadar materyal varsa bunları korumaya almak

ve sonraki kuşaklara sunabilmek önemli.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangileri zamir (adıl) değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

3. "O" ve "onlar" sözcükleri kişi yerinde kullanıldığında kişi (şahıs) zamiri, insan dışı bir varlık ya da bir nesne yerine kullanıldığında işaret zamiri olur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde boş bırakılan yere "o" getirildiğinde sözcük işaret zamiri görevi üstlenmiş olur?

- A) Dosyanın yanlış hazırlandığını ---- fark etti.
B) Mülakat sorularını ben değil, ---- hazırlıyor.
C) ---- benim sözleşmeyi imzaladığım adam değil.
D) Sen beğenmesen de ---- ödül almış bir film.
E) Yola çıkacakları ---- en iyi şekilde yönlendirir.

4. Güzel şeyleri bu böyle yapılır diye anlatan değil,

onları yapan kişi usta olur. O her geçen gün

çıraklarından daha güzel şeyler yaparak bizi

zorluyor. Böyle biriyile aynı sahnede olmak çok

büyük onur.

Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisi işaret ya da kişi adlı değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Dönüşlülük zamiri olarak isimlendirilen "kendi" sözcüğü bir isim ya da zamirle bir arada kullanılarak cümleye pekiştirme anlamı da katabilir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya örnek vardır?

- A) Ödülü kendimden çok sana layık görüyorum.
B) Biz de kendisine nazik davranılmadığına şahit olduk.
C) Kurgu aşamasında günlerce yönetmen kendisi çalışmış.
D) Öfkemi kendi başıma kontrol altına alabilmeliydim.
E) Gidişatı kendimden yola çıkarak yeniden değerlendireyim.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belgisiz sözcük adıl görevinde değildir?**

- A) Kavramların bir kısmı konuyu daha da zorlaştırdı.
B) Kimseyi seninle aynı pencereden bakmaya zorlayamazsın.
C) Üretimdeki aşamaları hepiniz merak ediyorsunuzdur.
D) Çoğu depresyon hastasını terapiyle tedavi edebiliriz.
E) Gemilerden sadece biri limana demirlemişti.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zamir türünde bir sözcük vardır?

- A) Tartışmayı hangi zemine çekeceğini merakla bekliyoruz.
- B) Senaryo yazımının tüm inceliklerini henüz bilmiyordum.
- C) Tesiste böyle hizmetlerin ücretsiz olması şaşırtıcı.
- D) Bölgeye ulaşabileceğiniz başka otobüs seferi yok.
- E) Hastalıklardan bazıları düşünce bozukluğundan kaynaklanır.

8. "O" sözcüğü cümlede işaret sıfatı, işaret zamiri ya da kişi zamiri olarak kullanılabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "O" sözcüğünün türü ayrıç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Meslektaşıyla birlikte o vaka üzerinde iki yıldır çalışıyor. (İşaret sıfatı)
- B) Beyin hastalıkları konusunda o iyi bir uzmandır. (Kişi zamiri)
- C) O ancak beyin görüntüleme testlerinde anlaşılabilecek bir hastalık. (İşaret zamiri)
- D) Kısa süre önce o uzlaşmaktan yana tavır sergiledi. (İşaret sıfatı)
- E) Arkadaşlara göre de o üzerinde durmaya değmez bir konu. (İşaret zamiri)

9. "Çoğu" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden farklı bir türde kullanılmıştır?

- A) Görünüşe göre çoğu anlaşmazlık kendini incelemekten kaynaklanıyor.
- B) İnsanlar çoğu zaman etrafa bütüncül bakmaz.
- C) İrademi güçlendirirken vaktimin çoğu kendimle mücadele ederek geçti.
- D) Gençlik yıllarında çoğu fırsatı geri çevirmiş, sade yaşamayı tercih etmişti.
- E) Filmdeki çoğu sahneyi yayla evinde çekmek istedik.

10. Zamir sadece bir ismin değil, bir yargının yerinde de kullanılabilir.

Bu durum aşağıdaki cümlelerin hangisinde örneklenmiştir?

- A) İnsanları filmimize inandırmak isteyişimiz ona çok güvenmemizle açıklanabilir.
- B) Halı saha maçı iptal oldu, bunu arkadaşlara haber verin.
- C) Toplantıda her konu netlik kazanır, onlar da kararlarını verirler.
- D) İçerik hakkında açıklama yapılmadı, kimse henüz detayları bilmiyor.
- E) Hikâyedeki karakter biraz başına buyruk, onu kontrol edemiyorum.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir zamir sıfat tarafından nitelenmiştir?

- A) Umarım siz de kötü niyetli biri olduğumu düşünmezsiniz.
- B) Ortılığı karıştıran şu birkaçından başkası değil.
- C) Sıkılanların çoğu mevzuya ilgi duymayanlardı.
- D) Mükemmel olamayacağımızı her birimiz biliyoruz.
- E) Filancanın evi çok genişmiş, bununla ilgilenmiyorum.

12. İsimlerin yerinde kullanılan "-ki" ilgi zamiridir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde ilgi zamiri yoktur?

- A) Az önce gelen hayranınızınki saplantılı bir tavır değil miydi?
- B) Hakeminki kesinlikle yanlış bir karar, iptal edilmeli.
- C) Akşamdan beri bizimkiyle ilgilenmekten sizin mesajınıza cevap veremedim.
- D) Biraz gayret etmelisiniz çünkü ailenizinki makul bir beklenti.
- E) Sinemada eğitimden ziyade insanın içindeki tutku önemlidir.

1. • Kişi zamirleri kişi isimlerinin yerine geçen belli başlı sözcüklerdir: **ben, sen, o, biz, siz, onlar**.
- Bu zamirler de diğerleri gibi isme gelen ekleri alabilir.

A'da "**senden**", B'de "**biz**", C'de "**ben**", E'de "**onlar**" sözcükleri kişi isimlerinin yerine geçen kişi zamirleridir.

Ancak D seçeneğinde kişi zamiri yoktur.

CEVAP: D

2.

HATIRLAYALIM:

Zamir, isimlerin yerine geçen sözcüktür. Zamir olan sözcükler belli başlı sözcüklerdir. Zamirler **kişi zamirleri, dönüşlülük zamiri, işaret zamirleri, belgisiz zamirler, soru zamirleri ve ilgi zamiri** olmak üzere sınıflandırılır. Ayrıca iyelik eklerine iyelik zamiri denmesi gibi bir durum da söz konusu olabilir ancak bu bilgi istendiğinde soruda özellikle belirtilecektir. Yani klasik bir zamir sorusunda iyelik zamiri aranmaz.

Kişi zamirleri: **ben, sen, o, biz, siz, onlar**

Dönüşlülük zamiri: **kendi**

İşaret zamirleri: **bu, şu, o, bunlar, şurada, oradan, öteki, berikine, öbürünün...**

Belgisiz zamirler: **kimse, hiçbiri, birkaçı, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, şey...**

Soru zamiri: **ne, kim, nereden, kime, hangisi, kaç...**

Verilen parçada "**biri**" belgisiz zamir, "**bize**" kişi zamiri, "**bunları**" işaret zamiridir.

Ancak "**çok**" sözcüğü "**önemli**" sıfatının miktarını belirttiği için zarf, "**şu**" sözcüğü "**an**" ismini işaret ettiği için işaret sıfatı görevi üstlenmiştir yani zamir değildir.

CEVAP: C

3. Sorunun öncülünde "**o**" ve "**onlar**" sözcüklerinin kişi zamiri ve işaret zamiri olarak kullanıldığı durumlar açıklanmıştır.

UYARI

"O" ve "onlar" sözcükleri kişi adı yerine kullanıldığında **kişi (şahıs) zamiri**, insan dışı bir varlık ya da bir nesne yerine kullanıldığında **işaret zamiri** olur.

Cümlelerde boş bırakılan yere "o" sözcüğü getirildiğinde cümlelerin anlamı itibarıyla sözcük farklı görevler üstlenecektir.

- A. "**... o fark etti.**" > "O", bir kişi yerinde olduğu için kişi zamiridir.
- B. "**... o hazırlıyor.**" > "O", bir kişi yerinde olduğu için kişi zamiridir.
- C. "**O, ... adam değil.**" > "O", bir kişi yerinde olduğu için kişi zamiridir.
- E. "**Yola çıkacakları o ... yönlendirir.**" > "O", bir kişi yerinde olduğu için kişi zamiridir.

Ancak D'de "**...o ödül almış bir film.**" > "O", bir film isminin yerine geçmiştir, işaret zamiridir.

CEVAP: D

4. **Kişi zamirleri** kişi isimlerinin yerine geçen belli başlı sözcüklerdir: **ben, sen, o, biz, siz, onlar**.

İşaret zamirleri ise isimlerin yerine işaret yoluyla geçen zamirlerdir: **bu, şu, o, bunlar, şurada, oradan...**

Parçadaki "**bu**", "**onları**" sözcükleri işaret zamiri; "**o**" ve "**bizi**" sözcükleri kişi zamiridir.

"**Biri**" sözcüğü ise belgisiz zamirdir.

CEVAP: E

5.

HATIRLAYALIM:

- Dönüşlülük zamiri "**kendi**" sözcüğüdür.
- Dönüşlülük zamiri ismin yerinde kullanılabilir. Gibi bir isim ya da zamirle bir arada bulunarak cümleye pekiştirme anlamı da katabilir.

A, B, D ve E seçeneklerinde "kendi" sözcüğü kastettiği ismin yerinde kullanılmıştır.

Ancak C'de "... **yönetmen kendisi çalışmış.**" ifadesinde "kendisi" sözcüğü yine yönetmeni kastetmektedir. Kastettiği sözcükle birlikte kullanılması cümlede pekiştirme yaptığını göstermektedir.

UYARI:

Dönüşlülük zamininin kişi zamiriyle birlikte kullanılması anlatım bozukluğuna yol açmaz.

- Soruları **ben kendim** çözdüm.
- Arabayı **sen kendin** kullan.

CEVAP: C

6.

HATIRLAYALIM:

- Belgisiz sözcüklerin bazıları cümlede sıfat ya da zamir görevinde kullanılabilir.
- "**Bazı, hiçbir, birkaç, birçok, bir, çoğu, bir kısım...**" gibi sözcükler isimlerin önünde onları tamamlayacak şekilde kullanılırsa belgisiz sıfat; bir ismin yerine geçecek şekilde kullanılırsa belgisiz zamir olur.

Buna göre A'da "kavramların **bir kısmı**", E'de "gemilerden **biri**" tamlamalarında "bir kısmı" ve "biri" sözcükleri belgisiz zamirdir.

B'de "**kimseyi**", C'de "**hepiniz**" sözcükleri de belgisiz zamirdir.

Ancak D'de "**çoğu**" sözcüğü "depresyon hastası" tamlamasını tamamlayarak **belgisiz sıfat** olmuştur.

UYARI:

Belgisiz sıfat durumundaki sözcük çekim eki almaz. Ancak belgisiz zamir olan sözcük çekim eki alabilir:

- **bazı** insanlar, **birtakım** sorunlar, **birkaç** olay, **hiçbir** gün...
- insanlardan **bazıları**, sorunların **birçoğu**, olaylardan **birkaçına**...

CEVAP: D

7.

Zamir, isimlerin yerine geçen sözcüktür. Zamir olan sözcükler belli başlı sözcüklerdir.

Zamirler kişi zamirleri, dönüşlülük zamiri, işaret zamirleri, belgisiz zamirler, soru zamirleri ve ilgi zamiri olmak üzere sınıflandırılır. Ayrıca iyelik eklerine iyelik zamiri denmesi gibi bir durum da söz konusu olabilir ancak bu bilgi istendiğinde soruda özellikle belirtilecektir. Yani klasik bir zamir sorusunda iyelik zamiri aranmaz.

Kişi zamirleri: **ben, sen, o, biz, siz, onlar**

Dönüşlülük zamiri: **kendi**

İşaret zamirleri: **bu, şu, o, bunlar, şurada, oradan, öteki, berikine, öbürünün...**

Belgisiz zamirler: **kimse, hiçbir, birkaç, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, şey...**

Soru zamiri: **ne, kim, nereden, kime, hangisi, kaç...**

E'deki "**bazıları**" sözcüğü "hastalıklardan bazıları" tamlamasında tamlanan görevinde bir **belgisiz zamirdir**.

A'da "**hangi**", B'de "**tüm**", D'de "**başka**" sözcükleri belgisiz sıfat; C'de "**böyle**" sözcüğü işaret sıfatıdır.

CEVAP: E

8. Sorunun öncülünde "o" sözcüğünün farklı türlerde kullanılabileceği bildirilmiştir.

UYARI:

"O" sözcüğü bir isimden önce o ismi işaret edecek şekilde kullanılırsa **işaret sıfatı** olur. Bir kişi isminin yerinde kullanıldığında **kişi zamiri**, insan dışında bir varlığın isminin yerine geçerse **işaret zamiri** görevi üstlenir.

Buna göre A'da "o" sözcüğü "vaka" ismini işaret ederek işaret sıfatı olmuştur.

B'de uzman kişinin yerinde kullanıldığı için kişi zamiri, C'de bir hastalık isminin yerine geçtiği için işaret zamiridir.

E'de bir konu isminin yerinde kullanılması yine işaret zamiri olduğunu gösterir.

D'de ise uzlaşmaktan yana tavır sergileyen insanın yerine geçtiği için kişi zamiridir. Ayrıca içinde işaret sıfatı olarak açıklanması yanlıştır.

CEVAP: D

9. "**Çoğu**", belgisiz bir sözcüktür. Cümlede bir ismin önünde o ismi tamamlayacak şekilde kullanılıyorsa belgisiz sıfat olur. Bir ismin yerine geçmesi durumunda da belgisiz zamir görevi üstlenecektir.

Buna göre A'da "**çoğu anlaşmazlık**", B'de "**çoğu zaman**", D'de "**çoğu fırsat**", E'de "**çoğu sahne**" şeklinde sıfat tamlamaları oluşturmuş, belgisiz sıfat olmuştur.

Ancak C'de "**vaktimin çoğu**" bir isim tamlamasıdır ve "çoğu" sözcüğü belgisiz zamirdir.

CEVAP: C

10. Zamirler genel olarak isimlerin yerine geçen sözcükler olarak tanımlanır.

Ancak sorunun öncülünde de belirtildiği gibi zamirin bir yargının yerini tutması da söz konusu olabilir.

Buna göre B'de "**bunu**" zamiri "**Halı saha maçı iptal oldu.**" yargısının yerine kullanılarak açıklamayı örneklendirmiştir.

A'da "**ona**" zamiri "film"in, C'de "**onlar**" zamiri "karar verecek kişiler"in, D'de "**kimse**" zamiri "bir şey bilmeyen kişi"lerin, E'de "**onu**" zamiri "karakter"in yerine geçmiştir.

CEVAP: B

11. **HATIRLAYALIM:**

Zamir, ismin yerine geçen sözcük olduğuna göre ismin aldığı ekleri alabilir, isimler gibi tamlama kurabilir ve sıfatlar tarafından tamamlanabilir.

A'da "**biri**" sözcüğü belgisiz zamirdir ve "**kötü niyetli**" şeklinde bir niteleme sıfatı tarafından nitelenmiştir. Soru kökündeki "nitelenmiştir" ifadesi önemli bir ayrıntıdır çünkü bu ifade zamirin bir niteleme sıfatı alması gerektiğine işaret etmektedir.

B'deki "**birkaçı**", D'deki "**biri**" zamirleri de sıfat almıştır ancak sıfatlar işaret anlamlı "**şu**" ile belirsizlik anlamı taşıyan "**her**" sözcükleridir: "**şu birkaçından / her birimiz**". Dolayısıyla aranan seçenek B ve D olamaz.

C'de "**çoğu**", E'de "**filanca**" ve "**bunun**" zamirlerinin ise herhangi bir sıfatı yoktur.

CEVAP: A

12. **HATIRLAYALIM:**

İlgi eki olarak isimlendirilen "-ki" bazı durumlarda bir isim tamlamasında tamlanan ismin yerinde kullanılarak ilgi zamiri olur. Böyle durumlarda çoğunlukla tamlayan ekinden (-in) sonra gelir.

A'da "**hayranınızinki**" sözcüğündeki "-ki", "hayranınızın tavrı" tamlamasında "tavrı" sözcüğünün yerinde kullanılması bakımından ilgi zamiridir. Bu durumun benzeri B, C, D seçeneklerinde de vardır:

hakemin kararı > **hakeminki**

bizim çocuk > **bizimki**

ailenizin beklentisi > **ailenizinki**

Ancak E'de "içindeki tutku" ifadesinde "-ki" sıfat türetmiştir, ilgi zamiri değildir.

CEVAP: E

1. Bir cümleye soru anlamı soru eki olan "mı / mi" ile katılabileceği gibi soru sözcükleri de soru anlamı oluşturabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisinde soru anlamı soru zamiriyle sağlanmıştır?

- A) Müzikal yeteneğini kimin fark ettiğini hatırlar mısın?
 B) Bize nasıl bir hikâye anlatacaksınız?
 C) Duyduklarının en çok hangisinden etkilendin?
 D) İnsanları tanımadaki tecrübemi nerede edindim, biliyor musun?
 E) Ağrılarım kaç hafta sonra tamamen bitecek?

2. Aşağıdakilerin hangisinde yer alan zaminin türü ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Klasik düstur şudur: "Hakiki olan gerçeğe benzemeyebilir." (İşaret zamiri)
 B) Şu laf kalabalığında kimlerin adına konuştuğunu unutuyorsun. (Soru zamiri)
 C) Şehri sevmezdi, hayatını onun anlamsızlaştırdığına inanırdı. (Kişi zamiri)
 D) Akşam vakti pencereye yaslanmış, birilerini bekliyor gibiydi. (Belgisiz zamir)
 E) Delikanlının boşvermişlikten başka şekilde açıklamamazdı. (İlgi zamiri)

3. Mesleki gelişim, sadece bireyin değil, okul yönetiminin de özen ve çabasını gerektirir. Öğretmen olarak kaç yıllık bir deneyime sahip olduğunuz

II

önemli olsa da kendinizi yenileyerek mesleki

III

gelişiminizi devam ettirmeniz önemlidir. Çünkü bundan on yıl sonra ortaya çıkacak yaklaşımlardan

IV

bazılarına ayak uydurmak için altyapı oluşturmalsınız.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangileri adıl değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
 D) III ve IV E) IV ve V

4. Romanların, bir niyeti işaret ettiğini bildiğimiz için onları merakla hatta hayretle okuruz. Etkileyici bir manzaranın her ayrıntısı ilgi çekicidir çünkü çoğunun arkasında gizlenmiş bir anlam vardır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu parçada yer alan zamir türlerinden herhangi biri yoktur?

- A) Eldivenlerden birini arabanın arka koltuğuna düşürdüm galiba.
 B) Konser alternatiflerini değerlendirdim, yarınki iyi ama öbürü dikkatimi çekmedi.
 C) Üç gün boyunca onlara şehri tanıtmak için geziler ayarladı.
 D) Hepiniz dünyayı dışarıdan değil, kendi iç âleminizden görebiliyorsunuz.
 E) Kumaş fabrikasına buradan gitmeniz biraz zor olur.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adıl türünde bir sözcük yoktur?

- A) Otoparkın burasında aydınlatma yoktu.
 B) Bencil bir kalp taşıdığımı ima ediyorsunuz.
 C) Estetik bir öfkenin peşindeydiniz hepiniz.
 D) İşe nereden başlanacağını bilen var mı?
 E) Kuyunun dibini oradan görmemiz imkânsız.

6. Tamlayan eki olan "-in (-ın / -ün / -un)" tamlayanı kişi zamiri olan bazı belirtili isim tamlamalarında değişime uğrayarak "-im (-ım / -üm / -um)" şekline girebilir.

Bu açıklama aşağıdaki cümlelerin hangisinde örneklendirilmiştir?

- A) Huzursuzluk çıkaran benim, onu boşuna suçlamayın.
 B) Renklerin, senin bu tuhaf algında ilginç bir karşılığı var.
 C) Merakımı bağışlayın, bizim sizinle ilgimiz nedir?
 D) Sizin dikkatinizden kaçmamıştır, sanki biraz gergin miydiler?
 E) Fotoğraflarla ilgili onun da yorumunu duymak isterim.

7. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili zamirler tür bakımından aynıdır?

- A) İş birliği yaptığınızı başkaları da biliyor mu?
Yazma merakı onda yalnızca bir heves değildi.
- B) Aradığın neydi ki seni bu kadar meşgul etti?
İçine düştüğüm boşluk kimine göre sebepsizdi.
- C) Tatil anlayışınız bizim tercihlerimizden farklıymış.
Derdimiz odur ki kimse kimseyi ezmesin.
- D) Hepsinin karşısında tek başıma duramazdım.
Bu durumla karşı karşıya kalmak beni şaşırttı.
- E) Anlattığı şeyleri ilk defa duyuyorduk.
Kimseyi itirazından dolayı yadırgayamayız.

8. Niçin herkes kolayca kendi hayatının manasını ilgilendiren şuura erişemiyor? Çünkü bizim de olduğumuz gibi insanların çoğu süreçler boyunca hayatta kalabilmek gayesine bağımlı bir telaşın içine düşüyor, ondan kurtulamıyor.

Bu parçadaki zamirlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) "herkes" sözcüğü belgisiz zamirdir.
- B) "kendi" dönüşlülük zamiri pekiştirme anlamıyla kullanılmıştır.
- C) "bizim" sözcüğü şahıs zamiridir.
- D) "çoğu" sözcüğü isim tamlamasında tamlanan görevinde bir zamirdir.
- E) "ondan" sözcüğü işaret zamiridir.

9. (I) Benim için yazarlığı değil; insan yanı, kişiliğiymiş önemli olan. (II) Çetin bir yaşamı olmuştu; belki bundan dolayı alçak gönüllü ve ağırbaşlıydı. (III) Birtakım insanlar yazdıklarıyla övünürken o kendini yazardan bile saymazdı. (IV) Aslında değerini ve ne yazdığını çoktan bilir ama buna bir sınır koyardı. (V) Yalnızdı ayrıca ama birçoğunun tahmininden farklı olarak neşeli, sevinçli biriydi.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde belirsizlik zamiri kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. I. İstemek yaşamın kendiliğinden sonucudur, ne haklı ne haksız

- II. Seslensem kim duyar sesimi yalnızlıklar katından?
- III. Sözün sularını tükettim ben, kaynağını kuruttum
- IV. Kimse düşlerine yetişemez ve kimse geçemez gerçeğini bir adım bile
- V. Belki de yerde sürünmenin bir tepkisidir bu

Yukarıdaki numaralanmış dizelerin hangisinde zamir yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Benim kendilerine "diğerleri" dememe sebep olan

kim varsa onlar şu veya bu sebeple benim
I II

kendilerinden bazı sebeplerle uzak durduğum
III IV

kimselerdir.
V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcük soru zamiridir.
- B) II. sözcük kişi adlarının yerine geçmiş bir zamirdir.
- C) III. sözcük dönüşlülük zamiridir.
- D) IV. sözcük isim tamlamasında tamlayan görevinde bir zamirdir.
- E) V. sözcük belgisiz zamirdir.

12. "Bu, şu, o" sözcükleri isimlerin önünde onları işaret edecek şekilde kullanıldıklarında işaret sıfatı; isimlerin yerine geldiklerinde işaret zamiri olur.

Buna göre "bu" sözcüğü aşağıdaki cümlede numaralanmış yerlerin hangisine getirilirse farklı bir görev üstlenir?

Sen de farkındaydın ki (I) benim tüm (II) gücümü ve (III) neşemi korumaya çalıştığımı, (IV) ceplerimi para dolu tutmaya, izleyeceğimiz (V) yolları planlamaya çalıştığımı açıkça gösteriyordu.

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Bir cümleye soru anlamı "mı / mi" soru ekiyle katılabildiği gibi "hangi, kaç, nasıl, nerede, niçin..." gibi soru sözcükleriyle de katılabilir.

Soruda cümleye soru zamiriyle soru anlamı katılan cümlelerin bulunması istenmiştir. Bu tip sorularda öncelikle cümledeki soru anlamının "mı / mi" tarafından sağlanıp sağlanmadığına bakılmalıdır.

UYARI:

Bir cümlede hem "mı / mi" soru eki hem de başka bir soru sözcüğü varsa o cümlede soru anlamı "mı / mi" soru eki ile sağlanıyordur.

- Sokağa çıkma yasağı geldi mi?
- Sokağa çıkma yasağının ne zaman geleceğini söyledi mi?

Soru anlamı **A'da** "hatırlar mısın"daki "mı", **D'de** "biliyor musun"daki "mu" ile sağlanmıştır. O hâlde A'da yer alan "**kimin**", D'de yer alan "**nerede**" sözcükleri soru zamiri olmasına rağmen aranan cevap olamaz.

B'de "nasıl", C'de "hangisinden", E'de "kaç" sözcüğü cümlelere soru anlamı katmıştır.

B – **nasıl** hikâye > soru sıfatı

C – **hangisinden** > soru zamiri

E – **kaç** hafta > soru sıfatı

CEVAP: C

2. İsimlerin yerine işaret yoluyla geçen sözcükler işaret zamiridir, A'da "**şudur**" sözcüğü de bir düsturun yerinde kullanıldığı için işaret zamiridir.

İsmi yerinde kullanılan soru sözcükleri cümleye soru anlamı katmasa da soru zamiridir, B'de "**kimlerin**" sözcüğü de soru zamiri görevindedir.

Bir ismin yerinde kullanılan belgisiz sözcüklere belgisiz zamir denir, D'de "**birilerini**" sözcüğü buna örnektir.

İsim tamlamasında tamlanan unsurun yerine geçen ilgi eki "**-ki**", **ilgi zamiri** olarak isimlendirilir; "Delikanlının**ki** boşvermişlikten başka şekilde açıklanamazdı." cümlesinde "**-ki**" "delikanlının tavrı" şeklindeki tamlamada tamlanan ismin yerinde kullanılmıştır yani ilgi zamiridir.

C'de ise zamir olan "**onun**" sözcüğü bir **kişi isminin değil**, "**şehrin**" yerine geçmiştir. Bu yüzden kişi zamiri değil, işaret zamiridir.

CEVAP: C

3. Zamir, isimlerin yerine geçen sözcüktür. Zamir olan sözcükler belli başlı sözcüklerdir. Zamirler kişi zamirleri, dönüşlülük zamiri, işaret zamirleri, belgisiz zamirler, soru zamirleri ve ilgi zamiri olmak üzere sınıflandırılır.

Kişi zamirleri: **ben, sen, o, biz, siz, onlar**

Dönüşlülük zamiri: **kendi**

İşaret zamirleri: **bu, şu, o, bunlar, şurada, oradan, öteki, berikine, öbürünün...**

Belgisiz zamirler: **kimse, hiçbir, birkaç, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, şey...**

Soru zamiri: **ne, kim, nereden, kime, hangisi, kaç...**

Buna göre "**kendinizi**" (III) dönüşlülük zamiri, "**bundan**" (IV) işaret zamiri, "**bazılarına**" (V) belgisiz zamirdir. Ancak "**birey**" (I) sözcüğü isim, "**kaç**" (II) sözcüğü soru sıfatıdır (kaç yıllık).

CEVAP: A

4. Sorunun öncülündeki parçada iki tane zamir vardır: **onları**, **çoğunun**.

"Onları" sözcüğü romanların yerine geçtiği için **işaret zamiridir**, kişi zamiri olmadığına özellikle dikkat edilmelidir. "**Çoğunun**" sözcüğü de **belgisiz zamirdir**.

A'da "**birini**" belgisiz zamirdir.

B'de "**öbürü**" işaret zamiridir.

C'de "**onlara**" insanlardan söz ettiği için kişi zamiridir.

D'de "**hepiniz**" belgisiz zamir, "**kendi**" dönüşlülük zamiridir.

E'de "**buradan**" işaret zamiridir.

Bu durumda parçada yer alan işaret ve belgisiz zamir türlerinin herhangi biri C'de yer almamıştır.

CEVAP: C

6. "Hastalığ-**ın** belirtisi", "mekân-**ın** genişliği" tamlamalarında görüldüğü gibi belirtili isim tamlamalarında tamlayan, "-in (-ın / -ün / -un)" ekini alır.

Ancak tamlayan unsur "ben" ya da "biz" zamirlerinden oluşmuşsa "-in (-ın / -ün / -un)" ekinin "-im" şekline dönüştüğü görülür:

çocuğ-**un** neşesi > o-n-**un** neşesi > ben-**im** neşem

izleyiciler-**in** ilgisi > onlar-**ın** ilgisi > biz-**im** ilgimiz

Bu durum C'de "**bizim** ilgimiz" tamlamasında örneklenmiştir.

A'da "benim" sözcüğü bir isim tamlamasında tamlayan değil, yüklemidir.

B'de "senin algın", D'de "sizin dikkatiniz", E'de "onun yorumu" şeklinde belirtili isim tamlamaları vardır. Ancak tamlayan unsurlar olan "sen-**in**", "siz-**in**", "o-n-**un**" sözcüklerinde bahsedilen değişim yoktur.

CEVAP: C

5. Zamir, isimlerin yerine geçen sözcüktür. Zamir olan sözcükler belli başlı sözcüklerdir. Kişi zamirleri, dönüşlülük zamiri, işaret zamirleri, belgisiz zamirler, soru zamirleri ve ilgi zamiri olmak üzere çeşitli bölümlere ayrılır.

Cümlelerdeki zamirler şunlardır:

- A) **burasında** (işaret zamiri)
- C) **hepiniz** (belgisiz zamir)
- D) **nereden** (soru zamiri)
- E) **oradan** (işaret zamiri)

B'de ise zamir yoktur. Kişi zamirinden türeyen "**bencil**" sözcüğü cümlede "bencil kalp" tamlamasında niteleme sıfatı olarak kullanılmıştır.

CEVAP: B

7. Zamir, isimlerin yerine geçen sözcüktür. Zamir olan sözcükler belli başlı sözcüklerdir. Zamirler kişi zamirleri, dönüşlülük zamiri, işaret zamirleri, belgisiz zamirler, soru zamirleri ve ilgi zamiri olmak üzere bölümlere ayrılır.

Kişi zamirleri: **ben, sen, o, biz, siz, onlar**

Dönüşlülük zamiri: **kendi**

İşaret zamirleri: **bu, şu, o, bunlar, şurada, oradan, öteki, berikine, öbürünün...**

Belgisiz zamirler: **kimse, hiçbir, birkaç, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, başkası, şey...**

Soru zamiri: **ne, kim, nereden, kime, hangisi, kaç...**

Buna göre A'da "**başkaları**" belgisiz zamir, "**onda**" kişi zamiridir.

B'de "**neydi**" soru zamiri, "**kimine**", "**bazılarına**" anlamında olduğu için belgisiz zamirdir.

C'de "**bizim**" kişi zamiri, "**odur**" bir derdin yerinde kullanıldığı için işaret zamiridir.

D'de "**hepsinin**" belgisiz zamir, "**beni**" kişi zamiridir.

E'de "**şeyleri**" sözcüğü de "**kimseyi**" sözcüğü de belgisiz zamirdir.

CEVAP: E

8. "**Herkes**" sözcüğü belgisiz zamir olduğu için A'daki bilgi doğrudur.

"**Bizim**" sözcüğü kişi zamirleri arasında yer alan bir sözcüktür.

"**Çoğu**" sözcüğü "insanların çoğu" tamlamasında tamlanan görevinde kullanılmış bir belgisiz zamirdir.

"**Ondan**" sözcüğü "telaş"ın yerinde kullanıldığı için kişi zamiri değil, işaret zamiridir.

Ancak dönüşlülük zamiri olan "**kendi**" sözcüğünün pekiştirme anlamı ve göreviyle kullanılması için ismin ya da zamirin yanında yer alması gerekir. Cümlede böyle bir kullanım yoktur.

CEVAP: B

9. Belirsizlik zamiri (belgisiz zamir) isimlerin yerine belirsizlik anlamıyla geçen zamirlerdir.

Belgisiz zamir olarak kullanılan sözcükler şunlardır: **kimse, hiçbir, birkaç, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, başkası, şey...**

Parçanın V. cümlesinde yer alan "**birçoğunun**" ve "**biriydi**" sözcükleri belgisiz zamirdir. Parçadaki diğer zamirler şöyledir:

I. **benim** (kişi zamiri)

II. **bundan** (işaret zamiri)

III. **o** (kişi zamiri) / **kendini** (dönüşlülük zamiri)

III. cümledeki belirsizlik anlamı taşıyan "**birtakım**" sözcüğü zamir değil, sıfattır.

IV. **buna** (işaret zamiri)
ne (soru zamiri)

CEVAP: E

10. Zamir, isimlerin yerine geçen sözcüktür. Zamir olan sözcükler belli başlı sözcüklerdir. Zamirler kişi zamirleri, dönüşlülük zamiri, işaret zamirleri, belgisiz zamirler, soru zamirleri ve ilgi zamiri olmak üzere bölümlere ayrılır.

Cümlelerdeki zamirler şunlardır:

II. **kim** (soru zamiri)

III. **ben** (kişi zamiri)

IV. **kimse** (belgisiz zamir)

V. **bu** (işaret zamiri)

I. cümlede zamir yoktur, "ne" sözcüğü "**ne ... ne**" biçiminde kullanılmış bir **bağlaç grubu**dur. "**kendiliğinden**" sözcüğü "başka bir şeyin etkisi olmaksızın" anlamında bir zarftır.

CEVAP: A

11. "Kim" (I) cümleye soru anlamı katmamış olsa bile ismin yerini tutan bir soru sözcüğü olduğu için soru zamiridir.

"Onlar" (II) bazı kişilerin yerine geçtiği için kişi zamiri göreviyle kullanılmıştır.

"Kendilerinden" (III) sözcüğü dönüşlülük zamiridir.

"Kimselerdir" (V) sözcüğü de belgisiz zamirdir.

Ancak "bazı" (IV) sözcüğü "bazı sebepler" şeklinde bir sıfat tamlamasında tamlayan görevinde bir belgisiz sıfattır, isim tamlaması oluşturmamıştır.

CEVAP: D

12. Sorunun öncülünde "bu, şu, o" sözcüklerinin hangi durumlarda sıfat ve zamir olduğu açıklanmıştır.

Buna göre bu sözcüklerin sıfat olabilmesi için bir ismin önünde ve o ismi işaret edecek şekilde kullanılması gerekir. Sözcük bu durumda bir sıfat tamlaması oluşturacaktır: **bu telaş, şu işaret, o hafta...**

İşaret anlamlı bu sözcükler ismin yerine kullanılırsa da zamir olur.

Buna göre "bu" sözcüğü II numaralı yerde "**bu gücüm**", III numaralı yerde "**bu neşem**", IV numaralı yerde "**bu ceplerim**", V numaralı yerde "**bu yolları**" şeklinde sıfat tamlamaları oluşturacak, önünde geldiği ismi işaret ederek işaret sıfatı görevi üstlenecektir.

Ancak I numaralı yere getirilirse sözü edilen durumları gösteren bir davranışın yerinde kullanıldığı anlamı ortaya çıkacağından işaret zamiri olur.

CEVAP: A

1. Zarflar; fiilleri, fiilimsileri zaman, yer, yön, nitelik, durum, azlık-çokluk, pekiştirme ve soru gibi çeşitli yönlerden; sıfatları ve zarf türünde sözcükleri miktar, üstünlük bakımından etkileyen sözcüklerdir.

Fotoğrafları değer verdiği kimselere gösterirdi. Her
I II

fotoğrafın hangi koşullarda çekildiğini, çekimde hangi tekniklerin kullanıldığını detaylıca anlatırdı.
III IV

Öyle ki bir gün bir konuk bu tavrı onun fotoğrafları satmak istediğine yormuştu.
V

Buna göre yukarıdaki parçada altı çizili sözcüklerden hangisi zarftır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Durum zarfı, bir eylem ya da eylemsideki oluş ya da hareketin nasıl gerçekleştiğini bildirir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili sözcük durum zarfı değildir?

- A) Kararımı beklemediğim kadar anlayışlı karşıladı.
B) Kalabalık artık hızlı hareket ediyordu.
C) Meydan okumalara korkusuzca karşılık verir.
D) Birden çenesinin titrediğini fark ettim.
E) Bizi kucaklaması sadece çocuksu bir taşkınlıktı.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Kanepeye boylu boyunca uzanmış, ağrısının geçmesini bekliyor.
B) Her ikisi de bahçe kapısından sağ salım geçebilmişti.
C) Dumanları görünce korkudan deliye dönmüş, avaz avaz bağırmışım.
D) Art arda "Buradayım." diye seslendim, duymadılar.
E) Elini tuttum, belli belirsiz seslerle bir şeyler anlatmak istedi.

4. Pascal, insanın başına ne geliyorsa bir odada rahat rahat oturmayı bilememekten geldiğini söyler.
I

Yazar da böyledir işte. Girdiği o sıkıntılı yaratım
II

sürecinde bir odadadır ve sessizce beklemeye
III

mahkûmdur. Yazım sürecinde yaşadığı o huzursuzluk, o dürtü de doğrudan kâğıda yansır.
IV

Yazarın çilesidir bu; bir başına doğum sancısı
V

çekmek...

Bu parçadaki altı çizili sözlerin hangisi belirteç değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zaman zarfı yoktur?

- A) Ara sokaklarda yürümeyi hâlâ severim.
B) Mülakata henüz çağırılmamıştım, tedirgindim.
C) Yüzü bazen gülerdi ama genelde kederliydi.
D) Başlangıçta her şey yolunda görünüyordu.
E) Dün ile bugün arasında bir tercih yapacaktır.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yön anlamlı sözcük yer-yön zarfı olarak kullanılmıştır?

- A) Aracı geri vitese takıp park ederken biraz zorlanıyorsunuz.
B) Oyunda topu yukarı atarken birinin adını söylemem gerekiyordu.
C) Misafirler için içeri odada yatak hazırlayın, orası sıcak olur.
D) Arazinin berisinde anlayamadığımız bir karaltı belirdi.
E) Rezervasyon için sizinle aşağı kattaki arkadaş ilgilenecek.

7. "Nasıl" sorusuna cevap vermeyen, fiili ya da fiilimsiyi kesinlik, ihtimal, tekrarlama gibi anlamlar bakımından tamamlayan durum zarfları da vardır.

Bu açıklamaya aşağıdaki cümlelerin hangisinde örnek gösterilebilir?

- A) Çocukluğum epeyce mesut geçti.
- B) O günkü ayrıntıları ince ince düşün.
- C) Gönül rızası ile verdiğimi asla geri almam.
- D) Bilmediği konuda beyhude konuşmazdı.
- E) Hayatımın ahengi biraz bozulmuştu.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili bölüm zaman zarfı değildir?

- A) Mevsim geçişleri alerjinin onu en çok yorduğu dönemlerdi.
- B) Evin alışveriş işlerini babası şehir dışındayken annesi hallederdi.
- C) Anlaşmazlıkları birkaç gün sonra çözebileceğimizi sanıyorum.
- D) Kan şekeri normale dönünce kendisini daha iyi hissetti.
- E) Yazdıklarını okuduğumda ne kadar üzüldüğünü anlamıştım.

10. "Daha" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde bir zarftır?

- A) Sektörle ilgili daha karamsar bir tablo çizmeyeyim.
- B) Karşına daha iyi bir fırsat illaki çıkacaktır.
- C) Sanırım beni daha genç biri gibi düşündünüz.
- D) Çiftlik evi hakkında daha karar vermediğiniz açık.
- E) Açılış için daha makul bir organizasyon düşünebilirdi.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfatın derecesini bildiren bir zarf vardır?

- A) Düşeceksem en estetik düşüşü sergilemeliyim.
- B) Sıkıntıyı daha olgun karşılamak elimde değildi.
- C) Kurul, hatanızı pek hoşgörülü değerlendirmeyecektir.
- D) Çok kötü görünmediğini umarak kalabalığa karıştı.
- E) Fırçayı tuvale dokundururken oldukça itinalı davranır.

9. Soru sözcükleri bir fiilin ya da fiilimsinin durumu, miktarını, zamanını ya da sebebini soracak şekilde kullanıldığında soru zarfı olur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru sözcüğü zarf görevinde değildir?

- A) Fotoğrafı görünce neden duraksadın?
- B) Bebeğe bu adı vermeyi nasıl kararlaştırdınız?
- C) Elimde valizle ne kadar bekleyebilirim?
- D) Notları ne zaman temize çekelim istersiniz?
- E) Endişeni nasıl bir üslupla dile getirdin?

12. Kendi sorunlarını herkese ne anlatıp duruyorsun?

"Ne" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu cümledeki göreviyle kullanılmıştır?

- A) Her şey bittiğinde geride ne kalacak?
- B) Başkasının yanlışı beni ne ilgilendirsin?
- C) İstifamın sizinle ne ilgisi olabilir?
- D) Kapı açıldığında ilk olarak ne düşündüm?
- E) Ne engellerle karşılaşacağız, bize anlat.

1. Sorunun öncülünde zarf türündeki sözcüklerin tanımı yapılmıştır.

Buna göre **zarf (belirteç)**, bir fiili ya da fiilimsiyi durum, zaman, miktar, yön, soru gibi yönlerden, bir sıfatı ya da zarfı miktar, üstünlük bakımlarından tamamlar.

Soruda altı çizili sözcüklerden hangisinin zarf olduğu sorulmaktadır.

- I. "**değer**" sözcüğü **isim** görevindedir, "ver-" fiilinin özelliğini bildirmediği için zarf olamaz. Hatta isim olarak bir fiille bir araya gelmiş, "**değer ver-**" şeklinde bir birleşik fiil kurmuştur.
- II. "**kimse**" sözcüğü isimlerin yerinde belirsizlik anlamıyla kullanılan özel sözcüklerden biri olarak **belgisiz zamirdir**.
- III. "**hangi**" bir soru sözcüğü olarak ismin önünde yer alıp isimle bir tamlama kurmuştur (hangi teknikler), **soru sıfatıdır**.
- IV. "**detaylıca**" sözcüğü "anlat-" fiilinin nasıl yapıldığıyla ilgili bir bilgi vermiştir. Fiili durum bakımından tamamladığı için **durum zarfıdır**: "detaylıca anlat-"
- V. "**satmak**" sözcüğü "sat-" fiilinin aldığı "-mak" ekiyle oluşmuş bir **isim-fiildir**.

CEVAP: D

2. HATIRLAYALIM:

Bir eylem ya da eylemsideki oluş ya da hareketin nasıl gerçekleştiğini bildiren sözcüklere durum zarfı (belirteci) denir. Bu tip durum zarfları eyleme ya da eylemsiyeye sorulan "nasıl" sorusuna çoğunlukla cevap verir.

UYARI:

Eylemi ya da eylemsiyi ihtimal, kesinlik, yineleme, sebep vs. bakımından tamamlayan sözcükler de durum zarfıdır. Ancak soruda durum zarfı, nitelik bildirmesi yönüyle sorulmuştur.

- A) "**anlayışlı**", "karşıla-" fiilinin niteliğidir. Durum zarfıdır. (Nasıl karşıladı?)
 - B) "**hızlı**", "hareket et-" fiilinin niteliğidir. Durum zarfıdır. (Nasıl hareket etti?)
 - C) "**korkusuzca**", "karşılık ver-" fiilinin niteliğidir. Durum zarfıdır. (Nasıl karşılık verir?)
 - D) "**birden**", "fark et-" fiilinin niteliğidir. Durum zarfıdır. (Nasıl fark ettim?)
- Ancak E'deki "çocuksu" sözcüğü "taşkınlık" isminin sıfatıdır.

CEVAP: E

3. HATIRLAYALIM:

İkilemenin ya da herhangi bir sözcüğün görevi / türü sorulduğunda cümledeki kullanımı itibarıyla isim, sıfat, zarf... olup olmadığına bakılır.

A'da "**boyu boyunca**" ikilemesi "**uzan-**" fiilinin,

B'de "**sağ salım**" ikilemesi "**geçebil-**" fiilinin,

C'de "**avaz avaz**" ikilemesi "**bağır-**" fiilinin,

D'de "**art arda**" ikilemesi "**seslen-**" fiilinin

özellikliğini, niteliğini, nasıl gerçekleştiğini bildirdiği için durum zarfı görevindedir.

UYARI:

D'deki örnek cümleden hareketle şu söylenebilir ki fiili ya da fiilimsiyi etkileyen zarflar, etkiledikleri sözcüğün hemen öncesinde yer almak zorunda değildir. Önemli olan anlam bağlantısının kurulmuş olmasıdır.

Yavaşça elimdeki bardağı masaya **bıraktım**.

E'de ise "**belli belirsiz**" ikilemesi "sesler" ismini nitelemiş, "**belli belirsiz sesler**" şeklinde bir sıfat tamlaması kurmuştur. Sıfat görevindedir.

CEVAP: E

4. **Zarf (belirteç)**, fiili ya da fiilimsiyi durum, zaman, miktar, yer-yön, soru anlamlarıyla tamamlayan, sıfatların ve zarfların da üstünlük, aşırılık, miktar gibi özelliklerini ifade eden sözcüklerdir.

I. "**rahat rahat** oturmayı"

III. "**sessizce** beklemeye"

IV. "**doğrudan** yansır"

V. "**bir başına** çekmek"

"**rahat rahat**", "**sessizce**", "**bir başına**" sözleri fiilimsileri etkileyen durum zarflarıdır. "**doğrudan**" sözcüğü çekimli fiilin özelliğini bildiren bir durum zarfıdır. Ancak "**sıkıntılı**" sözcüğü "yaratım süreci" tamlamasının sıfatıdır.

CEVAP: B

5.

HATIRLAYALIM:

Zaman zarfı (belirteci), fiili, fiilimsiyi ya da yüklemi zaman anlamı bakımından tamamlayan sözcük ya da sözcük gruplarıdır. **"Ne zaman"** sorusuna cevap verir.

- A) "hâlâ" severim
- B) "henüz" çağrılmamıştım
- C) "bazen" gülerdi / "genelde" kederliydi
- D) "başlangıçta" görünüyordu

A'da "hâlâ", B'de "henüz", C'de "bazen" ve "genelde", D'de "başlangıçta" sözcükleri zaman zarfıdır.

E'deki "dün" ve "bugün" sözcükleri yüklem zamanını bildirmemiş, aralarında tercih yapılacak **iki kavram ismi** olarak kullanılmıştır.

CEVAP: E

6.

HATIRLAYALIM:

"İleri, geri, içeri, dışarı, öte, beri, aşağı, yukarı..." sözcükleri cümlede fiilin ya da fiilimsinin yönünü bildirecek şekilde kullanılırsa yer-yön zarfı olur.

UYARI:

Bu sözcükler çekim eki de almamalıdır. Aldıklarında zarf değil, isim görevi üstlenir.

UYARI:

Bu sözcükler isim ya da sıfat olarak da kullanılabilir.

- A) "geri" sözcüğü "vites" isminin sıfatıdır.
- C) "içeri" sözcüğü "oda" isminin sıfatıdır.
- D) "beri" sözcüğü çekim eki alarak "arazinin berisi" şeklinde bir belirtili isim tamlaması oluşturmuştur.
- E) "aşağı" sözcüğü "kat" isminin sıfatıdır.

B'de ise "yukarı" sözcüğü "atarken" fiilimsisinin yönünü çekim eki almadan bildirdiği için yer-yön zarfıdır: **yukarı atarken**. "Yukarıya atarken" şeklinde kullanılmış olsaydı "isim" görevinde olurdu.

CEVAP: B

7.

HATIRLAYALIM:

Durum zarflarının bir kısmı fiilin, fiilimsinin niteliğini, durumunu, yapılış biçimini "nasıl" sorusuna cevap verecek şekilde bildirirken bir kısmı da "nasıl" sorusuna cevap vermez, fiili ya da fiilimsiyi **kesinlik, ihtimal, tekrarlama, sebep vs.** gibi anlamlar bakımından tamamlar.

Soruda fiili, fiilimsiyi ihtimal, kesinlik, yineleme ya da sebep bakımından tamamlayan bir durum zarfı sorulmuştur.

C'de "asla" sözcüğü "al-" fiilini **kesinlik** bakımından tamamlayan bir durum zarfıdır.

- A) "mesut" sözcüğü "geç-" fiilinin durumunu ifade eden bir **durum zarfı**, "epeyce" sözcüğü durum zarfının miktarını bildiren bir **miktar zarfı**dır.
- B) "ince ince" ikilemesi "düşün-" fiilinin nasıl yapıldığını bildiren bir **durum zarfı**dır.
- D) "beyhude" sözcüğü "konuş-" fiilinin nasıl yapıldığını bildiren bir **durum zarfı**dır.
- E) "biraz" sözcüğü "bozul-" fiilinin miktarını bildiren bir **miktar (azlık-çokluk) zarfı**dır.

CEVAP: C

8.

Zaman zarfı (belirteci), fiili, fiilimsiyi ya da yüklemi zaman anlamı bakımından tamamlayan sözcük ya da sözcük gruplarıdır. **"Ne zaman"** sorusuna cevap verir.

- B) Ne zaman hallederdi? babası şehir dışındayken
- C) Ne zaman çözebileceğimizi? birkaç gün sonra
- D) Ne zaman daha iyi hissetti? kan şekeri normale dönünce
- E) Ne zaman üzüldüğünü? yazdıklarını okuduğumda

B, C, D ve E'deki altı çizili sözler "ne zaman" sorusuna cevap verdiği için zaman zarfıdır.

Ancak A'da "**mevsim geçişleri**" sözü bir dönemin ismi olarak kullanılmıştır.

CEVAP: A

9. Sorunun öncülünde soru zarfıyla ilgili bilgi verilmiştir.

HATIRLAYALIM:

Bir soru sözcüğünün cümlede soru zarfı görevinde olması için bir fiilin ya da fiilimsinin durumunu, miktarını, zamanını ya da sebebini soracak şekilde kullanılması gerekir:

Nasıl anladın?

Ne zaman söyledik?

Ne kadar büyüttün?

Niye / neden / niçin ağlıyorsun?

Buna göre

A'da "**neden**" sözcüğü "duraksa-" fiilinin sebebini sorduğu için,

B'de "**nasıl**" sözcüğü "kararlaştır-" fiilinin durumunu sorduğu için,

C'de "**ne kadar**" sözcüğü "bekleyebilirim" fiilinin miktarını sorduğu için,

D'de "**ne zaman**" sözcüğü "temize çek-" fiilinin zamanını sorduğu için soru zarfıdır.

E'deki "**nasıl**" sözcüğü soru anlamını "üslup" ismine yönelttiği ve isimle bir tamlama oluşturduğu için soru sıfatıdır: **nasıl üslup**.

UYARI:

Soru sözcükleri soru zarfı, soru sıfatı ya da soru zamiri olurken cümleye soru anlamı katmak zorunda değildir:

Ne diyeceğimi bilemedim. (soru zamiri)

Hangi filme gittiğimizi söyleme. (soru sıfatı)

Niçin bağırdığını anlamadık. (soru zarfı)

CEVAP: E

10. **HATIRLAYALIM:**

Zarflar, bir sıfatı ya da zarfı miktar, üstünlük bakımlarından tamamlayabilir.

A) **daha** karamsar bir tablo

B) **daha** iyi bir fırsat

C) **daha** genç biri

E) **daha** makul bir organizasyon

"daha" sözcüğü A'da "**karamsar**", B'de "**iyi**", C'de "**genç**", E'de "**makul**" sıfatlarını üstünlük bakımından tamamlayarak miktar zarfı görevi üstlenmiştir.

Ancak D'de "**karar vermediğiniz**" fiilimsisini "**henüz**" anlamında, zaman anlamı bakımından tamamlamıştır: **daha karar vermediğiniz**.

CEVAP: D

11.

HATIRLAYALIM:

Zarf türünde bir sözcüğün görevlerin biri sıfatları **miktar**, **üstünlük** gibi anlamlar bakımından tamamlamaktır:

daha sıcak iklim

biraz ters bir öğretmen

en temiz yöntem

oldukça basit problem

Buna göre A'da "**en estetik düşünüş**" ifadesinde niteleme sıfatı olan "estetik" sözcüğü "**en**" zarfıyla "en üstünlük" bakımından tamamlanmıştır.

Diğer seçenekleri de inceleyelim:

- B) "**olgun**" sözcüğü "karşılama" fiilimsisine bağlı durum zarfıdır. "**daha**" sözcüğü "olgun" zarfını üstünlük bakımından tamamlamıştır: **daha olgun karşılamak**
- C) "**hoşgörülü**" sözcüğü "değerlendirmeyecek" çekimli fiiline bağlı bir durum zarfıdır. "**pek**" sözcüğü "hoşgörülü" zarfını miktar bakımından tamamlamıştır: **pek hoşgörülü değerlendirmeyecektir**
- D) "**kötü**" sözcüğü "görünmediğini" fiilimsisine bağlı bir durum zarfıdır. "**çok**" sözcüğü "kötü" zarfını miktar bakımından tamamlamıştır: çok kötü görünmediğini. Ayrıca "çok kötü görünmediğini umarak" söz grubu da durum zarfıdır.
- E) "**itinalı**" sözcüğü "davranır" çekimli fiiline bağlı bir durum zarfıdır. "**oldukça**" sözcüğü "itinalı" zarfını miktar bakımından tamamlamıştır: oldukça itinalı davranır. Ayrıca "fırçayı tuvale dokundururken" söz grubu da zaman zarfıdır.

CEVAP: A

12.

Fiilin, fiilimsinin, yüklemnin sebebini soran soru sözcükleri de soru zarfıdır.

"Kendi sorunlarını herkese ne anlatıp duruyor-sun?" cümlesinde "ne" sözcüğü "anlatıp dur-" fiilinin sebebini sorduğu için soru zarfıdır.

"ne" sözcüğü B seçeneğinde de soru zarfıdır: "... beni **ne** ilgilendirsin?" ifadesinde "**ilgilendir-** fiilinin sebebini sormaktadır.

A'da "**...geride ne kalacak?**" ifadesinde soru zamirdir. Bir ismin yerindedir.

C'de "**... ne ilgisi olabilir?**" ifadesinde "**ne ilgi**" şeklinde bir sıfat tamlaması kurmuştur, soru sıfatıdır.

D'de "**... ilk olarak ne düşündüm?**" ifadesinde soru zamirdir. Düşünülen şeyin yerine geçmiştir.

E'de "**Ne engellerle ... ?**" ifadesinde "**ne engel**" şeklinde bir sıfat tamlaması kurmuştur, soru sıfatıdır.

CEVAP: B

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde azlık-çokluk zarfına örnek gösterilemez?

- A) Bütçem çok pahalı bir hediye için yeterli değil.
 B) Paranı şimdi hesapsız harcarsan ortada kalırsın.
 C) İlk yıl anlamsız bir telaşla ailemi epeyce ihmal ettim.
 D) Pek değişmemişsiniz, hâlâ aynı kibir...
 E) Gayet temiz bir iş çıkarmışsın, tebrik ederim.

2. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüklerin ikisi de zarf görevinde kullanılmıştır?

- A) Durumun kötüye gittiğini duyunca geldik.
Eskiden sadece hücumla yönelik oynardık.
 B) Baş ağrıları vücudun çok doğal bir tepkisidir.
Herhangi bir makul teklif gelseydi değerlendirdik.
 C) Üretmek herkese az ya da çok heyecan verir.
Haksız suçlamalara maruz bırakıldığınız belli.
 D) İçeride birden fotoğrafları unuttuğumu fark ettim.
Tereddütlü davranışaydın ciddiye alınmazdın.
 E) Tasarımlarımızın beğenildiğini açıkça söylediler.
 Çizimler için raflarda onlarca defterim var.

3. İçimde her zaman bir ürün tasarlama tutkusunu vardı. Bir gün yabancı bir tasarım dergisini merakla karıştırırken Japonya'da bir mobilya tasarımı yarışması ilanı gördüm. Yarışmaya başvurdum. Üç ay sonra "Ürününüz finale kaldı." diye haber geldi. Sunum yapmak üzere Japonya'ya çağırıldım. Benim için enteresan bir başlangıçtı.

Bu parçadaki altı çizili bölümlerden hangisi zarf değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili zarfın türü ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) İstanbul'u sevmeyince gönül aşkı ne anlar, diyor fonda Münir Nurettin Selçuk. (Zaman zarfı)
 B) Müziğin sesini sonuna kadar açıp İstanbul'u keşfe çıkacağım. (Miktar zarfı)
 C) Dolaşa dolaşa bir İstanbul hikâyesi yazmaya başlıyorum. (Durum zarfı)
 D) Çocukların yeterince eğlenceli bir gün geçirmeleri için uğraştık. (Durum zarfı)
 E) Açık hava etkinlikleri için daha bir planlama yapılmadı. (Zaman zarfı)

5. (I) Sağlık sektöründe teknoloji şaşırtıcı biçimde ilerliyor. (II) Belki tüm bu yaptıklarımız on yıl sonra çöp olacak. (III) Hatta teknolojik gelişmeler hastane ihtiyacını bile ortadan kaldıracaktır. (IV) Belki ileride daha farklı bir ortamla yüz yüze geleceğiz. (V) Biz aslında sürpriz gelişmelere nasıl uyum sağlayacağımızı düşünmeliyiz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde zarf türünde bir sözcük yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Bu meslekte teknolojiyi yakından takip etmek

gerekir. Ancak meslek dışındaki yaşantı da mesleğiniz için oldukça önemli bir etkiye sahip.

Ailenizle zevk alarak geçirdiğiniz vakitler, çıktığınız ufuk açıcı seyahatler sizi besleyecektir.

Çevrenizi hep iyi şeylerle doldurmalısınız.

Bu parçadaki altı çizili bölümlerden hangisi zarf değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. "Yukarı" sözcüğü,

- I. Yamaçta ---- yürüyüp sarı çiçeklere ulaştık.
- II. İçme suyu ihtiyacını ---- mahalleden karşılı-
yorlardı.
- III. ---- kat çok daha soğuk oluyor.
- IV. Eve gelince ilk işi ----, annesinin yanına çık-
mak olur.

**cümlelerinin hangilerinde boş bırakılan yere
getirilirse yer-yön zarfı görevi üstlenir?**

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) I ve IV E) II ve IV

8. I. Ey, ömrün en güzel türküsü aldanış
Aldan, geçmiş olsa bile ümitsiz kış
(Üstünlük zarfı)
- II. İnsan, yağmur kokan bir sabaha karşı
Hatırlar bir gün bir camı açtığını
(Zaman zarfı)
- III. Amansız gecenle yayıl dört yanıma
Ey unutuş! Kurtar bu gamlardan beni.
(Yer-yön zarfı)

**Yukarıdaki numaralanmış dizelerin hangisin-
de ayraç () içindeki zarf türüne örnek göste-
rilemez?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

9. Çocuk gibi kapris yaptığında kendine sürekli
I II
yenik düşen bir karakterdir. Ancak uyumsuz dav-
III
ranarak bir yere gelemeyeceğini çabucak anlar
IV
ve tavırlarını yeniden biçimlendirmeye karar verir.
V

**Bu parçadaki altı çizili zarflardan hangisi
anlamını etkilediği sözcüğün türü açısından
farklıdır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Ey unutuş! Kapat artık pencereni!

Bu dizedekiyle türce özdeş bir belirteç,

- I. Hoyrattır bu akşamüstüler daima
Gün saltanatıyla gitti mi bir defa
- II. Dalga dalga hücum edip pişmanlıklar
Unutuşun o tunç kapısını zorlar
- III. Ya sen! Ey sen! Esen dallar arasından
Bir parıltı gibi görünüp kaybolan

dizelerinin hangilerinde vardır?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

**11. Zekâsına da sinemasına da nasıl hayran olma-
I**

yayım? Kim onun dehasını ve duruşunu beğen-
II
mez ki? Nerede okumuştum hatırlamıyorum ama
III

kendi kendine kaldığında sıkılan insanın kendine
değer verişini sorgulamasından etkilenmişim.
Düşünün, hangi tecrübeyle söylemiş bunu? Neler
IV V
yaşamış da böyle bir tespit yapmış?

**Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi
soru zarfıdır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. (I) Sinema da sonuçta bir kurgunun bütün öge-
lerini taşıyor. (II) Edebiyatla da yolları ara sıra
kesişmiştir zaten. (III) Klasik ya da güncel çoğu
eser sinemaya gayet dikkat çekici biçimde uyar-
lanmıştır. (IV) Hatta çoğunun aşağı yukarı birden
fazla uyarlaması olmuştur. (V) Peki ya, neden
önce kitabı okunanlar, izleyicide hayal kırıklığı
yaşatmaktadır?

**Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili
olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) I. cümlede "sonuçta" sözcüğü zarf görevinde-
dir.
- B) II. cümlede zaman zarfı kullanılmıştır.
- C) III. cümlede bir sıfatın miktarını bildiren zarf
vardır.
- D) IV. cümlede yer-yön zarfına yer verilmiştir.
- E) V. cümlede soru zarfına örnek gösterilebilir.

1.

Azlık - çokluk zarfı, miktar zarfı olarak da isimlendirilir.

Fiili ve fiilimsiyi miktar yönünden tamamlaya-
bildiği gibi, sıfat ve zarf türünde sözcükleri de
miktar, üstünlük, derecelendirme anlamları
bakımından etkileyebilir.

Fazla düşündün.

Seni **biraz** tanımak isteriz.

Bu kadar üzülme.

Daha alaycı bir ifade takındı.

Oldukça sert konuştu.

En anlayışlı davranan bendim.

Size **en** büyük dilimi ayırdım.

Soruya göre seçeneklerin dördünde azlık-çokluk
zarfı vardır. Bu zarfları bulalım:

- A) "**çok pahalı bir hediye**" ifadesinde "**çok**"
sözcüğü "pahalı" sıfatının miktarını bildirerek
azlık - çokluk zarfı olmuştur.
- C) "**epeyce ihmal ettim**" ifadesinde "**epeyce**"
sözcüğü "ihmal ettim" fiilinin miktarını bildire-
rek azlık - çokluk zarfı olmuştur.
- D) "**pek değişmemişsiniz**" ifadesinde "**pek**"
sözcüğü "değişmemişsiniz" fiiline bağlı azlık-
çokluk zarfıdır. "hâlâ" sözcüğü zaman zarfı-
dır.
- E) "**gayet temiz bir iş**" ifadesinde "**gayet**"
sözcüğü "temiz" sıfatını tamamlayan bir azlık-
çokluk zarfıdır.

Ancak B'de azlık - çokluk zarfı yoktur. "şimdi"
sözcüğü zaman zarfı, "hesapsız" sözcüğü durum
zarfıdır. İki zarf da "harcarsan" fiilini tamamlamış-
tır.

CEVAP: B

2.

HATIRLAYALIM:

Zarf (belirteç), fiili ya da fiilimsiyi durum, za-
man, miktar, yer-yön, soru anlamlarıyla ta-
mamlayan, sıfatların ve zarfların da üstünlük,
aşırılık, miktar gibi özelliklerini ifade eden söz-
cüklerdir.

Buna göre beş çeşit zarf vardır:

Durum (niteleme) zarfı

Zaman zarfı

Azlık - çokluk (miktar) zarfı

Yer-yön zarfı

Soru zarfı

Buna göre seçenekleri inceleyelim:

- A) "**kötüye**" bir durumun ismi olarak kullanılmış-
tır. Çekim eki almış bir isimdir.
"**eskiden**" sözcüğü "oynardık" fiilini zaman
anlamı bakımından tamamlayan bir zaman
zarfıdır.
- B) "**çok**" sözcüğü "çok doğal bir tepki" ifadesin-
de "doğal" sıfatına ait bir miktar zarfıdır.
"**herhangi**" sözcüğü "herhangi bir makul
teklif" ifadesinde "teklif" ismini belirsizlik anla-
mıyla tamamlamış bir sıfattır.
- C) "**heyecan**" sözcüğü bir duygunun ismidir.
"**haksız**" sözcüğü "haksız suçlamalar" ifade-
sinde sıfat görevindedir.
- D) "**birden**" sözcüğü "fark ettim" fiiline bağlı bir
durum zarfıdır.
"**tereddütlü**" sözcüğü "davransaydın" fiilini
durum bakımından tamamlayan bir durum
zarfıdır.
- Yani bu seçenekte altı çizili iki sözcük de zarftır.
- E) "**açıkça**" sözcüğü "söylediler" fiiline ait bir
durum zarfıdır.
"**onlarca**" sözcüğü "onlarca defter" tamlama-
sında sıfat görevinde kullanılmıştır.

CEVAP: D

3. **Zarf (belirteç)**, fiili ya da fiilimsiyi durum, zaman, miktar, yer-yön, soru anlamlarıyla tamamlayan, sıfatların ve zarfların da üstünlük, aşırılık, miktar gibi özelliklerini ifade eden sözcüklerdir.

Parçadaki altı çizili sözcüklerin zarf olup olmadığını inceleyelim:

I. **"her zaman"** sözü yüklemi zaman bakımından tamamladığı için zaman zarfıdır.

II/III. **"karıştırırken"** fiilimsisini zaman bakımından tamamlayan "bir gün" sözü zaman zarfı, durum bakımından tamamlayan "merakla" sözcüğü durum zarfıdır.

IV. **"üç ay sonra"** sözü "haber geldi" fiilinin zamanını bildirmektedir. Zaman zarfıdır.

Ancak V. sözcük olan **"enteresan"**, **"başlangıç"** isminin nitelendirme sıfatıdır, zarf değildir.

CEVAP: E

4. **HATIRLAYALIM:**

Durum (nitelendirme) zarfı: Fiili ve fiilimsiyi durum, nitelik, sebep, ihtimal, kesinlik, yineleme gibi anlamlar bakımından tamamlar.

Zaman zarfı: Fiilin, fiilimsinin, yüklemi zamanını bildirir.

Azlık-çokluk (miktar) zarfı: Fiilin, fiilimsinin miktarını bildirir; sıfat ve zarf türünde sözcükleri miktar, üstünlük bakımından tamamlar.

Yer-yön zarfı: Fiilin, fiilimsinin yönünü ek almadan bildiren "içeri, dışarı, ileri, geri, öte, beri, aşağı, yukarı..." gibi sözcüklerdir.

Soru zarfı: Fiili, fiilimsiyi soru bakımından tamamlar.

Buna göre cümlelerdeki altı çizili zarfları türleri bakımından inceleyelim.

A'da "İstanbul'u sevmeyince" sözü "ne anlar (anlamaz)" fiilinin zamanı olduğundan zaman zarfıdır.

B'de "sonuna kadar" sözü "açıp" fiilimsisine yöneltilen "ne kadar" sorusuna cevap verdiği için miktar zarfıdır.

C'de "dolaşa dolaşa" ikilemesi "yazmaya başlıyorum" fiilini durum bakımından tamamlamıştır. Durum zarfı olduğu doğrudur.

E'de "daha" sözcüğü azlık-çokluk (miktar) zarfı olarak da kullanılabilen bir sözcüktür ancak bu

cümlede "henüz" anlamıyla yüklemi zamanını bildirmektedir. Zaman zarfı olduğu doğrudur.

Ancak D'de "yeterince" sözcüğü "eğlenceli bir gün" ifadesindeki "eğlenceli" sıfatını miktar bakımından tamamlamıştır: Ne kadar eğlenceli? Yeterince eğlenceli.

Bu bakımdan durum zarfı değil, miktar zarfıdır.

CEVAP: D

5. **HATIRLAYALIM:**

Bir cümlede zarf türünde bir sözcük aranacaksa fiil, fiilimsi, sıfat ve zarflarla anlamca ilişkili sözcükler incelenmelidir.

I'de "ilerliyor" fiilinin nasıl gerçekleştiğini ifade eden **"şaşırtıcı biçimde"** sözü durum zarfıdır.

II'de "çöp olacak" fiilini ihtimal bakımından tamamlayan **"belki"** sözcüğü durum zarfı, zaman bakımından tamamlayan **"on yıl sonra"** sözü zaman zarfıdır.

IV'te "belki" sözcüğü yine durum zarfıdır. "daha farklı bir ortam" ifadesindeki **"daha"** sözcüğü de "farklı" sıfatını üstünlük bakımından tamamlayan bir miktar zarfıdır.

V'te "aslında" sözcüğü durum zarfı, **"nasıl"** sözcüğü "uyum sağlayacağımızı" fiilimsisine bağlı bir soru zarfıdır.

III. cümlede ise zarf yoktur. **"hatta"** ve **"bile"** sözcükleri bağlaç, **"ortadan kaldır-"** fiil, **"teknolojik"** sıfat, **"gelişme"**, **"hastane"** ve **"ihtiyaç"** sözcükleri isimdir.

CEVAP: C

6. **Zarf (belirteç)**, fiili ya da fiilimsiyi durum, zaman, miktar, yer-yön, soru anlamlarıyla tamamlayan, sıfatların ve zarfların da üstünlük, aşırılık, miktar gibi özelliklerini ifade eden sözcüklerdir.

I. **"yakından"** takip etmek > "yakından" durum zarfıdır, fiilimsinin durumunu bildirmiştir.

II. **"oldukça"** önemli bir etki > "oldukça" miktar zarfıdır, "önemli" sıfatının miktarını bildirmiştir.

III-. **"zevk alarak"** geçirdiğiniz > "zevk alarak" durum zarfıdır, fiilimsinin durumunu bildirmiştir.

V. **"hep ..."** doldurmalısınız > "hep" zaman zarfıdır, fiilin zamanını bildirmiştir (her zaman/hep).

Bu sözcükler zarftır. Ancak **"ufuk açıcı"** sözü cümlede bir ismin özelliğini bildirdiği için sıfat görevindedir: **"ufuk açıcı seyahatler"**

CEVAP: D

7.

HATIRLAYALIM:

"ileri, geri, içeri, dışarı, öte, beri, aşağı, yukarı..." sözcükleri cümlede fiilin ya da fiilimsinin yönünü bildirecek şekilde kullanılırsa yer-yön zarfı olur.

Bu bilgiye göre "yukarı" sözcüğünün verilen cümlelerde zarf olması için bir fiilin ya da fiilimsinin yönünü bildirmesi gerekir.

- I. "yukarı yürüyüp" > Fiilimsinin yönünü bildirmiştir, yer-yön zarfıdır.
- II. "yukarı mahalle" > İsmi özelliğidir, sıfattır.
- III. "yukarı kat" > İsmi özelliğidir, sıfattır.
- IV. "yukarı ... çıkmak" > Fiilimsinin yönünü bildirmiştir, yer-yön zarfıdır.

UYARI:

Bazen de yön bildiren sözcük cümlede isim ya da sıfat görevinde kullanılabilir.

- Çocuklar aşağıdaydı.
isim
- Çocuklar aşağı kata inmiş.
sıfat
- Çocuklar aşağı inmiş.
zarf

CEVAP: D

8.

Üstünlük zarfı, sıfatın ya da zarfın üstün olduğunu bildiren "en, daha" gibi sözcüklerdir. "en" sözcüğü "en üstünlük" bildirir.

Buna göre I numaralı dizelerde "en" sözcüğü üstünlük zarfıdır:

en güzel türkü > "en" sözcüğü "güzel" sıfatının üstünlüğünü bildirmiştir.

Zaman zarfı (belirteci), fiili, fiilimsiyi ya da yüklemi zaman anlamı bakımından tamamlayan sözcük ya da sözcük gruplarıdır. "Ne zaman" sorusuna cevap verir.

Buna göre II numaralı dizelerde "sabaha karşı" ve "bir gün" sözleri zaman zarfıdır.

Yer-yön zarfı, fiilin ya da fiilimsinin yönünü bildirecek şekilde kullanılan ve çekim eki almayan "ileri, geri, içeri, dışarı, öte, beri, aşağı, yukarı..." gibi sözcüklerdir.

III numaralı dizelerde yer-yön zarfına örnek yoktur.

CEVAP: C

9.

Zarf türünde bir sözcük fiili, fiilimsiyi, sıfatı ya da zarfı etkileyebilir.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- I. "çocuk gibi" sözü "kapis yaptığında" zarf-fiilini etkileyerek zarf olmuştur.
- II. "sürekli" sözcüğü "yenik düşen" sıfat-fiilini etkileyerek zarf olmuştur.
- III. "uyumsuz" sözcüğü "davranarak" zarf-fiilini etkileyerek zarf olmuştur.
- V. "yeniden" sözcüğü "biçimlendirmeye" isim-fiilini etkileyerek zarf olmuştur.

Yani I, II, III ve V. sözcükler fiilimsinin anlamını tamamlayan zarflardır. Ancak "çabucak" durum zarfı "anlar" çekimli fiilini etkileyerek zarf olmuştur.

CEVAP: D

10.

"Ey unutuş! Kapat **artık** pencereni!" dizesinde "artık" sözcüğü zaman zarfıdır. "kapat-" fiilini "bundan sonra" anlamıyla zaman bakımından tamamlayarak zaman zarfı olmuştur.

Buna göre numaralanmış dizelerde zaman zarfı aranacaktır.

I numaralı dizelerde "**daima**" sözcüğü cümlelerin yüklemine "her zaman, sürekli olarak" anlamlarıyla tamamlayan bir **zaman zarfıdır**.

II numaralı dizelerde zaman zarfı yoktur. "dalga dalga" ikilemesi "hücum edip" fiilimsisine, "dalga dalga hücum edip" söz öbeği de "zorla-" fiiline bağlı durum zarfıdır:

dalga dalga hücum edip
durum zarfı

dalga dalga hücum edip ... zorlar
durum zarfı

III numaralı dizelerde de zaman zarfı yoktur. "bir parıltı gibi" sözü "görünüp" fiilimsisine, "bir parıltı gibi görünüp" sözü "kaybolan" fiilimsisine bağlı durum zarflarıdır.

bir parıltı gibi görünüp
durum zarfı

bir parıltı gibi görünüp kaybolan
durum zarfı

Zaman zarfı yalnızca I numaralı dizelerde vardır.

CEVAP: A

11. Soru sözcükleri cümlede soru sıfatı, soru zamiri ya da soru zarfı olarak kullanılabilir.

Soru zarfları fiilin, fiilimsinin durumunu, zamanını, miktarını, sebebini sorarak bu sözcükleri soru bakımından tamamlar.

Zarf türündeki sözcükleri bulmak için kullanılan soru sözcükleri olarak da ifade edilebilir. Soru zarflarının cevabı da zarf türünden bir sözcüktür.

- Adresi **nasıl** buldunuz?
- Telefonu **neden** açmadın?
- **Ne kadar** incelendi?
- **Kaçta** başlayacak?

Soru zarfı -diğer soru sözcüklerinde olduğu gibi- cümleye soru anlamı katmasa da soru zarfıdır.

- Bizi **ne zaman** çağıracağını bilmiyoruz.
- Size **nasıl** söyleyeceğimizi bilemedim.
- **Neden** ağıladığımı sorma artık.

Soru sıfatı, bir ismin öncesinde çekim eki almadan bulunarak isimle bir tamlama oluşturur ve ismin bir özelliğini sorar.

Soru zamiri ise bir ismin yerinde, bir ismi öğrenmek amacıyla kullanılmış soru sözcükleridir.

Buna göre altı çizili soru sözcüklerini inceleyelim:

- I. "**nasıl**", "hayran ol-" fiiliyle ilgili bir soru sözcüğüdür, soru zarfıdır.
- II. "**kim**", bir ismin yerinde kullanılmıştır, soru zamiridir.
- III. "**nerede**", bir ismin yerinde kullanılmıştır, soru zamiridir.
- IV. "**hangi**", çekim eki almadan "**hangi tecrübe**" şeklinde bir sıfat tamlaması kurmuştur, soru sıfatıdır.
- V. "**neler**", bir ismin yerinde kullanılmıştır, soru zamiridir.

CEVAP: A

12. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. "**sonuçta**" sözcüğü cümlelerin yüklemine "sonuç olarak" anlamıyla tamamlamış bir durum zarfıdır. "Nasıl" sorusuna cevap vermektedir. A'daki bilgi doğrudur.
- II. "**ara sıra**" ikilemesi "kesişmiştir" fiilini zaman bakımından tamamlayarak zaman zarfı olmuştur. Fiile sorulan "ne zaman" sorusuna yanıt vermektedir. B'deki bilgi doğrudur.
- III. "**gayet dikkat çekici biçimde**" ifadesinde "dikkat çekici" sözü niteleme sıfatıdır. "gayet" sözcüğü de sıfatın miktarını bildirdiği için zarf olmuştur. C'deki bilgi doğrudur.
- IV. "**ileri, geri, içeri, dışarı, öte, beri, aşağı, yukarı...**" sözcükleri cümlede fiilin ya da fiilimsinin yönünü bildirecek şekilde kullanılırsa yer-yön zarfı olur. Ancak bu cümlede "aşağı yukarı" bir ikileme olarak kullanılmış ve yaklaşıklık bildirmiştir. Yer-yön zarfı değildir. D'deki bilgi yanlıştır.
- V. Sebep soran soru sözcükleri soru zarfları arasında yer aldığından "**neden**" sözcüğü soru zarfıdır. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat (ilgeç) kullanılmıştır?

- A) Okuldan çıktığımda yağmur yağmıyordu.
 B) Vapurun gelmesini beklerken birer çay içtik.
 C) Bahar geliyor diyeydi bunca telaşı.
 D) Önce eve uğramış, sonra markete gitmişim.
 E) Çiftçiye göre her şeyin değerini toprak belirliyor.

2. "doğru" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat (ilgeç) görevinde kullanılmıştır?

- A) Bunları sana şimdi söylemek daha doğruymuş.
 B) Elindeki metni doğru okudu, herkesten takdir topladı.
 C) İki noktadan yalnız bir doğru geçebilir, diyerek derse başladı.
 D) Doğru habere ulaşmak isteyenler sadece bu kanalı izlesin.
 E) Okuldan çıkan çocuklar börekçi dükkânına doğru yürüyordu.

3. Ben, çocukluk acılarımı yetişkinliğimdeki acılara göre daha derinden duydum. Gene de dayalı I II
 nılmaz olanlarını unutmak, hiç değilse daha III

az anımsamak için çaba gösterdim, belleğimin derinlerine ittim. Bu arada yaşadığım şehre bir karşı duruş, daha doğrusu uzaklık duygusu gelişti IV V
 bende zamanla.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisi cümlede edat görevinde kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Yaratma süreci içindeki sancıları, yazarından başka kimse bilemez. (II) Sanatçı son noktayı koyuncaya kadar sözcüklerle savaşıyor, uykusuz geceler geçirir. (III) Aylarca üstünde çalıştığı yapıtı beğenmez, çöplüğe atar, sil baştan bir yaratma sürecinde yuvarlanır. (IV) Çevresinden çok, kendi kendisiyle bir savaşım içine girer. (V) Bunlar, sanatçıların yazma süreci içindeki doğal serüveni!

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde edat kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) III ve V E) IV ve V

5. "yalnız" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden farklı bir türde kullanılmıştır?

- A) Arabayı yeni yıkadım yalnız yağ bakımını yapmadım.
 B) Sizinle görüşmeyi kabul ediyor yalnız görüşme yerini kendisi belirleyecek.
 C) Son günlerinde yalnız kardeşiyle görüşmek ona iyi geliyordu.
 D) Yaz tatilinde Datça'da buluştular yalnız bu buluşma onların canını sıktı.
 E) Evi istediği fiyata sattı yalnız içi yine de rahat değildi.

6. "başka" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat olarak kullanılmıştır?

- A) Bu mahallenin dertlerini benden başka dile getiren yok mu?
 B) Sorunlarını başka insanlarla konuşarak çöze mezsın.
 C) Aile içinde küçük kardeşimin yeri hep başkadır.
 D) Bu saksılara da başka çiçeklerden dikelim, dedi.
 E) Elinizdeki kitaptan başka arkadaşlarınıza da söz edin.

7. "ile" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde "Alaysamalı bir dille anlatıyor görüşlerini." cümlesindeki göreviyle kullanılmıştır?

- A) Sanatçının millî bir duruşla bu sorunları anlatması kaçınılmazdır.
- B) Ödül alan öğrencilerle öğretmenler birer konuşma yaptı.
- C) Bilimle teknolojinin iç içe geçtiği çalışmalar elbette ki hız kazanacak.
- D) Okul arkadaşları ev hediyesi olarak ütüyle fırın almış.
- E) Festivallerle şenliklerin bu yıl yapılması sakıncalı bulunmuş.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat, ayraç () içinde verilen anlam ilgisinde kullanılmamıştır?

- A) Annem gibi kokuyorsun deyince ağlamaya başladım. (benzetme)
- B) Adımın okunduğunu duyduğum gibi yerimden fırladım. (tezlik)
- C) Vatanın bağımsızlığı için vermediler mi bu mücadeleyi? (gerekçe)
- D) Tüm aileyi bir arada görmek için herkesi organize etti. (amaç)
- E) Maaşı bitmek üzereydi ki iyi bir bahşiş almıştı. (yaklaşık)

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili söz grubu, edat grubudur?

- A) Günümüz insanının tek derdi evine en güvenilir ve en uygun ürünü götürmek oldu.
- B) Aylardır gece gündüz memur olmak için çabalayıp durdu.
- C) Ülkemizde dalış kulüplerinin sayısı her geçen gün artıyor.
- D) Bilim insanları ve sanayi devleri bir araya gelerek sera gazını görüştü.
- E) Günde bir bardak limonlu su içmek, metabolizmayı hızlandırır.

10. Edatlar, ad ya da ad soylu sözcüklerle birleşerek "edat öbeği" oluşturur. Edat öbekleri de cümlede ad, ön ad (sıfat) ve belirteç (zarf) olarak görev yapabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat öbeği, sıfat (ön ad) görevinde kullanılmıştır?

- A) Bir kuş gibi çırpınır yüreğim seni görünce.
- B) Yaşlı bir kadın büyük bir kepçeyle veriyordu çorbayı.
- C) Senelerden beri bu köye bir kaymakam gelmemişti.
- D) Bacak kadar boyuna bakmadan bize ders vermeye çalıştı.
- E) Doğruyu söylemek gerekirse bu iş tam da bana göreymiş.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat yoktur?

- A) Akşam babası eve geldi mi bir şenlik başlar.
- B) Bugün hava, hafta sonunda olduğu gibi sert değil.
- C) Bana kalsa dededen kalma evi bir an önce satarım.
- D) Akşam ancak dokuza doğru yanımıza gelebilecekmiz.
- E) Bütün takım sabaha kadar çalışmış da başarmış.

12. (I) Toprak solucanlarının toprağın verimini ve ürün kalitesini artırdıklarını gösteren çok sayıda çalışma var. (II) Bu canlılar bunu büyük ölçüde vücutlarından geçen toprak sayesinde başarıyorlar. (III) Besinleriyle birlikte yuttukları toprak, vücutları boyunca bir seri işlemde geçerek âdetâ işleniyor. (IV) Dışkıyla dışarı atılan işlenmiş toprak, bitkiler için gerekli olan hemen her minerali içeriyor. (V) Bu yüzden son yıllarda, dünyada ve ülkemizde vermikompost denilen solucan gübresinin kullanımı giderek yaygınlaşıyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde ilgeç kullanılmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) IV ve V

1. E seçeneğinde verilen cümledeki **"-e göre"** sözcüğü edattır. Bu edat cümleye görelilik anlamı katmıştır. Diğer cümlelerde edat yoktur.

CEVAP: E

2. **"doğru"** sözcüğü, A seçeneğinde isim, B seçeneğinde zarf, C seçeneğinde isim, D seçeneğinde sıfat ve E seçeneğinde edat (ilgeç) görevinde kullanılmıştır. (-e doğru)

CEVAP: E

3. Parçada I numaraya verilen **"-e göre"** sözcüğü cümlede edat olarak görev yapmaktadır. **"göre"** edatı cümleye karşılaştırma anlamı katmıştır. II numaraya verilen söz bağlaç, III numaraya verilen söz zarf, IV numaraya verilen söz sıfat, V numaraya verilen söz isim olarak görev yapmaktadır.

CEVAP: A

4. Parçada I numaraya verilen cümledeki **"yazarından başka"**, II numaraya verilen cümledeki **"son noktayı koyuncaya kadar"** ve **"sözcüklerle (ile)"** IV numaraya verilen cümledeki **"kendisiyle (ile)"** bölümlerinde koyu dizilen unsurlar edat (ilgeç) olarak görev yapmaktadır.

Parçada III ve V numaraya verilen cümlede edat (ilgeç) kullanılmamıştır.

CEVAP: D

5. HATIRLAYALIM:

- **"yalnız"** sözcüğü cümlede iki yargıyı / cümleyi birbirine bağlayıp cümlede **"ama, fakat, lakin"** anlamında kullanıldığında **"bağlaç"** görevindedir.
- **"yalnız"** sözcüğü cümlede **"sadece, tek, bir tek"** anlamlarında kullanıldığında cümlede **"edat (ilgeç)"** olarak görev yapar.

Bu doğrultuda bakıldığında A, B, D ve E seçeneğinde verilen cümlelerde bağlaç olarak kullanıldığı görülür.

Bu doğrultuda bakıldığında C seçeneğindeki cümlede **"yalnız"** sözcüğünün cümleye **"sadece"** anlamı verdiğini ve edat göreviyle kullanıldığını görürüz:

Son günlerinde **yalnız** kardeşiyle görüşmek ona iyi geliyordu.

Son günlerinde **sadece** kardeşiyle görüşmek ona iyi geliyordu.

CEVAP: C

6.

UYARI:

"başka" sözcüğü cümlede **"-den başka"** şeklinde kullanıldığında ve cümlede karşılaştırma anlamı kazandığında edat (ilgeç) görevindedir.

Buna göre seçenekleri incelediğimizde bu anlamın ve kullanımın A seçeneğindeki cümlede olduğunu görürüz.

"başka" sözcüğü B, D ve E seçeneğinde sıfat, C seçeneğinde isim görevindedir.

CEVAP: A

7.

HATIRLAYALIM:

"ile" sözcüğünün yerine **"ve"** sözcüğünü getirip okuduğumuzda cümlelerin anlamı bozuluyorsa **"ile"** sözcüğü edat (ilgeç), bozulmuyorsa bağlaç görevindedir.

Annesiyle gelmiş İzmir'den. (ile ≠ ve) (ile → edat)

Annesiyle babası gelmiş İzmir'den. (ile = ve) (ile → bağlaç)

Soru kökünde verilen **"Alaysamalı bir dille anlatıyor görüşlerini."** cümlesinde **"ile"** sözcüğü edat (ilgeç) olarak görev yapmaktadır. Seçenekleri incelediğimizde **"ile"** sözcüğünün edat (ilgeç) olarak kullanıldığı cümlelerin A seçeneğinde olduğunu görürüz.

B, C, D ve E seçeneğinde verilen cümlelerde **"ile"** sözcüğü bulunduğu sözcükle kendinden sonraki sözcüğü birbirine bağlamış, bağlaç olarak görev yapmıştır.

CEVAP: A

8. A seçeneğinde "gibi" edatı cümleye benzetme anlamını katmıştır.
B seçeneğinde "gibi" edatı cümleye "tezlik", "duyduğum anda" anlamını katmıştır.
D seçeneğinde "için" edatı cümleye "amaç" anlamını katmıştır.
E seçeneğinde "üzere" edatı cümleye "yaklaşık, tahmini" anlamını katmıştır.
C seçeneğindeki "için" edatı cümleye gerekçe anlamı değil, "uğruna" anlamı katmıştır.

CEVAP: C

10. A seçeneğindeki "**bir kuş gibi**" söz öbeği, edat öbeğidir ve öbek, cümlede belirteç (zarf) görevindedir. (nasıl)
B seçeneğindeki "**büyük bir kepçeyle**" söz öbeği, edat öbeğidir ve bu öbek, cümlede belirteç (zarf) görevindedir. (neyle)
C seçeneğindeki "**senelerden beri**" söz öbeği, edat öbeğidir ve öbek, cümlede belirteç (zarf) görevindedir. (ne zaman / ne zamandır / ne zamandan beri)
E seçeneğindeki "**bana göreydi**" söz öbeği, edat öbeğidir ve bu öbek, cümlede ad (isim) görevindedir.
D seçeneğindeki "**bacak kadar**" söz öbeği, edat öbeğidir ve öbek, cümlede "boy" ismini nitelediği için ön ad (sıfat) görevindedir. (nasıl boy)

CEVAP: D

9.

HATIRLAYALIM:

- "**Edat grubu**" bir isim unsuru ile bir çekim edatından oluşan kelime grubudur.
- "ile, için, kadar, göre, diye, rağmen, karşı, doğru, gibi, dolayı..." edatları ile yapılır.
- Edat grubunda isim başta, edat sonda bulunur: insan gibi, çalışmasına rağmen, bir demet çiçek ile...
- Edat grubu cümlede ve kelime grubu içinde isim, sıfat ve zarf olarak görev yapabilir.

A seçeneğinde altı çizili söz grubu tamlama grubudur.

C seçeneğinde altı çizili söz grubu tamlama grubudur.

D seçeneğinde altı çizili söz grubu bağlama grubudur.

E seçeneğinde altı çizili söz grubu isim-fiil grubudur.

B seçeneğinde altı çizili söz grubu ise bir isim ve edat unsurlarından oluştuğu için edat grubudur.

CEVAP: B

11. A seçeneğinde "mi", B seçeneğinde "gibi, değil", D seçeneğinde "ancak, -e doğru" ve E seçeneğinde "-e kadar" sözcükleri edat görevindeki sözcüklerdir. C seçeneğindeki sözcükler edat değildir.

CEVAP: C

12. Parçada I, II ve V numaraya verilen cümlelerde edat kullanılmamıştır. III. cümledeki "besinleriy-le", IV. cümledeki "dışkıyla, için" sözcükleri edat görevindedir.

CEVAP: D

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?

- A) Biberleri sepete, domatesleri ise bir kovaya doldurduk.
- B) Dershaneyle oturduğumuz ev, şehir merkezine çok yakındı.
- C) Sizin de geleceğinizi sanıyorduk çünkü söz vermiştiniz.
- D) Derse bugün de gelmedi oysa dün geleceğini söylemişti.
- E) Sana yalnız iki gün izin verebilirim, daha fazlasını isteme benden.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ki" bağlacı, nedenlik anlamı katarak iki cümleyi birbirine bağlamıştır?

- A) Siz ki beni iyi tanırırsınız, bu sözleri söylemediğimi bilirsiniz.
- B) Öyle bir insanla evlenmiş ki eşi benzeri yokmuş.
- C) Dün öyle yoruldum ki bugün yataktan kalkamadım.
- D) Öyle görünüyor ki o dönemde insanlar daha saygılıymış.
- E) Bir hafta sonu gelmiş ki ailesi eski mahallelerine taşınmış.

3. Aşağıdakilerden hangisinde bir bağlaç, zincirleme ad tamlaması kurmuştur?

- A) "yalnız" sözcüğü "sadece" anlamındaysa edattır.
- B) "de" bağlacının yazımı sınavda sıkça soruluyor.
- C) "ve" eş görevli kelimeleri de bağlar, cümleleri de.
- D) "ama, fakat, lakin, ancak..." koşul anlamı katan bağlaçlardır.
- E) "ile" bağlacı, eklenerek bitişik de yazılır.

4. (I) Dördüncü hikâyeyi okumayı bitirdikten sonra bir süre odamın içinde dolandım. (II) Aslında mum ışığında okumak hiç de huyum değildir. (III) Hatta çoğunlukla elektrikler kesilir kesilmez bırakırım okumayı. (IV) Ancak bu kez bunu yapamadım. (V) Çünkü masamda açık duran kitaptan "Hüthüt kuşu" bana bakıyormuş gibi geliyordu.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisinde "bağlaç" kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. I. Kitabı sana veririm yalnız hiçbir yerini çizmeyeceksin.
II. Bankta gördüğüm yalnız kadının yanına oturdum.
III. Bu aralar kendiyile yalnız kalmak istiyordu.
IV. Koca sınıfta kitabı yalnız ben getirmişim.
V. Sizinle dostuz yalnız artık sabrım taşıyor.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisinde "yalnız" sözcüğü bağlaç görevindedir?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

6. Aşağıdaki atasözlerinden hangisinde hem edat hem de bağlaç kullanılmıştır?

- A) Evlenenle ev alana Allah yardım eder.
- B) Elin ağzı torba değil ki büzesin.
- C) Acıyan çok ama ekmek veren yok.
- D) Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.
- E) Allah kulunu kismetli ile yaratır.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "de, da" bağlacı cümleye "gibilik, eşitlik" anlamı katmıştır?

- A) Ev de evdi hani!
- B) Sular kesildi de ağaçları sulayamadık.
- C) Adam konuyu uzattı da uzattı, hepimizi sıktı.
- D) Anlatsam da bana inanmaz ki.
- E) O müzeyi daha önce ben de gezmiştim.

8. Aşağıdaki atasözlerinden hangisinde "ile" sözcüğü diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Kısmet gökten zembille inmez.
- B) Körle yatan şaşı kalkar.
- C) Mezar taşı ile övünülmez.
- D) Etle tırnak arasına girilmez.
- E) Yiğit, ekmeğiyle beslenir.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ancak" sözcüğü bağlaç görevinde kullanılmıştır?

- A) Sınav sonuçlarını açıklayacaklar ancak sıralamalar henüz belirlenmedi.
- B) Bu sınavdaki soruların çoğunu ancak öğretmenler cevaplayabilir.
- C) Öğrencilerden biri çünkü sınavda ancak iki soruya yanıt verememiş.
- D) Sınavın birinci bölümündeki soruları iki saatte ancak çözebilmiş.
- E) Denize dökülen petrol ancak bir haftada temizlenebildi.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem ilgeç hem bağlaç kullanılmıştır?

- A) Bana göre bu yörenin en çok, doğal ortamı turistlerin ilgisini çekiyor.
- B) Söylenenleri dikkatlice dinliyor ve defterine not alıyordu.
- C) Sabahtan beri bardaktan boşanırcasına bir yağmur yağıyor.
- D) Bu seçimle ilgili görüşlerini gazete ve dergilerde yayımlamayı düşünüyordu.
- E) Kim için bu kadar harcama yapılır, şaşıtm kaldım.

11. Aşağıdaki dizelerin hangisinde edat ve bağlaç bir arada kullanılmıştır?

- A) Üryan geldim gene üryan giderim
Ölmemeye elde fermanım mı var
- B) Azrail gelmiş de can talep eyler
Benim can vermeye dermanım mı var
- C) Ağacın iyisi özünden olur
Yiğidin iyisi sözünden olur
- D) İl için ağlayan gözünden olur
Ağlama hey gözü yaşın sevdiğim
- E) Ölüm ardıma düşüp de yorulma
Var git ölüm bir zaman da gene gel

12. (I) Hiçbir fotoğraf beni kıyıda en masum hâliyle yatan üç yaşındaki Aylan kadar vurmadı. (II) Çocuğun uyur gibi masum görüntüsü ve o naif masumluluğu, savaşın trajedisinin derinliğini bilenler için akıllardan çıkmayacak bir görüntü oldu. (III) Sonra fotoğraf üzerinden bir tartışma başladı; fotoğrafı kullanalım mı, kullanmayalım mı, insanlara savaşın bu yüzünü gösterelim, hayır çocuğun ölmüş bedeni bari istismar edilmesin gibi. (IV) Fotoğraf ister paylaşılsın ister paylaşılmasın Aydan artık tüm dünyanın hafızasına kazındı. (V) Öyle ki sahilde yattığı gibi yalnız bir çocuk da değil; göçmen sorununun bizzat simgesi oldu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde bağlaç yoktur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) III ve V
- E) IV ve V

1. A seçeneğindeki "ise" sözcüğü, B seçeneğindeki "dershaneyle" sözcüğündeki "ile", C seçeneğindeki "de, çünkü" sözcükleri ve D seçeneğindeki "de, oysa" sözcükleri bağlaç görevindedir.

E seçeneğindeki cümlede bağlaç kullanılmamıştır. Bu seçenekteki "yalnız" sözcüğü **edattır**.

CEVAP: E

2. "ki" bağlacı, B, C, D ve E seçeneğindeki cümleleri birbirine bağlamıştır. "ki" bağlacı A seçeneğinde cümleleri birbirine bağlamadığı için elenmeli. Bu cümlede özneyi vurgulamıştır.

B ve D seçeneğinde cümleye pekiştirme, E seçeneğinde cümleye "ansızın" anlamı katmıştır. C seçeneğindeki cümlede iki cümleyi birbirine bağlamıştır. Bu cümlede birinci cümle, ikinci cümle'nin nedeni - gerekçesi durumundadır.

CEVAP: C

3. Zincirleme isim tamlaması, tamlayan ya da tamlanan durumundaki unsurlarından biri ya da ikisi de isim tamlaması olan tamlamadır.

Tamlayan	Tamlanan
isim	isim tamlaması
isim tamlaması	isim
isim tamlaması	isim tamlaması

Bu doğrultuda seçenekleri incelediğimizde bir bağlacın zincirleme isim tamlaması kurması durumunun B seçeneğindeki cümlede olduğunu görürüz:

"de bağlacının yazımı" sözü bir zincirleme isim tamlamasıdır.

de	bağlacının	yazımı
bağlaç	isim	isim
(tamlayan)	(tamlanan)	
belirtisiz i. t.		
	(tamlayan)	(tamlanan)
belirtili i. t.		

CEVAP: B

4. Parçada II numarayla verilen cümledeki "de", III numarayla verilen cümledeki "hatta", IV numarayla verilen cümledeki "ancak" ve V numarayla verilen cümledeki "çünkü" sözcüğü bağlaçtır. Parçada I numarayla verilen cümlede bağlaç kullanılmamıştır.

CEVAP: A

5.

HATIRLAYALIM:

- **yalnız** sözcüğünün yerine **ama, fakat, ancak** sözcüklerinden birini getirdiğimizde anlamda değişiklik olmuyorsa **yalnız** sözcüğü **bağlaçtır**.
- **yalnız** sözcüğünün yerine **sadece, bir tek** sözcüklerinden birini getirdiğimizde anlamda değişiklik olmuyorsa **yalnız** sözcüğü **edattır**.
- **yalnız** sözcüğü, nasıl sorusuna yanıt olarak bir ismi niteliyorsa **sıfattır**.
- **yalnız** sözcüğü, nasıl sorusuna yanıt olarak eylemin gerçekleşme şeklini belirtiyorsa **zarftır**.

Buna göre I ve V numarayla verilen cümlelerdeki yalnız sözcüklerinin bağlaç olduğunu görürüz:

I. Kitabı sana veririm **yalnız (ancak, ama, fakat)** hiçbir yerini çizmeyeceksin.

V. Sizinle dostuz **yalnız (ancak, ama, fakat)** artık sabrım taşıyor.

"yalnız" sözcüğü, II. ve III. cümlede ismi nitelediği için sıfat, III. cümlede "kalmak" fiilimsisinin durumunu bildirdiği için zarf, IV. cümlede "sadece" anlamında olduğu için edat görevindedir.

CEVAP: B

6. A seçeneğindeki "evlenenle" sözcüğünde eklenen "ile" bağlacı vardır, edat yoktur. (evlenen ile ev alana...)

B seçeneğinde "ki" bağlacı, "değil" edatı vardır.

C seçeneğinde "ama" bağlacı vardır, edat yoktur.

D seçeneğinde edat da bağlaç da yoktur.

E seçeneğinde "ile" edatı vardır, bağlaç yoktur.

CEVAP: B

7. "de, da" bağlacı E seçeneğindeki cümleye "gibilik eşitlik" anlamı katmıştır. "O müzeyi daha önce ben de (diğerleri gibi, aynı onların gezdiği oranda) gezdim."

"da, de" bağlacı A ve C seçeneklerinde pekiştirme, B'de neden, D'de "dahi, bile" anlamındadır.

CEVAP: E

8.

HATIRLAYALIM:

- **ile** sözcüğünün yerine **ve** sözcüğünü getirdiğimizde anlam değişmiyorsa **ile**, **bağlaçtır**.
- **ile** sözcüğünün yerine **ve** sözcüğünü getirdiğimizde anlam bozuluyorsa **ile**, **edattır**.

ile = ve

ile → bağlaç

ile ≠ ve

ile → edat

Buna göre seçeneklere baktığımızda A, B, C ve E seçeneğindeki cümlelerde "**ile**" sözcüğünün edat olduğunu, cümleye farklı anlam ilgileri kattığını görürüz. Ancak D seçeneğindeki "**Etle tırnak arasına girilmez.**" cümlesinde "et" ve "tırnak" sözcüklerini birbirine bağlamıştır, ayrıca "ile"nin yerine "ve" bağlacını getirdiğimizde anlamın bozulmadığını da görürüz. Dolayısıyla "**ile**" sözcüğü D'de bağlaçtır.

CEVAP: D

9.

HATIRLAYALIM:

- **ancak** sözcüğünün yerine **ama, fakat** sözcüklerinden birini getirdiğimizde cümlelerin anlamı değişmiyorsa **ancak** sözcüğü cümlede **bağlaçtır**.
- **ancak** sözcüğünün yerine **sadece** sözcüğünü getirdiğimizde cümlelerin anlamı değişmiyorsa **ancak** sözcüğü cümlede **edattır**.
- **ancak** sözcüğü, bir eylemin gerçekleşme şeklini bildiriyorsa cümlede **zarftır**.

Buna göre A seçeneğinde "ancak" sözcüğünün bağlaç olduğunu, iki cümleyi birbirine bağladığını görürüz. "ancak" sözcüğünün yerine "fakat, ama" sözcüklerinden birini getirdiğimizde anlam bozulmaz.

B ve C'de "sadece" anlamında olduğu için edat, D ve E'de eylemlerin gerçekleşme şekillerini belirttiği için zarf görevindedir.

CEVAP: A

10. A seçeneğinde bağlaç kullanılmamıştır. Cümledeki "**göre**" sözcüğü edattır.

B seçeneğinde edat kullanılmamıştır. "**ve**" sözcüğü bağlaçtır.

C seçeneğinde bağlaç kullanılmamıştır. "**beri**" sözcüğü edattır.

D seçeneğinde eklenen "**ile**" sözcüğü edat, "**ve**" sözcüğü bağlaçtır.

E seçeneğinde bağlaç yoktur, "**için**" ve "**kadar**" sözcükleri edattır.

CEVAP: D

11. A seçeneğinde sadece "**mı, mi**" edatı, C seçeneğinde ne edat ne de bağlaç, D seçeneğinde sadece "**için**" edatı, E seçeneğinde sadece "**da, de**" bağlacı kullanılmıştır.

Hem edat hem de bağlaç B seçeneğindeki dizelelerde kullanılmıştır. Dizelerdeki "**de**" sözcüğü bağlaç, "**mı**" sözcüğü edattır.

CEVAP: B

12. Parçada II numarayla verilen cümlede "**ve**" sözcüğü, IV numarayla verilen cümledeki "**ister... ister**" sözü ve V numarayla verilen cümledeki "**öyle ki, da/de**" sözcükleri bağlaçtır.

Parçada I ve III numarayla verilen cümlelerde bağlaç yoktur.

CEVAP: B

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat, ad soylu bir sözcükle öbekleşerek zarf tümleci görevinde kullanılmamıştır?
- A) Kızgınlıkla çok kırıcı sözler söylememelisin.
B) Su gibi teni, buğulu bakışları çok etkileyici.
C) Biz de bu işe sizin kadar emek verdik.
D) Sürat motorları yanımdan fırtına gibi geçti.
E) Aylardır görmediği oğlunu sevinçle kucakladı.

2. Ünlemler, çekim eki alırsa adlaşır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya örnek yoktur?

- A) Unutma, kimsenin ahı kimsede kalmaz.
B) Salonda birden ahların vahların yerini kahkahalar aldı.
C) Eyvahlar olsun, çocukla annesi kurtulamamış!
D) Ahım yerde kalmaz, bunu böyle bilin.
E) Vah vah, nasıl da çökmüş zavallı kadın!

3. Birçoğuna göre futbol, sporların kralıdır. Neden mi? Oynaması ayrı zevk, seyretmesi ayrı zevk, konuşması ayrı zevk olduğu için. Okuması da ayrı zevk olmalı, diye düşününce kalemimle anılarımı aktarayım dedim.

Bu parçada kullanılan edat sayısı kaçtır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

4. Edatlar bir adla öbekleşerek başka bir adın sıfatı olabilir.

Aşağıdakilerden hangisinde bu açıklamaya örnek vardır?

- A) Kar beyazlığında çamaşırları ipe astı.
B) Akşama doğru caddede yürüyüşe çıktık.
C) Annem gençliğinde dal gibi bir kızmış.
D) Şiir yazmak için bu kır evine yerleşecekmiş.
E) Tekrar görüşmek üzere otobüslerimize yöneldik.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir edat, ad tamlamasında yer almıştır?

- A) Senin gibisi kırk yılda bir gelir.
B) Sonuna kadar varım bu işte.
C) Yeni romanıyla ününe ün kattı.
D) Okumak için her zaman zamanım vardır.
E) Dinlenmek üzere odasına çekildi.

6. "Kadar" sözcüğü, aşağıdakilerden hangisinde cümleye "aşağı yukarı" anlamı katmıştır?

- A) Sel suları birinci kata kadar yükselmişti.
B) Hiçbirimiz onun kadar dirençli değildik.
C) Görmüş kadar olmak ne demek sence?
D) Ankara'da bir hafta kadar kalıp dönecek.
E) İkiyüzlülük kadar çirkin bir şey olamaz.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "için" edati diğerlerinden farklı bir anlam ilgisi kurmuştur?

- A) Sanatçı, sırf insan sevgisini anlatmak için öykü yazıyor.
B) Yoksul bir ailenin oğlu olduğu için yoksulluğu böyle çarpıcı anlatabiliyor.
C) Denemeler de şiir havasında yazıldığı için kitapta her türlü duygu var.
D) Farklı anlatım yollarıyla farklı hayat belirtilerini yansıttığı için film tutuluyor.
E) Güçlü olan, hayatta kalır, savını kanıtladığı için bu kitabı sevdim.

8. Aşağıdakilerin hangisinde "karşı" sözcüğü edat öbeği içinde yer almıştır?

- A) Karşı kıyıya yüzerek geçmemiz gerekiyor.
- B) Karşıdan gelen adamı bir yerlerden tanıyorum.
- C) Babama karşı gelmek, aklımın ucundan geçmez.
- D) Doğaya karşı saygılı olmayı öğrenmemiz gerekir.
- E) Karşı karşıya oturup bu sorunu konuşmalıyız.

9. Aşağıdakilerin hangisinde ünlem bildiren sözcük, cümleye "şaşma" anlamı katmıştır?

- A) Hey, buraya bakın!
- B) Aa, sen de mi oradaydın!
- C) Oo, beyefendi nihayet gelebildiniz!
- D) Amaan, ne hâlleri varsa görsünler!
- E) Ohoo, dağ taş bizim yöneticinin!

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat ya da bağlaç kullanılmamıştır?

- A) Bu yıl geçen yıla oranla daha az ürün alacağımızı sanıyoruz.
- B) Güneş doğmadan pamuk tarlalarında çalışmaya başlıyor insanlar.
- C) Eski evimizde salonla oturma odası denize bakıyordu.
- D) Sizden başka bu işin kolay olduğunu söyleyen çıkmadı.
- E) Marulları ve tereleri alt rafa, soğanları ikinci rafa yerleştirin.

11. I. Bu konuda ona yardım edecektik ama kendisi yardım etmemizi istemedi.

II. Toplantı için her şey hazırды ancak ortalıkta kimseler görünmüyordu.

III. Konuşmaları büyük bir dikkatle dinledim ne var ki pek yeni bir şey öğrenmedim.

IV. Salonun havalandırması çalışıyordu gel gör ki içerisi hâlâ çok sıcaktı.

V. Bu çayları isterseniz geri götürün çünkü bunlar çok soğumuş.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde "yalnız" sözcüğüyle aynı anlama gelen bir bağlaç kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ve" bağlacı diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Ev ve okul arasında en fazla on dakika var.
- B) İlkbahar ve yaz ayları çok sıcak geçti.
- C) Türkçe ve matematikten iyi notlar almış.
- D) Bu saatte eve kadar gelmiş ve akşam yemeğini yapmış.
- E) Aynur, ben ve sen bu görevi birlikte yürüteceğiz.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde edat, cümleye benzetme anlamı katmıştır?

- A) Bu yaz, tatil için iyi bir plan yapmalıyız.
- B) Kapıdan çıktığı gibi sokağa fırladı.
- C) Bu kadar gürültü çıkarmana gerek yoktu.
- D) Bu işi de kolaylıkla halledeceğini söyledi.
- E) Pencereden bakan adam sanki Fatih'ti.

1.

UYARI:

Edat, ad soylu bir sözcükle birleşerek "edat öbeği / edat grubu" oluşturur. Bu öbek ya da grup, cümlede ad, sıfat ve genellikle zarf olarak görev yapar. Hatta cümlelerin herhangi bir ögesi içinde de yer alabilir.

Buna göre seçenekleri incelediğimizde A seçeneğindeki "kızgınlıkla", C seçeneğindeki "sizin kadar", D seçeneğindeki "fırtına gibi" ve E seçeneğindeki "sevinçle" edat öbekleri kendinden sonraki eylemin gerçekleşme şeklini belirttiği için zarf görevindedir ve cümlede zarf tümlecidir. Ancak B seçeneğindeki "su gibi" edat öbeği, "ten" ismini nitelediği için sıfat görevindedir.

CEVAP: B

2.

Öncüldeki açıklama doğrultusunda A seçeneğindeki "ahı", B seçeneğindeki "ahların vahların", C seçeneğindeki "eyvahlar" ve D seçeneğindeki "ahım" sözcükleri ünlemken aldıkları çekim ekleriyle isimleşen adlardır. Ancak E seçeneğindeki "vah vah" sözcüğü, herhangi bir çekim eki almamış, adlaşmamıştır. Hâlâ ünlemdir.

CEVAP: E

3.

Parçadaki "göre, mi, için" sözcükleri ve eklenen "ile" sözcüğü (kalemim ile) edat görevindeki sözcüklerdir.

CEVAP: C

4.

Öncüldeki açıklama doğrultusunda seçenekleri incelediğimizde, edat öbeğinin C seçeneğindeki cümlede sıfat olduğunu görürüz. "dal gibi" edat öbeği, "kız" isminin sıfatı olmuştur.

A seçeneğinde edat da edat öbeği de yoktur. B seçeneğindeki "akşama doğru", D seçeneğindeki "şiir yazmak için" ve E seçeneğindeki "tekrar görüşmek üzere" edat öbeği zarf görevindedir.

CEVAP: C

5.

Öncelikle bütün seçeneklerde edat olduğunu söylemeliyiz. Eğer edat olmayan bir cümle olsaydı doğrudan elerdik.

Edatın tamlama kurduğu tek kullanım, A seçeneğindeki "senin gibisi" sözüdür:

sen -in gibi -si → belirtili ad tamlaması
(ad soylu s.) (edat)
tamlayan tamlanan

CEVAP: A

6.

"kadar" sözcüğü, D seçeneğindeki "Ankara'da bir hafta kadar kalıp dönecek." cümlesine "yaklaşık, aşağı yukarı bir hafta" anlamı katmıştır. A seçeneğine "bir durumun varlığı sınırı gösterme", B seçeneğine "karşılaştırma", C ve E seçeneğine "ölçü ve nitelikte eşitlik, benzerlik" anlamı katmıştır.

CEVAP: D

7.

HATIRLAYALIM:

Edatlar, bulundukları cümleye farklı anlam ilgileri katan sözcük ya da eklerdir. Aynı edat, farklı cümlelerde farklı anlam ilgileri kurabilir.

"için" de böyle edatlardandır. "**için**" edatı, A seçeneğinde "**amaç**", B, C, D ve E seçeneğinde "**neden / gerekçe**" anlamı katmıştır.

CEVAP: A

8. "**karşı**" sözcüğünün, edat öbeği içinde yer alması için edat olması gerekir. Bu durumda cümlede "-e karşı" sözünü aramalıyız. Ayrıca "karşı" sözcüğünün cümlede sıfat ve isim olarak da görev yapabileceğini unutmayalım.

"karşı" sözcüğü, A seçeneğinde sıfat, B, C ve E seçeneğinde isim görevindedir. D seçeneğinde "karşı" sözcüğü edattır ve "**doğaya karşı**" söz edat öbeğidir.

CEVAP: D

9. Ünlemler cümlede şaşkınlık, kızma, sitem, sevinç gibi anlamlarla kullanılır.

A seçeneğinde "**hey**" ünlemi seslenme, B seçeneğinde "**aa**" ünlemi ve cümlelerin tamamı şaşma, C seçeneğinde "**oo**" ünlemi ve cümlelerin tamamı iğneleme, D seçeneğinde "**amaan**" ünlemi ve cümlelerin tamamı usanç, E seçeneğinde "**ohoo**" ünlemi, abartma anlamı katmıştır.

CEVAP: B

10. A seçeneğinde "**oranla**" sözcüğünde eklenen "ile" edatı vardır, bağlaç yoktur. B seçeneğinde edat ya da bağlaç yoktur. C seçeneğinde "**salonla**" sözcüğünde eklenen "**ile**" bağlacı "-ve" anlamında- vardır, edat yoktur. D seçeneğinde "sizden başka" sözünde "**-den başka**" edatı vardır, cümlede bağlaç yoktur. E seçeneğinde "ve" sözcüğü bağlaçtır, cümlede edat yoktur.

CEVAP: B

11. I. cümledeki "**ama**" sözcüğü, II. cümledeki "**ancak**" sözcüğü, III. cümledeki "ne var ki" sözü, IV. cümledeki "**gel gör ki**" sözü "yalnız" sözcüğü ile aynı anlama gelmektedir. Bu soruda yerine koyma tekniği işe yarar. V. cümlede ise kendinden önceki cümlelerin gerekçesini açıklayan, bağlaç olan "**çünkü**" sözcüğü kullanılmıştır.

CEVAP: E

12. "ve" bağlacı, A, B, C ve E seçeneğinde verilen cümlelerde sözcükleri birbirine bağlarken D seçeneğinde cümleleri birbirine bağlamıştır.

CEVAP: D

13. Seçeneklerdeki cümleler incelendiğinde A'da "**için**", B'de "**gibi**", C'de "**kadar**", D'de "**ile**" (kolaylık **ile**) edatlarının kullanıldığı görülür.

Bu edatların cümledeki kullanımlarında herhangi bir benzetme anlamı yoktur. E'deki "**sanki**" edatı ise pencereden bakan adamı "Fatih" isimli kişiye benzetme amacıyla kullanılmıştır.

CEVAP: E

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki sözcük türüne örnek yoktur?

- A) Kimi kime şikâyet edeceksin? (Soru zamiri)
- B) Pek belirgin bir aksanız yok. (Azlık - çokluk zarfı)
- C) Ortaklığa katiyen yanaşmam. (Durum zarfı)
- D) Köprülerin birçoğu onarımda. (Belgisiz sıfat)
- E) Kararı siz verin, ben desteklerim. (Kişi zamiri)

2. "Kızıl Gezegen" diye bilinen ve çapı Dünya'nının yarısı kadar olan Mars, ince bir atmosfere sahiptir.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Edat vardır.
- B) Bir sözcük hem niteleme sıfatı hem belgisiz sıfat almıştır.
- C) İlgî zamirine yer verilmiştir.
- D) Zaman belirteciye örnek gösterilebilir.
- E) Belirtili isim tamlaması kullanılmıştır.

3. Bazılarına göre artık bilgisayarlarla ilgili eskiyen

I II III

bilgilerimizi unutmalyız.

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerin türleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Sıfat	Zarf	Sıfat
B)	Zamir	Zarf	Sıfat
C)	Sıfat	Zarf	Zarf
D)	Zamir	Sıfat	Zarf
E)	Sıfat	Zamir	Sıfat

4. Bütün hikâyesi ilkökul çocuklarının bile anlayacakları "Ben seni döverim." - "Hayır, ben seni döverim." basitliğine indirgenmişti. Hikâyenin başkişi dışındaki tüm karakterleri tek boyutlu "tip"lerden oluşuyordu. Film yine de eğlendiriyordu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İlgî ekiyle türemiş sıfat
- B) Belgisiz sıfat
- C) Durum belirteci
- D) Bağlaç
- E) Belgisiz zamir

5. En erken yaşlanma beyinde başlar. Merkezî sinir sistemindeki hücrelerin yani nöronların kaybına ya da kan akımındaki azalmaya bağlı olarak beyin metabolizmasında değişiklikler görülür. Ortalama kırk yaşından sonra, her yıl beyin hücrelerimizin %1'inin öldüğü düşünülmektedir.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) "en", kendi türünde bir sözcüğü üstünlük yönünden tamamlayan bir zarftır.
- B) "sinir" sözcüğü belirtisiz isim tamlamasında tamlayandır.
- C) "yani" sözcüğü belirtili isim tamlamasında tamlayanı açıklayan bir bağlaçtır.
- D) "ya da" bağlacı cümleleri bağlamıştır.
- E) "her yıl" sözü zaman zarfı görevindedir.

6. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler tür bakımından aynıdır?

- A) Bir bilgisayarın hızı paralel işlem gücü ve bellek kapasitesiyle ölçülür.
- B) Vücuttaki hücreler belirli bir süre bölünüp duraklama dönemine girer, sonra kendilerini yok eder.
- C) Kendisinin de sıradan insanlardan olduğunu, kimi zaman saçma davrandığını hissettirmişti.
- D) Araştırmacıların bazıları vücudu dondurarak hiçbir değişikliğe uğratmadan uzun süre korumayı hedefliyorlar.
- E) Vaktimi disiplinli yazabilmek için düzenliyorum, böylece kendime ayıracak vakit kalıyor.

7. Benim gönlüm çoğunlukla öykünden yana.

Öykünün daha vurucu, daha güçlü bir tür olduğu-

nu düşünüyorum. En ufak bir hatayı belli eden, sınırları olan hatta elinizdeki malzemeyi en iyi

şekilde nasıl kullanacağınızı ince ince hesaplaya-

cağınız bir tür.

Bu parçadaki altı çizili bölümlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) I'inci, belgisiz zamirdir.
 B) II'nci, zaman zarfıdır.
 C) III'üncü, edattır.
 D) IV'üncü, soru zarfıdır.
 E) V'inci, adlaştırmış sıfattır.

8. **Aşağıdakilerin hangisinde "Yazarlığımdan önce de çok iyi bir okurdum." cümlesindeki zarf türlerinden biriyle özdeş bir zarf yoktur?**

- A) Tedavi sürecini çabuk atlatacağınızı biliyorduk.
 B) Tren biletini oldukça makul bir fiyata almışsınız.
 C) Henüz çocuktum, süpürge sesinden bile korkardım.
 D) Biraz huysuz biridir ama seni dinleyecektir.
 E) Siparişiniz kısa süre içinde kargoya teslim edilecek.

9. Çocukluğumdan beri belki ilk defa içim ezilmenden, "Bugün de geçti işte." demeden uykuya daldım.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Bağlaç
 B) Edat
 C) Durum zarfı
 D) Niteleme sıfatı
 E) Zaman zarfı

10. Yürümeye dair konuşma ve yazı kayıtları hayli

eski dönemlere değin uzanıyor olsa da bunların

bugünkü biçimiyle yorumlanmaya başlamasını

Aydınlanma Çağı'nın romantik düşünürü J. J. Rousseau'ya borçluyuz.

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangisi belirteçtir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. "Gibi" **edatıyla oluşan söz öbeği aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir görevde kullanılmıştır?**

- A) Satırlarınız bir sinema filminin kareleri gibi canlanıyor okurun gözünde.
 B) Tren yolculuğunu çoğu kere dünyaların buluşması gibi hayal ederim.
 C) Her şeyi çabucak yapmak, kısaltmak ve zamanı hızlandırmak gibi şeyler öğütüyorlar.
 D) Dünya bir tren ve insanlar zaman zaman orada ömür süren yolcular gibi değerlendirilmiş.
 E) Anlatıcı gibi "Kelimeler seni bana getiremedikten sonra ne işe yarar ki?" diye sorarım ben de bazen.

12. (I) Teknoloji bizi mutlak akla götürür çünkü makinelerin ruhu yoktur. (II) Mutlak aklın ise insanı mutlu edemeyeceğini artık biliyoruz. (III) Oysa teknolojiyi bize hizmet etmesi için icat etmiştik. (IV) Ama bu soğuk makineleri, bize emreden, bizi yönlendiren birer aygıt hâline getiriyoruz. (V) Şimdi soruyorum: Bu kuşatılmışlıktan nasıl kurtulalım?

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede bağlaç vardır.
 B) II. cümlede tamlayanı düşmüş isim tamlaması vardır.
 C) III. cümlede ilgeç öbeğine örnek gösterilebilir.
 D) IV. cümlede birden fazla sıfata yer verilmiştir.
 E) V. cümlede soru zarfı kullanılmıştır.

1.

HATIRLAYALIM:

Belgisiz sıfat, isimlerin öncesinde yer alıp isimleri belirsizlik anlamıyla tamamlayan sıfatlardır.

"**Bazı, birtakım, birçok, birkaç, her, kimi, çoğu, bir, hiçbir, herhangi bir...**" sözcükleri bu şekilde kullanıldığında belgisiz sıfat olur:

D'deki "**birçoğu**" sözcüğü ise belgisiz bir sözcük olmasına rağmen ismin öncesinde yer alıp ismi tamamlamamıştır. Eğer "**birçok köprü**" biçiminde olsaydı belgisiz sıfat olurdu. "**Köprülerin birçoğu**" şeklinde kullanıldığı için bir ismin yerindedir ve belgisiz zamirdir. Yani D'deki cümlede belgisiz sıfat yoktur.

Diğer seçenekleri de inceleyelim:

- A) İsimlerin yerine geçen sözcüklere zamir (adıl) denir. Bu görevi bir soru sözcüğü üstlenmişse "soru zamiri" olur. A'da "**kimi**" ve "**kime**" sözcükleri soru zamiridir.
- B) **Azlık - çokluk zarfları** bir fiilin, fiilimsinin, sıfatın ya da zarfın miktarını, derecesini bildirir. B'deki "**pek**" sözcüğü "belirgin" sıfatının miktarını belirttiği için azlık-çokluk zarfıdır. (**pek** belirgin bir aksan)
- C) **Durum zarfı**, fiili ya da fiilimsiyi durum, nitelik, kesinlik, ihtimal, yineleme gibi anlamlar bakımından tamamlayan zarflardır. C'de "**katiyen**" sözcüğü "**yanaş-**" fiilini kesinlik anlamıyla tamamlayıp durum zarfı olmuştur.
- E) **Zamir**, isimlerin yerine geçen belli sözcüklerdir. Kişilerin yerine geçen "**ben, sen, o, biz, siz, onlar**" sözcükleri de kişi zamiridir. E'de "**siz**" ve "**ben**" sözcükleri kişi zamiridir.

CEVAP: D

2.

HATIRLAYALIM:

Belirteç, "zarf"ın diğer adıdır. **Zaman belirteci**, fiili, fiilimsiyi ya da yüklemi zaman bakımından tamamlayan sözcük ya da sözcük gruplarıdır. "**ne zaman**" sorusuna cevap verir.

Dün yoktun.

Ben gelince konuşuruz.

...

Cümlede zaman belirteci yoktur.

Diğer seçenekleri inceleyelim:

- A) **Edat (ilgeç)**, tek başına anlamı olmayan, cümlede diğer sözcüklerle gruplaşarak cümleye çeşitli anlamlar katan "kadar, için, gibi, göre, ile, dek, dolayı..." gibi sözcüklerdir. Cümlede "**kadar**" sözcüğü edattır.
- B) "**ince bir atmosfer**" tamlamasında "**ince**" sözcüğü atmosferin özelliğini bildiren bir niteleme sıfatıdır. "**bir**" sözcüğü de "atmosfer" ismini "herhangi bir" anlamıyla tamamladığı için **belgisiz sıfattır**. O hâlde "atmosfer" sözcüğü hem niteleme sıfatı hem belgisiz sıfat almıştır.
- C) **İlgi zamiri** isimlerin yerine geçen "-ki"dir. Tamlayan ekinden sonra kullanılır: **Bizimkinden** umudu kestik. (bizim çocuk, bizim iş...)
- Mutfağınki** de boya istiyor. (mutfağın duvarı, mutfağın masası...)
- Cümlede** "... çapı Dünya'nın yarısı ..." bölümünde yer alan "-ki" "**çap**" sözcüğünün yerine geçen bir ilgi zamiridir: "... çapı Dünya'nın **çapının** yarısı ..."
- E) **Belirtili isim tamlaması**, iki isimden ilkinin tamlayan eki (-in, -ın, -ün, -un), ikincisinin iyelik eki almasıyla oluşan sözcük gruplarıdır: geminin güvertesi, suyun sıcaklığı...
- Cümledeki "**Dünya'nın yarısı**" öbeği belirtili isim tamlamasıdır.

CEVAP: D

3. "**Bazılarına**" sözcüğü ismin yerine geçen belgisiz bir sözcük olduğu için **belgisiz zamirdir**.

"**artık**" sözcüğü "**unutmalıyız**" yüklemine zaman anlamı bakımından tamamladığı için **zaman zarfıdır**.

"**eskiyen**" sözcüğü "**bilgiler**" isminin öncesinde yer alıp özelliğini ifade ettiği için **niteleme sıfatıdır**.

HATIRLAYALIM:

İsimlerin öncesine yer alıp onları durum, işaret, sayı, belirsizlik, soru anlamları bakımından tamamlayan sözcüklere **sıfat** denir.

Zamir; isimlerin yerine geçen belli sözcüklerden oluşan bir sözcük türüdür.

Zarf; fiili, fiilimsiyi, sıfatı ve zarfı çeşitli anlamlar bakımından tamamlayan sözcüklerdir.

CEVAP: B

4. A) **İlgi eki**, sıfat yapan ya da bir ismin yerine geçen "-ki" ekidir. A'da "**ilgi ekiyle türemiş sıfat**" ifadesi "-ki"nin sıfat türünde bir sözcük oluşturması demektir. Bu durum "başkişi dışındaki karakterler" bölümünde görülmektedir. "dış" sözcüğü "-ki" ekiyle sıfat olmuştur.

B) **Belgisiz sıfat**, isimlerin öncesinde yer alıp isimleri belirsizlik anlamıyla tamamlayan sıfatlardır.

"**Bazı, birtakım, birçok, birkaç, her, kimi, çoğu, bir, hiçbir, herhangi bir, bütün, tüm...**" sözcükleri bu şekilde kullanıldığında belgisiz sıfat olur.

Parçada "bütün hikâye", "tüm karakterler" ifadelerindeki "**bütün**" ve "**tüm**" sözcükleri belgisiz sıfattır.

C) **Durum belirteci (zarfı)**, fiili ya da fiilimsiyi durum, nitelik, kesinlik, ihtimal, yineleme gibi anlamlar bakımından tamamlayan zarftır.

Son cümledeki "**yine**" sözcüğü durum belirtecidir. "eğlendir-" fiilini "**yineleme**" anlamıyla tamamlamıştır.

D) Tek başına anlamı olmayan, çoğunlukla sözcükleri, sözcük gruplarını bağlama göreviyle kullanılan "ve, çünkü, ile, ama, fakat, de, ne ... ne, ya da, veya..." gibi sözcüklere **bağlaç** denir. Bağlaçlar bağlama görevlerinin dışında cümleye çeşitli anlamlar katma işleviyle de kullanılabilir.

Parçadaki "**bile**", "**de**" sözcükleri bağlaçtır.

E) Zamir, isimlerin yerine geçen özel sözcüklerdir. Zamir, ismin yerinde belirsiz bir anlamla bulunuyorsa belgisiz zamir olur. "**kimse, hiçbir, birkaç, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, şey...**" gibi sözcükler sık sık kullanılan belgisiz zamirlerdendir. **Parçada belgisiz zamir yoktur.**

CEVAP: E

5. A) Zarf türündeki bazı sözcükler kendi türünden bir sözcüğün yani bir zarfın derecesini, üstünlüğünü belirtebilir. Örneğin "**Daha** sert konuştum." cümlesindeki "daha" sözcüğü durum zarfı olan "sert"nin derecesini bildirmektedir.

Parçadaki "**en**" sözcüğü de "**en erken yaşlanma**" bölümünde fiilimsiyi tamamlayan "erken" zarfını üstünlük yönünden tamamlamıştır. A'daki bilgi doğrudur.

B) **Belirtisiz isim tamlamalarında** bir söz öbeği oluşturan iki isimden birincisi tamlayan eki (-in, -ın, -ün, -un) almaz, tamlanan durumundaki ikinci sözcük iyelik eki alır:

beyzbol sopası, su bidonu, reklam yönetmeni...

Parçadaki "sinir" sözcüğü "**sinir sistemi**" şeklindeki belirtisiz isim tamlamasında tamlayandır. "merkezi" sözcüğü tamlamanın sıfatıdır. B'deki bilgi doğrudur.

C) "**yani**" sözcüğü bağlaçtır. "**hücrelerin yani nöronların kaybı**" bölümünde "hücrelerin kaybı" şeklindeki belirtili isim tamlamasında tamlayanı (hücrelerin) açıklamıştır. C'deki bilgi doğrudur.

D) "**ya da**" bağlaçtır. **Ancak** parçada cümleleri değil, "nöronların kaybına" ve "kan akımındaki azalmaya" şeklindeki sözcük gruplarını bağlamıştır. D'deki bilgi yanlıştır.

E) "**her yıl**" sözü "her yıl beyin hücrelerimizin %1'inin öldüğü" bölümünde "öldüğü" fiilimsisini zaman bakımından tamamladığı için zaman zarfı görevindedir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

UYARI:

Bir sözcük, türü yönüyle incelenecekse sözcüğün fiil, fiilimsi, isim, sıfat, zarf, zamir, edat, bağlaç olup olmadığına bakılır.

Buna göre seçenekleri inceleyelim:

A'da "**paralel**" sözcüğü "işlem" isminin sıfatı, "**bellek**" sözcüğü isimdir. "bellek kapasitesi" şeklinde belirtisiz isim tamlaması kurmuştur.

B'de "**belirli bir süre**" sözü "bölünüp" fiilimsisinin zarfı, "**duraklama**" sözcüğü fiilimsidir.

C'de "**sıradan**" sözcüğü "insanlar" isminin sıfatı, "**kimi zaman**" sözü "davrandığını" fiilimsisini etkileyen zaman zarfıdır.

D'de "**bazıları**" sözcüğü "araştırmacıların bazıları" tamlamasında belgisiz zamirdir. "**hiçbir**" sözcüğü "hiçbir değişiklik" şeklinde kullanılmış, ismin önünde yer alarak ismi belirtmiş bir belgisiz sıfattır.

E'de ise "**disiplinli**" sözcüğü "yazabilmek" fiilimsisine bağlı, "**böylece**" sözcüğü yüklemi tamamlayan bir zarftır. Yani E'de altı çizili sözcükler aynı türdedir.

CEVAP: E

7. **A'daki bilgi yanlıştır.** Çünkü "çoğunlukla" sözcüğü cümlelerin yüklemine "zaman" anlamı bakımından tamamladığı için zaman zarfıdır. Oysa belgisiz zamir, isimlerin yerine belirsizlik anlamıyla geçen "kimse, hiçbiri, birkaçı, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, şey..." gibi özel sözcüklerdir.

B'deki bilgi yanlıştır. Çünkü "daha" sözcüğü "**daha** vurucu ... bir tür" bölümünde "vurucu" sıfatının üstünlüğünü bildirmiştir. **Sıfatları derecelendiren, üstünlük bakımından tamamlayan sözcükler azlık - çokluk (miktar) zarfıdır.** "daha"nın zaman zarfı olabilmesi için yüklemi "Daha uyanmadı." cümlesinde olduğu gibi zaman bakımından tamamlaması gerektirdi.

C'deki bilgi yanlıştır. Çünkü "hatta" sözcüğü edat değil, bağlaçtır.

E'deki bilgi yanlıştır. Çünkü **adlaşmış sıfat**, bir niteleme sıfatının, ismini düşürüp tek başına ismin görevini de üstlenmesiyle oluşur. Örneğin "**Merhametsizlere burada yer yok.**" cümlesinde "merhametsiz insanlar" şeklindeki sıfat tamlamasında isim düşüp "merhametsiz" sıfatı tek başına kaldığı için adlaşmış sıfattır. Buna göre "**ince ince**" ikilemesi adlaşmış sıfat olamaz, cümlede "hesaplayacağınız" fiilimsisinin durumunu bildiren bir **durum zarfıdır**.

D'deki bilgi ise doğrudur. Çünkü bir soru sözcüğü olan "**nasıl**", fiilimsinin anlamını soru bakımından tamamlamıştır: "**nasıl kullanacağınızı**". Cümleye soru anlamı katmamış olması durumu değiştirmez.

CEVAP: D

8. "Yazarlığımdan önce de çok iyi bir okurdum." cümlesinde iki çeşit zarf vardır:

"**yazarlığımdan önce**" yüklemle anlamını zaman bakımından tamamladığı için zaman zarfıdır.

"**çok**" sözcüğü "iyi bir okur" şeklindeki sıfat tamlamasında "iyi" sıfatının miktarını bildirdiği için azlık - çokluk (miktar) zarfıdır.

UYARI:

Zarflar, fiil ve fiilimsiler dışında sıfatları ve zarfları da etkileyen bir sözcük türüdür.

Buna göre seçeneklerdeki cümleler arasında zaman zarfı ve miktar zarfı içermeyen cümle aranmalıdır.

- B) "**oldukça**", sıfat türündeki "makul" sözcüğünü tamamlamış bir miktar zarfıdır.
C) "**henüz**" sözcüğü zaman zarfıdır.
D) "**biraz**", sıfat türündeki "huysuz" sözcüğünü tamamlamış bir miktar zarfıdır.
E) "**kısa süre içinde**" zaman zarfıdır.

Ancak A'daki "**çabuk**" sözcüğü "atlatacağınızı" fiilimsisini durum yönünden tamamlamış, durum zarfı olmuştur.

CEVAP: A

9. A) "Bugün de geçti işte." cümlesindeki "**de**" bağlaçtır.
B) "**Çocukluğumdan beri**" ifadesindeki "beri" sözcüğü edattır. Kendisinden önceki isimle bir söz öbeği oluşturup cümlede **zaman zarfı (E)** oluşturmuştur.
C) Cümlelerin yüklemi olan "uykuya daldım" bölümüne "**nasıl**" sorusu yöneltildiğinde cevap olan "**içim ezilmeden**" ve "**Bugün de geçti işte. demeden**" bölümleri durum zarfıdır. Ayrıca "içim ezilmeden" zarf-fiilinin durumunu ifade eden "**ilk defa**" da durum zarfıdır. Cümledeki "belki" sözcüğü de ihtimal anlamı bir durum zarfıdır.

Ancak cümlede **niteleme sıfatı yoktur**. Cümledeki tek sıfat "**ilk**" sözcüğüdür. O da "defa" ismine bağlı bir **sayı sıfatıdır**.

CEVAP: D

10.

HATIRLAYALIM:

Belirteç (zarf) fiil ve fiilimsi türünde sözcükleri durum, zaman, miktar, soru, yer - yön bakımından tamamlayan; sıfat ve zarf türündeki sözcüklerin de miktarını, derecesini, üstünlüğünü bildiren sözcüklerdir.

Durum zarfları
Zaman zarfları
Miktar (azlık - çokluk) zarfları
Yer-yön zarfları
Soru zarfları

Buna göre "**hayli**" sözcüğü **miktar (azlık - çokluk) zarfıdır**. "**hayli eski dönemler**" bölümünde "**eski**" sıfatının miktarını bildirerek zarf olmuştur.

Diğer sözcüklerin türlerini inceleyelim:

I. "**ve**" bağlaçtır.

III. "**değin**" sözcüğü edattır. Kendisinden önceki sözcükle gruplaşmış, cümleye zaman anlamı katan bir söz öbeği kurmuştur.

IV. "**bugünkü**" ilgi ekiyle (-ki) türemiş bir sıfattır: bugünkü biçim

V. "**romantik**" sözcüğü "düşünür" isminin niteliğini bildiren bir niteleme sıfatıdır.

CEVAP: B

11.

HATIRLAYALIM:

- **Edat (ilgeç)**, tek başına anlamı olmayan, cümlede diğer sözcüklerle gruplaşarak cümleye çeşitli anlamlar katan "kadar, için, gibi, göre, ile, dek, dolayı..." gibi sözcüklerdir.
- Edatın yer aldığı söz grubu cümlede sıfat ya da zarf görevinde kullanılabilir.

Soruda "gibi" edatının oluşturduğu söz öbeğinin görevi incelenecektir:

A) "**bir sinema filminin kareleri gibi**" grubu "**canlan-**" fiilinin özelliğini bildirerek durum zarfı görevinde kullanılmıştır.

B) "**dünyaların buluşması gibi**" grubu "**hayal et-**" fiilinin özelliğini bildirerek durum zarfı görevinde kullanılmıştır.

D) "**zaman zaman orada ömür süren yolcular gibi**" grubu "**değerlendiril-**" fiilinin özelliğini bildirerek durum zarfı görevinde kullanılmıştır.

E) "**anlatıcı gibi**" grubu "**sor-**" fiilinin özelliğini bildirerek durum zarfı görevinde kullanılmıştır.

Bu cümlelerin hepsinde "gibi" ile oluşan söz öbeği fiile sorulan "nasıl" sorusuna cevap verdiği için durum zarfı görevindedir.

Ancak C'de "**her şeyi çabucak yapmak, kısaltmak ve zamanı hızlandırmak gibi**" grubu "**şey**" zamirinin özelliğidir. İsme / zamire sorulan "nasıl" sorusuna cevap vermektedir. Yani **sıfat görevi** üstlenmiştir.

CEVAP: C

12. I. Sözcükleri, sözcük gruplarını, cümleleri bağlama göreviyle kullanılan ve çoğunlukla tek başına anlamı olmayan sözcüklere "**bağlaç**" denir. I. cümledeki "**çünkü**" bağlaçtır. A'daki bilgi doğrudur.

II. **Tamlayanı düşmüş isim tamlaması**, başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" şeklindeki tamlayanlardan birini alan sözcükler için kullanılır. Çünkü bu sözcükler yapısal ve anlamsal olarak bir isim tamlamasında birinci sözcük olan tamlayanın düşüp tamlanan unsurun tek başına kalması olarak ifade edilebilir:

Fikri değişmedi. > (onun) fikri

Gönlümden öyle geçmişti. > (benim) gönlüm

II. cümlede böyle bir sözcük yoktur.

III. "**için**" sözcüğü **ilgeç** yani edattır. Cümlede "**bize hizmet etmesi için**" şeklinde bir söz öbeği kurmuştur: ilgeç öbeği.

C'deki bilgi doğrudur.

IV. "**bu soğuk makineler**" bölümünde "makine" sözcüğüne gelen "bu" işaret sıfatı, "soğuk" niteleme sıfatıdır. "**bize emreden, bizi yönlendiren birer aygıt**" bölümünde "aygıt" sözcüğüne bağlı "bize emreden, bizi yönlendiren" niteleme sıfatı, "birer" sayı sıfatıdır.

D'deki bilgi doğrudur.

V. "**nasıl**" sözcüğü "kurtul-" fiiliyle ilgili, fiilin durumunu soran bir soru sözcüğü olarak **soru zarfıdır**. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: B

1. Çocuk, babasının yüz ifadelerinden, ses tonundan ve diğer işaretlerinden onun duygularını nasıl okuyacağını öğrenir.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Bağlaç
B) Zincirleme isim tamlaması
C) Niteleme sıfatı
D) Soru zarfı
E) Şahıs zamiri

2. I. Biraz sonra hep beraber karşıdaki tekneye kadar yüzeceğiz.
II. Güneş bu mevsim yedi buçuk sekiz gibi gösterir yüzünü.
III. Bahara doğru bahçeyi elden geçiririz illaki.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangilerinde edat grubu bir eylemin zamanını bildirmektedir?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

3. Sen orada dalından koparılmış zerdali gibi dur
Ben burada zerdalisiz dal gibi durayım

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Benzetme edati
B) Türemiş sıfat
C) Şahıs zamiri
D) İşaret sıfatı
E) Basit isim

4. "Dış dünyayı zaman zaman hayatımızdaki en etkin kuvvet olarak algılarız." **cümlesiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) İlgî ekiyle türemiş sıfat vardır.
B) Üstünlük belirtecine yer verilmiştir.
C) İkileme sıfat görevindedir.
D) Gövdeden türemiş sözcük vardır.
E) Belirtme hâl eki almış sözcük bir sıfat tarafından nitelenmiştir.

5. Ben bir dere yatağının
En kıvrımlı yeriyim
Bilemem nerelerden
Akar da usul usul
Su gelir yara değer
Değdikçe eririm

Bu dizelerle ilgili olarak,

- I. İkileme bir fiili durum yönünden tamamlamıştır.
II. "en" sözcüğü bir zarfın derecesini bildirmektedir.
III. Soru zamiri kullanılmıştır.
IV. Zincirleme isim tamlamasına yer verilmiştir.
V. Bağlaç vardır.

yargılarından hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Büyüklükler "Aynaya çok bakma, aynanın ardına düşersin." der ama ben yine bakmaya devam ettim. Bu bakmalarımı kibir zannedenler oldu. Oysa ben "ötekim'i keşfetmiştim. Onunla tanışmaktaydım.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tekrarlama anlamlı durum belirteci vardır.
B) Adlaşmış sıfat kullanılmıştır.
C) Niteleme sıfatına yer verilmiştir.
D) Hem edat hem bağlaç vardır.
E) Zamir türünde sözcük birden fazladır.

7. Ağladı mı ne, gözlerinde bir ara

I

Gözleri kadar iri göller birikti gizlice

II

III

Süzülüp sonra dalgınlığından usulca

IV

İndi bir kent meydanına o göller ince ince

V

Bu dizelerdeki altı çizili bölümlerden hangisi bir sıfatın anlamını tamamlayan zarftır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Yürümenin bilinçli bir kültürel faaliyet olarak görülmesi Avrupa'da yalnızca birkaç yüzyıl önce-sine dayanır. Bu tarih, çeşitli kişilerin on sekizinci yüzyılda yaptıkları yürüyüşlerle başlamıştır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Sayı sıfatı
B) Belgisiz sıfat
C) Adlaşmış sıfat
D) İşaret sıfatı
E) Niteleme sıfatı

9. Ben sosyal medyanın gerçeği yansıttığını

I

düşünmüyorum. Bu ortamın ani tepkilere açık ve anonim yapısı insanların, tepkilerini bir süzgeçten

II

III

geçirmeden daha fevri ve ilkel biçimlerde ortaya

IV

koymasına yol açıyor. İnsanlar sosyal medyayı âdeta bir arınma, duygularını boşaltma mekânı

V

olarak kullanıyorlar.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi bir isim tamlamasının tamlanan unsurudur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. (I) Yazmak dertlendirmek gibi bir hâl alıyor çoğu-nun dilinde. (II) Derdiniz yoksa da dert sahibi oluyorsunuz. (III) Oysa derdi şerbet tadında sunmak mümkün. (IV) Melodramı bıkırtıcı boyuta ulaştırmamak gerek. (V) İnsanın dünyasını dilin doğallığı içinde aktarmalıyız.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede belgisiz adıl kullanılmıştır.
B) II. cümlede belirtisiz ad tamlaması vardır.
C) III. cümlede bağlaca yer verilmiştir.
D) IV. cümlede niteleme ön adı yapıca türemiştir.
E) V. cümlede ilgeç vardır.

11. Herkes bir yere yetişmeye çalışıyor. Hepimizin ardından atlı kovalıyor sanki. Bu doğru ama durduğumuzda yine sabit bir kimlikle sağlam gelecek planları yapamıyoruz. Zamanın her dokunuşunda cıva gibi dağılıp gidiveriyoruz.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bağlaç cümleleri bağlama göreviyle kullanılmıştır.
B) Tamlayan görevinde belgisiz zamir vardır.
C) "kimlik" sözcüğü birden fazla niteleme sıfatı almıştır.
D) "gibi" edatıyla oluşan söz grubu zarf görevindedir.
E) "sağlam" sözcüğü belirtisiz isim tamlamasını nitelemiştir.

12. Şehir bütün zamanlara tepeden bakıyor gibi.

I

İnsan da kendini orada "yüksek" yani özgür hissediyor.

II

III

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin türleri aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A) İsim	İsim	Zamir	Edat
B) Zamir	Zamir	Sıfat	Bağlaç
C) Sıfat	Sıfat	Zamir	Bağlaç
D) Sıfat	Sıfat	Sıfat	Edat
E) Zamir	Zamir	Zamir	Edat

13. Bize tüm kahramanlarımızı derhâl öldürmemizi

I

II

öğütleyen modern dünyanın kendi plastik

III

IV

kahramanlarını gözümüzün önünden çekmemesine ne diyeceksiniz?

V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangileri tür bakımından aynıdır?

- A) I ve III B) I ve V C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

1. A) "ve" sözcüğü cümlede sözcük gruplarını bağlama göreviyle kullanılan bir **bağlaçtır**: "ses tonundan ve diğer işaretlerinden"
- B) En az üç ismin tamlayan ve tamlanan ekleriyle birbirine bağlanarak oluşturduğu sözcük grubu, **zincirleme isim tamlamasıdır**. Cümlede "babasının yüz ifadeleri" ve "babasının ses tonu" şeklinde zincirleme isim tamlamaları vardır:

babasının yüz ifadeleri, ses tonu (tamlayan ortak):

babasının yüz ifadeleri

babasının ses tonu

EK BİLGİ

Cümlede ayrıca "babasının işaretleri" belirtili isim tamlamasıdır. Tamlayan ile tamlanan arasındaki "diğer" sözcüğü sıfat olduğu için isim tamlamasına dâhil değildir.

- D) Cümlede "nasıl" sözcüğü "okuyacağını" fiilimsisinin anlamını tamamlayan bir soru sözcüğü olarak soru zarfıdır.

Soru zarfı, fiili ya da fiilimsiyi soru anlamıyla tamamlayan soru sözcükleridir. Soru zarfları fiilin ve fiilimsinin durumunu, zamanını, miktarını, sebebini sorar. Ancak soru zarfı, diğer soru sözcüklerinde de olduğu gibi cümleye soru anlamı katmak zorunda değildir:

Nasıl geldin? / **Ne zaman** anlaştığınızı bilmiyor. / **Ne kadar** korktuğunu anlatamam. / **Neden** beklemedin? / **Ne** gülüyorsunuz? / **Niçin** susması gerektiğini anlamaz.

- E) Kişilerin yerinde kullanılan "ben, sen, o, biz, siz, onlar" sözcükleri **kişi (şahıs) zamiridir**. Cümledeki "onun" sözcüğü buna örnektir.

A, B, D ve E'deki ifadelerle parçada örnek gösterilmektedir. Ancak parçada niteleme sıfatı yoktur.

Niteleme sıfatı isimleri durum, renk, biçim gibi özellikler bakımından tamamlayan sıfatlardır: kırık cam, çekilmez insan, yuvarlak masa...

Parçada "diğer" sözcüğü işaret anlamlı bir sıfattır.

CEVAP: C

2. HATIRLAYALIM:

- Bir edat grubunun, eylemin zamanını bildirmesi, edatla oluşmuş sözcük grubunun zaman zarfı olması demektir.

- Edatları hatırlayalım:

Edat (ilgeç), tek başına anlamı olmayan, cümlede diğer sözcüklerle gruplaşarak cümleye çeşitli anlamlar katan "kadar, için, gibi, göre, ile, dek, dolayı..." gibi sözcüklerdir.

I. cümlede "kadar", II. cümlede "gibi", III. cümlede "doğru" sözcükleri edattır. Oluşturdukları sözcük gruplarını inceleyelim:

- I. "karşıdaki tekneye kadar" grubu, yüzmek eylemiyle ilgili bir mesafe bilgisi içermektedir. Zaman anlamı taşımaz.
- II. "yedi buçuk sekiz gibi" grubu, "güneşin yüzünü göstermesi" eyleminin zamanını bildirmektedir.
- III. "bahara doğru" grubu, "elden geçirmek" eyleminin zamanını bildirmektedir.

CEVAP: E

3. A) **Benzetme edatı** "gibi" sözcüğüdür. Cümlede "zerdali gibi", "dal gibi" sözlerinde vardır.

- B) Sıfat, isimlerin önünde kullanılarak onların niteliğini bildiren ve onları işaret, sayı, belirsizlik, soru bakımından tamamlayan sözcüklerdir. Bir sıfatın türemiş olması, yapım eki alması demektir.

Buna göre önce parçadaki sıfatlar bulunmalıdır:

"dalından koparılmış" sözü "zerdali"nin niteleme sıfatıdır. İki sözcükten oluştuğu için birleşiktir.

"zerdalisiz" sözcüğü ise "dal"ın niteleme sıfatıdır. İsimden isim yapan "-sız" ekiyle türetilmiştir.

- C) Kişilerin yerinde kullanılan "ben, sen, o, biz, siz, onlar" sözcükleri şahıs (kişi) zamiridir. Cümledeki "sen", "ben" sözcükleri şahıs zamiridir.

- E) **Basit isim**, herhangi bir yapım eki almamış isimdir. Cümledeki isimler olan "dalından", "zerdali", "dal" sözcüklerinin üçü de basit yapıdır.

- D) İşaret anlamlı "bu, şu, o, öteki, beriki..." gibi sözcükler bir ismin önüne gelerek o ismi işaret ederse işaret sıfatı olur.

Cümlede işaret sıfatı yoktur. "orada" ve "burada" sözcükleri **işaret zamiridir** çünkü isimlerin yerine geçmiştir.

CEVAP: D

4. A) **İlgi eki** "-ki"dir. İlgi ekiyle türemiş sıfat, bir sözcüğün "-ki" eki alarak sıfat görevinde kullanılmasıdır: camdaki iz, sorudaki ayrıntı, geçenki tartışma...

Cümlede "**hayatımızdaki** en etkin kuvvet" ifadesinde "-ki" ekini alan "hayatımız" sözcüğü "kuvvet" in sıfatıdır. Bu bakımdan "hayatımızdaki" sözcüğü ilgi ekiyle türemiş sıfattır. A'daki bilgi doğrudur.

- B) **Üstünlük belirteci**, sıfatları ya da zarfları üstün olma yönüyle derecelendiren "daha, en" sözcükleridir. "en" sözcüğüne "en üstünlük belirteci" de denir.

Cümlede üstünlük belirteci olarak "en" kullanılmıştır. "**en** etkin kuvvet" ifadesinde "etkin" sıfatının derecesini bildirmiştir. B'deki bilgi doğrudur.

- C) Cümledeki "**zaman zaman**" ikilemesi bir ismin özelliğini ifade etmediği için sıfat değildir, "algıla-" fiilinin zamanını bildirdiği için zarftır. C'deki bilgi yanlıştır.

- D) Bir sözcüğün yapım eki almış hâli **gövdedir**. "**Gövdeden türeme**" ifadesi de yapım eki alan bir sözcüğün başka bir yapım eki daha almasıdır.

"algılarız" sözcüğü gövdeden türemiştir: "al- > algı > algıla-"

D'deki bilgi doğrudur.

- E) **Belirtme hâl eki**, sözcüğün nesne görevinde kullanılmasını sağlayan, ona belirlilik anlamı katan "-i" ekidir. "dünyayı" sözcüğü belirtme hâl eki almıştır ve "dış" sözcüğü tarafından nitelenmiştir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: C

5. I. "**usul usul**" ikilemesi "ak-" fiilinin durumunu bildirmiştir.

- II. "**en**" sözcüğü "en kıvrımlı yer" ifadesinde zarfın değil, "kıvrımlı" sıfatının derecesini bildirmektedir. II'deki bilgi yanlıştır.

- III. Bir ismin yerinde kullanılan soru sözcükleri soru zamiridir. "**nerelerden**" sözcüğü buna örnektir.

- IV. En az üç ismin tamlayan ve tamlanan ekleleriyle birbirine bağlanarak oluşturduğu sözcük grubu, **zincirleme isim tamlamasıdır**. "Ben bir dere yatağının / En kıvrımlı yeriym" dizeslerinde "**dere yatağının yeri**" bölümü zincirleme isim tamlamasıdır.

- V. "Akar da usul usul" dizesindeki "**da**" bağlaçtır.

CEVAP: B

6. A) **Durum belirteci** (zarfı) fiilin ya da fiilimsinin nasıl gerçekleştiğini yani durumunu bildirdiği gibi bu sözcükleri ihtimal, kesinlik, tekrarlama gibi anlamlar bakımından da tamamlar. Parçada "yine bakmaya devam ettim" bölümünde "**yine**" sözcüğü fiilimsiyi tekrarlama / yineleme anlamıyla tamamlamıştır. A'daki bilgi doğrudur.

- B) **Adlaşmış sıfat** bir niteleme sıfatının, ismini düşürüp tek başına kalmasıyla oluşur: seven çocuklar > sevenenler...

Parçadaki "**büyükler**" ve "**zannedenler**" sözcükleri adlaşmış sıfattır:

büyük insanlar > büyükler

zanneden kişiler > zannedenler

B'deki bilgi doğrudur.

- C) **Niteleme sıfatı**, isimleri durum, renk, biçim gibi özellikler bakımından tamamlayan sıfatlardır: koca çınar, sebepsiz sıkıntı, farklı düşünceler...

Parçada niteleme sıfatı yoktur. C'deki bilgi yanlıştır.

- D) "**ama**" ve "**oysa**" sözcükleri bağlaç, "onunla" sözcüğündeki "ile (-la)" edattır. D'deki bilgi doğrudur.

- E) **Zamir**, isimlerin yerine geçen belli sözcüklerdir. Parçada "**ben**", "**onun**" sözcükleri kişi zamiri, "**ötekim**" işaret zamiridir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: C

7.

Zarf türünde bir sözcük sadece fiilin, fiilimsinin değil; sıfatın ve zarfın da anlamını tamamlayabilir.

Soruda sıfatın anlamını tamamlayan zarf aranacaktır.

Dizeleri cümle olarak düşünerek altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- I. **bir ara** > "Gözlerinde bir ara ... birikti." > "birik-" fiilini etkileyen bir zaman zarfıdır.

- II. **gözleri kadar** > "gözleri kadar iri göller" bölümünde "iri" sözcüğü "göller" in sıfatıdır. "iri" nin miktarı "gözleri kadar" ile ifade edilmiştir. Yani "gözleri kadar" "iri" sıfatının anlamını tamamlayan bir zarftır.

- III. **"gizlice"** sözcüğü "birik-" fiilini etkileyen bir durum zarfıdır.

- IV. **"usulca"** sözcüğü "süzülüp" fiilimsisini etkileyen bir durum zarfıdır.

- V. **"ince ince"** ikilemesi "in-" fiilini etkileyen bir durum zarfıdır.

CEVAP: B

8.

HATIRLAYALIM:

Sıfat, isimlerin önüne gelip onları niteleyen ya da belirten sözcüklerdir.

- İsmın önüne gelip ismin karşıladığı varlığın niteliğini ifade eden sıfatlara **niteleme sıfatı** denir. Niteleme sıfatları çoğunlukla "nasıl" sorusuna cevap verir; renk, durum, biçim gibi özellikleri ifade eder.
- **Belirtme sıfatları** ise işaret sıfatları, belgisiz sıfatlar, sayı sıfatları ve soru sıfatları olmak üzere dört çeşittir.
- **Sayı sıfatları** da kendi içinde asıl sayı, sıra sayı, üleştirme sayı ve kesir sayı sıfatı olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

Buna göre

- A) "on sekizinci" sözü, "yüzyıl" isminin sıra sayı sıfatıdır: **on sekizinci yüzyıl**
- B) "birkaç", "yüzyıl" isminin belgisiz sıfatıdır: **birkaç** yüzyıl
- "bir", "faaliyet" isminin belgisiz sıfatıdır: **bir** (herhangi bir) faaliyet
- D) "bu", "tarih" isminin işaret sıfatıdır: **bu tarih**
- E) "**bilinçli**" ve "**kültürel**" sözcükleri "faaliyet" isminin, "çeşitli" sözcüğü "kişiler" isminin niteleme sıfatıdır: **bilinçli bir kültürel faaliyet, çeşitli kişiler**

"**Adlaşmış sıfat**" bir niteleme sıfatının, ismini düşürüp tek başına kalmasıyla oluşur: Popüler kitaplara ilgi fazlaydı. > Popülerlere ilgi fazlaydı.

Parçada adlaşmış sıfat yoktur.

CEVAP: C

9.

HATIRLAYALIM:

İsim (ad) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.

- **Belirtili isim tamlamasında** tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır: esaretin bedeli, çiftliğin giderleri...
- **Belirtisiz ad tamlamalarında** tamlayan, tamlanan eki almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur: kalp ağrısı, sebze yetiştiricisi...
- **Zincirleme isim tamlamasında** bir belirtili ya da belirtisiz isim tamlamasının tamlayan ya da iyelik eklerinden uygun olanıyla başka bir isme bağlandığı görülür: kar tatili söylentisi, çocuğun dikkat eksikliği...

Soruda "isim tamlamasının tamlanan unsuru" aranacaktır. Tamlanan ikinci sözcüktür.

II. sözcük olan "**yapısı**", "**ortamın yapısı**" şeklinde bir belirtili isim tamlamasında tamlanandır.

Ancak "**medya**" sözcüğü isim tamlamasında değil, "**sosyal medya**" şeklinde bir sıfat tamlamasında tamlanandır.

"**süzgeçten**", "**biçimlerde**" ve "**duygularını**" sözcükleri de bir isim tamlaması oluşturmamıştır.

CEVAP: B

10. A) **Belgisiz adıl (zamir)**, isimlerin yerine belirsizlik anlamıyla geçen adılardır. "kimse, hiç-biri, birkaçı, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, şey..." gibi sözcükler sık sık kullanılan belgisiz zamirlerdendir. I. cümlede "çoğunun" sözcüğü belgisiz adıldır.
- B) **Belirtisiz ad tamlamalarında** tamlayan, tamlayan eki "-in (-ın, -ün, -un)" almaz; sadece tamlananda iyelik eki bulunur: kış güneşi, kum saati, apartman aidatı... II. cümledeki **"dert sahibi"** belirtisiz isim tamlamasıdır.
- C) Tek başına anlamı olmayan, çoğunlukla sözcükleri, sözcük gruplarını bağlama göreviyle kullanılan "ve, çünkü, ile, ama, fakat, de, ne ... ne, ya da, veya..." gibi sözcüklere **bağlaç** denir. III. cümlede **"oyşa"** sözcüğü bağlaçtır.
- D) **Niteleme ön adı** (niteleme sıfatı) ismin önüne gelip ismin karşıladığı varlığın niteliğini ifade eden sıfatlardır. IV. cümlede **"bıktırıcı"** sözcüğü "boyut" ismini nitelemiştir. "bık-tır-ıcı" sözcüğü yapım ekleri aldığı için **yapıca türemiştir**. D'deki bilgi doğrudur.
- E) **Edat (ilgeç)**, tek başına anlamı olmayan, cümlede diğer sözcüklerle gruplaşarak cümleye çeşitli anlamlar katan "kadar, için, gibi, göre, ile, dek, dolayı..." gibi sözcüklerdir.
- V. cümlede ilgeç (edat) yoktur.

CEVAP: E

- D) **"gibi"** edatıyla oluşan **"cıva gibi"** söz grubu, "dağılıp" fiilimsisinin durumunu ifade eden bir durum zarfıdır. D'deki bilgi doğrudur.
- E) **"gelecek planı"** belirtisiz isim tamlamasıdır. **"sağlam"** sözcüğü bu tamlamayı nitelediği için E'deki bilgi de doğrudur.

CEVAP: C

12. **"bütün"** sözcüğü "zaman" isminin önünde, ismi belirsizlik anlamıyla tamamlayarak sıfat tamlaması kurmuştur. **Belgisiz sıfattır**.
- İşaret anlamlı bir sözcük olan **"orada"** bir ismin yerinde kullanıldığı için **işaret zamiridir**.
- "yani"** sözcüğü **bağlaçtır**.

HATIRLAYALIM:

Belgisiz sıfat, isimlerin öncesinde yer alıp isimleri belirsizlik anlamıyla tamamlayan sıfatlardır.

"Bazı, birtakım, birçok, birkaç, her, kimi, çoğu, bir, hiçbir, herhangi bir..." sözcükleri bu şekilde kullanıldığında belgisiz sıfat olur:

Zamir, isimlerin yerine geçen belli sözcüklerdir. **İşaret zamiri**, isimlerin yerine geçen "o, bu, şu, öteki, beriki, orada, buranın, şuraya..." gibi işaret sözcükleridir.

CEVAP: C

11. A) Parçada "ama" bağlacı, "Bu doğru (dur)." ile "Durduğumuzda yine sabit bir kimlikle sağlam gelecek planları yapamıyoruz." cümlelerini bağlamıştır. A'daki bilgi doğrudur.
- B) Parçada **"herkes"**, **"hepimizin"** sözcükleri belgisiz zamirdir. İsimlerin yerinde belirsizlik anlamıyla kullanılmıştır. "hepimizin" sözcüğü "hepimizin ardı" belirtili isim tamlamasında tamlayan yani birinci sözcük görevindedir. B'deki bilgi doğrudur.
- C) **"kimlik"** sözcüğü cümlede "sabit bir kimlik" tamlamasında yer almış bir isimdir. "sabit" sözcüğü tarafından nitelenmiş, "herhangi bir" anlamındaki "bir" sözcüğü ile belirtilmiştir. "sabit" niteleme sıfatı, "bir" belgisiz sıfat olarak "kimlik" sözcüğünü etkilediği için sözcüğün "birden fazla niteleme sıfatı" aldığına yönelik bilgi doğru değildir. C'deki bilgi yanlıştır.

13. Bir sözcük, türü yönüyle incelenecekse sözcüğün fiil, fiilimsi, isim, sıfat, zarf, zamir, edat, bağlaç olup olmadığına bakılır.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- I. **bize** > Kişi zamiridir.
- II. **derhâl** > "öldür-" fiilini etkileyen bir zaman zarfıdır.
- III. **dünyanın** > "dünyanın kendi kahramanları" isim tamlamasında tamlayan görevinde bir isimdir.
- IV. **plastik** > "kahramanlar" isminin niteliğini bildiren bir niteleme sıfatıdır.
- V. **ne** > Söylenen sözlerin yerine geçen bir soru sözcüğü olduğu için soru zamiridir.

I ve V. sözcükler zamir türündedir.

CEVAP: B

1. Rakımın yükselmesiyle beraber karlar da görünmeye başlıyor. Önce yolun, kuzeye bakan
I
yamaçları, sonra güneş görmeyen yerler...
On dakikaya kalmadan beyaz,
II
tek hâkim renk olarak karşımıza dikiliyor.
III
Artık karlı bir yolda ilerlemeye çalışıyoruz.
IV
Bir müddet sonra aracımız ilerleyemeyecek
V
duruma geliyor.
- Bu parçadaki altı çizili sözcük gruplarından hangisi bir eylemi durum yönünden tamamlamıştır?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) Yayla oluklarından su içen büyük bir koyun sürüsüne rast geldik. (II) Bir arkadaşımızın şaşırıcı doğallığı çobanla ahbaplık kurmamızı sağladı. (III) Sonra baktık ki bu girişken arkadaş ona telefon numarasını veriyor. (IV) Durumu endişe dolu bakışlarla seyrediyorduk. (V) Çünkü şehirde kazandığımız alışkanlıklardan biri de olabildiğince temkinli davranmaktı.
- Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde isim tamlamasını niteleyen bir sıfat vardır?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. "Şiir bir savaş uçağını düşüremez belki fakat pilotun düşüncelerini değiştirebilir." **cümlesiyle ilgili;**
- I. Belirtisiz isim tamlamasının tamlanan unsuru yapıcı türemiştir.
II. Belirteç kullanılmıştır.
III. Soyut isim belirtilen isim tamlamasında tamlanandır.
IV. Sayı sıfatı vardır.
V. Bağlaca yer verilmiştir.
- ifadelerinden hangisi söylenemez?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Çözülen bir demetten indiler birer birer
Bırak, yorgun başları bu taşlarda uyusun
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler
- Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**
- A) Ön ad görevinde kullanılan pekiştirilmiş sözcük vardır.
B) Tamlayanı düşmüş bir ad tamlamasına yer verilmiştir.
C) İkileme belirteç görevindedir.
D) İşaret adlı kullanılmıştır.
E) Belgisiz ön ad vardır.

5. Ne doğan güne hükmüm geçer
Ne hâlden anlayan bulunur
Ah aklımdan ölümüm geçer
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur
- Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?**
- A) Bağlaç B) Adlaşmış sıfat
C) Soyut isim D) Ünlem
E) Edat

6. **Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler tür bakımından aynı değildir?**
- A) Kabuğundan çıkmaya pek cesaret edemez. Vazgeçip geri döneceğini tahmin etmişim.
B) Böyle bir zamanda en iyisi susmaktır. "Hayır!" deyişine kayıtsız bir hâl eşlik ediyordu.
C) Hiçbiri bir iki dize bile ezberlememiş. Tahammülünüz hangi eşikte tükenecek?
D) Sayfaları aman dikkatli kontrol edin. Hayda! Nasıl bir soru bu şimdi?
E) Gürültüye rağmen bir yol bulup anlaştık. Görüldüğü kadar sakın biri değildir.

7. Adın yerini tutan bir sözcüğün sıfat tamlamasında tamlanan olabilmesine,
- Tüm o süslü ifadeler hepimizi etkilemiş.
 - Bir sözün derinliğini herkes anlayamıyor işte.
 - Genel olarak ölçülü birisiniz gibi görünüyor.
 - Biraz da güzel şeylerden konuşalım.
 - Şu ya da bu şekilde birçoğu kendisini kurtardı.
- cümlelerinin hangilerinde örnek gösterilebilir?**
- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

8. Nefes darlığı yapan pek çok şey sağlık alamedidir belki. Zira öldürmez. İnsanı sokağa doğru iter. Gerçeği aramaya... Cümlelerin öteki yarısına doğru...
- Edat
 - Zincirleme isim tamlaması
 - İşaret sıfatı
 - Bağlaç
 - Zaman zarfı
- Bu parçada yukarıdakilerden hangileri yoktur?**
- A) I ve III B) I ve IV C) II ve V
D) III ve V E) IV ve V

9. Seyahat, iki nokta arasında yer değiştirme
I
değildir. Uzun bir seyahatten sonra evine aynı
II III
kişi olarak dönen insan bu süreyi evinde
IV V
geçirenle aynı durumdadır.
- Bu parçadaki altı çizili isimlerden hangileri bir sıfat tarafından nitelenmiştir?**
- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

10. Aşağıdakilerin hangisinde bağlaç isim tamlamasında tamlayanları bağlamıştır?
- Ne bir sevinç ne bir endişe vardı yüzünde.
 - Ya ağaç gölgesinde ya deniz kenarında soluklanmalı.
 - Hem menekşe hem yosun kokusu yayıldı çevreye.
 - Hırçınlık ile inatçılık onda bir hastalığa dönüşmüştü.
 - İç sesini tedirgin ama ikna olmaya hazır bir hâlde dinliyor.

11. Film endüstrisinde verimli bir döngü oluşturularak daha fazla perde için büyük ölçekli yatırımlar yapılmalı. Yerli filmlerin daha fazla sayıda izlenmesi için bu şarttır.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- "yatırımlar" sözcüğü birleşik bir sıfat tarafından nitelenmiştir.
- "daha" sözcükleri sıfatın derecesini bildiren zarftır.
- "bu" sözcüğü zamir görevindedir.
- "fazla" sözcüğü bir eylemin miktarını bildirmektedir.
- "endüstri" sözcüğü isim tamlamasında tamlanan unsurdur.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki sözcük türüne örnek yoktur?
- 2018, artırılmış gerçeklik teknolojisinin en hızlı yayıldığı yıl oldu. (Üstünlük belirteci)
 - Yapay zekâ türlerinden bazıları gözden kişilik analizi yapabiliyor. (Belgisiz zamir)
 - Klinik araştırmalar sonuçlanmadı ancak belirtiler cesaret verici. (Bağlaç)
 - Bilgisayar insan bilincine ve duygularına nasıl sahip olabilir? (Soru sıfatı)
 - Deneyler zaman alır ve birçok başarısız girişimi içerir. (Belgisiz sıfat)

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük türü bakımından diğerlerinden farklıdır?
- Türk edebiyatının en etkili şairlerinden biridir Cemal Süreyya.
 - Yazar hayattayken Burgaz Adası'ndaki bir kır bahçesinde soluklanmayı çok sevmiş.
 - Yazın dünyasında da sinemada da sınırsız bir hayal gücü bizi bekler.
 - Yazar hangi şartlarda yazarsa yazsın yazma hevesinin hep diri kaldığını söylüyor.
 - Akademik alanda da çalışmalar yapma isteği daima sürdü onda.

1. Bir sözcüğün, eylemi, eylemsiyi durum yönünden tamamlaması "**durum zarfı**"nın görevlerindedir.

O hâlde altı çizili sözcük grupları arasında durum zarfı olan bulunacaktır.

"**tek hâkim renk olarak**" sözü cümlede yüklem görevinde olan "dikil-" eylemini durum yönünden tamamlayan bir **durum zarfıdır**: Nasıl karşımıza dikiliyor?

"... tek hâkim renk olarak karşımıza dikiliyor."

Altı çizili diğer sözleri inceleyelim:

- I. "**kuzeye bakan**" sözü "yamaç" ismine bağlı bir niteleme sıfatıdır. İsmi özelliğini bildirerek sıfat tamlaması kurmuştur.
- II. "**on dakikaya kalmadan**" sözü cümlede yüklem görevinde olan "dikil-" eylemini zaman bakımından tamamlayan bir zaman zarfıdır.
- IV. "**karlı bir yolda**" ifadesi eylemin durumuyla ilgili değildir. Yer anlamlı bir sözdür.
- V. "**bir müddet sonra**" sözü "ilerleyemeyecek duruma gel-" fiilinin zamanıyla ilgili bir ifadedir. Zaman zarfıdır.

CEVAP: C

2. **Niteleme sıfatı** bir ismin durum, şekil, renk gibi özelliklerini bildirir: **yaygın** zihniyet, **inatçı** çocuk, **eli lezzetli** aşçı...

NASIL ÇÖZELİM?

Soruda bir niteleme sıfatının isim tamlamasını nitelemesi istenmiştir. Yani "**eğlenceli çocuk filmi**" grubuna benzer bir söz grubu aranmalıdır. Niteleme sıfatı olan "eğlenceli", "çocuk filmi" tamlamasının sıfatıdır.

Buna göre öncelikle cümlelerdeki isim tamlamaları bulunmalı, ardından tamlamanın tamamının bir sıfatla nitelenip nitelenmediği incelenmelidir.

- I. cümlede "**yayla olukları**" ve "**koyun sürüsü**" olmak üzere iki isim tamlaması vardır.

"**büyük**" ve "**yayla oluklarından su içen**" sözleri "koyun sürüsü" tamlamasının niteleme sıfatıdır.

II'de "**arkadaşımızın doğallığı**" tamlamasının tamlanan unsuru niteleme sıfatı almıştır: "arkada-

şımızın şaşırtıcı doğallığı". "bir" sözcüğü sadece tamlananın sıfatı olmakla birlikte niteleme sıfatı değil, belgisiz sıfattır.

III'te "**telefon numarası**" tamlamasının sıfatı yoktur.

IV'te isim tamlaması yoktur.

V'te "şehirde kazandığımız" sıfatı "**alışkanlıklardan (ın) biri**" tamlamasının tamlananına aittir.

CEVAP: A

3. Cümleyle ilgili olarak verilen I, II, III ve V. yargılar doğrudur:

- I. Cümledeki **belirtisiz isim tamlaması** "**savaş uçağı**"dır. Tamlanan unsur olan "uçak", "uç-" fiilinin fiilden isim yapım eki (-ak) almasıyla oluştuğu için yapıca türemiştir.
- II. Belirteç, zarfın diğer adıdır. Cümledeki "**belki**" sözcüğü zarftır. Cümlelerin yüklemine ihtimal anlamı bakımından tamamlayan bir durum zarfıdır.

Durum belirteci (zarfı) fiilin ya da fiilimsinin nasıl yapıldığını yani durumunu bildirdiği gibi bu sözcükleri ihtimal, kesinlik, tekrarlama gibi anlamlar bakımından da tamamlar.

- III. **Belirtili isim tamlamasında**, tamlanan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini; tamlanan iyelik eklerinden birini alır: tercihin zorluğu, derenin şırıltısı...

Cümlede "**pilotun düşünceleri**" belirtili isim tamlamasıdır. Tamlanan görevindeki "**düşünce**" ismi, beş duyardan biriyle değil, akıl ve sezgi yoluyla kavranabilen bir durumun ismi olduğu için soyut isimdir.

- V. "**fakat**" sözcüğü bağlaçtır.

Ancak cümlede sayı sıfatı yoktur. "**bir**" sözcüğü sayı ismi gibi görünse de "savaş uçağı" tamlamasını "herhangi bir" anlamıyla tamamladığı için **belgisiz sıfattır**.

CEVAP: D

4. **İşaret adlı (zamiri)**, isimlerin yerine geçen "o, bu, şu, öteki, beriki, orada, buranın, şuraya..." gibi işaret sözcükleridir.

Dizelerde işaret adlı yoktur. İkinci dizede yer alan "**bu**" sözcüğü "**bu taşlar**" tamlamasında işaret sıfatıdır.

Diğer seçeneklerde verilenleri inceleyelim.

- A) "**Ön ad**", sıfattır. Dördüncü dizedeki "**bembeyaz**", pekiştirilmiş sözcüktür ve "güvercin" isminin niteleme sıfatıdır.
- B) **Tamlayanı düşmüş isim tamlaması**, başına "benim, senin, onun, bizim, sizin, onların" şeklindeki tamlayanlardan birini alan sözcükler için kullanılır.

İkinci dizede "**başları**", üçüncü dizede "**ruhlara**" sözcükleri aslında "**onların başları**" ve "**onların ruhları**" şeklinde belirtili isim tamlamalarında tamlayanın düşmesi olarak açıklanır.

- C) "**birer birer**" ikilemesi "in-" fiilinin durumunu bildirdiği için durum belirteci yani **durum zarfıdır**.
- E) "**bir**" sözcükleri belgisiz ön ad (sıfat) olarak kullanılmıştır. Çünkü önüne geldiği isimleri "herhangi bir" anlamıyla tamamlamıştır.

CEVAP: D

5. A) Dizelerde cümleleri bağlayan "**ne ... ne**" sözleri bağlaçtır.

- B) **Adlaşmış sıfat** bir niteleme sıfatının, ismini düşürüp tek başına kalmasıyla oluşur:

Suratsız insanlar çoğaldı. > **Suratsızlar** çoğaldı.

İkinci dizedeki "**hâlden anlayan**" sözü adlaşmış sıfattır: hâlden anlayan insan > hâlden anlayan

- C) Beş duyudan biriyle değil, akıl ve sezgi yoluyla kavranabilen varlıkların, kavramların isimlerine "**soyut isim**" denir. "hüküm", "akıl", "ölüm" soyut isimdir.
- D) Sevinç, üzüntü, kızgınlık, acıma, şaşma gibi ansızın beliren duyguları ifade etmek ya da seslenmek için kullanılan "hey, ey, of, oy, ah, hah.." gibi sözcüklere ünlem denir. Üçüncü dizedeki "**ah**" ünlemidir.

Parçada edat (ilgeç) yoktur.

Edat (ilgeç), tek başına anlamı olmayan, cümlede diğer sözcüklerle gruplaşarak cümleye çeşitli anlamlar katan "kadar, için, gibi, göre, ile, dek, dolayı..." gibi sözcüklerdir.

CEVAP: E

6.

Bir sözcük, türü yönüyle incelenecekse sözcüğün fiil, fiilimsi, isim, sıfat, zarf, zamir, edat, bağlaç, ünlem olup olmadığına bakılır.

Soruya göre altı çizili sözcüklerin "isim, sıfat, zarf, zamir, edat, bağlaç, ünlem" olma bakımından birbiriyle aynı olmadığı seçenek aranacaktır.

- A) "**pek**" sözcüğü "cesaret et-" fiilini etkileyen bir miktar zarfı, "**geri**" sözcüğü "döneceği" fiilimsisini etkileyen bir yer - yön zarfıdır. İki sözcük de zarftır.
- B) "**böyle**" sözcüğü "zaman" ismini işaret yoluyla tamamlayan bir işaret sıfatı, "**kayıtsız**" sözcüğü "hâl" isminin durumunu bildiren bir niteleme sıfatıdır. İki sözcük de sıfattır.
- C) "**hiçbiri**" sözcüğü ismin yerine belirsiz bir anlamla geçmiş belgisiz zamir, "**hangi**" sözcüğü "eşik" isminin önünde onu soru anlamıyla tamamlayacak şekilde kullanılmış bir soru sıfatıdır. Sözcüklerden biri zamir, biri sıfattır.
- D) "**aman**" ve "**hayda**" sözcükleri birtakım duyguların ifadesinde kullanılan ünlem türünde sözcüklerdir.
- E) "**rağmen**" ve "**kadar**" sözcükleri edattır.

CEVAP: C

7.

Sorunun öncülünde adın yerini tutan bir sözcükten bahsedilmiştir ki bu "zamir" türünü tanımlayan bir ifadedir.

UYARI:

Bir zamir, ismin yerine geçtiği için isimler gibi sıfat alıp sıfat tamlaması oluşturabilir.

Soruda zaminin sıfat tamlamasında tamlanan olması istenmektedir. Yani şöyle bir yapı aranacaktır:

sıfat + zamir = sıfat tamlaması

O hâlde cümlelerdeki zamirler bulunmalı ve sıfat alıp almadıkları incelenmelidir:

- I. "hepinizi" belgisiz zamirdir, sıfat almamıştır.
- II. "herkes" belgisiz zamirdir, sıfat almamıştır.
- III. "**biri**" belgisiz zamirdir, "**ölçülü**" sıfatıyla nitelenmiştir: ölçülü biri
- IV. "**şeyler**" belgisiz zamirdir, "**güzel**" niteleme sıfatını almıştır: güzel şeyler
- V. "birçoğu" belgisiz zamirdir, sıfat almamıştır.
- I. cümlede "tüm" (belgisiz sıfat), "o" (işaret sıfatı), "süslü" (niteleme sıfatı) "ifadeler" ismini; II. cümlede "bir" (belgisiz sıfat), "söz" ismini; V. cümlede "şu" ve "bu" (işaret sıfatları), "şekil" ismini tamamlamıştır.

CEVAP: D

8. I. "İnsanı sokağa doğru iter." ve "Cümlelerin öteki yarısına doğru..." bölümlerindeki **"-e doğru"** edattır. Kendisinden önceki sözcükle öbekleşerek cümleye yön anlamı katmıştır.
- II. En az üç ismin tamlayan ve tamlanan ekleriyle birbirine bağlanarak oluşturduğu sözcük grubu, zincirleme isim tamlamasıdır. Parçada zincirleme isim tamlaması yoktur.
- "nefes darlığı", "sağlık alameti"** belirtisiz, **"cümlelerin yarısı"** belirtili isim tamlamasıdır. "cümlelerin öteki yarısı" ifadesindeki **"öteki" işaret sıfatıdır.**
- III. İşaret anlamlı "bu, şu, o, öteki, beriki..." gibi sözcükler bir ismin önüne gelerek o ismi işaret ederse işaret sıfatı olur. Son cümledeki **"öteki" işaret sıfatıdır.**
- IV. **"zira", "çünkü"** anlamında bir bağlaçtır.
- V. **Zaman zarfı**, fiili, fiilimsiyi ya da yüklemi zaman bakımından tamamlayan zarflardır. Parçada zaman zarfı yoktur. **"belki"** sözcüğü **durum zarfıdır.**

CEVAP: C

HOCA Kafası

9. Bir sözcüğün sıfat tarafından nitelenmesi, niteleme sıfatı olarak sıfat tamlaması oluşturması anlamına gelir.

Buna göre altı çizili isimleri inceleyelim:

- I. **"iki nokta arasında"** bölümünde "nokta arası" belirtisiz isim tamlamasıdır. "iki" sözcüğü de "nokta" ismine bağlı bir sayı sıfatıdır. Yani "arasında" sözcüğü niteleme sıfatı almamıştır.
- II. **"uzun bir seyahatten"** bölümünde **"uzun"** sözcüğü "seyahat" in niteleme sıfatıdır.
- III. "evine" ismi herhangi bir sıfat almamıştır.
- IV. **"aynı"** sözcüğü **"kişi"** isminin özelliğini bildiren bir niteleme sıfatıdır. Yani **"kişi"** sözcüğü bir sıfat tarafından nitelenmiştir.
- V. **"süre"** ismini işaret eden "bu" sözcüğü niteleme değil, işaret sıfatıdır.

CEVAP: C

10.

Sözcükleri, sözcük gruplarını, cümleleri bağlama göreviyle kullanılan ve çoğunlukla tek başına anlamı olmayan sözcüklere **"bağlaç"** denir: ve (ile), çünkü, ama, fakat, hatta, de, ya da, veya, ne ... ne, hem ... hem ...

İsim (ad) tamlamaları en az iki ismin belli ekler alarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır.

Belirtili isim tamlamasında tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" ekini ve iyelik eklerini alırken belirtisiz isim tamlaması, tamlanana gelen iyelik ekleriyle kurulur. Zincirleme isim tamlaması da aynı eklerle ve en az üç isimle oluşur.

Soruda bağlaç türünde bir sözcüğün isim tamlamasında tamlayanları yani ilk sözcükleri bağlaması istenmiştir. Yani şöyle bir kalıp aranacaktır:

	tamlayan	bağlaç	tamlayan	tamlanan
ne	iğdenin baş komşu	ve ile ne	ıhlamurun karın arkadaş	ferahlığı ağrısı hatırı

Bu durum C'de örneklendirilmiştir: **hem menekşe hem yosun kokusu** ("**menekşe kokusu**" ve "**yosun kokusu**" tamlamalarında ortak olan tamlananlar bir defa yazılmış, tamlayanlar "hem ... hem" bağlacıyla bağlanmıştır.)

- A) **"ne ... ne"** bağlacı **"sevinç"** ve **"endişe"** isimlerini bağlamıştır ancak bu isimler bir isim tamlamasının unsuru değildir.
- B) **"ya ... ya"** bağlacı **"ağaç gölgesi"** ve **"deniz kenarı"** tamlamalarını bağlamıştır. İki tamlamayı bütünüyle bağladığı için istenene örnek olamaz.
- D) **"ile"** bağlacı **"hırçınlık"** ve **"inatçılık"** isimlerini bağlamıştır ancak bu isimler bir isim tamlamasının unsuru değildir.
- E) **"ama"** bağlacı **"tedirgin"** ve **"ikna olmaya hazır"** sözlerini bağlamıştır. Bu sözler "hâl" isminin sıfatlarıdır. Yani bağlaç sıfatları bağlamıştır.

CEVAP: C

11. A'daki bilgi doğrudur.

Bir sıfat, ismi en az iki sözcükten oluşan bir söz öbeği ya da kalıplaşmış bir sözle tamamlıyorsa yapıcı birleşik sıfattır:

açıkgöz adam, **iki numaralı** daire, **konuşmayı seven** adamlar, **eli bol** aile...

"yatırımlar" isminin niteliğini bildiren "**büyük ölçekli**" grubu da birleşik sıfattır: büyük ölçekli yatırımlar

B'deki bilgi doğrudur.

"daha fazla perde" ve "daha fazla sayıda" bölümlerinde "**daha**" sözcüğü "fazla" sıfatıyla ilgili bir üstünlük / derece bildirmektedir. Sıfatların miktarını, derecesini, üstünlüğünü bildirmek görevi de zarfındır.

C'deki bilgi doğrudur.

"**bu**" işaret anlamlı bir sözcüktür. Zamir olması için ismin yerinde kullanılmalıdır. "... izlenmesi için bu şarttır." cümlesinde daha önce sunulan öneriyi kastederek onun yerinde kullanıldığı için işaret zamiridir.

D'deki bilgi yanlıştır.

"fazla" sözcüğü "daha fazla perde" ve "daha fazla sayıda" bölümlerinde "perde" ve "sayı" isimlerinin sıfatıdır. Eylemin miktarını bildirmez.

E'deki bilgi doğrudur.

"Film endüstrisi" sözü belirtisiz bir isim tamlaması olduğuna göre "endüstri" sözcüğü isim tamlamasında tamlanan unsurdur.

CEVAP: D

- 12. A) Üstünlük belirteci,** sıfatları ya da zarfları üstün olma yönüyle derecelendiren "daha, en" sözcükleridir. "en" sözcüğüne "en üstünlük belirteci" de denir. A'daki cümlede "en hızlı yayıldığı" bölümünde "**en**" sözcüğü üstünlük belirtecidir.

- B) Belgisiz zamir,** isimlerin yerine belirsizlik anlamıyla geçen adlardır. "kimse, hiçbiri, birkaçı, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, şey..." gibi sözcükler sık sık kullanılan belgisiz zamirlerdendir. B'deki cümlede "**bazıları**" sözcüğü belgisiz zamirdir.

- C) Çoğunlukla** sözcükleri, sözcük gruplarını bağlama göreviyle kullanılan "ve, çünkü, ile, ama, fakat, de, ancak, oysa, yoksa, ne ... ne, ya da, veya..." gibi sözcüklere **bağlaç** denir. C'deki cümlede "**ancak**" sözcüğü cümleleri bağlayan bir bağlaçtır.

- D) Bir soru** sözcüğünün ismin önünde, çekim eki almadan, isimle bir tamlama oluşturacak şekilde kullanılması **soru sıfatıdır**. Soru sıfatı ismin durum, sayı, miktar gibi özelliklerini direkt isme yönlendirilmiş bir soru olarak sorar:

Kaç kişi gelir? / **Ne** derdin var? / **Kaçar** kilo alayım? / **Kaçıncı** sıradasın? / **Hangi** konuda konuşalım?...

D'deki cümlede "**nasıl**" sözcüğü bu şekilde kullanılmamıştır. "sahip ol-" fiilinin durumunu sorduğu için **soru zarfıdır**.

- E) Belgisiz sıfat,** isimlerin öncesinde yer alıp isimleri belirsizlik anlamıyla tamamlayan sıfatlardır.

"Bazı, birtakım, birçok, birkaç, her, kimi, çoğu, bir, hiçbir, herhangi bir..." sözcükleri bu şekilde kullanıldığında **belgisiz sıfat** olur. E'deki cümlede "birçok başarısız girişimi" bölümünde "**birçok**" sözcüğü "girişim" ismine bağlı bir belgisiz sıfattır.

CEVAP: D

- 13. Sözcükleri tür bakımından** sorgulamamız istenmişse o sözcüklerin isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem ve eylem olup olmama durumuna bakmalıyız.

A seçeneğindeki "en" sözcüğü "etkili" sıfatının zarfıdır. (derecelendirme - üstünlük zarfı)

B seçeneğindeki "hayattayken" sözcüğü "severmiş" eyleminin zarfıdır. (zaman zarfı)

C seçeneğindeki "sınırsız" sözcüğü "hayal gücü" isim tamlamasının sıfatıdır. (niteleme sıfatı)

D seçeneğindeki "hep" sözcüğü "kalma" eyleminin zarfıdır. (durum zarfı)

E seçeneğindeki "daima" sözcüğü "sürme" eyleminin zarfıdır. (durum zarfı)

Görüldüğü gibi A, B, D ve E seçeneğinde verilen altı çizili sözcükler zarf, C seçeneğinde verilen "sınırsız" sözcüğü sıfat olarak kullanılmıştır.

CEVAP: C

1. "-mek (-mak)" ekiyle ifade edilen bir sözcüğün kip ve kişiye bağlı olarak çekimlenmesi çekimli fiil oluşturur. Çekimli fiiller çoğunlukla yargı bildiren cümlelerin yüklemi olur.

Buna göre,

- I. Şiddetli bir güvensizlik hissettim bir an.
- II. On dokuz yaşında bir serüvene atılır.
- III. Dağınık parçaları sonunda birleştireceğim.
- IV. Eskiden beri gerçek bir seyahat tutkunuydu.
- V. Alışkanlıklarını hayranlıkla benimsemişiz.

cümlelerinden hangisinin yüklemi çekimli fiil değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bir hareketi anlatan ve eylemin bir varlığı etkilediği fiillere "kılış fiili" denir. Kılış fiillerinde eylemden etkilenen varlık "nesne"dir.

Buna göre,

- I. Avluda pekmez kaynatıyoruz.
- II. Beni yanına fısıltıyla çağırdı.
- III. Dağ tırmanışları yarın başlayacak.
- IV. Mahzun gördüğünü hemen kucaklar.
- V. İyi niyetli olduğunu göstermişsin.

cümlelerinden hangisinde yüklem kılış fiili değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. O günden beri anlamlı rotalar üzerinde yürüyoruz. Yürümek sadece belli bir yerde adım

atmak olmamalı. Orada yaşamaktır yürümek. Ah

bir anlasanız çok farklı bir lezzet alacaksınız.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi çekimli fiil değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Fiil çekiminde kullanılan ve fiillere çeşitli zaman özellikleri ya da gereklilik, istek, şart, emir gibi anlamlar katan kalıplara kip denir. Kipler, haber kipleri ve dilek kipleri olmak üzere ikiye ayrılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiil çekiminde kullanılan kip ayraç () içinde yanlış açıklanmıştır?

- A) Gittiği pek çok yerde el üstünde tutulur. (Haber kipi)
- B) Başkasını değil, önce kendinizi suçlayın. (Dilek kipi)
- C) Sert çıkışım sizi nedense epey düşündürmüştü. (Haber kipi)
- D) Kasabada bazı ritüeller hâlâ önemseniyor. (Haber kipi)
- E) Bir filmi asla oturup tek seferde izlemez. (Dilek kipi)

5. Durum fiilleri öznenin bir durumunu ifade eder ve nesne almaz.

Buna göre,

- I. Başlangıç noktasında hazırlanıyor.
- II. Tarzını modern akımlarla besleyecektir.
- III. İşi kolaylaştırmak için gayret etmelisin.

cümlelerinin hangilerinde yüklem durum fiilidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiil haber kiplerinden biriyle çekimlenmemiştir?**

- A) Peri masallarını andıran şehirler gördük.
- B) Haritada yolları işaretliyoruz heyecanla.
- C) Denizi olmayan bir yerde yaşamak istemem.
- D) Taşın üzerine oturup şelaleyi izleyelim.
- E) Karanlıktan ürküp erkenden dönmüşsünüz.

7. I. Kimse bir şiiri böyle bitirmek istemez
II. Ama nasıl derler, bilirsin
III. Kendine iyi bak, sen de göreceksin
IV. Yaşadı denemez
V. Bir müddet ölmedi sadece

Yukarıdaki numaralanmış dizelerin hangisinde dilek kiplerinden biriyle çekimlenmiş bir fiil vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. bırak herkes unuttun sansın
I II III
sen al bu şiiri, çeyizine kaldır
IV V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden hangisi farklı bir kiple çekimlenmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Öznenin iradesi dışında, kendiliğinden ortaya çıkan fiiller oluş fiilleridir. Oluş fiilleri belli bir zaman diliminde gerçekleşir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin yüklemi oluş fiili değildir?

- A) Kremi düzenli kullansa cildi pürüzsüzleşecek.
B) Gözümün önünde günden güne eriyor.
C) Birkaç yıla kadar saçların da beyazlar.
D) Arkadaşlık isteğimi düşünmeden reddetmiş.
E) Kahvaltı yapmamışsam ona doğru acıkırım.

10. "Güneş dökülsün yüzüne, dünya biraz dirlensin"

Aşağıdakilerin hangisinde bu dizedeki fiillerle aynı kipte çekimlenmiş bir fiil vardır?

- A) Belki duyarsın, sana da sesleniyorlar.
B) Şimdi uyusam keşke, belki rüya görürüm.
C) Sen söyle, hepimiz birilerini üzmüyor muyuz?
D) Bugün büyüttüklerini yarın unutacaksın.
E) Benim olmayan o üşümek kaplar yine içimi.

11. "-miş (-miş, -mü, -muş)" eki,

- I. Heyecanlanmış ama belli etmeyecektir.
II. Planlanmış bir etkinliği iptal edemeyiz.
III. Dikkatini toplamış, vaktin gelmesini bekliyor.

cümlelerinin hangilerinde çekimli fiil oluşturmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

12. cevap verip senin seviyene
inmek istemem ama dünya;
sevinme, bir yara gibi
günler de geçiyor zamanla

Bu dizelerde;

- I. emir,
II. geniş zaman,
III. istek,
IV. görülen geçmiş zaman,
V. gereklilik

kiplerinden hangileriyle çekimlenmiş fiillere örnek gösterilebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

13. Geniş zaman çekimi fiil kök ya da gövdelerine gelen "-r" ekiyle yapılır.

Buna göre,

- I. Perdeyi önce yavaşça aralar.
II. Sözü hep bir nükteyle bağlar.
III. Onları hoşgörülü bir tarzda uyar.
IV. Daldan iki tane incir kopar.
V. Zoru gördü mü hemen kaçır.

cümlelerinin hangilerinde fiil geniş zaman kipiyle çekimlenmemiştir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

1. Sorunun öncülünde çekimli fiilin tanımı yapılmıştır.

HATIRLAYALIM:

Çekimli fiil bir fiilin **kip** denen kalıplarla ve **kişiye bağlı olarak** çekimlenmesidir. Çekimli fiiller yargı bildirir.

fiil + kip eki + kişi (şahıs) eki = çekimli fiil

Çekimli fiilde **haber kipleri ya da dilek kiplerinin** "ben / sen / o / biz / siz / onlar" kişilerinden birine bağlı olarak belli bir kalıba girdiği görülür.

UYARI:

Çekimli fiillerde çekim, belli kalıplarla yapılır. Bu kalıpların bilinmesi fiilimsi konusunun kolaylaşması açısından da önemlidir.

UYARI:

Üçüncü kişi ile çekime giren fiillerde kişi eki olmasa da fiil, çekimli fiil olarak kabul edilir: okudu, sevmiş, anlamalı...

Soruda yüklemi çekimli fiil olmayan cümlelerin bulunması istenmiştir. Buna göre cümlelerin yüklemelerini bulup inceleyelim:

- I. Yüklem "**hissettim**" sözcüğüdür. "hisset-" fiili **görülen / bilinen geçmiş zamanda** (-di) "**ben**" kişisine (I. tekil kişi) göre çekimlenmiştir: hisset-ti-m
- II. Yüklem "**atılır**" sözcüğüdür. "atıl-" fiili **geniş zamanda** (-ır) "o" kişisine (III. tekil kişi) göre çekimlenmiştir: atıl-ır
(III. tekil kişinin çoğu çekiminde kişi eki yoktur.)
- III. Yüklem "**birleştireceğim**" sözcüğüdür. "birleştir-" fiili **gelecek zamanda** (-ecek) "**ben**" kişisine (I. tekil kişi) göre çekimlenmiştir: birleştir-eceğ-im
- V. Yüklem "**benimsemişiz**" sözcüğüdür. "benimse-" fiili **öğrenilen / duyulan geçmiş zamanda** (-miş) "**biz**" kişisine (I. çoğul kişi) göre çekimlenmiştir: benimse-miş-iz
- IV. cümlelerin yüklemi ise "**tutkunuydu**" sözcüğüdür. Sözcük "tut-" fiilinden türemiş olsa da artık "tutkun" şeklinde bir **isimdir**. Yani çekimli fiil değildir.

(İsimler cümlede ek fiil olarak yüklem olur.)

CEVAP: D

- 2.

HATIRLAYALIM:

Fiiller anlamsal açıdan incelendiğinde üç fiil tipinden söz edilir: **kılış (iş) fiili**, **durum fiili**, **oluş fiili**

Kılış fiili, bir varlığı etkileyen yani nesne alabilen fiillerdir. Bu fiiller "neyi / kimi" sorularına cevap verir: bekle-, sil-, anla-...

Soruda yüklemi kılış fiili olmayan cümlelerin bulunması istenmiştir.

I'de "**kaynat-**", II'de "**çağır-**", IV'te "**kucakla-**", V'te "**göster-**" fiilleri nesne alabilir yani "neyi / kimi" sorularına cevap verir:

Neyi kaynatıyoruz? **pekmezi**

Kimi çağırды? **beni**

Kimi kucaklar? **mahzun gördüğünü**

Neyi göstermişsin? **iyi niyetli olduğunu**

Kılış fiilinin neyi / kimi sorusuna cümleden cevap vermesi şart değildir. Önemli olan fiilin bu soruya cevap verebiliyor olmasıdır.

Ancak "**başla-**" fiili nesne alamaz.

CEVAP: C

- 3.

fiil + kip eki + kişi (şahıs) eki = çekimli fiil

- Çekimli fiil bir fiilin kip denen kalıplarla ve kişiye bağlı olarak çekimlenmesidir.
- Çekimli fiilde haber kipleri ya da dilek kiplerinin "ben / sen / o / biz / siz / onlar" kişilerinden birine bağlı olarak belli bir kalıba girdiği görülür.
- Çekimli fiillerin yargı bildirdiğini de unutmamak gerekir: denedim / tırmanmışsınız / söyledim...
- I. "**yürü-yor-uz**" çekimli fiildir. "yürü-" fiili **şimdiki zamanda** (-yor) "**biz**" kişisine (I. çoğul kişi) bağlı olarak çekimlenmiştir.
- II. "**ol-ma-malı**" çekimli fiildir. "ol-" fiili **gereklilik kipinin** (-malı) olumsuzunda "**o**" kişisine (III. tekil kişi) göre çekimlenmiştir.
- IV. "**anla-sa-nız**" çekimli fiildir. "anla-" fiili **dilek şart kipinde** (-sa) "**siz**" kişisine (II. çoğul kişi) göre çekimlenmiştir.
- V. "**al-acak-sınız**" çekimli fiildir. "al-" fiili **gelecek zamanda** (-acak) "**siz**" kişisine (II. çoğul kişi) göre çekimlenmiştir.

"**yaşa-mak-tır**" sözcüğünde ise "yaşa-" fiili önce isim-fiil eki (-mak) olarak **fiilimsi** olmuş, yüklem olmak için de ek fiil almıştır. Yani çekimli fiil değildir.

CEVAP: C

4. Bir fiil çekimlenirken haber ya da dilek kiplerinden birine uygun kalıplara girer. Bu kalıplar kipin kişiye bağlı olarak çekimlenmesidir.

Türkçede genel anlamda iki farklı kip vardır:

1. Haber (bildirme) kipleri
2. Dilek (tasarlama) kipleri

Haber (bildirme) kipleri, zaman anlamı taşıyan kalıplardır:

Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi (-di)
Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi (-miş)
Şimdiki zaman kipi (-yor)
Gelecek zaman kipi (-ecek)
Geniş zaman kipi (-r)

Dilek (tasarlama) kipleri ise zaman anlamı taşımayan; istek, dilek, şart, emir, gereklilik gibi anlamlar içeren kiplerdir:

Gereklilik kipi (-meli)
Dilek - şart kipi (-se)
İstek kipi (-e)
Emir kipi (Özel bir eki yoktur.)

Bu bilgilere göre;

- A) **tutul-ur** > geniş zaman kipi > haber (bildirme) kipi
- B) **suçla-y-ın** > emir kipi > dilek (tasarlama) kipi
- C) **düşündür-müş** > öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi > haber (bildirme) kipi
- D) **önemsen-iyor** > şimdiki zaman kipi > haber (bildirme) kipi
- E) **izle-mez** > geniş zaman kipinin olumsuzu (izle-r > izle-mez) > haber (bildirme) kipi

E'de çekimli fiil haber kiplerinden biri olmasına rağmen dilek kipi olarak verildiği için yanlışlık vardır.

CEVAP: E

5.

HATIRLAYALIM:

Fiiller anlamsal açıdan incelendiğinde üç fiil tipinden söz edilir: **kılış (iş) fiili**, **durum fiili**, **oluş fiili**

Durum fiilleri, nesne almayan yani "neyi / kimi" sorularına cevap vermeyen fiillerdir: ısrar et-, delir-, gül-...

I. cümledeki "**hazırlan-**", III. cümledeki "**gayret et-**" fiilleri "neyi / kimi" sorularına cevap vermediği için durum fiilidir. Ancak II. cümledeki "**besle-**" fiili nesne alabildiği için **kılış fiilidir**:

Neyi besleyecektir? "**Tarzını**"

CEVAP: D

6.

Haber (bildirme) kipleri fiil çekiminde kullanılan ve zaman anlamı taşıyan kalıplardır:

- Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi (-di)
- Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi (-miş)
- Şimdiki zaman kipi (-yor)
- Gelecek zaman kipi (-ecek)
- Geniş zaman kipi (-r)

Soruda fiilin haber kiplerinden biriyle çekimlenmediği cümle istenmektedir. O hâlde aradığımız cümledeki fiil, dilek (tasarlama) kiplerinden biriye çekimlenmiş olmalıdır.

Dilek (tasarlama) kipleri gereklilik, istek, dilek-koşul ve emir kiplerinin genel adıdır.

Buna göre seçeneklerdeki çekimli fiilleri inceleyelim:

- A) **gör-dü-k** > görülen geçmiş zaman kipi > haber kipi
- B) **işaretli-yor-uz** > şimdiki zaman kipi > haber kipi
- C) **iste-me-m** > geniş zaman kipinin olumsuzu (iste-r-im > iste-me-m) > haber kipi
- E) **dön-müş-sünüz** > öğrenilen geçmiş zaman kipi > haber kipi

D'deki çekimli fiil (izleyelim) istek kipiyle yani dilek (tasarlama) kiplerinden biriyle çekimlenmiştir: **izle-y-e-lim**

CEVAP: D

7.

Dilek (tasarlama) kipleri fiil çekiminde kullanılan, istek, dilek, şart, emir, gereklilik gibi anlamlar içeren kiplerdir. Bu kipler zaman anlamı taşımaz.

Gereklilik kipi (-meli)
Dilek - şart kipi (-se)
İstek kipi (-e)
Emir kipi (Özel bir eki yoktur.)

Soru köküne göre numaralanmış dizelerde dilek kiplerinden biriyle çekimlenmiş bir fiil aranacaktır:

I. dizede "**iste-mez**" sözcüğü geniş zamanın olumsuzunda yani haber kipiyle çekimlenmiş bir fiildir.

II. dizede "**de-r-ler**" ve "**bil-ir-sin**" sözcükleri geniş zamanda çekimlenmiş fiillerdir:

de-r-ler > geniş zaman / III. çoğul kişi (onlar)

bil-ir-sin > geniş zaman / II. tekil kişi (sen)

IV. dizede "**yaşa-dı**" görülen geçmiş zamanla, "**den-e-mez**" geniş zamanın olumsuzuyla yani haber kipleriyle çekimlenmiş fiillerdir.

V. dizede "**öl-me-di**" görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir.

Bu dizelerdeki çekimli fiiller haber kipleriyle çekimlenmiştir. Ancak III. dizede gelecek zaman kipiyle çekimlenen "**gör-ecek-sin**"den başka, dilek kiplerinden biriyle çekimlenmiş bir fiil vardır: **bak > emir kipi / II. tekil kişi (sen)**

CEVAP: C

8. Dizelerdeki altı çizili sözcükler çekimli fiildir. Dördü emir kipiyle, biri görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir:

Emir kipinin çekimini hatırlayalım:

ben	—
sen	anla
o	anla-sın
biz	-
siz	anla-y-ın / anla-y-ınız
onlar	anla-sınlar

Buna göre I, III, IV ve V. fiiller emir kipiyle çekimlenmiştir.

bırak > "bırak-" fiili / emir kipi / II. tekil kişi (sen)

san-sın > "san-" fiili / emir kipi / III. tekil kişi (o)

al > "al-" fiili / emir kipi / II. tekil kişi (sen)

kaldır > "kaldır-" fiili / emir kipi / II. tekil kişi (sen)

unut-tu-n fiili ise "unut-" fiilinin görülen (bilinen) geçmiş zamanda II. tekil kişiye (sen) bağlı çekimlenmiş hâlidir.

CEVAP: B

9.

HATIRLAYALIM:

- Fiiller anlamsal açıdan incelendiğinde üç fiil türünden söz edilir: **kılış (iş) fiili, durum fiili, oluş fiili**
- **Oluş fiili**, belli bir zaman gerektiren, öznenin iradesi dışında ve kendiliğinden gerçekleşen fiillerdir: yaşlan-, zayıfla-, büyü-...

A'da "**pürüzsüzleş-**", B'de "**eri-**", C'de "**beyaz-la-**", E'de "**acı-k-**" fiilleri anlamına göre oluş fiilidir. Ancak D'de "**reddet-**" fiilinde kendiliğinden gerçekleşme anlamı yoktur. Bu fiil, nesne alabildiği için kılış fiilidir.

CEVAP: D

10. Fiil çekiminde şimdiki zaman kipi (-yor), görülen geçmiş zaman kipi (-di), öğrenilen geçmiş zaman kipi (-miş), gelecek zaman kipi (-ecek), geniş zaman kipi (-r), gereklilik kipi (-meli), dilek-şart kipi (-se), istek kipi (-e) ve emir kipi kalıpları kullanılır.

Sorunun öncülündeki dizede iki çekimli fiil vardır: dökül-sün, dinlen-sin.

Her iki fiil de emir kipiyle çekimlenmiştir.

Emir kipinin çekimi şöyle yapılır:

ben	—
sen	gör
o	gör-sün
biz	-
siz	gör-ün / gör-ünüz
onlar	gör-sünler

Buna göre emir kipiyle çekimlenmiş fiil C seçeneğindeki cümlededir:

söyle > "söyle-" fiili / emir kipi / II. tekil kişi (sen)

Diğer seçeneklerdeki çekimli fiilleri inceleyelim:

A) **duy-ar-sın** >

"duy-" fiili / geniş zaman kipi / II. tekil kişi (sen)

seslen-iyor-lar >

"seslen-" fiili / şimdiki zaman kipi / III. çoğul kişi (onlar)

B) **uyu-sa-m** >

"uyu-" fiili / dilek-şart kipi / I. tekil kişi (ben)

gör-ür-üm >

"gör-" fiili / geniş zaman kipi / I. tekil kişi (ben)

C) **üz-mü-yor mu-y-uz** >

"üz-" fiili / şimdiki zaman kipi / I. çoğul kişi (biz)

D) **unut-acak-sın** >

"unut-" fiili / gelecek zaman kipi / II. tekil kişi (sen)

E) **kapla-r** >

"kapla-" fiili / geniş zaman kipi / III. tekil kişi (o)

CEVAP: C

11. Çekimli fiil, bir fiilin **haber kipi ve dilek kipi** olarak isimlendirilen belli kalıplarda kişilere bağlı olarak çekimlenmesidir.

UYARI:

Bir fiil, çekimlendiğinde cümlede yargı bildirir. Temel yargı olarak cümlemin yüklemi olabileceği gibi yan yargı bildirerek yan cümle de oluşturabilir.

"-miş", "-ecek", "-r" gibi bazı ekler çekimli fiilde bir kip olarak kullanılabildiği gibi bazen fiilimsi eki hatta kalıcı isim yapan yapım eki olarak da kullanılabilmektedir.

Soruda bu farklılığa dikkat çekilmek istenmiş, "-miş (-miş, -müş, -muş)" ekinin çekimli fiilde bir kip olarak kullanılmaması durumu sorgulanmıştır.

Buna göre cümlelerde "-miş (-miş, -müş, -muş)" eki alan sözcüğün yargı bildirip bildirmediği, öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kalıbına uygun kullanılıp kullanılmadığı incelenmelidir:

I'de iki cümle vardır. "**Heyecanlanmış.**" tek başına yargı bildirmektedir ve yüklemidir. O hâlde "-miş" eki "heyecanlan-" fiilinde kip eki olarak kullanılarak çekimli fiil oluşturmuştur:

"heyecanlan-" fiili / öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi / III. tekil kişi (o)

III'te "**toplamış**" sözcüğü "Dikkatini toplamış." cümlesinin yüklemidir, yargı bildirmektedir. O hâlde "-miş" eki bu sözcükte de kip eki olarak kullanılıp çekimli fiil oluşturmuştur:

"topla-" fiili / öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi / III. tekil kişi (o)

Ancak II. cümlede "**planlanmış**" sözcüğü "**planlanmış etkinlik**" şeklinde bir sıfat tamlaması oluşturmuştur. O hâlde bu sözcükteki "-miş" eki fiilden isim yapım ekidir. Kip eki değildir; çekimli fiil değil, sıfat oluşturmuştur.

("Planlanmış" sözcüğü sıfat görevindeyken hâlâ fiile benzediği için bir fiilimsidir. Aldığı eke bağlı olarak da sıfat-fiildir.)

CEVAP: B

12. Çekimli fiil bir kip ve kişiye bağlı olarak çekimlenerek **yargı bildiren** fiildir.

Dizelerde yer alan çekimli fiilleri inceleyelim.

iste-me-m > "iste-" fiili geniş zaman (-r) kipinin olumsuzunda I. tekil kişiye (ben) bağlı olarak çekimlenmiştir:

iste-r-im > iste-me-m

sevin-me > "sevin-" fiili emir kipinin olumsuzunda II. tekil kişiye (sen) bağlı olarak çekimlenmiştir:

(sen) sev-in > (sen) sevin-me

geç-iyor > "geç-" fiili şimdiki zaman kipinde (-yor) III. tekil kişiye (o) bağlı olarak çekimlenmiştir.

O hâlde dizelerde emir, geniş zaman ve şimdiki zaman kipleriyle çekimlenmiş fiiller vardır. Gereklik, görülen geçmiş zaman ve istek kipiyle çekimlenmiş fiillere örnek gösterilemez.

CEVAP: A

13. **Geniş zaman çekimi** fiil kök ya da gövdelerine gelen "-r, (-ir, -ır, -ür, -ur, -er, -ar) ekiyle yapılır:

ben	düşün-ür-üm	bekle-r-im
sen	düşün-ür-sün	bekle-r-sin
o	düşün-ür	bekle-r
biz	düşün-ür-üz	bekle-r-iz
siz	düşün-ür-sünüz	bekle-r-siniz
onlar	düşün-ür-ler	bekle-r-ler

Soruda ölçülmek istenen şudur:

UYARI:

- Bazen kök ya da gövde durumundaki fiil "r" harfiyle biter. Bu "r" harfi, fiil farklı bir kiple çekimlenmesine rağmen geniş zaman kipi zannedilebilir.
- Örneğin "çağır-" fiili "r" ile bitmektedir. "Git, onları çağır." cümlesinde emir kipiyle çekimlenmiştir. Fiilin sonundaki "r" geniş zaman kipiyle karıştırılmamalıdır.

Buna göre numaralanmış cümleleri inceleyelim:

I. "**arala-**" fiili geniş zaman çekimi: arala-r (o)

II. "**bağla-**" fiili geniş zaman çekimi: bağla-r (o)

V. "**kaç-**" fiili geniş zaman çekimi: kaç-ar (o)

Ancak "Onları hoşgörölü bir tarzda uyar." ve "Daldan iki tane incir kopar." cümlelerinde "**uyar**" ve "**kopar-**" fiilleri II. tekil kişiye (sen) bağlı emir kipi çekimindedir.

CEVAP: D

1. "-miş (-miş, -müş, -muş)" eki bir olayı başkasından duyma, sonradan görme anlamları dışında "insanın kendisine ait bir durumu sonradan fark etmesi" anlamı da taşıyabilir.

Buna göre "-miş (-miş, -müş, -muş)" eki aşağıdaki cümlelerin hangisine diğerlerinden farklı bir anlam katmıştır?

- A) Bakın, göz çevremde morluk oluşmuş.
B) Koltuğa uzandığımda içim geçmiş.
C) Ne kadar da zayıflamışım böyle!
D) Gerçekleri epeydir görememişim.
E) Telefonumu bulmak için uğraşmış.

2. Bir kip ve kişiye bağlı olarak çekimlenen fiiller yargı bildirir ve "çekimli fiil" olarak isimlendirilir.

Kitabında şöyle söyler: "Yalnızca yürürken

I

düşüncelere dalarım. Yerimde hareketsiz

II

kaldığım zaman düşüncelerim de duruyor.

III

IV

Demek ki yalnızca harekete uyacak benim

V

zihnim."

Buna göre yukarıdaki parçada altı çizili sözcüklerden hangisi çekimli fiil değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. "çıkardık" sözcüğü,

- I. Beklentiyi bir anda üst seviyeye ----.
II. Akşamları dışarı ---- ve top oynardık.
III. Zor oldu ama lekeyi ---- sonunda.

cümlelerinin hangilerinde boş bırakılan yere getirilirse durum fiili özelliği kazanır?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemin, içinde bulunulan zamandan sonra yapılması söz konusudur?

- A) Açılış cümlesi aslında romanın özetini vermiş.
B) Bahane üretmek için mecburen biraz kafa yoracağım.
C) Kafalarını hiç kaldırmadan bize doğru hızlıca yürüyorlar.
D) Sokaktan her geçişimde burnuma kek kokusu gelir.
E) Çatı katına birkaç parça eşya sakladık.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemde zaman anlamı yoktur?

- A) Basit yanlış anlaşılmalara bile keyfimi kaçırdı.
B) Hangi tercihin daha makul olduğunu düşüneneceğim.
C) Ağrı kesicinin etki etmesini biraz daha bekleyelim.
D) Tüm bunlar narkozsuz ameliyat olmaya benziyor.
E) Cevabını bildiğimiz bir soru sormak istemezsiniz.

6. Bir kip ekinin kendi anlamı dışında başka bir kip eki anlamıyla kullanılmasına anlam (zaman) kayması adı verilir.

Buna göre,

- I. Haksız olduğunu her hissettiğinde sesini yükseltiyor.
II. Seni uyarıyorum, insanları azarlamaktan vazgeçeceksin.
III. O dönem farklı bir sosyal çevreye girince boşluğa düşer.
IV. Görüyor musunuz, mikrofonu ve kamerayı yadırgamadan konuşuyor.
V. İnanın, birkaç seans sonra kaygılarınızdan kurtuluyorsunuz.

cümlelerinde anlam kayması örneklenmektedir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi açıklamaya uygun bir örnek değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. "-me/-ma" eki aşağıdaki cümlelerin hangisinde **altı çizili sözcükte olumsuzluk eki** olarak kullanılmıştır?

- A) Ağrının şiddeti azalmaya başladı.
- B) Hakkı sahibine teslim etmesi gerekirdi elbet.
- C) Tıbbi terimlerden hoşlanmadı benim gibi.
- D) Doktorla görüşmeyi kendisi talep etmişti.
- E) Kliniğin adresini bulmam hiç de zor olmadı.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çekimli fiilin anlam bakımından özelliği ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Kolay kolay şüphelenmem kimseden. (Durum fiili)
- B) Koşulları ayrıntılarıyla belgeleyeceğiz. (Kılış fiili)
- C) Bileğim belirgin şekilde morarıyor. (Oluş fiili)
- D) Lütfen siz de diğerleri gibi genellemeyin. (Kılış fiili)
- E) Parkta kafamı dinleyip oyalandım biraz. (Oluş fiili)

9. Küçük bir hatanın açıklanamaz şekilde bizi yiyip bitireceği durumlar yaşanacaktır zaman zaman.

I II
Ya da yaşadığımız bir olay bize geçmişteki bir

zorluğu belki de geleceğe dair ulaşılamayacak

III IV
bir hayali hatırlatacak bazen.
V

"-ecek / -acak" eki bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangilerinde çekimli fiil oluşturmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) III ve IV
- D) II ve V E) IV ve V

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde emir kipiyle çekimlenmiş bir fiil yoktur?

- A) Yoğunluklarınız surat asmanıza sebep olmasın.
- B) Şu anlamsız kırgınlığı artık bitirin.
- C) Öfkenizi kontrol etmeye çalışınız lütfen.
- D) Israrla selam ver, bir gün karşılık verecektir.
- E) Uyanır uyanmaz şekersiz bir kahve içer.

11. "-mekte / -makta" eki şimdiki zaman kipinin yerine kullanılabilir.

Aşağıdakilerden hangisinde bu açıklamaya örnek yoktur?

- A) Kurallar yarışmacılara tek tek anlatılmakta.
- B) Ambulansı beklemekteyim olay yerinde.
- C) Pek de iyi değilsin duygularını gizlemekte.
- D) Saat an itibarıyla üçü göstermekte.
- E) Her şeyin düzeleceğini umut etmekte.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem kılış fiilidir?

- A) Tüm endişemi zamanla gidermişsiniz.
- B) Seslerini duyunca biraz olsun rahatlarım.
- C) Simitler daha bir gün geçmeden bayatlamış.
- D) Gözlemlerinin dökümünü yapmaya girişecek.
- E) Kayıtlar eski dönemlere kadar uzanıyor.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geniş zaman kipiyle çekimlenmiş bir fiil yoktur?

- A) Yeni kadro bize şampiyonluk yaşatmaz.
- B) İnatlaşıp beni bezdirebilir, bu mümkündür.
- C) Duygularını hâlden anlamaz birine anlatmaz.
- D) Haddini bilmeyen insana her zaman rastlarsın.
- E) Detaylı düşünmem çünkü hemen işe koyulmalıyım.

1. Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi olan "-miş (-miş, -müştü, -muş)" gerçekleşip biten bir eylem **başkasından duyulduğunda, sonradan öğrenildiğinde ya da sonradan fark edildiğinde** kullanılır.

A'da "göz çevresinde morluk oluşması", B'de "için geçmesi", C'de "zayıflamış olma", D'de "gerçeklerin görülemediği olması" durumlarında gerçekleşip biten eylemler sonradan fark edilmiştir.

Ancak E'de "**Telefonumu bulmak için uğraşmış.**" cümlesinde III. tekil kişinin gerçekleştirdiği "uğraş-" eylemi başkasından duyulmuştur.

CEVAP: E

2. • **Çekimli fiil** bir fiilin kip ekleriyle ve kişiye bağlı olarak çekimlenmesidir.
- Yani çekimli fiilde haber kipleri ya da dilek kiplerinin "ben / sen / o / biz / siz / onlar" kişilerinden birine bağlı olarak belli bir kalıba girdiği görülür.

fiil + kip eki + kişi (şahıs) eki = çekimli fiil

- Çekimli fiiller yargı bildirir.

Soruya göre altı çizili sözcüklerden dördü çekimli fiildir. Çekimli fiil olmayan sözcüğün bulunması istenmiştir.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- I. "**söyle-r**" sözcüğü yüklem olarak yargı bildirmektedir, "söyle-" fiilinin geniş zaman kipinde (-r) III. tekil kişiye (o) göre çekimlenmesiyle oluşmuş bir çekimli fiildir.
- II. "**dal-**" fiili geniş zaman kipinde (-r) I. tekil kişiye (ben) göre çekimlenerek (dal-ar-ım) yargı bildirmiştir.
- IV. "**dur-uyor**" sözcüğü cümlelerin yüklemidir yani yargı bildirmektedir. "dur-" fiilinin şimdiki zaman kipiyle (-yor) III. tekil kişiye (o) göre çekimlenmesiyle oluşmuş bir çekimli fiildir.
- V. "**uy-acak**" sözcüğü de çekimli fiildir. "uy-" fiili gelecek zaman kipiyle (-acak) III. tekil kişiye (o) göre çekimlenmiş ve yargı bildirmiştir.

Ancak "**kaldığım**" sözcüğü yargı bildirmemektedir, yüklem değildir. "kal-" fiili kip ve kişiye göre çekimlenmemiş, "-dık" sıfat-fiil ekiyle "-im" iyelik ekini almıştır. Sözcükteki "-dık" eki görülen geçmiş zaman kipinin I. tekil kişi çekim kalıbına uymamaktadır: kal-dı-m.

CEVAP: C

3. • Fiiller anlamsal açıdan incelendiğinde üç fiil tipinden söz edilir: **kılış (iş) fiili, durum fiili, oluş fiili**
- **Durum fiilleri**, nesne almayan yani "neyi / kimi" sorularına cevap vermeyen fiillerdir: git-, kal-, otur-...
- **Kılış fiilleri** ise nesne alabilen yani "neyi / kimi" sorularına cevap verebilen fiillerdir: bitir-, sez-, temizle-...

Soruda "**çıkardık**" sözcüğünün yerleştirildiği cümlede durum fiili özelliği kazanıp kazanmadığı sorgulanmaktadır.

Fiil, kılış fiili ya da durum fiili olma özelliğini yerleştirildiği cümleye göre değiştiriyorsa anlamsal açıdan bir farklılık ortaya çıkmalıdır. Bu noktada cümle anlamı önemlidir.

- I. "Beklentiye bir anda üst seviyeye **çıkardık.**" cümlesinde "çık-" değil "**çıkardık**" fiili kullanılmıştır. "çıkardık" fiili "neyi / kimi" sorularına yanıt verebildiği yani nesne alabildiği için anlamına göre kılış fiilidir: Neyi üst seviyeye çıkardık? Beklentiyi.
- II. "Akşamları dışarı **çıkardık** ve top oynardık." cümlesinde "çıkardık" değil, "çık-" fiili kullanılmıştır. "çık-" fiili nesne alamaz, bu yüzden anlamına göre durum fiilidir.
- III. "Zor oldu ama lekeyi **çıkardık** sonunda." cümlesinde fiil "çık-" değil, "çıkardık" anlamıyla kullanılmış olur. O hâlde yine kılış fiilidir: Neyi çıkardık? Lekeyi.

CEVAP: A

4. Eylemin (fiilin) **"içinde bulunulan zamandan sonra yapılması"** söylendikten sonra gerçekleştireceği anlamına gelir. Bu anlam da -anlam kayması söz konusu değilse- **"gelecek zaman kipi"**yle sağlanır.

A'da **"ver-miş"**, E'de **"sakla-dı-k"** fiillerinde eylemler gerçekleştikten sonra söylenmiştir. İki fiil de geçmiş zamandır.

C'de **"yürü-"** eylemi söylendiği an gerçekleşmektedir: yürüyorlar. Eylemin söylenme zamanı ile yapılma zamanı aynıdır.

D'de "gel-" fiili **"gel-ir"** şeklinde çekimlenmiş, eylemin her zaman gerçekleştiğini ifade etmiştir.

B'de ise **"kafa yor-acağ-ım"** fiilinde gelecek zaman kipi kullanılmış, "kafa yor-" fiilinin geçmişte ya da şu an gerçekleşmediği, "sonra" gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Yani eylemin, içinde bulunulan zamandan sonra yapılması söz konusudur.

CEVAP: B

5. Yüklemde zaman anlamı olup olmaması yüklem görevindeki çekimli fiilin hangi kiple çekimlendiğiyle ilgili bir durumdur.

Türkçede genel anlamda iki farklı kip vardır:

1. Haber (bildirme) kipleri
2. Dilek (tasarlama) kipleri

Haber (bildirme) kipleri, **zaman anlamı taşıyan** kalıplardır:

- Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi (-di)
- Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi (-miş)
- Şimdiki zaman kipi (-yor)
- Gelecek zaman kipi (-ecek)
- Geniş zaman kipi (-r)

Dilek (tasarlama) kipleri ise **zaman anlamı taşımayan**; istek, dilek, şart, emir, gereklilik gibi anlamlar içeren kiplerdir.

O hâlde aranan cümlelerin yüklemi, dilek (tasarlama) kiplerinden biriyle çekimlenmiş bir fiil olmalıdır. Buna göre cümlelerin yüklemelerindeki çekimli fiilleri, aldıkları kip açısından incelemek gerekir:

A) **kaçır-dı** > "kaçır-" fiili / görülen geçmiş zaman kipi

B) **düşün-eceğ-im** > "düşün-" fiili / gelecek zaman kipi

D) **benzi-yor** > "benze-" fiili / şimdiki zaman kipi

E) **iste-mez-siniz** > "iste-" fiili / geniş zaman kipinin olumsuzu: iste-r-siniz / iste-mez-siniz

A, B, D ve E'deki çekimli fiiller haber kipleriyle çekimlenmiştir. Ancak C'deki "bekle-y-e-lim", "bekle-" fiilinin istek kipiyle (-a) I. çoğul kişiye (biz) göre çekimlenmiş hâlidir. İstek kipi de dilek (tasarlama) kiplerindendir.

UYARI:

Kipte zaman anlamı olup olmamasına yönelik bu tip sorular kip ekinin dâhil olduğu grupla ilgilidir (haber kipi / dilek kipi). Yani cümleye zaman anlamı katan sözcükler varsa bu, kafa karıştırmamalıdır:

"Keşke yarın gelseniz." cümlesinde zaman anlamı, zaman bildiren bir sözcükle (yarın) verilmiştir. Ancak çekimli fiil dilek-şart kipiyle "-se" çekimlendiği için kipte ya da eylemde zaman anlamı yoktur.

CEVAP: C

6. Fiil kiplerinin genel olarak kendi anlamları vardır.

Örneğin görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi gerçekleşip bitmiş ve gerçekleştiği görülen ya da kesin olarak bilinen bir eylemi anlatmak için kullanılır.

Ancak kip ekleri cümlede kendi anlamında kullanılmak zorunda değildir. **Bir kip eki kendi anlamı dışında, başka bir kip eki anlamıyla kullanılabilir.** Buna anlam, zaman ya da kip kayması adı verilir. Bu durum bir anlatım bozukluğu da değildir:

Yarın geliyorum. (Şimdiki zaman kipi gelecek zaman anlamıyla kullanılmıştır.)

Sorunun öncülünde bu durum açıklanmış ve açıklamaya beş örnek cümle verilmiştir. Ancak cümlelerden biri uygun bir örnek değildir. Bunun bulunması istenmektedir.

- I. "... her hissettiğinde ... **yükseltiyor.**" > "yükseletir" anlamında (Şimdiki zaman kipi geniş zaman anlamında)
- II. "Seni uyarıyorum, ... **vazgeçeceksin.**" > "vazgeç" anlamında (Gelecek zaman kipi emir kipi anlamında)
- III. "O dönem ... boşluğa **düşer.**" > "düştü" anlamında (Geniş zaman kipi görülen geçmiş zaman kipi)
- V. "... birkaç seans sonra ... **kurtuluyorsunuz.**" > "kurtulacaksınız" anlamında (Şimdiki zaman kipi gelecek zaman anlamında)

Bu cümlelerde çekimli fiildeki kip eki başka bir kip eki anlamıyla kullanılmış, anlam kayması olmuştur.

Ancak **IV. cümlede "konuşuyor"** fiili cümlelerin anlamı itibarıyla söylendiği anda yani şimdiki zamanda gerçekleştirilmektedir. Anlam kayması-na örnek gösterilemez.

CEVAP: D

7.

HATIRLAYALIM:

Olumsuzluk eki olan "-me/-ma" Türkçede fiillerde ya da fiile benzeyen sözcüklerde (fiilimsilerde) fiilin gerçekleşmediği anlamını verir:

Onu konuştur-**ma**-y-ın.

İşi savsakla-**ma**-mak gerekirdi.

Kargo gel-**me**-miş.

Ekin, olumsuzluk eki dışına kullanımı da vardır:

- **İsim-fiil eki olabilir. Yani bir fiile gelerek -hâlâ fiile benzemekle birlikte- cümlede isim gibi kullanılan sözcükler oluşturabilir.**

Düşün-**me**-y-e fırsatım oldu.

Sizi al-**ma**-y-a gelecektim.

- **Fiile gelerek kalıcı isim oluşturabilir:**

Soruştur-**ma** sona erdi.

Tamla-**ma**-ları öğrendim.

Seçeneklerde "-me/-ma", "**azal-ma-y-a**", "**et-me-si**", "**görüş-me-y-i**", "**bul-ma-m**" sözcüklerinde isim-fiil oluşturmıştır. Zaten bu sözcüklerde olumsuzluk anlamı yoktur. Ancak "**hoşlan-ma-dı**" fiilinde, fiilin gerçekleşmediğini bildirmektedir. Olumsuzluk ekidir.

CEVAP: C

8.

HATIRLAYALIM:

Fiiller anlamları bakımından **kılış (iş) fiili, durum fiili ve oluş fiili** olmak üzere üçe ayrılır.

- **Kılış fiili**, bir varlığı etkileyen yani nesne alabilen fiillerdir. Bu fiiller "neyi / kimi" sorularına cevap verir: bırak-, tut-, beğen-...
- **Durum fiilleri**, nesne almayan yani "neyi / kimi" sorularına cevap vermeyen fiillerdir: derinleş-, kalk-, uyu-...
- **Oluş fiilleri**, belli bir zaman gerektiren, öznenin iradesi dışında ve kendiliğinden gerçekleşen fiillerdir: uza-, şişmanla-, sarar-...

Bu bilgilere göre seçenekler incelendiğinde;

A'da "**şüphelen-**" fiili nesne alamaz. Durum fiilidir.

B'de "**belgele-**" fiili nesne alabilir: "koşulları belgele-" Kılış fiilidir.

C'de "**morar-**" fiili kendiliğinden ve bir süreç içinde gerçekleşme anlamı içerir. Oluş fiilidir.

D'de "**genelle-**" fiili nesne alabilir: "insanları / konuyu genelle-" Kılış fiilidir.

Ancak E'deki "**oyalan-**" fiili, kendiliğinden gerçekleşme anlamı taşımamaktadır; oluş fiili değildir. Nesne de alamadığı için durum fiilidir.

CEVAP: E

9.

HATIRLAYALIM:

Çekimli fiil, bir fiilin kip ve kişi ekleriyle çekimlenmesidir. Fiil çekimlendiğinde yargı bildirilmektedir.

"-ecek / -acak" gelecek zamanın kip eki olarak kullanılabildiği gibi sıfat-fiil eki de olabilir:

- Yarın **uğra-y-acak-sın**. (Çekimli fiil oluşturmuştur.)
- **Uğran-acak** birkaç yer kaldı. ("Uğran-acak yer" şeklinde sıfat tamlaması kuran bir fiilimsi oluşturmuştur.)

UYARI:

"-ecek / -acak" ekini alan sözcüğün çekimli fiil olması için hem çekim kalıbına uyması hem de yargı bildirmesi gerekmektedir.

Buna göre "**yaşan-acak-tır**" ve "**hatırlat-acak**" sözcükleri ait oldukları cümlelerin yüklemidir yani yargı bildirmektedir.

"-acak" ekinin fiilde kullanılış biçimi de çekimli fiil kalıbına uygundur.

Ancak diğer sözcükler çekimli fiil değildir:

I. "**bitir-eceğ-i**" sözcüğü cümlede "bitireceği durumlar" şeklinde bir sıfat tamlaması kurmuştur, yargı bildirmemektedir. Sözcük zaten çekim kalıbına da uymamaktadır:

bitir-eceğ-im / bitir-ecek-sin / bitir-ecek / bitir-eceğ-iz / bitir-ecek-siniz / bitir-ecek-ler

III. "**geleceğe**" sözcüğü cümlede "istikbal, henüz yaşanmamış zaman dilimi" anlamında bir isim olarak kullanılmıştır.

IV. "**ulaşılamayacak**" sözcüğü de yüklem değildir, cümlede "ulaşılamayacak hayal" şeklinde bir sıfat tamlaması kurmuştur.

CEVAP: D

10. Emir kipi dilek (tasarlama) kiplerinden biridir. Özel bir eki yoktur. "ben" ve "biz" kişilerinde emir kipi çekimi yoktur. "sen" kişisi haricinde şahıs ekleriyle çekimlenir:

Kişi	Olumlu	Olumsuz
ben	–	–
sen	çevir	dök-me
o	çevir-sin	dök-me-sin
biz	–	–
siz	çevir-in çevir-iniz	dök-me-y-in dök-me-y-iniz
onlar	çevir-sinler	dök-me-sinler

Buna göre seçeneklerdeki çekimli fiilleri inceleyelim:

- A) **sebepl ol-ma-sın** > "sebepl ol-" fiili / emir kipi / olumsuz / III. tekil kişi
- B) **bitir-in** > "bitir-" fiili / emir kipi / II. çoğul kişi
- C) **çalış-ınız** > "çalış-" fiili / emir kipi / II. çoğul kişi
- D) **selam ver** > "selam ver-" fiili / emir kipi / II. tekil kişi

Bu cümlede "**verecektir**" sözcüğü gelecek zaman kipinde çekimlenmiştir.

E'de emir kipiyle çekimlenmiş fiil yoktur:

"**uyanır uyanmaz**" ikilemesi zarf görevinde kullanılmış bir fiilimsidir.

"**iç-er**" sözcüğü ise "iç-" fiilinin geniş zaman kipinde III. tekil kişiyle çekimlenmiş hâlidir.

CEVAP: E

11. Bazı cümlelerde "**-mekte / -makta**" eki "**-yor**" kipinin yerine kullanılabilir:

Kendime **kızıyorum**. > Kendime **kızılmaktayım**.

A, B, D ve E seçeneklerinde bu kullanım vardır:

- A) "Kurallar ... **anlatılmakta**." > "Kurallar ... **anlatılıyor**."
- B) "Ambulansı **beklemekteyim** ..." > "Ambulansı **bekliyorum**."
- D) "Saat ... üçü **göstermekte**." > "Saat ... üçü **göstüyor**."
- E) "... **umut etmektesin**." > "... **umut ediyorsun**."

C'de ise devrik hâlde "**Duygularını gizlemekte pek de iyi değilsin**." cümlesi kullanılmıştır. Bu cümlede "**gizlemekte**" sözcüğü "gizleme konusunda" anlamıyla kullanılmıştır. Fiil değildir, "-mekte" ekinin yerine "-yor" eki alamaz.

CEVAP: C

12. **HATIRLAYALIM:**

- Fiiller anlamsal açıdan incelendiğinde üç fiil tipinden söz edilir: **kılış (iş) fiili**, **durum fiili**, **oluş fiili**
- **Kılış fiili**, bir varlığı etkileyen yani nesne alabilen fiillerdir. Bu fiiller "neyi / kimi" sorularına cevap verir: gör-, dinle-, çöz-...

A'da yüklem "**gider-**" fiildir, "neyi / kimi" sorularına cevap verir: Neyi gidermiştiniz? Tüm endişemi. Bu yüzden kılış fiilidir.

Ancak B'de "**rahatla-**", D'de "**giriş-**", E'de "**uzan-**" fiilleri nesne alamadığı yani "neyi / kimi" sorularına yanıt veremediği için durum fiilidir.

C'de "**bayatla-**" fiili ise belli bir zaman diliminde, kendiliğinden gerçekleştiği için oluş fiilidir.

CEVAP: A

13. Bir fiilin geniş zaman kipinde çekimi şöyledir:

Kişi	Olumlu Çekim	Olumsuz Çekim
ben	koru-r-um	koru-ma-m
sen	koru-r-sun	koru-maz-sın
o	koru-r	koru-maz
biz	koru-r-uz	koru-ma-y-ız
siz	koru-r-sunuz	koru-maz-sınız
onlar	koru-r-lar	koru-maz-lar

Tabloda görüldüğü gibi, geniş zamanın kip eki olan "-r" olumsuz çekimde düşmektedir. Bu durum geniş zamanın olumsuzunda çekimlenmiş fiillerin görülmesini zorlaştırabilir.

UYARI:

Olumsuz verilen fiili olumluya çevirmek, kip ekini ortaya çıkararak kolaylık sağlayacaktır.

A, B, D ve E seçeneklerinde geniş zamanda çekimlenmiş fiiller vardır:

- A) **yaşat-maz** (olumlusu: yaşat-ır) > "yaşat-" fiili / geniş zaman kipinin olumsuzu / III. tekil kişi (o)
- B) **bezdirebil-ir** > "bezdirebil-" fiili / geniş zaman kipi / III. tekil kişi (o)
- D) **rastla-r-sın** > "rastla-" fiili / geniş zaman kipi / II. tekil kişi (sen)
- E) **düşün-me-m** (olumlusu: düşün-ür-üm) > "düşün-" fiili / geniş zaman kipinin olumsuzu / I. tekil kişi (ben)

("koyul-malı-y-ım-dır" sözcüğü "koyul-" fiilinin gereklilik kipinde I. tekil kişiye göre çekimlenmiş hâlidir.)

C'de "**anlat-ma**" sözcüğü emir kipinin olumsuzuyla çekimlenmiştir: sen anlat / anlat-ma. Bu cümlede "anlamaz" sözcüğü kafa karıştırabilir. Sözcük tek başına düşünüldüğünde "geniş zaman kipi / III. tekil kişi / olumsuz çekim" kalıbına uygundur. Ancak cümledeki anlama göre değerlendirildiğinde çekimli fiil değil, "**hâlden anlamaz biri**" şeklindeki sıfat tamlamasında fiilimsidir.

CEVAP: C

**1 - 2. soruları aşağıdaki
parçaya göre cevaplayınız.**

(I) Not tutmayı seviyorum. (II) Ama dijital not alma uygulamalarına bir türlü alışamadım. (III) Hâlbuki işim gereği dijital uygulamalardan yararlanmıyım. (IV) Bu konuda bana ne önereceksiniz? (V) Kafamı karıştırmayacak bir uygulama, işimi görür mü?

1. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemde zaman anlamı yoktur?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi olumsuz çekimlenmiştir?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Gözünüzü yumup bir anlığına karşınızdaki olmayı deneyin. Şunları düşünün: "Şimdi ne I istiyorum? Söyledikleri beni III üzecek mi? Keşke bunu IV sormasa..." Azıcık anlamak dünyayı V güzelleştirir.

**Bu parçadaki altı çizili fiillerden hangileri
haber kiplerinden biriyle çekimlenmemiştir?**

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

4. I. Her seferinde aynı hataya düşüyorum, neden?
II. O gece ödül törenine katılmak yerine oturup film izler.
III. Kara delikler uzun yıllar boyunca gizemlerini korumuş.
IV. Her şeyi kaybedeceğini anlarsa tavrını değiştirir.
V. Birazdan hayal kırıklığı onu gözyaşlarına boğacak.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde anlam (zaman) kayması yoktur?

- A) I ve III B) II ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

5. Fiil çekiminde bazen bir bazen iki kip eki kullanıldığı görülür. Bir kip ekiyle çekimlenen fiiller basit zamanlı (çekimli), iki kip ekiyle çekimlenen fiiller birleşik zamanlı (çekimli) fiil olarak isimlendirilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde çekimli fiil basit zamanlı değildir?

- A) Keşke beni telaşlandırmasan, zaten yeterince endişeliyim.
B) Hikâyeciler hikâye türünü ilk insana kadar dayandırıyorlar.
C) Tartışmanın yanlış bir zeminde ilerlediğini düşünüyordum.
D) Koordinasyon görevini bir ekibe devrettiğini bildirmişsin.
E) Bildiğiniz her şeyi ulu orta söylememelisiniz.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiil ayrıç () içinde verilen kiple çekimlenmemiştir?**

- A) İlaç tedavisinden önce düşüncelerinizi değiştirmelisiniz. (Gereklilik kipi)
B) Mekân değiştirmek ruhunuza iyi gelecektir. (Geniş zaman)
C) Başlangıçta geçmiş yaşantınızı gözden geçirelim. (İstek kipi)
D) Yeterli egzersiz beynin sinirsel kimyasını onarıyor. (Şimdiki zaman)
E) Konuşma seanslarında epey rahatlamışım. (Duyulan geçmiş zaman)

7. (I) Filmde karakterlerin karmaşıklığı beni büyüledi. (II) Gerçekleştirdikleri şeyin imkânsızlığı düşünüldüğünde yetenekleri dikkat çekiyor. (III) Ama zekâlarını kötüye kullanmışlar. (IV) Yaşlı bir adam gibi konuştuğumun farkındayım. (V) Ama gerçek düşüncemi söylemeliyim.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlelerin yüklemi haber kiplerinden biriyle çekimlenmiş bir fiildir.
 B) II. cümlede birden fazla çekimli fiil vardır.
 C) III. cümlede fiil üçüncü çoğul kişiye bağlı olarak çekimlenmiştir.
 D) IV. cümlede çekimli fiil yoktur.
 E) V. cümledeki çekimli fiilde zaman anlamından söz edilemez.

8. "-me / -ma" eki aşağıdaki cümlelerin hangisinde çekimli bir fiilde olumsuzluk eki olarak kullanılmıştır?

- A) Gerekli sabrı göstermeyenleri programdan çıkar.
 B) Yemesem de bir dilim kek alabilirim.
 C) Hiçbir sitem etmeyip onu kucakladım.
 D) Çözüm üretemeyeceğinizi açıkça göstermiş oldunuz.
 E) Gerçekliğine inanmadığı sözlerin peşinden gidiyor.

9. "-miş (-mı, -mü, -muş)" eki;

- I. Balkona çıktım ki yağmur başlamış. (Gerçekleştiğini sonradan görme)
 II. Annemi çok özlemişim. (Durumu, gerçekleşme sürecinde değil, sonradan fark etme)
 III. Baksanıza, elimi yakmışım. (Başkasından duyma)

cümlelerinin hangilerine ayraç () içindeki anlamı katmamıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
 D) I ve II E) II ve III

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlam (zaman) kayması yoktur?

- A) Şimdi müsait değilim, sizinle yarın dışarıda konuşuruz.
 B) Rica ediyorum, artık boş yere kendini suçlamayacaksın.
 C) Birkaç gün önce profilinde ilginç bir fotoğraf paylaşıyor.
 D) İşte o yıl karşı takıma son dakikada iki gol atarak finale yükseldi.
 E) Telefonun sesini kırmış, içerideki kanepede mışıl mışıl uyuyor.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemle anlatış aynı anda gerçekleşmektedir?

- A) Kötü niyetli olmadığımıza yakın zamanda ikna oluyorlar.
 B) Şimdi evde misafirlere çay ve kurabiye ikram ediyoruz.
 C) Hep geç kaldığım için sonunda genellikle komik duruma düşüyorum.
 D) Yönetmen ilk filmi çekerken kimseden yardım almıyor.
 E) İtiraz istemem, o gün arabayı sen kullanıyor-sun.

12. "inanmak" fiili aşağıdaki cümlelerin hangisinde görülen geçmiş zaman kipinde, I. çoğul kişiye bağlı soru çekimindedir?

- A) Başta kendiniz inanmışsınız, tebrik ederim.
 B) Güzel şeyler olacağına saf saf inandım mı gerçekten?
 C) Olağanüstü bir hikâyeye nasıl inanmışız?
 D) Bir problem olmadığına inandık mı yani?
 E) Hastaların kısa sürede iyileşeceğine inanıyor muyuz?

1. **Yüklemde zaman anlamı** olup olmaması yüklem görevindeki çekimli fiilin hangi kiple çekimlendiğiyle ilgili bir durumdur.

Türkçede genel anlamda iki farklı kip vardır:

Haber (bildirme) kipleri, zaman anlamı taşıyan kalıplardır:

- Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi (-di)
- Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi (-miş)
- Şimdiki zaman kipi (-yor)
- Gelecek zaman kipi (-ecek)
- Geniş zaman kipi (-r)

Dilek (tasarlama) kipleri ise zaman anlamı taşımayan; istek, dilek, şart, emir, gereklilik gibi anlamlar içeren kiplerdir.

O hâlde aranan cümlelerin yüklemi, dilek (tasarlama) kiplerinden biriyle çekimlenmiş bir fiil olmalıdır.

- I. **sev-(i)yor-um** > "sev-" fiili şimdiki zamanda (-yor) yani haber kiplerinden biriyle çekimlenmiştir.
- II. **alış-a-ma-dı-m** > "alışabil-" fiilinin olumsuzu görülen geçmiş zamanda (-dı) yani haber kiplerinden biriyle çekimlenmiştir.
- III. **yararlan-malı-y-ım** > "yararlan-" fiili gereklilik kipiyle (-malı) yani **dilek kiplerinden biriyle** çekimlenmiştir.
- IV. **öner-ecek-siniz** > "öner-" fiili gelecek zaman kipiyle yani haber kiplerinden biriyle çekimlenmiştir.
- V. **gör-ür** > "gör-" fiili geniş zamanda (-ür) yani haber kiplerinden biriyle çekimlenmiştir.

CEVAP: C

2. Fiil çekiminde olumsuzluk "**-me / -ma**" ile yapılır: düşün-müş-sün > düşün-**me**-miş-sin

Buna göre II. cümlelerin yüklemi "**alışamadım**", "alışabil-" fiilinin görülen geçmiş zamanda (-dı) olumsuz çekimlenmiş hâlidir. Ancak "seviyorum", "yararlanmalıyım", "önereceksiniz", "görür" fiilleri olumlu çekimlenmiştir.

CEVAP: B

3. **Haber kipleri** zaman anlamı taşıyan kiplerdir. Beş tane haber kipi vardır:

- Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi (**-di**)
- Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi (**-miş**)
- Şimdiki zaman kipi (**-yor**)
- Gelecek zaman kipi (**-ecek**)
- Geniş zaman kipi (**-r**)

Buna göre "**istiyorum**", "**üzecek**", "**güzelleştirir**" sözcükleri haber kipleriyle çekimlenmiştir:

isti-yor-um > "iste-" fiili, şimdiki zaman kipi, I. tekil kişi (ben)

üz-ecek > "üz-" fiili, gelecek zaman kipi, III. tekil kişi (o)

güzelleştir-ir > "güzelleştir-" fiili, geniş zaman kipi, III. tekil kişi (o)

Ancak "**deneyin**" ve "**sormasa**" sözcükleri dilek (tasarlama) kiplerinden biriyle çekimlenmiştir:

dene-y-in > "dene-" fiili, emir kipi, II. çoğul kişi

sor-ma-sa > "sor-" fiili, dilek-şart kipi, III. tekil kişi

CEVAP: B

4.

HATIRLAYALIM:

- Fiil kiplerinin genel olarak kendi anlamları vardır. Örneğin; şimdiki zaman kipi, eylemin söylenirken gerçekleştirilmesini ifade eden bir kiptir:
Süt içiyorum.
Dışarıda bekliyorlar.
- Ancak kip ekleri cümlede kendi anlamında kullanılmak zorunda değildir. Bir kip eki kendi anlamı dışında, başka bir kip eki anlamıyla kullanılabilir. Buna **anlam, zaman ya da kip kayması** adı verilir:
Yarın geliyorum. (Şimdiki zaman kipi gelecek zaman anlamıyla kullanılmıştır.)

Buna göre I, II ve IV. cümlelerde anlam (zaman / kip) kayması vardır:

- "Her seferinde ... **düşüyorum.**" > "**düşerim**" anlamında (Şimdiki zaman kipi geniş zaman anlamında)
- "O gece ... **izler.**" > "**izledi / izlemiş**" anlamında (Geniş zaman kipi geçmiş zaman anlamında)
- "... anlarsa tavrını **değiştirir.**" > "**değiştirecek**" anlamında (Geniş zaman kipi gelecek zaman anlamında)

Ancak III. cümlede "**korumuş**" fiilindeki öğrenilen geçmiş zaman kipi, "**boğacak**" fiilindeki "gelecek zaman kipi" cümle anlamı dikkate alındığında kendi anlamlarındadır.

"Kara delikler ... gizemlerini **korumuş.**" (Geçmiş zaman anlamında)

"Birazdan ... gözyaşlarına **boğacak.**" (Gelecek zaman anlamında)

CEVAP: D

- Sorunun öncülünde basit zamanlı (çekimli) fiil ile birleşik zamanlı (çekimli) fiil açıklanmıştır.

HATIRLAYALIM:

Basit (zamanlı) fiil, bir kip eki alan çekimli fiildir:
dağıt-acak-sın
düzenle-y-e-lim
bit-ti-m

Birleşik (zamanlı) fiil, iki kip eki alan çekimli fiildir:
dağıt-acak-tı-n
düzenli-yor-muş-um
bit-miş-se

Buna göre A, B, D ve E'deki çekimli fiiller basit zamanlı, C'deki ise birleşik zamanlıdır:

- telaşlandır-ma-sa-n > "telaşlandır-" fiili dilek-koşul kipi (-sa) almıştır.
- dayandır-ır-lar > "dayandır-" fiili geniş zaman kipi (-ır) almıştır.
- düşün-üyor-du-m** > "**düşün-**" fiili "**-üyor**" ve "**-du**" olmak üzere iki kip eki almıştır.
- bildir-miş-sin > "bildir-" fiili öğrenilen geçmiş zaman (-miş) kipi almıştır.
- söyle-me-meli-siniz > "söyle-" fiili gereklilik kipi (-meli) almıştır.

CEVAP: C

- Fiil çekiminde kullanılan kipler haber (bildirme) kipleri ve dilek (tasarlama) kipleri olmak üzere ikiye ayrılır:

Haber (bildirme) kipleri:
Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi (-di, -dı, -dü, -du, -ti...)
Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi (-miş, -mish, -müş, -muş...)
Şimdiki zaman kipi (-yor)
Gelecek zaman kipi (-ecek, -acak)
Geniş zaman kipi (-r, -ir, -ır, -ur, -ür, -ar, -er)
Dilek (tasarlama) kipleri:
Gereklilik kipi (-meli, -malı)
Dilek-şart kipi (-se, -sa)
İstek kipi (-e, -a)
Emir kipi (Özel bir eki yoktur.)

B'de "**gelecektir**" fiili "gel-" fiilinin gelecek zaman kipinde, III. tekil kişide çekimlenmiş hâlidir; geniş zamanda değildir.

Diğer seçeneklerdeki çekimli fiilleri de inceleyelim:

- değiştir-meli-siniz** > "değiştir-" fiili / gereklilik kipi
- gözden geçir-e-lim** > "gözden geçir-" fiili / istek kipi
- onar-ıyor** > "onar-" fiili / şimdiki zaman kipi
- rahatla-mış-ım** > "rahatla-" fiili / öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi

CEVAP: B

7. • **Çekimli fiil**, bir fiilin haber ya da dilek kiplerinden biriyle kişiye bağlı olarak çekimlenmesidir. Çekimli fiil cümlede yargı bildirir.
- II. cümlede çekimli fiil "dikkat çekiyor" sözdür. "dikkat çek-" fiili şimdiki zamanda, III. tekil kişiye (o) göre çekimlenmiştir. Cümledeki "gerçekleştirdikleri" ve "düşünüldüğünde" sözcükleri fiile benzemekle birlikte çekimli fiil değil, fiilimsidir. Bu yüzden B seçeneğindeki "birden fazla çekimli fiil vardır" ifadesi yanlıştır.

Diğer seçenekleri de inceleyelim:

- A) I. cümlelerin yüklemi "büyüledi" sözcüğüdür. "büyüle-" fiili görülen geçmiş zaman kipiyle (-di) çekimlenmiştir. Bu kip, haber kiplerinden biridir:

Haber (bildirme) kipleri fiil çekiminde kullanılan ve zaman anlamı taşıyan kalıplardır:
Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi (-di)
Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi (-miş)
Şimdiki zaman kipi (-yor)
Gelecek zaman kipi (-ecek)
Geniş zaman kipi (-r)

- C) III. cümledeki çekimli fiil "kullanmışlar" sözcüğüdür. "kullan-" fiili öğrenilen (duyulan) geçmiş zamanda "onlar" kişisine göre çekimlenmiştir. "Onlar" kişisi III. çoğul kişi olarak ifade edilir. Yani fiilin üçüncü çoğul kişiye bağlı olarak çekimlendiği bilgisi doğrudur.
- D) IV. cümlede yüklem "farkındayım" sözcüğüdür. Bu sözcük isim soyludur. Cümledeki "konuştuğumun" sözcüğü de fiile benzemesine rağmen çekimli fiil değildir, yargı bildirmemektedir. Yani cümlede çekimli fiil olmadığı bilgisi doğrudur.
- E) V. cümlelerin yüklemi "söylemeliyim" fiilidir. "söyle-" fiili gereklilik kipiyle (-meli) çekimlenmiştir. Gereklilik kipi dilek (tasarlama) kiplerindedir. Dilek (tasarlama) kiplerinin özelliği de zaman anlamı taşıyamamalarıdır. Yani cümledeki çekimli fiilde (söylemeliyim) zaman anlamı olmadığı bilgisi doğrudur.

CEVAP: B

8.

HATIRLAYALIM:

- Olumsuzluk eki olan "-me / -ma" fiilin gerçekleştmediği anlamını vermek üzere çekimli fiillerde ve fiilimsilerde kullanılır.
- **Çekimli fiilde kullanımı:**
Ben söyle-me-di-m. / Kimse bekle-me-miş.
- **Fiilimside kullanımı:**
Cevap ver-me-dikçe vazgeçer.
Saklan-ma-mak gerekiyor.
Soruda olumsuzluk eki olan "-me / -ma"nın çekimli bir fiilde kullanılmış olması istenmiştir.

A'da "göstermeyenleri", C'de "sitem etmeyip", D'de "üretmeyeceğinizi", E'de "inanmadığı" sözcüklerinde olumsuzluk eki vardır ancak bu sözcükler fiile benzese de çekimli fiil değildir.

B'de "ye-me-se-m" sözcüğü ise "ye-" fiilinin dilek - şart kipinin olumsuzuyla I. tekil kişide çekimlenmiş hâlidir. Yani olumsuzluk eki bu sözcükte çekimli fiile gelmiştir.

CEVAP: B

9.

HATIRLAYALIM:

Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi olan "-miş (-miş, -müş, -muş)"

- Gerçekleşip biten bir eylem başkasından duyulduğunda,
- sonradan öğrenildiğinde,
- sonradan fark edildiğinde kullanılır.

- I. "Balkona çıktım ki yağmur başlamış." cümlesinde yağmur başladıktan sonra balkona çıkılmış ve balkona çıkıldığında yağmurun başlamış olduğu görülmüştür. Yani "başla-" eyleminin gerçekleştiği sonradan görülmüştür. Ayrıca içindeki anlam ilgisi doğrudur.
- II. "Annemi çok özlemişim." cümlesinde "özle" eylemi "ben" kişisi tarafından gerçekleşme sürecinde değil, sonradan, bir anda fark edilmiştir. Ayrıca içindeki anlam ilgisi doğrudur.
- III. "Baksanıza, elimi yakmışım." cümlesinde "yak-" eylemi "ben" kişisi tarafından farkında olunmaksızın gerçekleştirilmiş, eylem olup bittikten bir süre sonra fark edilmiştir. Yani elin yandığını başka birinden duyma söz konusu değildir. Ayrıca içindeki anlam ilgisi yanlış verilmiştir.

CEVAP: C

10. HATIRLAYALIM:

Fiil kiplerinin isimleri genel olarak fiile kattıkları anlamlarla paraleldir: Şimdiki zaman kipi, gelecek zaman kipi, istek kipi...

Örneğin; geniş zaman kipi, eylemin geniş bir zaman diliminde / her zaman gerçekleştirildiğini ifade eden bir kiptir:

Akşamları erken uyurum. ("uyu-" eylemi her akşam gerçekleştirilmektedir.)

Ancak kip eklerinin cümlede kendi anlamında kullanılmadığı durumlar olabilir.

Bir kip eki kendi anlamı dışında, başka bir kip eki anlamıyla kullanılabilir. Buna **anlam, zaman ya da kip kayması** adı verilir. Bu durum bir anlatım bozukluğu değildir:

Bazı geceler kâbus görüyorum. (Şimdiki zaman kipi geniş zaman anlamında kullanılmıştır.)

Buna göre E'deki cümlede anlam (zaman / kip) kayması yoktur. Gerçekleştirilip biten "kıs-" eylemi geçmiş zaman çekimiyle verilmiştir. Anlam ve kip örtüşmektedir. Şimdiki zamanda gerçekleştirilen "uyu-" eylemi de şimdiki zaman kipi olan "-yor" ile verilmiştir.

Diğer seçeneklerdeki anlam (zaman / kip) kaymalarını inceleyelim:

- A) "... yarın dışarıda **konuş-ur-uz.**" > Geniş zaman kipi istek kipi anlamında kullanılmıştır. Eylemin geniş bir zaman diliminde gerçekleşmesi gibi bir anlam yoktur.
- B) "Rica ediyorum, artık kendini **suçla-ma-yacak-sın.**" > Gelecek zamanla çekimlenmiş fiilde rica / emir anlamı vardır. Eylemin sonra gerçekleşeceğine dair bir anlam söz konusu değildir.
- C) "Birkaç gün önce... **paylaşıyor.**" > Şimdiki zaman kipi geçmiş zaman (paylaştı / paylaşmış) anlamında kullanılmıştır. Eylemin söylendiği anda gerçekleşmesi anlamı yoktur.
- D) "... o yıl ... finale **yükselir.**" > Geniş zaman kipi geçmiş zaman (yükseldi / yükseldi) anlamında kullanılmıştır. Eylemin geniş bir zaman diliminde gerçekleşmesi gibi bir anlam söz konusu değildir.

CEVAP: E

11.

Bir çekimli fiilde "eylemle anlatışın aynı anda olması" şimdiki zaman kipiyle karşılanır. Ancak cümlede anlam (zaman / kip) kayması olmaması gerekir. Bu da cümlelerin anlamından çıkarılır.

B'de "**Şimdi ... ikram ediyoruz.**" derken "ikram et-" eyleminin söylendiği anda gerçekleştiriliyor olması "şimdi" sözcüğüyle de desteklenmiştir.

Diğer seçeneklerde de yüklemdeki çekimli fiiller şimdiki zamanla çekimlenmiştir. Ancak fiil kipinde anlam (zaman / kip) kayması olduğundan eylemin söylendiği anda gerçekleştiriliyor olması durumundan söz edilemez:

- A) "... yakın zamanda **ikna oluyorlar.**" > Cümlelerin öncesine göre "ikna oldular" ya da "ikna olacaklar" anlamlarından biri kastedilmiş olabilir. Ancak kipte şimdiki zaman anlamı yoktur.
- C) "... sonunda komik duruma **düşüyorum.**" > "düştüm" anlamında kullanılmıştır.
- D) "... ilk filmini çekerken ... **yardım almıyor.**" > "almadı / almamış" anlamında kullanılmıştır.
- E) "... o gün arabayı ben sen **kullanıyorsun.**" > "kullanacaksın" anlamındadır.

CEVAP: B

12. Soruda "inan-" fiilinin verilen kip ve kişi özelliğine göre çekimlenmesi istenmiştir.

Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi "-di (-dı, -dü, -du, -ti...)" şeklindedir.

I. çoğul kişi "biz"dir.

Soru çekimi soru eki olan "mi (mı, mü, mu)" ile yapılır.

Buna göre çekim D seçeneğinde yer alan "**inan-dı-k mı**" şeklinde olmalıdır.

Diğer seçeneklerde "inan-" fiilinin çekimlerini inceleyelim:

- A) **inan-mış-sınız** > Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi / II. çoğul kişi (siz)
- B) **inan-dı-m mı** > Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi / soru / I. tekil kişi (ben)
- C) **inan-mış-ız** > Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi / I. çoğul kişi (biz)
- E) **inan-ıyor mu-y-uz** > Şimdiki zaman kipi / soru / I. çoğul kişi (biz)

CEVAP: D

1. Ek fiilin görevlerinden biri isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlamaktır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek fiil yoktur?

- A) Figüranlık yapmak için fazla yetenekliymiş.
B) Senariste az değer veren bir zihniyete sahibiz.
C) Çekim sürecinde yönetmen koltuğundaydım.
D) Hayattan daha çok, sanattan besleniyor.
E) Oturup izlemek için film çeken biri gibiyim.

2. Ek fiil basit zamanlı bir fiile geldiğinde birleşik zamanlı fiil oluşturur.

Şöyle belirtmeliyim ki kitabı içselleştirmemiştiniz.

I

II

Bunu yapabilmek için âdeta dev bir konçerto dinliyormuşsunuz gibi düşünmeniz gerekirdi.

III

IV

Kitapta yazarın bağıra bağıra çaldığı tonları duyabilseydiniz keşke.

V

Buna göre yukarıdaki parçada altı çizili sözcüklerden hangisinde ek fiil yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. İsimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ya da basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı fiile dönüştüren "-imek" fiiline ek fiil (ek eylem) denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükte ek fiil yoktur?

- A) Yazdıklarım bir boşluğu dolduruyorsa sevinirim.
B) Önümde üç ay gibi bir zaman varmış, öyle dedi.
C) Deneye yanıla bir noktaya ulaşacaksınız elbette.
D) Baştan beri ilgimi çeken, aslında oyunculuktu.
E) Hızlı yaşayınca hızlı tükenecektik, malum.

4. İsimleri yüklem yapan ek eylemin, görülen (bilinen) geçmiş zaman, duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman, geniş zaman ve şart olmak üzere dört çekimi vardır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylem farklı bir çekimdedir?

- A) Henüz çok gençsin, heyecanını anlıyorum.
B) Ne yaptığım konusunda endişeliyim.
C) Yorumlarında çoğu zaman gerçekçidir.
D) Kendimiz olma mücadelesinde kararlıyız.
E) Zamana dair düşünmek isteyen biriydiniz.

5. I. tekil şahsın ek fiil çekiminde kullanılan "-im (-ım, -üm, -um)" eki, iyelik eki olan "-im (-ım, -üm, -um)" ile karıştırılmamalıdır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-im (-ım, -üm, -um)" ek fiil çekiminde kullanılmış bir şahıs ekidir?

- A) Şaşırtıcı derecede ilgi gördü röportajım.
B) Misafirim rahat etsin, eksik bir şey kalmasın.
C) Biraz titiz bir karakterim ben galiba.
D) Özenle hazırlanmış bir mekânım olmalıydı.
E) Baş edilecek gibi değildi heyecanım şu an.

6. Siz böyle "Sen kimsin?" diye sorunca bir an için

I

afalladım. Ama şöyle cevaplayayım: Etkilendiğim insanlar çoğunlukla roman yazarıydı. Bense keli-

II

melere âşık, tutkulu bir okurum. Sanırım doğru

III

IV

olan budur.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinde ek fiil yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Çemberin dışına çıkıştım. Karşımdaki man-
I
zara, beraber bir toprak üzerinde yaşadığım
insanlar. Ben onların reddettiklerini, onların acı-
masızlıklarını, duyarsızlıklarını anlatırsam onlar
II
da savunmaya geçmek için beni adlandırıracaklar.
III
Adlandırılmak, ehlileşmektir. Oysa ben yabancı
IV
düşünceleri kovalıyordum.
V

**Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangileri
birleşik çekimli fiil değildir?**

- A) I ve III B) II ve III C) III ve IV
D) IV ve V E) I ve V

8. "Çocuğum" **sözcüğü**,

- I. "Çocuğum ben!" diye bağırması komikti.
II. Adam, "Çocuğum nerede?" cümlesiyle irkildi.
III. Hey, çocuğum! Orada top oynamayın.
IV. O zamanlar iki yaşlarında bir çocuğum tabii.
V. Çocuğum kimseye saygısızlık yapmaz.

**cümlelerinin hangilerinde isimleri yüklem
yapan ek eyleme örnek gösterilebilir?**

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

9. Sohbet, konuşmaktan daha farklı bir ilişkidir
I

bizce. O, dünyayı yeni bir biçimde görmemizi
sağlar. Ve elbette ancak huzur dolu bir ortam

II
oluşturursa sohbet etmek mümkündür. Bu konuda
III IV
hemfikiriz.
V

**Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde
ek eylem yoktur?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. I. "Neden içe kapanıksın?" sorusuna cevap
vermek zormuş.

II. Evrende bir ahenk vardır, fark etmiş olmalıy-
dınız.

III. Dünyaya dürbünün tersinden bakıyor gibisin,
diye özetledi durumu.

**Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangile-
rinde birden fazla ek fiil vardır?**

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

11. "İse" **aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir
işlevdedir?**

- A) Her gördüğünü söyleyecek isen seninle
devam edemeyiz.
B) Kurallar böyle uygulanacak ise anlaşmayı
feshedelim.
C) İçeride çocuk var ise ilaçlama işlemine başla-
yamayız.
D) Kimseyi suçlamadı isem iyi niyetinize inandı-
ğımın.
E) Surat asacak isek neden koşu koşu geldik ki?

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geniş zama-
nın rivayetiyle çekimlenmiş bir fiil vardır?**

- A) Sözlerimin bazen çok rahatsız edici olduğunu
söylememişsiniz.
B) Kendi kuşağımdan okurlar için çeldirici bir
neden olmak isterdim.
C) Kimi insanların "kendi" olmak için verdiği
mücadeleyi anlatıyordum.
D) Okuruna sadece gözyaşı sunan bir şair olmak
istememişsin.
E) Kitabım yayımlanmamış, doğal olarak siz de
hiçbir şey kaçırmamışsınız.

13. İsimleri yüklem yapan ek eylemde III. tekil kişiye
gelen "-dir (-dır, -dür, -dur...)" eki düşebilir.

**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıkla-
maya uygun bir örnek vardır?**

- A) Canımız her istediğinde çekip gidemeyiz.
B) Seçme eyleminin yalnızca araç değeri vardır.
C) Kekemelikten medet umar bir hâldeyim.
D) Herkesin eline kalem almasında sakınca yok.
E) Anlaşıldı, bizim muhite oldukça yabancısınız.

1.

HATIRLAYALIM:

- Ek fiil (ek eylem) isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ve basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştüren "-imek" fiildir.
- "-imek" fiili "-idi", "-imiş", "-ise", "-idir" çe-kimlerine girerek, bazen de (geniş zamanda) sadece şahıs ekleriyle çekimlenerek isim soylu bir sözcüğe eklenip onun yargı bildirmesini yani yüklem olmasını sağlayabilir.
- Bu durumu "-idi", "-imiş", "-ise", "-idir" kalıplarından değil de yüklemden yola çıkarak görmek daha kolaydır. Çünkü bir cümlemin yüklemi isim soyluysa "İsim, yüklem olabilmek için zaten ek eylem alacaktır." yorumu yapılır ve ek eylem bulunur.
- Burada "isim soylu sözcüğün yüklem olma-sı"ndan kasıt; zamir, edat, sıfat, fiilimsi gibi sözcük türlerinin yüklem görevinde kullanılmasıdır.

Bu bilgiler ışığında seçeneklerdeki cümlelerin yüklemelerini inceleyelim:

A'da yüklem "**yetenekliymiş**" sözcüğüdür. "yetenekli" isim soyludur, ek fiilin duyulan geçmiş zaman çekimiyle (-miş) yüklem olmuştur.

B'nin yüklemi olan "**sahibiz**" sözcüğü isim soylu olduğuna göre ek eylemi zaten almıştır. Ancak "sahip" kelimesinde sadece şahıs eki olan "-iz" vardır. Ek fiilin geniş zamanında (III. kişi hariç) çekim çoğunlukla sadece şahıs ekleriyle sağlanır:

(Ben) sahib- im .
(Sen) sahib- sin .
(O) sahib- tir .
(Biz) sahib- iz .
(Siz) sahib- siniz .
(Onlar) sahib- tir-ler .

C'de yüklem "**koltuğundaydım**" sözcüğüdür. İsim soyludur, ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimiyle (-di) yüklem olmuştur.

E'nin yüklemi de "**gibi**" edatıdır. B seçeneğindeki gibi ek fiilin geniş zamanında sadece şahıs ekiyle çekimlenmiştir: "**gibiyim**"

D'deki cümlede ise ek fiil yoktur. Cümlemin yüklemi olan "**besleniyor**" sözcüğü "beslen-" fiilinin şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiş hâlidir. Bir kip eki almıştır. Yani basit çekimli fiildir.

CEVAP: D

2.

HATIRLAYALIM:

- İsimlerin cümlede yargı bildirerek yüklem olmasını sağlayan ek fiilin diğer görevi de basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştürmektir.

Basit zamanlı fiil, fiilin bir kip ekiyle çekimlenmesidir.

Birleşik zamanlı fiil ise fiilin iki kip eki almasıdır.

- Ek fiil olan "-imek" fiili **hikâye, rivayet ve şart** olmak üzere üç farklı şekilde çekimlenerek birleşik zamanlı fiil oluşturur.

Hikâye birleşik zaman: Fiil + kip + hikâye çekimi (-di)

Rivayet birleşik zaman: Fiil + kip + rivayet çekimi (-miş)

Şart birleşik zaman: Fiil + kip + şart çekimi (-se)

Buradan çıkarılan sonuç şudur: **Birleşik zamanlı fiillerde ikinci kip eki ek fiildir.**

Buna göre:

belirt-meli-y-im > "belirt-" fiili gereklilik kipinde (-meli) I. tekil kişiye (ben) göre çekimlenmiştir. Çekimli fiilde ikinci bir kip eki yoktur. **O hâlde bu fiil basit zamanlı bir fiildir ve ek fiil almamıştır.**

içselleştir-me-miş-ti-niz > "içselleştir-" fiili duyulan geçmiş zaman (-miş) kipinden sonra "-ti (-di)" ekiyle hikâye birleşik zamanda çekimlenmiştir. (Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi)

dinli-yor-muş-sunuz > "dinle-" fiili şimdiki zaman kipinden (-yor) sonra "-muş" ekiyle rivayet birleşik zamanda çekimlenmiştir. (Şimdiki zamanın rivayeti)

gerek-ir-di > "gerek-" fiili geniş zaman (-r) kipinden sonra "-di" ekiyle hikâye birleşik zamanda çekimlenmiştir. (Geniş zamanın hikâyesi)

duyabil-se-y-di-niz > "duyabil-" fiili dilek - şart (-se) kipinden sonra "-di" ekiyle hikâye birleşik zamanda çekimlenmiştir. (Dilek - şart kipinin hikâyesi)

CEVAP: A

3. Sorunun öncülünde ek fiilin iki görevi açıklanmıştır. Buna göre;

1. Ek fiil, isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yargı bildirerek yüklem olmasını sağlar:
Size **minnettarım**. / Çay **soğukmuş**.
2. Ek fiil, basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştürür:
tanış-**acak-mış** / inan-**ıyor-du-m**

Bu bilgilerden şu yorumlara ulaşılır:

- **Bir cümlede yargı bildiren sözcük yani yüklem, isim ya da isim soylu bir sözcükse ek fiil almıştır.**
- **Bir cümlede birleşik zamanlı fiil varsa ek fiil de vardır. Çünkü birleşik zamanlı fiillerde ikinci kip eki ek fiildir.**

Sorudaki altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- A) doldur-**uyor-sa** > "doldur-" fiili iki kip eki almıştır, o hâlde **birleşik zamanlı fiildir**. (şimdiki zamanın şartı) Yani ek fiil almıştır.
- B) var-mış > "var" sözcüğü **isimdir**. Cümlede yargı bildirerek yüklem olmuştur. O hâlde ek fiil almıştır. (Ek fiilin öğrenilen geçmiş zaman (-miş) çekimi)
- D) oyunculuk-**tu** > "oyunculuk" sözcüğü **isimdir**. Cümlede yargı bildirerek yüklem olmuştur. O hâlde ek fiil almıştır. (Ek fiilin görülen geçmiş zaman (-di) çekimi)
- E) tüken-**ecek-ti-k** > "tüken-" fiili **gelecek zamanın hikâyesiyle** çekimlenmiş yani iki kip eki almıştır: "-ecek", "-ti". Yani ek fiil vardır.

Ancak "ulaş-**acak-sınız**" sözcüğünde ek fiil yoktur. Çünkü sözcük isim değildir, ek fiilin ismi yüklem yapma göreviyle ilişkilendirilemez. Çekimli fiildir ancak bir kip eki almış, basit zamanda çekimlenmiştir.

CEVAP: C

4. İsimleri yüklem yapan ek eylem dört farklı şekilde karşımıza çıkabilir:

1. **Görülen (bilinen) geçmiş zaman çekimi:**
Biraz **şaşıktım**. / Dün **evdeydik**. ...
2. **Duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman çekimi:**
Ablası **mimarmış**. / Yine yurt **dışındaymışsınız**. ...
3. **Geniş zaman çekimi:**
Akşama **sendeyiz**. / Orası çok **sıkıcıdır**.
4. **Şart çekimi:**
Dükkândaaysan uğrarım. / Paran **yoksa** borç vereyim.

A'da "**gençsin**", B'de "**endişeliyim**", C'de "**gerçekçidir**", D'de "**kararlıyız**" sözcükleri ek eylem olarak yüklem olmuş isimlerdir. Ek eylemin geniş zamanında çekimlenmiştir.

E'de ek eylem alan "**biriydiniz**" sözcüğünde ise görülen geçmiş zaman (-di) çekimi vardır.

CEVAP: E

5. "-im (-ım, -üm, -um)" Türkçede iyelik eki, şahıs eki, yapım eki gibi görevlerde kullanılan bir ektir.

HATIRLAYALIM:

- **I. tekil kişi (ben) iyelik eki olduğunda** eklendiği sözcüğe "**benim**" anlamı katarak varlığın "ben" kişisine ait olduğunu gösterir: Soluğ**um** kesilmişti. (benim soluğum)
- Bu ek I. tekil kişiye bağlı **şahıs eki olduğunda** ise çekimli fiile ya da yüklem görevinde kullanılan (ek eylem alan) isim soylu sözcüğe gelerek "**ben**" anlamı katar. Yani fiilin "ben" kişisi tarafından gerçekleştirildiğini ya da yüklemdeki durumun "ben" kişisine bağlı olduğunu gösterir:
Yine anlamad**ım**. (Ben anlamadım.)
İki gündür Bursa'day**ım**. (Ben Bursada'yım.)

Soruda "-im (-ım, -üm, -um)" ekinin ek fiil çekiminde kullanılmış bir şahıs eki olması istenmiştir. C'de cümlelerin anlamına dikkat edildiğinde "karakterim" sözcüğü "benim karakterim" anlamıyla kullanılmamıştır. Sözcük, cümlede **yüklem**dir ve "-im" eki "karakter" sözcüğünü "**Ben ... karakterim**." anlamıyla "ben" kişisine bağlamıştır. Bu bakımdan **şahıs ekidir**.

- A) benim röportaj-**ım** (iyelik eki)
- B) benim misafir-**im** (iyelik eki)
- D) benim mekân-**ım** (iyelik eki)
- E) benim heyecan-**ım** (iyelik eki)

CEVAP: C

- 6.

HATIRLAYALIM:

- Ek fiilin bir görevi isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yargı bildirerek yüklem olmasını sağlamaktır:
O bilgisayar **bozukmuş**. / Üniversitede **okutmandım**.
- Ek fiilin diğer görevi, basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştürmektir:
sezinli-yor-**du-m** / kaçır-ma-malı-y-**mış**

Bu sorunun çözümü için ek fiilin sözü edilen görevlerinden ilkinde dair bilgiye ihtiyaç vardır. Çünkü altı çizili sözcükler arasında fiil yoktur. "okurum" sözcüğü ilk bakışta fiile benzese de cümlede isim olan "okur" şeklinde kullanılmıştır. "Yazarıydı" sözcüğünde de "yazar" isimdir.

Ek fiilin isimleri yüklem yapma görevi, bizi "**Bir cümlede yargı bildiren sözcük yani yüklem, isim ya da isim soylu bir sözcükse ek fiil almıştır.**" sonucuna ulaştırmaktadır. O hâlde soruda altı çizili sözcüklerin yüklem görevinde kullanılan isimler olup olmadığını incelemek gerekecektir.

Sen **kimsin?** > "kimsin" yüklem görevinde soru zamiridir.

... roman **yazarıydı.** > "yazar" yüklem görevinde isimdir.

... tutkulu bir **okurum.** > "okurum" yüklem görevinde isimdir.

... doğru olan **budur.** > "budur" yüklem görevinde zamiridir.

Ancak "**âşık**" sözcüğü "kelimelere âşık" öbeğiyle birlikte "okur" isminin **sıfatıdır**. Yargı bildirmediği için ek fiil almış olamaz.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

- Birleşik çekimli (zamanlı fiil) fiilin iki kip eki almasıdır. Birleşik zamanlı her fiildeki ikinci kip eki ek fiildir.
- Ek fiil olan "-imek" fiili hikâye, rivayet ve şart olmak üzere üç farklı şekilde çekimlenerek birleşik zamanlı fiil oluşturur:

Hikâye birleşik zaman: Fiil + kip + hikâye çekimi **(-di)**

Rivayet birleşik zaman: Fiil + kip + rivayet çekimi **(-miş)**

Şart birleşik zaman: Fiil + kip + şart çekimi **(-se)**

Bu bilgilere göre aşağıdaki sözcükler birleşik çekimli (zamanlı) fiildir.

çık-mış-tı-m > Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi **anlat-ır-sa-m** > Geniş zamanın şartı

kovala-yor-du-m > Şimdiki zamanın hikâyesi
Ancak "**adlandır-acak-lar**" sözcüğü yalnızca gelecek zaman kipiyle çekimlenmiştir. Basit çekimli (zamanlı) bir fiildir.

"**ehlileş-mek-tir**" sözcüğü ise çekimli fiil değildir. "ehlileş-" fiili önce isim-fiil ekini **(-mek)** alarak fiilimsi olmuştur. Fiilimsiler isim soylu sözcükler gibi ek fiil olarak yüklem olmaktadır. Yani sözcükte ek fiil isim soylu sözcükleri yüklem yapma göreviyle kullanılmıştır.

CEVAP: C

8.

HATIRLAYALIM:

- Ek fiilin isimleri yüklem yapma göreviyle bir sözcüğe gelmesi, isim soylu olan bir sözcüğün cümlede yargı bildirecek yani yüklem olacak şekilde kullanılması demektir:
Bir parça **şekilciymişim**.
Kimse **suçlu değildir** zaten.

...

Soruda "**çocuğum**" sözcüğünün ek fiil almış olması istenmektedir. Bu, "çocuğum" sözcü-

ğünün cümlede yüklem görevinde kullanılması anlamına gelir.

Ek Bilgi: Sözcük yüklem görevinde olduğuna göre aldığı ek **(-um)** muhtemelen şahıs eki olacaktır ve ek fiilin geniş zaman çekimi söz konusudur.

- "**Çocuğum ben!**" cümlesinde "çocuğum" yüklemidir: "Ben çocuğum." Yargı bildirmektir, o hâlde ek fiil almıştır.
- "**Çocuğum nerede?**" cümlesinde "çocuğum" sözcüğü yüklem değil, cümlenin öznesidir. Aldığı "-um" eki de "benim çocuğum" anlamını verdiği için iyelik ekidir.
- "**Hey, çocuğum!**" ifadesinde "çocuğum" yargı bildirmez, sadece seslenme bildiren bir hitaptır. Ek fiil almamıştır. "-um" eki yine "benim çocuğum" anlamını verdiği için iyelik ekidir.
- "**...iki yaşlarında bir çocuğum tabii.**" ifadesinde "çocuğum" yine yargı bildirerek "Ben çocuğum." anlamı içermektedir. O hâlde ek fiil almıştır.
- Bu cümlede yine "çocuğum" sözcüğü yüklem değildir, yargı bildirmemektedir. Ek fiil almamıştır.

CEVAP: C

9.

- **Ek fiil**, isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yargı bildirerek yüklem olmasını sağlar. Bu onun görevlerinden biridir: Araç güvenlidir, korkmayın.
Pek de **sevimliymişsin**.
- Ek fiilin diğer görevi, basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştürmektir.
Ağrın **hafifleyecekmış**. (hafifle-y-ecek-miş)
Bekleseydin iyi olurdu. (bekle-se-y-di-n / ol-ur-du)

Bu bilgilere göre şöyle de denebilir:

- Bir cümlede yargı bildiren sözcük yani yüklem, isim ya da isim soylu bir sözcükse ek fiil almıştır.
- Bir cümlede birleşik zamanlı fiil varsa ek fiil de vardır. Çünkü birleşik zamanlı fiillerde ikinci kip eki ek fiildir.

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

"**ilişki-dir, mümkün-dür, hemfikir-iz**" sözcükleri isim soylu sözcükler olarak cümlelerde yüklem görevindedirler. O hâlde ek fiil almışlardır. (Geniş zaman çekimi)

"**oluş-tu-y-sa**" sözcüğü iki kip eki almıştır, birleşik zamanlı fiildir. O hâlde ek fiil almıştır.

Ancak bulunduğu cümlenin yüklemi olan "**sağla-r**" sözcüğü isim soylu değil, çekimli fiildir. Bir çekimli fiilde ek fiil bulunması birleşik çekimli

fiillerde görülmektedir. Oysa bu sözcük basit çekimlidir. O hâlde ek fiil almamıştır.

CEVAP: B

10. Ek fiilin bir görevi isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yargı bildirerek yüklem olmasını sağlamaktır:

Hava yağmurluydu. / İyi kalpli biridir. / Sen cesurmuşsun.

Ek fiilin diğer görevi, basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştürmektir:

Siz de demiştiniz. / Bulunduruyormuşum.

Buna göre numaralanmış cümleleri inceleyelim:

I. cümlede "kapanıksın" sözcüğü bir cümlelin yüklemidir, "kapanık" sözcüğü isim olduğu için yüklem olurken ek fiili almıştır. Aynı cümlede isim soylu olan "zor" sözcüğü de ek fiil olarak (zor-muş) yargı bildirmiştir. Bu cümledeki iki ek fiil de ismi yüklem yapma göreviyle kullanılmıştır.

II. cümlede yargı bildiren isim soylu "vardır" sözcüğünde ek fiil, ismi yüklem yapma görevinde kullanılmıştır. "olmalıydınız" sözcüğü ise birleşik çekimli fiildir. Gereklilik kipinin hikâyesiyle çekimlenmiştir. Bu sözcükte ek fiil birleşik zamanlı fiil oluşturma görevindedir.

III. cümlede ise ek fiil alan tek sözcük "gibisin" dir. İsmi yüklem yapma görevindeki ek fiil, "gibi" edatını yüklem yapmıştır.

CEVAP: C

11. HATIRLAYALIM:

- İsimlerin yüklem olarak kullanılmasını ya da basit zamanlı fiillerin birleşik zamanlı fiil olmasını sağlayan ek eylemin "-idi", "-imiş", "-ise" şeklinde çekimlendiği görülür. Ek eylem bu farklı çekimleri isme geldiğinde de fiile geldiğinde de bitişik ya da ayrı yazılabilir.
- Çoğunlukla sözcüğe bitişik yazılmakla birlikte ek eylemin ayrı yazıldığı da görülmektedir: Daha çok küçüktü / küçük idi. Anlayışsız biriymiş / biri imiş. İçerideyse / içeride ise söyle gelsin. Az konuşurdun / konuşur idin. Çok bekleyecekmışim / bekleyecek imişim. Acıırsan / acıkır isen söyle.

Soruda "ise"nin farklı bir işlevde kullanılmış olması bu bilgiyle ilgilidir.

- A) söyleyecek isen > söyleyeceksen
B) uygulanacak ise > uygulanacaksa
D) suçlamadı isem > suçlamadıysam
E) asacak isek > asacaksak

Bu sözcüklerde ek eylemin şart çekimi olan "ise" basit çekimli fiillere gelmiştir. Ancak C'de "var ise > varsa" çekiminde isim soylu sözcük-

gün yargı bildirmesini sağlamıştır. Bu bakımdan diğerlerinden farklı bir görevdedir.

CEVAP: C

12. Ek fiil olan "-imek" fiili hikâye, rivayet ve şart olmak üzere üç farklı şekilde çekimlenerek birleşik zamanlı fiil oluşturur:

Hikâye birleşik zaman: Fiil + kip + hikâye çekimi (-di)

Rivayet birleşik zaman: Fiil + kip + rivayet çekimi (-miş)

Şart birleşik zaman: Fiil + kip + şart çekimi (-se)

Soruda geniş zamanın rivayetiyle çekimlenen fiilin bulunması istenmiştir. Bu durumda aradığımız fiil, geniş zaman kipinin (-r) üzerine rivayet eki (-miş) almış olmalıdır.

- A) söyle-me-miş-ti-niz (Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi)
B) iste-r-di-m (Geniş zamanın hikâyesi)
C) anlat-ıyor-du-m (Şimdiki zamanın hikâyesi)

E'de "kaç-" değil "kaçır-" fiilinin kullanıldığına dikkat edilmelidir. Yani "-ır" eki geniş zamanın kip eki değil, fiilden fiil yapım ekidir. "Kaçır-" fiili yalnızca öğrenilen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiş basit zamanlı bir fiildir:

kaçır-ma-mış-sınız. Cümledeki "yayımlan-ma-mış" fiili de basit zamanlıdır.

Geniş zamanın rivayet çekimi D'de "iste-mez-miş-sin" fiilinde vardır. Bu çekimde geniş zaman kip eki olan "-r"nin görünmemesi fiil çekiminin olumsuz olmasından kaynaklanmaktadır:

iste-r-miş-sin > iste-mez-miş-sin

CEVAP: D

13. İsimlerin ve isim soylu sözcüklerin yüklem olmasını sağlayan ek fiilin görülen (bilinen) geçmiş zaman, duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman, geniş zaman ve şart olmak üzere dört çekimi vardır.

UYARI:

"-dir (-dır, -dür, -dur...)" eki geniş zaman çekiminde görülür:

(ben)	düzenli-y-im	(biz)	düzenli-y-iz
(sen)	düzenli-sin	(siz)	düzenli-siniz
(o)	düzenli-dir	(onlar)	düzenli-dir-ler

Sorunun öncülünde "-dir (-dır, -dür, -dur...)" ekinin bu görevdeyken bazen kullanılmadığından söz edilmiştir.

Yani "Yine evdedir." cümlesindeki "-dir" eki düşebilir: "Yine evde."

Bu açıklamaya uygun kullanım "Herkesin eline kalem almasında hiç sakınca yok." cümlesinde vardır. Cümlelin yüklemi olan "yok" sözcüğü isim olduğuna göre ek fiili almıştır ancak ek fiil düşmüştür: yoktur > yok.

A'da ek fiil yoktur. B'de "vardır" sözcüğündeki ek fiil "-dır" düşmemiştir. C'de "hâdeyim" sözcüğü ek fiilin geniş zamanda I. tekil kişiye (ben) göre çekimlenmiş hâlidir.

1. Bu yöntemi neden tercih ediyormuşum? Hiçbir
I
fikrim yoktu aslında. Her öykünün kendisine göre
II
bir izleği oluyor tabii ama... Kurmacaya önem
vermekle alakalıdır belki. "Korku" adlı öykünün de
III
olay örgüsünü iyi kurarsam finalin, söylenmek
IV
isteneni tam olarak vereceğini düşünüyorum.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinin de ek eylem yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. "-miş, (-miş, -müş, -muş)" eki aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylem çekimi olarak yer almamıştır?
- A) Zamanı hesaba katsaymışsınız isabetli olurdu.
B) Basit ve iyi bir insan olmak yeterliymiş, dedim.
C) İnsanın olağan hâlleriymiş asıl anlatmak istediği.
D) Davetli listesinde de ben de varmışım.
E) Filmde bir duygunun cisimleşmiş hâlini gördük.

3. "-dir (-dır, -dür, -dur...)" eki basit zamanlı fiillere geldiğinde birleşik zamanlı fiil oluşturmaz; fiile "kesinlik" ya da "kuvvetli ihtimal" anlamı katar.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinde "-dir (-dır, -dür, -dur...)" ekinin kattığı anlam ayrıca () içinde yanlış açıklanmıştır?

- A) On beş dakika sonra süre sona erecektir, kodlamalarınızı kontrol edin. (Kesinlik)
B) Henüz uyanmamıştır, birkaç saat sonra ararız. (İhtimal)
C) Sayın sanatseverler, biletler on dakika önce tükenmiştir. (Kesinlik)
D) Hakem topsuz alandaki müdahaleyi görmüşür, aksi hâlde o yöne koşmaz. (İhtimal)
E) Börek pişmiştir, bakın da fırını kapatın. (Kesinlik)

4. (I) Şuuraltımız kontrol altındaydı. (II) Bize sürekli bir şeyler satmak isteyenlerin kitlesiyiz artık. (III) İsteklerimiz ne kadar çok artarsa o kadar çok değerli olacağız. (IV) Bir de diyorlar ki bunun tadını çıkarabilmeliymişiz. (V) Sonuçta bize hep çok özel fırsatlar (I) hazırladılar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede ismi yüklem yapan ek eylem vardır.
B) II. cümlede ek eylem geniş zaman çekimindedir.
C) III. cümlede geniş zamanın şart çekimine örnek gösterilebilir.
D) IV. cümlede ek eylem birleşik zamanlı eylem oluşturmıştır.
E) V. cümlede ek eylemin bilinen geçmiş zaman çekimi vardır.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylem diğerlerinden farklı bir görevdedir?**

- A) İlk testlerde umut verici bir noktadayız.
B) Hücrelerin merkezi DNA'dır.
C) Gelişmelerle ilgili fazla iyimlersiniz.
D) Yeni bir hamle yaparız risk azalırsa.
E) Beklentinize uygunsam işe yarın başlayayım.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geniş zamanlı bir fiile ek eylemin rivayet çekimi gelmiştir?**

- A) Merdivenin iki basamağını birden atlayarak da ilerleyebilirdim.
B) Ambulans sesini duyunca nasıl da endişelenmişsiniz.
C) Herhangi bir malumata sahip olmadığımı aktardım.
D) Muzip bir gülümsemeyle çeviriyordum sayfaları.
E) Bir defa ikaz edilse devam etmezmiş, öyle söyledi.

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde ayraç () içindeki fiil çekimine örnek yoktur?

- A) Anketin vaktinde sonuçlanması için gayret etmeliydiniz. (Gereklilik kipinin hikâyesi)
- B) Başvurumu geri çekersem herkes hayal kırıklığına uğrar. (Geniş zamanın şartı)
- C) Unutkanlık, çağımızda yaygın bir sorun hâline gelmişti. (Görülen geçmiş zamanın rivayeti)
- D) Geçmiş, tüm ayrıntılarıyla hatırlanamazmış. (Geniş zamanın rivayeti)
- E) İlginizi çeken vakaları araştırıyordunuz uzun zamandır. (Şimdiki zamanın hikâyesi)

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylem farklı türde bir sözcüğe eklenmiştir?

- A) Eğitim hakkı elbette herkesindir.
- B) Derginin yeni sayısı içerideymiş.
- C) Rüzgârdan en çok etkilenen sendin.
- D) Grup gezsin, ben bir süre buradayım.
- E) Çevrenizi asıl güzelleştiren kendinizsiniz.

9 - 10. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) Yarışma süreci oldukça keyifliydi, bu kadarını beklememiştin. (II) Uzun süredir görüşemediğim arkadaşlarımla bir araya gelmemize de vesile oldu bu organizasyon. (III) Japon kültürüne ve yaşam tarzına adapte olmam birkaç günümü aldı elbette. (IV) Bizim kültürümüzden o kadar farklıydı ki her şey. (V) Ancak her şey bir yana Japon yemekleri harikaymış.

9. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde ek eylemin iki görevine de örnek vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde isimleri yüklem yapan ek eylemin öğrenilen geçmiş zaman çekimine örnek vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) Ek fiilin görülen geçmiş zaman çekimi "Sonuçtan hepimiz memnunduk." cümlesinde vardır.
- B) Ek fiil "Bir saat daha prova imkânımız olsaydı keşke." cümlesinde birleşik zamanlı fiil oluşturmıştır.
- C) "Muhteşem bir müzisyensin." cümlesinde III. tekil kişiye gelen "-dır" ek fiil ekinin düşmesine örnek vardır.
- D) "Heyecan, şu hâlim için doğru kelime değilmiş." cümlesinde ek fiil olumsuz çekimlenmiştir.
- E) "Baştan söyleyeydin iyiydi." cümlesinde istek kipinin hikâyesiyle çekimlenmiş fiil vardır.

12. Beş dakika kadar da yürüyeceğimi göz önüne alırsak on beş dakika sonra lokantadayım.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Ek eylemin olumsuz çekimi
- B) İsme gelen ek eylemin şart çekimi
- C) İsme gelen ek eylemin geniş zaman çekimi
- D) Şart kipinin hikâyesiyle çekimlenmiş eylem
- E) Gelecek zamanın kipinin ardından gelen ek eylem

13. Yeni NASA araştırmasının sonuçları elimde.

I

Sonuçlara göre Satürn ikonik halkalarını maksimum hızla kaybediyor. Araştırmanın başyazarının

II

açıklaması şöyle: "Sadece bu şekilde tüm halka

III

sistemi 300 milyon, ekvator da bulunan halkalar ise 100 milyon yıl içinde yok olacak. Satürn'ün 4 milyar yaşından büyük olduğu düşünülürse bu

IV

zaman dilimi Satürn'e göre oldukça kısadır.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinde ek eylem yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Ek eylem isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ve basit zamanlı (çekimli) eylemlere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) eylemlere dönüştüren **"-imek"** eylemidir. Buna göre ek eylemin iki görevi vardır:

1. İsim ve isim soylu sözcüklerin yargı bildir-
mesini sağlayarak onları cümlede yüklem
yapmak:

Bu, isim soylu bir sözcüğün (isim, edat, zamir,
ikileme, eylemsi), yüklem olarak kullanılması
durumunda zaten ek eylem almış olduğunu
göstermektedir.

Yaranın durumu **iyiydi**.

Siz de **heyecanlısınız**.

Arayan **kimmiş?**

2. Birleşik zamanlı (çekimli) eylem oluşturma-
mak:

Bu, iki kip eki almış bir eylemde ikinci kip ekinin
ek eylem olduğunu göstermektedir.

Dün de **uğramıştınız**. (uğra-mış-tı-nız)

Erken **uyanıyormuşsun**. (uyan-ıyor-muş-sun)

Soruda altı çizili sözcüklerden ek eylem **almamış**
olanın bulunması istenmektedir. O hâlde altı çizili
sözcükler ek eylemin yukarıda bahsedilen iki
görevi açısından incelenmelidir:

"ed-iyor-muş-um" ve **"kur-ar-sa-m"** sözcük-
leri iki kip eki almış çekimli eylem yani birleşik
zamanlı eylemdir. O hâlde ikinci kip ekleri ek
eylemdir.

"yok-tu" ve **"alakalı-dır"** sözcükleri cümlede
yüklem görevinde kullanılmıştır. "yok" ve "alakalı"
sözcükleri isim soylu olduklarına göre yüklem
olmak için ek eylemi almıştır.

"düşün-üyor-um" sözcüğü ise yüklem göre-
vinde bir çekimli eylemdir. Çekimli bir eylemde
ek eylem ikinci kip eki olarak bulunabilmektedir.
Ancak "düş-" eylemi sadece şimdiki zaman kipi-
le çekimlenmiş basit zamanlı (çekimli) bir eylem-
dir. O hâlde ek eylem almamıştır.

CEVAP: E

2. "-miş, (-miş, -müş, -muş)" öğrenilen (duyulan)
geçmiş zamanın kip ekidir. Bu ek, ek eylemin iki
farklı görevinde de bulunabilir.

1. **İsimleri yüklem yapma görevinde, bir isme
gelerek onu yüklem yapar:**

Biraz vurdumduymaz-**mış-ım**.

Yazın güzel-**miş**.

Sen de takımda-y-**mış-sın**.

2. **Basit zamanlı bir eyleme gelerek birleşik
zamanlı eylem yapar:**

Ortalığı **karıştır-acak-mış-sın**. (Gelecek zama-
nın rivayeti)

Biz de **gel-iyor-muş-uz**. (Şimdi zamanın rivayeti)

"-miş, (-miş, -müş, -muş)" eki basit zamanlı bir
fiilde kip eki olarak bulunabilir:

Sen **söyle-miş-sin**.

Çocuklar **acık-mış-lar**.

"-miş, (-miş, -müş, -muş)" eki sıfat-fiil eki ola-
rak da kullanılabilir:

Ağızdan çıkmış bir söz geri alınamaz.

Solmuş çiçeklerle ilgilenelim.

Buna göre "-miş, (-miş, -müş, -muş)";

A'da **"hesaba kat-sa-y-mış-sınız"** sözünde bir-
leşik zamanlı fiil oluşturmuş bir ek eylemdir.

B'de **"yeterliymiş"**, C'de **"hâlleriyim"**, D'de
"varmışım" sözcüklerinde isimlerin yüklem
olmasını sağlayan ek eylemdir.

Ancak E'de **"bir duygunun cisimleşmiş hâli"**
ifadesinde sıfat - fiilde kullanılmış bir fiilimsi ekidir.

CEVAP: E

3. "-dir (-dır, -dür, -dur...)" ekinin ek fiilin geniş zaman çekimi olarak III. tekil ve çoğul kişilerde isim soylu sözcükleri yüklem yaptığını biliyoruz:

Onun yemekleri **lezzetlidir**.

Oyuncular **hazırdırlar**.

"-dir (-dır, -dür, -dur...)" ekinin fiillere geldiği de görülür:

Mola **bitmiştir**.

Şimdi kara kara **düşünüyordur**.

Ancak "-dir (-dır, -dür, -dur...)" eki, basit zamanlı bir fiile geldiğinde birleşik zamanlı fiil oluşturmaz. Çünkü ek fiil, çekimli fiillere gelerek birleşik zamanlı fiil oluştururken **hikâye, rivayet** ve **şart** olmak üzere üç farklı şekilde karşımıza çıkar:

Hikâye birleşik zaman: Fiil + kip + hikâye çekimi **(-di)**

Rivayet birleşik zaman: Fiil + kip + rivayet çekimi **(-miş)**

Şart birleşik zaman: Fiil + kip + şart çekimi **(-se)**

UYARI:

Bildirme eki olarak isimlendirilen "-dir (-dır, -dür, -dur...)" eki fiillere geldiğinde ek fiil olması açısından değil, cümleye kattığı anlam açısından sorulmaktadır.

Sorunun öncülünde "-dir (-dır, -dür, -dur...)" ekinin fiile "**kesinlik**" ya da "**kuvvetli ihtimal**" anlamı kattığı söylenmiş, seçeneklerde anlam eşleştirmesi yapılarak yanlış olanın bulunması istenmiştir.

Cümlelerin anlamları göz önünde bulundurulduğunda bildirme eki "**süre sona erecektir**", "**on dakika önce tükenmiştir**" ifadelerinde kesinlik; "**henüz uyanmamıştır**", "**müdahaleyi görmüştür**", "**börek pişmiştir**" ifadelerinde ihtimal anlamı katmıştır. O hâlde E'de ayrıç içindeki "**kesinlik**" ifadesi cümlelerin anlamıyla uyumsuzdur.

CEVAP: E

4. Soruda parçadaki cümlelerin ek fiille ilgili özellikler açısından incelenmesi istenmiştir:

I. cümle:

Ek fiilin bir görevi, isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yargı bildirerek yüklem olmasını sağlamaktır. Bu durumda bir cümlede yargı bildirilen sözcük yani yüklem bulunur. **Yüklem isim ya da isim soylu bir sözcükse (isim, edat, zamir, ikileme, eylemsi) ek fiili aldığı söylenir.**

Yani "Şuuraltımız kontrol altındaydı." cümlesinin yüklemi olan "**altındaydı**" sözcüğünde ek fiil vardır.

II. cümle:

İsimleri yüklem yapan ek fiilin geniş zaman çekimi şöyledir:

(ben) sakın-im
(sen) sakın-sin
(o) sakın-dir
(biz) sakın-iz
(siz) sakın-siniz
(onlar) sakın-dir-ler

Buna göre II. cümlelerin yüklemi olan "**kitlesi-yiz**" sözcüğü isimleri yüklem yapan ek fiilin geniş zaman çekimini almıştır.

III. cümle:

"**Geniş zamanın şart çekimi**" bir fiilin geniş zaman kipinden (-r) sonra ek fiilin şart çekimini (-se, ise) almasıyla oluşur:

bit-er-se, bulabil-ir-se-niz, bak-maz-sa-m...

III. cümledeki "**art-ar-sa**" sözcüğü buna örnektir.

IV. cümle:

Ek fiilin birleşik zamanlı (çekimli) fiil oluşturması bir fiilin iki kip eki alması anlamına gelmektedir:

"**çıkarabil-meli-y-miş-iz**" (gereklilik kipinin rivayeti)

V. cümle:

Bilinen (görülen) geçmiş zaman kipi "-di (-dı, -dü, du)" ekidir.

Bu ek, isim soylu bir sözcüğe gelip onu yüklem yaptığında ya da bir çekimli fiile ikinci kip eki olarak geldiğinde ek fiil görevinde olur.

V. cümlede ise bu iki durumdan herhangi birine örnek yoktur.

"**hazırla-dı-lar**" sözcüğünde "-dı" eki basit zamanlı bir fiildedir, sadece kip ekidir.

CEVAP: E

5. • Ek fiil, isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yargı bildirerek yüklem olmasını sağlar. Bu onun görevlerinden biridir:
Arkadaş **Edirnelidir**.
Senden **uzunum**.
- Ek fiilin diğer görevi, basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştürmektir:
Sen de **dinlenseydin**. (dinlen-se-y-di-n)
Söz **vermişse** gelir. (ver-miş-se)

Bu durum şöyle yorumlanır:

- Bir cümlede yargı bildiren sözcük yani yüklem, isim ya da isim soylu bir sözcükse ek fiil almıştır.
- Bir cümlede birleşik zamanlı fiil varsa ek fiil de vardır. Çünkü birleşik zamanlı fiillerde ikinci kip eki ek fiildir.

Buna göre seçeneklerdeki cümleleri inceleyelim:

- A) "**noktadayız**" cümlelerin yüklemidir. İsimdir.
B) "**DNA'dır**" cümlelerin yüklemidir. İsimdir.
C) "**iyimlersiniz**" cümlelerin yüklemidir. İsimdir.
E) "**uygunsam**" cümlelerin temel yüklemi değildir ancak yan yargı bildirmektedir. Bu, ek fiilin şart çekiminde sık karşılaşılan bir durumdur:

Kararlıysan seni desteklerim.

Ben **yoğunsam** siz gelirsiniz.

Anlatıyorlarsa dinleyelim.

Buna göre A, B, C ve E'deki cümlelerde ek fiil, isimleri yüklem yapma göreviyle kullanılmıştır.

D'de ise "**azal-ır-sa**" sözcüğü birleşik zamanlı (çekimli) fiil olduğuna göre bu sözcükte ek fiilin görevi diğerlerinden farklıdır.

CEVAP: D

6. Ek fiilin rivayet çekimi basit zamanlı yani "bir kip eki almış" bir fiile "-miş (-mış, -müş, -muş)" ekinin getirilmesiyle yapılır:

kork-uyor-muş-um

sevindir-ecek-miş-sin

iyileş-meli-y-miş-iz

Soruda istenen "**geniş zamanlı bir fiile ek eylemin rivayet çekiminin gelmesi**"dir. O hâlde fiilde geniş zaman kipinin (-r) ardından "-miş (-mış, -müş, -muş)" eki gelecektir.

UYARI:

- Böyle sorularda geniş zaman kipi olumsuz çekimlenerek soru zorlaştırılmak istenebilir. Çünkü geniş zaman kipi olumsuzla çekimlendiğinde kip eki olan "-r" ortadan kalkar:
sus-ar-ım > **sus-ma-m**
yavaşla-r-sın > **yavaşla-maz-sın**
- Olumsuz verilen fiil olumluya çevrilerek çekimlenirse hangi ekleri aldığı, nasıl bir çekime girdiği daha iyi görülür.

Tüm bu bilgilere dikkat edildiğinde E'deki "**devam etmezmiş**" fiilinin geniş zamanın rivayetiyle çekimlendiği görülecektir:

devam ed-er-miş > devam et-mez-miş

Diğer seçeneklerdeki birleşik zamanlı fiillerin çekimleri şöyledir:

- A) **ilerleyebil-ir-di-m** (geniş zamanın hikâyesi)
B) **endişelen-miş-ti-niz** (öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi)
D) **çevir-iyor-du-m** (şimdiki zamanın hikâyesi)

C'de birleşik zamanlı fiil yoktur. "aktar-" fiili görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiş basit zamanlı bir fiildir.

CEVAP: E

7. Ek fiil olan "-imek" fiili **hikâye, rivayet** ve **şart** olmak üzere üç farklı şekilde çekimlenerek birleşik zamanlı fiil oluşturur:

Hikâye birleşik zaman: Fiil + kip + hikâye çekimi **(-di)**

Rivayet birleşik zaman: Fiil + kip + rivayet çekimi **(-miş)**

Şart birleşik zaman: Fiil + kip + şart çekimi **(-se)**

Buna göre seçeneklerdeki birleşik zamanlı fiil çekimleri şöyledir:

- A) gayret et-**meli-y-di**-niz (gereklilik kipinin hikâyesi)
B) geri çek-**er-se**-m (geniş zamanın şartı)
D) hatırlana-**maz-mış** (geniş zamanın rivayeti)
E) araştır-**ıyor-du**-nuz (şimdiki zamanın hikâyesi)

Ancak C'de "**gel-miş-ti**" öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesiyle çekimlenmiş bir fiildir.

CEVAP: C

8. Ek eylem isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ve basit zamanlı (çekimli) eylemlere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) eylemlere dönüştüren "-imek" eylemidir:

"**Galiba dalgınsınız.**" cümlesinin yüklemi (dalgınsınız) ek eylem almıştır. Çünkü yüklem isim soylu bir sözcükse ek eylemi zaten almış demektir.

"**Bana gerçeği söylemiyorlardı.**" cümlesinde birleşik zamanlı eylem olan "söylemiyorlardı" sözcüğü de iki kip eki almıştır. Yani ikinci kip eki ek eylemdir.

Bu açıdan bakıldığında ek eylem, isim soylu sözcükler ve eylemler olmak üzere iki farklı sözcük türüne gelebilmektedir.

Ancak seçeneklerdeki cümlelerde birleşik zamanlı (çekimli) eylem yoktur. Yani ek eylem cümlelerin hiçbirinde eyleme gelmemiştir.

Bu, şu anlama gelir: Ek eylemi olarak yüklem olmuş isim soylu sözcükler arasında bir tür ayrımı yapılacaktır.

A'da "**herkesindir**", C'de "**sendin**", D'de "**bura-dayım**", E'de "**kendinizsiniz**" sözcükleri ek eylem olarak yüklem olmuştur. Bu sözcükler **zamir** türündedir. Ancak B'de ek eylemi olarak yüklem olan "**içerideymiş**" sözcüğü **zamir değil, isimdir**.

CEVAP: B

9. Soruda ek fiilin iki görevine de örnek içeren cümlelerin bulunması istenmektedir.

Ek fiilin iki farklı görevini hatırlatalım:

1. İsimlerin ve isim soylu sözcüklerin yargı bildirmesini sağlayarak onları cümlede yüklem yapmak:

Bu, bir isim soylu bir sözcüğün (isim, edat, zamir, ikileme, fiilimsi), yüklem olarak kullanılması durumunda zaten ek fiil almış olduğunu göstermektedir.

Elleri yara bere **içindeydi**.

Manzara **güzelmiş**.

2. Birleşik zamanlı (çekimli) fiil oluşturmak:

Bu, iki kip eki almış bir fiilde ikinci kip ekinin ek fiil olduğunu göstermektedir.

Anlamazsam sorardım. (anla-maz-**sa**-m / sor-ar-**dı**-m)

I. cümle: "**keyifli-y-di**" sözcüğü isim soyludur ve yüklem görevinde kullanılmıştır. Ek fiil burada "ismi yüklem yapma" görevindedir.

"**bekle-me-miş-ti-m**" birleşik zamanlı bir fiildir. (öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi) Ek fiil burada birleşik zamanlı fiil yapmıştır.

II. cümlede ek fiil yoktur.

III. cümlede ek fiil yoktur.

IV. cümle: İsim soylu olan ve cümlelerin yüklemi olarak kullanılan "**farklı-y-dı**" sözcüğünde ek fiil ismi yüklem yapmıştır.

V. cümle: "**harika-y-mış**" sözcüğü isim soyludur ve yüklem görevinde kullanılmıştır. Ek fiil burada "ismi yüklem yapma" görevindedir.

CEVAP: A

10. Ek eylemin görevlerinden biri isimlerin cümlede yüklem görevinde kullanılmasını sağlamaktır.

Salon söylediğinizden **genişmiş**.

Sen **yorgunsun** şimdi.

Hava orada **yağmurludur**.

Ek eylemin bu görevine şu yorumla ulaşılabilir:

Bir cümlede yargı bildiren sözcük yani yüklem, isim ya da isim soylu bir sözcükse ek eylem almıştır.

Ek eylem isimleri yüklem yaparken dört farklı şekilde çekimlenir:

- Görülen (bilinen) geçmiş zaman çekimi
- Duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman çekimi
- Geniş zaman çekimi
- Şart çekimi

Soruda isimleri yüklem yapan ek eylemin "**öğrenilen geçmiş zaman çekimi**" istenmiştir. Bu çekim şöyledir:

(ben) beceriksiz-**miş**-im
 (sen) beceriksiz-**miş**-sin
 (o) beceriksiz-**miş**
 (biz) beceriksiz-**miş**-iz
 (siz) beceriksiz-**miş**-siniz
 (onlar) beceriksiz-**miş**-ler

Bu çekim V. cümledeki "**harika-y-mış**" sözcüğünde vardır.

CEVAP: E

- E) İstek kipinin hikâyesiyle çekimlenmiş bir fiilde fiille önce istek kipi olan "-e (-a)" sonra da ek fiilin hikâye çekimi olan "-di (-dı, -dü, -du)" gelecektir. "**söyle-y-e-y-di-n**" sözcüğü bu çekimi örnekendirir.

Ancak C'de bilgi yanlışı vardır. Cümlede ek fiili olarak yüklem olan "müzişyensin" sözcüğü II. tekil kişiye (sen) bağlıdır. Sadece şahıs eki olarak geniş zamanda çekimlenmiştir.

"-dir" ek eylem ekinin düşmesi ancak şöyle bir cümle ile örnekendirilebilirdi:

Muhteşem bir müzişyendir. > Muhteşem bir müzişyen.

CEVAP: C

12. HATIRLAYALIM:

İsimlere gelerek onların yüklem olmasını sağlayan ek eylemin olumsuz "değil" sözcüğüyle yapılır:

Bahçedeyim. > Bahçede **değilim**.

Yine hastasın. > Yine hasta **değilsin**.

- A) Bu bilgiye göre cümlede ek eylemin olumsuz çekimi yoktur.
- B) Ek eylem isim soylu sözcüğe geldiğinde onun yargı bildirmesini sağlar yani onu yüklem yapar. Ancak bu görevdeki ek eylemin şart çekiminde isim soylu sözcük cümlelerin temel yüklemi değildir, yan yargı bildirir:

Haksız-sa-m söyleyin.

Tepkili-y-se-n de sakın davran.

Yol **kapalı-y-sa** geri döneriz.

Cümlede böyle bir görevde kullanılan ek eylem yoktur. "**alırsak**" sözcüğünde "-sa" basit çekimli eyleme gelerek birleşik çekimli eylem oluşturan ek eylemdir.

- C) İsim soylu sözcüklere gelerek onları yüklem yapan ek eylemin geniş zaman çekimi şöyle yapılır:

(ben) pilot-um
 (sen) pilot-sun
 (o) pilot-tur
 (biz) pilot-uz
 (siz) pilot-sunuz
 (onlar) pilot-tur-lar

11. A) "Sonuçtan hepimiz memnunduk." cümlesinin yüklemi, isim soylu olan "**memnunduk**" sözcüğüdür. "memnun" sözcüğü ek fiil almıştır. Çünkü bir isim soylu sözcük yüklem olmak için ek fiil almalıdır. Ek fiil, görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir.
- B) "**ol-sa-y-dı**" sözcüğü birleşik zamanlı fiildir çünkü iki kip eki almıştır. Burada "Ek fiilin iki görevinden biri, basit zamanlı fiile gelerek birleşik zamanlı fiil oluşturmaktır." bilgisi hatırlanmalıdır.
- D) Ek fiilin olumsuz "**değil**" sözcüğüdür. "Heyecan, şu hâlim için doğru kelime değilmiş." cümlesinde yüklem olan "**kelime değilmiş**" sözü isim soylu bir sözcüğün yüklem olması açısından ek fiil almıştır. "değil" kelimesi de ek fiilin, olumsuz şekliyle kullanıldığını göstermektedir.

Buna göre cümlelerin yüklemi olan "Iokanta-dayım" sözcüğünde ek eylemin geniş zaman çekimi vardır.

- D) Ek eylem basit zamanlı eylemlere gelerek birleşik zamanlı eylem oluşturur. "Şart kipinin hikâye çekimi"ni oluştururken dilek - şart kipinden sonra (-se / -sa) hikâye çekimi olarak isimlendirilen "-di (-dı, -dü, -du)" ekini alır:

bölün-se-y-di

tanıt-ma-sa-y-di-niz

Cümlede ise "al-ır-sak" sözcüğü geniş zamanın şartıyla çekimlenmiştir.

- E) Ek eylemin gelecek zaman kipinin (-ecek / -acak) ardından gelmesi yine birleşik zamanlı eylem oluşturması demektir. Bu görevdeki ek eylem hikâye, rivayet ve şart olmak üzere üç farklı biçimde çekimlenir. E'de istenen çekimde üç durum ortaya çıkabilir:

Gelecek zamanın hikâyesi: tuhaflaş-acak-tı

Gelecek zamanın rivayeti: inandır-acak-mış

Gelecek zamanın şartı: sil-ecek-se

Cümlede buna örnek olabilecek bir çekim yoktur. "-ecek" eki "yürüyeceğimi" sözcüğünde bir fiilimsi (sıfat - fiil) eki olarak kullanılmıştır.

CEVAP: C

Soruda altı çizili sözcüklerden ek eylem **almamış** olanın bulunması istenmektedir. O hâlde altı çizili sözcükler ek eylemin yukarıda bahsedilen iki görevi açısından incelenmelidir:

- I. "elimde" sözcüğü bulunduğu cümlelerin yüklemidir. Sözcükte ek eylemi çağrıştıracak herhangi bir ek görülmemektedir ancak **isim soylu bir sözcük yüklem olduğuna göre ek eylemi almış olmalıdır**. Bu durumda akla şu durum gelir: İsimleri yüklem yapan ek eylemde III. tekil kişiye gelen "-dir (-dır, -dür, -dur...)" eki düşebilir:

Her şey **ortadadır**. > Her şey **ortada**.

Gökyüzü **bulutludur**. > Gökyüzü **bulutlu**.

- III. "elimde" sözcüğündeki durumun aynısı "şöyle" sözcüğü için de geçerlidir:

Araştırmanın başyazarının açıklaması **şöyle(dir)**.

- IV. "düşünülürse" sözcüğü birleşik zamanlı (çekimli) bir eylemdir. Birleşik zamanlı eylemlerde ikinci kip eki ek eylemdir: düşünül-ür-se (geniş zamanın şartı)

- V. "kısadır" sözcüğü isim soyludur ve bulunduğu cümlelerin yüklemidir. O hâlde ek eylem almıştır. (Geniş zaman çekimi)

Ancak "kaybediyor" sözcüğünde ek eylemden söz edilemez. Çünkü sözcük basit zamanlı bir eylemdir.

CEVAP: B

13.

Ek eylemin iki görevi vardır:

1. **İsimlerin ve isim soylu sözcüklerin yargı bildirmesini sağlayarak onları cümlede yüklem yapmak:**

Bu, bir isim soylu bir sözcüğün (isim, edat, zamir, ikileme, eylemsi), yüklem olarak kullanılması durumunda zaten ek eylem almış olduğunu göstermektedir.

Burası sergi **salonudur**.

Gerçekten **şakacıymışsın**.

Sorun daha **derindeydi**.

2. **Birleşik zamanlı (çekimli) eylem oluşturmak:**

Bu, iki kip eki almış bir eylemde ikinci kip ekinin ek eylem olduğunu göstermektedir.

Hep **hatırlatıyordun**. (hatırlat-ıyor-du-n)

Yine **geciktiysem** iyi olmaz. (gecik-ti-y-se-m)

1. Keşif muhteşemdir. Tabiatda bir şey keşfedince sevinirim. Bu gerçek. Tabiat da size bakıyordur.

I

II

Siz onda gördüklerinizi, keşfinizi gizlice seslendi-

III

rirsiniz de o sanki biraz daha açılır ve baygın

IV

kokularla, sesler ve huzmelerle bu keşfin sularını silkelir.

V

Bu parçadaki altı çizili fiillerden hangisi yapı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) İlk okuduğumda "Nasıl bu kadar iyi ifade ediyor kendini?" diye düşündüğümü hatırlıyorum. (II) Okudukça kitabın üstüne ve kâğıtlara onlarca not alıyordum. (III) Göndermelerini, anlatıklarını doğru anlıyor muyum, diye tekrar tekrar düşünüyordum. (IV) Artık çevrede yetenekli bir yazar bulunmadığını söylemekten vazgeçmiştim. (V) Bu konuda sonunda ikna olmuşum yani.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde birleşik fiil yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Fiillere gelen kip, kişi ve ek eylem ekleri çekim ekidir. Fiil bu eklerden başka bir yapım eki almışsa yapıcı türemiş fiil olarak isimlendirilir.

Yola çıkış hikâyesi biraz yadırganır. Şöyle ki bir

I

gece geç vakitlere kadar dışarıda oyalanıp geri döndüğünde kapıları kapalı bulmuştur. Bu duruma

II

şaşırrır. Başını evden öteye doğru çevirir ve

III

IV

yürümeye başlar.

V

Buna göre yukarıdaki parçada altı çizili fiillerden hangileri yapıcı türemiş değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV

- D) III ve V E) IV ve V

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi yapıcı basit bir fiildir?

- A) Kavram, zihnimde ancak örneklerle somutlaşır.
B) Tipi başlayınca derme çatma bir kulübeye sığındık.
C) Yürümeye dair felsefi bir merakı tetiklediniz bende.
D) Gençlerdeki olumlu değişimi hemen göreceksiniz.
E) Beden diliniz şu an gergin olduğunuzu kanıtlıyor.

5. (I) Dizide duygusal yoğunlukların değişkenliği dikkat çekiyor. (II) Karakterler gelecek endişesi içinde geçmişle hesaplaşıyor. (III) Süreç, izleyicinin psikolojik okuma yapmasına olanak sağlıyor bu yönüyle. (IV) Böylece seyir zevki artıyor. (V) Dizi belki de en çok bu özelliğiyle beğenilmiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde birleşik fiil vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

6. "olmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde yardımcı eylemdir?

- A) Börekler olmuştur, çayları dolduralım.
B) Neredeyse iki yıl oldu, şehre alışamadım.
C) Siyah elbise üstüne gri şal olur.
D) Artık kendine güvenen biri oldun.
E) Görevlilere de engel olmuşuz, üzgünüm.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çekimli fiilin yapı özelliği ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Günlük yaşamınızda bir parça yavaşlamanızı öneririm. (Türemiş)
B) Kendisini açık biçimde anlatamayacaktır. (Birleşik)
C) Dış dünyadan sıkılınca kendi evrenime kaçırım. (Basit)
D) Yüz ifadeniz dramatik bir fotoğraf karesini andırmakta. (Türemiş)
E) Keşke daha neşeli biri olarak tanınsaydım. (Birleşik)

8. (I) Eleştiri kurumu Türkiye’de bir tek sinemada doğru işliyor. (II) Bugün bir müzik albümü hakkında yazılı basında yeterli sayıda eleştiri bulamazsınız. (III) Eleştirideki kıtlığı edebiyat alanında da görüyorsunuzdur. (IV) Böyle olunca yazarlar, müzisyenler okura veya dinleyiciye göre ilerliyor. (V) Türkçe rock’ta arabesk tınların artmasını buna bağlıyorum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi basit fiildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Şuna tanık oldum ki insan, kendisini ona anlatılan

hikâyelerle inşa ediyor. Bu, kişide bambaşka

özelliklerin bir arada bulunmasını mümkün kılacaktır

elbette. Öte yandan insan hikâyelere kulak vermeye devam etmeli, sonsuza açılan bir ufka ulaşmalıdır.

Bu parçadaki altı çizili bölümlerden hangisi birleşik fiil değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. İyi bir insan olmak isterseniz başkalarının niyetlerini

inançlarını, sıkıntılarını ve acılarını reddetmeyin.

İlk andan itibaren onları içtenlikle kucaklayın.

Onların gayretlerine katkıda bulunun. Buna psikoloji

biliminde empati deniyor.

Bu parçadaki altı çizili fiillerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I’inci, yapıcı basit fiildir.
B) II’nci, isim ve yardımcı eylemle oluşmuştur.
C) III’üncü, türemiş yapıdadır.
D) IV’üncü, kurallı birleşik fiillerdendir.
E) V’inci, yapıcı türemiştir.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik fiil diğerlerinden farklı bir yolla oluşmuştur?

- A) Güzel şeyler söylerken fazlaca tereddüt ediyorsun.
B) Hareketliliğe dikkat kesildiniz, neler oluyor?
C) Alana tamamen hâkim olduk, kontrol bizde.
D) Samimiyeti bizi doktora neredeyse bağımlı kıldı.
E) Adınızı ulu orta zikretmem, bana güvenin.

12. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili fiiller yapı bakımından özdeştir?

- A) Kişiliği çevre de şekillendirir.
Anlatabilirim belki ama bunlar karmaşık.
B) Bir an kendisine dışarıdan bakıverdi.
Rüyanızı hatırladığınız kadarıyla anlatın.
C) Sezdiyse bir açıklama isteyecektir.
Önce kan sayımı yapılacaktı.
D) Endişenizi birazdan gidereceğiz.
Bir melodrama dönüştük zamanla.
E) Mesele halloldu, size de anlatalım.
Amacını simgelerle vurgulamışsın.

1. Bir sözcüğün yapı özelliği sorulduğunda sözcük **basit, türemiş ya da birleşik** olması açısından incelenir. Fiil yapısında da aynı durum geçerlidir.

Basit fiil: Bir fiilin yapım eki **almamış** ve başka bir sözcükle birleşmemiş hâlidir. Fiilin aldığı kip ve kişi (şahıs) ekleri çekim eki olduğu için fiilin yapısını değiştirmez. Örneğin; "**koş-tu-m**", "**bil-ecek-miş-sin**" fiilleri yapıca basittir.

Türemiş fiil: Yapım ekiyle türetilen fiiller yapıca türemiştir:

"Film **izledim**." cümlesinde "izledim" fiili "**iz**" isim kökünden, isimden fiil yapan "**-le**" ekiyle türediği için yapıca türemiştir.

Birleşik fiil: En az iki sözcüğün oluşturduğu fiillerdir: mutlu ol-, vazgeç-, görüşebil-, boş ver-, deliye dön-...

Buna göre altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- I. **sev-in-ir-im** > Fiilden fiil yapan "**-in**" ekiyle türemiştir.
- II. **bak-ıyor-dur** > "**-ıyor**" kip, "**-dur**" bildirme eki olarak çekim ekleridir. Yapım eki almadığı için fiil yapıca basittir.
- III. **ses-len-dir-ir-siniz** > İsimden fiil yapan "**-len**", fiilden fiil yapan "**-dir**" yapım ekleriyle türemiştir. "**-ir**" kip eki, "**-siniz**" şahıs ekidir.
- IV. **aç-il-ir** > Fiilden fiil yapan "**-il**" ekiyle türemiştir. (aç- > açıl-)
- V. **silk-ele-r** > Fiilden fiil yapan "**-ele**" ekiyle türemiştir. (silk- > silkele-)

"bakıyordur" **basit**, diğerleri türemiş yapıdır.

CEVAP: B

2. **Birleşik fiil** en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan fiillerdir. Bazı birleşik fiiller bitişik, bazıları ayrı yazılır.

Türkçede birleşik fiiller üç grupta incelenir:

1. Yardımcı fiille (et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur- ...) oluşan birleşik fiiller:

Bir isimle yardımcı fiilin bir araya gelmesiyle oluşur.

yardım et-, destek ol-, bahtiyar kıl-, dert eyle- ...

2. Kurallı birleşik fiiller:

Bir fiile yeterlik (-ebil-), tezlik (-iver-), yaklaşıma (-eyaz-), sürerlik (-egel-, -ekal-, -edur-) fiillerinin gelmesiyle oluşan fiillerdir.

3. Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller:

Bu iki oluşumun dışında çoğunlukla mecazlı olarak oluşan "deyimleşmiş" ya da iki sözcüğün kalıplaşmasıyla oluşmuş "anlamca kaynaşmış" birleşik fiiller vardır.

I. cümlede "**ifade et-**", II. cümlede "**not al-**", IV. cümlede "**vazgeç-**", V. cümlede "**ikna ol-**" birleşik fiildir.

III. cümlede "**anla-**" ve "**düşün-**" fiilleri birleşik değildir.

ifade et-, ikna ol- > Yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiildir.

not al-, vazgeç- > Anlamca kaynaşmış birleşik fiildir.

CEVAP: C

3. Sorunun öncülünde türemiş fiille ilgili bilgi verilmiştir.

Buna göre fiilin türemiş olmasının koşulu, yapım eki almasıdır.

Burada kip, kişi ve ek fiil eklerinin yapım eki değil, çekim eki olduğu bilgisi önemlidir.

Soru kökü türemiş olmayan fiilleri istemektedir. O hâlde aradığımız fiiller basit ya da birleşik olacaktır.

- I. **yadırğa-n-ır** > Fiilden fiil yapan "-n" ekiyle türemiştir. (yadırğa- > yadırğan-)
- II. **bul-muş-tur** > "bul-" fiiline gelen "-muş" kip eki, "-tur" bildirme ekidir. Fiil yapım eki almamıştır, yapıca basittir.
- III. **şaş-ır-ır** > Fiilden fiil yapan "-ır" ekiyle türemiştir. (şaş- > şaşır-) Fiildeki ikinci "-ır" geniş zamanın kip ekidir.
- IV. **çevir-ir** > "çevir-" fiiline gelen "-ir" geniş zamanın kip ekidir. Fiil yapım eki almamıştır, yapıca basittir.
- V. **baş-la-r** > İsimden fiil yapan "-la" ekiyle türemiştir. "-r" geniş zamanın kip ekidir.

O hâlde "**bulmuştur**" ve "**çevirir**" fiilleri yapıca basit, diğerleri ise türemiştir.

CEVAP: C

4. Yükleme cümlede yargı bildiren yani durumu, olayı, eylemi sonuca bağlayan ögedir. Soruda yüklemi yapıca basit fiil olan cümlelerin bulunması istenmektedir.

Basit fiil: Bir fiilin yapım eki almamış ve başka bir sözcükle birleşmemiş hâlidir. Fiilin aldığı kip ve kişi (şahıs) ekleri çekim eki olduğu için fiilin yapısını değiştirmez.

Buna göre cümlelerin yüklemelerini inceleyelim:

- A) "**somut-laş-ır**" yüklemi isimden fiil yapan "-laş" ekiyle türemiştir.
- B) "**sığ-ın-dı-k**" yüklemi fiilden fiil yapan "-ın" ekiyle türemiştir.
- C) "**tetik-le-di-niz**" yüklemi isimden fiil yapan "-le" ekiyle türemiştir.
- E) "**kanıt-lı-yor**" yüklemi isimden fiil yapan "-la" ekiyle türemiştir. (kanıt-la-yor > kanıtlıyor / "-la" ekinin "a"sı daralmıştır.)

Yüklem görevindeki bu fiiller yapım eki aldığı için yapıca türemiştir. Ancak D'deki cümlelerin yüklemi olan "**gör-ecek-siniz**" fiilinde yapım eki yoktur, "-ecek" gelecek zamanın kip eki, "-siniz" II. çoğul kişinin şahıs ekidir.

CEVAP: D

5. En az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan fiiller yapıca **birleşik fiil** olarak isimlendirilir. Soruda birleşik fiil ararken oluşum yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak çözümü kolaylaştıracaktır.

Türkçede birleşik fiiller üç grupta incelenir:

1. Yardımcı fiille oluşan birleşik fiiller:

Bir isimle yardımcı fiilin (et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-...) bir araya gelmesiyle oluşur.

teşvik et-
memnun kıl-
hasta ol-
şikâyet et-

2. Kurallı birleşik fiiller:

Bir fiile yeterli (-ebil-), tezlik (-iver-), yaklaşma (-eyaz-), sürerlik (-egel-, -ekal-, -edur-) fiillerinin gelmesiyle oluşan fiillerdir.

koşabil-
ağlayiver-
öleyaz-
olagel-

3. Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller:

Bu iki oluşumun dışında çoğunlukla mecazlı olarak oluşan "deyimleşmiş" ya da iki sözcüğün kalıplaşmasıyla oluşmuş "anlamca kaynaşmış" birleşik fiiller vardır.

küplere bin-
deliye dön-
vazgeç-

Bu bilgilere göre parçanın I. cümlesinde "**dikkat çekiyor**", III. cümlesinde "**olanak sağlıyor**" birleşik fiildir.

Türkçede ayrı yazılan birleşik sözcükler olduğu gibi böyle birleşik fiiller de vardır. **Birleşiklik** bir durumu, eylemi ya da işi iki sözcüğün birlikte karşılıyor olmasıdır:

imkân vermek
set çekmek
bahane etmek...

II'de "**hesaplaşıyor**", V'te "**beğenilmiştir**" fiilleri yapıca türemiş; IV'te "**artıyor**" fiili yapıca basittir.

CEVAP: B

6. İsim soylu sözcüklerle bir araya gelerek anlam bütünlüğü kuran ve birleşik fiil oluşturan **"et-, eyle-, ol-, kıl-..."** fiilleri yardımcı eylemdir.

Soruda "ol-" fiilinin yardımcı eylem olarak kullanıldığı cümle bulunacaktır. Bu, şu anlama gelir: "ol-" fiili cümledeki hareketi, bir isimle birlikte karşılamalıdır.

- A) "Börekler **olmuştur**." cümlesinde "ol-" böreklerin piştiğini tek başına bildirmektedir. Yardımcı fiil değildir. "börek olmak" şeklinde bir anlam bütünlüğünden söz edilemez.
- B) "... iki yıl **oldu**." cümlesinde "ol-" "zaman geç-" gibi bir anlamda kullanılmıştır. "iki yıl olmak" şeklinde bir birleşik fiil yoktur.
- C) "... şal **olur**." cümlesinde "ol-" "uygun düş-" anlamında, durumu tek başına karşılayacak şekilde kullanılmıştır. Yardımcı fiil değildir.
- D) "... kendine güvenen biri **oldun**." cümlesinde "dönüş-" anlamındadır. Durumu yine tek başına karşılamaktadır.

Ancak E'deki cümlede gerçekleşen eylem **"engel ol-"**dur. Yani "ol-" fiili eylemi tek başına karşılamaz, "engel" sözcüğüyle anlamca bütünlük içindedir. Bu bakımdan yardımcı fiildir.

CEVAP: E

7. Soruda cümlelerde yer alan çekimli fiillerin yapı özellikleri sorulmaktadır.

Buna göre öncelikle çekimli fiiller bulunmalıdır.

Çekimli fiil: Bir fiilin bir kip ve kişiye bağlı olarak çekimlenmiş hâlidir.

Çekimli fiiller A'da **"öneririm"**, B'de **"anlatamayacaktır"**, C'de **"kaçarım"**, D'de **"andırmakta"**, E'de **"tanınsaydım"** şeklindedir.

Yapı özelliği aranırken fiilin **basit, türemiş** ya da **birleşik** olması durumları incelenir:

Fiilin yapıcı basit olması, hiç yapım eki alması demektir.

En az bir yapım eki alan fiil yapıcı **türemiştir**.

Birleşik fiil en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan fiillerdir.

Buna göre seçeneklerdeki çekimli fiilleri inceleyelim:

- A) **"ön-er-ir-im"** fiilinde "ön" ismine, isimden fiil yapan "-er" eki gelmiştir. "-ir" geniş zamanın kip eki, "-im" I. tekil kişi ekidir. Fiil yapım eki aldığı için yapıcı türemiştir.

- B) **"anla-t-a-ma-y-acak-tır"** fiilinde fiilden fiil yapan "-t" ve "-ma" ekleri vardır ancak dikkat edilmesi gereken başka bir durum şudur:

"anlatamayacaktır" fiilinde olumsuzluk ekinen önceki **"-a"** yeterlik fiiline aittir.

anlat-**abil**-ecek-tir > anlat-a-ma-y-acak-tır

Bu durumda "anlatamayacaktır" fiilindeki yapım ekleri değil fiildeki birleşik yapı öne çıkmaktadır. Yani fiil **yeterlik fiilinin olumsuzu** olması bakımından birleşik yapıdır.

Bir fiile "-ebil-" fiilinin getirilmesiyle oluşan yeterlik fiilinin olumsuzunda "-ebil-" kalıbındaki "-bil-" bölümü düşüp "-e" tek başına kalabilir. "-e / -a", olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır. Bu ayrıntı önemlidir.

üzül-**ebil**-ir-sin > üzül-**e**-mez-sin
yetiştir-**ebil**-ir-iz > yetiştir-**e**-me-y-iz

- C) **"kaç-ar-ım"** fiilinde yapım eki yoktur. "-ar" geniş zamanın kip eki, "-ım" I. tekil kişi eki olmak üzere bu ekler çekim ekidir. O hâlde fiil yapıcı basittir.
- D) **"an-dır-makta"** fiilinde fiilden fiil yapan "-dır" eki vardır (an- > andır-). Fiil yapıcı türemiştir. "-makta" eki "-yor" kipinin yerinde kullanılan bir ektir.
- E) **"tanı-n-sa-y-dı-m"** fiilinde ise fiilden fiil yapan "-n" eki vardır. (tanı- > tanın-) Fiil, başka bir sözcükle birleşmediği için yapıcı birleşik değil, türemiştir.)

CEVAP: E

8.

HATIRLAYALIM:

- **Basit fiil**, bir fiilin yapım eki **almamış** ve başka bir sözcükle birleşmemiş hâlidir. Fiilin aldığı kip ve kişi (şahıs) ekleri çekim eki olduğu için fiilin yapısını değiştirmez:
çürü-y-ecek-tir (basit fiil)
üşü-müş-sün (basit fiil)
- Eğer fiil yapım eki alırsa yapıcı türemiş, başka bir sözcükle birleşirse yapıcı birleşik olur.

I. cümledeki **"işliyor"**, IV. cümledeki **"ilerliyor"**, V. cümledeki **"bağlıyorum"** fiilleri yapım eki aldığı için yapıcı türemiştir:

iş-le-yor / ileri-le-yor / bağ-la-yor-um > "-le" isimden fiil yapım eki

II. cümledeki **"bulamazsınız"** fiilinde özel bir durum vardır. Fiil "bulabilirsiniz" fiilinin olumsuzudur. Yani **yeterlik birleşik fiildir**.

bul-abil-ir-siniz > bul-a-maz-sınız

Bir fiile "-ebil-" fiilinin getirilmesiyle oluşan yeterlik fiilinin olumsuzunda "-ebil-" kalıbındaki "-bil-" bölümü düşüp "-e" tek başına kalabilir. "-e / -a", olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır. Bu ayrıntı önemlidir.

düşün-ebil-iyor-sun > düşün-e-mi-yor-sun
it-ebil-eceğ-iz > it-e-me-y-eceğ-iz

III. cümledeki **"görüyorsunuzdur"** fiili ise birleşik bir fiil olmadığı gibi yapım eki de almamıştır. Yani yapıcı basittir.

CEVAP: C

9.

En az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan fiiller yapıca birleşik fiil olarak isimlendirilir.

Türkçede birleşik fiiller üç grupta incelenir:

1. Yardımcı fiille oluşan birleşik fiiller
2. Kurallı birleşik fiiller

Yeterlik fiili
Tezlik fiili
Sürerlik fiili
Yaklaşma fiili

3. Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller

Bu sorunun çözümü için yardımcı fiille oluşan birleşik fiilleri bilmek yeterli olacaktır:

Yardımcı fiille oluşan birleşik fiiller, bir isimle yardımcı fiilin (**et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-...**) bir araya gelmesiyle oluşur:

şükret-, hallol-, teşekkür et-, emir buyur-...

"tanık ol-", "inşa et-", "mümkün kıl-", "devam et-" yardımcı fiillerle oluşmuş birleşik fiillerdir. Cümledeki işi, hareketi, durumu iki sözcük bir arada ifade ettiği için birleşiktir. Ancak **"ufka ulaş-"** şeklindeki ifade birleşik fiil olamaz. Oradaki eylemi "ulaş-" fiili zaten tek başına karşılamaktadır.

CEVAP: E

10. I. Bir fiilin yapıca basit olması herhangi bir yapım eki almamasıdır.

"**iste-r-se-niz**" fiilindeki "-r" geniş zamanın kip eki, "-se" ek fiilin şart çekimi, "-niz" II. çoğul kişi ekidir. Bu eklerin çekim eki olduğu hatırlanırsa fiilin yapım eki almadığı görülecektir. O hâlde fiil yapıca basittir.

- II. Bir isimle yardımcı eylemin (**et-, eyle-, ol-, kıl-...**) bir araya gelmesiyle birleşik fiil oluşabilir: kabul et-, pişman ol-, nazar kıl-, hasta et-...

"**reddetmeyin**" fiilinin oluşumu da böyledir. "ret" ismiyle "et-" yardımcı fiili bir araya gelmiş, birleşik fiil oluşturmuştur.

Yardımcı fiillerle oluşan birleşik fiillerde isim ile yardımcı eylemin birleşmesi sırasında ünsüz türemesi, ünlü düşmesi gibi bir ses olayı gerçekleşirse sözcükler bitişik yazılır.
hisset-, kaybol-, şükret-, zannet-...

- III. Türemiş fiil, bir fiilin yapım eki almış olmasıdır. "**kucak-la-y-ın**" fiili isimden fiil yapan "-la" eki aldığı için yapıca türemiştir.

- IV. Kurallı birleşik fiiller bir fiile özel bir fiil kalıbının gelmesiyle oluşur. 4 çeşittir:

Yeterlik fiili (fiil + -ebil-): dönebildim, susabilecekmış...

Tezlik fiili (fiil + -iver-): bağırıvereceğim, yakıvermiş...

Sürelilik fiili (fiil + -dur-, -ekal-, -egel-...): bakadurun, süregelmış, üşüyekalırsın...

Yaklaşma fiili (fiil + -yaz-): düşeyazmış...

"**katkıda bulun-**" fiili isme yardımcı bir fiilin gelmesiyle oluşmuştur. Kurallı birleşik fiillerden değildir.

- V. "**de-n-iyor**", kullanıldığı cümlede "söyleniyor" anlamında bir fiildir; "dene-" fiili olmadığına dikkat edilmelidir. "de-" fiiline fiilden fiil yapan "-n" ekinin gelmesiyle oluşmuştur. Bu bakımdan yapıca türemiş olduğu bilgisi doğrudur.

CEVAP: D

11. Türkçede birleşik fiiller üç grupta incelenir:

1. Yardımcı fiille oluşan birleşik fiiller:

Bir isimle yardımcı fiilin (**et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-...**) bir araya gelmesiyle oluşur.

merak et-, yazık et-, kaydol-, itiraf et-...

2. Kurallı birleşik fiiller:

Yeterlik fiili (fiil + -ebil-): dönebildim, susabilecekmış...

Tezlik fiili (fiil + -iver-): bağırıvereceğim, yakıvermiş...

Sürelilik fiili (fiil + -dur-, -ekal-, -egel-...): bakadurun, süregelmış, üşüyekalırsın...

Yaklaşma fiili (fiil + -yaz-): düşeyazmış...

3. Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller:

Bu iki oluşumun dışında çoğunlukla mecazlı olarak oluşan "deyimleşmiş" ya da iki sözcüğün kalıplaşmasıyla oluşmuş "anlamca kaynaşmış" birleşik fiiller vardır.

el ver-, deliye dön-, göz gezdir-, bel bağla-...

Bu bilgilere göre cümleleri inceleyelim:

- A) "**tereddüt et-**" > tereddüt + yardımcı fiil (et-)
B) "**dikkat kesil-**" > Deyimleşmiş birleşik eylemdir.
C) "**hâkim ol-**" > hâkim + yardımcı fiil (ol-)
D) "**bağımlı kıl-**" > bağımlı + yardımcı fiil (kıl-)
E) "**zikret-**" > zikir + yardımcı fiil (et-)

CEVAP: B

12. Bir fiil yapı özelliği açısından sorulduğunda **basit, türemiş** ya da **birleşik** olması yönüyle incelenir.

- **Basit fiil**, bir fiilin yapım eki almamış ve başka bir sözcükle birleşmemiş hâlidir. Fiilin aldığı kip ve kişi (şahıs) ekleri çekim eki olduğu için fiilin yapısını değiştirmez.
- Yapım eki alan fiiller yapıcı **türemiştir**.
- En az iki sözcüğün oluşturduğu fiillere de **birleşik fiil** denir.

Birleşik fiiller de genel olarak üç farklı başlıkta incelenir:

1. **Yardımcı fiille (et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-...) oluşan birleşik fiiller**, bir isimle yardımcı fiilin bir araya gelmesiyle oluşur: destek ol-, bahtiyar kıl-, dert eyle-, kaybet-...
2. **Kurallı birleşik fiiller**, bir fiile yeterlik (-ebil), tezlik (-iver-), yaklaşma (-eyaz-), sürerlik (-egel-, -ekal-, -edur-) fiillerinin gelmesiyle oluşan fiillerdir.
3. **Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller**, iki sözcüğün kalıplaşmasıyla oluşmuştur.

Bu bilgilere göre seçeneklerdeki altı çizili fiillerin yapılarını inceleyelim:

- A) **şekil-len-dir-ir** > "şekil" ismine isimden fiil yapan "-len", fiilden fiil yapan "-dir" ekleri gelmiş, "şekillendir-" fiili oluşmuştur. Yapıcı türemiştir.
- anlat-abil-ir-im** > "anlat-" fiiline "-ebil-" fiil kalıbının gelmesiyle oluşmuştur. Kurallı birleşiklerden yeterlik fiilidir.
- B) **bak-ıver-di** > "bak-" fiiline "-ıver-" fiil kalıbının gelmesiyle oluşmuştur. Kurallı birleşiklerden tezlik fiilidir.
- anla-t-ın** > "anla-" fiiline fiilden fiil yapan "-t" yapım ekinin gelmesiyle oluşmuştur. Yapıcı türemiştir.
- C) **sez-di-y-se** > "sez-" fiiline gelen "-di" eki görülen geçmiş zaman kip eki, "-se" ek eylemin şart çekimidir. Yani fiil, yapım eki almadığı için yapıcı basittir.
- yap-ıl-acak-tı** > "yap-" fiiline fiilden fiil yapan "-ıl" ekinin gelmesiyle oluşmuştur. Yapıcı türemiştir.

- D) **gid-er-eceğ-iz** > "git-" fiiline fiilden fiil yapan "-er" ekinin gelmesiyle oluşmuştur. Yapıcı türemiştir.

dön-üş-tü-k > "dön-" fiiline fiilden fiil yapan "-üş" ekinin gelmesiyle oluşmuştur. Yapıcı türemiştir.

- E) **halloldu** > "hal" ismiyle "ol-" yardımcı eyleminin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Yardımcı fiille oluşan birleşik fiildir.

vur-gu-la-mış-sın > "vur-" fiiline fiilden isim yapan "-gu", isimden fiil yapan "-la" eklerinin gelmesiyle oluşmuştur. Yapıcı türemiştir.

CEVAP: D

1. Çocukken öykü yazmaya başladığımda müziğe olan ilgim bu sürece eşlik ediyordu. Bazı ilk
I
öykülerimde sevdiğim grupların şarkı sözlerinden yola çıkmıştım. Yazarken de kâğıt ve kalem
II
dışında en çok müziğe ihtiyaç duyardım. Bir tek
III
son romanımı yazarken müzik dinlemedim çünkü
IV
zor bir kurgusu vardı. Sessizlik olmasa o kurgunun içinde kaybolurdum.
V

Bu parçadaki altı çizili bölümlerden hangisi birleşik fiil değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Yeterlik fiili bir fiile "-ebil-" kalıbının getirilmesiyle oluşur. Bu fiilin olumsuzunda "-ebil-" kalıbının "bil-" bölümü düşebilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük yeterlik fiili değildir?

- A) Acil müdahale gerekiyor, hastayı bu koşullarda bekletemeyiz.
B) Vazgeçtim, işin peşini artık kovalamayacağım, ısrar etmeyin.
C) Şikâyetlerimi D vitamini eksikliğiyle ilişkilendirmedim, belirsizlik sürüyor.
D) Sistem arızasından dolayı bilgilerinize ulaşamıyoruz, sizi bekleteceğiz.
E) Kimse bir diğerini tam olarak anlayamaz.

3. "Ekip arkadaşlarınızla tanıştınız mı?" cümlesinin yüklemiyle yapı bakımından özdeş bir fiil aşağıdakilerin hangisinde yoktur?

- A) Alınganlığın insanı gerçekten bezdiriyordu.
B) Bu çevrede balığın ardından helva yenir.
C) Göz bebeklerin ilaçla biraz büyüyecekmiş.
D) Çocuğu öne iteledi, kendi hâlâ arkadaşydı.
E) Billinci iyice bulanıklaştı, şimdi kendinde değil.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisine birleşik fiil diğerlerinden farklı bir yolla oluşmuştur?

- A) Sorumsuzluğuna deli oluyorsunuz belli ki.
B) Arkadaşınızı meşgul etmeyin, şu an düşünüyor.
C) Herhangi bir şey ima etmiyorum, alınma hemen.
D) Rol kesiyor, gayet açık ama hepiniz inandınız.
E) Bilinçsiz hareket edersen iyileşmen gecikir.

5. "etmek" fiili aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik fiil oluşturmamıştır?

- A) Kimseye laf etme, hatalarınla yüzleş.
B) Gerçekten seviyorsan sitem etmemelisin.
C) İki gündür adamı takip ediyorsunuz.
D) İnsanları boş yere huzurundan ettik.
E) Zannederim ki sizi çok umursamamıştır.

6. Dinlediğiniz efsane eskiden beri anlatılıyor ama her birimiz onu bir diğerine coşkuyla anlatırız, kimse bundan sıkılmaz. Bunu yadırgayamıyoruz çünkü artık bu, içimize işlemiş.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Yeterlik fiili
B) Türemiş fiil
C) Basit fiil
D) Sürerlik fiili
E) Anlamca kaynaşmış fiil

7. Bilim insanları hem yapay zekâ ile ilgili sanılarımızı aydınlatıyor hem de insan beyninin işleyişi ile ilgili bazı şaşırtıcı bilgiler ortaya koyuyor.

Bu cümledeki çekimli fiillerin yapısal özellikleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Basit - basit
B) Türemiş - basit
C) Türemiş - birleşik
D) Basit - birleşik
E) Birleşik - birleşik

8. (I) Dışarıdan görünen heybetli cepheden sonra bizi mekânın içinde büyük bir açıklık karşılıyor. (II) Dokulu taş duvarın ardında oldukça büyük bir mutfağın gizlendiğini görüyoruz. (III) Ayrıca mutfak, büyük eğlence alanından kapalı bir kutu gibi ayrılmış. (IV) İki mekân arasındaki kapı kapalıyken yaşam alanından mutfağa geçişin olduğunu tahmin edemezsiniz. (V) Ancak kapılar açıldığında iki mekânı birbirinden ayıran unsuru görmek de bir o kadar zorlaşıyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde birleşik fiil vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yeterlik fiilinin anlamında "gücü / becerisi yetmeme ihtimali" vardır?**

- A) Rahata çabuk alışabilirsiniz.
B) Birini uzun süre dinleyemiyorum.
C) Çayı iyi demleyemeyebilirim.
D) Üzerinde konuşmak gerekebilir.
E) Bu kadar vurdumduymaz davranamayız.

10. Bir fiile "-ebil-" fiilinin getirilmesiyle oluşan yeterlik fiili "eylemi gerçekleştirmeye gücü yetme" anlamı taşıyabilir.

Aşağıdakilerden hangisinde yeterlik fiili cümleye bu açıklamadakinden farklı bir anlam katmıştır?

- A) Eve geç dönebilirim, beni merak etmeyin.
B) Oyuncaklarını tek başına toplayabilirsin, sana güveniyorum.
C) Filme sponsor bulabilirim, çevrem genişler.
D) Biraz ağrısı var ama maça çıkabilecek sanırım.
E) Düşüncelerimi işaret diliyle anlatabiliyorum.

11. Onunla yazışmalarımız her geçen yıl azaldı. Zaten okurlarımızdan gelen mektupları bile yanıtlamıyorum çünkü kimse yazdıklarımı dikte etmiyor ve postalamıyor. Böyle biri yok.

- I. Yeterlik fiili
II. Yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil
III. Basit fiil
IV. Anlamca kaynaşmış birleşik fiil
V. Türemiş fiil

Bu parçada yukarıdaki numaralanmış fiillerden hangilerine örnek gösterilemez?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik fiilin oluşumu ayraç () içinde yanlış verilmiştir?**

- A) Bir telefonla işi bugün bağlayıverirsin sen. (Tezlik fiili)
B) Yolumuza kaldığımız yerden devam ederiz. (Yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil)
C) Hatırlanmak istemediğini öne sürüyorsun ama bu saçma. (Sürerlik fiili)
D) Mizah sayesinde dünyanın acılarıyla başa çıkarız. (Anlamca kaynaşmış birleşik fiil)
E) Bebeği okşamak ağrısını yüzde 40 oranında azaltabiliriz. (Yeterlik fiili)

13. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kurallı birleşik fiil vardır?**

- A) Emrivakiden hiç hoşlanmaz.
B) Sesini yükseltiverdin, çocuk korktu.
C) Neyse ki numarayı almayı akıl ettim.
D) Adınız kuliste zikrolunmuyor pek.
E) Proje düşük maliyetiyle ilgi çekti.

14. **"Şartların iyileştirildiğini göremiyoruz." cümlesindeki çekimli fiil oluşum bakımından aşağıdakilerin hangisinin yüklemiyle özdeştir?**

- A) Kısa zamanda şaşırtıcı bir mesafe aldınız.
B) Seni her fırsatta methedenlere yüz verme.
C) Kart görüp ceza duruma düşmekten çekindi.
D) İnanın, bir selamınız bile insanları mutlu ediyor.
E) Türküyü birkaç defa dinleyerek ezberleyebilmiş.

1. En az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan fiiller yapıca **birleşik fiil** olarak isimlendirilir.

Birleşik fiilde önemli olan işin, hareketin ya da durumun en az iki sözcükten oluşan bir fiil tarafından karşılanıyor olmasıdır:

takdir etmek
reddetmek
gözden düşmek
gelivermek...

Türkçede birleşik fiiller üç başlık altında incelenir:

1. Yardımcı fiille oluşan birleşik fiiller:

Bir isimle yardımcı fiilin (**et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-...**) bir araya gelmesiyle oluşur.

arz et-, mecbur kıl-, fark et-, emir buyur-...

2. Kurallı birleşik fiiller:

Bir fiile yeterlik (-ebil-), tezlik (-iver-), yaklaşma (-eyaz-), sürerlik (-egel-, -ekal-, -edur-) fiillerinin gelmesiyle oluşan fiillerdir.

kaçabil-, yoruluver-, atlayayaz-, olagel-

3. Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller:

Bu iki oluşumun dışında çoğunlukla mecazlı olarak oluşan "deyimleşmiş" ya da iki sözcüğün kalıplaşmasıyla oluşmuş "anlamca kaynaşmış" birleşik fiiller vardır.

tuzak kur-, gönül ver-, deliye dön-, arka çık-, vazgeç-...

Buna göre **"eşlik et-", "kaybol- (kayıp + ol-)"** yardımcı fiillerle oluşan birleşik fiillerdir. **"yola çık-"** ve **"ihtiyaç duy-"** ise deyimleşmiş birleşik fiillerdir.

Bu fiillerin dördünde de cümledeki işi, hareketi, durumu birden fazla sözcüğün birlikte karşılaması söz konusudur.

Ancak **"dinle-"** cümledeki hareketi tek başına karşılamaktadır. "müzik" sözcüğü "dinle-" fiilinin nesnesidir, fiile konu olan, fiilden etkilenen unsurdur. **"müzik dinle-"** şeklinde bir kalıplaşma söz konusu olamaz. Bu yüzden birleşik fiil değildir.

CEVAP: D

2.

HATIRLAYALIM:

- **Yeterlik fiili** kurallı birleşik fiillerden biridir.
- Bir fiile "-ebil- / -abil-" kalıbının gelmesiyle oluşur ve fiile "gücü yetme" ya da "olasılık" anlamları katar:
Adresi kolayca **bulabileceğim**. (bul-abil-ecek-im)
Rüzgâr, migreni **tetikleyebilir**. (tetikle-y-ebil-ir)

UYARI:

Yeterlik fiilinin olumsuzunda "-ebil-" kalıbındaki "-bil-" bölümü düşüp "-e" tek başına kalabilir. "-e / -a", olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır. Bu ayrıntı önemlidir.

bul-**abil**-eceğ-im > bul-**a**-ma-y-acağ-ım
temizle-y-**ebil**-iyor-sunuz >
temizle-y-**e**-mi-yor-sunuz

- A) "beklet-e-me-y-iz", yeterlik fiilinin olumsuzudur. Fiil olumluya çevrildiğinde "-ebil-" kalıbı ortaya çıkacaktır:

beklet-**e**-me-y-iz > beklet-**ebil**-ir-iz

Dikkat edilirse **"bekletmeyiz"** değil, **"bekletemeyiz"** denmiştir. "bekletmeyiz" sözcüğü "beklet-ir-iz" in olumsuzudur.

C, D ve E seçeneklerindeki altı çizili fiiller de yeterlik fiilinin olumsuzudur:

C) "ilişkilendir-**e**-me-di" > ilişkilendir-**ebil**-di

D) "ulaş-**a**-mı-yor-uz" > ulaş-**abil**-iyor-uz

E) "anla-y-**a**-maz" > anla-y-**abil**-ir

Ancak B'de "kovala-" fiili kullanılmıştır. Fiil olumsuzluk ekini, gelecek zaman kipini ve şahıs ekini almıştır: **"kovala-ma-y-acağ-ım"**

CEVAP: B

HOCAM

3. Bir sözcüğün yapı özelliği sorulduğunda sözcük **basit, türemiş** ya da **birleşik** olması açısından incelenir. Fiil yapısında da aynı durum geçerlidir.

Basit fiil, bir fiilin yapım eki **almamış** ve başka bir sözcükle birleşmemiş hâlidir. Fiilin aldığı kip ve kişi (şahıs) ekleri çekim eki olduğu için fiilin yapısını değiştirmez:

dön-ecek-siniz (basit fiil)

say-mış-tı-m (basit fiil)

Türemiş fiil, en az bir yapım eki alan fiillerdir:

üşü-t-müş-sün (Fiilden fiil yapan "-t" ekiyle türemiştir.)

çoğ-al-acak-tır (İsimden fiil yapan "-al" ekiyle türemiştir.)

Birleşik fiil, en az iki sözcüğün oluşturduğu fiillerdir:

tesir et-, yol ver-, zikrolun-, elden çıkar-, destek ol-, kaçır-, düşünebil-...

"Ekip arkadaşlarınızla tanıştınız mı?" cümlesinin yüklemi **"tanıştınız mı"** sözcüğüdür. Bir başka sözcükle birleşme söz konusu olmadığı için sözcük birleşik değildir. O hâlde yapım eki alıp almaması açısından incelenmelidir.

"**tanı-**" fiili, fiilden fiil yapım eki olan **"-ş"**yi aldığı için yapıca **türemiştir**.

A'da **"bez-dir-iyor-du"** fiilden fiil yapan **"-dir"** ekiyle türemiştir.

B'de **"ye-n-ir"** fiilden fiil yapan **"-n"** ekiyle türemiştir.

D'de **"it-ele-di"** fiilden fiil yapan **"-ele"** ekiyle türemiştir.

E'de **"bulan-ık-laş-tı"** fiilden isim yapan **"-ık"**, isimden fiil yapan **"-laş"** gibi yapım ekleri alarak türemiştir.

Ancak C'de **"büyü-y-ecek-miş"** sözcüğünde **"büyü-"** fiili gelecek zamanın rivayetiyle çekimlenmiştir. Fiil herhangi bir yapım eki almadığı için yapıca basittir.

CEVAP: C

4. Birleşik fiil en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan fiillerdir. Bazı birleşik fiiller bitişik, bazıları ayrı yazılır.

Türkçede birleşik fiiller üç grupta incelenir:

1. Yardımcı fiille (et-, eyle-, ol-, kıl-, bu-yur-...) oluşan birleşik fiiller:

Bir isimle yardımcı fiilin bir araya gelmesiyle oluşur.

seyret-, zehrol-, mutlu kıl-, sabreyle-...

2. Kurallı birleşik fiiller:

Bir fiile **yeterlik** (-ebil-), **tezlik** (-ıver-), **yaklaşma** (-eyaz-), **sürerlik** (-egel-, -ekal-, -edur-) fiillerinin gelmesiyle oluşan fiillerdir:

beğenebil-, unutuver-, bakadur-, dökeyaz-...

3. Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller:

Bu iki oluşumun dışında çoğunlukla mecazlı olarak oluşan **"deyimleşmiş"** ya da iki sözcüğün kalıplaşmasıyla oluşmuş **"anlamca kaynaşmış"** birleşik fiiller vardır.

öngör-, çaptan düş-, boyun eğ-, söz kes-, denk gel-...

Bu bilgilere göre seçenekleri inceleyelim:

- A) **"deli oluyorsunuz"** (deli + ol-) > isim + yardımcı fiil
- B) **"meşgul etmeyin"** (meşgul + et-) > isim + yardımcı fiil
- C) **"ima etmiyorum"** (ima + et-) > isim + yardımcı fiil
- D) **"rol kesiyor"** > Bir isimle mecaz anlamda bir fiilin birleşmesiyle oluşmuştur, deyimleşmiş birleşik fiildir.
- E) **"hareket edersen"** (hareket + et-) > isim + yardımcı fiil

CEVAP: D

5. İsim soylu sözcüklerle bir araya gelerek anlam bütünlüğü kuran ve birleşik fiil oluşturan "**et-, eyle-, ol-, kıl-...**" fiilleri yardımcı eylemdir.

Soruda "et-" fiilinin yardımcı eylem olarak kullanılmadığı cümle bulunacaktır.

Bu, şu anlama gelir: Cümlelerin dördünde "et-" fiilli cümledeki hareketi, bir isimle birlikte karşılamalı, birinde ise anlamı tek başına üstlenmelidir.

A'da "**laf et-**", B'de "**sitem et-**", C'de "**takip et-**", E'de "**zannet-**" fiillerinde "et-" fiili isimlerle anlam bütünlüğü içerisinde birleşik fiil oluşturmıştır.

Ancak D'de "et-" fiili "bir şeyden yoksun bırakmak" anlamıyla durumu tek başına karşılamaktadır. "huzurundan" sözcüğüyle birleşik fiil oluşturmamıştır.

UYARI:

- "Her "et-, ol-, yap- ..." sözcüğü yardımcı eylem değildir.

CEVAP: D

6. A) **Yeterlik fiili** bir fiile "-ebil-" kalıbının gelmesiyle oluşan birleşik fiildir (fiil + -ebil-): inanabil-ir-im, tanı-y-abil-ir-siniz...

Yeterlik fiilinin olumsuzunda ise "-ebil-" kalıbındaki "bil-" bölümü düşüp "-e" tek başına kalabilir. "-e / -a", olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır.

Buna göre "**yadırga-y-a-mı-yor-uz**" sözcüğü olumsuz şekliyle kullanılmış bir yeterlik fiildir.

B) **Türemiş fiil**, yapım eki almış fiillerdir.

"**anla-t-ır-ız**" ve "**sık-ıl-maz**" fiilleri yapıca türemiştir.

"anla-t-" fiilindeki "-t" ve "sık-ıl-" fiilindeki "-ıl" fiilden fiil türetmiştir.

D) **Sürerlik fiili** bir fiile "-edur-, -ekal-, -egel-" kalıplarından birinin gelmesiyle oluşur: ola-gelmiş, donakalırsınız...

"**anlatılabilir**" sürerlik fiildir.

E) "**içimize işlemiş**" ise deyimleşmiş birleşik fiildir.

Ancak parçada basit fiile yani herhangi bir yapım eki almamış ve başka bir fiille birleşmemiş bir fiile örnek gösterilemez.

CEVAP: C

7. Bir fiil yapısal açıdan **basit, türemiş** ya da **birleşik** olabilir.

Basit fiil, bir fiilin yapım eki **almamış** ve başka bir sözcükle birleşmemiş hâlidir. Fiilin aldığı kip ve kişi (şahıs) ekleri çekim eki olduğu için fiilin yapısını değiştirmez:

tut-malı-sın (basit fiil), **gör-müş-tü-m** (basit fiil)

Türemiş fiil, en az bir yapım eki alan fiillerdir:

su-la-y-acağ-ım (İsimden fiil yapan "-la" ekiyle türemiştir.)

bir-ik-miş-se (İsimden fiil yapan "-ik" ekiyle türemiştir.)

Birleşik fiil, en az iki sözcüğün oluşturduğu fiillerdir:

umut et-, ilham al-, abayı yak-, insafa gel-, gönüllü ol-, anlayabil-, düşüver-...

Sorunun öncülündeki parçada "**aydınlatıyor**" ve "**ortaya koyuyor**" şeklinde iki tane çekimli fiil vardır.

"**ortaya koyuyor**" sözü **birleşik fiil** olarak alınmalıdır çünkü "koy-" fiilli cümlede ifade edilen eylemi tek başına karşılamaz. Eylem "açıkla-" anlamıyla "**ortaya koy-**" şeklindedir.

"**aydınlatıyor**" fiilli yapım ekleri aldığı için yapıca türemiştir. (ay-dın-lat-)

CEVAP: C

8.
HATIRLAYALIM:

- **Birleşik fiil**, en az iki sözcüğün oluşturduğu fiillerdir.
- Birleşik fiilde önemli olan işin, hareketin ya da durumun en az iki sözcükten oluşan bir fiil tarafından karşılanıyor olmasıdır:

ağızdan kaçır-, kazık at-, ilham ver-, gönül koy-, memnun et, sabret-, mecbur ol-, koşa-bil-, inciniver-...

Parçadaki numaralanmış cümlelerde yer alan çekimli fiiller aşağıda yapılarına göre incelenmiştir.

- "karşı-lı-yor"** fiili isimden fiil yapan "-la" ekiyle türemiştir.
- "gör-üyor-uz"** fiilinde sadece kip ve kişi eki vardır. Yapıca basittir.
- "ayr-ıl-mış"** sözcüğü "ayır-" fiilinin fiilden fiil yapan "-ıl" ekini almasıyla türemiştir. Türeme esnasında ünlü düşmesi olmuştur.
- "zor-laş-ıyor"** fiili isimden fiil yapan "-laş" ekiyle türemiştir.

Birleşik fiil ise IV. cümlededir:

"tahmin edemezsiniz" cümledeki eylemi bir isim ve bir yardımcı fiilin karşılamasıyla oluşmuş bir birleşik fiildir. Öte yandan yardımcı fiil olan "et-" de yeterlik fiilinin olumsuzu biçimindedir: **"edemezsiniz"**. Yani diğer bir yönden yine birleşik yapıdadır.

CEVAP: D
9.
HATIRLAYALIM:

- Yeterlik fiili, kurallı birleşik fiillerden biridir.
- Bir fiile "-ebil- / -abil-" kalıbının gelmesiyle oluşur.
Sonunda seni **görebileceğim**.
(gör-ebil-eceğ-im)
Tören her an **başlayabilir**. (başla-y-abil-ir)
- Yeterlik fiili olumlu ya da olumsuz kullanımlarda farklı anlam ilgileri ortaya çıkarabilir.

Seçenekleri bu açıdan inceleyelim:

- "alış-abil-ir-siniz"** > alışma ihtimali
- "dinle-y-e-mi-yor-um"** > eylemi gerçekleştirmeye gücü yetmeme durumu

- "demle-y-e-me-y-ebil-ir-im"** demlemek eyleminin gerçekleştirilmesine gücü / becerisi yetmeme / yeterli olmama ihtimali
- "gerek-ebil-ir"** > gerekme ihtimali
- "davran-a-ma-y-ız"** > "davran-abil-ir-iz"in olumsuzudur, davranma hakkının olmaması durumunu işaret etmektedir.

CEVAP: C
10.
HATIRLAYALIM:

Bir fiile "-ebil-" fiilinin getirilmesiyle oluşan birleşik fiile **yeterlik fiili** denir. Yeterlik fiili olumlu çekimde fiile "gücü yetme / yeterli olma" ya da "olasılık" anlamları katabilir:

- Kendime güveniyorum, topluluk önünde **konusabilirim**.
- (Konuşmaya gücü yetme, yeterli olma)
- Birazdan yağmur **başlayabilir**, hazırlıklı olun.
- (Yağmurun başlama ihtimali olması)

Sorunun öncülünde bu fiilin **"eylemi gerçekleştirmeye gücü yetme"** anlamı taşıyabileceği söylenerek bu anlamın dışındaki bir durumun bulunması istenmiştir.

B'de **"topla-y-abil-ir-sin"** oyuncakları tek başına toplamaya gücü yetme anlamı taşımaktadır.

C'de **"bul-abil-ir-im"** filme sponsor bulmaya yeterli olma, gücü yetme anlamı taşımaktadır.

D'de **"çık-abil-ecek"**, maça çıkmaya gücünün yetmesi durumunu anlatmaktadır.

E'de **"anlat-abil-iyor-um"**, işaret diliyle anlatmaya yeterli olma anlamı taşımaktadır.

Ancak A'da **"Eve geç dönebilirim."** ifadesinde geç dönme ihtimalinden söz edilmektedir.

CEVAP: A

11. I. Yeterlik fiili kurallı birleşik fiillerden biridir.

Bir fiile **"-ebil- / -abil-"** kalıbının gelmesiyle oluşur: yürüye~~bi~~l-, unuta~~bi~~l-...

Yeterlik fiilin olumsuzunda **"-ebil-"** kalıbındaki **"-bil-"** kalıbı düşüp **"-e"** tek başına kalabilir. **"-e/-a"** olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır.

Parçada **"yanıtlayamıyorum"** yeterlik fiilin olumsuzudur.

yanıtla-y-**abil**-iyor-um > yanıtla-y-a-mı-yor-um

II. Yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil bir isimle yardımcı fiilin bir araya gelmesiyle oluşur: yardım et-, mutlu ol-, görünür kıl-, sabreyle-, emir buyur-...

Parçada **"dikte etmiyor"** fiili bu şekilde oluşmuştur.

V. **Türemiş fiil**, en az bir yapım eki alan fiillerdir.

Parçada yer alan **"azaldı"** ve **"postalamıyor"** fiilleri yapıca türemiştir:

az-al-dı > İsimden fiil yapan **"-al"** ekiyle türemiştir. posta-la-mı-yor > İsimden fiil yapan **"-la"** ve fiilden fiil yapan **"-ma"** ekiyle türemiştir.

(Olumsuzluk eki, fiilden fiil yapım eki olarak kabul edilmektedir.)

III. **Basit fiil**, bir fiilin yapım eki almamış ve başka bir sözcükle birleşmemiş hâlidir.

Parçada dört fiilden ikisi birleşik yapıda (yanıtlamıyorum, dikte etmiyor), diğer ikisi de (azaldı, postalamıyor) türemiş yapıdadır. Yani parçada basit fiil yoktur.

IV. Anlamca kaynaşmış birleşik fiil iki sözcüğün kalıplaşmasıyla oluşan birleşik fiillerdir: vazgeç-, öngör-...

Parçada buna da örnek gösterilemez.

CEVAP: D

12. Türkçede birleşik fiillerin oluşumu üç grupta incelenir:

1. Yardımcı fiille oluşan birleşik fiiller:

Bir isimle yardımcı fiilin (**et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-...**) bir araya gelmesiyle oluşur.

keşfet-, seyret-, mutlu ol-, hasta ol-...

2. Kurallı birleşik fiiller:

Bir fiile **özel bir fiil kalıbının gelmesiyle oluşur:**

Yeterlik fiili: (fiil + **-ebil-**)

deneyebileceğim, yaptırabiliyorsunuz...

Tezlik fiili: (fiil + **-iver-**)

düşüverirsin, kaçiverecek

Sürerlik fiili: (fiil + **-dur-, -ekal-, -egel-...**)

yaşanageldi, bitireduralım...

Yaklaşma fiili: (fiil + **-yaz-**)

patlayayazmış, çarpayazdım...

3. Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller:

Bu iki oluşumun dışında çoğunlukla mecazlı olarak oluşan **"deyimleşmiş"** ya da iki sözcüğün kalıplaşmasıyla oluşmuş **"anlamca kaynaşmış"** birleşik fiiller vardır.

denk gel-, öngör-, tepesi at-, çaptan düş-, insafa gel-, söz kes-...

Buna göre seçenekleri inceleyelim:

A) **bağlayıverirsin** (bağla + **-iver-**) > tezlik fiili

B) **devam ederiz** (devam + **et-**) > yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil

D) **başla çıkarız** (başla çık-) > deyimleşmiş birleşik fiil

E) **azaltabilirmiş** (azalt + **-abil-**) > yeterlik fiili

Bu seçeneklerdeki birleşik fiillerin oluşumu ayrıç içinde verilenle uyumludur. Ancak C'de "öne sürüyorsun" fiili sürerlik fiili değil, deyimleşmiş / anlamca kaynaşmış birleşik fiildir. Sürerlik fiili bir fiile **"-edur-, -ekal-, -egel-"** kalıplarının gelmesiyle oluşur.

CEVAP: C

13. En az iki sözcüğün bir araya gelerek bir iş, hareket ya da durumu karşıladığı fiillere **birleşik fiil** denir.

Birleşik fiiller oluşumları bakımından genel olarak üçe ayrılır:
1. Yardımcı fiille oluşan birleşik fiiller
2. Kurallı birleşik fiiller
3. Anlamca kaynaşmış ya da deyimleşmiş birleşik fiiller

Soruda kurallı birleşik fiil içeren cümlelerin bulunması istenmektedir.

Kurallı birleşik fiiller bir fiile özel bir fiil kalıbının gelmesiyle oluşur ve dört çeşittir:
• Yeterlik fiili: (fiil + -ebil-) anımsa-y-abil-iyor-um, katlan-abil-miş-sin
• Tezlik fiili: (fiil + -iver-) yan-iver-eceğ-iz, üzül-üver-ir-siniz
• Sürerlik fiili: (fiil + -edur-, -ekal-, -egel-...) anlat-adur-ur, bitir-ekal-sın
• Yaklaşma fiili: (fiil + -eyaz-) vur-ayaz-mış, çarp-ayaz-dı-k

Kurallı birleşik fiil B'de vardır:

"**yükselt-iver-di-n**" fiili "yükselt-" ile "-iver-" kalıbının bir araya gelmesiyle oluşmuş bir tezlik fiilidir. Kurallı birleşiklerdendir.

Diğer seçeneklerdeki fiilleri inceleyelim:

- A) "**hoş-lan-maz**" fiili birleşik değildir. İsimden fiil yapan "-lan" ekiyle türemiştir.
- C) "**akıl ettim**" deyimleşmiş birleşik eylemdir.
- D) "**zikrolunmuyor**" fiili "zikir" ismi ile "olun-" yardımcı eyleminin birleşmesiyle oluşmuştur. Yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiildir.
- E) "**ilgi çekti**" deyimleşmiş birleşik eylemdir.

CEVAP: B

14. "Şartların iyileştirildiğini göremiyoruz." cümlesindeki çekimli fiil "**göremiyoruz**" sözcüğüdür:

"gör-e-mi-yor-uz" sözcüğü yeterlik fiilinin olumsuzudur.

gör-ebil-iyor-um > gör-e-mi-yor-um

Yeterlik fiilinin olumsuzunda "-ebil-" kalıbındaki "bil-" bölümü düşüp "-e" tek başına kalabilir. "-e/-a", olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır.

E seçeneğinde de yeterlik fiili vardır: **ezberle-y-ebil-ir-miş**

A'nın yüklemi "**mesafe al-**" deyimleşmiş birleşik eylemdir.

B'nin yüklemi "**yüz ver-**" deyimleşmiş birleşik eylemdir.

C'nin yüklemi "**çekin-**" fiilden fiil yapım ekiyle (-in) türemiştir.

D'nin yüklemi "**mutlu et-**" yardımcı fiille oluşmuş birleşik eylemdir.

CEVAP: E

1. Fiilimsiler, fiil kök ve gövdelerinden belirli eklerle oluşur fakat bir kip ve kişiye bağlı olarak çekime girmez.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde altı çizili sözcük fiilimsi değildir?

- A) Daha önce de fark ettiğim o duyguyla yüzleştim.
 B) Terimleri açıkladım her sayfanın sonunda.
 C) Yeni sonuçlanmış deneylerden bahsediyor yine.
 D) Durumu tanımlamadan bir sonraki adıma geçemeyiz.
 E) Genel verilere bakılınca bir sıkıntı görülüyor.

2. Fiilimsiler fiil kök ya da gövdelerine gelen belli eklerle oluşur ve çekimlenmemiş olsa da cümlede fiil anlamını sürdürür.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük fiilimsidir?

- A) Yanlış beslenme alışkanlıkları değiştirilmeli.
 B) Obezitede psikolojik etmenler de inceleniyor.
 C) O ifade bir iç dökme biçimini tarif etmiyordu.
 D) Hastalarımın acılarını dindirebilmeyi isterdim.
 E) Her insan bazen utanç verici anlar yaşar.

3. Sanki beni bana unutturacak bir rahatlık sinmişti
 I II
 üzerime. Yalnızca "ben"imden mesuldüm. Ne öz
 III
 ne de söz, bırakınız yapsınlar, dedim;
 IV
bırakınız, geçsinler.
 V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki fiilimsi çeşidine örnek yoktur?

- A) İnsanları bekletişimizden dolayı mahcubuz. (İsim-fiil)
 B) Karaktere dair öğreneceğimiz çok şey olmalı. (Sıfat-fiil)
 C) Soruları kendinle hesaplaşırcasına soruyorsun. (Zarf-fiil)
 D) Parayı kendi için kullanması uygun olmaz. (Sıfat-fiil)
 E) Olay kurgulayıp roman yazmak kolay değil. (İsim-fiil)

5. Doğa bir düzen içindedir ve onu anlamaya

I
çalışmayanlar tarafından öngörülemeyen bir
 II III

hareketlilik olarak algılanır.

Bu cümledeki altı çizili fiilimsilerin çeşitleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

I	II	III
A) Zarf-fiil	İsim-fiil	Zarf-fiil
B) İsim-fiil	Sıfat-fiil	Sıfat-fiil
C) Sıfat-fiil	İsim-fiil	Zarf-fiil
D) İsim-fiil	Zarf-fiil	İsim-fiil
E) Sıfat-fiil	Sıfat-fiil	Sıfat-fiil

6. Cümlede zarf görevinde kullanılan fiilimsilere zarf-fiil denir.

Buna göre;

- I. Gizlemeden söyleyeyim, mutlu ve gururluyum.
 II. Kendisine kalsa sadece şiir yazmayı isterdi.
 III. Adımın kimlerle anılacağı önemlidir.
 IV. Yeri geldikçe izlenimlerimi aktaracağım.
 V. Kendi döneminde sorumluluk almış insanlar dansın.

cümlelerinin hangilerinde zarf-fiil vardır?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve III
 D) IV ve V E) I ve V

7. Bir savaş coğrafyasına bakıp da şiir yazılamaz

bence. Bakarak olmaz. Oturabildiğin yerde

oturabilmeye devam ederek olmaz. Bu,

bizi sahtekâr yapar. İçimizi delen şeyden

çıkar şiir, bakıp da gördüğümüz şeyden değil.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Fiilimsiler, fiil kök ya da gövdelerine getirilen belli eklerle oluşturulur. Ancak bu eklerden birini alan sözcük fiil özelliğini kaybedip isim olmuştaysa fiilimsi değildir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde altı çizili sözcük fiilimsi değildir?

- A) Kendisinden sonrakilere bir yol açmak zorundaydı.
B) İmkânlar açısından bakınca biz başka bir yerdeyiz.
C) İşin nihayetini çok hesap edebilen biri değilim.
D) Gelecek hakkında endişelenmeniz gayet normal.
E) Fazlalıklardan arındırılmış bir yaşamı seçmişti.

9. Fiilimsiler isim çekim eklerini alabilir.

Buna göre;

- I. O ilerleyişte tuhaf bir uyumsuzluk vardı.
II. Peşin hükümlerin hapsinden kaçmayı istiyoruz.
III. Yılların birikimini kitaplaştırmaya sıra gelmiştir.
IV. Bu, kısaca cevaplandırabileceği bir soru mu?
V. O, düşüncenin bütün kutuplarını kucaklayanlardandır.

cümlelerinin hangisinde iyelik eki almış bir fiilimsi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Yüklem dışındaki fiilimsiler yan cümle oluşturur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla yan cümle vardır?

- A) Sonradan edinilmiş ihtiyaçlar insana yüküdür.
B) Tek kişinin geçebileceği dar sokaklardan birinde bir meczupla karşılaştım.
C) Felsefesini hayatına iyi yansıtmış, hocasının tavsiye ettiklerini gölgede bırakmış.
D) Yanlış beslenmeden kaynaklanan sıkıntılar yaşıyorsunuz.
E) Sivri dilli ve kural tanımaz o adamla sonunda konuştum.

11. "-me, (-ma)" aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil ekidir?

- A) Öyle bağıracaktı gibi bakma, tedirgin oluyorum.
B) Sözün şekinden ziyade anlama önem veriyor.
C) Ödüllü yarışma sportmence tavırlarla göz doldurdu.
D) Süslü cümlelerin ardına saklanma boş yere.
E) Öne çıkma hırsıyla baş edebilecek kıvama geldin.

12. Sıfat-fiiller cümlede her zaman sıfat göreviyle yer almaz.

"Sıfat-fiil" görevindeki sözcük,

- I. İzlediğim filmi size de tavsiye ederim.
II. Lafı uzatan insanları dinlemekten sıkılıyorum.
III. Tahammül edilesi biri değilmişsin gerçekten.
IV. Anlaşılmaz cümleleri art arda sıralayıp sustu.
V. Erken gideceğini söylememiştin, vakit var sandım.

cümlelerinin hangisinde verilen açıklamaya örnek gösterilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1.

HATIRLAYALIM:

- Fiilimsi bir kip ve kişiye bağlı olarak çekimlenmez. Bu açıdan çekimli fiilden farklıdır.
- Çekimli fiil cümlede yargı bildirirken fiilimsi isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılır.

B'de "**açıkladım**" sözcüğü cümlelerin yüklemidir. "açıkla-" fiili görülen geçmiş zaman kipiyle (-dı) I. tekil kişiye (ben) bağlı olarak çekimlenip yargı bildirmiştir. Bu yönüyle fiilimsi değil, çekimli fiildir.

A'da "**fark ettiğim**" ifadesi yüklem değil, "duygu"nun sıfatıdır. Zaten "fark et-" fiili görülen geçmiş zaman kipinde I. tekil kişiye göre çekimlenmiş olsaydı "fark ettiğim" değil, "fark ettim" kalıbı ortaya çıkardı.

C'de "**sonuçlanmış**" sözcüğü yüklem değil, "deneyler"in sıfatı olarak kullanılmıştır.

D'de "**tanımlamadan**" sözcüğü yüklem değildir, cümlede zarf olarak kullanılmıştır. (tanımlamadan geçmemek)

E'deki "**bakılınca**" sözcüğü de yüklem değildir, cümlede zarf olarak kullanılmıştır.

UYARI:

Fiilimsiler bazen aldığı ek ve görünüm itibarıyla çekimli fiile benzer. Aradaki fark, cümlelerin anlamca doğru okunmasıyla belirginleşir.

Örneğin C'deki gibi, "sonuçlanmış" sözcüğü "sonuçlan-" fiilinin öğrenilen geçmiş zamanda III. tekil kişiye (o) bağlı çekimiyle karıştırılabilir:

Araştırmalar **sonuçlanmış** nihayet.

Yeni **sonuçlanmış** araştırmalara göz atın.

I. cümlede "Araştırmalar nihayet sonuçlanmış." anlamıyla "sonuçlanmış" sözcüğü yüklem görevindedir, çekimli fiildir.

II. cümlede ise "yeni sonuçlanmış araştırmalar" sözünde "sonuçlanmış" sözcüğü "araştırmalar"ın sıfatıdır.

CEVAP: B

2.

Fiilimsiler; fiile gelen belli eklerle oluşur ve cümlede isim, sıfat, zarf görevinde kullanılırken fiil anlamını sürdürür. Bu, fiilimsi olan sözcüğün olumsuzla da çevrilebilmesi anlamına gelmektedir.

UYARI:

Fiilden türeyen ve artık tamamen isme dönüşmüş sözcüklere fiilimsi denemez. Örneğin; "yorgun, etken, delici, bunaltı" gibi sözcükler fiilden türemiştir ancak aldıkları yapım ekiyle isme dönüşmüştür. Fiil gibi olumsuzla çevrilmediği için fiil özelliğini sürdürmemiştir.

Bu bilgilere göre;

A'da "**alışkanlık**", B'de "**etmen**", C'de "**biçim**", E'de "**utanç verici**" sözcükleri hem aldıkları ekler hem de fiile benzememeleri açısından fiilimsi değildir.

D'de "**dindirebilmeyi**" sözcüğü ise "dindirebil-" fiiline gelen "-me" isim - fiil ekiyle fiilimsi olmuştur.

CEVAP: D

3.

Fiilimsi cümlede fiile benzeyen ancak çekimli fiil olarak değil; isim, sıfat ya da zarf göreviyle kullanılan sözcüklerdir.

Üç çeşit fiilimsi ve bu fiilimsilerin özel ekleri vardır:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -ış (-ış, -üş, -uş)

Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -dük, -duk), -ecek (-acak), -miş (-miş, -müş, -muş)

Zarf-fiil (bağ-fiil /ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-diğinde...), -ende (-anda)

Altı çizili sözcüklerin fiilimsi olup olmadıkları incelenirken öncelikle yargı bildiren bir çekimli fiil olup olmadıklarına bakılır. Ardından aldıkları ekler incelenir.

I. **unuttur-acak (rahatlık)** > Cümlede çekimli fiil değildir, sıfat-fiil eki olan "-acak" ile sıfat-fiil olmuştur.

II. **sin-miş-ti** > Birleşik çekimli bir fiildir.

- III. **mesul-dü-m** > Cümlede yüklemidir, ayrıca "mesul" isimdir, fiilimsi olamaz.
- IV. **yap-sın-lar** > Emir kipiyle çekimlenmiş bir çekimli fiildir.
- V. **bırak-ınız** > Emir kipiyle çekimlenmiş bir çekimli fiildir.

CEVAP: A

4. • Fiilimsi cümlede fiile benzeyen ancak çekimli fiil olarak değil; isim, sıfat ya da zarf göreviyle kullanılan sözcüklerdir.
- Fiilimsiler cümlede isim soylu bir sözcük gibi görev yapar, ismin aldığı çekim eklerini alabilir.
- Üç çeşit fiilimsi ve bu fiilimsilerin özel ekleri vardır:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -ış (-ış, -üş, -uş)
Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mı, -muş, -müş)
Zarf-fiil (bağ-fiil / ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

Buna göre seçenekleri inceleyelim:

- A) **"beklet-ış-imiz-den"** isim-fiildir. "beklet-" fiiline gelen "-ış" ekiyle fiilimsi olmuştur. I. çoğul kişi iyelik ekini (-imiz) ve ayrılma hâl ekini (-den) almıştır.
- B) **"öğren-eceğ-imiz"** sıfat-fiildir. "öğren-" fiiline gelen "-ecek" sıfat-fiil ekiyle fiilimsi olmuştur. I. çoğul kişi iyelik ekini (-imiz) almıştır.
- C) **"hesaplaş-ır-casına"** zarf-fiildir. "hesaplaş-" fiiline gelen "-casına" zarf-fiil ekiyle fiilimsi olmuştur.
- D) **"kullan-ma-sı"** isim-fiildir. "kullan-" fiili isim-fiil eki olan "-ma"yı ve III. tekil kişi iyelik eki olan "-sı"yı almıştır.
- E) **"yaz-mak"** isim-fiildir. "yaz-" fiiline gelen isim-fiil eki "-mak" ile fiilimsi olmuştur. (Cümledeki "kurgula-y-ıp" sözcüğü de zarf-fiildir.)

D'deki cümlede isim-fiil vardır, ayrıca içindeki sıfat-fiile örnek gösterilemez.

CEVAP: D

5. Fiilimsiler aldıkları eklerle göre isimlendirilir:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -ış (-ış, -üş, -uş)
Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mı, -muş, -müş)
Zarf-fiil (bağ-fiil / ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

Parçada altı çizili sözcüklerin fiilimsi olduğu zaten söylenmiştir. Aldıkları eklerle göre çeşitleri de şöyledir:

anla-ma-y-a > isim-fiil

çalış-ma-y-an-lar > sıfat-fiil / Sözcükteki "-ma" olumsuzluk ekidir. Fiilimsi eki, **"-an"**dır.

öngörül-e-mez > sıfat-fiil

CEVAP: B

6. Fiile gelen belirli eklerle oluşarak cümlede zarf görevinde kullanılan fiilimsilere zarf-fiil (bağ-fiil) denir.

Zarf-fiilinin ekleri şunlardır:

ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

- I. cümlede **"gizle-meden"**, IV. cümlede **"geldikçe"** sözcükleri zarf-fiildir.
- II. cümlede **"yaz-ma-y-ı"** isim-fiildir.
- III. cümlede **"anı-acağ-ı"** sıfat-fiildir.
- V. cümlede **"al-mış"** sözcüğü sıfat-fiildir, "insan" ismini niteleyen bir söz grubunda yer almıştır: sorumluluk almış insan.

CEVAP: B

7. • Fiilimsi cümlede fiile benzeyen ancak çekimli fiil olarak değil; isim, sıfat ya da zarf göreviyle kullanılan sözcüklerdir.
- Fiilimsiler belli ekler alır ve bu eklerle göre isimlendirilir.

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -ış (-ış, -üş, -uş)

Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mı, -mu, -müş)

Zarf-fiil (bağ-fiil /ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asiya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

Soruda altı çizili sözcüklerin fiilimsi olup olmadıkları incelenirken öncelikle yargı bildiren bir çekimli fiil olup olmadıklarına bakılır. Ardından aldıkları ekler incelenir.

"yazıl-a-maz" sözcüğü fiilimsi değil, bulunduğu cümledeki yüklemi olan çekimli bir fiildir. "yazılabil-" fiili geniş zamanın olumsuzunda çekimlenmiştir.

"bak-arak" sözcüğü "-arak" ekini alarak zarf-fiil olmuştur.

"oturabil-diğ-in" sözcüğü "-dik" ekiyle sıfat-fiil olmuştur.

"oturabil-me-y-e" sözcüğü "-me" ekini almıştır. İsim-fiildir.

"del-en" sözcüğü sıfat-fiildir. Sıfat-fiil eki olan "-en"i almıştır.

CEVAP: A

8.

HATIRLAYALIM:

- Fiilimsi ekini alan bir sözcüğün fiil anlamını sürdürme özelliği ortadan kalkmışsa artık fiilimsiden söz edilemez. Çünkü fiilimsinin tanımında sözcüğün hâlâ "fiile benzemesi" vardır.

"Ürünleri **dondurmaya** başladık." cümlesinde "dondurmak" fiilinin ismi vardır ve fiil anlamı sürmektedir.

"Çilekli **dondurmaya** bayılıyorum." cümlesinde ise "dondurma" sözcüğü kalıplaşarak bir yiyeceğin ismi olmuştur.

Buna göre;

"açmak" (isim-fiil),

"bakınca" (zarf-fiil),

"edebilen" (sıfat-fiil),

"arındırılmış" (sıfat-fiil)

sözcükleri fiil anlamlarını sürdürmüş, aldıkları eklerle fiilimsi olmuştur.

Ancak "gelecek" sözcüğü "henüz yaşanmamış bir zaman dilimi, istikbal" anlamıyla tamamen isimleşmiştir.

CEVAP: D

9.

HATIRLAYALIM:

- Fiilimsi cümlede fiile benzeyen ancak çekimli fiil olarak değil; isim, sıfat ya da zarf göreviyle kullanılan sözcüklerdir.

- Fiilimsiler cümlede isim soylu bir sözcük gibi görev yapar, ismin aldığı çekim eklerini alabilir:

bekle-dik-im > "-im" iyelik eki

anlat-mak-tan > "-tan" ayrılma hâl eki

Buna göre cümleleri inceleyelim:

I. cümlede "ilerle-y-iş-te" sözcüğü isim-fiildir, bulunma hâl ekini (-te) almıştır.

II. cümlede "kaç-ma-y-ı" sözcüğü isim-fiildir, belirtme hâl ekini (-ı) almıştır.

III. cümlede "kitaplaştır-ma-y-a" sözcüğü isim-fiildir, yönelme hâl ekini (-a) almıştır. Cümledeki "birikimini" sözcüğü fiilimsi değil, isimdir.

IV. cümlede "cevaplandır-abil-eceğ-i" sözcüğü sıfat-fiildir, aldığı "-i" iyelik ekidir. Çünkü sözcüğe "onun" anlamı katmıştır: onun cevaplandırabileceği

V. "kucakla-y-an-lar-dan-dır" sözcüğü sıfat-fiildir. Çoğul eki (-lar), ayrılma hâl eki (-dan) ve ek eylem eki (-dır) almıştır.

CEVAP: D

10.

HATIRLAYALIM:

- **Fiilimsi** cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılsa da fiile benzemeye devam ettiği için "**yan yargı**" bildirir.
- Cümlelerin temel yargısını "yüklem" bildirdiğine göre fiilimsiler "yan yargı" bildirerek yan cümle oluşturur.

Bu soruda yan cümlelerin sayısı yüklem dışındaki fiilimsiler sayılarak bulunacaktır.

Cümlede yüklem dışındaki fiilimsilerden başka yan yargı bildiren çekimli fiil ya da ek fiil almış isimler de bulunabilir:

"**Zaman varsa yanıma aldığım börekleri yiye-lim.**" cümlesinde "**yiye-lim**" yüklemidir. "**aldığım**" sözcüğü fiilimsi olarak, "**varsa**" sözcüğü ek fiil almış bir isim olarak yan yargı bildirmektedir.

Ancak seçeneklerde yalnızca fiilimsinin yan yargı oluşturduğu örnekler vardır.

A'da yüklem "**yüktür**" sözcüğüdür. Cümlede bir tane sıfat-fiil vardır: "**edinil-miş**"

B'de "**karşılaştım**" yüklemidir. "**geçebil-eceğ-i**" sıfat-fiildir.

C'de iki farklı cümle vardır. İlk cümlelerin yüklemi "**yansıt-mış**", ikinci cümlelerin yüklemi "**bırak-mış**" sözcükleridir. Her iki sözcük de ait oldukları cümlelerin temel yargısıdır. İkinci cümlede "**et-tik-ler-i-n-i**" sözcüğü ise sıfat-fiil olduğu için yan yargı bildirmektedir.

E'de "**konuştum**" sözcüğü yüklemidir. "**tanı-maz**" sıfat-fiili yan yargı bildirmektedir.

Ancak D'de "**beslen-me-den**" isim-fiili ve "**kaynaklan-an**" sıfat-fiili olmak üzere iki tane yan yargı mevcuttur.

CEVAP: D

11.

HATIRLAYALIM:

- "-me, (-ma)" eki Türkçede farklı görevlerde kullanılabilir:
- 1. Fiillerde ya da fiilimsilerde olumsuzluk eki olarak kullanılabilir:
Seni anla-**ma**-dı-m.
Gelip gel-**me**-mek senin tercihin.
- 2. İsim-fiil eki olarak fiilimsi türetebilir:
Kal-**ma**-y-ı isterdim.
Yürü-**me**-y-e başladı.
Anla-**ma**-m zaman aldı.

UYARI:

"-me, (-ma)" eki kalıcı bir isim de türetebilir. Bu durumda fiilimsi oluşturmaz.

Yemekte **dolma** var.

İşletme müdürü geldi.

Buna göre;

A'daki "**bak-ma**" sözcüğünde "-me, (-ma)" eki, emir kipiyle çekimlenmiş "bak-" fiilinde olumsuzluk ekidir.

B'de "-me, (-ma)" eki yoktur. "**anlam**" sözcüğü yönelme eki "-a"yı almıştır. Cümle anlamlı okunmadığında "anla-" fiiline "-ma" eki gelmiş zannedilebilir.

C'de "**yarış-ma**" sözcüğündeki "-me, (-ma)" eki kalıcı bir isim yapmıştır.

D'de "**saklan-ma**" sözcüğündeki "-me, (-ma)" eki, emir kipiyle çekimlenmiş "saklan-" fiilinde olumsuzluk ekidir.

E'de "**öne çıkma hırsı**" ifadesinde "çık-" fiilinden isim-fiil türetmiştir. "çıkma" sözcüğü cümlede fiil anlamını sürdürmektedir.

CEVAP: E

12.

Bir fiil, sıfat-fiil ekleri alarak ve cümlede fiil anlamını sürdürerek sıfat-fiil olur.

Sıfat-fiil ekleri şunlardır:

-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er), -ır, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)

Sıfat-fiiller cümlede sıfat görevinde kullanılabildiği gibi bazen isim gibi de yer alabilir:

"**Beklenmedik** bir problem çıktı." cümlesinde "beklenmedik" sıfattır. Adlaşmış sıfat-fiildir.

"**Beklenmediğini** fark etmişti." cümlesinde ise sıfat değildir.

Buna göre cümleleri inceleyelim:

I'de sıfat-fiil olan "**izle-diğ-im**", "film"in sıfatı görevindedir.

II'de sıfat-fiil olan "**uzat-an**" sözcüğü "lafı uzatan" söz grubuyla "insan"ın sıfatı olmuştur.

III'te sıfat-fiil olan "**edil-esi**" sözcüğü, "tahammül edilesi biri" ifadesinde "biri" zamirinin sıfatı olmuştur.

IV'te "**anlaşı-l-maz**" sözcüğü sıfat-fiildir ve "cümleler"in sıfatıdır.

Ancak V. cümlede sıfat-fiil olan "**gideceğini**" sözcüğü sıfat görevinde değildir.

Ek Bilgi: II'de "dinlemekten" sözcüğü isim-fiil, IV'te "sıralayıp" sözcüğü zarf-fiildir.

CEVAP: E

1. "Fiilimsiler cümlede ek eylem olarak yüklem olabilir." **bilgisi aşağıdaki cümlelerin hangisinde örneklendirilmiştir?**

- A) Hayatı hızlandıran her gelişme insanı içten içe yoracaktır.
 B) Herkesin ortak gayesidir sağlıklı bir hayat sürmek.
 C) Dosyadan anlaşılan, projenin tam bir çılgınlık olduğuymuş.
 D) Temel motivasyonumuz insanların bizden beklentileriydi.
 E) Deniz kaplumbağalarına ilişkindir ekranda gördüğünüz bilgiler.

2. Okuma eylemlerinin toplumsal, siyasal, ekonomik olaylarla çakışabileceği yönündeki saptamanız

I

II

doğru olsa da ben, iyi okurun yapay gündemden, ucuz polemiklerden uzak durduğunu,

III

yönlendirilmeden kendi tercihini yapmakta

IV

V

başarılı olduğunu düşünüyorum.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdakilerin hangisinde yer alan fiilimsiler aynı türdedir?**

- A) İlgi çekici bir sohbetim olmadığını söyleyiverdi.
 İzin isteyişinizde bile kendine güven tavrı var.
 B) Kalabalığa bağlı olmaktan dolayı rahatsızım.
 Daha çay bile söylemeden hediyesini uzatmış.
 C) Kendini esintiye bıraktıkça kasların gevşer.
 İçeri gel, demiştim ki yana yakıla eşişe oturdu.
 D) Masalsı hava kısa sürede kaybolup gidecektir.
 Yeterince ilgi görmüş bir çocuktum ben de.
 E) Birlikte geleceğimizden haberi varmış.
 Sistem arıza verdiğinde yetkiliyi çağırın.

4. • İsim-fiiller, fiil kök ve gövdelerine gelen "-mak (-mek), -ma (-me), -ış (-ış, -uş, -üş)" ekleriyle oluşur.
 • Fiilimsiler cümlede fiil anlamını kısmen de olsa sürdürür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde isim-fiil vardır?

- A) Bir çakmak bulsak dalları tutuşturup ısırırız.
 B) Çıkış kapısında beklerim, acele etmeyin.
 C) Projeye ilgili görüş bildirenleri dikkate alalım.
 D) Ara sokaktan taksi geçme ihtimali düşük.
 E) Köşede ekmek arası kavurma satan bir büfe var.

5. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi bir sıfat-fiildir?**

- A) Bizim ailede herkes az ya da çok gezgindir.
 B) Üzüntüm size yardım edemeyişimdendi.
 C) Asıl ihtiyacın olan, gözden ilk çıkaracağınmış.
 D) Bölge, tarihî doku açısından özenle korunmuştu.
 E) Niyetim kimse üzülmenden işi yoluna koymaktı.

6. I. İşten ayrılışına dair bir gerekçe sunmadı.
 II. Üzerinde düşünölesi bir cümle kurdunuz.
 III. Bir muhabbet ortamı kurmayı istemiştik.
 IV. Beni önceden tanıyormuşçasına kucakladı.
 V. Zamanında gelerek ciddiyetinizi gösterdiniz.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde "Haberi alır almaz yola çıkmışsınız." cümlesindekiyle aynı türden bir fiilimsi vardır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
 D) III ve IV E) IV ve V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağ-fiil cümleye diğerlerinden farklı bir anlam katmıştır?

- A) Israr edilince bir şarkı daha söyledi.
- B) Geri döndüğümde hiçbir şey olmamış gibiydi.
- C) Ben tamam demeden kolunuzu kıpırdatmayın.
- D) Örnekleri sıralarken anlamsız bir sessizlik oldu.
- E) Destek almaksızın ayağa kalkamayacağım bir süre.

8. Fiilimsiler kendilerinden önceki sözcüklerle söz öbeği oluşturabilir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaya örnek yoktur?

- A) Gönle şifa olur bir söz söyleyebilir miydik, bilmiyorum.
- B) Aşırı nezakete tahammül edemeyenler de olabilir.
- C) Sessizliğini "Anlatmak bazen yüküdür." cümlesiyle açıkladı.
- D) Herhangi bir beklentiye girmeden yola çıkmıştım.
- E) Yüzlerde bir tebessüm araya araya sokağın sonuna kadar yürüdü.

9. İlham insana öyle beklenmedik bir anda gelmez.

I
Yani trafikte boğuşurken birden kafanızda

II
melodiler uçuşmaya başlamaz.

III

Bu parçadaki altı çizili fiilimsilerin çeşitleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

I	II	III
A) Zarf-fiil	Zarf-fiil	İsim-fiil
B) İsim-fiil	Sıfat-fiil	Sıfat-fiil
C) Sıfat-fiil	İsim-fiil	Zarf-fiil
D) Sıfat-fiil	Zarf-fiil	İsim-fiil
E) İsim-fiil	Zarf-fiil	Sıfat-fiil

10. • Fiilimsi ekleri fiilden isim yapım ekleridir.
• Fiilimsiler isim çekim eklerini alabilir.

Buna göre "Çiçek yetiştirmekte pek başarılı sayılmam." cümlesindeki fiilimsiyle ilgili olarak;

- I. Gövdeden türemiştir.
- II. Hâl eki almıştır.
- III. Türlü ortaştır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

11. • Yan cümle yüklem dışındaki yargılarla oluşur.
• Fiilimsiler de yargı bildirir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümle fiilimsiyle kurulmamıştır?

- A) Kafa karışıklığımı gizlemem o an şarttı.
- B) Camı bir parça açsalar içerisi ferahlayacak.
- C) Kendini ikna edebilecek sözlerle ihtiyaç duydun.
- D) Buz sarkıtlarının arasından geçerken tedirgindim.
- E) Bizden bir beklentin olmadığı anlaşılıyor.

12. (I) Bilgisayar oyunları nasıl oluyor da bazı insanlarda bağımlılık oluşturuyor? (II) İlk cevap, oyunların beyindeki ödül devreleriyle kişiye haz vermesi olabilir. (III) İkincisi, bu oyunlar ekran ve beyin arasında iki yönlü bir etkileşim meydana getiriyor. (IV) Oyunlar bir animasyon filmi gibi görsel açıdan zengin sahnelerle dolu. (V) Bu yönüyle oyuncuyu âdeta ekrana gömen bir akış hissi veriyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde fiilimsi vardır?

- A) I ve III
- B) II ve IV
- C) II ve V
- D) III ve IV
- E) IV ve V

1. HATIRLAYALIM:

- **Fiilimsi**, fiile benzeyen ancak aldığı özel ekle cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılan sözcüktür. Yani bir fiilimsi, çekimli fiil gibi kip ve kişi eklerine bağlı olarak çekimlenen çekimli fiilden farklıdır.
"Size bir şey **anlattım**." cümlesinde "anlat-tı-m" çekimli fiildir. "anlat-" fiili görülen geçmiş zaman kipinde (-di) I. tekil kişiye (ben) bağlı olarak çekimlenmiştir.
"**Anlatmak** istemiyorum." cümlesinde ise "anlat-" fiili "-mak" ekini almış ve cümlede hâlâ fiile benzemekle birlikte isim gibi kullanılmıştır.
- Fiilimsiler, cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanıldığı için;
 - Çoğu zaman isimler gibi çekim eklerini alabilir.
 - Ek fiil olarak yüklem olabilir.

NASIL ÇÖZELİM?

Soruda bir fiilimsinin ek fiil olarak yüklem olduğu cümle sorulmaktadır.
Böyle bir soruda öncelikle cümlelerin yüklemle-ri bulunmalıdır. Ardından yüklem çekimli fiil ya da fiilimsi olmaları açısından incelenmelidir:

A'nın yüklemi "**yoracaktır**" sözcüğüdür. "yor-" fiilinin gelecek zamanda çekimlenmiş ve bildirme eki almış hâlidir.

B'nin yüklemi olan "**gayesidir**" çekimli fiil ya da fiilimsi değil, isimdir.

D'nin yüklemi "**beklentileriydi**" sözcüğüdür. Sözcük "bekle-" fiilinden türeyerek "beklenti" sözcüğüne dönüşmüştür ancak fiilimsi değildir. Çünkü hem fiile benzeme özelliğini kaybetmiş hem de bir fiilimsi eki almamıştır.

E'nin yüklemi olan "**ilişkindir**" sözcüğü çekimli fiil ya da fiilimsi değil, isimdir.

C'deki cümlelerin yüklemi "**olduğuymuş**" sözcüğüdür. **Sıfat-fiildir**. "ol-" fiili sıfat-fiil eki (-duk), ardından iyelik eki (-u) almıştır. Fiilimsi olduğu için de yüklem olmak için ek fiili almalıdır. "-muş" ek fiildir.

UYARI:

Fiilimsiler ile çekimli fiillerin bazı durumlarda birbirine karıştırılmaması için fiillerin çekimlenmesinde kullanılan kalıpların iyi bilinmesi gerekir.

CEVAP: C

2. • Fiilimsiler, belli ekler alan fiillerin cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılmasıyla ortaya çıkan sözcüklerdir.
- Fiilimsi türündeki sözcük cümlede kip ve kişiye bağlı olarak çekimlenmese de fiile benzer. Bu durum, olumsuz çevrilebilmesiyle belirginleşir.
- Üç çeşit fiilimsi ve bu fiilimsilerin özel ekleri vardır:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)

Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-miş, -muş, -müş)

Zarf-fiil (bağ-fiil / ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-diğinde...), -ende (-anda)

Buna göre "**çakışabil-eceğ-i**" ve "**dur-duğ-u-n-u**" sözcükleri **sıfat-fiil**, "yönlendiril-meden" **zarf-fiil**, "yap-mak-ta" **isim-fiildir**.

Ancak "saptama" sözcüğü "sapta-" fiiline isim-fiil eki olan "-ma"nın gelmesiyle oluşmasına rağmen fiil özelliğini kaybedip "tespit" anlamında bir isme dönüştüğü için fiilimsi değildir.

CEVAP: B

3. Fiile benzeyen ve cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılan fiilimsiler aldıkları eklerle göre isimlendirilir.
- Üç çeşit fiilimsi ve bu fiilimsilerin özel ekleri vardır:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)

Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-miş, -muş, -müş)

Zarf-fiil (bağ-fiil / ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-diğinde...), -ende (-anda)

Soruda ikişer cümle içeren seçeneklerde aynı türde fiilimsilerin yer alması istenmiştir.

Seçeneklerdeki fiilimsileri bulup türlerini belirleyelim:

- A) İlk cümlede "**ol-ma-dığ-ı-n-ı**" sıfat-fiil, ikinci cümlede "**iste-y-iş-iniz-de**" isim-fiildir.
- B) İlk cümlede "**ol-mak-tan**" isim-fiil, ikinci cümlede "**söyle-meden**" zarf-fiildir.
- C) İlk cümledeki "**bırak-tıkça**" ve ikinci cümledeki "**yan-a yakıl-a**" fiilimsilerinin ikisi de zarf-fiildir. Aradığımız seçenek budur.
- D) İlk cümlede "**kaybol-up**" zarf-fiil, ikinci cümlede "**ilgi gör-müş**" sıfat-fiildir.
- E) İlk cümlede "**gel-eceğ-imiz-den**" sıfat-fiil, ikinci cümlede "**ver-diğinde**" zarf-fiildir.

CEVAP: C

4. Sorunun öncülündeki açıklamalara göre isim-fiil türünde bir fiilimside "-mak (-mek), -ma (-me), -iş (-ış, -uş, -üş)" eklerinden biri bulunur.

Bu ekleri alan sözcüğün fiil anlamını sürdürmesi gerekir.

A'da "**çakmak**", B'de "**çıkış**", C'de "**görüş**", E'de "**ekmek**" ve "**kavurma**" sözcükleri isim-fiil eklerini almış ancak fiil anlamından uzaklaşıp bir varlığa kalıcı isim olmuşlardır.

D'de "**geçme**" sözcüğü ise isim-fiildir, fiil anlamı sürdürmektedir.

Ek Bilgi:

A'da "**tutuştur-up**" zarf-fiil, C'de "**bildir-en-ler-i**", E'de "**sat-an**" sıfat-fiildir.

A'da "**bul-sa-k**" dilek-şart kipiyle, "**ısın-acağ-ız**" gelecek zaman kipiyle, B'de "**acele et-me-y-in**" emir kipinin olumsuzuyla, C'de "**al-a-lım**" istek kipiyle çekimlenmiş fiillerdir.

CEVAP: D

5. Fiilimsiler isim soylu sözcükler gibi görev yaptığı için cümlede ek fiil olarak yüklem olabilir.

Soruda yüklemi sıfat-fiil olan cümlelerin bulunması istenmiştir.

Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)

Buna göre önce cümlelerin yüklemeleri bulunur. Ardından yüklem sıfat-fiil olup olmadığına bakılır.

- A) Yüklem "**gezgendir**" sözcüğüdür. "gez-" fiili fiilden isim yapan "-gin" ekiyle bir isme dönüşmüş, ek fiil olarak yüklem olmuştur. Sıfat-fiil değildir.
- B) Yüklem "**yardım ede-me-y-iş-im-den-di**" bölümüdür. "yardım edebil-" fiili olumsuz şekliyle isim-fiil ekini (-iş) almıştır.
- C) Yüklem "**çıkar-acağ-ın-mış**" sözcüğüdür. "çıkar-" fiili "-acak" ekiyle sıfat-fiil olmuştur. Aradığımız seçenek budur.
- D) Yüklem "**korun-muş-tu**" sözcüğüdür. "korun-" fiili öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesiyle çekimlenmiş bir fiildir.
- E) Yüklem "**koy-mak-tı**" sözcüğüdür. "koy-" fiili "-mak" ekiyle isim-fiil olmuştur.

CEVAP: C

6. Fiilimsi türlerinin aldığı belli ekler vardır:

İsim-fiil (ad-eylem) "-me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)" eklerinden birini alır.

Sıfat-fiil (ortaç) "-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)" eklerinden birini alır.

Zarf-fiil (bağ-fiil / ulaç) "-ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asiya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dikça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)" eklerinden birini alır.

"Haberı alır almaz yola çıkmışsınız." cümlesinde "**alır almaz**" ikilemesi "-r... -mez" ekleriyle olmuş bir zarf-fiildir.

Seçeneklerdeki fiilimsileri bulup türlerini inceleyelim:

- I. **ayrıl-ış-ı-n-a** > isim-fiil
- II. **düşünül-esi** (cümle) > sıfat-fiil
- III. **kur-ma-y-ı** > isim-fiil
- IV. **taniyormuş-çasına** > zarf-fiil
- V. **gel-erek** > zarf-fiil

CEVAP: E

7. **Bağ-fiil (zarf-fiil / ulaç)** cümlede zarf görevinde kullanılan fiilimsilerdir.

Bağ-fiilin aldığı ekler şunlardır:

-ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dikça), -cesine (-casına), -diğinde (-diğinda...), -ende (-anda)

Bağ-fiil cümleye zaman, durum anlamları katarak zaman zarfı, durum zarfı olarak kullanılabilir.

A'da "**edilince**", B'de "**döndüğümde**", C'de "**demededen**", D'de "**sıralarken**" sözcükleri bağ-fiildir ve oluşturdukları söz gruplarıyla yüklemi zaman anlamı bakımından tamamlamaktadır:

- A) Ne zaman söyledi? > ısrar edilince
B) Ne zaman hiçbir şey olmamış gibiydi? > geri döndüğümde
C) Ne zaman kıpırdatmayın? > ben tamam demeden
D) Ne zaman sessizlik oldu? > örnekleri sıralarken

Ancak E'de "**al-maksızın**" bağ-fiili "destek almaksızın" ifadesiyle yüklemi **durum yönünden** tamamlamıştır.

Nasıl kalkamayacağım? > destek almaksızın

CEVAP: E

8. **HATIRLAYALIM:**

- Fiilimsi, fiile benzemesine rağmen aldığı ekle cümlede isim, sıfat, zarf gibi görevlerde kullanılan sözcüktür.
- Fiilimsi kendinden önceki sözcük ya da sözcüklerle bir sözcük öbeği yani birbirine bağlı bir söz grubu oluşturabilir. Örneğin:
- Sen **zile basmayı** akıl edemedin mi?
(İsim-fiil grubu)
- **Karşıındakinden iltifat beklemeden** işine devam etti. (Zarf-fiil grubu)
- Parkın içindeki oyun alanı **özellikle çocukları cezbeden** bir yerd. (Sıfat-fiil grubu)

Seçeneklerdeki fiilimsileri ve fiilimsilerin bir söz grubu oluşturup oluşturmadıklarını inceleyelim:

- A) "**ol-ur**" sıfat-fiildir, kendisinden önceki sözcüklerle söz grubu oluşturmuştur: **gönle şifa olur** (söz) / sıfat-fiil grubu
B) "**ed-e-me-y-en-ler**" sıfat-fiildir, söz grubu oluşturmuştur: **aşırı nezakete tahammül edemeyenler** / sıfat-fiil grubu
D) "gir-meden" zarf-fiildir, söz grubu oluşturmuştur: **herhangi bir beklentiye girmeden** / zarf-fiil grubu
E) "**ara-y-a ara-y-a**" zarf-fiildir, söz grubu oluşturmuştur: **yüzlerde bir tebessüm araya araya** / zarf-fiil grubu

Ancak C'de "**anlatmak**" isim-fiili cümlede bir söz grubuna dâhil değildir.

CEVAP: C

9. Parçada altı çizili sözcüklerin fiilimsi olduğu zaten söylenmiştir. Bu fiilimsilerin türleri aldıkları eklerle belirlenmelidir.

Fiilimsiler şu ekleri alır:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)

Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dik, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-miş, -muş, -müş)

Zarf-fiil (bağ-fiil / ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dikça), -cesine (-casına), -diğinde (-diğinda...), -ende (-anda)

- I. "**beklen-me-dik**" sözcüğü sıfat-fiildir, "-dik" sıfat-fiil ekiyle fiilimsi olmuş, "an" ismini nitelemiştir.
II. "**boğuş-ur-ken**" sözcüğü zarf-fiildir, "-ken" zarf-fiil ekini alarak fiilimsi olmuş, cümlede zarf görevinde kullanılmıştır.
III. "**uçuş-ma-y-a**" sözcüğü isim-fiildir, "-ma" isim-fiil ekiyle fiilimsi olmuş, cümlede "uçuş-" fiilinin ismi olarak kullanılmıştır.

CEVAP: D

10. Fiilimsilerin aldığı fiilimsi ekleri fiilden isim yapım ekleri olarak kabul edilir çünkü fiilimsiler cümlede isim soylu bir sözcük yani isim, sıfat, zarf gibi görev yapmaktadır.

Bu yönüyle fiilimsilerin isim çekim eklerini alabilmediği de görülür.

Soruda, cümledeki fiilimsinin incelenmesi istenmektedir.

"Çiçek yetiştirmekte pek başarılı sayılmam." cümlesindeki fiilimsi "**yetiştirmekte**" sözcüğüdür.

"yetiştir-mek-te" sözcüğü "yetiştir-" fiiline isim-fiil eki olan "-mek" in gelmesiyle oluşmuştur. **İsim-fiildir.**

("sayılmam" sözcüğü "sayıl-" fiilinin geniş zaman kipinde olumsuz biçimde çekimlenmiş hâlidir: sayılır-ım > sayıl-ma-m. Bu yüzden fiilimsi değildir.)

"yetiştir-" fiili, "yet-" fiiline fiilden fiil yapan "-ış" ve "-tır" yapım eklerinin gelmesiyle oluştuğu için gövde hâlidir. Fiilimsi eki de yeni bir sözcük türeten yapım eki olduğu için "Gövdeden türemiştir." ifadesi doğrudur.

Gövde: Bir sözcüğün yapım eki almış hâlidir.

"yetiştir-mek-te" isim-fiilinin aldığı "-te" eki de ismin bulunma hâl ekidir.

Yani numaralanmış yargılardan yanlış olan sadece III.dür.

CEVAP: B

11.

HATIRLAYALIM:

- Çekimli fiiller, ek fiil almış isimler ve fiilimsiler yargı bildiren sözcüklerdir.
- Bir cümlelerin yüklemi o cümlelerin temel yargısıdır.
- Cümlede yüklem dışında başka bir **çekimli fiil, ek fiil almış bir isim ya da fiilimsi** varsa bunlar da **yan yargı bildirerek** yan cümle oluşturur.

Bu bilgiler sorunun öncülünde kısaca ifade edilmiştir.

Soruda istenen, yan cümlelerin fiilimsiyle kurulmuş olmasıdır.

Buna göre seçeneklerdeki cümleleri temel yargılar ve yan yargılar açısından inceleyelim.

A'da yüklem yani temel yargı, "şarttı" sözcüğüdür. "**gizle-me-m**" sözcüğü isim-fiildir ve yan yargı bildirerek yan cümle oluşturmaktadır. O hâlde bu cümlede yan cümle isim-fiille oluşmuştur.

C'de yüklem "ihtiyaç duydun" sözüdür. "**ikna edebil-ecek**" sözcüğü sıfat-fiil olduğu için yan yargı bildirmekte yani yan cümle oluşturmaktadır. O hâlde bu cümlede yan cümle sıfat-fiille oluşmuştur.

D'de temel yargı, yüklem olan "tedirgindim" sözcüğüdür. Zarf-fiil olan "**geçer-ken**" sözcüğü yan cümle oluşturmıştır. Bu cümlelerin de yan cümlesi fiilimsiyle oluşmuştur.

E'de yüklem yani temel yargı, "anlaşıyor" sözcüğüdür. "**ol-ma-dığ-ı**" sözcüğü "-dık" ekini almış bir sıfat-fiildir ve yan cümleyi oluşturmıştır.

B'de ise temel yargı olan "**ferahlayacak**" yüklemine dışında yargı bildiren sözcük "**açsalar**" sözcüğüdür. Yan yargı bildirdiği için yan cümle oluşturmıştır ancak sözcük fiilimsi değil, çekimli fiildir: **aç-sa-lar** > "aç-" fiili, dilek-koşul kipi

III. çoğul kişi (onlar) çekimi.

CEVAP: B

12. Fiile benzeyen ve cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılan sözcüklere fiilimsi denir.

Üç çeşit fiilimsi vardır ve bunlar belli ekler alır:

- Üç çeşit fiilimsi ve bu fiilimsilerin özel ekleri vardır:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -ış (-ış, -üş, -uş)

Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)

Zarf-fiil (bağ-fiil /ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

Buna göre numaralanmış cümleleri inceleyelim:

- cümlede "ol-uyor" ve "oluştur-uyor" sözcüklerinin ikisi de çekimli fiildir. Cümlede fiilimsi yoktur.
- cümlede "**ver-me-si**" sözcüğü **isim-fiildir**.
- cümlede "meydana getiriyor" çekimli fiildir. "etkileşim" sözcüğü isimdir. Cümlede fiilimsi yoktur.
- cümlede fiilimsi yoktur.
- cümlede "**göm-en**" sözcüğü **sıfat-fiil**, "**ak-ış**" **isim-fiildir**.

CEVAP: C

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemine çatı özellikleri aranmaz?

- A) Kitaptakiler de anlattıklarınızı doğrular nitelikteydi.
- B) Yaşadığı her olayı, başından geçenleri bu deftere özenle yazardı.
- C) Üç günlüğüne kardeşinin yanına, İstanbul'a gitti.
- D) O olaydan sonra onu hiç görmediğimizi söyledik.
- E) Sizin bu söylediklerinize kulak astığını biliyorum.

2. "Sokaktaki çöpleri görünce uzun süre söylendi." cümlesinin **özne - yüklem ilişkisi bakımından özdeşi, aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Küçük çocuk, masadaki her şeyi balkondan attı.
- B) İnce battaniyeyle küçük oğlunu hemen sardı.
- C) Bizi görünce hemen bir yere gizlendiler.
- D) Köşkteki yemeğe konuklar özenle seçildi.
- E) Bizim köye de yeni elektrik telleri çekildi.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi **işteş çatılı bir eylemdir?**

- A) Beni sarsan özelliği aile kavramına bakışıydı.
- B) Çatı konusunda kavramları karıştırıyorum.
- C) Sen bu adamlara nasıl oldu da bulaştın?
- D) Bugün yayınevinde kardeşinle tanıştık.
- E) Olur olmadık işler yüzünden etrafa sataşma!

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisi **özne - yüklem ilişkisi bakımından diğerlerinden farklıdır?**

- A) Yarışmaya katılan öğrencilerin birçoğu şimdiden elendi.
- B) Devamsızlığı çok olduğu için okuldan kaydı silindi.
- C) Cumhuriyet Bayramı bu yıl da coşkuyla kutlandı.
- D) Küçük kızı bu yıl ne kadar çok hastalandı.
- E) Barınaktaki köpeklerin hepsi aşılandı.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi **işteş çatılı bir eylemdir?**

- A) Bir süre sonra biz de akan trafiğe karıştık.
- B) Yedi saatin sonunda evimize yorgun geldik.
- C) Son otobüse de soluk soluğa yetiştik.
- D) Çalışmalarımızdan da sonuç alamadık.
- E) Toplantıda küçük bir konu yüzünden tartıştık.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **yüklem dönüşlü eylemdir?**

- A) İsteddiği okula yerleşmesine hepimiz çok sevindik.
- B) Bankanın kasası üç saat gibi bir sürede soyulmuş.
- C) İzmir'in pek çok yerinde çöpler sokaklara dökülüyor.
- D) Sera gazı salınımının gün geçtikçe arttığı açıklandı.
- E) Seyran'da her pazar günü pazar kurulurdu.

7. (I) Fırat, Doğu Anadolu Bölgesi'nden doğan Karasu ve Murat ırmaklarının birleşmesiyle oluşan büyük bir akarsudur. (II) Doğu Anadolu'nun ve Mezopotamya'nın en uzun akarsuyu olan Fırat, Türkiye topraklarının yaklaşık yedide birinin suyunu toplar. (III) Fırat'ı oluşturan iki koldan Murat Irmağı, kaynağından 720 km sonra, Karasu Irmağı ise 460 km sonra Fırat kavşağında buluşur. (IV) Yatağının toplam uzunluğu 2800 km olan Fırat; Türkiye, Suriye, Irak topraklarında aktıktan sonra Dicle ile birleşerek Basra Körfezi'ne dökülür. (V) Fırat Nehri üzerinde beş adet baraj ve HES var.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde çatı özellikleri aranmaz?

- A) I ve II
- B) I ve V
- C) II ve III
- D) III ve IV
- E) IV ve V

8. Dönüşlü çatılı eylemlerde özne, hem eylemi yapan hem de yapılan eylemden etkilenen varlıktır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, dönüşlü bir eylem değildir?

- A) Gizem, dün akşam Ankara'dan ayrıldı.
- B) Sorduğunuz kitap, sizin için ayrıldı.
- C) Nermin Hanım, yaptığı yemeklerle övünür.
- D) Okula geç kalmak istemiyorsanız hemen giyinin.
- E) Törendeki açılış konuşması için uzun süre hazırlandı.

9. Edilgen çatılı eylemler, eylem kök ya da gövdele-rine "-I, -n" yapım eklerinden birini alır ve eylemin bildirdiği işi yapan (özne) belli değildir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi edilgen çatılı değildir?

- A) Askerlere iki gün çarşı izni verilmiş.
- B) Veliler de spor salonuna alınmış.
- C) Eve gelir gelmez odasına kapandı.
- D) Evi bir ay içinde boşaltmamız söylendi.
- E) Kazaya karışan kişiler gelecek ay yargılanacak.

10. Dönüşlü çatılı eylemler, eylem köküne "-I, -n" eklerinden birini alır ve özne bellidir. İş yapan ve işten etkilenen aynı varlıktır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi dönüşlü bir eylemdir?

- A) Muharrem'in gömlekleri çok iyi ütülenmiş.
- B) Köydeki ev, biz gitmeden güzelce temizlenmiş.
- C) Salondaki koliler de üst kata taşınmış.
- D) Bayram sabahı bir çardağa bir de balkona sofra kuruldu.
- E) Yemyeşil çimleri görünce hiç tereddüt etmeden uzandı.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi edil-gen bir eylemdir?

- A) Başkan gelmeden tüm salon didik didik arandı.
- B) Kardeşlerinin başarılarıyla daima övünür.
- C) Daha fazla dayanamayıp sevdiği kıza açıl-mış.
- D) Dertli adam, oğlundan iki aydır haber alama-dığından yakındı.
- E) Toplantı için akşamdan beri hazırlanıyor.

12. İşteş çatılı eylemler, birden fazla kişi veya var-lıktan oluşan öznelerle gerçekleştirilir. Eylemin karşılıklı ya da birlikte yapılması söz konusudur.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi işteş çatılı bir eylemdir?

- A) Hırsızlar evin her yerinde kamera görünce şaşırdı.
- B) Hepimiz kazanın olduğu yere koştuk.
- C) Bayramlarda kaza sayılarında büyük bir artış oldu.
- D) Koridordaki görüşmeler, sorulara yoğunlaş-mamızı engelliyor.
- E) İki sokak serserisi gecenin kör vakti sokakta dövüştü.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem karşı-lıklı yapılmıştır?

- A) Toplantı boyunca yalnız kendi konuştu.
- B) Bakanın açıklamasını dinlemek için beklediler.
- C) Rüzgârın sert esmesiyle çamaşırlar sağa sola uçtu.
- D) Küs olmamıza rağmen bayramda selamlaştık.
- E) Son zil sesiyle çocuklar evlerine koştu.

1.

HATIRLAYALIM:

- Çatı özelliği, yüklemi fiil olan cümlelerde (yani fiil cümlelerinde) aranır.
- Çatı özelliği, yüklemi isim olan cümlelerde (yani isim cümlelerinde) aranmaz.

O hâlde her cümlemin yüklemine belirleyip isim mi, fiil mi olduğuna bakalım:

- A) "...nitelikteydi" → "nitelik" → isim (Çatı aranmaz.)
- B) "yazardı" → "yaz-" → fiil (Çatı aranır.)
- C) "gitti" → "git-" → fiil (Çatı aranır.)
- D) "söyledik" → "söyle-" → fiil (Çatı aranır.)
- E) "biliyorum" → "bil-" → fiil (Çatı aranır.)

DİKKAT

B seçeneğinde verilen cümlemin yüklemi "yazardı" sözcüğünün isim ve fiil olma durumu vardır. Bu durumda cümlemin tamamını okuyarak yüklem türünü belirlemeliyiz.

- O tanıdığım en iyi yazardı. (yazar idi → isim) Çatı aranmaz.
- O, her şeyi bu deftere yazardı. (yaz-ar-idi → fiil) Çatı aranır.

CEVAP: A

2.

HATIRLAYALIM:

Çatı özelliklerinde **özne - yüklem ilişkisi**, yüklemde belirtilen işi kimin yaptığına dair durumları bildirir.

- İş yapan belliyse → etken çatı
- İş yapan belli değilse → edilgen çatı (başkası tarafından) (Yüklemde "-I, -n" eklerinden biri vardır.)
- İş yapan da işten etkilenen de aynı varlıksa → dönüşlü çatı (kendi kendine) (Yüklemde "-I, -n" eklerinden biri vardır.)
- İş "birlikte" ya da "karşılıklı" yapma anlamı varsa → işteş çatı

Buna göre soru kökünde verilen cümlemin çatısına baktığımızda cümlemin özne - yüklem ilişkisine göre "söylenme işini kendi kendine yaptığı" için dönüşlü çatılı olduğunu görürüz. Aynı kullanım, C seçeneğindeki cümlede de vardır: "kendi kendilerine gizlendiler".

Diğer seçenekleri de inceleyelim:

- A) küçük çocuk → attı → etken (iş yapan belli)
- B) o → sardı → etken (iş yapan belli)
- D) konuklar → seçildi → edilgen (iş yapan belli değil)
- E) yeni elektrik telleri → çekildi → edilgen (iş yapan belli değil)

CEVAP: C

3.

HATIRLAYALIM:

- **İsteş çatılı fiillerde**, eylemin karşılıklı ya da birlikte yapılma anlamı vardır.
- Fiil kök ya da gövdesine getirilen **"-ş"** eki, fiile isteşlik anlamı katar.
- Türkçede **"-ş"** ekinin isteşlik eki olup olmadığını anlamak için fiilin önüne **"karşılıklı"** ya da **"birlikte"** kelimelerinden birini getirebilmemiz gerekir.
- Fiilin kökünde geçen **"-ş"** isteş değildir.
- Fiilden isim yapan **"-ş"** eki, isteş değildir.

Buna göre seçenekleri inceleyelim:

- A) "bakıştı" → Fiilden isim yapım eki aldı. → "bak-ış" → İsteş değil.
- B) "karıştırıyorum" (ben) → kar-ış-tır- → İsteş değil.
- C) "bulaştın" (sen) → bulaş- → İsteş değil.
- D) "tanıştık" (biz) → tanı-ş- İsteş (karşılıklı)
- E) "sataşma" (sen) sataş- → İsteş değil.

CEVAP: D

4.

HATIRLAYALIM:

Çatı özelliklerinde **özne - yüklem ilişkisi**, yüklemde belirtilen işi kimin yaptığına dair durumları bildirir.

- İş yapan belliyse → etken çatı
- İş yapan belli değilse → edilgen çatı (başkası tarafından) (Yüklemde "-I, -n" eklerinden biri vardır.)
- İş yapan da işten etkilenen de aynı varlıksa → dönüşlü çatı (kendi kendine) (Yüklemde "-I, -n" eklerinden biri vardır.)
- İş "birlikte" ya da "karşılıklı" yapma anlamı varsa → isteş çatı

Cümleleri okuduğumuzda hepsinin yüklemine "-I, -n" eklerinden birinin olduğunu görürüz. Demek ki seçeneklerde ya edilgen çatı ya da dönüşlü çatı özellikleri sorgulanıyor. Yüklemde belirtilen işler "kendi kendine" mi, "başkası tarafından" mı yapılmış, bunu tespit edelim:

- A) "elendi" → başkası tarafından / işi yapan belli değil → edilgen çatı
- B) "silindi" → başkası tarafından / işi yapan belli değil → edilgen çatı
- C) "kutlandı" → başkası tarafından / işi yapan belli değil → edilgen çatı
- D) "hastalandı" → kendi kendine → dönüşlü çatı
- E) "aşılındı" → başkası tarafından / işi yapan belli değil → edilgen çatı

Görüldüğü gibi A, B, C ve E seçeneklerinde verilen cümlelerde yüklem özne - yüklem ilişkisine göre fiil çatılı fiildir. D seçeneğinde ise dönüşlü çatılı fiil vardır.

CEVAP: D

5.

HATIRLAYALIM

- İsteş çatılı fiillerde, eylemin karşılıklı ya da birlikte yapılma anlamı vardır.
- Fiil kök ya da gövdesine getirilen **"-ş"** eki, fiile isteşlik anlamı katar.
- Türkçede **"-ş"** ekinin isteşlik eki olup olmadığını anlamak için fiilin önüne **"karşılıklı"** ya da **"birlikte"** kelimelerinden birini getirebilmemiz gerekir.
- Fiilin kökünde geçen **"-ş"** isteşlik eki değildir.
- Fiilden isim yapan **"-ş"** eki, isteşlik eki değildir.

- A) "karıştık" yüklemi, etken çatılı eylemdir.
- B) "geldik" yüklemi, etken çatılı eylemdir.
- C) "yetiştik" yüklemi, etken çatılı eylemdir.
- D) "alamadık" yüklemi, etken çatılı eylemdir.

A ve C seçeneğindeki eylemlerde de **"-ş"** eki vardır ancak bu isteşlik eki değildir. Bu seçeneklerdeki cümlelerin anlamlarında da isteşlik yoktur.

- E) **"tartıştık"** yüklemi, isteş çatılı eylemdir. "tartışma" işi, birden fazla kişi tarafından karşılıklı yapılmaktadır.

CEVAP: E

6.

HATIRLAYALIM:

- Dönüşlü eylemlerde işi yapan da işten etkilenen de aynı varlıktır.
- Yüklem "-İ, -n" eklerinden biriyle çekimlenmiştir.
- Eylemde "**kendi kendine yapma**" anlamı vardır.

A'da eylem, dönüşlüdür.

B, C, D ve E seçeneğinde verilen cümlelerin eylemleri başkaları tarafından yapılacağı için eylemler edilgendir.

A seçeneğindeki cümlelerin yüklemi olan "**sevin-dik**" eylemi dönüşlüdür. "sevinme" işi kendi kendine yapılmıştır.

CEVAP: A

7.

HATIRLAYALIM:

Çatı özellikleri, yüklemi fiil olan cümlelerde aranırken yüklemi isim olan cümlelerde aranmaz.

Numaralanmış cümlelerin yüklemlerini bulup yüklemnin isim mi fiil mi olduğuna bakmalıyız:

- "... akarsudur" yüklemi isimdir, çatı özellikleri aranmaz.
- "toplar" yüklemi fiildir, çatı özellikleri aranır.
- "buluşur" yüklemi fiildir, çatı özellikleri aranır.
- "dökülür" yüklemi fiildir, çatı özellikleri aranır.
- "var" yüklemi isimdir, çatı özellikleri aranmaz.

Bu durumda çatı özellikleri I ve V. cümlelerde aranmaz.

CEVAP: B

8. Öncüldeki açıklama doğrultusunda seçenekleri incelediğimizde A, C, D ve E seçeneğinde verilen cümlelerin yüklemleri dönüşlüdür. Yüklemde belirtilen eylemleri yapan da eylemlerden etkilenen de aynı varlıktır. "ayrılmak", "övünmek", "giyinmek", "hazırlanmak" kendi kendine yapılan eylemlerdir. B seçeneğinde verilen cümlelerin yüklemine yer alan "ayrıldı" eylemi ise edilgen bir eylemdir: "Sorulan kitap, bir başkası tarafından ayrıldı."

CEVAP: B

9. Öncüldeki açıklama doğrultusunda seçeneklere baktığımızda A, B, D ve E seçeneğinde verilen cümlelerin yüklemlerinin edilgen olduğunu söyleyebiliriz. Ancak C seçeneğinde verilen cümlelerin yüklemi dönüşlüdür. "**odaya kapanma işini yapan da kapanma işinden etkilenen de aynı kişidir**" ya da başka bir deyişle "kapanma işi kendi kendine yapılmıştır". Yüklem ek - kök incelemesini de yapalım:

kapandı < kapa - n - dı
fiil k. y.e.

CEVAP: C

10. Öncülde verilen bilgi doğrultusunda seçeneklere bakıp yüklemi dönüşlü fiil olan cümleyi aramalıyız.

Ayrıca dönüşlü fiillerde fiili "kendi kendine" yapma anlamı olduğunu unutmamalıyız.

A, B, C ve D seçeneğinin eylemleri edilgen çatılıdır. Çünkü bu cümlelerde belirtilen iş, başkası tarafından yapılır.

A'da gömlekler başkası tarafından ütülendiği için, B'de ev başkası tarafından temizlendiği için, C'de koliler başkası tarafından taşındığı için, D'de sofralar başkası tarafından kurulduğu için eylemler edilgendir. **E seçeneğinde çimlere uzanma işini yapan da uzanma işinden etkilenen de aynı varlıktır.** Bu yüzden eylem, dönüşlüdür.

CEVAP: E

11.

HATIRLAYALIM:

- **Edilgen çatılı eylemlerde** özne eylemi yapan ya da yaptıran değil, söz konusu **eylemden etkilenen varlıktır**.
- Bu eylemlerde **"başkası tarafından yapılma"** anlamı vardır.
- Edilgen çatılı eylem **"-I, -n"** eklerinden biriyle çekimlenir.
- Bu tarz sorularda çeldirici olarak dönüşlü çatılı eylemler verilir ki iki çatı arasındaki ayrım öğrenilsin.
- Dönüşlü çatılı eylemlerde de yüklem **"-I, -n"** eklerinden biriyle çekimlenir ancak dönüşlü çatılı eylemlerde **"kendi kendine yapma"** anlamı vardır.

B seçeneğinde "övünme" işi, C seçeneğinde "açılma", D seçeneğinde "yakınma" ve E seçeneğinde "hazırlanma" eylemi, cümledeki özneler tarafından yapılmakta ve yine bu eylemlerden de aynı özneler etkilenmektedir. Yani bu eylemleri "kendi kendine yapma" anlamı vardır.

A seçeneğindeki cümlede "tüm salonun didik didik aranması" işi, başkası tarafından yapılmıştır, kim tarafından yapıldığı belli değildir. Bu yüzden **"arandı"** eylemi, edilgen çatılıdır.

CEVAP: A

12. Öncülde verilen bilgiler doğrultusunda seçeneklerin yüklemelerini bulmalıyız. Burada dikkat etmemiz gereken nokta soru kökündeki "yüklemi işteş çatılı eylem" ifadesidir. Yani, "Cümlelerin içinde başka işteş bir eylem olabilir ama ben yüklemi işteş çatılı eylemi bulmanı istiyorum." diyor.

A seçeneğindeki "şaşırdı", B seçeneğindeki "koş-tuk", C seçeneğindeki "oldu" ve D seçeneğindeki "engelliyor" yüklemeleri etken çatılı eylemdir. D seçeneğindeki "gülüşmeler" sözcüğünde işteşlik eki **"-ş"** vardır ve **"gül-"** eylemi, karşılıklı yapılsa da bu sözcük, yüklemde yer almamaktadır.

E seçeneğinde yüklem olan **"dövüştü"** sözcüğü işteş çatılı bir eylemdir. **"döv-"** eylemi, karşılıklı yapılmaktadır.

CEVAP: E

13. İşteş çatılı eylemlerde yüklemde belirtilen iş, ya karşılıklı ya da birlikte yapılır.

A seçeneğindeki "konuştu" eylemi işteş değildir, kişi kendi konuşmuştur.

B seçeneğindeki "bekleştiler" eylemi işteştir. Bekleşme eylemi birlikte yapılmıştır.

C seçeneğindeki "uçuştu" eylemi işteştir. Uçuşma eylemi birlikte yapılmıştır.

D seçeneğindeki **"selamlaştık"** eylemi işteştir. Selamlaşma eylemi **karşılıklı** yapılmıştır.

E seçeneğindeki "koşuştu" eylemi işteştir. Koşuşma eylemi birlikte yapılmıştır.

CEVAP: D

1. (I) "Hızlı okuma"yı duyanlar, genelde hızlı okusam anlayamam diye düşünür. (II) Bu kişilerde "Ne kadar yavaş okursam o kadar iyi anlarım." düşüncesi hâkimdir. (III) Fakat bu düşüncenin herhangi bir bilimsel dayanağı olmadığı gibi yanlışlığı da pek çok çalışmayla kanıtlanmıştır. (IV) Yavaş okuyan bir kişinin hızlı okuyana göre daha fazla zihinsel faaliyette bulunması gerekir. (V) Ayrıca beynine bilgi akışı daha yavaş olacağı için düşünce akışında sık sık kopukluklar meydana gelecektir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde çatı özelliği aranmaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi etken çatılıdır?

- A) Çökme tehlikesi olduğu için bütün bina boşaltılmış.
B) Bakraçlar, bakır tepsiler, güğümler özenle kamyonla konuldu.
C) Her yemekten önce bir bardak ılık su içmeye özen gösterir.
D) Konuyla ilgili soruşturma bir hafta gibi bir sürede tamamlandı.
E) Köydeki evlerde sürekli kalan hane halkı tek tek sayıldı.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisi, özne - yüklem ilişkisi bakımından ötekilerden farklıdır?

- A) Gidenin ardından çabuk gidip gelsin diye su dökülürdü.
B) Öğrenciler, okuldan ve okul çevresinden çok etkilenir.
C) Ortaya söylenen söze nedense bir sen alındın.
D) Hastaneden yeterli hizmeti alamayan hastalar hayli söylendi.
E) Dışarı çıkarken nerede süslü püslü giysisi var onu giyinir.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işteş çatılı bir eylem yoktur?

- A) İşlerin son hâli için isterseniz sizinle akşam görüşelim.
B) Babasıyla otobüs durağında karşılaşmışlar.
C) Yeni evlerinde ötüşen kuşların sesiyle uyanmak onu mutlu ediyordu.
D) Kardeşinizi ikna edebilmek için hepimiz çok uğraştık.
E) Acı haberin ulaştığı evde kadın erkek herkes ağlaşıyordu.

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, geçişsiz bir fiildir?

- A) Geceden bir sonraki günün yemeklerini yapardım.
B) Trene yetişemeyeceğini anlayınca bir taksiye binmeye karar verdi.
C) Öğrencilerimden her hafta bir kitap bitirmelerini isterim.
D) Sabahları işe giderken mutlaka gazete alır.
E) Bu akşam yüksek bir yerden Güneş tutulmasını ve dolunayı izleyebilirsiniz.

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisi nesne - yüklem ilişkisi bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Gün boyu ağlayan çocuğu akşam erken gelen babası susturdu.
B) Biz daha rahat çalışalım diye sınıfı teneffüste bir güzel soğutmuşlar.
C) Personel yerli yersiz sözleriyle müdürü kızdırdı.
D) Sabah kahvaltısı için fırından taze ekmek aldırdı.
E) Yaşlı kadını Bahçelievler dolmuşuna bizzat kendim bindirdim.

7. (I) Estetik duygusu ile öz güven arasında bağlantı vardır. (II) Estetik duygusu azalan kişi, kendini kötü hissettiğinde öz güven kaybı yaşar. (III) İnsanın psikolojik kaynakları, önem verdiği şeylere yönelir. (IV) Bu yüzdendir ki kadınlar, estetik duygularını tatmin ettikleri zaman güvende olduklarını hissederler. (V) Estetik operasyon için cerrahlara başvuran kişilerin çoğunun aradığı da aslında öz güven duygusudur.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde çatı özelliği aranmaz?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işi yapan belli değildir?**

- A) Kâzım Bey, bir dilekçeyle orduya gönüllü katılmıştı.
B) Şairler de bekliyordu yalnızlığın kuytu köşelerinde.
C) Haberlere bakılırsa bölgedeki tüm okullar kapatılmış.
D) Akşamki sözlerine herkesten önce ben bozuldum.
E) Adamın ince davranışları karşısında çok ezildik.

9. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi işteş çatılı bir eylemdir?**

- A) Öğrenciler, konuyu önce müdürle konuştu.
B) Isınmak için bütün çocuklar peteklere yapıştı.
C) Oyunlardan en sevdiği, babasıyla araba yarıştı.
D) Alacak verecek davasından iki kardeş fena bozuştı.
E) Bu, herkesin konuştuğu, görkemli bir açılıştı.

10. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi özne - yüklem ilişkisi bakımından diğerlerinden farklıdır?**

- A) Günler sonra nihayet o da aramıza katıldı.
B) Kötü haberi alınca yataktan fırlayıp aceleyle giyindi.
C) Soruyu bir tek ben bildim diyerek nasıl da sevindi.
D) İnşaattan kalan harçlar camlardan iyice kazındı.
E) Annesinin sesiyle uyanınca tatlı tatlı gerindi.

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem karşılıklı yapılmıştır?**

- A) Öğretmenlerinin yaptığı taklide çocuklar gülüşüyordu.
B) Dallardaki yuvalarda kuşlar ötüşür bahar gelince.
C) Yağmurdan kaçışan işçiler servislere doluştu.
D) Polisi gören hırsızlar olay yerinden hızla sıvışmış.
E) Koridorda birbirlerini görmeyince çarpışmışlar.

12. **Dönüşlü çatılı eylemler, eylem köküne "-I, -n" eklerinden birini alır. İş yapan da işten etkilenen de aynı varlıktır.**

Buna göre, aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi dönüşlü bir eylemdir?

- A) Patron işe geç gelen personeli fena azarladı.
B) Başbakan gelmeden bütün sokaklar didik didik arandı.
C) Vali gelmeden bütün personel binanın önünde hazır bulundu.
D) Salonun her köşesi ayrıntılı bir şekilde temizlendi.
E) Yapılan aramalarda ruhsatsız iki adet silah bulundu.

1.

HATIRLAYALIM:

Çatı özellikleri, yüklemi fiil (eylem) olan cümlelerde aranır. İsim cümlelerinde yargıyı dile getiren sözcük ya da söz, eylem (fiil) olmadığı için çatı özellikleri aranmaz.

II. cümlelerin yüklemi olan "hâkimdir" sözü, isim olduğu için çatı özelliği aranmaz.

I. cümlelerin yüklemi "düşünür", III. cümlelerin yüklemi "kanıtlanmıştır", IV. cümlelerin yüklemi olan "gerekir" ve V. cümlelerin yüklemi "meydana gelecektir" sözleri fiil (eylem) olduğu için bu cümlelerde çatı özellikleri aranır.

CEVAP: B

2.

HATIRLAYALIM:

Etken eylemlerde yüklem dille getirdiği işi, oluşu, hareketi yapan yani özne bellidir. Başka bir deyişle cümlede gerçek ya da gizli özne varsa o eylem etken çatılıdır.

C seçeneğinde verilen cümledeki "özen gösterme" işini yapan varlık bellidir, "o" gizli öznesidir. Bu yüzden bu cümlelerin yüklemi etken çatılıdır.

A, B, D ve E seçeneğinde verilen cümlelerin yüklemi edilgen çatılıdır. Bu cümlelerde yüklemde belirtilen işi, oluşu, hareketi yapan yani özne belli değildir. Bu iş, "başkası tarafından" yapılmıştır. Bu cümlelerde sözde özne vardır.

CEVAP: C

3.

NASIL ÇÖZELİM?

Soru kökünde "özne - yüklem ilişkisi" sorgulandığı için seçeneklerde verilen cümlelere genel olarak bakmalı ve "etken, edilgen, işteş, dönüşlü" çatı olma durumlarını sorgulamalıyız.

A seçeneğinde verilen cümlelerin yüklemi edilgen çatılıdır. "dökmek" eylemini yapan varlık, yani özne belli değildir. Bu iş başkası tarafından yapılmaktadır. B, C, D ve E seçeneğinde verilen cümlelerin yüklemelerinde belirtilen işi "kendi kendine" yapma anlamı vardır, bu yüzden bu cümlelerin yüklemeleri dönüşlü çatılıdır.

CEVAP: A

4.

HATIRLAYALIM:

Birden çok özne, belirtilen işi karşılıklı ya da birlikte yapıyorsa eylem **işteş çatılıdır**. İşteş çatılı eylemler, eylem kök ya da gövdesine fiilden fiil türeten "-ş" yapım eki getirilerek türetilir.

A seçeneğindeki "görüşelim" eyleminde, B seçeneğindeki "karşılaşmışlar" eyleminde karşılıklı; C seçeneğindeki "ötüşen" eylemsinde, E seçeneğindeki "ağlaşıyordu" eyleminde birlikte yapıma anlamı vardır ve bu eylemler, işteş çatılıdır. Ancak D seçeneğinde verilen cümlede işteş çatılı bir eylem yoktur. "uğraştık" sözcüğünde yer alan "-ş" eki, işteşlik eki değildir.

CEVAP: D

5.

HATIRLAYALIM:

Geçişsiz eylemler, etkisi dışı dönük olmayan eylemlerdir. Bu tip eylemlerde yapılan işten etkilenen varlık, yani **nesne bulunmaz**. Eylem, "neyi, kimi, ne" sorularından birine yanıt olmaz.

B seçeneğinde verilen "Trene yetişemeyeceğini anlayınca bir taksiye binmeye karar verdi." cümlesinde nesne yoktur. Bu yüzden B seçeneğindeki eylem geçişsizdir.

Trene yetişemeyeceğini anlayınca /

Zarf Tümlecisi (Ne zaman)

bir taksiye binmeye /

Dolaylı T. (Neye)

karar verdi. (Karar veren kim? - O - Gizli Özne)

Yüklem

A seçeneğinde "bir sonraki günün yemeklerini" sözü, C seçeneğindeki "her hafta bir kitap bitirmelerini" sözü, D seçeneğindeki "gazete" sözcüğü, E seçeneğindeki "Güneş tutulmasını ve dolunayı" sözü nesnedir. Bu yüzden bu seçenekte verilen cümlelerin eylemleri geçişli çatılıdır.

CEVAP: B

6.

NASIL ÇÖZELİM?

Nesne - yüklem ilişkisi, eylemin nesne alıp almamasıdır. Bu soru genel bir soru tarzı olduğu için cümlelerde eylemlerin "geçişli, geçişsiz, oldurgan, ettirgen" özelliklerine bakmalıyız.

A) "susturdu" eylemi geçişsizken aldığı ekle geçişli olmuş bir eylemdir, oldurgan çatılıdır. (sus-tur-)

B) "soğutmuşlar" eylemi geçişsizken aldığı ekle geçişli olmuş bir eylemdir, oldurgan çatılıdır. (soğu-t-)

C) "kızdırdı" eylemi geçişsizken aldığı ekle geçişli olmuş bir eylemdir, oldurgan çatılıdır. (kız-dır-)

D) "aldırdı" eylemi, geçişli bir eylemken aldığı ekle eylemin geçişlilik derecesi artmıştır. Eylemi başkasına yaptıрма anlamı vardır. Eylem ettirgen çatılıdır. (al-dır-)

E) "bindirdim" eylemi geçişsizken aldığı ekle geçişli olmuş bir eylemdir, oldurgan çatılıdır. (bin-dir-)

CEVAP: D

7.

HATIRLAYALIM:

- Çatı özelliği, cümlede özne - yüklem ilişkisi (etken, edilgen, işteş, dönüşlü) ve nesne - yüklem ilişkisi (geçişli, geçişsiz, ettirgen, oldurgan) açısından incelenir.
- Çatı özelliği, yüklemi fiil olan cümlelerde (yani fiil cümlelerinde) aranır.
- Çatı özelliği, yüklemi isim olan cümlelerde (yani isim cümlelerinde) aranmaz.

O hâlde her cümlemin yüklemine belirleyip isim mi, fiil mi olduğuna bakalım:

- I. cümlemin yüklemi: "vardır" ismidir. (Çatı özelliği aranmaz.)
- II. cümlemin yüklemi: "yaşar" fiilidir.
- III. cümlemin yüklemi: "yönelir" fiilidir.
- IV. cümlemin yüklemi: "hissederler" fiilidir.
- V. cümlemin yüklemi: "öz güven duygusudur" isim öbeğidir. (Çatı özelliği aranmaz.)

Demek ki parçada I ve V. cümlelerin yüklemeleri isim olduğu için bu cümlelerde çatı özelliği aranmaz. Diğer cümlelerde ise yüklem, fiil olduğu için çatı özelliği aranır.

CEVAP: B

8.

NASIL ÇÖZELİM?

"İşi yapan bellidir, belli değildir." derse ne aramalıyım?

- Bu soru kökü, ÖSYM'nin geçmişte sıkça başvurduğu bir soru köküdür.
- Bunu gördüğünüzde "etken - edilgen" ya da "edilgen - dönüşlü" ayrımı yaptırılmak istendiğini bilin.
 - ✓ İşi yapan belliyse → "etken"
 - ✓ İşi yapan belli değilse → "edilgen"
 - ✓ İşi yapan / işten etkilenen de aynı varlıksa → "dönüşlü"

A seçeneğinde "Kâzım Bey", B seçeneğinde "şairler", D seçeneğinde "ben", E seçeneğinde "biz" özneleri, yüklemde belirtilen işi yapan varlıklardır, yani işi yapan varlıklar bellidir. Ancak bu cümlelerde işi yapan da işten etkilenen de aynı varlık olduğu için bu cümleler dönüşlüdür. C seçeneğinde ise "Okulu kapatan kim?" diye sordumuzda yanıt alamayız, yani "kapatma" işini yapan belli değildir. "kapatma" işi başkası tarafından yapılmıştır, edilgendir.

CEVAP: C

9.

HATIRLAYALIM:

- **İşteş çatılı fiillerde**, eylemin karşılıklı ya da birlikte yapılma anlamı vardır.
- Fiil kök ya da gövdesine getirilen "-ş" eki, fiile işteşlik anlamı katar.
- Türkçede "-ş" ekinin işteşlik eki olup olmadığını anlamak için fiilin önüne "**karşılıklı**" ya da "**birlikte**" kelimelerinden birini getirebil-memiz gerekir.
- Fiilin kökünde geçen "-ş" işteş değildir.
- Fiilden isim yapan "-ş" eki, işteş değildir.

Buna göre seçenekleri inceleyelim:

A'da "konuştu" → "konuş-" → Fiilin kökünde geçiyor. İşteş değil.

B'de "yapıştı" → yapış- → Fiilin kökünde geçiyor. İşteş değil.

C'de "yarıştı" → "yarış-" → Fiilin kökünde geçiyor. İşteş değil.

D'de "bozuştu" → "boz-uş-" → Karşılıklı - İşteş

E'de "açılış" → "aç-il-iş" → Fiilden isim yaptı. İşteş değil.

Görüldüğü gibi D seçeneğindeki eylem işteş çatılıdır.

CEVAP: D

10.

HATIRLAYALIM:

- Çatı özelliklerinde özne - yüklem ilişkisi, yüklemde belirtilen işi kimin yaptığına dair durumları bildirir.
- ✓ İş yapan belliyse → etken çatı
- ✓ İş yapan belli değilse → edilgen çatı (**başkası tarafından**) (Yüklemde “-I, -n” eklerinden biri vardır.)
- ✓ İş yapan da işten etkilenen de aynı varlıksa → dönüşlü çatı (**kendi kendine**) (Yüklemde “-I, -n” eklerinden biri vardır.)
- ✓ İş **“birlikte”** ya da **“karşılıklı”** yapma anlamı varsa → işteş çatı
- Cümleleri okuduğumuzda hepsinin yüklemde “-I, -n” eklerinden birinin olduğunu görürüz. Demek ki seçeneklerde ya edilgen çatı ya da dönüşlü çatı özellikleri sorgulanıyor. Yüklemde belirtilen işler “kendi kendine” mi, “başkası tarafından” mı yapılmış, bunu tespit edelim:

A'da → “katıldı” → “O” → “kendi kendine” → dönüşlü ç.

B'de → “giyindi” → “O” → “kendi kendine” → dönüşlü ç.

C'de → “sevindi” → “O” → “kendi kendine” → dönüşlü ç.

D'de → “kazındı” → “İnşaattan kalan harçlar” → “başkası tarafından” → edilgen ç.

E'de → “gerindi” → “O” → “kendi kendine” → dönüşlü ç.

Görüldüğü gibi A, B, C ve E seçeneklerinde verilen cümlelerde yüklem özne - yüklem ilişkisine göre dönüşlü çatılı fiildir. D seçeneğinde ise işi yapan belli olmadığı için edilgen çatılı fiildir.

CEVAP: D

11.

HATIRLAYALIM:

- Eylemin karşılıklı yapılması için eylem kök ya da gövdesine “-ş” eki gelmiş mi diye bakmalıyız.
- Eylemin ya da cümle başına **“karşılıklı”** sözcüğünü getirebildiğimiz seçenek yanıt olacaktır.
- Bu tarz soru köklerinde **çeldirici** olarak **“birlikte”** anlamı olan işteş fiil verilir.

Buna göre A seçeneğindeki “gölüşmek” fiili, B'deki “ötüşmek” fiili, C'deki “doluşmak” fiili, D'deki “sıvışmak” fiili “birlikte” yapıma anlamındadır. Ancak E seçeneğindeki “çarpışmak” fiili “karşılıklı” yapılan bir fiildir. (çarp-ış)

CEVAP: E

12. Öncülde verilen bilgi doğrultusunda seçeneklere bakıp yüklemi dönüşlü fiil olan cümleyi aramalıyız.

- Dönüşlü fiillerde eylemi yapan da eylemden etkilenen de aynı varlıktır.
- Ayrıca dönüşlü fiillerde fiili “kendi kendine” yapma anlamı olduğunu unutmayalım.

A seçeneğinde azarlayan “patron”, azarlanan “işe geç gelen personel”dir. (etken)

B seçeneğinde “başkası tarafından” → “sokaklar didik didik arandı” (edilgen) / Arayan belli değil.

C seçeneğinde “hazır bulunan” da “hazır bulunma işinden etkilenen” de “bütün personel” (dönüşlü) / kendi kendine

D seçeneğinde “başkası tarafından” → “salonun her köşesi temizlendi” (edilgen) / Temizleyen belli değil.

E seçeneğinde “başkası tarafından” → “ruhsatsız iki adet silah bulundu” (edilgen) / Bulan belli değil.

CEVAP: C

1. (I) Yazdıklarım gerçek hayatta yaşanmadı. (II) Kalemimden dökülen her şey bir hayal ürünü. (III) Yazarken herhangi bir tanıklık üzerinden de hareket etmedim. (IV) Böylesi bir yazma serüvenine girmekten özellikle kaçınıyorum. (V) Çünkü böyle bir yolun beni kısıtlayacağını düşünüyorum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlelerin yüklemi edilgen çatılıdır.
B) II. cümlelerin yüklemine çatı özelliği aranmaz.
C) III. cümlede çekimli fiil nesnesine göre geçişsizdir.
D) IV. cümlede dönüşlü fiile örnek gösterilebilir.
E) V. cümlelerin yüklemi öznesine göre işteştir.

3. I. Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar
II. Biz bir şey büyütüyoruz
Bilerek bilmeden durmadan
III. Yalnızlığımı dağıtırlar
Yağmurda sis düdükları
IV. Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
V. Can kafeste durmaz uçar
Dünya bir han konan göçer

Yukarıdaki numaralanmış dizelerin hangilerinde etken - geçişsiz çatı özelliğine sahip çekimli fiil vardır?

- A) I ve III B) I ve V C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

4 - 5. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

2. • "-I / -n" eki alan fiillerde işi yapan belli olmakla birlikte özne görevindeki sözcük ya da söz öbeği eylemden etkilenen konumdaysa fiilin çatısı edilgendir. Edilgen fiilde eylemin "başkası tarafından" yapılması söz konusudur.
- Dönüşlü fiiller de "-I / -n" eki alır ancak bu fiillerde özne, eylemi hem kendisi gerçekleştirmekte hem de eylemden etkilenmektedir.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi özne - yüklem ilişkisine göre diğerlerinden farklıdır?

- A) Şikâyetler üzerine kurumun her odası dip köşe ilaçlanacak.
B) Aracın yeni tasarımı, tanıtımda aldığımız yorumlara göre oldukça beğenilmiş.
C) Uykuya az önce dalmış olmasına rağmen huzursuzca sürekli kıpırdanıyor.
D) Disiplin kurulunda karar verilirken iyi niyetiniz de değerlendirilmeli.
E) Dışarıdan gelen köpek havlamalarına bakılırsa etrafımız sarılmıştı.

(I) Okumaya başlamadan önce sorularımıza cevap bulabileceğimizi zannederiz. (II) Ama neticede cevaplar değil, sadece sorular kalır elimizde (III) Yaptığım okumalarda bu, zihnime yerleşti. (IV) Biz soru sormaya devam edeceğiz elbette. (V) Ama sorularımız hiçbir zaman tam olarak cevaplanmayacak.

4. **Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi nesne - yüklem ilişkisi bakımından farklıdır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde sözde özne vardır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yer alan çekimli fiil ayraç () içindeki çatı özelliğine örnek gösterilemez?

- A) Huzursuzluk çıkaran müşteri resepsiyondan apar topar uzaklaştırıldı. (Edilgen fiil)
- B) Takım kırk iki hafta süren maratonun son haftasında şampiyonluk için çekişecek. (İşteş)
- C) Tekkenin girişinde dervişlerden birini görünce mahcubiyetle eğildim. (Etken fiil)
- D) Bir oyuncunun sanatını bir üst boyuta taşımasına tanıklık ediyoruz. (Geçişsiz fiil)
- E) Bize bir anlamda anne baba olmanın sonsuz bir yürek sızısı olduğunu anlatmıştı. (Ettirgen fiil)

7. Geçişli fiil "neyi / kimi" sorularına yanıt verebilen yani nesne alabilen fiillerdir ancak geçişli bir fiilin yüklem olduğu cümlede nesne bulunmayabilir.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bu durum örneklenmiştir?

- A) Anlaşmazlık herkesin kendini düşünmesinden kaynaklanıyor.
- B) Kavramları, üzerinde fazla düşünmeden kullanıyorum.
- C) Tartışmanın başından beri ısrarla inkâr ediyordunuz.
- D) İyi niyetimizi suistimal etmekten bir an önce vazgeçmelisin.
- E) Algınızın kapasitesi ilgi alanları çeşitlendikçe genişleyecek.

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi özne - yüklem ilişkisi bakımından "Kararınız elbette sorgulanacak." cümlesiyle özdeştir?

- A) Bende bir eksiklik duygusu uyandırdınız.
- B) Sorumluluğu tek başımıza yüklenemeyiz.
- C) Taleplerimiz yetkililere bugün iletilmeli.
- D) Yoruma açık konuları netleştirmeyi sevmeyiz.
- E) Bugün olsa farklı şekilde davranırdım.

9. (I) Öz güven gelişimi bebeklikten itibaren başlar. (II) Bebek, ihtiyaçları giderilirse bunu fark eder. (III) Bir bağ kurarak önce annesine güvenir. (IV) Güven duygusu zamanla ona değerli olduğunu hissettirir. (V) Bu olumlu hisler istikrarlı şekilde devam ederse öz güvenin zemini hazırlanacaktır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümle yüklemi geçişsiz fiildir.
- B) II. cümlede yüklem çatı özelliği etken-geçişlidir.
- C) III. cümlede edilgen fiil vardır.
- D) IV. cümle yüklemi geçişlilik derecesini artıran bir ek almıştır.
- E) V. cümlede sözde özne vardır.

10. "kilitlenmisti" fiili,

- I. Çelik kasa özel bir şifreleme sistemiyle ----.
- II. Sekiz kişinin ortak çalışmasıyla kafese ---- hırçın aslan.
- III. Acil servis ekibi laboratuvar sonuçlarına ----, endişeliydiler.

cümlelerinin hangilerinde boş bırakılan yere getirilirse dönüşlü çatı özelliği kazanır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

11. Çok kalabalık oldukları söylenemezdi, gene de iki grup avlunun kemerli kapısında hafifçe itişti. Sonra basamaktan inerken yaşlıca bir adam iki çocuğun üstüne düştü. Kısa bir duraklama anı yaşandı. Adamı kaldırdılar.

Bu parçada bir fiilin;

- I. geçişsiz,
- II. işteş,
- III. dönüşlü,
- IV. edilgen,
- V. geçişli

çatı özelliklerinden hangisine örnek gösterilemez?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

1. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. **Bir fiilin edilgen çatılı olması için** fiile öncelikle fiilden fiil yapan "-I / -n" eklerinden biri gelmiş olmalıdır. Eki alan fiil, cümledeki anlamı itibarıyla cümlede yer alan özne tarafından değil de **"başkası tarafından"** gerçekleştiriliyorsa **"edilgen"** çatılıdır. Yani edilgen çatılı bir fiilin yüklem olduğu cümlede özne, eylemi gerçekleştiren değil, eylemden etkilenen konumundadır. Bu tip öznelere **"sözde özne"** denir.

- Çiçekler sula-n-mış.

(Çiçekler, "sulan-" eylemini kendisi yapmamış, birileri tarafından sulanmış. / "çiçekler" sözde özne)

II. cümledeki yüklemi olan "yaşan-" fiilinde "-n" eki vardır. (yaşa- > yaşan-) Özne olan "yazdıklarım" sözü eylemden etkilenme durumundadır. Cümle "Yazdıklarım gerçek hayatta **başkası/birileri tarafından** yaşanmadı." şeklinde ifade edilebilmektedir. O hâlde fiil edilgendir.

III. Çatı özelliği "fiil" ile ilgili bir konudur. İsimlerde çatı aranmaz. **Bir cümledeki yüklemi isim soylu olduğunda da yüklemde çatı özelliği aranmaz.** O hâlde cümledeki yüklemi olan "hayal ürünü(dür)" ifadesinde çatı özelliği aranmayacağı yönündeki bilgi doğrudur.

IV. Cümledeki çekimli fiil "hareket etmedim" sözüdür. **"hareket et-"** fiili nesne alamayan yani "neyi / kimi" sorularına yanıt veremeyen bir fiil olduğu için nesnesine göre **geçişsizdir**. Bilgi doğrudur.

V. Dönüşlü fiil, fiilden fiil yapan "-I / -n" eklerinden birini almasının yanı sıra öznenin eylemi gerçekleştirdiği ve eylemden etkilendiği fiillerdir. Cümledeki **"kaçın-"** fiili fiilden fiil yapan **"-n"** ekini almıştır. (kaç- > kaçın-) Cümledeki öznesi olan "ben" kaçınmak eylemini kendisi yapmış ve eylemden etkilenmiştir. O hâlde **dönüşlüdür**.

VI. **İsteş fiil**, fiilden fiil yapan "-ş" ekini almakla birlikte gerçekleştirilmesi için en az iki kişi/ varlık gerektiren fiillerdir: çatış-, bekleş-, tokalaş-, uçuş-, mesajlaş-...

İsteş fiiller karşılıklı ya da birlikte gerçekleştirilme gibi iki farklı anlamsal grupta incelenir:

bakış-, selamlaş-, tartış-, mektuplaş-... (karşılıklı) gülüş-, koşuş-, bekleş- (birlikte)

VII. cümlede isteşlik özelliğine sahip herhangi bir fiil yoktur. "düşün-" fiili tek bir özneye gerçekleştirilebilir.

2. Sorunun öncülünde **edilgen ve dönüşlü fiillerin** özellikleri açıklanmıştır.

HATIRLAYALIM:

Buna göre edilgen fiil de dönüşlü fiil de **fiilden fiil yapan "-I / -n" ekini alır**. Aralarındaki fark öznenin konumudur.

Edilgen fiilde özne eylemi gerçekleştirmez, eylemden etkilenen bir varlıktır; **dönüşlü fiilde** özne eylemi kendisi gerçekleştirir ve eylemden etkilenir.

Aralarındaki farkı görmeye cümledeki anlamı önemlidir:

at- > atıl-

- Bir anda öne **atıldı**. > Özne (o) "atıl-" eylemini kendisi gerçekleştirmiş ve eylemden etkilenmiştir. (Dönüşlü)
- Çorbaya tuz **atıldı**. > Özne (tuz) "atıl-" eylemini kendisi gerçekleştirmemiş, eylemden etkilenmiş; **başkası tarafından** atılmıştır. (Edilgen)

Bu bilgilere göre seçenekleri inceleyelim:

A) "Şikâyetler üzerine kurumun her odası dip köşe ilaçlanacak." cümlesinde yüklem **"ilaçlanacak"** fiilidir. Edilgendir:

Fiil **"-n"** eki almıştır: ilaçla- > ilaçlan-

İlaçlanacak olan ne? kurumun her odası / özne Kurumun her odası **"birileri/başkası tarafından"** ilaçlanacaktır.

B) "Aracın yeni tasarımı, tanıtımda aldığımız yorumlara göre oldukça beğenilmiş." cümlesinde yüklem **"beğenilmiş"** fiilidir. Edilgendir:

Fiil **"-n"** eki almıştır: beğen- > beğenil-

Beğenilen ne? aracın yeni tasarımı / özne

Aracın yeni tasarımı **"birileri/başkası tarafından"** beğenilmiş.

D) "Disiplin kurulunda karar verilirken iyi niyetiniz de değerlendirilmeli." cümlesinde yüklem **"değerlendirilmeli"** fiilidir. Edilgendir:

Fiil **"-n"** eki almıştır: değerlendir- > değerlendiril-

Değerlendirilen ne? İyi niyetiniz / özne

İyi niyetiniz **"birileri/başkası tarafından"** değerlendirilmeli.

E) "Dışarıdan gelen köpek havlamalarına bakılırsa etrafımız sarılmıştı." cümlesinde yüklem **"sarılmıştı"** fiilidir. Edilgendir:

Fiil **"-n"** eki almıştır: sar- > sarıl-

Sarılan ne? etrafımız / özne

CEVAP: E

Etrafımız "**birileri/başkası tarafından**" sarılmıştı. Ancak C'deki "Uykuya az önce dalmış olmasına rağmen huzursuzca sürekli kıpırdanıyor." cümlesinin yüklemi **dönüşlü bir fiildir**:

kıpırda- > kıpırdan-

Kıpırdanan kim? o / özne

O, "kıpırdan-" eylemini kendisi yapmakta ve eylemden etkilenmektedir.

CEVAP: C

3. Soruya göre **etken - geçişsiz** fiil özelliğine sahip çekimli fiil içeren dizeler bulunacaktır.

- **Etken fiil**, bir fiilin özne - yüklem ilişkisine göre sahip olduğu bir çatı özelliğidir. Etken bir fiilde özne, gerçek öznedir yani eylemi kendisi yapar. Ancak dönüşlü ve işteş fiillerde de aynı özellik söz konusudur. O hâlde etken fiile ulaşmak için şu bakış açısı kullanılabilir:

Bir fiil öznesine göre edilgenlik, dönüşlülük ya da işteşlik özelliğine sahip değilse etkindir.

- **Geçişsiz fiil** ise bir fiilin nesne - yüklem ilişkisine göre sahip olduğu bir çatı özelliğidir. Nesne alamayan fiillere geçişsiz fiil denir.

Buna göre, dizelerdeki çekimli fiilleri bulup inceleyelim:

- I. Dizelerdeki çekimli fiiller "dolar" ve "kapanırdı" sözcükleridir.

"dol-" fiili "neyi / kimi" sorularına cevap vermez yani nesne almaz. **Geçişsizdir**. Fiilden fiil yapan "-l / -n" eklerinden birini almadığı için edilgen ya da dönüşlü olamaz; "-ş" ekini almadığı için işteşlik açısından da incelenemez. O hâlde öznesine göre de **etkindir**.

"kapan-" fiili fiilden fiil yapan "-n" ekini almıştır (kapa- > kapan-), özne (kapılar) "birileri/başkası tarafından" kapandığı için sözde öznedir. Yani "kapan-" fiili edilgendir.

Bu dize "dol-" fiilini içermesi sebebiyle cevaplardan biridir.

- II. Dizelerde yalnızca "**büyütüyoruz**" sözcüğü çekimli fiildir. "bilerek, bilmeden, durmadan" sözcükleri fiilimsi olduğu için inceleme kapsamının dışındadır.

"**büyüt-**" fiili "neyi / kimi" sorularına cevap verebilir (bir şeyi büyütme), bu bakımdan **geçişlidir**.

- III. Dizelerde yalnızca "**dağıtırlar**" sözcüğü çekimli fiildir.

"dağıt-" fiili "neyi / kimi" sorularına cevap verebilir (yalnızlığı dağıtmak), bu bakımdan **geçişlidir**.

- IV. Dizelerde yalnızca "**sarıldım**" sözcüğü çekimli fiildir.

"sarıl-" fiili fiilden fiil yapan "-l" eki almıştır ve özne "sarıl-" eylemini kendisi gerçekleştirmiş ve eylemden etkilenmiştir. O hâlde öznesine göre dönüşlüdür, etken olamaz.

- V. Dizelerde "**durmaz**", "**uçar**" ve "**göçer**" sözcükleri çekimli fiildir.

"dur-", "uç-" ve "göç-" fiillerinin üçü de "neyi / kimi" sorularına cevap vermez yani nesne almaz. **Geçişsizdir**. Bu fiiller ayrıca fiilden fiil yapan "-l / -n" eklerinden birini almadıkları için edilgen ya da dönüşlü olamaz; "-ş" ekini almadıkları için işteşlik açısından da incelenemez. O hâlde öznesine göre etkindir. Cevaplardan biri de bu dizedir.

CEVAP: B

HATIRLAYALIM:

- Bir cümlemin yüklemi, çatısı bakımından incelenecekse öncelikle fiil olmalıdır.
- Bir fiil **nesne - yüklem** açısından incelenirken "geçişli, geçişsiz, ettirgen ve oldurgan" çatı özelliklerine bakılır.
- "**Ettirgenlik**" ve "**oldurganlık**" fiile fiilden fiil yapan "**-r/-t/-dir**" eklerinden birinin gelmesiyle ilgili özelliklerdir. Cümlelerin yüklemelerinde bu ekler yer almadığı için fiiller geçişli ya da geçişsiz olmaları açısından değerlendirilecektir.
- **Geçişli fiil**: Nesne alabilen yani "neyi / kimi" sorularına cevap verebilen fiillerdir: duy-, bil-, seyret-, temizle-...
- **Geçişsiz fiil**: Nesne alamayan yani "neyi / kimi" sorularına cevap vermeyen fiillerdir. inan-, bak-, ağla-...

I'de "**zannet-**" fiili nesne alabilir yani **geçişlidir**: Neyi zannediyoruz? cevap bulabileceğimizi / nesne.

Ancak II'de "kal-", III'te "yerleş-", IV'te "devam et-", V'te "cevaplan-" fiilleri "neyi / kimi" sorularına cevap vermez. Geçişsizdir.

CEVAP: A

5.

HATIRLAYALIM:

- **"Sözde özne"** edilgen fiille ilgili bir kavramdır.
- **Edilgen fiillerde** fiilden fiil yapan "-I" ya da "-n" eki bulunur ve özne sorusuna yanıt veren sözcük/sözcük öbeği eylemi gerçekleştiren değil, eylemden etkilenen konumundadır.

- İşte böyle özneler "sözde özne" denir.

- **Sözde özne** yüklem görevindeki fiile "**biri / başkası tarafından yapılma**" anlamıyla bağlanmaktadır:

Konu geçen hafta tartışılmıştı.
sözde özne çekimli fiil

(tartış- > tartışıl-)

("Konu", "tartışıl-" eylemini kendisi yapmamıştır, "birileri / başkaları tarafından" tartışılmıştır. Bu yüzden sözde öznedir.)

- O hâlde sözde özne aranan bir cümlede **öncelikle edilgen çatılı bir fiil yer almalıdır**.

UYARI:

Geçişsiz-etken fiiller "-I / -n" ekleriyle edilgen yapıldığında hiçbir özne almaz.

- Burada uzun süre **oturulabilir**.
- Kasabaya ancak üç saatte **ulaşılabildi**.

Bu bakımdan "sözde özne" sorulduğunda edilgen fiil bulunmalı ardından öznenin olup olmadığı kontrol edilmelidir.

I'de "zannet-", II'de "kal-", III'te "yerleş-", IV'te "devam et-" fiilleri "-I / -n" ekleri almamıştır. İşte de olmadıkları için etken çatılıdır.

V'te ise "cevaplan-" fiilinde fiilden fiil yapan "-n" eki vardır. Cümlelin öznesi (**sorularımız**), eylemi gerçekleştiren değil, eylemden etkilenen konumunda olduğu için **"sözde özne"**dir.

CEVAP: E

6.

Seçeneklerdeki çekimli fiilleri çatı özellikleri açısından inceleyip ayraç içindeki özelliği taşıyıp taşımadıklarına bakalım:

- A) **Edilgen fiillerde** fiilden fiil yapan "-I" ya da "-n" eki bulunur ve özne sorusuna yanıt veren sözcük/sözcük öbeği, eylemi gerçekleştiren değil, eylemden etkilenen konumundadır. Yani özne, "sözde özne"dir.

"uzaklaştırıldı" fiilinde fiilden fiil yapan "-I" eki vardır: uzaklaştır- > uzaklaştırıl-

Cümlelin öznesi **"huzursuzluk çıkaran müşteri"** bölümüdür ve eylemi gerçekleştirmemiş, eylemden etkilenmiştir. Bu bakımdan sözde özne konumundadır. O hâlde fiil edilgen çatılıdır.

- B) **İsteş fiil**, fiilden fiil yapan "-ş" ekini almakla birlikte gerçekleştirilmesi için en az iki kişi/ varlık gerektiren fiillerdir: uçuş-, selamlaş-, gülüş-, tartış-, anlaş-...

Cümledeki "çekiş-" fiili de "-ş" ekini alan ve tek bir özne ile gerçekleştirilemeyen bir fiil olduğu için isteştir.

- D) **Geçişsiz fiil**: Nesne alamayan yani "neyi / kimi" sorularına cevap vermeyen fiillerdir: dokun-, kaç-, uzan-, delir-...

Cümledeki **"tanıklık et-"** fiili de nesne alamadığı için geçişsizdir.

- E) **Ettirgen fiil**, geçişli bir fiilin **"-r/-t/-dır"** eklerinden biriyle yeniden geçişli olmasıdır:

beklet-, içir-, sevdire-, yazdır-, temizlet-...

Eğer fiil bu ekleri almadan önce geçişsiz ise ekleri aldıktan sonra **"oldurgan"** olur.

Cümledeki "anlat-" fiili fiilden fiil yapan "-t" ekini almadan önce yani "anla-" hâlindeyken geçişlidir. "anlat-" fiiline dönüştüğünde geçişlilik derecesi artmıştır. Yani ettirgen bir fiildir.

Bu seçeneklerdeki çekimli fiiller ayraç içindeki çatı özelliğiyle uyumludur.

Ancak C'deki **"eğil-"** fiili etken değil, **dönüşlü** bir fiildir.

Dönüşlü fiil, fiilden fiil yapan "-I / -n" eklerinden birini almasının yanı sıra öznenin eylemi gerçekleştirdiği ve eylemden etkilendiği fiillerdir. "eğ-il-di-m" yüklemine öznesi (ben) eylemi kendisi gerçekleştirmiş ve eylemden etkilenmiştir.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

Geçişli fiil: Nesne alabilen yani "neyi / kimi" sorularına cevap verebilen fiillerdir: tanı-, üz-, topla-, anla-...

Sorunun öncülünde de belirtildiği gibi bir fiilin geçişli olması herhangi bir nesne alabiliyor olmasıyla ilgilidir.

Cümlede nesnenin söylenmemesi, fiilin geçişliliğini zedelemeyiz.

tanı- > **Seni** tanıdım. (Nesne söylenmiş.)

Uzun yıllardır tanırız.

(Nesne söylenmemiş ancak fiil geçişlidir.)

üz- > **İnsanları** üzmeyin.

Çok yorgunum, artık üzmeyin.

(Nesne söylenmemiş ancak fiil geçişlidir.)

topla- > **Dağınıklığı** toplayalım.

(Nesne söylenmiş.)

Sen dokunma, ben akşama toparım.

(Nesne söylenmemiş ancak fiil geçişlidir.)

Bu durum C'deki cümlede örneklenmiştir:

"Tartışmanın başından beri ısrarla inkâr ediyordunuz." cümlesinde "inkâr et-" fiili nesne alabilir: bir iddiayı inkâr et-, hatasını inkâr et-...

Ancak cümlede nesne yoktur:

Tartışmanın başından beri ısrarla inkâr ediyordunuz.

Zarf tümleci

Zarf
tümleci

Yüklem

A'da "kaynaklan-", D'de "vazgeç-", E'de "genişle-" fiilleri zaten geçişsizdir, cümlede nesne olması bununla ilgilidir.

B'de ise "kullan-" fiili geçişlidir ve cümlede "kavramları" sözcüğü nesne göreviyle yer almıştır.

CEVAP: C

8.

NASIL ÇÖZELİM?

Bir fiil özne - yüklem ilişkisi bakımından etken, edilgen, dönüşlü ya da işteş olabilir.

Aradaki ayrım için önce fiillerin aldığı yapımlarına bakılmalıdır. "-I / -n" yapımlarına ekleri edilgenlik/dönüşlülük, "-ş" eki işteşlikle ilgilidir. Bu ekleri almayan fiiller zaten etkindir.

Soru kökündeki cümlede yer alan "**sorgulan-**" fiili, fiilden fiil yapan "**-n**" eki almıştır. O hâlde edilgen ya da dönüşlü olabilir. Cümledeki öznesi incelenir. Özne (kararınız), eylemi gerçekleştirmekte, eylemden etkilenmektedir. O hâlde fiil **edilgendir**.

Seçeneklerde edilgen olması açısından incelenebilecek fiiller B ve C'de vardır.

B) "**yükle-n-**" fiili "-n" ekini almıştır. Cümledeki öznesi (biz) hem eylemi gerçekleştiren hem eylemden etkilenen konumundadır. O hâlde fiil **dönüşlüdür**.

C) "**ilet-il-**" fiili "-I" ekini almıştır. Cümledeki öznesi (taleplerimiz) eylemi kendisi gerçekleştirmekte, eylemden yalnızca etkilenmektedir. O hâlde fiil **edilgendir**.

A'da "uyandır-", D'de "sev-", E'de "davran-" fiillerinde "-I / -n" yapımlarına ekleri olmadığı için bu fiiller edilgen ya da dönüşlü olamaz. Etken çatı özelliğine sahiptir.

CEVAP: C

9.

Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. **Geçişsiz fiil:** Nesne alamayan yani "neyi / kimi" sorularına cevap vermeyen fiillerdir: gül-, rahatla-, sön-...

Bu cümledeki yüklemi olan "başla-" fiili de nesne alamadığı için geçişsizdir. A'daki bilgi doğrudur.

II. Yüklem olan "fark et-" fiili nesne alabilirdiği için geçişli fiildir. Fiil öznesine göre fiilden fiil yapan "-I / -n" yapımlarına eklerini almadığı için edilgen ya da dönüşlü olamaz. "-ş" ekini almadığı için işteşlik açısından da incelenebilir. Yani etkindir. B'deki bilgi doğrudur.

III. Bir fiilin **edilgen çatılı** olması için fiile öncelikle fiilden fiil yapan "-I / -n" eklerinden biri gelmiş olmalıdır. Eki alan fiil, cümledeki anlam itibarıyla cümlede yer alan özne tarafından değil de "başkası tarafından" gerçekleştiriliyorsa "**edilgen**" çatılıdır. Cümledeki "güven-" fiilinde bu iki özellik de olmadığı için fiil edilgen olamaz. **C'deki bilgi yanlıştır.**

IV. Fiildeki **geçişlilik derecesinin artırılması** "**ettirgenlik**" kavramıyla ifade edilir. Geçişli bir fiil, fiilden fiil yapan "**-r/-t/-dır**" eklerinden birini alarak yeniden geçişli olduğunda ettirgen olur. Bu da geçişlilik derecesinin artmasıdır.

Cümledeki "**hisset-tir-**" fiili bu durumu örneklen-dirdiği için D'deki bilgi doğrudur.

V. "**Sözde özne**" edilgen fiille ilgili bir kavramdır.

Edilgen fiillerde fiilden fiil yapan "**-I**" ya da "**-n**" eki bulunur ve özne sorusuna yanıt veren sözcük/sözcük öbeği eylemi gerçekleştiren değil, eylem-den etkilenen konumundadır.

İşte böyle özneler "**sözde özne**" denir. Cümledeki "**hazırla-n-**" fiili "**-n**" ekini almıştır. Özne (öz güvenin zemini) eylemi gerçekleştiren değil, eylemden etkilenen konumunda olduğu için **sözde öznedir**. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: C

10. "kilitlen-" fiili, fiilden fiil yapan "**-n**" ekini aldığına göre dönüşlü de edilgen de olabilir.

- Fiilden fiil yapan "**-I**" ya da "**-n**" ekini almış bir fiilin öznesi, eylemi gerçekleştirmeyen, eylem-den etkilenen bir varlıksa fiil edilgen çatıdadır. Öznesi de "**sözde özne**" olarak ifade edilir.

Edilgen fiilde eylemin "başkası tarafından" yapılması söz konusudur.

- Fiilden fiil yapan "**-I**" ya da "**-n**" ekini almış bir fiilin öznesi hem eylemi gerçekleştiriyor hem de eylemden etkileniyorsa fiil dönüşlü çatıdadır.

Fiil, cümlelerde boş bırakılan yerlere getirildiğinde kullanım açısından farklılaşacaktır. Bu bakımdan cümlelerin anlamı gözetilerek inceleme yapılmalıdır.

Buna göre

I. Çelik kasa özel bir şifreleme sistemiyle kilitlenmişti.

Özne

Özne, "**kilitlen-**" eylemini kendisi yapmamakta, eylemden sadece etkilenmektedir; bu yüzden sözde öznedir. Diğer bir ifadeyle "**Çelik kasa ... başkası / birileri tarafından kilitlenmişti**." Bu cümlede "kilitlen-" fiili **edilgen olur**.

II. Hırçın aslan ... kafese kilitlenmişti.

Özne

Özne, "**kilitlen-**" eylemini kendisi yapmamakta, eylemden sadece etkilenmektedir; bu yüzden sözde öznedir.

"**Hırçın aslan kafese başkası / birileri tarafından kilitlenmişti**."

Bu cümlede de "kilitlen-" fiili edilgen olur.

III. Acil servis ekibi... sonuçlarına kilitlenmişti.

Özne

Özne, "**kilitlen-**" eylemini hem kendisi gerçekleştirmekte hem de eylemden etkilenmektedir. Bu cümlede de "kilitlen-" fiili **dönüşlü olur**.

CEVAP: C

11. Parçadaki çekimli fiilleri sıralayalım:

"söylenemezdi, ittişi, düştü, yaşandı, kaldırdılar"

"**düş-**" fiili nesne alamadığı için **geçişsiz bir fiile** örnektir.

"**kaldır-**" fiili nesne alabildiği için **geçişli fiile** örnektir.

"ittiş-" fiili "-ş" eki aldığı ve gerçekleşmesinde en az iki kişi/varlık gerektiren bir fiil olduğu için **işteş fiile** örnektir.

"**söylen-**" ve "**yaşan-**" fiilleri ise edilgen fiile örnektir. Çünkü iki fiil de "**-I / -n**" eklerini almakla birlikte özneleri eylemi gerçekleştirmeyen, eylem-den etkilenen konumdadır.

Parçada dönüşlü fiil yoktur.

Dönüşlü fiilde fiilden fiil yapan "**-I / -n**" eki bulunur. Ayrıca dönüşlü fiilin öznesi eylemi kendisi gerçekleştirir ve eylemden yine kendisi etkilenir.

CEVAP: C

1. Bırakın kırlalım, insanlar bizi çıkarları için kullansın,
I II

körü körüne olmasın bu ama toplumun temeli
birey ve biz bireyler olarak bu değişime bürünürsek
III

belki topluma mal edemesek de kitlesel değişim-
lerim yolunu açabiliriz. İnsanları kullanmayı huy
IV

edinmiş çirkin kalpler uğruna iyiliğin ışıltısını
söndürmeyin.
V

**Bu parçadaki altı çizili fiillerden hangisi istek
kiپیyle çekimlenmiştir?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Kimisi manzara karşısında şaşkınlığa düşerken
kimisi uzun zamandır çözemediği bir probleme
cevap bulabiliyor.

**Aşağıdakilerin hangisinde bu cümlede yer
alanlardan farklı türde bir fiillimsi kullanılmış-
tır?**

- A) Arayacağın şey kişisel gelişiminde rol oynamalı.
B) Tabloya bakanlar sizinle aynı duyguyu göremez.
C) Şartları titizlikle gözden geçirerek bir karara
vardım.
D) Terk edilmiş evlere özel bir merakım oluştu.
E) Fotoğraflarda ısrarla umudu öne çıkarmaya
çalışıyorum.

3. Üzerime birkaç kıyafet geçirdim ve her birisi
için ayna karşısına geçerek kendimi uzun uzun
seyrettim. Size bir sır vereyim mi? Gerçekten
beğendim kendimi. İçten içe gurur duydum ken-
dimle. Bu beğeni komik geldi sonradan bana ve
gülmek için sırtıverdim.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Tezlik fiili
B) Birleşik zamanlı fiil
C) Yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil
D) Türemiş fiil
E) İstek kipiyle çekimlenmiş fiil

4. – Seninki göz yanılmasıydı. Bazen adalar da
I

suyun üstünde yüzermiş gibi görünürler ama
bu doğru değildir. Tayfan olmadan ne yapma-
II

yı düşünüyorsun?

– Henüz bilmiyorum.

– Burada kalıp bir yaşam kurabiliriz, ben limana
gelen gemileri temizlerim, sen de...
III

– Ben de ne?

– Yok muydu bir işin? Zanaatın veya şimdilerde
IV

dendiği gibi bir mesleğin?

– Elbette var, önceden de vardı ve gerekirse
V
yine olacaktır.

**Bu parçadaki altı çizili bölümlerden hangisin-
de ek eylem yoktur?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Sen kendini bir grubun yanlışına alet etmezsen o
grup seni kendi iç çemberinin dışına iter. Gönüllü
bir göçtür bu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İsmi yüklem yapan ek eylem
B) Birleşik zamanlı eylem
C) Yardımcı eylemle oluşmuş birleşik eylem
D) Geniş zaman kipiyle çekimlenmiş eylem
E) Türemiş eylem

6. Küçelere su serpmişem
Yâr gelende toz olmasın

Bu dizelerde yer alan fiillimsi çeşidine

- I. Talihin sürprizleri karşısında hazırlıklı olman
gerekmiyor.
II. Çocukları terbiye edişinde bile bir ahenk oku-
nurdu.
III. Mevzu başka bir yere sürüklenince pes ettik.
IV. Ana hatlarıyla çizdiğimiz kroki bile ilgi çekecek.
V. Uydurulmuş hikâyelerin peşine düşersen
üzülürsün.

dizelerinin hangisinde örnek vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Bu, zorlu bir süreçtir. Bütün dikkatinizi sadece güzel müzik yapmak üzerine yoğunlaştırmazsanız başarının kucağınıza gelmesini beklemeyin.

Bu cümlede,

- I. emir kipiyle çekimlenmiş fiil,
- II. birleşik zamanlı fiil,
- III. isim-fiil,
- IV. ismi yüklem yapan ek fiil,
- V. kurallı birleşik fiil

ifadelerinden hangilerine örnek yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. (I) Kalp kırmak, neredeyse her adımda gerçekleşiyor. (II) Bunun için çok üzgünüm. (III) İnsanlar fedakârlığı zihinlerinin kuytu köşelerinde kaybetmiş. (IV) "Bana ne!" sözünün unutulmasını öyle çok diliyorum ki. (V) Herkes herkesin derdini dert edinsin, ne olur yani?

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede fiilimsi vardır.
- B) II. cümlede ek fiil vardır.
- C) III. cümlelerin yüklemi yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiildir.
- D) IV. cümlede birleşik zamanlı fiil vardır.
- E) V. cümlede emir kipiyle çekimlenmiş fiil vardır.

9. (I) Yazmak kesinlikle insanın kendine olan güvenini artırıyor. (II) Zamanla insanın kalitesini ve dünya görüşünü de değiştirecektir. (III) Paylaştığı için öncelikle mutlu oluyor insan. (IV) Hislerinizi, anılarınızı, hayallerinizi bir başkasıyla paylaşınca kendinizle meseleniz halloluyor ve sonra kendinizi affediyorsunuz. (V) Örneğin ben bu yolla iyi insanlar tanıdığımı asla inkâr etmem.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) I. cümlelerin yüklemi gövdeden türemiş bir fiildir.
- B) II. cümlede basit fiille örnek gösterilebilir.
- C) III. cümlede yaklaşma fiili vardır.
- D) IV. cümledeki birleşik fiiller aynı yolla oluşturulmuştur.
- E) V. cümlede anlamca kaynaşmış birleşik fiil vardır.

10. "-r ... -mez" eki aşağıdakilerin hangisinde bağ-fiil **oluşturmamıştır?**

- A) Haklı olduğunu anlar anlamaz derinden bir oh çekti.
- B) Elimdeki kahveden bir yudum alır almaz konuya girdim.
- C) Sistemdeki arızayı giderir gidermez herkesi bilgilendireceğiz.
- D) Zihnindeki parçaları birleştirir birleştirmez bir çılgılık attı.
- E) Yan odadan gelen duyulur duyulmaz sese dikkat kesilmişti.

11. (I) Bir besteci olarak konuşmam gerekirse eser bestecisini aşar ve kendi kendine yaşar. (II) Belki de şöyle söylemem daha doğru: Eser kendi kendine yaşamaya başlayınca ölümsüz olur. (III) İlhamla buluştuğunuzda iradenizi bir kenara atmak zorundasınız. (IV) Müzik kendinde ısrar ederse eder, siz onun emrine boyun eğersiniz. (V) Ancak bittiği zaman profesyonel bir denetim uygulayabilirsiniz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde ortaç vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir isim tamlamasında tamlayan unsur isim-fiildir?**

- A) Ürkekliğinin ardında kim bilir ne var?
- B) Görüş farklılıklarını dikkate alacağız.
- C) Elbet kaçışının bir bedeli olacaktır.
- D) Davranışlarımın etkisini sonunda gördüm.
- E) Kimileri değişimin gerekliliğine inanmıyor.

13. Adam çevresine bakıp tereddüt gösterdiğinde

I II

"Aç kapıyı!" diyerek bağırdım. Kapiya yönelince de

III IV

orada korkusuzca bekleyen adamlarıma
V

seslendim.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi bağ-fiil **değildir?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Bir fiilin istek kipinde çekimi "-e (-a)" ekiyle ve kişilere bağlı olarak yapılır.

İstek kipinin örnek bir çekimi aşağıdaki gibidir:

Kişi	Olumlu Çekim	Olumsuz Çekim
ben	bil-e-y-im	bil-me-y-e-y-im
sen	bil-e-sin	bil-me-y-e-sin
o	bil-e	bil-me-y-e
biz	bil-e-lim	bil-me-y-e-lim
siz	bil-e-siniz	bil-me-y-e-siniz
onlar	bil-e-ler	bil-me-y-e-ler

Buna göre, altı çizili çekimli fiillerden istek kipiyle çekimlenmiş olan, "**kırıl-a-lım**" sözcüğüdür.

Diğer çekimli fiillerin kip ve kişi özellikleri şöyledir:
kullan-sın > "kullan-" fiili / emir kipi / III. tekil kişi (o)

bürün-ür-se-k > "bürün-" fiili / geniş zaman kipinin şart çekimi (İki kip eki almıştır.) / I. çoğul kişi (biz)

açabil-ir-iz > "açabil-" fiili / geniş zaman kipi / I. çoğul kişi (biz)

söndür-me-y-in > "söndür-" fiili / emir kipinin olumsuz / II. çoğul kişi (siz)

CEVAP: A

2. Fiilimsi cümlede fiille benzeyen ancak çekimli fiil olarak değil; isim, sıfat ya da zarf göreviyle kullanılan sözcüklerdir.

Üç çeşit fiilimsi ve bu fiilimsilerin özel ekleri vardır:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -ış (-ış, -üş, -uş)
Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mı, -muş, -mü)
Zarf-fiil (bağ-fiil / ulaç): -ken, -alı (-eli), -ıp (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

Sorunun öncülündeki cümlede iki tane fiilimsi vardır:

düş-er-ken (zarf-fiil)

çöz-e-me-dik-i (sıfat-fiil)

Soruya göre seçeneklerde bu iki fiilimsiden farklı türde bir fiilimsi yani **isim-fiil** bulunacaktır.

A'da "**ara-y-acağ-ın**", B'de "**bak-an-lar**", D'de "**terk edilmiş** (evler)" sıfat-fiil; C'de "**geçir-erek**" zarf-fiildir.

İsim-fiil E seçeneğinde vardır: " **çıkar-ma-y-a**"

CEVAP: E

3. Parçada birleşik zamanlı fiil yoktur.

Birleşik zamanlı (çekimli) fiil, bir fiilin iki kip eki almasıyla oluşan çekimli fiildir: at-ıyor-muş-sun, sıkış-acak-sa-nız ...

Parçada yer alan çekimli fiillerin hepsi bir kip ekiyle çekimlenmiştir, bu yüzden basit çekimli (zamanlı) fiildir:

"geçir-di-m", "seyret-ti-m", "beğen-di-m", "duy-du-m", "gel-di", "sırt-ıver-di-m" fiilleri görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiştir. "**ver-e-y-im**" istek kipiyle çekimlenmiş bir fiildir.

Diğer seçeneklerde verilenleri inceleyelim:

A) **Tezlik fiili**, kuralı birleşik fiillerden biridir. Bir fiile "-ıver-" kalıbının getirilmesiyle oluşur: düş-üver-, uyuyuver-...

Parçadaki "**sırt-ıver-di-m**" tezlik fiilidir.

C) **Yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil**, birleşik fiillerden bir çeşittir. Bir isme "et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-..." gibi yardımcı eylemlerden birinin gelmesiyle oluşur:

dert et-, şükret-, memnun ol-, sabreyle-...

Parçadaki "seyrettim" fiili bu şekilde oluşmuştur: seyir + et- > seyret-

D) **Türemiş fiil**, yapım eki alarak oluşmuş fiildir. (Yapım eki bir sözcüğe eklenerek yeni bir sözcük türeten eklerdir.)

Parçadaki "**geçir-**" fiili yapıca türemiştir. "geç-" fiiline, fiilden fiil yapım eki olan "-ır"ın gelmesiyle oluşmuştur: geç-ir-

E) **İstek kipi**, fiil çekiminde kullanılan "-e / -a" ekidir. Parçada "**ver-e-y-im**" istek kipinde I. tekil kişiye bağlı olarak çekimlenmiş bir fiildir.

CEVAP: B

4.

HATIRLAYALIM:

Ek fiil (ek eylem) isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ve basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştüren "-imek" fiilidir.

1. Ek fiilin isimleri ve isim soylu sözcükleri cümlede, yüklem yapması:

Aklım **başımdaydı**.

Sen hep **anlayışlısın**.

Görevi güvenliği **sağlamaktı**. (Fiilimsiler de ek fiil olarak yüklem olur.)

2. Ek fiilin, basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştürmesi:

Anlatmaya **başla-y-acak-tı** yine.

Hatırla-r-sa-m söylerim.

Tepeden **bak-ıyor-muş-uz**.

Buna göre

- I. "Seninki göz yanılmasıydı." cümlesinde altı çizili sözcük yüklem görevi üstlenmiş bir fiilimsi olduğuna göre ek fiil almıştır.
- II. "... ama bu doğru değildir." cümlesinde altı çizili bölüm yüklem görevinde kullanılan isim soylu bir sözdür. Ek fiil almıştır. (Ek fiilin olumsuzu "değil" sözcüğüyle yapılır.)
- IV. "Yok muydu bir işin?" cümlesinde altı çizili bölüm, yüklem görevinde kullanılan isim soylu bir söz olduğu için ek fiil almıştır.
- V. "**gerek-ir-se**" sözcüğü iki kip eki almış yani birleşik zamanlı (çekimli) bir çekimli fiildir. Ek fiilin görevlerinden biri, çekimli fiile ikinci kip eki olarak gelip birleşik zamanlı (çekimli) fiil oluşturmak olduğuna göre bu sözcükte de ek fiil vardır.

Ancak "**temizle-r-im**" sözcüğünde **ek fiil yoktur**. Sözcük basit zamanlı (çekimli) bir fiildir.

CEVAP: C

5. Parçada türemiş eylem yoktur.

Türemiş eylem, yapım eki alarak oluşmuş eylemdir. (Yapım eki bir sözcüğe eklenerek yeni bir sözcük türeten eklerdir.)

Parçadaki "alet et-" eylemi yapıca birleşik , "it-" eylemi yapıca basittir çünkü yapım eki almamıştır. Cümlede başka eylem yoktur.

Parçayı diğer seçeneklere göre inceleyelim:

A) Ek eylemin görevlerinden biri isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlamaktır. O hâlde yüklem görevindeki bir isimde ismi yüklem yapan ek eylem vardır. "Gönüllü bir **göçtür** bu." cümlesinin yüklemi olan "göçtür" sözcüğü bu bakımdan ek eylem almıştır.

B) Birleşik zamanlı (çekimli) eylem, bir eylemin iki kip eki almasıyla oluşur: tanı-mış-tı-nız, görün-meli-y-di-m...

Parçadaki "**et-mez-se-n**" sözcüğünde geniş zamanın olumsuzuyla (-mez) dilek-şart kipi vardır. (**Geniş zamanın şartı**)

C) **Yardımcı eylemle oluşmuş birleşik eylem** bir isme "et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-..." gibi yardımcı eylemlerden birinin gelmesiyle oluşur: menet-, reddolun-, teşekkür et-...

Parçadaki "**alet et-**" eylemi buna örnektir.

D) Bir eylemin geniş zamanda çekimi "-r" kip ekiyle gerçekleşir:

ben	yen-er-im
sen	yen-er-sin
o	yen-er
biz	yen-er-iz
siz	yen-er-siniz
onlar	yen-er-ler

Parçadaki "**it-er**" sözcüğü geniş zaman kipinde III. tekil kişiye bağlı olarak çekimlenmiştir.

CEVAP: E

6. "Yâr gelende toz olmasın" dizesinde "gelende" sözcüğü "geldiğinde" demektir. Eylemi zaman bakımından tamamlayan bir zarf-fiildir. III. cümledeki "sürüklen-ince" sözcüğü de zarf-fiildir.

I. cümledeki "**ol-ma-n**", II. cümledeki "**ed-iş-i-n-de**" sözcükleri **isim-fiil**; IV. cümledeki "**çiz-dik-imiz**", V. cümledeki "**uydurul-muş**" sözcükleri sıfat-fiildir.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

Kurallı birleşik fiil, bir fiile **yeterlik (-ebil-), tezlik (-iver-), yaklaşma (-eyaz-), sürerlik (-egel-, -ekal-, -edur-)** fiillerinin gelmesiyle oluşan fiillerdir:

Yeterlik fiili: anlayabil-, susabil-...

Tezlik fiili: inaniver-, patlayiver-...

Yaklaşma fiili: anlayayaz-, düşeyaz-...

Sürerlik fiili: süregel-, uyuyakal-, bakadur-...

Buna göre parçada kurallı birleşik fiillerden herhangi birine örnek gösterilemez.

Parçayı diğer seçeneklere göre inceleyelim:

- I. **"bekle-me-y-in"** emir kipinde II. çoğul kişiye (siz) göre çekimlenmiş bir fiildir.
- II. **Birleşik zamanlı (çekimli) fiil**, iki kip ekiyle çekimlenmiş fiildir. **"yoğunlaştır-maz-sa-nız"** fiili birleşik zamanlıdır. Geniş zamanın olumsuzunun şartıyla çekimlenmiştir.
- III. **İsim-fiil**, "-me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)" ekleri alan fiillimsilerdir. Parçadaki **"yap-mak"** ve **"gelmesini"** sözcükleri isim-fiildir.
- IV. Ek fiilin görevlerinden biri isimlerin ve isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlamaktır. O hâlde yüklem görevindeki bir isimde ismi yüklem yapan ek fiil vardır. "Bu, zorlu bir **süreçtir**." cümlesinin yüklemi ek fiilin bu görevine örnektir: "süreçtir"

CEVAP: E

8.

- I. **Fiillimsi**, cümlede fiile benzeyen ancak çekimli fiil olarak değil; aldıkları özel eklerle isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılan sözcüklerdir. I. cümlede **"kır-mak"** sözcüğü **isim-fiildir**.
- II. **Ek fiil (ek eylem)** isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ve basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştüren "-imek" fiilidir: Etraf bomboştı. / Sessizlik korkut-uyor-du.

"Bunun için çok üzgünüm." cümlesinin yüklemi (üzgünüm) isim soylu bir sözcük olduğu için yüklem olurken ek fiili almıştır.

- III. **Yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiil** bir isme "et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-..." gibi yardımcı eylemlerden birinin gelmesiyle oluşur: zannet-, terk olun-, teklif et-, terfi ol-... III. cümledeki yüklemi **"kaybetmiş"** fiildir ve bu yolla oluşturulmuştur.

- V. **"dert edinsin"** fiili "dert edin-" fiilinin emir kipiyle III. tekil kişide (o) çekimlenmiş hâlidir.

Ancak IV. cümlede yer alan tek çekimli fiil **"diliyor-um"** basit zamanlı bir fiildir yani bir kip ekiyle çekimlenmiştir. Bu cümlede birleşik zamanlı (çekimli) yani iki kip eki almış bir fiil yoktur.

CEVAP: D

9.

Soruda parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak seçeneklerdeki **doğru bilgi** istenmektedir.

- I. Gövde, yapım eki olarak oluşmuş sözcüktür. **Bir sözcüğün gövdeden türemesi**, yapım eki almış bir sözcüğe başka bir yapım eki getirilmesi ve yeni bir sözcük oluşturulmasıdır. Yani gövdeden türemiş bir sözcükte en az iki yapım eki vardır. I. cümledeki yüklemi **"artırıyor"** sözcüğü bir çekimli fiildir. Ancak sözcükte "art-" fiiline gelen "-ır" ekinden başka yapım eki yoktur. Yani fiil gövde hâlinde ancak gövdeden türememiştir. A seçeneğindeki bilgi yanlıştır.

- II. **Basit fiil**, herhangi bir yapım eki almamış fiildir. Çekimli fiile gelen kip, kişi ve ek eylem ekleri çekim ekidir; fiilin yapısını değiştirmez.

Olumsuzluk eki (-me / -ma) fiilden fiil yapım eki kabul edilmektedir. II. cümlede **"değiştir-"** fiili vardır. Fiil "değiştir-" fiiline fiilden fiil yapan "-tir" ekinin eklenmesiyle oluştuğu için yapıca türemiştir. B seçeneğindeki bilgi yanlıştır.

- III. **Yaklaşma fiili** kurallı birleşik fiillerden biridir. Bir fiile "-yaz-" kalıbının gelmesiyle oluşur ve eylemin gerçekleşmediğini ancak gerçekleşmeye çok yaklaştığını ifade eder: öleyaz-, bayılayaz-...

III. cümlede yaklaşma fiili yoktur. Cümledeki birleşik fiil, "mutlu ol-"tır. O da bir isimle bir yardımcı fiilin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. C seçeneğindeki bilgi yanlıştır.

- IV. **Birleşik fiil**, cümledeki eylemin ifade edilebilmesi için bir araya gelip anlam bütünlüğü oluşturan sözcüklerin oluşturduğu fiillerdir. Bu fiillerin oluşum yöntemleri genel olarak üç başlıkta incelenir:

- Yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller
- Kurallı birleşik fiiller
- Anlamca kaynaşmış / deyimleşmiş birleşik fiiller

IV. cümlede **"halloluyor"** ve **"affediyorsunuz"** sözcükleri birleşik fiildir. Her ikisi de bir isimle bir yardımcı fiilin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. **D'deki bilgi doğrudur.**

- V. Anlamca kaynaşmış birleşik fiil, en az iki sözcüğün çoğunlukla bir mecazlı söyleyişle bir araya geldiği birleşik fiillerdir. (Kurallı birleşik fiiller ve yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiillerdeki oluşumun dışındadır.) V. cümledeki birleşik fiil **(inkâr et-)** anlamca kaynaşmış birleşik fiil değildir, yardımcı fiille oluşmuştur. E seçeneğindeki bilgi de yanlıştır.

CEVAP: D

10.

NASIL ÇÖZELİM?

"-r ... -mez" eki, bağ-fiil (zarf-fiil) ekleri arasında yer alır ve yüklemi zaman bakımından tamamlayan bağ-fiiller oluşturabilir:

Görür görmez tanıdım.

Kapı **açılır açılmaz** koşturaya başladık.

Ancak bu eki alarak ikileme oluşturan sözcükler cümlede her zaman bağ-fiil olmayabilir.

Soruda bu farkın bulunması istenmektedir.

A, B, C ve D'deki cümlelerde "-r ... -mez" ekini alan sözler yüklem anlamını tamamlayan birer bağ-fiildir:

A'da "**anlar anlamaz**" oh çekmek

B'de bir yudum "**alır almaz**" konuya girmek

C'de "**giderir gidermez**" bilgilendirmek

D'de parçaları "**birleştirir birleştirmez**" çılgılık atmak

Ancak E'de "-r ... -mez" eki, "**duyulur duyulmaz ses**" şeklinde bir sıfat tamlaması kurmuştur.

CEVAP: E

Soruda isim-fiilin bir isim tamlamasında tamlayan unsur olması istenmektedir.

İsim tamlaması en az iki ismin tamlayan ve tamlanan ekleri yardımıyla oluşturdukları söz gruplarıdır:

parfümün ismi

ceviz kabuğu

ürünün ambalaj kalitesi...

Buna göre, seçeneklerdeki isim tamlamaları bulunup tamlayan unsurlar incelenmelidir.

A) ürkekliğinin ardı

B) görüş farklılıkları

C) kaçışının bedeli

D) davranışlarının etkisi

E) değişimin gerekliliği

A, B, D ve E'de tamlayan unsurlar olan "ürkeklik", "görüş", "davranış", "değişim" sözcükleri kalıcı isimdir. C'de "**kaçış**" sözcüğü isim-fiildir.

CEVAP: C

11.

HATIRLAYALIM:

- **Ortaç, sıfat-fiildir.**
- Fiile benzer ancak cümlede "**-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müştü)**" eklerinden birini alarak çoğunlukla sıfat görevi üstlenir.

Parçanın V. cümlesinde "**bit-tiğ-i**" sözcüğü ortaç yani sıfat-fiildir: "bittiği zaman"

I. cümlede "**ol-arak**" sözcüğü zarf-fiil, "**konusma-m**" sözcüğü isim-fiil, "gerek-ir-se", "aş-ar" ve "yaş-ar" sözcükleri çekimli fiildir.

II. cümlede "**söyle-me-m**", "**yaşa-ma-y-a**" sözcükleri isim-fiil; "**başla-y-inca**" sözcüğü zarf-fiil; "ol-ur" sözcüğü çekimli fiildir.

III. cümlede "**buluş-tuğunuzda**" zarf-fiil, "**at-mak**" isim-fiildir.

IV. cümlede fiilimsi yoktur. "**ısrar ed-er-se**", "**ed-er**", "**eğ-er-siniz**" çekimli fiildir.

CEVAP: E

13.

HATIRLAYALIM:

- **Bağ-fiilin** diğer adı zarf-fiildir.
- Fiile benzeyen ancak "-ken, -alı (-eli), -ip (-ip, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)" eklerinden birini alarak cümlede zarf görevinde kullanılan fiilimsilerdir.

"bakıp", "gösterdiğinde", "diyerek", "yönelince" sözcükleri hem aldıkları ekler hem de cümlede zarf olarak kullanılmaları bakımından bağ-fiildir.

Ancak "**korkusuzca**" sözcüğü "kork-" fiilinden türeyen "korku" isminin yapım ekleri almasıyla oluşmuştur. Cümlede yine zarf görevindedir ancak fiilimsi değildir.

CEVAP: E

12.

HATIRLAYALIM:

İsim-fiil, "**-me (-ma), -mek (-mak), -ış (-ış, -üş, -uş)**" eklerini alarak cümlede çoğunlukla isim görevinde kullanılan fiilimsilerdir.

1. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler aynı türdedir?

- A) Koşar adım gidersek belki yetişebiliriz.
Gün aydınlanınca koşar yorulana kadar.
- B) Otoparka giriş biraz sıkıntıya sebep oldu.
AVM'de ön giriş oyun alanına çevrilmiş.
- C) İstatistikler açıklanacak birkaç gün sonra.
Maalesef açıklanacak listede adınız yok.
- D) Soğumuş biraz, çorbayı şimdi içebilirsiniz.
Ekmeği soğumuş süte doğrayarak yedim.
- E) Azar azar unutma beklenen bir süreçti.
Unutma sancılı bir dönemdir, derler.

2. Şimdi anlamaz onlar dünya dedikleri bu koridordan

I

II

duvarlara temas etmeden sessizce geçip gidenleri.

III

IV

V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangisi çekimli fiildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Biri park insanıdır ve geri dönmek için ayrılmıştır evden. Diğeri bahçe insanıdır. Saklı olanı bulursa geri dönmek için gövdesinde yanık izlerinden bir harita taşır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Türemiş fiil
B) Zarf - fiil
C) Birleşik zamanlı fiil
D) İsmi yüklem yapan ek fiil
E) Ortaç

4. Aşağıdakilerden hangisinde ayraç () içindeki fiilimsi türüne örnek yoktur?

- A) Delilik, sadece geçilecek bir duraktır onun için. (Ortaç)
- B) Kendi sayıklamalarından başka bir şey duymuyor. (İsim-fiil)
- C) Duvardaki fotoğraftan ister istemez rahatsız oldun. (Bağ-fiil)
- D) Vicdanın sesine kulak vermeden iyi insan olamazsınız. (İsim-fiil)
- E) Bilincini kaybedeli uzun zaman olmamıştı. (Bağ-fiil)

5. Bazı insan denemediği hiçbir şeyi bilgiye dönüştürmez. Bazısı ise bilgiye dönüşmeyen hiçbir şeyi tecrübe etmez, belki de bunu beceremez. Onun hatasızlığı, hayatsızlığıdır aynı zamanda.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ek eylem, ismi yüklem yapmıştır.
B) Yeterlik eylemi vardır.
C) Haber kipiyle çekimlenmiş eyleme örnek gösterilebilir.
D) Birleşik zamanlı eyleme yer verilmiştir.
E) Yardımcı eylemle oluşmuş birleşik eylem kullanılmıştır.

6. Kalkalım mı, dedim. Ayaklandık, yolu uzatıp yürüsek mi, dedin. Ama tir tir titriyordun. Kıyamadım ki, ceketin de bendeydi zaten.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisiyle çekimlenmiş bir fiil yoktur?

- A) Şimdiki zamanın hikâyesi
B) İstek kipi
C) Dilek - şart kipi
D) Duyulan geçmiş zaman kipi
E) Görülen geçmiş zaman kipi

7. Terapi eğitimlerinde çok tekrarlanan bir esas vardır:

I

"İnsanlar ne söylediğinizi unutabilir ama ne his

II

III

settirdiğinizi unutmaz." O yüzden kalp hafızası

IV

beyin hafızasından çok daha güçlü ve belirleyicidir.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) I. sözcük adlaşmış ortaçtır.
B) II. sözcük zarf-fiildir.
C) III. sözcük yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiildir.
D) IV. sözcük haber kiplerinden biriyle çekimlenmiş fiildir.
E) V. sözcük ek eylem olarak yüklem olmuş bir fiilimsidir.

8 - 9. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) Attilâ İlhan'ın sadece şair olduğunu sanıyordum ben o zamanlar. (II) Hiç romanını okumamıştım daha. (III) Gençliğimin çoğu yurt dışında geçmişti ve ben şiirleriyle tanıştım onu hep. (IV) Okuyup ezberlersek kendimizle gurur duyduğumuz çok çarpıcı şiirleri vardı. (V) "Attilâ İlhan şiiri" diye bir olgu vardı Türkiye'de ve ben de bunun farkındaydım.

8. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede sıfat-fiile yer verilmiştir.
- B) II. cümlede yüklemi birleşik fiildir.
- C) III. cümledeki çekimli fiiller basit yapıdır.
- D) IV. cümlede farklı türde fiilimsiler kullanılmıştır.
- E) V. cümlede ek eylemin geçmiş zaman çekimi vardır.

9. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde birleşik çekimli eylem yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. İlginçtir ki sanal dünyadaki yeni oluşumları çok da yadırgamadan kabul ediyor ve ortaya çıkışlarından kısa bir zaman sonra sanki hep mevcutlarmış zannına kapılıyor.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Birleşik fiil B) Bağ-fiil
- C) Türemiş fiil D) Ek fiil
- E) Sıfat-fiil

11. (I) Sistemin amacı "ardışık izleme"yi kolaylaştırmakmış. (II) Bunun için her bölüm sonunda yeni bölümün otomatik başlatılabilmesi özelliği getirilmiş. (III) Böylelikle yeni bölüm için herhangi bir eylemde bulunmanız gerekmiyor. (IV) Ardışık izlemenin ardından da "tavsiyeler" sunuluyor. (V) Dolayısıyla dizi bittiğinde yeni bir içerik arayışından da kurtulunuz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde "eylemsinin yüklem olarak kullanılması" durumuna örnek vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıdakilerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) "Ortak noktada buluşabileceğimiz konusunda iyimserim ben." cümlesinde ek eylemin geniş zaman çekimine yer verilmiştir.
- B) "Zamanla kendinize onların gözüyle bakmaya başlıyorsunuz." cümlesinin yüklemine anlam kayması vardır.
- C) "Bana kalırsa biraz dinlenmek için telefonunu sessize almıştır." cümlesinde bildirme eki cümleye kesinlik anlamı katmıştır.
- D) "Önce kendinizi ikna ediniz ki biz de ikna olalım." cümlesinde emir kipiyle çekimlenmiş fiil vardır.
- E) "Anlamsız davranışlarımıza mantıklı bir sebep bulup kendimizi kandırabiliyoruz." cümlesinde kurallı birleşik fiile yer verilmiştir.

13. Çağdaş edebiyata güvenim yoktur, demiyorum. Ama değerli vaktimi, zaman tarafından onaylanmamış eserleri okuyarak ziyan etmek istemem. Hayat yeterince kısa zaten.

Bu parçadaki bazı sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) "güvenim" sözcüğünde ek eylem vardır.
- B) "yoktur" sözcüğü çekimli eylemdir.
- C) "onaylanmamış" sözcüğü ortaçtır.
- D) "istemem" sözcüğü isim-fiildir.
- E) "yeterince" sözcüğü yüklem görevindedir.

14. (I) Hayatımız sosyal güvencelerle, sözleşmelerle çevrilmiş durumda. (II) Hiçbir şeyi akışına bırakmak istemiyoruz. (III) Hayatın anı biriktiren tümseklerinden, karanlık köşelerinden kaçınıyoruz. (IV) Dilin şiir biriktiren oyuklarını atlayarak geçiyoruz. (V) Oysa bu oyuklardır hayatı biriktiren.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede "çevrilmiş" sözcüğü çekimli fiildir.
- B) II. cümlede kılış fiili vardır.
- C) III. cümledeki çekimli fiil türemiş yapıdadır.
- D) IV. cümlede zarf-fiil vardır.
- E) V. cümlede ek eylem vardır.

1.

NASIL ÇÖZELİM?

Bir sözcüğün türü sorulduğunda sözcüğün **isim, fiil, fiilimsi** olup olmadığına ya da isim soylu sözcüklerin kendi aralarındaki çeşitlerine (**isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem**) bakılmalıdır.

Sorunun seçenekleri, incelemenin hangi açıdan gerçekleştirileceğinin ipucunu verecektir.

Buna göre seçeneklere bakıldığında cümlelerdeki altı çizili sözcüklerden bazıları fiilimsi bazıları çekimli fiil, bazıları da isimdir.

E seçeneğindeki ilk cümlede, beklenen bir süreç olan "unutma"dan söz edilmiştir. Sözcük fiile benzeyen ancak aldığı "-ma" ekiyle isim görevinde kullanılan bir **isim-fiildir**.

İkinci cümlede de aynı durum vardır. "**Unutma**" bu cümlede sancılı bir dönemin ismi olarak verilmiştir, **isim-fiildir**. Her iki sözcük de fiilimsi olarak kullanılmıştır.

Diğer seçenekleri de cümlelerin anlamlarını gözetererek inceleyelim:

- A) İlk cümlede "**koşar**" sözcüğü "**koşar adım**" şeklinde sıfat tamlaması oluşturan bir **sıfat-fiil** yani bir fiilimsidir. İkinci cümlede "... yorulana kadar **koşar**." ifadesinde ise "koş-" fiili geniş zaman kipinde III. tekil kişiye (o) göre çekimlenmiştir.
- B) "Otoparka **giriş**" ifadesinde "giriş" sözcüğü "gir-" fiilinin ismi olarak kullanılmıştır. Yani **isim-fiil** türünde bir fiilimsidir. "AVM'de ön **giriş**" ifadesindeki "giriş" sözcüğü "binaya girilen yer" anlamında bir **isimdir**.
- C) İlk cümle devriktir, kurallı hâle getirildiğinde "**açıklanacak**" sözcüğünün yüklem olduğu görülür: "... birkaç gün sonra **açıklanacak**." Yani çekimli fiildir. İkinci cümledeki "açıklanacak" sözcüğü ise "**açıklanacak liste**" şeklinde sıfat tamlaması oluşturan bir **fiilimsidir**.
- D) "**soğumuş**" sözcüğü ilk cümlede "Çorba biraz **soğumuş**." anlamında bir cümlede yüklem ve **çekimli fiildir**. İkinci cümlede ise "**soğumuş süt**" şeklinde bir **sıfat tamlaması** oluşturmuştur, sıfat-fiil türünde bir fiilimsidir.

CEVAP: E

2.

HATIRLAYALIM:

- **Çekimli fiil** bir fiilin **kip** ekleriyle ve **kişiye bağlı** olarak çekimlenmesidir..
- Yani çekimli fiilde haber kipleri ya da dilek kiplerinin "**ben / sen / o / biz / siz / onlar**" kişilerinden birine bağlı olarak belli bir kalıba girdiği görülür.

fiil + kip eki + kişi (şahıs) eki = çekimli fiil

- Çekimli fiiller yargı bildirir.

"**anla-maz**" sözcüğü "Şimdi onlar ... anlamaz." cümlesinin yüklemidir. Geniş zaman kipinin olumsuzunda III. tekil kişiye bağlı olarak çekimlenmiştir: **anla-r > anla-maz**

Ancak diğer sözcükler bir kip ve kişiye bağlı olarak çekimlenmedikleri gibi yüklem de değildir:

- II. **de-dik-leri** > "-dik" sıfat-fiil ekini alan bir fiilimsidir. Cümlede sıfat görevindedir: **dünya dedikleri koridor**
- III. **et-meden** > Cümlede durum zarfı görevinde kullanılmış bir zarf-fiildir.
- IV. **geç-ip** > Zarf-fiildir.
- V. **gid-en-ler-i** > "-en" sıfat-fiil ekini almış bir sıfat-fiildir.

CEVAP: A

3. A) Türemiş fiil, yapım eki alan fiildir. (Yapım eki bir sözcüğe eklenerek yeni bir sözcük türeten eklerdir.)

Parçadaki "**ayrılmıştır**" sözcüğü "ayır-" fiiline fiilden fiil yapan "-ıl" ekinin getirilmesiyle oluştuğu için yapıcı türemiş bir fiildir.

- B) **Zarf-fiil**, fiile gelen belli eklerle cümlede zarf görevinde kullanılan bir fiilimsi türüdür.

Zarf-fiiller şu eklerle yapılır:

"-ken, -alı (-eli), -ip (-ip, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)"

Parçada zarf-fiil yoktur.

- C) **Birleşik zamanlı (çekimli) fiil**, bir fiilin iki kip eki almasıyla oluşan çekimli fiildir:

gel-se-yi-di-m, dinlen-iyor-muş-sunuz...

Parçadaki "**bul-ur-sa**" sözcüğü geniş zamanın şartıyla çekimlenmiş bir birleşik zamanlı fiildir.

UYARI:

Bildirme eki olarak isimlendirilen "-tır" eki birleşik zamanlı fiil oluşturmadığı için "ayrılmıştır" sözcüğü birleşik zamanlı fiil olarak kabul edilmez.

- D) **Ek fiilin** iki görevinden biri isimleri ve isim soylu sözcükleri yüklem yapmaktır. Bu durumda bir cümlenin yüklemi eğer isim soylu bir sözcükse ismi yüklem yapan ek fiili almıştır.

Buna göre "Biri park insanıdır." ve "Diğeri bahçe insanıdır." cümlelerinin yüklemlerinde ismi yüklem yapan ek fiil vardır.

- E) **Ortaç**, sıfat-fiil olarak da isimlendirilen bir fiilimsi çeşididir. Fiillere getirilen belli eklerle yapılır:

-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -dük, -duk), -ecek (-acak), -miş (-mı, -müş, -muş)

Parçadaki "**ol-an-ı**" sözcüğü ortaçtır.

CEVAP: B

4. Fiile benzeyen ancak cümlede çekimli fiil olarak değil; isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılan sözcüklere **fiilimsi** denir.

Üç çeşit fiilimsi vardır ve bunlar belirli ekler alır:

İsim-fiil (ad-eylem): -me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)

Sıfat-fiil (ortaç): -an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -dük, -duk), -ecek (-acak), -miş (-mı, -müş, -muş)

Zarf-fiil (bağ-fiil /ulaç): -ken, -alı (-eli), -ip (-ip, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

Buna göre seçenekleri inceleyelim:

- A) "**geçil-ecek**" sözcüğü "-ecek" ekini alarak cümlede "durak" isminin sıfatı olmuş bir sıfat-fiildir. Sıfat-fiilin diğer adı ortaçtır.
- B) "**sayıkla-ma-lar-ı-n-dan**" sözcüğü "-ma" ekini alarak cümlede isim gibi kullanılmış bir isim-fiildir.
- C) "**iste-r iste-mez**" söz grubu "-r ... -mez" ekini alarak cümlede zarf görevinde kullanılmış bir zarf-fiildir. Zarf-fiilin diğer adı bağ-fiildir.
- E) "**kaybed-eli**" sözcüğü de "-eli" ekini alarak cümlede zarf görevinde kullanılmış bir bağ-fiildir.

A, B, C ve E seçeneklerinde araç içindeki fiilimsilere örnek vardır. Ancak D'deki "**ver-meden**" sözcüğü "**-meden**" ekini alarak cümlede zarf görevinde kullanılmış bir **zarf-fiildir, isim-fiil değildir**.

CEVAP: D

5. A) Ek eylemin görevlerinden biri isimleri ve isim soylu sözcükleri yüklem yapmaktır. Bu durumda bir cümlemin yüklemi eğer isim soylu bir sözcükse ek eylem almıştır.

"Onun hatasızlığı, hayatsızlığıdır." cümlesinin yüklemi olan "hayatsızlığıdır" sözcüğü isim olduğuna göre ek eylemi almıştır.

- B) Yeterlik eylemi bir fiile "-ebil-" eyleminin getirilmesiyle oluşur:

gör + eabil- / kal + -abil-

Yeterlik eyleminin olumsuzunda "-ebil-" kalıbındaki "-bil-" bölümü düşüp "-e" tek başına kalabilir. "-e/-a", olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır:

gör-ebil-iyor-um > gör-e-mi-yor-um

kal-abil-ecek-sin > kal-a-ma-y-acak-sın

Buna göre parçadaki "beceremez" sözcüğü yeterlik eylemidir: becer-ebil-ir > becer-e-mez

- C) **Haber kipi**, fiil çekiminde kullanılan ve zaman anlamı taşıyan kalıplardır: görülen geçmiş zaman kipi, geniş zaman kipi... Parçadaki "dönüştürmez", "tecrübe etmez", "beceremez" fiilleri geniş zaman kipiyle çekimlendiği için haber kipi çekimine örnektir.

(dönüştür-ür > dönüştür-mez...)

- D) **Birleşik zamanlı eylem** iki kip ekiyle çekimlenmiş eylemdir: etkile-y-ecek-ti-k...

Parçada birleşik zamanlı eylem yoktur. Çekimli fiiller tek kip eki almıştır.

- E) **Yardımcı eylemle oluşmuş birleşik eylem** bir isme "et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur..." gibi yardımcı eylemlerden birinin gelmesiyle oluşur. Parçadaki "tecrübe et-" fiili buna örnektir.

CEVAP: D

6. Soruda fiil çekiminde kullanılan kipler incelenecektir:

- A) **Şimdiki zamanın hikâyesi** birleşik zamanlı bir çekimdir. "fiil + -yor + -di" kalıbıyla yapılır. Parçadaki "titriyordun" fiili buna örnektir: titre-yor-du-n
- B) **İstek kipi** fiile gelen "-e (-a)" ekiyle çekimlenir. "kalk-a-lım" fiili istek kipindedir.
- C) **Dilek-şart kipi** "-se (-sa)" ile çekimlenir. "yürü-se-k" fiili dilek-şart kipiyle çekimlenmiştir.
- D) Duyulan (öğrenilen) geçmiş zaman kipi "-miş (-mış, -müş, -muş)" ekiyle çekimlenir. Parçada bu çekime örnek yoktur.
- E) **Görülen geçmiş zaman kipinin** eki "-di (-dı, -dü, -du)" şeklindedir. Parçadaki "de-di-m", "ayaklan-dı-k", "kıyama-dı-m" fiilleri bu çekime örnektir.

CEVAP: D

7. Soruda parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak doğru verilen bilgi istenmektedir.

- I. **Ortaç**, sıfat-fiildir. Bir sıfat-fiilin adlaşması, nitelediği ismin düşmesi demektir. "tekrarlan-an" sözcüğü aldığı "-an" ekiyle sıfat-fiildir ancak **adlaşmamıştır** çünkü nitelediği "esas" ismi cümlede vardır. A'daki bilgi yanlıştır.
- II. **"söyle-diğ-iniz-i"** sözcüğü "-dik" eki almış bir sıfat-fiildir. Zarf-fiil değildir. B'deki bilgi yanlıştır.
- III. **"unut-abil-ir"** sözcüğü "unut-" fiiline "-abil-" kalıbının gelmesiyle oluşmuştur. Kurallı birleşik fiiller arasında yer alan **yeterlik fiildir**. Yardımcı fiille oluşan birleşik fiiller bir isme "et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur..." gibi yardımcı fiillerden birinin gelmesiyle oluşur. C'deki bilgi yanlıştır.
- IV. **"unut-maz"** fiili geniş zaman kipinde III. tekil kişiye (o) göre çekimlenmiş "unut-ur" fiilinin olumsuzudur. Yani haber kipiyle çekimlenmiştir. D'deki bilgi doğrudur.
- V. **"belirleyici-dir"** sözcüğü cümlemin yüklemi olan bir isimdir. İsimlerin yüklem olması ek fiil almasıyla mümkün olduğuna göre bu sözcükte ek fiil vardır. Ancak sözcük fiilimsi olmadığı için E'deki bilgi yanlıştır.

CEVAP: D

8. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklerdeki bilgilere göre inceleyelim:
- cümledeki **"olduğunu"** sözcüğü "-duk" sıfat-fiil ekiyle oluşmuş bir fiilimsidir. Yani sıfat-fiildir.
 - Birleşik fiil**, cümledeki eylemin ifade edilebilmesi için bir araya gelip anlam bütünlüğü oluşturan sözcüklerin oluşturduğu fiillerdir. II. cümledeki yüklemi **"okumamıştım"** sözcüğüdür. "oku-" fiili tek başına yüklemdir, birleşik değildir. Fiilde iki kip eki olduğu için (oku-mamış-tı-m) fiili birleşik zamanlıdır. B'deki bilgi yanlıştır.
 - cümlede iki tane çekimli fiil vardır: **geçmişti**, **tanımıştım**. Her iki fiil de (geç-, tanı-) herhangi bir yapım eki almadığı için yapıca basit fiildir. C'deki bilgi doğrudur.
 - cümledeki **"oku-y-up"** sözcüğü zarf-fiil, **"duy-duğ-umuz"** sözcüğü sıfat-fiildir. Yani cümlede farklı türde fiilimsiler olduğu bilgisi doğrudur.
 - cümlede **"vardı"** ve **"farkındaydım"** şeklinde iki yüklem vardır. Her iki yüklem de isim soylu bir sözcüğün "-dı" eki almasıyla oluşmuştur. Bir isim cümlede yüklem olurken ek fiil aldığına göre yüklemlerde ek fiil vardır ve "-dı" eki ek fiilin geçmiş zaman çekimidir.

CEVAP: B

9.

HATIRLAYALIM:

Birleşik çekimli (zamanlı) eylem bir fiilin iki kip alarak çekimlenmesidir:

Fiil Kök / Gövde + Kip Eki + Ek - Fiil

koştur-sa-y-dı-nız, dene-y-ecek-miş...

I'de **"sanıyordum"**, II'de **"okumamıştım"**, III'te **"geçmişti"** ve **"tanımıştım"**, IV'te **"ezberlersek"** birleşik çekimli (zamanlı) eylemlerdir.

san-ıyor-du-m (Şimdiki zamanın hikâyesi)

oku-ma-mış-tı-m (Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi)

geç-miş-ti (Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi)

tanı-mış-tı-m (Öğrenilen geçmiş zamanın hikâyesi)

ezberle-r-se-k (Geniş zamanın şartı)

Ancak V. cümlede birleşik çekimli (zamanlı) eylem yoktur. Cümlede çekimli fiil de yoktur. "vardı" ve "farkındaydım" yüklemleri ek eylem olarak yüklem olmuş isimlerdir.

CEVAP: E

10. Parçayı seçeneklerde verilenler açısından inceleyelim:

- Parçadaki **"kabul ediyor"** sözcüğü birleşik fiildir. Cümledeki eylemi ifade etmek için "kabul" ismi ile "et-" yardımcı eylemi bir araya gelmiş, yardımcı fiille kurulmuş birleşik fiil oluşturmuştur.
- Parçadaki **"yadırgamadan"** sözcüğü "yadır-ga-" fiiline "-madan" bağ-fiil (zarf-fiil) eki gelmesiyle oluşmuş bir fiilimsidir.
- Türemiş fiil**, yapım eki almış fiildir. Parçadaki **"kapılıyoruz"** sözcüğü "kapıl-" fiilinin çekimlenmiş hâlidir. "kapıl-", "kap-" fiiline fiilden fiil yapan "-ıl" ekinin gelmesiyle oluşmuştur, türemiş yapıdadır.
- Parçadaki **"ilginçtir"** ve **"mevcutlarmış"** sözcükleri tek başlarına yüklem olma özelliğine sahip sözcüklerdir. İsim soylu sözcükler ek fiil olarak yüklem özelliği kazandığı için iki sözcükte de ismi yüklem yapan ek fiil vardır.
- Sıfat-fiil**, "-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş" eklerini alan fiilimsi çeşididir. Parçada sıfat-fiil yoktur.

Parçada **"yadırgamadan"** sözcüğü zarf-fiil, **"çıkışlarından"** sözcüğü isim-fiildir.

CEVAP: E

11. HATIRLAYALIM:

- Eylemsi, eyleme benzeyen ancak cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılan sözcüklerdir.
- Eylemsi, isim soylu bir sözcük gibi görev aldığı için yüklem olurken isimler gibi ek eylem alır.

I. cümlede yüklemi olan "**kolaylaştırmak-mış**" sözcüğü "kolaylaştır-" fiiline "**-mak**" eki getirilerek oluşturulmuş bir isim-fiildir. O hâlde yüklem olmak için ek eylem almıştır.

II. cümlede "**getirilmiş**", III. cümlede "**gerekmiyor**", IV. cümlede "**sunuluyor**", V. cümlede "**kurtuldunuz**" yüklemeleri çekimli fiildir:

getiril-miş > "getiril-" fiili öğrenilen geçmiş zaman kipinde III. tekil kişiye (o) bağlı çekimlenmiştir.

gerek-mi-yor / sunul-uyor > "gerek-" ve "sunul-" fiilleri şimdiki zaman kipinde III. tekil kişiye (o) bağlı çekimlenmiştir.

kurtul-du-nuz > "kurtul-" fiili görülen geçmiş zaman kipinde II. çoğul kişiye (siz) bağlı çekimlenmiştir.

CEVAP: A

HOCA Kafası

12. A) "Ortak noktada buluşabileceğimiz konusunda **iyimserim** ben." cümlesinde yüklem isim soylu olan "iyimser" sözcüğüdür: iyimserim. İsimler ek eylem olarak yüklem olduğuna göre sözcük ek eylem almıştır. Sözcükte sadece şahıs ekinin bulunması ek eylemin geniş zaman çekiminin özelliğidir. A'daki bilgi doğrudur.

İsimleri yüklem yapan ek eylemin geniş zaman çekimi şöyle yapılır:

(ben)	iyimser-im	(biz)	iyimser-iz
(sen)	iyimser-sin	(siz)	iyimser-siniz
(o)	iyimser-dir	(onlar)	iyimser-dir-ler

- B) Bir kip ekinin kendi anlamı dışında başka bir kip anlamıyla kullanılmasına **anlam kayması** denir.

"Zamanla kendinize onların gözüyle bakmaya başlıyorsunuz." cümlesinin yüklemi (**başlıyorsunuz**) şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiştir ancak eylemde gelecek zaman anlamı vardır: başlayacaksınız. O hâlde zaman kayması olduğu bilgisi doğrudur.

- C) "Bana kalırsa biraz dinlenmek için telefonunu sessize almıştır." cümlesinde "**almıştır**" sözcüğündeki **bildirme eki (-dır)** cümleye kesinlik değil, **ihtimal anlamı** katmıştır. "Bana kalırsa" sözü bu ihtimal anlamını desteklemektedir. C'deki bilgi yanlıştır.

- D) "Önce kendinizi ikna ediniz ki biz de ikna olalım." cümlesinde "**ikna ediniz**" sözcüğü emir kipinin II. çoğul kişi çekimlerinden biridir. D'deki bilgi doğrudur.

Emir kipinin çekimi şöyle yapılır:

(ben)	–	(biz)	–
(sen)	ikna et	(siz)	ikna ed-in / ikna ed-iniz
(o)	ikna et-sin	(onlar)	ikna et-sinler

- E) "Anlamsız davranışlarımıza mantıklı bir sebep bulup kendimizi kandırabiliyoruz." cümlesinin yüklemi olan "**kandırabiliyoruz**" sözcüğü, "kandır-" fiili ile "-abil-" kalıbının bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bu, **yeterlik fiilidir**. Yeterlik fiili de kurallı birleşiklerden biridir.

E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: C

13. A) "**güvenim**" sözcüğünde **ek eylem yoktur** çünkü isim soylu sözcükler ek eylem olarak yüklem olur. Sözcük cümlede yüklem değildir. "-im" eki iyelik ekidir. A'daki bilgi yanlıştır.
- B) "**yoktur**" sözcüğü "Çağdaş edebiyata güvenim yoktur." cümlesinin yüklemidir ancak çekimli fiil değildir çünkü bir fiilin kip ve kişiye bağlı olarak çekimlenmesiyle oluşmamıştır. "yok" sözcüğü isim olduğu için ek eylem olarak yüklem olmuştur. B'deki bilgi yanlıştır.
- C) Parçada "**onaylanmamış**" sözcüğü "zaman tarafından onaylanmamış eserler" ifadesinde "eserler"in sıfatıdır. Bir fiil belirli bir ek olarak cümlede sıfat gibi kullanıldığı için sözcük **sıfat-fiil** yani ortaçtır. C'deki bilgi doğrudur.
- D) "**istemem**" sözcüğü "...eserleri okuyarak ziyan etmek istemem." cümlesinde yüklemidir, "iste-" fiili, geniş zaman kipinin olumsuzunda I. tekil kişiye (ben) göre çekimlenmiştir. İsim-fiil değildir. D'deki bilgi yanlıştır.
- Şöyle bir cümlede isim-fiil görevindedir:
"Gelmenizi **istemem** sizi şaşırttı mı?"
- E) "Hayat yeterince kısa zaten." cümlesinin yüklemi "kısa" sözcüğüdür: kısa (dır). "**yeterince**" sözcüğü yüklem değil, **zarf görevindedir**. E'deki bilgi yanlıştır.

CEVAP: C

14. I. cümlelerin yüklemi "**durumda(dır)**" sözcüğüdür. "çevrilmiş" sözcüğü de yüklem görevindeki isme ait bir sıfattır:
"... çevrilmiş durum". Çekimli fiil değildir.
Diğer seçenekleri inceleyelim:
II. cümlede "iste-" fiili kullanılmıştır, nesne alabilen bir fiil olduğu için ("onu / elbiseyi / gitmeyi" iste-) kılış fiilidir.
III. cümledeki çekimli fiil "**kaçınıyoruz**" sözcüğüdür. "kaçın-" fiili "kaç-" fiilinin, fiilden fiil yapan "-ın" eki almasıyla oluştuğu yani yapım eki aldığı için **türemiş** yapıdadır.
IV. cümledeki "**atlayarak**" sözcüğü zarf-fiildir.
V. cümlelerin yüklemi olan "**oyuklardır**" sözcüğü isim olduğu için ek eylemi olarak yüklem olmuştur.

CEVAP: A

1. Yol kenarına öylece bırakılmıştır. Herkes gibi fırlatılmıştır yeryüzüne. Hüznü bundandır, vakarı da. Sessizce direnmeye devam eder. Hem teskin eder hem tedirgin.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Basit eylem
B) Yardımcı eylemle oluşmuş birleşik eylem
C) Ek eylem almış adıl
D) Ad-eylem
E) Geniş zamanla çekimlenmiş eylem

2. Çölün sonsuz ürpertisi karşısında sineleri dolduran
I II
kelimelerin şehirde nasıl pörsüdüğü, kalp
III

atışlarının duyulmaz hâle geldiğini fark etmek zor
IV

olmasa gerek.
V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangileri eylemsi değildir?

- A) I ve III B) I ve V C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

3. (I) Okumak, başkasının aklında gezintiye çıkmaya benziyor. (II) Bazı filozoflar sakıncalı bulur okumayı bu yüzden. (III) Başkasının aklında gezintiye çıkmak kendi aklını iptal etmektir onlara göre. (IV) Başka akılların kılavuzluğuna duyulan ihtiyaç ilerleyen zamanlarda düşünce tembelliğine sebep olabilir çünkü. (V) Düşünce tembelliliğinin en önemli sonucu ise insanın / toplumun kendisiyle ilgili kararları başkalarına bırakmasıdır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede yüklemde anlam kayması vardır.
B) II. cümlede ad-eyleme yer verilmiştir.
C) III. cümlede ek fiil vardır.
D) IV. cümlede birden fazla yan yargı vardır.
E) V. cümlede çekimli fiile örnek gösterilebilir.

4. Arsa dediğimiz biçimsiz boşluklar yerine şimdi artık tertipli, düşünülmüş oyun alanları var, diyeceksiniz. Demeyin çünkü biz zaten tertipli bir alandan dağınık ama ilham veren, gözlerden kaçtığı için bize özgürlük bahşeden arsaları seviyorduk.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadaki altı çizili sözcüklerden herhangi biriyle örneklenemez?

- A) Emir kipiyle çekimlenmiş fiil
B) Birleşik çekimli fiil
C) Sıfat-fiil
D) Haber kipiyle çekimlenmiş fiil
E) Kurallı birleşik fiil

5. Karac'oğlan der ki doğmadan göçtüm
Yâr elinden dolu badeler içtim
Kötüler zanneder ben yârdan geçtim
Ölmeyince çeker miyim elimi

Bu dörtlükte aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Birleşik çekimli fiil
B) Ortaç
C) Birleşik fiil
D) Emir kipi çekimi
E) Oluş fiili

6. Ek eylemin, isim soylu sözcükleri yüklem yapmak ve basit zamanlı eylemlere gelerek birleşik zamanlı eylem oluşturmak şeklinde iki farklı görevi vardır.

Buna göre,

- I. Çevrenize karşı kayıtsızsınız daima.
II. Fikrimi sorarsanız "Tedbirli olun." derim.
III. Talihsizliğimizi kabullenecek miydik yani?
IV. Hastalığın da kendine göre bir imtiyazı var.
V. Espriyi anladı ama gülmeye cesaret edemedi.

cümlelerinden hangisinde ek eylem yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. "Atımı bir yerde durmamanın güzelliğine bağladım." **dizesiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Olumsuzluk ekine yer verilmiştir.
B) Yükleme yapıca türemiştir.
C) Çekimli fiil I. tekil kişiye bağlıdır.
D) Sıfat-fiil kullanılmıştır.
E) Ek fiil yoktur.

8. Hız uyuşturuyor. Artık her yerde ve hiçbir yerdeyiz. Orada ama buradayız. Dostumuzla
I II
sohbetseysek bile telefonun yanı başındayız.
III

Yani aslında bütün varlığımız dağılmış, bir bütün
IV
hâlinde aynı yerde değiliz.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde ek fiil yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

9. İnsanların saadet anlayışları gariptir. Kendilerini dinlerseniz insanoğlunun esas vasfı akıldır. Fakat hayatlarına teker teker baktığınızda bu unsurun zerre kadar müdahalesini göremezsiniz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) Ad-eylem
B) Ek eylem
C) Yeterlik eylemi
D) Bağ-eylem
E) Birleşik çekimli eylem

10. **Aşağıdakilerden hangisinde dilek (tasarlama) kiplerinden birinin rivayetiyle çekimlenmiş bir fiil vardır?**

A) Yavaşlamayanlar anın keyfini çıkaramayacaktır.
B) Her cümle özenle kurulmalıymış, öğrendim.
C) Gözlerindeki pek çok şeyi özetliyordu işte.
D) Huzursuzluk çıkarmasaydın neşemiz yerindeydi.
E) Önce ortamı biraz sakinleştireydiniz keşke.

11. Cüzdanını açıyor. Çocuklarının fotoğraflarını gönülsüz görünmeye çalışarak çıkarıyor. ----

Bu parçada boş bırakılan yere,

I. Onları çok özlemiş, bunu anlıyorum.
II. Fotoğrafları bana uzatırken gözleri doluyor.
III. Küskünlüğünü sanki özellikle göstermek istiyor.
IV. Çocuklarına dargın olduğu okunuyor gözlelerinden.

V. Hasret çeken bir annenin sitemli tavrı bu.
cümlelerinden hangileri getirilirse parçada üç fiilimsi türüne de örnek gösterilebilir?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

12. Eser önemlidir elbette ve ustayı görünür kılar.
I II

Ama bu yetmez. Daha önemlisi ustanın, eseri
III

üretirken edindiği bakıştır.

IV V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) I. sözcükte ek fiil vardır.
B) II. sözcük yardımcı eylemdir.
C) III. sözcük geniş zamanda çekimlenmiş bir fiildir.
D) IV. sözcük zarf-fiildir.
E) V. sözcük çekimli fiildir.

13. (I) Seçmek zorunda kalmak bazen iradeleleri felç ediyor. (II) Bolluk, seçmeye harcanan mesaiye bağlı olarak insan ilişkilerinden geliyor. (III) Böylece özgürlüğün köleliğine yakalanıyoruz. (IV) Aralarında seçim yapabileceğimiz çok şey var. (V) Bu yüzden insan olmaya ayırdığımız vakit azalıyor maalesef.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümlelerin yüklemi kılış fiilidir.
B) II. cümlede farklı türde fiilimsiler vardır.
C) III. cümlede birleşik fiil vardır.
D) IV. cümlelerin yüklemindeki geniş zaman ek fiil eki düşmüştür.
E) V. cümlelerin yüklemi türemiş fiildir.

1. I. Bir eylem herhangi bir yapım eki almamış ve başka bir sözcükle birleşik eylem oluşturmamışsa yapıcı basittir. Eyleme gelen kip ve kişi ekleri çekim ekidir. Parçadaki "**bırakılmıştır**", "**fırlatılmıştır**" eylemleri yapım eki aldıkları için türemiş yapıdadır: bırak-ıl- / fır-lat-ıl-

"devam et-" ve "teskin et-" eylemleri de yapıcı birleşiktir. Parçada basit eylem yoktur.

- II. **Yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil**, bir isme "et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-..." gibi yardımcı eylemlerden birinin gelmesiyle oluşur: hallol-, memnun et-, geçici kıl-...

"devam et-" ve "teskin et-" birleşik eylemleri yardımcı fiille oluşmuştur.

- III. Bir **adılın (zaminin) ek eylem alması**, cümlede yüklem olarak kullanılması anlamına gelir çünkü isim soylu sözcükler yüklem olduklarında ek eylem alır.

Parçadaki "**Hüznü bundandır.**" cümlesinde işaret adılı olan "**bundandır**" sözcüğü yüklem olduğuna göre ek eylem almıştır.

- IV. **Ad-eylem** bir fiilin "-me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)" eklerinden birini alarak cümlede isim görevinde kullanılmasıdır. Parçadaki "**direnmeye**" sözcüğü ad-eylemdir (isim-fiildir).

- V. Bir eylemin geniş zamanda çekimi "-r" kip ekiyle gerçekleşir:

ben	gül-er-im	biz	gül-er-iz
sen	gül-er-sin	siz	gül-er-siniz
o	gül-er	onlar	gül-er-ler

Parçadaki birleşik fiiller geniş zaman kipinde III. tekil kişiye (o) bağlı çekimlenmiştir:

devam ed-er, teskin ed-er

CEVAP: A

2. **Eylemsi (fiilimsi)** bir fiilin belli ekler alarak cümlede isim, sıfat ya da zarf görevinde kullanılmasıdır. Eylemsi, cümlede eyleme benzemeyi sürdürür, bu yönüyle olumsuza çevrilebilir.

Buna göre "**doldur-an** (kelimeler)", "**pörsü-dük-ü-n-ü**", "**duyulmaz** (hâl)" sözcükleri **sıfat-fiildir**.

"**ürperti**" sözcüğü kalıcı bir **isimdir**, "ürper-" eyleminden türemesine rağmen hem eylemsi eki almadığı hem de eyleme benzemediği için eylemsi olamaz.

"**ol-ma-sa**" sözcüğü de dilek-şart kipiyle (-sa) III. tekil kişide (o) **çekimlenmiş bir fiildir**.

CEVAP: B

3. I. **Anlam kayması**, bir kip ekinin kendi anlamı dışında başka bir kip anlamıyla kullanılmasıdır:

Yarın size **uğruyoruz**. ("uğrayacağız" anlamında)

Buna göre I. cümlede anlam kayması vardır. Cümlelerin yüklemi "**benziyor**", şimdiki zaman kipiyle çekimlenmiştir ancak fiilde geniş zaman anlamı vardır: **benzer**. A'daki bilgi doğrudur.

- II. **Ad-eylem** (isim-fiil), fiillere "-me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)" eklerinden birinin gelmesiyle oluşan fiilimsi çeşididir. "**oku-ma-y-ı**" sözcüğü ad-eylemdir. B'deki bilgi doğrudur.

- III. "Başkasının aklında gezintiye çıkmak kendi aklını iptal etmektir onlara göre." cümlesinin yüklemi olan "**iptal etmektir**" **söz fiilimsidir**, "et-" fiili "-mek" isim-fiil ekini alarak isim görevi üstlenmiştir. İsimler cümlede yüklem olmak için ek fiil aldığına göre III. cümlede ek fiil vardır.

C'deki bilgi doğrudur.

- IV. **Yan yargı**, cümlede yüklem dışında yer alan çekimli fiil, ek fiil almış isim ya da fiilimsilerle oluşup yan cümle oluşturan bir yargıdır. IV. cümlede "sebeup olabilir" sözü yüklem olduğu için temel yargıdır. Cümlede "**ilerleyen**" ve "**duyulan**" sözcükleri fiilimsi -sıfat-fiil- olduğu için yan yargı bildirmektedir. D'deki bilgi doğrudur.

- V. **Çekimli fiil**, bir fiilin **kip** denen kalıplarla ve **kişiye bağlı olarak** çekimlenmesidir. Çekimli fiiller yargı bildirir.

- V. cümlelerin yüklemi olan "**bırakmasıdır**" sözcüğü "bırak-" fiiline "**-ma**" **isim-fiil ekinin** gelmesiyle oluşmuş bir fiilimsidir, ek fiil olarak yüklem olmuştur. Yani çekimli fiil değildir. Cümlede başka çekimli fiil de yoktur. E'deki bilgi yanlıştır.

CEVAP: E

4. A) **Emir kipinin** özel bir eki yoktur. Bir fiilin emir kipinde çekimi şöyledir:

	Olumlu çekim	Olumsuz çekim
ben	-	-
sen	bil	bil-me
o	bil-sin	bil-me-sin
biz	-	-
siz	bil-in / bil-iniz	bil-me-y-in/bil-me-y-iniz
onlar	bil-sin-ler	bil-me-sin-ler

Buna göre "**demeyin**" sözcüğü emir kipiyle çekimlenmiştir, II. çoğul kişide olumsuz çekimdir.

- B) **Birleşik çekimli (zamanlı) fiil**, iki kip ekiyle çekimlenmiş fiildir: **dön-ecek-miş-sin, gel-meli-y-di-m...**

Parçadaki "**seviyorduk**" sözcüğü birleşik çekimli fiildir:

sev-iyor-du-k. Şimdiki zamanın hikâyesiyle çekimlenmiştir.

- C) **Sıfat-fiil**, fiile gelen belli eklerle cümlede çoğunlukla sıfat gibi kullanılan fiilimsi çeşididir. Parçadaki "**bahşeden**" ve "**düşünül-müş**" sözcükleri sıfat-fiildir.

bahşed-en > "bahşet-" fiiline gelen "-en" sıfat-fiil ekiyle oluşmuştur. Cümlede de sıfat görevinde bir söz grubu oluşturmuştur: **bize özgürlük bahşeden arsalar**

düşünül-müş > "düşünül-" fiiline gelen "-miş" sıfat-fiil ekiyle oluşmuştur. Cümlede de sıfat görevindedir: **düşünülmüş oyun alanları**

- D) **Haber kipi**, fiil çekiminde kullanılan ve zaman anlamı taşıyan kalıplardır: -di, -miş, -yor, -r, -ecek. Parçadaki "**diyeceksiniz**" sözcüğü "de-" fiilinin gelecek zaman kipinde II. çoğul kişiye göre çekimlenmiş hâlidir. Yani haber kipiyle çekimlenmiş bir fiildir.

- E) **Kurallı birleşik fiiller** bir fiile yeterlik (-ebil-), tezlik (-ıver-), yaklaşma (-eyaz-), sürerlik (-egel-, -edur-, -ekal-) fiillerinin gelmesiyle oluşur. Altı çizili sözcükler arasında kurallı birleşik fiil yoktur.

CEVAP: E

5. A) **Birleşik çekimli (zamanlı) fiil**, iki kip ekiyle çekimlenmiş fiildir: **takıl-ır-sa-nız, bitir-miş-ti-k...**

Dörtlükte birleşik çekimli fiil yoktur. Dizelerdeki "**de-r**", "**göç-tü-m**", "**iç-ti-m**", "**zanned-er**", "**geç-ti-m**" ve "**çek-er miyim**" fiilleri tek kip ekiyle çekimlendiği için **basit çekimlidir**.

- B) **Ortaç**, sıfat-fiildir. Fiile gelen belli eklerle (**-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-miş, -muş, -müş)**) cümlede çoğunlukla sıfat gibi kullanılan fiilimsi çeşididir. Parçada ortaç yoktur. Parçadaki fiilimsiler (**doğmadan, ölmeyince**) **zarf-fiildir**.

- D) Parçadaki çekimli fiillerden "**de-r**", "**zanned-er**", ve "**çek-er**" geniş zaman kipinde, "**göç-tü-m**", "**iç-ti-m**", "**geç-ti-m**" görülen geçmiş zaman kipinde çekimlenmiştir. Emir kipi çekimine örnek gösterilemez.

- E) **Oluş fiili**, anlamına göre fiiller arasında, kılış ve durum fiillerinin dışında, **belli bir zaman dilimi içerisinde, öznenin iradesi dışında ve kendiliğinden gerçekleşen** fiillerdir.

Dörtlükte oluş fiili yoktur. "de-", "iç-", "zanned-", "çek-" fiilleri nesne alabildiği için **kılış fiili**; "göç-", "geç-" fiilleri nesne alamadığı için **durum fiilidir**.

- C) **Birleşik fiil**, cümledeki eylemin ifade edilebilmesi için bir araya gelip anlam bütünlüğü oluşturan sözcüklerin oluşturduğu fiillerdir. Parçadaki "**zanned-**" fiili "zan" ismiyle "et-" yardımcı fiilinden oluşmuş birleşik fiildir.

CEVAP: C

6. Sorunun öncülünde de açıklandığı üzere **ek fiil (ek eylem)** isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ve basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştüren "-imek" fiilidir.

İsim görevinde bir sözcüğü yüklem yapma görevindeki ek eyleme I ve IV. cümlelerde örnek vardır:

I. cümlede yüklemi olan "**kayıtsızsınız**", IV. cümlede yüklemi olan "**var**" sözcükleri isim oldukları için yüklem olurken ek eylemi almıştır.

Fiile ikinci kip eki olarak gelip **birleşik zamanlı fiil yapan ek eyleme** ise II ve III. cümlelerde örnek vardır:

II. cümlede "**sor-ar-sa-nız**" geniş zamanın şartıyla çekimlenmiştir.

III. cümlede "**kabullen-ecek mi-y-di-k**" gelecek zamanın hikâyesiyle çekimlenmiştir.

V. cümlede ise yüklem olmuş bir isim ya da birleşik çekimli fiil olmadığı için ek eylem yoktur.

CEVAP: E

7. Bu cümlede sıfat-fiil yoktur. Cümledeki fiilimsi "**durmanın**" sözcüğüdür, o da **isim-fiildir**. D'deki bilgi yanlıştır.

Sıfat-fiil, fiile gelen belli eklerle (-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)) cümlede çoğunlukla sıfat gibi kullanılan fiilimsi çeşididir.

Diğer seçenekleri de inceleyelim:

- A) **Olumsuzluk eki** çekimli fiillere ve fiilimsilere gelerek eylemin gerçekleşmediği anlamını veren "**-me / -ma**" ekidir. Cümlede "**dur-ma-ma-nın**" sözcüğündeki ilk "**-ma**" olumsuzluk eki, ikincisi ise isim-fiil ekidir. A'daki bilgi doğrudur.
- B) Bir sözcüğün **türemiş** olması, yapım eki olarak oluşmasıdır. Cümlede yüklemi olan "**bağladım**" sözcüğü, "bağ" ismine isimden fiil yapan "-la" ekinin gelmesiyle oluşan "bağla-" fiilidir. Türemiş yapıdadır. B'deki bilgi doğrudur.
- C) I. **tekil kişi**, "ben" kişisidir. Cümledeki "bağladım" çekimli fiili "ben" kişisine göre çekimlenmiştir. C'deki bilgi doğrudur.

- E) Cümlede **ek fiilin** olması, birleşik zamanlı fiilin ya da yüklem görevinde kullanılan bir isim soylu sözcüğün bulunduğu anlamına gelir. Cümle her iki duruma da örnek içermediği için ek fiilden söz edilemez. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

8.

HATIRLAYALIM:

- Ek fiil (ek eylem) isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ve basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştüren "-imek" fiilidir.
- **Yani bir cümlede ek fiil olması, o cümlede birleşik zamanlı fiilin ya da yüklem görevinde kullanılan bir isim soylu sözcüğün bulunması demektir.**

Altı çizili sözcüklerin hiçbirisi birleşik zamanlı fiil olmadığına göre altı çizili sözcüklerde isimleri yüklem yapan ek fiil aranacaktır.

"**yerdeyiz**", "**buradayız**", "**verde değiliz**" sözcükleri bulundukları cümlede yüklem görevinde kullanılan isimler olduğuna göre ek fiil almıştır.

"**sohbetseysek**" sözcüğü cümlede temel yüklemi olmamakla birlikte yan yargı bildirmektedir ve ek fiilin şart çekimini almıştır: **sohbetse isek**.

Ancak "**varlığımız**" sözcüğü yüklem görevinde değildir, bu bakımdan ek fiil almamıştır.

İsimleri yüklem yapan ek fiilin geniş zaman çekimi:

(ben)	verde-y-im	(biz)	verde-y-iz
(sen)	verde-sin	(siz)	verde-siniz
(o)	verde-dir	(onlar)	verde-dir-ler

CEVAP: D

9. A) Parçada **ad-eylem (isim-fiil) yoktur**. "anla-" fiiline isim-fiil eki olan "-ış"ın gelmesiyle oluşan "anlayış" sözcüğü "düşünüş, algılama biçimi; zihniyet" anlamında kalıcı bir isme dönüştüğü için fiilimsi değildir.

Ad-eylem (isim-fiil) fiile gelen **"-me (-ma), -mek (-mak), -iş (-ış, -üş, -uş)"** ekleriyle cümlede isim görevinde kullanılan bir fiilimsi çeşididir:

Sormaya cesaretim yok.

Dönüşünü bekliyoruz.

Fazla **bunaltmak** istemem.

Parçayı diğer seçeneklere göre inceleyelim:

- B) Parçada ek eylem vardır.

"İnsanların saadet anlayışları **gariptir**.", "... insanoğlunun esas vasfı **akıldır**." cümlelerinin yüklemeleri olan **"gariptir"** ve **"akıldır"** **sözcükleri isimdir**. İsimler yüklem olurken ek eylem alır. Öte yandan parçadaki **"dinle-r-se-niz"** sözcüğü birleşik zamanlı eylemdir yani iki kip eki almıştır. Birleşik zamanlı eylemlerdeki ikinci kip eki de ek eylemdir.

UYARI:

Ek fiil (ek eylem) isim soylu sözcüklerin cümlede yüklem olmasını sağlayan ve basit zamanlı (çekimli) fiillere gelerek onları birleşik zamanlı (çekimli) fiillere dönüştüren **"-imek"** fiilidir.

- C) Yeterlik eylemi, kurallı birleşik fiillerden biri olup bir fiile "-ebil- / -abil-" kalıbının gelmesiyle oluşur:

Yeterlik fiili = fiil + -ebil-/-abil-

Yeterlik fiilinin olumsuzunda "-ebil-" kalıbındaki "-bil-" bölümü düşüp "-e" tek başına kalabilir. "-e/-a", olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır:

kurut-**abil**-di-m > kurut-**a**-ma-dı-m

incele-y-**ebil**-ecek-siniz > incele-y-**e**-me-y-ecek-siniz

Buna göre parçadaki **"göremezsiz"** sözcüğü yeterlik fiilidir:

gör-**ebil**-ir-siniz > gör-**e**-mez-siniz

- D) Parçadaki **"baktığınızda"** sözcüğü bağ-eylemdir.

Bağ-eylem (zarf-fiil) fiile gelen **belli eklerle** cümlede **zarf** görevinde kullanılan bir fiilimsi çeşididir:

-ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

- E) Birleşik çekimli eylem, bir fiilin iki kip eki almasıyla oluşan çekimli eylemdir. Parçada **"dinlerseniz"** sözcüğü buna örnektir. "dinle-" fiili geniş zamanın şartıyla çekimlenmiştir.

UYARI:

Fiildeki ikinci kip eki ek eylemdir.

CEVAP: A

10. Soruda birleşik zamanlı bir fiilin rivayet çekimi sorulmuştur. Rivayet çekimi bir kip ekinden sonra **-miş (-miş, -muş, -müş)** ekinin gelmesiyle yapılır:

Rivayet birleşik zaman = fiil + kip + -miş (-miş, -muş, -müş)

Ancak soru köküne göre rivayet birleşik çekiminde dilek (tasarlama) kiplerinden biri kullanılacaktır.

Dilek (tasarlama) kipleri fiil çekiminde kullanılan, istek, dilek, şart, emir, gereklilik gibi anlamlar içeren kiplerdir:

Gereklilik kipi (-meli)

Dilek-şart kipi (-se)

İstek kipi (-e)

Emir kipi (Özel bir eki yoktur.)

B'deki **"kurul-malı-y-mış"** fiili "kurul-" fiilinin gereklilik kipinin rivayeti şeklinde çekimlenmiştir.

- A) **"çıkaramayacaktır"** birleşik zamanlı fiil değildir. "-tır" eki bildirme eki olarak isimlendirilir ve birleşik zamanlı fiil oluşturmaz.

- C) **özetli-yor-du** > şimdiki zamanın hikâyesi

- D) **çıkar-ma-sa-y-dı-n** > dilek-şart kipinin hikâyesi

- E) **sakınleştir-e-y-di-niz** > istek kipinin hikâyesi

CEVAP: B

11. Fiilimsi cümlede fiile benzeyen ancak çekimli fiil olarak değil; isim, sıfat ya da zarf göreviyle kullanılan sözcüklerdir.

Üç çeşit fiilimsi ve bu fiilimsilerin özel ekleri vardır:

İsim-fiil (ad-eylem)

-me (-ma), -mek (-mak), -ış (-ış, -üş, -uş)

Sıfat-fiil (ortaç)

-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)

Zarf-fiil (bağ-fiil /ulaç)

-ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

Parçadaki "görünmeye" sözcüğü isim-fiil, "çalışarak" sözcüğü zarf-fiildir.

Parçada üç fiilimsi türünün de olması için parça sıfat-fiil içeren bir cümle ile tamamlanmalıdır.

I. cümlede fiilimsi yoktur, "özlemiş" ve "anlıyorum" çekimli fiildir.

II. cümlede "uzatırken" zarf-fiildir.

III. cümlede "göstermek" isim-fiildir.

IV. cümlede "olduğu" ve V. cümlede "çeken" sözcükleri sıfat-fiildir.

O hâlde parça IV ya da V. cümle ile tamamlanırsa parçada üç fiilimsi türüne de örnek gösterilebilir.

CEVAP: E

12. I. "önemlidir" sözcüğü "Eser elbette önemlidir." cümlesinin yüklemidir. Bir isim olduğuna göre **ek fiil almıştır**. Çünkü isim görevli sözcükler yüklem olmak için ek fiil alır.

II. **Yardımcı eylem**, bir isimle birlikte anlam bütünlüğü oluşturarak iş, oluş ya da hareket bildiren "et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur-" gibi eylemlerdir. "kılar" sözcüğü cümlede **"görünür kılar"** şeklinde kullanılarak yardımcı eylem görevi üstlenmiştir.

III. "yetmez" sözcüğü "Ama bu yetmez." cümlesinde yüklemidir. "yet-" fiili geniş zamanın olumsuzunda III. tekil kişiye (o) göre çekimlenmiş bir çekimli fiildir: **yet-er > yet-mez**

IV. **Zarf-fiil**, fiile gelen belli eklerle cümlede zarf görevinde kullanılan bir fiilimsi çeşididir.

Şu eklerle yapılır:

-ken, -alı (-eli), -ip (-ıp, -üp, -up), -erek (-arak), -esiye (-asıya), -meden (-madan), -meksizin (-maksızın), -e...-e (-a...-a), -ince (-ınca), -dikçe (-dıkça), -cesine (-casına), -diğinde (-dığında...), -ende (-anda)

"üretirken" sözcüğü de zarf-fiildir.

Ancak "bakıştır" sözcüğü çekimli fiil değildir. "bak-" fiili "-ış" ekiyle isim olmuş, sonrasında ek fiil olarak yüklem görevinde kullanılmıştır.

CEVAP: E

13. I. Nesne alabilen yani "neyi / kimi" sorularına cevap verebilen fiillere **kılış fiili** denir. I. cümlelerin yüklemi "**felç et-**" fiilidir. Nesne alabil- diği için **kılış fiilidir**. A'daki bilgi doğrudur.
- II. cümlede "**seçmeye**" isim-fiil, "**harcanan**" sıfat-fiil, "**olarak**" zarf-fiildir. Yani cümlede üç türde fiillimsiye örnek gösterilebilir. B'deki bilgi doğrudur.
- III. "Böylece özgürlüğün köleliğine **yakalanı- yoruz.**" cümlesinin yüklemi "yakalan-" fiili- dir. "yaka" ismine gelen "-lan" yapım ekiyle **türemiş bir fiildir**. Birden fazla sözcükten oluşmadığı için birleşik olamaz. C'deki bilgi yanlıştır.
- IV. "**Aralarında seçim yapabileceğimiz çok şey var.**" cümlesinin yüklemi olan "var" söz- cüğü isim olduğu için ek fiili zaten almıştır. Ancak ek fiilin sözcükte görünmemesi "-dır" ek fiilin kullanımda düştüğünü gösterir: **var- dır**. D'deki bilgi doğrudur.
- V. "Bu yüzden insan olmaya ayırdığımız vakit **azalıyor** maalesef." cümlesinin yüklemi olan "**azalıyor**" fiili "az" ismine isimden fiil yapan "-al" ekinin gelmesiyle oluştuğu için **yapıca türemiştir**. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: C

1. Yüklem, cümlede ifade edilen durum, düşünce, hareket ya da duygunun sonuca bağlandığı bölümdür.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili sözcük cümlemin yüklemi değildir?

- A) Şarkı hoşuma gitmişti daha ilk seferde.
 B) Uzun yol gemilerinde tükenmekte ömrü.
 C) Yaşam estetiğini kavramak önemli bence.
 D) Ölçüyü çoktan aşmış bir çağdan bahseder.
 E) Yüzlerce yazı yazılmıştır coğrafya üzerine.

2. (I) Bir aciliyet içeren (II) dünyanın (III) en yavaş (IV) eylemidir (V) şiir (VI).

Bu cümlede yüklem numaralanmış yerlerden hangilerinin arasında kalan bölümdür?

- A) IV ve V B) I ve V C) V ve VI
 D) III ve VI E) II ve V

3. Yüklem deyim, isim tamlaması, sıfat tamlaması, fiilimsi grubu, edat grubu gibi bir söz öbeğinden oluşabilir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinde isim tamlaması yüklem görevindedir?

- A) Huzur bulabileceğin tek mekân kalbindir.
 B) Çalışırken türkü söylerdi fındık tarlasında.
 C) Bir alay ifadesi taşıyor dudak kıvrımın.
 D) İnkâr etseniz bile sistemin parçasısınız.
 E) Gösteriş yaparak ilgi çekmek tek amacıymış.

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi sadece özne ve yüklemden oluşmuştur?**

- A) Duyguları açığa çıkarmak fotoğrafla mümkündür.
 B) Müziğin yükünü sırtlanmış bir sanatçıdır.
 C) Baş döndürücü hız çağın dayatmalarındanmış.
 D) İnsanın çok boyutluluğu sanata yansımaktadır.
 E) Şarkının sözlerini bir anda unutuvermiştim.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili bölüm yüklem değildir?**

- A) İlgiden sıkıldığını belli etmedi ilk zamanlarda.
 B) Sen empati yeteneği güçlü birisin.
 C) Nefesi hızlanıyor çocuğun daha konuşmadan.
 D) Gençlik heyecanlarının tutsağıydı bu yaşında.
 E) Aksaklıkların farkındayım en başından beri.

6. Yüklem, bir söz öbeğinden oluşabilir.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi buna örnek gösterilemez?

- A) Soruma cevabı, ezber bir cümleydi.
 B) Gevşekliğin beni ümitsizliğe düşürüyor.
 C) Şaşkın bir hâlde dolanıyorsunuz siz de.
 D) Gördüğünü eleştirmekten kendini alamaz.
 E) Her şey yaşamın olağan akışı içindedir.

7. Özne, cümlede yer alıp almaması bakımından açık özne ya da gizli özne olarak isimlendirilir.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerden hangisinde gizli özne vardır?

- A) Her beğenide elbette öznel bir taraf vardır.
 B) Karakteristik bir hikâye böyle anlatılmamalıydı.
 C) Benim bir izleyici olarak görüşüm buydu.
 D) Sahiciliği yansıtmakta pek mahir değiliz.
 E) Tespitleri bende alışıldık bir izlenim bıraktı.

8. Soru cümlelerinde soru sözcüğüne verilen cevap hangi ögeyse soru, o ögeyi buldurmaya yöneliktir.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerden hangisinde soru farklı bir ögeyi buldurmaya yöneliktir?

- A) Israrım sana ne hissettirdi?
 B) Aksaklık kimleri telaşlandıracak?
 C) Bizden ne istiyorsun?
 D) Nereyi düzenleyeceksin?
 E) Notu yazıp çekmeceye kim bıraktı?

9. "Nerelerde" sözcüğü

- I. Nerelerde uzun zamandır?
- II. Nerelerde oyalandın sen?
- III. Nerelerde bu bahsettiğiniz insanlar?
- IV. Nerelerde huzur bulacaksınız?
- V. Nerelerde vakit geçireyim?

cümlelerinin hangilerinde yüklemdir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) III ve IV
- D) II ve V
- E) IV ve V

10. İnsanın aklına sürekli yeni fikirler geliyor.

Hikâye için düşündüğüm bir konu yakın zaman
II

önce bir roman fikrine dönüştü. Böylece

mevcut planlarım güncellendi. Fikir beni çok
III IV

ama çok heyecanlandırdı. Bunun üzerinden
üç roman taslağı oluşturdum.

V

**Bu parçadaki altı çizili bölümlerden hangisi
ait olduğu cümlelerin öznesi değildir?**

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

**11. "-I / -n" ekini alan edilgen çatılı fiillerde özne
sorusuna cevap veren öge eylemden etkilenen
konumunda olduğu için "sözde özne" olarak isim-
lendirilir.**

**Buna göre, aşağıdaki cümlelerden hangisinde
sözde özne vardır?**

- A) Resimli roman ilgisini çekmişti.
- B) O dalgınlık anı her şeyi berbat etti.
- C) Deniz, bu mevsimde sakın ve neşesizdi.
- D) Mülakata ilk sırada ben çağırıldım.
- E) Konuşulacak pek bir şey kalmamıştı.

**12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem
bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen öge
sıfat tamlamasıdır?**

- A) Türkiye su zengini bir ülke değil.
- B) Çeşme sularımızın güvenilir olduğunu yetkililer açıkladı.
- C) Değişen koşullara göre su politikaları da yenileniyor.
- D) Su kullanımında farkındalığa diğer kurumlar da özen göstermeli.
- E) Su kaynakları yönetimi, disiplin gerektiren dinamik bir süreç.

**13. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin öge dizilişi
"belirtili nesne, özne, yüklem" şeklindedir?**

- A) Sık tekrarladığınız bir eylem alışkanlığa dönüşür.
- B) Cesarete inanmak cesur davranışları davet edermiş.
- C) Yüzeysel düşünme biçimini çoğunuz tercih ettiniz.
- D) Gerçek kaybı ya da kazancı kalbimizde üretiyoruz.
- E) Faydalı bir meşguliyet etkili tedavilerden biridir.

**14. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde öğelere
ayırmada yanlışlık yapılmıştır?**

- A) Bencillik pazarlayanlar / bu çağda / daha coşkulu / çalışıyorlar.
- B) Pek çok kriterin zaman içinde değişmesi / beni / şaşırttı.
- C) Sinema sevdası / içimde / lise yıllarında / yeşerdi.
- D) Pek çok kitap / okuru heyecanlandıran yeni bir keşiftir.
- E) Sinemamıza / vaktinden önce gelmiş / bir dehaydı / bence.

1.

HATIRLAYALIM:

Cümlelerin temel ögesi olan yüklemle ilgili bilinmesi gerekenler şunlardır:

- Bir yargı bildirir.
- İsim soylu bir sözcükten ya da fiilden oluşabilir.
- Sözcük ya da söz grubu hâlinde bulunabilir.
- Kurallı cümlelerde cümlelerin sonunda yer alsa bile devrik cümlelerle cümlelerin başında ya da ortasında yer alabilir. Devrik cümleler kurallı hâle çevrilirse yüklem daha kolay görülür.
- Yüklem bulunurken cümlede anlatılanların anlamca sonuca bağlandığı bölüm aranmalıdır.

Buna göre seçeneklerdeki cümlelerin yüklemelerini bulalım:

- A) Cümleyi kurallı hâle çevirelim: "Şarkı daha ilk seferde **hoşuma gitmişti**." "hoşuma gitmişti" yargı bildiren bir deyimdir, yüklemdir.
- B) Cümleyi kurallı hâle çevirelim: "Ömrü uzun yol gemilerinde **tükenmekte(ydi)**." "tükenmekte" yüklemidir.
- C) Cümleyi kurallı hâle çevirelim: "Bence yaşam estetiğini kavramak önemli(**dir**). "önemli" yüklemidir.
- D) "**bahseder**" cümlede yargıyı bildirdiği için yüklemidir.

Ancak E'de yüklem "yazılmıştır" sözcüğüdür. Cümle kurallı hâle çevrildiğinde bu, daha açık görülecektir: "**Coğrafya üzerine yüzlerce yazı yazılmıştır**."

CEVAP: E

2.

HATIRLAYALIM:

- **Yüklem**, cümledeki iş, oluş, hareket, durum, duygu ya da düşünceyi yargı bildirerek **sonuca bağlayan ögedir**.
- Tek bir sözcük ya da bir sözcük grubundan oluşabilen yüklem, cümlede başta, sonda ya da ortada bulunabilir.

Verilen cümleyi kurallı hâle getirelim yani sonuç bildiren yargıyı sona alalım:

"Şiir bir aciliyet içeren dünyanın en yavaş eylemidir."

Bir cümlelerin yüklemi, isimse bu ismin isim ya da sıfat tamlamasına ait bir unsur olup olmadığına mutlaka bakılmalıdır. Çünkü tamlamalar bir bütün olarak öge görevi üstlenir, tamlamayı oluşturan unsurlar birbirinden ayrılmaz.

Buna göre

"Şiir bir aciliyet içeren dünyanın en yavaş
sıfat isim sıfat
eylemidir."
isim

... dünyanın ... eylemi (isim tamlaması)

bir aciliyet içeren dünya (sıfat tamlaması)

en yavaş eylem (sıfat tamlaması)

Yüklemi "**bir aciliyet içeren dünyanın en yavaş eylemidir**" bölümüdür.

CEVAP: B

3.

HATIRLAYALIM:

Cümlede yargı bildirerek iş, oluş, hareket, durum, duygu ya da düşünceyi sonuca bağlayan "**yüklem**", deyim, isim tamlaması, sıfat tamlaması, fiilimsi grubu, edat grubu gibi bir söz öbeğinden oluşabilir.

Soruda yüklemi isim tamlaması olan cümlelerin bulunması istenmektedir.

A'da "**kalbindir**", B'de "**söyledi**", C'de "**taşıyor**" sözcükleri tek başına yüklemidir.

E'de yüklem "**tek amacıymış**" sözüdür, "tek amaç" şeklindeki sıfat tamlaması ek eylem olarak yüklem olmuştur.

D'de ise "**sistemin parçasısınız**" ifadesi yüklemidir. "sistemin parçası" şeklindeki belirtili isim tamlaması ek eylem olarak yüklem olmuştur.

CEVAP: D

4.

HATIRLAYALIM:

- **Yüklem**, cümledeki iş, oluş, hareket, durum, duygu ya da düşünceyi yargı bildirerek sonuca bağlayan sözcük ya da sözcük grubudur.
- **Özne** ise yüklem bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen unsurdur.
- Özneyi bulmak için yükleme "**ne / kim**" soruları yöneltilir. Ancak bu soru yükleme birlikte fiil cümlelerinde "**fiil+ -en/-an kim / ne?**", isim cümlelerinde "**olan ne? / olan kim?**" şeklinde kullanılırsa bazı cümlelerde belirtisiz nesne ile karıştırılma ihtimali önlenmiş olur:

- Çocuk dondurma istedi.
istedi / yüklem - İsteyen kim? **çocuk** / özne
- Elinizdeki notlar, senaryo taslağıdır.
senaryo taslağıdır (yüklem)
Senaryo taslağı olan ne? **elinizdeki notlar** / özne

Buna göre C'deki cümlede "**çağın dayatmalarındanmış**" bir isim tamlamasının ek eylem almasıyla oluşmuş yüklemidir.

"Çağın dayatmalarından olan ne?" sorusuna yanıt veren "**baş döndürücü hız**" sözü **öznedir**.
Cümle özne ve yüklemden oluşmuştur.

Diğer seçeneklerdeki cümleleri ögelerine ayıralım:

A) mümkündü (yüklem)

Mümkün olan ne? duyguları açığa çıkarmak / özne

"**fotoğrafla**" sözcüğü edatla oluşmuş bir grup olduğundan edat tümleci ya da zarf tümleci olarak isimlendirilebilir.

B) "Müziğin yükünü sırtlanmış bir sanatçıdır." ifadesi tamamen yüklem, bir sıfat tamlaması ek eylem olarak yüklem olmuştur. Özne, gizli öznedir: "o"

D) yansımaktadır / yüklem

Yansıyan ne? insanın çok boyutluluğu / özne
"**sanata**" sözcüğü dolaylı tümleçtir.

E) unutuvermişim / yüklem

Unutuveren kim? ben / gizli özne

"**şarkının sözlerini**" belirtili nesne, "**bir anda**" zarf tümlecidir.

CEVAP: C

5.

NASIL ÇÖZELİM?

Bir cümledeki yüklemi bulunurken cümledeki hareketi ya da durumu **sonuca bağlayan** sözcük aranır.

Yüklem bir sözcük grubu hâlinde de bulunabileceği için bulunan yüklem bir söz grubuna dâhil olup olmadığı da önemlidir.

A'da birleşik fiil olan "**belli etmedi**" yüklemidir.

B'de "**empati yeteneği güçlü birisin**" bölümü bir sıfat tamlamasının ek eylem almasıyla oluşmuş bir yüklemidir.

D'de "**gençlik heyecanlarının tutsağıydı**" bölümü zincirleme isim tamlamasının ek eylem almasıyla oluşmuş bir yüklemidir.

E'de "**aksaklıkların farkındayım**" bölümü belirtili isim tamlamasının ek eylem almasıyla oluşmuş bir yüklemidir.

Ancak C'deki cümlede yüklem "**hızlanıyor**" sözcüğüdür. "daha konuşmadan" bölümü yükleme sorulan "nasıl" sorusuna cevap verdiği için zarf tümlecidir:

Çocuğun nefesi **daha konuşmadan** hızlanıyor.
zarf tümleci

CEVAP: C

6.

HATIRLAYALIM:

Yüklem cümledeki iş, oluş, hareket, durum, duygu ya da düşüncüyü sonuca bağlarken tek bir sözcük olabildiği gibi bir söz öbeği şeklinde de bulunabilir:

Ben **senin kardeşinim**.

Hepimizi **zıvanadan çıkardın** sonunda.

Sevecen olduğu kadar da **gamsız bir adamdı**.

Buna göre seçeneklerdeki cümlelerin yüklem-lerini bulalım:

A'da "ezber bir cümleydi" sıfat tamlaması olduğu için söz öbeği biçiminde bir yüklemidir.

B'de "ümitsizliğe düşürüyor", D'de "**kendini alamaz**" sözleri deyim olduğu için sözcükler birbirinden ayrı düşünülemez. Deyimler yüklem olmuştur.

E'de "yaşamın olağan akışı içindedir" ifadesi isim ve sıfatlardan oluşan bir tamlamanın ek eylem almasıyla oluşmuş bir yüklemidir.

Ancak C'de yüklem "dolanıyorsunuz" sözcüğüdür. Tek başına yüklem olmuştur.

Saşkın bir hâlde dolanıyorsunuz siz de.

zarf tümleci yüklem özne

(Dolanan kim? siz/özne)

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

Cümlede açıkça yer almayıp yüklemdeki kişi ekinden anlamca belli olan özneler gizli öznedir.

A) Her beğenide elbette öznel bir taraf **vardır**.

Var olan ne? **öznel bir taraf** - açık özne

B) Karakteristik bir hikâye böyle **anlatılmamalıydı**.

Anlatılmaması gereken ne? **karakteristik bir hikâye** - açık özne

C) Benim bir izleyici olarak görüşüm **buydu**.

Bu olan ne? **benim bir izleyici olarak görüşüm** - açık özne

D) Sahiciliği yansıtmakta pek **mahir değiliz**.

Mahir olmayan kim? biz - gizli özne

E) Tespitleri bende alışıldık bir izlenim **bıraktı**.

Bırakan ne? **tespitleri** - açık özne

UYARI:

Gizli özneler, öge sayısına dâhil edilmez.

CEVAP: D

8.

NASIL ÇÖZELİM?

Soru cümlelerinde "sorunun buldurduğu öge"nin incelenmesi istenebilir.

Bu durumda soruya verilen cevabın öge değerine bakılmalıdır.

Örnek:

• Canın **ne** istedi? > Canım **börek** istedi.

"ne" sorusunun cevabı cümlede belirtisiz nesne olduğu için "Canın **ne** istedi?" cümlesindeki soru, belirtisiz nesneyi buldurmaya yöneliktir.

• Yarın mı Ankara'ya döneceksiniz? > **Yarın** döneceğiz.

"Soru cümlesindeki "yarın mı" vurgusunun cevabı olan "yarın" sözcüğü zarf tümlecidir. Soru, zarf tümlecini buldurmaya yöneliktir.

Buna göre seçeneklerdeki sorulara verilen cevapların hangi öge olduğuna bakalım:

A) Israrım sana **ne** hissettirdi?

Çaresizlik hissettirdi.

belirtisiz nesne

B) Aksaklık **kimleri** telaşlandıracak?

Sorumluları telaşlandıracak.

belirtili nesne

C) Bizden **ne** istiyorsun?

Huzur istiyorum.

belirtisiz nesne

D) **Nereyi** düzenleyeceksin?

Mutfakı düzenleyeceğim.

belirtili nesne

E) Notu yazıp çekmeceye **kim** bıraktı?

Ben bıraktım.

özne

A, B, C ve D'deki sorular nesneyi, E'deki soru özneyi buldurmaya yöneliktir.

CEVAP: E

9. Yüklem, cümlede yargı ifade ederek sonuç bildiren öge olduğu için **"nerelerde"** sözcüğünün yüklem olması, bulunduğu cümlede **sonuç bildirmesine bağlıdır.**

Verilen cümleleri kurallı biçimde yani sonuç bildirilen ifadeyi sona alarak düşünürsek yüklem açığa daha kolay çıkacaktır.

- I. Uzun zamandır **nerelerde(dir)?**
- II. Sen nerelerde **oyalandın?**
- III. Bu bahsettiğiniz insanlar **nerelerde(dir)?**
- IV. Nerelerde **huzur bulacaksınız?**
- V. Nerelerde **vakit geçireyim?**

Görüldüğü gibi "nerelerde" sözcüğü I ve III cümlelerinde sonuç bildirdiği için yüklem görevindedir.

CEVAP: B

10. HATIRLAYALIM:

- Yüklem bildirdiği iş, hareket, kılış ve oluşu gerçekleştiren ya da yüklemdeki durumu üstlenen öge öznedir.
- Özneyi bulmak için yükleme **"ne / kim"** soruları yöneltilir. Ancak bu iki soru yüklemle birlikte fiil cümlelerinde **"fiil + -en/-an kim / ne?"**, isim cümlelerinde **"olan ne? / olan kim?"** şeklinde kullanılır:

Adam sakinleşti. (Sakinleşen kim? Adam / Özne)

Adam yüzücüydü. (Yüzücü olan kim? Adam / Özne)

Parçadaki cümlelerin öznelerini bulalım:

- I. İnsanın aklına sürekli **yeni fikirler geliyor.**
Gelen ne? yeni fikirler / özne
- II. **Hikâye için düşündüğüm bir konu** yakın zaman önce bir roman fikrine **dönüştü.**
Dönüşen ne? hikâye için düşündüğüm bir konu / özne
- III. Böylece **mevcut planlarım güncellendi.**
Güncellenen ne? mevcut planlarım / özne
- IV. **Fikir** beni çok ama çok heyecanlandırdı.
Heyecanlandıran ne? fikir / özne

I, II, III ve IV numaralı bölümler ait oldukları cümlelerin özneleridir. Ancak "Bunun üzerinden üç roman taslağı oluşturdum." cümlesinin öznesi gizli öznedir (ben).

Bunun üzerinden üç roman taslağı oluşturdum.

Oluşturan kim? **ben** / gizli özne

Ben ne oluşturdum? **üç roman taslağı / belirtisiz nesne**

CEVAP: E

11. • Özne cümlede **yüklem bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen öge olarak tanımlanır.**

- "-I / -n" ekini alan edilgen çatılı fiillerde özne, eylemden etkilenmesi yönüyle bir farklılık gösterir. Aslında özne sorusuna cevap verdiği için yine cümlelerin öznesi konumundadır. Ancak **"başkası tarafından gerçekleştirilme"** anlamıyla ilişkilendirilir:

Çocuk sebepsiz yere azarlandı. (Azarlanan kim?)
özne

Çocuk, özne olmasına rağmen "azarlanmak" eyleminden etkilenen bir varlıktır. İşte böyle öznelere **sözde özne** denir.

UYARI:

Sözde özne konusu edilgen fiil kavramıyla ilişkili olduğu için fiil çatısı konusunda öne çıkmaktadır.

NASIL ÇÖZELİM?

Bir cümlede sözde özne aramak için öncelikle cümlelerin yüklemine fiilden fiil yapan "-I / -n" eki aramak gerekir. Çünkü **sözde öznenin olabilmesi için yüklemdeki fiilin edilgen çatılı olması** gerekir.

Buna göre

A'da **"ilgisini çekmişti"**, B'de **"berbat etti"**, E'de **"kalmamıştı"** yüklemelerinde "-I / -n" eki yoktur. Bu fiiller edilgen olamayacağına göre cümlede sözde özne de bulunamaz.

C'deki cümlelerin yüklemi zaten isimdir: "sakin ve neşesizdi". Yani özne görevindeki "deniz" sözcüğünde sözde özne durumu söz konusu değildir.

Ancak D'de "çağır-ıl-dı-m" yüklemine fiilden fiil yapım eki "-l" vardır.

Mülakata ilk sırada ben çağırıldım. (Çağırılan kim? Ben/özne)

"ben" öznesi "başkası tarafından" çağırıldığı yani "çağırıl-" eyleminden etkilendiği için sözde öznedir.

CEVAP: D

12. Ögeler bazen doğrudan isimleriyle (özne, nesne, yüklem...) değil de tanımları üzerinden sorulabilir.

Bu soruda da "yüklemin bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen öge" denirken "özne"nin tanımı verilmiştir.

O hâlde soruda öznenin sıfat tamlaması olduğu cümle sorulmaktadır.

Önce cümlelerin yüklemi bulunmalı, özneyi bulmak için yükleme "ne / kim" soruları yöneltilmelidir. Ancak bu iki soru yükleme birlikte fiil cümlelerinde "fiil+ -en/-an kim / ne?", isim cümlelerinde "olan ne? / olan kim?" şeklinde kullanılır.

A) Türkiye su zengini bir ülke değil.

Su zengini bir ülke olmayan ne? **Türkiye / özne**

B) Çeşme sularımızın güvenilir olduğunu yetkililer açıkladı. Açıklayan kim? **yetkililer / özne**

C) Değişen koşullara göre su politikaları da yenileniyor.

Yenilenen ne? **su politikaları / özne**

D) Su kullanımında farkındalığa diğer kurumlar da özen göstermeli.

Özen göstermesi gereken kim? **diğer kurumlar / özne - sıfat tamlaması**

E) Su kaynakları yönetimi, disiplin gerektiren dinamik bir süreç.

... bir süreç olan ne? **su kaynakları yönetimi / özne**

Özne, C'de belirtisiz, E'de zincirleme isim tamlaması; D'de sıfat tamlamasıdır.

CEVAP: D

13.

Yüklem	Bir cümle ögelerine ayrılırken önce yüklem bulunur. Yüklem cümlede yargı ifade ederek sonuç bildiren sözcük ya da sözcük grubudur.
Özne	Sonra özneyi bulmak için yükleme "ne / kim" soruları "... olan kim/ne? , ... yapan kim/ne? " şeklinde sorulur.
Belirtisiz nesne	Özne bulunduktan sonra yükleme sorulan " ne " sorusunun cevabı belirtisiz nesnedir.
Belirtili nesne	Yükleme sorulan " neyi, kimi " soruları belirtili nesneyi buldurur.
Dolaylı tümleş	Dolaylı tümleş, " -e/-de/-den " eklerini alır ve bu eklerle oluşturulan " neye, nereye, nerede, nereden, kime, kimde, kimden... " gibi sorulara cevap verir.
Zarf tümleci	Yükleme sorulan " nasıl, ne zaman, ne kadar, niçin, niye, hangi koşulda... " gibi soruların cevabıdır.
Edat tümleci	Zarf tümleci sorularına cevap vermeyen ve edatlarla oluşan gruplar edat tümleci olarak değerlendirilir ancak çoğunlukla zarf tümleci kabul edilir.

Soruda öge dizilişi "**belirtili nesne, özne, yüklem**" şeklinde olan cümlelerin bulunması istenmiştir.

Buna göre seçeneklerdeki cümleleri ögelerine ayıralım:

A) Sık tekrarladığınız bir eylem alışkanlığa

özne

dolaylı tümleş

dönüşür.
yüklem

(Dönüşen ne? sık tekrarladığınız bir eylem / özne)

B) Cesarete inanmak cesur davranışları

özne

belirtili nesne

davet edermiş.
yüklem

(Davet eden ne? cesarete inanmak / özne)

C) Yüzeysel düşünme biçimini çoğunuz

belirtili nesne

özne

tercih ettiniz.
yüklem

(Tercih eden kim? çoğunuz / özne)

D) Gerçek kaybı ya da kazancı kalbimizde
belirttili nesne dolaylı tümleç

üretiyoruz.
yüklem

(Üreten kim? biz / gizli özne)

E) Faydalı bir meşguliyet etkili tedavilerden biridir.
özne yüklem

(Etkili tedavilerden biri olan ne? faydalı bir meşguliyet / özne)

CEVAP: C

B) Pek çok kriterin zaman içinde değişmesi
özne
 (Şaşırtan ne?)

beni şaşırttı.
b.li nesne yüklem
 (Kimi şaşırttı?)

C) Sinema sevdası içimde lise yıllarında yeşerdi.
özne dolaylı tümleç zarf tümleci yüklem
 (Yeşeren ne?) (Nerede (Ne zaman yeşerdi?) yeşerdi?)

D) Pek çok kitap okuru heyecanlandıran yeni bir
özne yüklem
 (... keşif olan ne?)
keşiftir.

CEVAP: E

14.

UYARI:

Cümlenin ögeleri bulunurken sözcük öbekleri (ikilemeler, deyimler, tamlamalar, söz grupları...) birbirinden ayrılmaz.

Buna göre E'deki cümlenin ögelerine ayrılmasında yanlışlık vardır:

Bence sinemamıza vaktinden önce gelmiş bir
zarf tümleci yüklem

dehaydı.

"sinemamıza vaktinden önce gelmiş bir dehaydı" bölümü bir sıfat tamlaması olduğu için bir bütün hâlinde yüklemidir.

Yüklemin bölünmesi öge ayrımında yanlışlığa sebep olmuştur.

Diğer seçeneklerin öge ayrımları doğrudur:

A) Bencilik pazarlayanlar bu çağda daha coşkulu
özne zarf tümleci zarf tümleci
 (Çalışan (Ne zaman (Nasıl kim?) çalışıyorlar?) çalışıyorlar?)

çalışıyorlar.
yüklem

1. Cümlelerin yüklemine yönelme, bulunma, uzaklaşma anlamları bakımından tamamlayan, yönelme, bulunma, ayrılma hâl eklerinden birini almış öge dolaylı tümleçtir. Dolaylı tümleç için "yer tamlayıcısı" ifadesi de kullanılabilir.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili bölüm yer tamlayıcısı değildir?

- A) Paraşütle atlama fikrinden bir türlü vazgeçmez.
 B) Kıyafetler onun güvenli bir iniş gerçekleştir-mesine yetmemiştir.
 C) Meraklı kalabalık, atlama bölgesinin dışında tutulur.
 D) Basamakları çıktıktan sonra ardındaki kalabalığa bakar.
 E) Kuleden kendi paraşütüyle saat 08.22'de atlamıştı.

2. Maç devam ediyorsa kimse yenilgiye hükmedemez.

Bu cümlelerin öge dizilişi aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Özne - zarf tümleci - nesne - yüklem
 B) Zarf tümleci - özne - dolaylı tümleç - yüklem
 C) Dolaylı tümleç - özne - zarf tümleci - yüklem
 D) Özne - dolaylı tümleç - yüklem
 E) Zarf tümleci - nesne - yüklem

3. (I) Film sessiz sedasız girdi sinema dünyasına. (II) Görsel kalitesi pek çok festivalde ödüle layık görüldü. (III) Trajik bir hikâye anlatıyordu izleyenlere. (IV) Yönetmen, bir ailenin hayatta kalma mücadelesini bir mesaj vermek için işliyordu. (V) Hayal gücünün genişliği bunu başarabilmesini kolaylaştırdı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde nesne yoktur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) III ve IV E) IV ve V

4. • Fiilimsi -yüklem görevinde değilse- yan cümle oluşturur.
 • Yan cümle oluşturan fiilimsi, tek başına ya da oluşturduğu sözcük grubuyla bir öge görevi üstlenebilir.

Buna göre, aşağıdaki cümlelerden hangisinde yan cümle nesne görevindedir?

- A) Çevreyi algılayışınız zamanla temelden değişecektir.
 B) Hayat hakkındaki tecrübelerini benimle paylaşmaya gönüllü gibiydi.
 C) Düz bir çizgide kesintisiz ilerlemek pek de mantıklı görünmüyordu.
 D) Tekinsiz kalabalıklar bana kendi içime dönme-yi salık veriyordu.
 E) Mutsuzluğundaki payımı tayin edemediğim-den yüzüne bakamadım.

5. **Aşağıdakilerden hangisinde yüklem bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen öge isim-fiil grubudur?**

- A) Şarkılarının beğenilmesini elbette her müzisyen önemser.
 B) Dizi müzikleriyle tanınmaktan memnun görünüyorsun.
 C) Kıyaslanmaya tabi tutulmak çoğu insanı rahatsız eder.
 D) Onu takip edenler canlı performanslarını daha çok beğeniyormuş.
 E) Aslında aramızdan biri olduğunu çoktan kanıtlamıştı.

6. I. Kulenin tepesinden bir süre önce aşağıda biriken kalabalığa baktı.
 II. Biri diğerinden daha ağır olan iki cismi elinde tutuyordu.
 III. Sevdiği şeylere çekingen mizacı yüzünden sahip çıkamamıştı.
 IV. Yön duygusunu yitirdiğinden hedefteki bölgeye ulaşamayacaktı.
 V. Kervanın en arkasında biraz da isteksizce panayır alanına yürüyorduk.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde birden fazla dolaylı tümleç vardır?

- A) I ve III B) I ve V C) II ve IV
 D) II ve V E) III ve IV

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili bölüm farklı bir ögedir?

- A) Onu çöllere maceracı ruhu sürüklüyor.
- B) Performansı beklenenin altındaymış.
- C) Gelişmeleri ciddiye almalısınız.
- D) Bize onun tavizsiz duruşu örnek oldu.
- E) Çabası takdire değermiş.

8. Aşağıdaki sorulardan hangisine verilen cevap nesne ya da özne değildir?

- A) – En son ne söyledi?
– "Benden bu kadar!"
- B) – Heyecanla anlattığı kimmiş?
– Babası.
- C) – Bana neyi örnek gösteriyorsun?
– Onun kucaklayıcı tavrını.
- D) – Programı kim düzenleyecek?
– İdaredeki arkadaşlar.
- E) – Peki sizi kim etkiledi?
– Kimse.

9. (I) Çin Seddi, savunma amaçlı olarak dağ ve tepeler üzerinde inşa edilmiştir. (II) En uzun sürede yapılan ve en çok insan çalıştırılan yapıdır. (III) Çin Seddi'nin surları, dağların yalçın kayalarına kadar uzanır. (IV) Setler, kademeli savunmaya imkân verecek şekilde yapılmıştır. (V) Duvarların üzerinde atlar ve arabalar gidebilmektedir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle öge dizilişi, "özne-zarf tümlecî-dolaylı tümleç-yüklem" şeklindedir.
- B) II. cümle tek ögelidir.
- C) III. cümle özneleri zincirleme isim tamlamasıdır.
- D) IV. cümlede zarf tümlecî vardır.
- E) V. cümlede belirtisiz nesneye yer verilmiştir.

10. Kişinin, yıkıcı deneyimlerden sonra önceki yeteneklerine ve davranış şekillerine tekrar geri dönebilmesi "kendini toparlama gücü" olarak ifade edilir.

Bu cümle özneleri aşağıdaki sözcük gruplarının hangisinden oluşmuştur?

- A) Zarf-fiil grubu
- B) İsim-fiil grubu
- C) Sıfat-fiil grubu
- D) Edat grubu
- E) İsim tamlaması

11. Japonya'da sık sık yaşanan doğa olayları, oradaki kültür ve inanın temelini oluşturur.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi öğeleri ve öge dizilişi bakımından bu cümleyle aynıdır?

- A) Aslında doğanın kendisi sanattır.
- B) Filmde çoğumuzu ilgilendiren mesajlar var.
- C) Evlerinin en güzel köşesine estetik değeri yüksek eserler yerleştirirlerdi.
- D) Onun kamerası bireylerin trajik yaşantılarını da yansıtır.
- E) Geleneksel kıyafet olan kimono Japon filmlerinde sık sık kullanılmıştır.

12. Kendi gerçeğini dürüstçe yaşayamayan oyuncu, oynadığı bir karakteri gerçekten var etmekte zorlanır.

Bu cümlede,

- I. dolaylı tümleç,
- II. belirtili nesne,
- III. zarf tümlecî,
- IV. özne

öğelerinden hangilerine yer verilmemiştir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

1.

HATIRLAYALIM:

- **Dolaylı tümleç**, yüklemi yönelme, bulunma, uzaklaşma (ayrılma) anlamları bakımından tamamlayan sözcük ya da sözcük grubudur.
- **"-e/-de/-den"** eklerini alan ve bu eklerle oluşturulan **"neye, nereye, nerede, nereden, kime, kimde, kimden..."** gibi sorulara cevap verir.

Soruda altı çizili sözlerden dolaylı tümleç olmayanın bulunması istenmiştir.

UYARI:

Bu tip sorularda **"-e/-de/-den"** eklerini alan her sözün dolaylı tümleç olmayacağı akılda bulundurulmalıdır.

Örneğin **"-e/-de/-den"** ekini alan söz yüklemi zaman anlamı bakımından tamamlıyorsa zarf tümleci olacaktır.

Cümlede dolaylı tümleci bulmak için -her ögede olduğu gibi- önce yüklem, sonra özne bulunmalıdır. Buna göre cümleleri inceleyelim:

- A) Paraşütle atlama fikrinden bir türlü vazgeçmez.
vazgeçmez / yüklem
Vazgeçmeyen kim? o / gizli özne
O **neyden** vazgeçmez? paraşütle atlama fikrinden / DT
- B) Kıyafetler onun güvenli bir iniş gerçekleştirmesine yetmemiştir.
yetmemiştir / yüklem
Yetmeyen ne? kıyafetler / özne
Kıyafetler **neye** yetmemiştir? onun güvenli bir iniş gerçekleştirmesine / DT
- C) Meraklı kalabalık, atlama bölgesinin dışında tutulur.
tutulur / yüklem
Tutulan kim? meraklı kalabalık / özne
Meraklı kalabalık **nerede** tutulur? atlama bölgesinin dışında / DT
- D) Basamakları çıktıktan sonra ardındaki kalabalığa bakar.
bakar / yüklem
Bakan kim? o / gizli özne
O **kime** bakar? ardındaki kalabalığa / DT

A, B, C ve D'deki altı çizili bölümlerin dolaylı tümleç olduğu yukarıda görülmektedir. E'deki altı çizili bölüm ise **"-de"** eki almasına rağmen **"nerede/kimde"** sorusuna değil, **"ne zaman"** sorusuna cevap verdiği için zarf tümleci görevindedir.

- E) Kuleden kendi paraşütüyle saat 8.22'de atlamıştır.
atlamıştır / yüklem
Atlayan kim? o / gizli özne
O **ne zaman** atlamıştır? saat 08.22'de / ZT
O **nereden** atlamıştır? kuleden / DT

CEVAP: E

2.

NASIL ÇÖZELİM?

- Bir cümlelerin ögeleri incelenirken önce yüklem, sonra özne bulunur.
- **Yüklem** cümlede **yargı ifade ederek sonuç bildiren** sözcük ya da sözcük grubudur.
- Özne, yüklem bildirdiği iş, hareket, kılış ve oluşu gerçekleştiren ya da yüklemdeki durumu üstlenen ögedir.

Ögeleri bulmak için kullanılan tüm sorular mutlaka yükleme sorulmalıdır:

Maç devam ediyorsa kimse yenilgiye hükmedemez.

hükmedemez / yüklem

Hükmedemeyen **kim**? kimse / özne

Neye hükmedemez? yenilgiye / DT

Hangi koşulda hükmedemez? maç devam ediyorsa / ZT

Cümlelerin öge sıralaması **"zarf tümleci - özne - dolaylı tümleç - yüklem"** şeklindedir.

CEVAP: B

3. Nesne cümledeki eylemden etkilenen ögedir. Belirtisiz ve belirtili olmak üzere iki çeşittir.

Belirtisiz nesne	Yükleme yöneltilen "ne" sorusuna cevap verir.
Belirtili nesne	Yükleme yöneltilen "neyi, kimi" sorularına cevap verir.

Soruda nesne içermeyen cümlelerin bulunması istenmektedir. Buna göre cümleleri inceleyelim:

- I. Film sessiz sedasız girdi sinema dünyasına.
 özne ZT yüklem DT

- II. Görsel kalitesi pek çok festivalde ödüle
 özne DT DT

layık görüldü.
 yüklem

I ve II. cümlelerde görüldüğü gibi nesne yoktur.

O hâlde diğer cümlelerdeki nesneleri bulun:

- III. Trajik bir hikâye anlatıyordu izleyenlere.

belirtisiz nesne yüklem DT
 (o / gizli özne)

- IV. Yönetmen, bir ailenin hayatta kalma

özne belirtili nesne

mücadelesini bir mesaj vermek için işliyordu.
 ZT yüklem

- V. Hayal gücünün genişliği bunu başarabilme-

özne belirtili nesne

sini kolaylaştırdı.
 yüklem

CEVAP: A

- 4.

- Sorunun öncülündeki açıklamalara göre bir fiilimsi ya da fiilimsiyle oluşmuş bir söz grubu hangi ögeyse yan cümle o öge görevindedir.

Soruda yan cümlelerin nesne olması istendiğine göre bir fiilimsi ya da fiilimsiyle oluşmuş bir söz grubunun nesne sorusuna cevap vermesi gerekir. Bu durum D seçeneğinde vardır:

Tekinsiz kalabalıklar bana kendi içime dönmeyi salık veriyordu.

salık veriyordu / yüklem

Neyi salık veriyordu? kendi içime **dönmeyi** / belirtili nesne

Yan cümle belirtili nesne görevindedir.

Diğer seçeneklerdeki yan cümlelerin görevlerini inceleyelim:

- A) Çevreyi algılayışınız zamanla temelden değişecektir.

değişecektir / yüklem

Değişecek olan **ne**? çevreyi **algılayışınız** / özne

Yan cümle özne görevindedir.

- B) Hayat hakkındaki tecrübelerini benimle paylaşmaya gönüllü gibiydi.

gönüllü gibiydi / yüklem

Neye gönüllü gibiydi? hayat hakkındaki tecrübelerini benimle **paylaşmaya** / DT

Yan cümle dolaylı tümleş görevindedir.

- C) Düz bir çizgide kesintisiz ilerlemek pek de mantıklı görünmüyordu.

görünmüyordu / yüklem

Görünmeyen **ne**? düz bir çizgide kesintisiz **ilerlemek** / özne

Yan cümle özne görevindedir.

- E) Mutsuzluğundaki payımı tayin edemediğimden yüzüne bakamadım.

bakamadım / yüklem

Niçin bakamadım? mutsuzluğundaki payımı tayin **edemediğimden** / ZT

Yan cümle zarf tümleci görevindedir.

CEVAP: D

5. HATIRLAYALIM:

- Yüklemin bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen öge "**özne**"dir.
- İsim-fiil grubu, isim-fiil eki (-me, -mek, -iş...) almış bir fiilimsinin kendinden önceki sözcüklerle oluşturduğu sözcük grubudur.

Soruda "özne"nin isim-fiil grubu olması istenmektedir. Bu durum C'deki cümlede vardır:

Kıyaslanmaya tabi tutulmak çoğu insanı rahatsız eder.

rahatsız eder / yüklem

Rahatsız eden ne? kıyaslanmaya tabi tutulmak / özne

"kıyaslanmaya tabi tutulmak" sözü "tutulmak" isim-fiiliyle oluşmuş bir sözcük grubudur.

Diğer seçeneklerdeki cümleleri de inceleyelim:

A) Şarkılarının beğenilmesini elbette

belirtili nesne

her müzisyen önemser.

özne yüklem

Nesne, **isim-fiil** grubudur.

B) Dizi müzikleriyle tanınmaktan memnun

dolaylı tümleş ZT

görünüyorsun.

yüklem

Dolaylı tümleş, **isim-fiil** grubudur.

D) Onu takip edenler canlı performanslarını

özne belirtili nesne

daha çok beğeniyormuş.

ZT yüklem

Özne, **sıfat-fiil** grubudur.

E) Aslında aramızdan biri olduğunu çoktan

belirtili nesne ZT

kanıtlamıştı.

yüklem

Belirtili nesne, **sıfat-fiil** grubudur.

CEVAP: C

6. HATIRLAYALIM:

- **Dolaylı tümleş**, yüklemi yönelme, bulunma, uzaklaşma (ayrılma) anlamları bakımından tamamlayan sözcük ya da sözcük grubudur.
- "**-e/-de/-den**" eklerini alır ve bu eklerle oluşturulan "**neye, nereye, nerede, nereden, kime, kimde, kimden...**" gibi sorulara cevap verir.

Soruda birden fazla dolaylı tümleş içeren cümlelerin bulunması istenmektedir.

I. cümlede "**kulenin tepesinden**" ve "**aşağıda biriken kalabalığa**" sözleri dolaylı tümleşçidir.

V. cümlede "**kervanın en arkasında**" ve "**panayır alanına**" sözleri dolaylı tümleşçidir.

II. cümlede "biri diğerinden daha ağır olan iki cismi" belirtili nesne, "**elinde**" dolaylı tümleşçidir.

III. cümlede "**çekingen mızacı yüzünden**" sözü "-den" eki almasına rağmen sebep bildirdiği için zarf tümleşçidir. "**sevdiği şeylere**" dolaylı tümleşçidir.

IV. cümlede "yön duygusunu yitirdiğinden" sözü "-den" eki almasına rağmen sebep bildirdiği için zarf tümleşçidir. "**hedefteki bölgeye**" dolaylı tümleşçidir.

CEVAP: B

7. Cümlelerin ögelerini bulalım:

A) Onu çöllere maceracı ruhu sürüklüyor.

B.li N DT özne yüklem

Sürükleyen ne? maceracı ruhu / özne

B) Performansı beklenenin altındaymış.

özne yüklem

Beklenenin altında olan ne? performansı / özne

C) Gelişmeleri ciddiye almalısınız.

B.li N yüklem

Neyi ciddiye almalısınız? gelişmeleri / belirtili nesne

D) Bize onun tavizsiz duruşu örnek oldu.

DT özne yüklem

Örnek olan ne? onun tavizsiz duruşu / özne

E) Çabası takdire değermiş.

özne yüklem

Takdire değer olan ne? çabası / özne

A, B, D ve E'de altı çizili bölümler özne, C'de ise belirtili nesnedir.

CEVAP: C

8. Bu soruda, soruya verilen cevabın nesne ya da özne dışında bir öge olması istenmektedir.

Özne, yüklem bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen ögedir. Fiil cümlelerinde "**fiil + -en/ -an kim / ne?**", isim cümlelerinde "**olan ne? / olan kim?**" şeklinde kullanılan "**ne**" ve "**kim**" sorularıyla bulunur.

Nesne, yüklemdeki eylemden etkilenen ögedir. Yükleme sorulan "**ne, neyi, kimi**" sorularıyla bulunur.

UYARI:

Bir soru cümlesine verilen cevabın hangi öge olduğu bulunmak istendiğinde verilen cevap, sorudakine uygun şekilde bir cümleye tamamlanır.

Buna göre seçeneklerdeki cevapları tamamlayarak cümle biçimine getirelim.

- A) "Benden bu kadar!" dedi. > Altı çizili bölüm belirtisiz nesnedir.
- B) "Babasıymış." **yüklem**dir.
- C) Onun kucaklayıcı tavrını örnek gösteriyorum. > Altı çizili bölüm belirtili nesnedir.
- D) İdaredeki arkadaşlar düzenleyecek. Altı çizili bölüm öznedir.
- E) Kimse etkilemedi. > Altı çizili bölüm öznedir.

CEVAP: B

9. Cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- A) Çin Seddi, savunma amaçlı olarak

özne zarf tümleci

dağ ve tepeler üzerinde inşa edilmiştir.

DT yüklem

(İnşa edilen ne? Çin Seddi / özne)

A'da verilen bilgi doğrudur.

- B) II. cümlede asıl yüklemi oluşturan "**yapı**" sözcüğü isimdir, "**en uzun sürede yapılan**" ve "**en çok insan çalıştırılan**" bölümleri "**yapı**"nın **sıfatıdır**. Bu bakımdan ifade bütünüyle bir sıfat tamlaması olarak tek başına yüklemidir:

En uzun sürede yapılan ve en çok insan

yüklem

çalıştırılan yapıdır.

B'de verilen bilgi doğrudur.

- C) Çin Seddi'nin surları, dağların yalçın

özne

kayalarına kadar uzanır.

yüklem

(Uzanan ne? Çin Seddi'nin surları)

Özne, zincirleme isim tamlamasıdır. C'de verilen bilgi doğrudur.

- D) Setler, kademeli savunmaya imkân

özne zarf tümleci

verecek şekilde yapılmıştır.

yüklem

(Yapılan ne? setler / özne)

Cümlede zarf tümleci vardır. D'de verilen bilgi doğrudur.

- E) Duvarların üzerinde atlar ve arabalar

dolaylı tümleç

özne

gidebilmektedir.

yüklem

(Gidebilen ne? atlar ve arabalar / özne)

"atlar ve arabalar" bölümü belirtisiz nesne değil, öznedir.

E'de verilen bilgi yanlıştır.

CEVAP: E

10. • Özne, yüklem bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen ögedir. Fiil cümlelerinde "**fiil + -en/-an kim / ne?**", isim cümlelerinde "**olan ne? / olan kim?**" şeklinde kullanılan "**ne**" ve "**kim**" sorularıyla bulunur.

Cümlelerin öznesini bulalım:

Kişinin, yıkıcı deneyimlerden sonra önceki yeteneklerine ve davranış şekillerine tekrar geri dönebilmesi "kendini toparlama gücü" olarak ifade edilir.

ifade edilir / yüklem

İfade edilen ne?

kişinin, yıkıcı deneyimlerden sonra önceki yeteneklerine ve davranış şekillerine tekrar geri dönebilmesi / **özne**

Özne "dönebil-me-si" isim-fiiliyle oluşan bir sözcük grubudur.

CEVAP: B

Öncüldeki cümlelerin öğelerini bulalım:

Japonya'da sık sık yaşanan doğa olayları,

özne

oradaki kültür ve inanın temelini oluşturur.

belirtili nesne

yüklem

Oluşturan **ne?** Japonya'da sık sık yaşanan doğa olayları / **özne**

Neyi oluşturur? oradaki kültür ve inanın temelini / **B.li N**

Öge dizilişi bu cümledeki gibi "**özne-belirtili nesne-yüklem**" şeklinde olan cümle D'de vardır:

Onun kamerası bireylerin trajik yaşantılarını

özne

belirtili nesne

da yansıtıyor.

yüklem

yansıtıyor / **yüklem**

Yansıtan ne? onun kamerası / **özne**

Neyi yansıtıyor? bireylerin trajik yaşantılarını / **B.li N**

Diğer cümlelerin öğelerini de bulalım:

A) Aslında doğanın kendisi sanattır.

ZT

özne

yüklem

B) Filmde çoğumuzu ilgilendiren mesajlar var.

DT

özne

yüklem

C) Evlerinin en güzel köşesine

dolaylı tümleç

estetik değeri yüksek eserler yerleştirirlerdi.

belirtisiz nesne

yüklem

(Yerleştiren kim? onlar / gizli özne)

E) Geleneksel kıyafet olan kimono

özne

Japon filmlerinde sık sık kullanılmıştır.

DT

ZT

yüklem

(Kullanılan ne? geleneksel kıyafet olan kimono / **özne**)

CEVAP: D

11.	Özne	ne / kim Fiil cümlelerinde " fiil + -en/-an kim / ne? ", isim cümlelerinde " olan ne? / olan kim? " şeklinde
	Belirtisiz nesne	ne
	Belirtili nesne	neyi / kimi
	Dolaylı tümleç	"-e/-de/-den" ekleriyle oluşturulan sorular: neye / nereye / nerede / nereden / kime / kimde / kimden... hangisine / hangisinde / hangisinden...
	Zarf tümleci	nasıl / ne zaman / ne kadar / niçin / niye / hangi koşulda...
	Edat tümleci	Edat türünde sözcüklerle oluşturulan sorular: ne ile / kim için / kime göre ...

12. HATIRLAYALIM:

- Öge, yükleme bağlı bir unsurdur. Bu yüzden ögeleri bulmak için kullanılan tüm sorular yükleme sorulmalıdır.
- **Bir söz yükleme sorulan soruya yanıt vermiyorsa öge değildir.**

Örneğin "Dün akşam getirdiğin çilekleri yarın yeriz." cümlesinde "dün akşam" ifadesi zaman bildirmesine rağmen zarf tümleci değildir çünkü yükleme sorulan "Ne zaman yeriz?" sorusuna cevap vermemektedir.

Buna göre sorudaki cümlenin ögelerini bulalım:

Kendi gerçeğini dürüstçe yaşayamayan oyuncu, oynadığı bir karakteri gerçekten var etmekte zorlanır.

zorlanır / **yüklem**

Zorlanan kim? kendi gerçeğini dürüstçe yaşayamayan oyuncu / **özne**

Neyde zorlanır? oynadığı bir karakteri gerçekten var etmekte / **dolaylı tümleç**

Yani cümle "özne, dolaylı tümleç ve yüklem"den oluşmuştur. Cümlede belirtili nesne ve zarf tümleci yoktur.

CEVAP: C

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ara cümle vardır?

- A) Oyuncu olmak isteyen arkadaşlara, ısrarlı olmalarını, sabırla çalışmalarını öneririm.
- B) Deneyimlerimi öğrencilerime, sistemli, anlaşılır bir şekilde aktarmak isterim.
- C) Konservatuvardaki öğrencilerimden bazıları çok rahat; kendini, yeteneğini çok rahat ifade ediyor.
- D) Amacımız alanında yetkin öğretmenleri, bunu daha önce yapmıştık, stüdyomuzda bir araya getirmektir.
- E) İnsan, önce temel ihtiyaçlarını karşılar; sonra kendini gerçekleştirme sürecinde aşama kaydeder.

2. Beyin eğitimi programlarının popüleritesi arttıkça bu programların etkisi konusundaki soru işaretleri artmaktadır.

Bu cümlede

- I. belirtisiz nesne,
- II. dolaylı tümleş,
- III. zarf tümleşci,
- IV. özne

öğelerinden hangileri yoktur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili bölümün öge değeri ayrı () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Basit yollarla beyni etkilemek kolay değildir. (Özne)
- B) Bulmaca benzeri oyunlar beynin fonksiyonlarını geliştirmez. (Belirtili nesne)
- C) Deney sonuçlarını gördüğümüzde hatamızı fark ettik. (Dolaylı tümleş)
- D) Rahatsız ediciydi şu üslupla konuşmanız. (Yüklem)
- E) Anlattığımız teknikleri istikrarlı biçimde uygulayın. (Zarf tümleşci)

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla zarf tümleşci vardır?

- A) Hafızanın sadece çocukluk döneminde geliştiği bilgisi bir yanılgıdır.
- B) İnsan, yaşamı boyunca kendini sürekli yenilemelidir.
- C) Devam filmlerinin bağımsız bir şekilde değerlendirilememesi gerçekten talihsizliktir.
- D) Bazen hayatın doğal akışı beklentileri sürdürme umuduna perde çeker.
- E) Nostaljik bir gerilim bir müddet beni bile etkileyebilir.

5. Ezber eğitimine gerek kalmadan çocuklar aritmetik ya da bulmaca alıştırmaları gibi yöntemlerle hafızalarını geliştirebilir.

Bu cümleyle ilgili olarak

- I. Edat tümleşciye örnek gösterilebilir.
- II. Özne bir söz öbeğidir.
- III. Yan cümle zarf tümleşci görevindedir.
- IV. Belirtili nesneye yer verilmiştir.
- V. Yüklem birleşik fiildir.

yargılarından hangisi yanlıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

6. I. İnsanlara isimlerini telaffuz ederek hitap edin.
II. Alçak gönüllülük ve iyi niyet herkeste güven uyandırır.
III. Hepiniz içinizde önemli, saygın olma duygusu taşıyorsunuz.
IV. Birini küçümsemeden de bir düşüncüyü reddedebilmeliydim.
V. Ezbere söylenen bir cümle kalbe dokunmaz.
Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri öğeleri ve öge dizilişleri bakımından aynıdır?

- A) I ve III
- B) II ve IV
- C) II ve V
- D) III ve IV
- E) III ve V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesnenin açıklayıcısı olan bir ara söz vardır?

- A) Sokağa girdiğiniz zaman, herkes fark ederdi bunu, farklı bir sakinlik ve huzur hissederdiniz.
- B) Emekli olduktan sonra akşama yakın vakitleri, bu en sevdiği zaman dilimini, balkonda geçirirdi.
- C) Senaryodaki bazı diyaloglar, çatışmayı belirginleştirenler, üzerinde biraz uğraşılmalı gerektiriyor.
- D) Durumlar değiştikten sonra merkezden uzak bir eve, bir harabeye, taşındık.
- E) Hayat hikâyesini yazmaya karar verirken uzunca bir süre, yaklaşık üç yıl, düşünmüştü.

8. (I) Konfor alanımdan çıkmak gerçekten zor oldu. (II) Ama aklımdaki soru beni tüm risklere rağmen harekete geçirecek kadar güçlüydü. (III) Sahnede nasıl gerçek olunabileceği sorusunun peşindeydim. (IV) Kendimi hep oyuncu olarak yetersiz hissetmişim. (V) Dürüstçe kendim olamadığım için saklanmaya çalıştığımı sonradan fark ettim.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlelerin öznesi isim-fiil grubudur.
- B) II. cümlede sıfat tamlaması nesne görevindedir.
- C) III. cümle yalnızca yüklemden oluşmuştur.
- D) IV. cümlede birden fazla zarf tümleci vardır.
- E) V. cümle nesne, zarf tümleci ve yüklemden oluşmuştur.

9. Toplum içinde konuşma korkusunun, insanın dizlerini titreten bu duygunun, başlıca nedeni, ön yargı ve koşullanmalardır.

Bu cümleyle ilgili olarak

- I. Altı çizili sözcük dolaylı tümleçtir.
- II. Yüklem, tek sözcükten oluşmuştur.
- III. Ara söz, özne grubundaki tamlayanın açıklamasıdır.

İfadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

10 - 11. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) Ben bu kadar donanımlı birinden sinema eğitimi almadım. (II) Bu yüzden çoğu zaman içgüdülerime göre hareket ettim. (III) Sinemayla ilişkim savaş belgeselleri çekerek başladı. (IV) Sonradan şartlara bağlı olarak diğer alanlar ilgimi çekti. (V) Bu yöneltide içinde bulunduğum çevrenin etkisi büyük.

10. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde "Edat türünde sözcüklerle oluşan söz grupları cümlede edat tümleci görevi üstlenebilir." ifadesine örnek vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

11. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede belirtisiz nesne isim tamlamasından oluşmuştur.
- B) II. cümlede dolaylı tümleç yoktur.
- C) III. cümlede zarf tümleci bir fiillimsi grubudur.
- D) IV. cümlede vurgu belirtisiz nesnedir.
- E) V. cümlelerin öge dizilişi "dolaylı tümleç-özne-yüklem" şeklindedir.

12. (I) İlişkiler, genellikle konuşma konusu yapılmaz. (II) Çünkü iletişimde bulunan kişiler kurdukları ilişki hakkında düşünmez. (III) Bir aksaklık çıkmadığı sürece bu böyle devam eder. (IV) Kişilerin ilişki içinde birbirlerini tanımlamaları farklılaştığı zaman ilişki, konuşma konusu olur. (V) "Ben senin hocanım, benimle böyle konuşamazsın!" gibi bir cümle o zaman kurulur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde öğelerin sıralanışı "Çoğu defa hepimiz biraz çeşitlilik arıyoruz." cümlesiyle aynıdır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

1.

HATIRLAYALIM:

- **Ara cümle**, bir cümle yapısına dâhil olmayıp cümle tamamlanmadan araya yerleştirilen, cümle niteliğindeki ifadelerdir.
 - Bahardan kalma bir günde, ne de iyi oldu,
parklardayız. ara cümle
- Ara cümleler, cümlede **iki virgül (,) ya da iki kısa çizgi (-) arasına** yerleştirilir.
- Ancak iki virgül arasındaki her ifadeye ara cümle denemez. Ara cümlede, cümledeki sözlerin arasına sıkıştırılmış ek bir cümle olma durumu belirgindir.

Buna göre "Amacımız alanında yetkin öğretmenleri, **bunu daha önce yapmıştık**, stüdyomuzda bir araya getirmektir." cümlesinde "bunu daha önce yapmıştık" bölümü ara cümledir.

CEVAP: D

2.

HATIRLAYALIM:

- Öge, yükleme bağlı bir unsurdur. Bu yüzden ögeleri bulmak için kullanılan tüm sorular yükleme sorulmalıdır.
- **Bir söz yükleme sorulan soruya yanıt vermiyorsa öge değildir.**
- Örneğin "Ben beklerken siz biraz hava alırsınız." cümlesinde "ben" ifadesi özne değildir çünkü yükleme sorulan "Hava alan kim?" sorusuna cevap vermemektedir. Sorunun cevabı "siz" sözcüğüdür, özne odur.

Buna göre sorudaki cümlelerin ögelerini bulalım:

Beyin eğitimi programlarının popüleritesi arttıkça bu programların etkisi konusundaki soru işaretleri artmaktadır.

artmaktadır / **yüklem**

Artan ne? bu programların etkisi konusundaki soru işaretleri / **özne**

Ne zaman artmaktadır? Beyin eğitimi programlarının popüleritesi arttıkça / **zarf tümleci**

Buna göre cümlelerin öge dizilişi "zarf tümleci - özne - yüklem" şeklindedir. Cümlede "belirtisiz nesne" ve "dolaylı tümleş" yoktur.

CEVAP: A

3.

Cümlelerin ögeleri incelenirken önce yüklem bulunur. Yüklem cümlede yargı bildirerek iş, oluş, hareket, durum, duygu ya da düşünceyi sonuca bağlar.

Diğer ögeler yükleme aşağıdaki sorular yöneltilecek bulunur:

Özne	ne / kim Fiil cümlelerinde " fiil + -en/-an kim / ne? ", isim cümlelerinde " olan ne? / olan kim? " şeklinde
Belirtisiz nesne	ne
Belirtili nesne	neyi / kimi
Dolaylı tümleş	"-e/-de/-den" ekleriyle oluşturulan sorular: neye / nereye / nerede / nereden / kime / kimde / kimden... hangisine / hangisinde / hangisinden...
Zarf tümleci	nasıl / ne zaman / ne kadar / niçin / niye / hangi koşulda...
Edat tümleci	Edat türünde sözcüklerle oluşturulan sorular: ne ile / kim için / kime göre ...

Buna göre C'deki altı çizili bölüm "-de" eki almasına rağmen yükleme zaman anlamıyla bağlı olduğu için dolaylı tümleş değil, **zarf tümlecidir**.

Deney sonuçlarını gördüğümüzde hatamızı

zarf tümleci

belirtili nesne

fark ettik.
yüklem

(**Ne zaman** fark ettik? deney sonuçlarını gördüğümüzde / zarf tümleci)

Diğer seçeneklerdeki cümleleri de inceleyelim:

A) Basit yollarla beyni etkilemek kolay değildir.
özne yüklem

(Kolay olmayan ne? basit yollarla beyni etkilemek / özne)

B) Bulmaca benzeri oyunlar beynin fonksiyon-
özne belirtili nesne

larını geliştirmez.
yüklem

(Neyi geliştirmez? beynin fonksiyonlarını / belirtili nesne)

D) Rahatsız ediciydi şu üslupla konuşmanız.
yüklem özne

(Cümle devriktir, kurallı hâle getirildiğinde yüklem belirginleşir: Şu üslupla konuşmanız **rahatsız ediciydi.**)

- E) Anlattığımız teknikleri istikrarlı biçimde
belirtili nesne zarf tümlecisi

uygulayın.

yüklem

(Nasıl uygulayın? istikrarlı biçimde / zarf tümlecisi)

CEVAP: C

4. **Zarf tümlecisi** yüklemi durum, zaman, miktar, yön, sebep, koşul gibi anlamlar bakımından tamamlayan sözcük ya da sözcük gruplarıdır.

Zarf tümlecini bulmak için yüklemi "nasıl / ne zaman / ne kadar / niçin / niye / hangi koşulda..." gibi sorular yöneltilir.

Buna göre B'de iki tane zarf tümlecisi vardır:

İnsan, yaşamı boyunca kendini sürekli
özne ZT B.li N ZT

yenilemelidir.
yüklem

Yenilemesi gereken kim? insan / özne

Neyi yenilemelidir? kendini / belirtili nesne

Ne zaman yenilemelidir? yaşamı boyunca / zarf tümlecisi

Nasıl yenilemelidir? sürekli / zarf tümlecisi

Diğer cümleleri de inceleyelim:

- A) Hafızanın sadece çocukluk döneminde
özne

geliştiği bilgisi bir yanılgıdır.
yüklem

("hafızanın sadece çocukluk döneminde geliştiği bilgisi" birlikte öznedir, "sadece çocukluk döneminde" yükleme bağlı olmadığı için zarf tümlecisi olamaz.)

- C) Devam filmlerinin bağımsız bir şekilde
özne

değerlendirilememesi gerçekten talihsizliktir.
ZT yüklem

("devam filmlerinin bağımsız bir şekilde değerlendirilememesi" birlikte öznedir, "bağımsız bir şekilde" yükleme bağlı olmadığı için zarf tümlecisi olamaz.)

- D) Bazen hayatın doğal akışı
ZT özne

beklentileri sürdürme umuduna perde çeker.
dolaylı tümleç yüklem

- E) Nostaljik bir gerilim bir müddet beni bile
özne ZT B.li N

etkileyebilir.
yüklem

"bile" bağlaçtır, bir ögeye dâhil olmadığı için cümle dışı unsurdur.

CEVAP: B

5. Verilen cümleyi ögelerine ayırılım:

Ezber eğitimine gerek kalmadan çocuklar
zarf tümlecisi (Nasıl geliştirebilir?) özne (Geliştire-bilen kim?)

aritmetik ya da bulmaca alıştırmaları gibi yöntemlerle
edat tümlecisi (Ne ile geliştirebilir?)

hafızalarını geliştirebilir.
b.li nesne yüklem
(Neyi geliştirebilir?)

- I. **Edat tümlecisi**, edatlarla oluşup zarf tümlecisi sorularına yanıt vermeyen ögelerdir. Bazı görüşlerde zarf tümlecisi olarak da kabul edilebilir. Cümlede "aritmetik ya da bulmaca alıştırmaları gibi yöntemlerle" bölümü "ile" edatıyla oluşup "**ne ile**" sorusuna yanıt verdiği için edat tümlecisi kabul edilebilir. I'deki bilgi doğrudur.

- II. **Özne** "çocuklar" sözcüğüdür. Söz öbeği değildir. II'deki bilgi yanlıştır.

- III. Yüklem dışındaki fiilimsiler yan cümle oluşturur. "Ezber eğitime gerek kalmadan" ifadesi "**kalmadan**" zarf-fiiliyle oluştuğu için yan cümle zarf tümlecidir. III'teki bilgi doğrudur.

- IV. Yükleme sorulan "Neyi geliştirebilir?" sorusunun yanıtı **belirtili nesnedir: hafızalarını**. IV'teki bilgi doğrudur.

- V. "Geliştirilebilir" sözcüğü yüklemdir ve kurallı birleşik fiildir. (**yeterlik fiili**) V'teki bilgi doğrudur.

CEVAP: B

6. Soruda ögeleri ve öge dizilişleri bakımından aynı olan iki cümlelerin bulunması istenmiştir. O hâlde cümleleri ögelerine ayıralım.

I. İnsanlara isimlerini telaffuz ederek hitap edin.

DT zarf tümleci yüklem
(Kime hitap edin?) (Nasıl hitap edin?)

II. Alçak gönüllülük ve iyi niyet herkeste

özne DT
(Güven uyandıran ne?) (Kimde güven uyandırır?)

güven uyandırır.

yüklem

III. Hepiniz içinizde önemli, saygın olma duygusu

özne DT belirtisiz nesne
(Taşıyan (Nerede kim?) taşıyorsunuz?) (Ne taşıyorsunuz?)

taşıyorsunuz.

yüklem

IV. Birini küçümsemeden de bir düşüncüyü

zarf tümleci belirtili nesne
(Nasıl reddedebilmeliydim?) (Neyi reddedebilmeliydim?)

reddedebilmeliydim.

yüklem

V. Ezbere söylenen bir cümle kalbe dokunmaz.

özne DT yüklem
(Dokunmayan ne?) (Neye dokunmaz?)

II ve V numaralı cümlelerin ögeleri "özne, dolaylı tümleç, yüklem" şeklinde sıralanmaktadır.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

- **Ara söz**, bazı cümlelerde yer alan, cümlede kendinden önceki sözle ilgili bir açıklama yapmak, ek bilgi vermek için kullanılan sözcük ya da söz grubudur.
- Ara sözler iki virgül (,) ya da iki kısa çizgi arasında (-) yer alır.

Soruda ara sözün nesneyi açıklaması istenmiştir. Bu durum B'deki cümlede vardır:

Emekli olduktan sonra akşama yakın vakitleri,

zarf tümleci belirtili nesne
(Neyi geçirirdi?)

bu en sevdiği zaman dilimini, balkonda

ara söz DT

(belirtili nesnenin açıklayıcısı)

geçirirdi. (Geçiren kim? o / gizli özne)

yüklem

Diğer cümleleri de inceleyelim:

A) Sokağa girdiğiniz zaman, herkes fark ederdi

zarf tümleci ara cümle
(Ne zaman hissederdiniz?) (cümle dışı unsur)

bunu, farklı bir sakinlik ve huzur hissederdiniz.

belirtisiz nesne yüklem
(Ne hissederdiniz?)

C) Senaryodaki bazı diyaloglar,

özne
(Gerektiren ne?)

çaşışmayı belirginleştirenler,

ara söz (öznenin açıklayıcısı)

üzerinde biraz uğraşmayı gerektiriyor.

belirtili nesne yüklem
(Neyi gerektiriyor?)

D) Durumlar değiştikten sonra merkezden uzak

zarf tümleci dolaylı tümleç
(Ne zaman taşındık?) (Nereye taşındık?)

bir eve, bir harabeye, taşındık.

ara söz yüklem
(dolaylı tümlecin açıklayıcısı)

E) Hayat hikâyesini yazmaya karar verirken

zarf tümleci
(Ne zaman düşünmüştü?)

uzunca bir süre, yaklaşık üç yıl, düşünmüştü.

zarf tümleci ara söz yüklem
(Ne kadar düşünmüştü?) (zarf tümlecinin açıklayıcısı)

CEVAP: B

8. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. Konfor alanımdan çıkmak gerçekten zor oldu.

zor oldu / yüklem

Zor olan ne? **konfor alanımdan çıkmak / özne**

Özne, "çıkma" fiilimsisiyle oluşmuştur; isim-fiil grubudur. A'daki bilgi doğrudur.

II. Ama aklımdaki soru beni tüm risklere rağmen harekete geçirecek kadar güçlüydü.

güçlüydü / yüklem

Güçlü olan ne? aklımdaki soru / özne

Cümledeki sıfat tamlaması "**aklımdaki soru**"dur. Nesne değil, özne görevindedir. B'deki bilgi yanlıştır.

III. "Sahnede nasıl gerçek olunabileceği sorusunun peşindeydim." ifadesi bütünüyle yüklemidir. "sorusunun peşi" isim tamlamasıdır. "sahnede nasıl gerçek olunabileceği" ifadesi de "soru" ismini tamamlayan bir söz grubudur. Söz grubu birbirinden ayıramaz. C'deki bilgi doğrudur.

IV. Kendimi hep oyuncu olarak yetersiz hissetmiştim.

hissetmiştim / yüklem

Ne zaman hissetmiştim? **hep / zarf tümleci**

Nasıl hissetmiştim? **oyuncu olarak yetersiz / zarf tümleci**

Cümlede iki zarf tümleci vardır. D'deki bilgi doğrudur.

V. Dürüstçe kendim olamadığım için saklanma-

belirtili nesne (Neyi fark ettim?)

ya çalıştığımı sonradan fark ettim.

zarf tümleci yüklem

(Ne zaman fark ettim?)

E'deki bilgi de doğrudur.

9. Toplum içinde konuşma korkusunun, insanın dizlerini titreten bu duygunun, başlıca nedeni, ön yargı ve koşullanmalardır.

Ön yargı ve koşullanmalardır / Yüklem, bağlaçla oluşmuş bir söz öbeğidir, tek bir sözcük değildir. II numaralı yargı yanlıştır.

Ön yargı ve koşullanmalar olan ne? toplum içinde konuşma korkusunun, insanın dizlerini titreten bu duygunun, başlıca nedeni / özne

Öznenin içindeki "**insanın dizlerini titreten bu duygunun**" bölümü "korkunun" açıklayıcısı olan bir ara sözdür. "korkusunun" sözcüğü "konuşma korkusunun nedeni" tamlamasında tamlayan olduğuna göre III numaralı yargı doğrudur.

Altı çizili olan "**toplum içinde**" sözü yükleme sorulan bir soruya cevap vermediği için öge değildir. "konuşma" sözcüğüne bağlı bir sözcük grubudur. O hâlde I numaralı yargı yanlıştır.

CEVAP: B

CEVAP: B

CEVAP: D

12. Çoğu defa hepimiz biraz çeşitlilik arıyoruz.

ZT özne belirtisiz nesne yüklem
(Ne zaman (Arayan (Ne arıyoruz?)
arıyoruz?) kim?)

Buna göre parçada öge dizilişi "zarf tümleci, özne, belirtisiz nesne, yüklem" şeklinde olan cümle bulunmalıdır.

IV. cümlelerin öge dizilişi de böyledir.

Kişilerin ilişki içinde birbirlerini tanımlamaları

zarf tümleci (Ne zaman olur?)

farklaştığı zaman ilişki konuşma konusu olur.

özne belirtisiz nesne yüklem
(Olan ne?) (Ne olur?)

Diğer cümlelerin ögelerini de bulalım:

I. İlişkiler, genellikle konuşma konusu yapılmaz.

özne ZT belirtisiz nesne yüklem
(Yapılmayan (Ne zaman (Ne yapılmaz?)
Ne?) yapılmaz?)

II. Çünkü iletişimde bulunan kişiler

cümle dışı özne
unsur (Düşünmeyen kim?)

kurdukları ilişki hakkında düşünmez.

dolaylı tümleç yüklem
(Nede düşünmez?)

III. Bir aksaklık çıkmadığı sürece bu

zarf tümleci özne
(Nasıl devam eder?) (Devam eden ne?)

böyle devam eder.

ZT yüklem

(Nasıl
devam eder?)

V. "Ben senin hocanım, benimle böyle konuşa-

özne (Kurulan ne?)

mazsın!" gibi bir cümle o zaman kurulur.

ZT yüklem
(Ne zaman
kurulur?)

CEVAP: D

1 - 2. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) Pek samimi olmadığınız biri çok yakınınıza geldiğinde rahatsız olursunuz. (II) Bu duygunun altında yatan neden, "kişisel mekân" kavramıyla açıklanır. (III) Kişisel mekân, bir kimsenin kendi çevresinde kurduğu, görünmeyen bir çember olarak tanımlanır. (IV) Bu çemberin ortasında bulunur kişi. (V) Çapı, kültürden kültüre, kişiden kişiye değişen bu çember her toplumda vardır.

1. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi öge sayısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangilerinde dolaylı tümleş vardır?

A) I ve III B) II ve III C) I ve IV
D) III ve V E) IV ve V

3. Avrupalıların haritaları 1400'lü yıllarda sadece tahminlere dayanıyordu. Kendi kıyılarının ötesinde kalan bölgeleri bu yüzden haritalarda genellikle tamamen yanlış gösteriyorlardı.

Aşağıdaki ögelerden hangisi bu parçadaki altı çizili bölümlerden herhangi biriyle örneklendirilemez?

A) Dolaylı tümleş
B) Özne
C) Belirtili nesne
D) Zarf tümleci
E) Belirtisiz nesne

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne bir sıfat tamlamasıdır?

A) Kimi zaman insanların duyguları, açıklanması zor bir hâle dönüşür.
B) Hızlı karar verme davranışı insanı üstün biri yapmaz.
C) Duyguları sözsüz iletişim daha doğal ifade eder.
D) Hiçbir sosyal ortama birden dâhil olamazsınız.
E) Bir ilişkinin tümünden kabullenici ya da reddedici olması gerçeğe uymaz.

5. Aşağıdakilerden hangisi, ögeleri ve ögelerinin sıralanışı yönünden "Psikolog, kendinden yardım istemeye gelen hastanın sözlerinden çok, bedeninin ilettiği mesajlara ağırlık verir." cümlesiyle aynıdır?

A) Gözün kendisi başlı başına bir mesaj kaynağıdır.
B) Yüzdeki ifadeler, saniyenin beşte biri kadar bir hızla değişebilmektedir.
C) Göz bebeğinin büyüklüğü, bakan kişinin baktığı şeye ilgi duyup duymadığını belirtir.
D) Uğraştığımız konular ve sorunlar sözlerimizde ve davranışlarımızda belirgindir.
E) Birçok kimse, kendini yabancı hissettiğinde, olduğundan daha kibar konuşmaya çalışır.

6. Öge, yükleme bağlı bir unsurdur. Bu yüzden ögeleri bulmak için kullanılan tüm sorular yükleme sorulmalıdır.

Buna göre "Bana bestelerini dinletirken ----" ifadesi aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa cümlenin bir ögesi olur?

A) fark ettiğim şey, olağanüstü bir yetenektir.
B) siz de orada değil miydiniz?
C) anlattıklarını hiç hatırlamıyorum.
D) verdiği izlenim olumluydu.
E) oluşan müzikal ortam etkileyiciydi.

7. Tüm dikkatime rağmen can alıcı noktayı kaçırmışım.

Aşağıdakilerden hangisi ögeleri ve öge dizilişi bakımından bu cümleyle aynıdır?

- A) Deneyler tahminimizi doğruladığına göre makaleyi yayımlayabiliriz.
- B) Bizi anlamak için çaba sarf etmeniz size güvenenleri memnun etti.
- C) Aranızdan birini oyun dışı bırakmak gibi bir amacımız yoktu.
- D) Senaryoyu yazarken işi bilenlerden tavsiyeler alarak ilerledim.
- E) Onun başrol için ideal olduğuna kısa sürede karar verdim.

8. Cümlede bir ögeyi vurgulamanın bir yolu da onu yükleme yaklaşımdır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinde vurgu zarf tümleci ya da nesnede değildir?

- A) Hâlâ laboratuvar sonuçlarını saklıyorum.
- B) Her şeyden önce ailemin yardımı gerekiyor.
- C) İnsan, düşüncelerini nadiren sorgulamaktadır.
- D) Durumunu görüşmek için önce sizi çağırdım.
- E) Zihninizdeki kalıpları bir anda değiştiremezsiniz.

9. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde zarf tümleci belirtili nesneyi oluşturan sözcüklerin arasında yer almıştır?

- A) O günlerde koridorları pırıl pırıldı hastanenin.
- B) Yaşamın şimdilik olağan akışına bırak kendini.
- C) Korkaklığımın çoğu zaman bedelini başkalarına ödetmişimdir.
- D) Çevrenin herkeste kültürel bir etkisi vardır.
- E) İstifa etmek hayatımın zaten en mantıklı kararlarından biriydi.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ara sözün açıkladığı öge özne ya da dolaylı tümleç değildir?

- A) Teşkilat şeması fotoğraflardan, vesikalık olanlardan, unvan ve isimlerden oluşuyor.
- B) O anki tablo, herkesin kendini öne çıkarma çabası, beni üzdü.
- C) Doktoru ameliyathanenin çıkışında, o ıssız koridorda, bulabildim.
- D) Asıl bilinmesi gerekeni, hastaya verilecek ilacın adını, bilmiyorlar.
- E) Türkiye'de onun uzmanlık alanı, osteopati, henüz yaygın bir tedavi değil.

11. Aşağıdakilerin hangisinde belirtili nesne zincirleme isim tamlamasından oluşmuştur?

- A) Sağlıklı beslenme, baş ağrısı şikâyetlerini azaltabilir.
- B) Belirli kavramların ve duyguların arka planlarına bakmayı seviyorum.
- C) Bilinç akışı tekniği bence romanın çekiciliğini artırır.
- D) Birini dinlerken tüm dikkatini o kişide yoğunlaştırmalısın.
- E) Çevrenizdekilere sadece kendi kurallarınızı dayatamazsınız.

12. Tam onu eleştireceğim sırada fark ediyorum.

I

Kurguladığım karakter beni yönlendiriyor.

II

Bunun sebebi, karaktere duyduğum yakınlık.

III

IV

Bu durum diyaloglardan anlaşılıyor.

V

Bu parçadaki altı çizili bölümlerin aşağıdaki öge karşılıklarından hangisi yanlıştır?

- A) I - Zarf tümleci
- B) II - Belirtisiz nesne
- C) III - Özne
- D) IV- Yükleme
- E) V- Dolaylı tümleç

1. Soruya göre parçadaki cümleler incelenip öge sayısı bakımından farklı olan cümle bulunacaktır.

I. Pek samimi olmadığınız biri çok yakınınıza
zarf tümleci (Ne zaman rahatsız olursunuz?)

geldiğinde rahatsız olursunuz.
yüklem

II. Bu duygunun altında yatan neden,
özne (Açıklanan ne?)

"kişisel mekân" kavramıyla açıklanır.
ET (ZT) (Ne ile açıklanır?) yüklem

III. Kişisel mekân, bir kimsenin kendi çevresinde
özne (Tanımlanan ne?)

kurduğu, görünmeyen bir çember olarak
zarf tümleci (Nasıl tanımlanır?)

tanımlanır.
yüklem

IV. Bu çemberin ortasında bulunur kişi.
dolaylı tümleç yüklem özne
(Nerede bulunur?) (Bulunan kim?)

V. Çapı, kültürden kültüre, kişiden kişiye değişen
özne (Var olan ne?)

bu çember her toplumdadır.
DT yüklem
(Nerede vardır?)

Görüldüğü gibi I. cümlede iki, diğer cümlelerde üçer öge vardır.

CEVAP: A

2. Soruda parçadaki numaralanmış cümlelerden dolaylı tümleç içerenlerin bulunması istenmiştir.

- **Dolaylı tümleç**, yüklemi yönelme, bulunma, uzaklaşma (ayrılma) anlamları bakımından tamamlayan sözcük ya da sözcük grubudur.
- **"-e/-de/-den"** eklerini alan ve bu eklerle oluşturulan **"neye, nereye, neredede, nereden, kime, kimde, kimden..."** gibi sorulara cevap verir.

Buna göre, IV ve V. cümlelerde dolaylı tümleç vardır.

IV. Bu çemberin ortasında bulunur kişi.
dolaylı tümleç yüklem özne
(Nerede bulunur?) (Bulunan kim?)

V. Çapı, kültürden kültüre, kişiden kişiye değişen
özne (Var olan ne?)
bu çember her toplumdadır.
dolaylı tümleç yüklem
(Nerede vardır?)

Diğer cümlelerin ögeleri 1. sorunun çözümünde açıklanmıştır.

CEVAP: E

3. Verilen parçadaki cümlelerin ögelerini bulalım:

Avrupalıların haritaları 1400'lü yıllarda sadece

özne zarf tümleci
(Dayanan ne?) (Ne zaman dayanıyordu?)

tahminlere dayanıyordu. Kendi kıyılarının
yüklem belirtili nesne
(Neyi gösteriyorlardı?)

ötesinde kalan bölgeleri bu yüzden haritalarda

DT
(Nerede gösteriyorlardı?)

genellikle tamamen yanlış gösteriyorlardı.
zarf tümleci yüklem
(Nasıl gösteriyorlardı?)

Görüldüğü gibi altı çizili bölümler arasında belirtisiz nesne yoktur.

CEVAP: E

4.

HATIRLAYALIM:

- Özne, yüklem bildirdiği kılış, oluş ve durumu üstlenen ögedir.
- Fiil cümlelerinde "**fiil + -en/-an kim / ne?**", isim cümlelerinde "**olan ne? / olan kim?**" şeklinde kullanılan "**ne**" ve "**kim**" sorularıyla bulunur.

Soruda öznenin sıfat tamlaması olması istenmektedir. O hâlde aranan cümle C seçeneğinde yer almıştır:

Duyguları **sözsüz iletişim** daha doğal ifade eder.
ifade eder / yüklem

İfade eden ne? **sözsüz iletişim** /
sıfat isim

Özne sıfat tamlamasıdır.

A) Kimi zaman **insanların duyguları** açıklanması zor bir hâlde dönüşür.

dönüşür / yüklem

Dönüşen ne? insanların duyguları / Özne, belirtili isim tamlamasıdır.

B) **Hızlı karar verme davranışı** insanı üstün biri yapmaz.

yapmaz / yüklem

Yapmayan ne? hızlı karar verme davranışı / Özne, isim tamlaması yapısında bir söz grubudur.

D) Hiçbir sosyal ortama birden dâhil olamazsınız.

dâhil olamazsınız / yüklem

Dâhil olamayan kim? siz / gizli özne

E) **Bir ilişkinin tümünden kabullenici ya da reddedici olması** gerçeğe uymaz.

uymaz / yüklem

Uymayan ne? - bir ilişkinin tümünden kabullenici ya da reddedici olması / Özne, isim-fiil grubudur.

CEVAP: C

5.

Sorudaki cümlelerin öğelerini bulalım:

Psikolog, kendinden yardım istemeye gelen
özne

(Ağırlık veren kim?)

hastanın sözlerinden çok, bedeninin ilettiği

dolaylı tümleş

(Neye ağırlık verir?)

mesajlara ağırlık verir.

yüklem

Seçenekler arasında öge dizilişi "özne, dolaylı tümleş, yüklem" biçiminde olan cümle D'de yer almıştır:

Uğraştığımız konular ve sorunlar

özne

(Belirgin olan ne?)

sözlerimizde ve davranışlarımızda belirgindir.

dolaylı tümleş

(Nede belirgindir?)

yüklem

Diğer cümleleri de inceleyelim:

A) Gözün kendisi başlı başına

özne

zarf tümleci

bir mesaj kaynağıdır.

yüklem

B) Yüzdeki ifadeler, saniyenin beşte biri kadar

özne

zarf tümleci

bir hızla değişebilmektedir.

yüklem

C) Göz bebeğinin büyüklüğü, bakan kişinin

özne

baktığı şeye ilgi duyup duymadığını belirtir.

belirtili nesne

yüklem

E) Birçok kimse, kendini yabancı hissettiğinde,

özne

zarf tümleci

olduğundan daha kibar konuşmaya çalışır.

dolaylı tümleş

yüklem

CEVAP: D

6. HATIRLAYALIM:

- Öge, yükleme bağlı bir unsurdur. Bu yüzden ögeleri bulmak için kullanılan tüm sorular yükleme sorulmalıdır.
- Bir söz yükleme sorulan soruya yanıt vermiyorsa öge değildir.

Buna göre "bana bestelerini dinletirken" sözü B'deki ifadeyle tamamlanırsa zarf tümleci görevi üstlenir yani cümlemin bir ögesi olur:

Bana bestelerini dinletirken siz de
zarf tümleci özne

orada değil miydiniz?
yüklem

Ancak bu söz diğer seçeneklerle tamamlandığında başka bir ögenin parçası olacaktır:

- A) Bana bestelerini dinletirken fark ettiğim şey,
olağanüstü bir yetenektir. (Olağanüstü bir yetenek olan ne? / özne)
- C) Bana bestelerini dinletirken anlattıklarını hiç
hatırlamıyorum. (Neyi hatırlamıyorum? / belirtili nesne)
- D) Bana bestelerini dinletirken verdiği izlenim
olumluydu.
(Olumlu olan ne? / özne)
- E) Bana bestelerini dinletirken oluşan müzikal ortam
etkileyiciydi. (Etkileyici olan ne? / özne)

CEVAP: B

7. Öncüldeki cümlemin ögelerini inceleyelim:

Tüm dikkatime rağmen can alıcı noktayı
edat tümleci belirtili nesne

kaçırmışım.
yüklem

kaçırmışım / yüklem

Kaçıran kim? ben / gizli özne

Neyi kaçırmışım? can alıcı noktayı / belirtili nesne

"**tüm dikkatime rağmen**" bölümü "**rağmen**" edatıyla oluşmuştur. Edat tümlecidir. Bazı görüşlere göre zarf tümleci olarak da ifade edilebilir.

Bu cümleyle aynı öge dizilişine sahip cümle A'da yer almaktadır:

Deneyler tahminimizi doğruladığına göre
edat tümleci

makaleyi yayımlayabiliriz.
b.li nesne yüklem

Diğer cümlelerin ögelerini de bulalım:

B) Bizi anlamak için çaba sarf etmeniz
özne

size güvenenleri memnun etti.
b.li nesne yüklem

C) Aranızdan birini oyun dışı bırakmak gibi bir
özne

amacımız yoktu.
yüklem

D) Senaryoyu yazarken işi bilenlerden tavsiyeler
zarf tümleci zarf tümleci

alarak ilerledim.
yüklem

E) Onun başrol için ideal olduğuna kısa sürede
dolaylı tümleç zarf tümleci

karar verdim.
yüklem

CEVAP: A

8. HATIRLAYALIM:

- Yüklemi fiil olan cümlelerde yüklemden hemen önceki öge vurguyu üzerinde taşımaktadır.

Buna göre

A'da vurgu "**laboratuvar sonuçlarını**" ögesinde yani **belirtili nesnededir**. (Neyi saklıyorum? laboratuvar sonuçlarını)

B'de vurgu "**ailemin yardımı**" ögesinde yani **öznededir**.

(Gereken ne? ailemin yardımı)

C'de vurgu "**nadiren**" ögesinde yani **zarf tümlecindedir**.

(Nasıl sorgulamaktadır? nadiren)

D'de vurgu "**sizi**" ögesinde yani **belirtili nesnededir**.

(Kimi çağırdım? sizi)

E'de vurgu "**bir anda**" ögesinde yani **zarf tümlecindedir**.

(Nasıl değiştiremezsiniz? bir anda)

Vurgu A ve D'de belirtili nesnede, C ve E'de zarf tümlecindedir. B'de ise öznededir.

CEVAP: B

9.

HATIRLAYALIM:

- Cümlede bazen bir öge başka bir ögeyi oluşturan sözcükler arasında yer alabilir.

Soruda istenen, zarf tümlecinin, belirtili nesneyi oluşturan sözcükler arasında yer almasıdır.

Bu durum C'de vardır:

Korkaklığımın çoğu zaman bedelini başkalarına ödetmiştir.

ödetmiştir / yüklem

Neyi ödetmiştir? korkaklığımın bedelini / **belirtili nesne**

Ne zaman ödetmiştir? çoğu zaman / **zarf tümleci**

Zarf tümleci olan "çoğu zaman", belirtili nesneyi oluşturan "korkaklığımın bedelini" sözlerinin arasında yer almıştır.

Diğer seçenekleri inceleyelim:

A'da yüklem, özneyi oluşturan sözcüklerin arasındadır.

O günlerde koridorları **pırlı pırlı** hastanenin.
yüklem

hastanenin koridorları / özne

B'de zarf tümleci, dolaylı tümleci oluşturan sözcüklerin arasındadır.

Yaşamın **şimdilik** olağan akışına bırak kendini.
zarf tümleci

yaşamın olağan akışına / dolaylı tümleç

D'de dolaylı tümleç, özneyi oluşturan sözcükler arasındadır.

Çevrenin **herkeste** kültürel bir etkisi vardır.
dolaylı tümleç

çevrenin kültürel bir etkisi / özne

E'de zarf tümleci yüklemi oluşturan sözcüklerin arasındadır.

İstifa etmek hayatımın **zaten** en mantıklı
zarf tümleci

kararlarından biriydi.

hayatımın en mantıklı kararlarından biriydi / yüklem

CEVAP: C

10.

HATIRLAYALIM:

- **Ara söz**, bazı cümlelerde yer alan, cümlede kendinden önceki sözle ilgili bir açıklama yapmak, ek bilgi vermek için kullanılan sözcük ya da söz grubudur.
- Ara sözler iki virgül (,) ya da iki kısa çizgi (-) arasında yer alır.

Soruda ara sözün özne ya da dolaylı tümleçten farklı bir ögeyi açıklaması istenmiştir.

D'deki cümlede ara söz belirtili nesnenin açıklayıcısıdır:

Asıl bilinmesi gerekeni, hastaya verilecek ilacın

belirtili nesne *ara söz*
(Neyi bilmiyorlar?) (nesnenin açıklayıcısı)

adını, bilmiyorlar.
yüklem

Diğer seçenekleri inceleyelim:

A) Teşkilat şeması fotoğraflardan,
özne *DT*
(Neyden oluşuyor?)

vesikalık olanlardan, unvan ve isimlerden
ara söz *DT*
(dolaylı tümlecin açıklayıcısı)

oluşuyor.
yüklem

B) O anki tablo, herkesin kendini öne çıkarma
özne (Üzen ne?) *ara söz (öznenin açıklayıcısı)*
çabası, beni üzdü.
yüklem

C) Doktoru ameliyathanenin çıkışında,
B.li N. *dolaylı tümleç*
(Nerede bulabildim?)
o ıssız koridorda, bulabildim.
ara söz *yüklem*
(dolaylı tümlecin açıklayıcısı)

E) Türkiye'de onun uzmanlık alanı, osteopati,
DT *özne* *ara söz*
(Yaygın bir tedavi olmayan ne?) *(öznenin açıklayıcısı)*
henüz yaygın bir tedavi değil.
ZT *yüklem*

CEVAP: D

11.

HATIRLAYALIM:

- Nesne, yüklemdeki eylemden etkilenen ögedir.
- Belirtili ve belirtilsiz olmak üzere ikiye ayrılır.
- Belirtili nesneyi bulmak için yükleme "**neyi, kimi**" soruları sorulur.

Soruda belirtili nesneyi oluşturan söz grubunun zincirleme isim tamlaması olması istenmektedir. Bu durum A'da vardır:

Sağlıklı beslenme, baş ağrısı şikâyetlerini
özne *belirtili nesne*

azaltabilir.
yüklem

"baş ağrısı şikâyetleri" zincirleme isim tamlamasıdır.

B'de belirtili nesne olan "belirli kavramların ve duyguların arka planlarına bakmayı" bölümüdür, içinde "**kavramların ve duyguların planı**" şeklinde ortak tamlanana bağlı **belirtili isim tamlamaları** vardır. Zincirleme isim tamlaması değildir.

C'de zincirleme isim tamlaması olan "**bilinç akışı tekniği**" nesne değil, öznedir. Nesne görevindeki "**romanın çekiciliğini**" bölümü belirtili isim tamlamasıdır.

D'de "**tüm dikkatini**" belirtili nesnedir, sıfat tamlamasıdır.

E'de "**kendi kurallarınızı**" belirtili nesnedir, isim tamlamasıdır ancak zincirleme değildir.

CEVAP: A

HOCA Kafası

12. Parçadaki altı çizili bölümlerin öge bakımından karşılıkları seçeneklerde verilmiş ve yanlış verile- nin bulunması istenmiştir.

Parçada dört farklı cümle vardır. Dördü de ayrı ayrı incelenmelidir.

Kurguladığım karakter beni yönlendiriyor.

özne (Yönlendiren ne?) B.li N. yüklem

Görüldüğü gibi bu cümlede "**kurguladığım karakter**" belirtisiz nesne değil, öznedir.

Diğer cümleleri de inceleyelim:

Tam onu eleştireceğim sırada fark ediyorum.

zarf tümleci

Bunun sebebi, karaktere duyduğum yakınlık(tır).

özne

yüklem

Bu durum diyaloglardan anlaşılıyor.

özne dolaylı tümleç yüklem

CEVAP: B

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisi nesne ve yüklemden oluşmuştur?

- A) Her problemin bir çözümü mutlaka vardır.
- B) Bizi bu konuda cesaretlendirecek biri yoktu.
- C) İtibar ve ciddi miktarda para kaybetmişsiniz.
- D) Gerçek dışı hikâyeler dinlemekten bunaldım.
- E) Yakın geçmişte büyük ikilemler yaşamıştık.

2. Bizi muhtemelen "Bize kim inanacak?" sorusu yoruyordu baştan beri.

Bu cümleyle ilgili olarak

- I. Yüklem bir söz grubudur.
- II. Birden fazla zarf tümleci vardır.
- III. Özne, tamlayanı yargı bildiren bir belirtisiz isim tamlamasıdır.
- IV. Nesne yan cümleden oluşmuştur.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3. Benlik bilinci, kişilerin, kendileriyle ilgili olarak kafalarında taşıdıkları bir resme benzetilebilir.

Bu cümlelerin ardına

- I. İnsanın bu benlik bilincini sağlıklı kurması oldukça önemlidir.
- II. Kendini değersiz bulan kişinin benliğiyle ilgili algısı, çarpıtılmış bir resimdir.
- III. Olumsuz bir benlik sahibi olan kişi zihnindeki gerçek dışı resmi değiştirmelidir.
- IV. Bu resmin gerçeklikten uzak düşmemesine dikkat edilmelidir.
- V. Bu resim kişinin yaşamını zamanla önemli ölçüde etkiler.

cümlelerinden hangisi getirilirse oluşan parçada "dolaylı tümleç, zarf tümleci, belirtili nesne, özne, yüklem" ögelerinin hepsine örnek gösterilebilir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili öge ayrıç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Kendisini size nasıl tanıttı? (Zarf tümleci)
- B) Her gün yeni problemler çıkıyor. (Belirtisiz nesne)
- C) Konuşma tarzınıza çekidüzen verin. (Dolaylı tümleç)
- D) Açık sözlü olmakta fayda var. (Özne)
- E) Gerçek düşüncelerini gizleyecektir. (Belirtili nesne)

5. (I) Kahve tüm dünyada sevilen bir içecektir. (II) Bir yıl sonunda çöpe atılan kahve telvesi miktarı yaklaşık 6 milyon ton olarak ifade edilmektedir. (III) Oysa kullanılmış kahve, yeni ulaşılan bir bilgi, son derece yararlıdır. (IV) Kahve telvesi gübre ve hayvan yemi takviyesi olarak kullanılabilir. (V) Metan ve diğer maddeleri soğutabilme özelliğine de sahiptir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle özne ve yüklemden oluşmuştur.
- B) II. cümlede altı çizili bölüm zarf tümlecidir.
- C) III. cümlede ara cümle vardır.
- D) IV. cümlede özne isim tamlamasıdır.
- E) V. cümlede eylemden etkilenen öge yoktur.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ögeleri ayırmada yanlışlık yapılmıştır?

- A) Günümüzde / bilgisayarda üç boyutlu modellenmiş bir nesneyi tek adet olarak üretmek / hızla / yaygınlaşıyor.
- B) Bilim / mekanizmaları anlamamızı sağlayarak / onlara hatalı nedenler ve sonuçlar atfetmemizi / engelliyor.
- C) İnsanın zihinsel işleyişi / temelinde / biyolojik süreçlere dair bilgiler / olmaksızın / anlaşılamaz.
- D) İnsan / kendisinin ve başkalarının davranışlarını kontrol etme konusunda / kelimeleri / vasıta olarak / kullanır.
- E) El emeğiyle ortaya çıkan ürünler / anlık duygularla her seferinde farklılaştığı için / değerlidir.

7. Konağın önünden geçen cadde önemli günlerde coşkulu kalabalıklara geniş bir alan sunardı.

Bu cümlede aşağıdaki ögelerden hangisi yoktur?

- A) Özne
B) Zarf tümleci
C) Belirtili nesne
D) Dolaylı tümleş
E) Belirtisiz nesne

8. (I) Toplantılar yaşamımızın ayrılmaz bir parçası. (II) Ama bu kadar toplantı gerçekten mi gerekli? (III) "Toplantı çılgınlığı" sözü ilk kez 1994 yılında yayımlanan bir makalede bilimsel anlamda tartışıldı. (IV) Yirmi yılı aşkın süre sonrasında toplantı çılgınlığı hâlâ sürüyor. (V) Hatta birçok insan sadece bu nedenle işlerine odaklanamıyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlelerin yüklemi tamlayanı ile tamlananı arasına sıfat girmiş belirtili isim tamlamasıdır.
B) II. cümledeki soru anlamında dolaylı tümleş vurgulanmaktadır.
C) III. cümlede sözde özne vardır.
D) IV. cümlede birden fazla zarf tümlecine yer verilmiştir.
E) V. cümlede cümle dışı unsur vardır.

9. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?**

- A) "Kendiniz hakkında tüm gerçekleri bilmeniz imkânsızdır." cümlesinde yan cümle özne görevindedir.
B) "Avustralya yerlilerinin günlük yaşamda kullandığı aletler ustalık göstergesidir." cümlesi iki ögelelidir.
C) "Hastayı içeri aldılar." cümlesinde zarf tümleci vardır.
D) "Neyi ispatlamak istiyorsun?" cümlesinin öge dizilişi "belirtili nesne, özne, yüklem" şeklindedir.
E) "Bu hikâye, çıkış noktası anlaşılmıyordu, pek beğenilmedi." cümlesinde ara cümleye yer verilmiştir.

10. I. Deklanşöre aklınıza her geldiğinde basarsanız anılarınız değersizleşir.

- II. Yazma aşamasında kendinizi iyi ifade etmek çoğu zaman zordur.
III. Hafızamızın deneyimleri sağlıklı bir şekilde kaydedebilmesi zaman gerektirir.
IV. Hâl hatır sorma işini artık hepimiz sosyal ağlarda hallediyoruz.
V. Biraz yıpranmış ve rengi kaçmış fotoğraflar güzel duygular hissettirebilir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri ögeleri ve öge dizilişleri bakımından aynıdır?

- A) I ve III
B) II ve III
C) II ve IV
D) III ve V
E) IV ve V

11. Yazı karakteri duygu durumuna göre değiştiği için her yazıda ufak tefek farklılıklar ortaya çıkacaktır.

Bu cümleyle ilgili olarak

- I. Zarf tümleci edat grubundan oluşmuştur.
II. İkileme belirtisiz nesneyi oluşturan söz grubunda yer almıştır.
III. Dolaylı tümleş sıfat tamlamasıdır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız II
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III

12. (I) Çocukların her an eğitilmesi gereken küçükler olduğunu düşünmem. (II) Onların, dünyayı kendileri keşfetmeleri gerektiğine inanırım. (III) Bin dertle dönen bu dünyada kitaplara onların da ihtiyaçları vardır. (IV) Ben onlar da hayattan keyif alsınlar diye kitaplarla tanışmalarını istiyorum. (V) Onların kendi kanatlarıyla uçuşması, temel amacımdır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede belirtili nesne sıfat-fiil grubudur.
B) II. cümle özne - nesne - dolaylı tümleş - yüklemden oluşmuştur.
C) III. cümlede birden fazla dolaylı tümleş vardır.
D) IV. cümlede zarf tümleci vardır.
E) V. cümlelerin yüklemi söz grubudur.

1. • **Yüklem** cümlede **yargı ifade ederek sonuç bildiren** sözcük ya da sözcük grubudur.
- Nesne, cümledeki eylemden etkilenen öğedir. Belirtisiz ve belirtili olmak üzere iki çeşittir.

Belirtisiz nesne	Yükleme yöneltilen "ne" sorusuna cevap verir.
Belirtili nesne	Yükleme yöneltilen "neyi, kimi" sorularına cevap verir.

UYARI:

Belirtisiz nesne ile öznenin karıştırılması ihtimalini ortadan kaldırmak için yüklemden sonra özne bulunmalıdır.

C'deki cümle soruda istendiği gibi nesne ve yüklemden oluşmuştur:

İtibar ve ciddi miktarda para kaybetmişsiniz.
belirtisiz nesne yüklem
(Ne kaybetmişsiniz?)

(Kaybeden kim? siz / gizli özne)

Diğer seçeneklerdeki cümleleri de inceleyelim:

A) Her problemin bir çözümü mutlaka vardır.
özne zarf tümleci yüklem
(Var olan ne?)

B) Bizi bu konuda cesaretlendirecek biri yoktu.
özne yüklem
(Olmayan kim?)

D) Gerçek dışı hikâyeler dinlemekten bunaldım.
dolaylı tümleç yüklem
(Neyden bunalmıştım?)
(Bunalan kim? ben / gizli özne)

E) Yakın geçmişte büyük ikilemler yaşamıştık.
zarf tümleci belirtisiz nesne yüklem
(Ne zaman yaşamıştık?) (Ne yaşamıştık?)
(Yaşayan kim? biz / gizli özne)

CEVAP: C

2. Cümleyi öğelerine ayırıp numaralanmış yargılara göre inceleyelim:

Bizi muhtemelen "Bize kim inanacak?" sorusu
B.li N ZT Özne (Yoran ne?)

yoruyordu baştan beri.
yüklem ZT

- I. Yüklem "yoruyordu" sözcüğüdür, bir söz grubu değildir.
- II. "muhtemelen" ve "baştan beri" olmak üzere iki zarf tümleci vardır. "muhtemelen" yüklemi ihtimal anlamı, "baştan beri" zaman anlamı bakımından tamamlamıştır.
- III. Öznedeki "Bize kim inanacak?" bölümü cümle biçimindedir, yargı bildirmektedir ve "soru" sözcüğünü belirtisiz isim tamlaması oluşturacak biçimde tamamlamıştır.
- IV. Nesne "bizi" sözcüğüdür ve yan cümle değildir.

CEVAP: B

3. Öncüldeki cümlelerin öğelerini bulalım:

Benlik bilinci, kişilerin, kendileriyle ilgili olarak
özne dolaylı tümleç
(Benzetilebilen ne?) (Neye benzetilebilir?)

kafalarında taşıdıkları bir resme benzetilebilir.
yüklem

Soruya göre bu cümlelerin ardına öyle bir cümle getirilmelidir ki oluşan parçada "**dolaylı tümleç, zarf tümleci, belirtili nesne, özne, yüklem**" öğelerinin hepsine örnek bulunsun.

Verilen cümlede "özne, dolaylı tümleç, yüklem" zaten yer almaktadır.

O hâlde aranan cümlede "**zarf tümleci**" ve "**belirtili nesne**" yer almalıdır.

"Zarf tümleci" ve "belirtili nesne" içeren yalnızca V. cümledir.

V. Bu resim kişinin yaşamını zamanla
özne belirtili nesne zarf tümleci
(Etkileyen ne?) (Neyi etkiler?) (Nasıl etkiler?)

önemli ölçüde etkiler.
zarf tümleci yüklem
(Nasıl etkiler?)

Diğer cümleleri de inceleyelim:

- I. İnsanın bu benlik bilincini sağlıklı kurması

özne (Önemli olan ne?)

oldukça önemlidir.

ZT yüklem
(Ne kadar önemlidir?)

- II. Kendini değersiz bulan kişinin benliğiyle ilgili

özne (Çarpılmış bir resim olan ne?)

algısı, çarpılmış bir resimdir.

yüklem

- III. Olumsuz bir benlik sahibi olan kişi

özne (Değiştirmesi gereken kim?)

zihnindeki gerçek dışı resmi değiştirmelidir.

belirtili nesne (Neyi değiştirmelidir?) yüklem

- IV. Bu resmin gerçeklikten uzak düşmemesine

dolaylı tümleç (Neye dikkat edilmelidir?)

dikkat edilmelidir.

yüklem

CEVAP: E

4. Soruya göre seçeneklerdeki cümlelerin birinde altı çizili bölümün öge bakımından karşılığı yanlış ifade edilmiştir.

Buna göre cümleleri inceleyelim:

- A) Kendisini size nasıl tanıttı?

Kendisini size detaylı tanıttı.

ZT yüklem
(Nasıl tanıttı?)

(Tanıtan kim? o / gizli özne)

İçinde soru sözcüğü bulunan cümlelerde öge bulunurken soru sözcüğünün yerine cevap niteliğinde bir söz konabilir.

Verdiğimiz cevapta "detaylı" sözcüğü zarf tümleci olduğuna göre "nasıl" sözcüğü de zarf tümlecidir. Açıklama doğrudur.

- B) Her gün yeni problemler çıkıyor.

özne yüklem
(Çıkan ne?)

"yeni problemler" bölümü belirtisiz nesne değil, öznedir. Açıklama yanlıştır.

- C) Konuşma tarzınıza çekidüzen verin.

dolaylı tümleç yüklem
(Neye çekidüzen verin?)

"konuşma tarzınıza" dolaylı tümleçtir. Açıklama doğrudur.

- D) Açık sözlü olmakta fayda var.

özne yüklem
(Var olan ne?)

"fayda" öznedir. Açıklama doğrudur.

- E) Gerçek düşüncelerini gizleyecektir.

belirtili nesne yüklem
(Neyi gizleyecektir?)

"gerçek düşüncelerini" belirtili nesnedir. "Açıklama doğrudur.

CEVAP: B

5.

Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. Kahve tüm dünyada sevilen bir içecektir.

özne yüklem

(Tüm dünyada sevilen bir içecek olan ne? kahve / özne)

Cümlenin asıl yüklemi olan "içecektir" sözcüğü isimdir, sıfat görevindeki "tüm dünyada sevilen" ve "bir" sözleriyle sıfat tamlaması kurmuştur. Yani bir sıfat tamlaması bir bütün olarak yüklemidir.

A'daki bilgi doğrudur.

- II. Bir yıl sonunda çöpe atılan kahve telvesi miktarı

özne (İfade edilen ne?)

yaklaşık 6 milyon ton olarak ifade edilmektedir.

ZT (Nasıl ifade edilmektedir?) yüklem

Bir öge yükleme bağlı bir unsur olduğu için yükleme sorulan soruya yanıt vermelidir.

"bir yıl sonunda" sözü zaman anlamı ifade etse de yükleme sorulan "**Ne zaman ifade edilmektedir?**" sorusuna cevap değildir çünkü "çöpe atılan" sözünün zamanını vermektedir; özneyi oluşturan sözcüklere dâhildir. O hâlde zarf tümleci olamaz. B'deki bilgi yanlıştır.

III. Oysa kullanılmış kahve, yeni ulaşılan bir bilgi, son derece yararlıdır.

"**yeni ulaşılan bir bilgi**" sözü cümle henüz bitmeden araya sıkıştırılan bir bilgi olduğu için ara cümledir. C'deki bilgi doğrudur.

IV. **Kahve telvesi** gübre ve hayvan yemi
özne (Kullanılabilen ne?)

takviyesi olarak kullanılabilir.
yüklem

Özne görevindeki "kahve telvesi" belirtisiz isim tamlamasıdır. D'deki bilgi doğrudur.

V. Metan ve diğer maddeleri soğurabilme özelliğine
dolaylı tümleç (Neye sahiptir?)
de sahiptir. (Sahip olan ne? o / gizli özne)
yüklem

Bir cümlede eylemden etkilenen öge, nesnedir. Görüldüğü gibi bu cümlede nesne yoktur. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: B

6.

HATIRLAYALIM:

- Bir cümlelerin ögeleri incelenirken önce yüklem bulunmasına ve ögeleri bulduran tüm soruların yükleme sorulmasına dikkat edilmelidir.
- **Yükleme sorulmayan bir öge sorusunun cevabı cümlelerin ögesi olamaz.**

Buna göre C'deki cümlelerin ögeleri yanlış ayrılmıştır:

İnsanın zihinsel işleyişi temelinde biyolojik
özne (Anlaşılamayan ne?)

süreçlere dair bilgiler olmaksızın anlaşılamaz.
zarf tümleci (Nasıl anlaşılamaz?) *yüklem*

Zarf tümlecinin iki yerden ayrılması yanlışlığa sebep olmuştur.

Diğer cümlelerin ögelerini de inceleyelim:

A) Günümüzde / bilgisayarda üç boyutlu
ZT (Ne zaman) *özne (Yaygınlaşan ne?)*
yaygınlaşıyor?

modellenmiş bir nesneyi tek adet olarak üretmek
/ hızla / yaygınlaşıyor.
ZT *yüklem*

B) Bilim / mekanizmaları anlamamızı sağlayarak /
özne *zarf tümleci*
(Engelleyen ne?) *(Nasıl engelliyor?)*

onlara hatalı nedenler ve sonuçlar atfetmemizi /
belirtili nesne (Neyi engelliyor?)

engelliyor.
yüklem

D) İnsan / kendisinin ve başkalarının davranışlarını
özne *dolaylı tümleç*
(Kullanan kim?) *(Nede kullanır?)*

kontrol etme konusunda / kelimeleri / vasıta olarak
belirtili nesne *zarf tümleci*
(Neyi kullanır?) *(Nasıl kullanır?)*

/ kullanır.
yüklem

E) El emeğiyle ortaya çıkan ürünler /
özne (Değerli olan ne?)

anlık duygularla her seferinde farklılaştığı için /
zarf tümleci (Niçin değerlidir?)

değerlidir.
yüklem

CEVAP: C

7. Cümlelerin ögeleri incelenirken önce yüklem, sonra özne bulunup ardından diğer ögeler aranmalıdır.

Verilen cümlelerin ögelerini bulalım:

Konağın önünden geçen cadde önemli günlerde
özne *zarf tümleci*
(Sunan ne?) *(Ne zaman sunardı?)*

coşkulu kalabalıklara geniş bir alan sunardı.

dolaylı tümleç *belirtisiz nesne* *yüklem*
(Kime sunardı?) *(Ne sunardı?)*

Cümlelerin öge dizilişi sırasıyla "özne, zarf tümleci, dolaylı tümleç, belirtisiz nesne, yüklem" şeklindedir. Cümlede belirtili nesne yoktur.

CEVAP: C

8. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. Toplantılar yaşamımızın ayrılmaz bir
özne yüklem

parçasıdır.

Asıl yüklem olan "parça" sözcüğü "**yaşamımızın parçası**" şeklinde isim tamlamasına ait bir tamlanandır. Tamlayan ile tamlanan arasında sıfatlar vardır. Belirtili isim tamlaması, sıfatlarla birlikte yüklem görevindedir. A'daki bilgi doğrudur.

II. Ama bu kadar toplantı **gerçekten mi** gerekli?
zarf tümleci

Soru eki kendinden önceki ögeyi öne çıkarmış, vurgulamıştır. Yani soruya alınmak istenen cevap toplantının "gerçekten" gerekli olup olmadığıdır. "gerçekten" sözcüğü yükleme sorulan "**nasıl**" sorusuna yanıt olduğu için zarf tümlecidir. B'deki bilgi yanlıştır.

III. "**Toplantı çılgınlığı**" **sözü** ilk kez 1994 yılın-
özne (Tartışılan ne?)

da yayımlanan bir makalede bilimsel anlamda tartışıldı.

yüklem

Cümlenin yüklemi "**tartış-ıl-**" fiilidir, fiilden fiil yapım eki olan "**-l-**"yi almıştır. Cümlenin öznesi de yüklemdeki filli asıl gerçekleştiren değil, **eylemden etkilenen** konumundadır. Yüklemi "**-l-**" eki alan ve "eylemden etkilenen konumundaki özneler" **sözde özne** olarak ifade edilir. C'deki bilgi doğrudur.

UYARI:

Sözde özne edilgen fiillerde görülen bir özne çeşididir.

IV. **Yirmi yılı aşkın süre sonrasında**

zarf tümleci (Ne zaman sürüyor?)

toplantı çılgınlığı **hâlâ** **sürüyor**.

özne (Süren ne?) zarf tümleci yüklem
(Nasıl sürüyor?)

Cümlede "yirmi yılı aşkın süre sonrasında" ve "hâlâ" bölümleri zarf tümlecidir. D'deki bilgi doğrudur.

V. **Hatta birçok insan sadece bu neden-
le işlerine**

özne (Odakla- namayan kim?)	zarf tümleci (Niçin odaklan- mıyor?)	dolaylı tümleç (Neye odaklan- mıyor?)
--------------------------------------	---	---

odaklanamıyor.

yüklem

Cümledeki seslenme sözcükleri, bağlaçlar ve herhangi bir ögenin açıklayıcısı olmayan ara cümleler cümle dışı unsurdur. Bu cümledeki "**hatta**" bağlacı da bu durumdadır. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: B

9. Seçeneklerdeki bilgileri inceleyelim:

A) Kendiniz hakkında tüm gerçekleri bilmeniz
özne (İmkânsız olan ne?)

imkânsızdır.
yüklem

Özne, bir isim-fiil grubu olduğu için yan cümledir. Çünkü fiilimsiler yan cümle oluşturur. A'daki bilgi doğrudur.

B) Avustralya yerlilerinin günlük yaşamda
özne (Uсталık göstergesi olan ne?)

kullandığı aletler ortalık göstergesidir.
yüklem

Cümlelerin yüklemi belirtisiz isim tamlaması, özne ise sıfat tamlamasıdır. Özne ve yüklemden oluşan bu cümle iki ögelemdir. B'deki bilgi doğrudur.

C) "Hastayı içeri aldılar." cümlesinde "içeri" sözcüğü yön bildirmesine rağmen "-e, -de, -den" eklerinden birini almamıştır. Sözcük türü açısından düşünüldüğünde **yer-yön zarfı olduğu için öge olarak da zarf tümlecidir.** C'deki bilgi doğrudur.

D) Neyi ispatlamak istiyorsun?

Yeteneğini ispatlamak istiyorsun. (İsteyen kim? sen)
belirtisiz nesne yüklem
(Ne istiyorsun?)

Soru sözcüğü içeren cümlelerde sorunun yerine karşılık olabilecek bir sözcük düşünülerek ögeler bulunabilir.

Bu cümlede "neyi" sözcüğünün yerine "yeteneğini" sözcüğünü yerleştirip ögeleri incelediğimizde cümlelerin belirtisiz nesne ve yüklemden oluştuğu görülür. Yani D'deki öge dizilişi yanlış verilmiştir.

E) Bu hikâye, çıkış noktası anlaşılmıyordu, pek
ara cümle

beğenilmedi.

"çıkış noktası anlaşılmıyordu" cümlesi, cümle henüz bitmeden araya sıkıştırıldığı için ara cümledir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

10. Soruda ögeleri ve öge dizilişleri bakımından aynı olan iki cümlelerin bulunması istenmiştir. Buna göre cümleleri ögelerine ayıralım:

I. Deklanşöre aklınıza her geldiğinde basarsanız
zarf tümlecisi (Hangi koşulda değersizleşir?)

anılarınız değersizleşir.
özne yüklem
(Değersizleşen ne?)

II. Yazma aşamasında kendinizi iyi ifade etmek
özne (Zor olan ne?)

çoğu zaman zordur.
zarf tümlecisi yüklem
(Ne zaman zordur?)

III. Hafızamızın deneyimleri sağlıklı bir şekilde
özne (Gerektiren ne?)

kaydedebilmesi zaman gerektirir.
B.siz N yüklem
(Ne gerektirir?)

IV. Hâl hatır sorma işini artık hepimiz
belirtisiz nesne zarf tümlecisi özne
(Neyi) (Ne zaman) (Halleden
hallediyoruz?) hallediyoruz kim?)
ruz?)

sosyal ağlarda hallediyoruz.
dolaylı tümleç yüklem
(Nerede hallediyoruz?)

V. Biraz yıpranmış ve rengi kaçmış fotoğraflar
özne (Hissettirebilen ne?)

güzel duygular hissettirebilir.
belirtisiz nesne yüklem
(Ne hissettirebilir?)

III ve V. cümlelerin ögeleri "**özne, belirtisiz nesne, yüklem**" şeklinde sıralanmıştır.

CEVAP: D

11. Verilen cümlelerin öğelerini bulalım:

Yazı karakteri duygu durumuna göre değiştiği için

zarf tümleci (Niçin ortaya çıkacaktır?)

her yazıda ufak tefek farklılıklar ortaya çıkacaktır.

<u>dolaylı tümleç</u> (Nerede ortaya çıkacaktır?)	<u>Özne</u> (Ortaya çıkacak olan ne?)	<u>yüklem</u>
---	---	---------------

Buna göre

- I. Zarf tümleci, "için" edatıyla oluşmuş bir söz grubu yani edat grubudur. I. yargı doğrudur.
- II. "ufak tefek" ikilemesi belirtisiz **nesneyi değil, özneyi** oluşturan söz grubunda yer almıştır. II. yargı yanlıştır.
- III. "her yazıda" bölümünde "her" belgisiz sıfat, "yazı" isim olduğuna göre dolaylı tümleci oluşturan söz sıfat tamlamasıdır. III. yargı doğrudur.

CEVAP: A

12. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. Çocukların her an eğitilmesi gereken küçükler

belirtili nesne (Neyi düşünmem?)

olduğunu düşünmem.

yüklem

(Düşünmeyen kim? ben / gizli özne)

Cümlede belirtili nesne "olduğunu" sıfat-fiiliyle oluşmuştur, sıfat-fiil grubu olduğu bilgisi doğrudur.

II. Onların, dünyayı kendileri keşfetmeleri

dolaylı tümleç (Neye inanırım?)

gerektiğine inanırım.

yüklem

(İnanan kim? ben / gizli özne)

Bu cümlelerin öznesi gizlidir yani öge dizilişinde yer almaz. Öte yandan cümlede nesne de yoktur. B'deki bilgi yanlıştır.

III. Bin dertle dönen bu dünyada kitaplara

dolaylı tümleç

dolaylı tümleç

(Nerede vardır?)

(Neye vardır?)

onların da ihtiyaçları vardır.

özne (Var olan ne?) yüklem

Bu cümlede birden fazla dolaylı tümleç olduğu bilgisi doğrudur.

IV. Ben onlar da hayattan keyif alsınlar diye

zarf tümleci (Niçin istiyorum?)

kitaplarla tanışmalarını istiyorum.

belirtili nesne

yüklem

(Neyi istiyorum?)

Cümlede zarf tümleci olduğu bilgisi doğrudur.

V. Onların kendi kanatlarıyla uçuşması, temel

özne

amacımdır.

yüklem

Yüklem "temel amacımdır" şeklinde bir sıfat tamlamasıdır. Yani bir söz grubudur. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: B

1. (I) Sezgisel duygular, daha ziyade eldeki verilerin yetersiz kaldığı ve karar verme güçlüğü çekildiği noktalarda devreye girer. (II) Sezgisel duygular, bilinçaltında mevcut olan yazılı bilgi ve tecrübelerle birlikte güçlü mistik anlamları da içinde barındırır. (III) "Önsezilerim bana bu kişinin iyi biri olmadığını söylüyor." diyen kişi "bilinçsiz bilme"sinden dolayı hata yapabilir. (IV) Sezgileriyle karar veren insanlar, büyük bir risk alır farkında olmadan. (V) Sezgilerde bilinç farkındalığı olmadığı için karar verme sürecinde bu yetinin çok dikkatli kullanılması gerekir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi, yüklem yerine göre diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) Kitap; çocuklarda zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimi büyük ölçüde etkiliyor. (II) Bu sebeple çocuklarda kitap okuma sevgisini oluşturmak son derece önemlidir. (III) Çocuklarda kitap okuma arzusu, onlara kitap alarak, okuyarak, masallar anlatarak, birlikte kitapçılara, kütüphanelere giderek uyandırılabilir. (IV) Aile çevresinde kitaba ve okumaya yönelik olumlu ve teşvik edici tutumlar, çocuğu kitap okumaya yönlendirecektir. (V) Ancak anne babasının kitap okumadığını, sürekli televizyon izlediğini, telefonu oynadığını gören bir çocuk da anne babasına öykünecek, kitap okuma kültürü kazanamayacaktır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi ad (isim) cümlesidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yapıcı basittir?

- A) Bir avukat, elindeki evrak çantası sayesinde silahlı yüz kişiden daha fazla çalışabilir.
B) Kişi, büyük özverilere katlanabilmek için büyük avantajlar bulmalıdır.
C) Yeniden başlayan arkadaşlıklar, hiç kesintiye uğramamış olanlardan daha fazla önem ister.
D) Tüm sözcükler tükendiğinde insan insanı anlamaya başlayacaktır.
E) İnsanlık ahlakı bu denli yerlerde sürünürken benim nasıl mutlu olmamı beklersiniz?

4. Aşağıdaki özdeyişlerden hangisi, bağımlı sıralı bir cümledir?

- A) Bir baba yüz çocuğa bakar da yüz çocuk bir babaya bakamaz.
B) Refah içindeyken çekilen acılar unutulur, acı çekerken de refah dolu günler hatırlanmaz.
C) Sular yükselince balıklar karıncaları, sular çekilince karıncalar balıkları yer.
D) Yaşamın her çeşit acısı karşısında gülümsemek, insanların en büyük silahıdır.
E) Her aile bir tarihtir hem de okumasını bilen için büyük bir destandır.

5. Acının kaynağı olan bilgisizliği gidermek, insanı sonsuz mutluluğa götürür.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kurallı bir fiil cümlesidir.
B) Yapıca girişik birleşik cümledir.
C) Özne, bir isim-fiil öbeğidir.
D) Dört ögeli bir cümledir.
E) Bağımlı sıralı cümledir.

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yüklem yerine göre diğerlerinden farklıdır?

- A) Çalışmalarına şimdiden başlarsan işini hafta başına bitirirsin.
B) Eylüldeki konferansa katılmak için İzmir'den davet bekliyormuş.
C) Öğrencilerin konuya bakışı değişiyordu konuları öğrendikçe.
D) Sorumluluklarını yerine getiren öğrencileri tatille ödüllendirdiler.
E) Bundan sonra sorunlarını kendiniz çözmeye çalışmalısınız.

7. (I) Dünya nüfusu her yeni gün ile birlikte atık üretmeye devam ediyor. (II) Bu atıkları tarımda değerlendirmenin bir yolu olan kompostun hem toprağa hem de üretilen ürüne faydası var. (III) Tarım çalışmalarının yürütüldüğü birçok ülkede tarımsal atıklar farklı şekillerde değerlendiriliyor üretim alanlarında. (IV) Hayvansal ve bitkisel atıkların belirli şartlar altında fermente edilmesiyle oluşan kompost, bitkilere değerli bir yetiştirme ortamı sunuyor; üreticilere de daha az maliyet imkânı sağlıyor. (V) Hayvan atıklarının ve doğada birincil üretici olarak bilinen bitkilerin toprağa karışması sonrası gerçekleşen parçalanma ve ayrışma gibi olaylar neticesinde oluşan toprağın kendisi kompostun en basit örneği olarak kabul ediliyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümle, yüklemi birleşik yapıli kuralıli bir cümledir.
B) II. cümle, bağıli bir isim cümlesidir.
C) III. cümle, devrik ve birleşik bir cümledir.
D) IV. cümle, bağımlı sıralı cümledir.
E) V. cümle, kuralıli bir eylem cümlesidir.

8. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi isim cümlesi değildir?**

- A) Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araçtır.
B) Dilin kullanımında yetkinleşmek eğitimle mümkündür.
C) Çok okumak ve çok yazmak dil gelişimine bir katkıdır.
D) Her dilin sözcük yapısı birbirinden farklıdır.
E) Farklı dilleri öğrenmek yetenek gerektirir.

9. (I) Edebiyat tarihi olağanüstü hikâyeleri olan kahramanlarla anılır. (II) Ne yazık ki yaşadığımız çağ kapandı artık bu türden kahramanlara. (III) Bugün Raskolnikov en az yazarı kadar tanınıyor. (IV) Hatta Raskolnikov'un ünü yazarının ününü bile aşmıştır. (V) Don Kişot'un ününün, yazarı Cervantes'in ününün önüne geçtiği gibi geçmiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi devrik cümledir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. (I) Bilimsel düşünme, belli bir kafa disiplini gerektirir. (II) Bu disiplini kazanmış bir kimse her şeyden önce gerçeğe saygılıdır. (III) Yargılarında tutarlı ve ihtiyatlı olmasını bilir. (IV) Olgulara dayanmayan genellemelerden kaçınır. (V) Ne kadar haklı görünürse görünsün hiçbir konuda ön yargıya saplanmaz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi yüklemine göre ötekilerden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. **Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi biçimce olumlu, anlamca olumsuzdur?**

- A) Edebiyatta bazı isimlerin yazdığı her yazının özümsemesi gerektiğine inanırım.
B) Fusun Akatlı'nın "Eleştirinin Sesi" kitabını üç yılda bir okumak gerekir.
C) "Eleştirinin Sesi"nde Akatlı'nın şiir sanatına bağlılığını göz ardı edemezsiniz.
D) Sanatçının eserinde ne şiir üstüne yazılar ne de öykücülük tarihimizi görürsünüz.
E) Akatlı; Cahit Sıtkı'dan Melih Cevdet'e kadar pek çok şairi içselleştirmiştir.

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ara söz, öznenin açıklayıcısıdır?**

- A) İstanbul'dan, hayallerinin yıkıldığı kentten, ayrılma vakti gelmişti.
B) Öğretmeni onu burada, bahçedeki bankta, beklemiş.
C) Yazarı, son yıllarda çok beğendiğim, bir imza gününde tanıdım.
D) Yılmaz, şantiye şefi, inşaatın yavaşladığını bildiren bir not yazmış.
E) İşten dönerken cadde üstündeki fırından, sokağının başında, taze ekmek alırım.

1.

HATIRLAYALIM:

- Yüklemin yerine göre cümleler, “kurallı (düz) cümle” ve “kuralsız (devrik) cümle” adı altında incelenir.

I. cümlemin yüklemi olan “devreye girer”, II. cümlemin yüklemi olan “barındırır”, III. cümlemin yüklemi olan “hata yapabilir” ve V. cümlemin yüklemi olan “gerekir” sözleri, cümlemin sonundadır. Bu yüzden I, II, III ve V. cümleler kurallı (düz) cümledir. IV numarayla verilen cümlemin yüklemi olan “risk alır” sözü, cümlemin sonunda olmadığı için IV. cümle kuralsız (devrik) bir cümledir.

CEVAP: D

2.

HATIRLAYALIM:

- Yüklemin isim ya da isim soylu bir sözcük olan cümlelere **ad (isim) cümlesi** denir.

Parçada II numarayla verilen cümlemin yüklemi olan “önemlidir” sözü, ad (isim) olduğu için bu cümle de ad (isim) cümlesidir. I, III, IV ve V. cümlelerin yüklemeleri çekimli fiil olduğu için bu cümleler fiil (eylem) cümlesidir.

UYARI:

Bu soru, “Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi, yüklem türüne göre diğerlerinden farklıdır?” şeklinde de verilseydi dört tane fiil cümlesi, bir tane ad cümlesi bulduğumuz için yine B seçeneğini işaretlerdik.

CEVAP: B

3.

HATIRLAYALIM:

- Basit yapı cümlelerde **tek yargı** vardır.
- Eylemsi ya da iç cümle bulunmaz.

A seçeneğinde verilen cümlede tek yargı “çala-bilir” sözüdür. Bu söz de yüklemidir. Bu cümle, basit cümledir. B, C, D ve E seçeneğinde verilen cümlelerde eylemsi bulunduğu için bu cümlelerde yan cümle vardır, yani birden fazla yargı vardır. Bu yüzden bu cümleler yapıca birleşiktir.

CEVAP: A

4.

HATIRLAYALIM:

- Sıralı cümle, anlamca tamamlanmış birden fazla cümlemin virgül (,) ya da noktalı virgülle (;) sıralandığı cümlelerdir.
- Bu cümlelerde herhangi bir öge ortaklığı varsa cümle, “bağımlı sıralı cümle”, öge ortaklığı yoksa “bağımsız sıralı cümle” olur.

A ve E seçeneğindeki cümleler, birbirine bağlaçlarla bağlandığı için bu seçeneklerdeki cümleler, bağımlı cümledir. B seçeneğindeki cümlede öge ortaklığı olmadığı için cümle, bağımsız sıralı cümledir. D seçeneğindeki cümlede eylemsi (gülümsemek) olduğu için cümle, birleşik cümledir.

C seçeneğinde verilen “Sular yükselince balıklar karıncaları, sular çekilince karıncalar balıkları yer.” cümlesinde, “yer” yüklemi iki cümle için de ortak kullanıldığı için bu cümle, bağımlı sıralı cümledir.

CEVAP: C

5.

Öncülde verilen cümleyi inceleyelim:

- A) “götürür” yüklemi, sonda olduğu için cümle kurallıdır. Yüklem olan “götürür” sözcüğü, çekimli fiil olduğu için cümle aynı zamanda fiil cümlesidir.
- B) Cümlede “olan, gidermek” sözcükleri eylemsidir ve yan cümle oluşturarak cümledeki yargı sayısını artırmıştır. Bu yüzden cümle girişlik birleşik cümledir.
- C) “Acının kaynağı olan bilgisizliği gidermek” sözü, cümlemin öznesidir ve bu özneye “gidermek” sözcünde isim-fiil eki “-mek” vardır. Dolayısıyla özne, bir isim-fiil öbeğidir.

D) Cümle dört ögelidir:

Acının kaynağı olan bilgisizliği gidermek, / insanı

Özne

B.li Nesne

/ sonsuz mutluluğa / götürür.

Dolaylı T.

Yüklem

E seçeneğinde verilen bilgi yanlıştır. Bu cümle birleşik cümledir. Cümlemin sıralı cümle olması için birden fazla cümlemin virgül ya da noktalı virgülle sıralanması gerekir. Burada virgül özneyi vurgulamak için kullanılmıştır.

CEVAP: E

6.

HATIRLAYALIM:

- Yüklemi yerine göre cümleler; iki başlıkta incelenir:
- a. Kurallı (Düz) Cümle:** Yüklemi sonda olan cümlelerdir.
- b. Kuralsız (Devrik) Cümle:** Yüklemi sonda olmayan (başta, ortada) cümlelerdir.

Buna göre A seçeneğindeki cümlelerin yüklemi "bitirirsin", B seçeneğindeki cümlelerin yüklemi "bekliyormuş", D seçeneğindeki "ödüllendirdiler" yüklemi, E seçeneğindeki "çalışmalısınız" yüklemi cümlelerin sonunda olduğu için bu cümleler kurallı (düz) cümledir. C seçeneğindeki cümlelerin yüklemi "değişıyordu" sözü, cümlelerin sonunda değildir ve bu cümle devrik (kuralsız) cümledir.

CEVAP: C

8.

HATIRLAYALIM:

- **İsim cümlesi;** yüklemi ad ya da ad soylu bir sözcüğün ek-fiil eklerinden birini (-idi, -imiş, -ise, -dır) alarak yüklem olmasıyla oluşan cümledir.
- **Fiil cümlesi;** iş, oluş, hareket bildiren sözcüklerin (fiillerin) kip ve kişi ekiyle çekimlenerek yüklem olduğu cümlelerdir.

Buna göre seçenekleri incelediğimizde, A seçeneğindeki cümlelerin yüklemi "... araştırır" sözcüğü, B seçeneğindeki cümlelerin yüklemi "... mümkün" sözcüğü, C seçeneğindeki cümlelerin yüklemi "katkıdır" sözcüğü, D seçeneğindeki cümlelerin yüklemi "farklıdır" sözcüğü isimdir, isim soyludur. Bu cümleler isim cümlesidir. Ancak E seçeneğindeki cümlelerin yüklemi "gerektirir" sözcüğüdür ve "gerektir-" fiiline getirilen "-ir" geniş zaman eki ile çekimlenip yüklem olmuştur. Dolayısıyla bu cümle, bir fiil cümlesidir.

CEVAP: E

7. I. cümlelerin yüklemi olan "**devam ediyor**" sözü, yardımcı eylemle kurulmuş birleşik eylemdir. Ayrıca bu yüklem, cümlelerin sonunda olduğu için cümle, kurallıdır.

II. cümle, yüklemi "**var**" ismi olduğu için isim cümlesidir. Ancak bu cümlede "hem... hem de" bağlacı cümleleri birbirine bağlamadığı için cümle bağlı cümle değildir. Bağlaç, eş görevli sözleri birbirine bağlamıştır.

III. cümlelerin yüklemi olan "**değerlendiriliyor**" sözcüğü, cümlelerin sonunda değildir, bu yüzden cümle devriktir. Ayrıca cümlede "**çalışmalarının, yürütüldüğü**" sözcükleri eylemsidir. Bu eylemsiler, cümleyi yapıca birleşik cümle yapar.

IV. cümlede anlamca tamamlanmış iki ayrı cümle noktalı virgülle sıralandığı için cümle sıralı cümledir. Ayrıca bu cümlede "Hayvansal ve bitkisel atıkların belirli şartlar altında fermente edilmesiyle oluşan kompost" örneği, iki cümle için de ortak olduğu için bu cümle bağımlı sıralı cümledir.

V. cümlede yüklem olan "**kabul ediliyor**" sözü, cümlelerin sonunda olduğu için cümle kurallıdır. Yüklem, çekimli eylem olduğu için cümle, eylem (fiil) cümlesidir.

CEVAP: B

9.

HATIRLAYALIM:

- **Devrik cümle;** yüklemi sonda olmayan cümledir.
- Yüklem, başta ya da ortada olmalıdır.
- **Kurallı cümle;** yüklemi sonda olan cümledir.

Buna göre parçada numaralanmış cümlelere baktığımızda;

- I. cümlelerin yüklemi olan "anıılır" sözcüğünün,
- III. cümlelerin yüklemi olan "tanınıyor" sözcüğünün,
- IV. cümlelerin yüklemi olan "aşmıştır" sözcüğünün,
- V. cümlelerin yüklemi olan "geçmiştir" sözcüğünün cümlelerin sonunda olduğunu görürüz. Yani bu cümleler, kurallı cümlelerdir.

Ancak parçada II numarayla verilen cümlelerin yüklemi olan "kapandı" sözcüğü, cümlelerin sonunda değil ortasındadır. Dolayısıyla II. cümle devrik cümledir.

CEVAP: B

10.

HATIRLAYALIM:

- “yüklemine göre cümle” = “yüklemin türüne göre cümle”
- Böyle bir soru kökü geldiğinde cümlenin yüklemine tespit et, bu yüklemin isim mi fiil mi olduğuna bak.

I. cümlenin yüklemi “**gerektirir**”, III. cümlenin yüklemi “**bilir**”, IV. cümlenin yüklemi “**kaçınır**”, V. cümlenin yüklemi “**saplanmaz**” sözcükleri fiildir, bu yüzden bu cümleler fiil (eylem) cümlesidir. Ancak II. cümlenin yüklemi “saygılıdır” sözcüğüdür. Bu sözcük “saygılı-mak” diyemeyeceğimiz için isimdir. Dolayısıyla cümle, isim cümlesidir.

CEVAP: B

11.

HATIRLAYALIM:

- Biçimce olumlu cümlelerde yüklem, “**-ma, -me; -maz, -mez; -sınız, -siz; yok, değil**” gibi ekler ya da sözcükler içermez.
- Anlamca olumsuz cümlelerde yüklemde belirtilen yargı ya da durum gerçekleşmez, gerçekleşmemiştir, gerçekleşmeyecektir.
- Biçimce olumlu, anlamca olumsuz cümlelerde genellikle “ne... ne...” bağlacı bulunur.

Bu bilgilere göre seçenekleri incelediğimizde;

- A) “**inanırım**” yüklemidir, biçimce de anlamca da olumludur.
- B) “**gerekir**” yüklemidir, biçimce de anlamca da olumludur.
- C) “**göz ardı edilemez**” yüklemidir, biçimce de anlamca da olumsuzdur.
- D) “**görürsünüz**” yüklemidir, biçimce olumludur ancak cümledeki “ne.. ne...” bağlacı cümleye anlamca “görmezsiniz” olumsuz anlamını katmıştır, yani anlamca olumsuzdur.
- E) “**içselleştirmiştir**” yüklemidir, biçimce de anlamca da olumludur.

CEVAP: D

12.

HATIRLAYALIM:

- **Ara söz**, cümle dışı unsur olmasına rağmen, cümlede bir ögenin anlamını genişletmeye, açıklamaya ya da daraltmaya yarar. Ek bir açıklama gibidir.
- Cümlede **iki virgül (,)** ya da **iki kısa çizgi (-)** arasında gösterilir.
- Cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında ya da öge sayısında bir eksilme, daralma olmaz.
- **Özne**, cümlede işi yapan ya da hakkında söz edilen varlıktır. “Ne, kim?” sorularına yanıt olur.

A seçeneğinde ara söz olan “hayallerinin yıkıldığı kentten” sözü, kendinden önceki dolaylı tümlecin açıklayıcısıdır. (Nereden gelmişti?)

B seçeneğinde ara söz olan “bahçedeki bankta” sözü, kendinden önceki dolaylı tümlecin açıklayıcısıdır. (Nerede beklemişti?)

C seçeneğinde ara söz olan “son yıllarda çok beğendiğim” sözü, kendinden önceki nesnenin açıklayıcısıdır. (Kimi tanıdım?)

D seçeneğinde ara söz olan “şantiye şefi” sözü kendinden önceki öznenin (Yılmaz) açıklayıcısıdır. (Not yazan kim?)

E seçeneğinde ara söz olan “sokağının başında” sözü, kendinden önceki dolaylı tümlecin açıklayıcısıdır. (Nereden alırm?)

Görüldüğü gibi D seçeneğinde özne, açıklamasıyla verilmiştir.

CEVAP: D

1. (I) Dünyanın en yaşlı porsuk ağacı Zonguldak'ta bulunur. (II) Tam 4 bin 112 yaşındaki ağaç, Bronz Çağı'nda kök salmış. (III) Türkiye'nin bilinen en yaşlı, dünyanın da en yaşlı beş ağacı, gayet heybetli. (IV) Ağacı, bölgedeki bir köylü fark etti. (V) Sonra da yetkililerce ağacın yıllık halkaları incelendi.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde birden fazla yargı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi sıralı bir cümle değildir?**

- A) Acındırırsan arsız olur, acıktırırsan hırsız olur.
B) Aç at yol almaz, aç it av almaz.
C) Adamak kolay, ödemek güçtür.
D) Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü.
E) Ağustosta gölge kovan, zemheride karnın ovar.

3. (I) Nepal'de, inekler kutsal sayıldığı için kesilmiyor; sokaklarda serbestçe dolaşıyor, yatıp kalkıyor. (II) Her tarafı tapınaklarla dolu olan bu ülkede pek çok tanrı heykeli var. (III) Pembesi, yeşili, mavis, sarısı, moru ile doğadaki renkler bütün güzelliğiyle insanların kıyafetlerine yansımış. (IV) Erkeklerin bazıları pantolonla, bazıları yöresel kıyafetleri olan etekle dolaşıyor. (V) Bütün bu değişik görüntüler ve renklilik sokakta gezmeyi görsel bir şölene dönüştürüyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle, sıralı bir cümledir.
B) II. cümle kurallı bir isim cümlesidir.
C) III. cümle, basit bir cümledir.
D) IV. cümlede yüklem çekimli fiildir.
E) V. cümle, bağlı cümledir.

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi öznesi ortak sıralı bir cümledir?**

- A) Çocuklar hızla servise bindi, şoför aracı çalıştıramadı.
B) Sen biraz dinlen istersen, sofrayı ben hazırlarım.
C) Mülakata Bursa'ya gidecek, oradan İstanbul'a geçecekmiş.
D) Düşün alayı oldukça geç kalmış, kız tarafı sabırsızlanmıştı.
E) Telefonun ekranı kararıyordu, kimin aradığını göremiyordu.

5. **Düşünmeden konuşmak, nişan almadan ateş etmeye benzer.**

Bu cümle için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sıralı cümledir.
B) Üç ögelidir.
C) Öznesi bir isim-fiil öbeğidir.
D) Kurallı bir cümledir.
E) Birleşik cümledir.

6. (I) Mozart müziğine delicesine tutulduğum yıllarda İstanbul'daki sanat etkinlikleri çok yetersizdi. (II) Özellikle müzik alanı bomboş denecek kadar kısırdı. (III) Yerli bir orkestramız olmadığından üç beş yabancı üstat dışında kimseyi dinleyemezdik. (IV) Balkan turnesine çıkan virtüözler buraya uğradıklarında yerli bir piyanistin eşliğinden yararlanmak zorundaydılar. (V) Büyük konçertolar çalınmadığı için ünlü bestecilerin devleşmiş eserlerini dinleme zevkinden mahrum kalırdık.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle, yüklem yerine göre kurallıdır.
B) II. cümle, isim cümlesidir.
C) III. cümle, dört ögeli bir cümledir.
D) IV. cümle, anlamca olumludur.
E) V. cümle, girişlik birleşik cümledir.

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde birden fazla yargı vardır?

- A) Hayatımın her döneminde sevginin, saygının gücüne inandım.
- B) Halk masallarıyla büyüyen çocuklara bazı değerleri vermeniz gerekmez.
- C) İnsanların çoğu, çocukluğunda sevgi dolu ortamlarda büyümemiştir.
- D) Birçok türkümüz ayrılığın acısını, sevginin yüceliğini işler.
- E) Yaşar Kemal gibi aydınlarımızın duyarlı tavırları edebiyatımızı geliştirdi.

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisi bağlı bir cümledir?

- A) Sorunlarınızı biliyorsunuz ama çözmek için uğraşmıyorsunuz.
- B) Her sokakta ve caddede gördüğün mağazaya uğramak istiyorsun.
- C) En sevdiği futbolcuyla, Messi'yle, bir fotoğrafı olsun istiyordu.
- D) Hak, adalet, hümanizm gibi kavramlara değer verir; onları sıkça kullanırdı.
- E) Hava ısındıkça zirveye ulaşmamız kolaylaşıyor, ekibin morali yükseliyordu.

9. Herkes insanlığı değiştirmeyi düşünür ama kimse önce kendini değiştirmeyi düşünmez.

Bu cümle için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bağlı cümledir.
- B) Farklı eylemsiler vardır.
- C) Dönüşlülük kişi zamiri kullanılmıştır.
- D) Nesne, isim-fiil öbeğidir.
- E) Yüklem basit zamanla çekimlenmiştir.

10. "Biz, Neşet Ertaş'ı tanımayan nesle aşına değiliz." cümlesiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Biçimce de anlamca da olumsuzdur.
- B) "aşına değiliz" sözü, yüklemdir.
- C) Yer tamlayıcısı, sıfat-fiil öbeğidir.
- D) Basit cümledir.
- E) Kurallı bir isim cümlesidir.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ara söz kullanılmamıştır?

- A) Sanat, ülkenin en önemli mecrası, gelişmedi mi insan da tökezler.
- B) Adam, kara kuru bir çocuğa, Ahmet'in oğluymuş, eğilip adresi sordu.
- C) Ne var ki, bu ülkede kısa yoldan para kazanma, köşeyi dönme isteği hiç bitmez.
- D) Çitçileri köyün meydanına muhtar, Abdi Ağa, çağırtmış olacak.
- E) Ankara'yı, grisi bitmeyen bu şehri, bir gün özleyeceğimi hiç düşünmemiştim.

12. (I) Doğa; bazı insanları bir çalgı gibi yaratabilir, yönlendirebilir. (II) Kimilerine talih güler. (III) Makarna düşkünü şişman bir İtalyan, dünyayı ayağa kaldıran bir tenor olarak karşımıza çıkıyorsa bundandır. (IV) Ama aynı kişinin yazma işinde hiçbir zaman talih gülmaz. (V) Güdüler, sezgiler ya da doğanın sağladığı hiçbir bedensel ya da ussal olanak, yazarlık için yetmez. (VI) Ne etkili bir şarkıcı ne olağanüstü bir çizer ne kıvrak bir dansçı yazarın yükünü taşır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle, bağımlı sıralı cümledir.
- B) III. cümle, kurallı bir isim cümlesidir.
- C) IV. cümle, olumsuz bir fiil cümlesidir.
- D) V. cümle, girişlik birleşik cümledir.
- E) VI. cümle, biçimce de anlamca da olumsuzdur.

13. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yüklem türüne göre ötekilerden farklıdır?

- A) Çocuklara ara öğün alışkanlığı kazandırmak oldukça önemli.
- B) Araştırmacılar insanda altıncı bir tat duyusu olduğunu çözdüler.
- C) İsteddiği rengi bulmak için boyaya biraz su koyarak boyayı sulandırdı.
- D) Meteoroloji yetkilileri ekim başında havanın yeniden ısınacağını söylüyor.
- E) Mahzuni, Anadolu insanının duygularına, düşüncelerine çok iyi tercüman olur.

1.

HATIRLAYALIM:

- Cümleler, yargı sayısına göre basit ve birleşik cümle diye iki başlıkta incelenir.
- Bir cümlede tek yargı varsa cümle, basit cümledir. Tek yargılı cümlelerde yargı sayısı olarak sadece yüklem vardır. (Eylemsi yoktur.)
- Birden fazla yargı varsa birleşik cümledir. Birden fazla yargı; yüklem ve yüklem dışındaki ögeyi oluşturan sözcüklerdeki eylemsiler (isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil) ile olur.

Buna göre numaralanmış cümleleri inceleyelim:

I. cümlede “**bulunur**” sözcüğü yüklemidir ve bu sözcük dışında cümlede başka yargı yoktur. Cümlede tek yargı vardır.

II. cümlede “**kök salmış**” sözcüğü yüklemidir ve bu söz dışında cümlede başka yargı yoktur. Cümlede tek yargı vardır.

III. cümlede “**heybetli**” sözcüğü / yüklemi birinci yargıyı oluşturur. Bunun dışında cümledeki “**bilinen**” sözcüğü sıfat-fiil eki içerdiği için ikinci yargı olmuştur.

IV. cümlede “**fark etti**” sözcüğü yüklemidir ve bu sözcük dışında cümlede başka yargı yoktur. Cümlede tek yargı vardır.

V. cümlede “**incelendi**” sözcüğü yüklemidir ve bu sözcük dışında cümlede başka yargı yoktur. Cümlede tek yargı vardır.

CEVAP: C

2.

HATIRLAYALIM:

- **Sıralı cümle**, anlamca tamamlanmış birden fazla cümlelerin virgül (,) ya da noktalı virgülle (;) birbirine bağlanmasıyla oluşan cümlelerdir.

Bu bilgiye göre seçeneklerde verilen cümleleri inceleyelim:

A) Acındırırsan arsız olur, acıktırırsan hırsız olur.

1. cümle

2. cümle

B) Aç at yol almaz, aç it av almaz.

1. cümle

2. cümle

C) Adamak kolaydır, ödemek güçtür.

1. cümle

2. cümle

D) Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü.

1. cümle

2. cümle

Görüldüğü gibi A, B, C ve D seçeneklerinde iki ayrı cümle / yüklem vardır ve bu cümleler virgül (,) ile bağlanmıştır. Bu cümleler, sıralı cümlelerdir.

Ancak E seçeneğinde sıralı cümle yoktur. Çünkü cümlede tek yüklem vardır. Bu cümledeki virgül (,) cümleleri ayırmak için değil “ağustosta gölge kovan” öznesini vurgulamak için kullanılmıştır.

E) Ağustosta gölge kovan, zemheride karnın ovar.

Özne

yüklem

CEVAP: E

3.

HATIRLAYALIM:

- **Sıralı cümle;** anlamca tamamlanmış birden fazla cümlelerin virgül (,) ya da noktalı virgülle (;) bağlandığı cümlelerdir.
- **Bağlı cümle;** anlamca tamamlanmış birden fazla cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlandığı cümlelerdir.
- **Kurallı (düz) cümle,** yüklemi sonda olan; kuralsız (devrik) cümle, yüklemi sonda olmayan cümledir.
- **İsim (ad) cümlesi;** yüklemi ek-eylemle çekimlenmiş bir isim veya isim soylu sözcükten oluşan cümlelerdir.
- **Fiil (eylem) cümlesi;** yüklemi çekimli fiilden (fiil + kip eki + kişi eki) oluşan cümlelerdir.
- **Basit cümle;** tek yargılı (tek yüklemlili) olan cümlelerdir.
- **Birleşik cümle;** birden fazla yargısı olan cümlelerdir. (yüklem + eylemsi)

Buna göre numaralanmış cümleleri inceleyelim:

I. cümlede anlamca tamamlanmış, yüklemi olan cümleler virgül (,) ve noktalı virgülle (;) sıralandığı için sıralı cümledir. Verilen bilgi doğrudur.

II. cümlede "var" yüklemi sonda olduğu için cümle kurallıdır. Bu sözcük "mevcut" anlamında bir isimdir, cümle isim cümlesidir. Verilen bilgi doğrudur.

III. cümlede tek yargı vardır: "yansıması" sözcüğü cümledeki tek yargıdır, cümle basit bir cümledir. Verilen bilgi doğrudur.

IV. cümlede yüklem "dolaşüyor" sözcüğüdür. Bu sözcük "dolaş-" fiiline getirilen "-(ı)yor" kip ekiyle çekimlenmiş bir fiildir. (Fiil cümlesi olur.) Verilen bilgi doğrudur.

V. cümle, bağlı cümle değildir. Çünkü bu cümlede anlamca tamamlanmış tek cümle vardır, tek yüklem vardır. (dönüştürüyor) Cümledeki "ve" bağlacı cümleleri değil, eş görevli sözcükleri bağlıyor. Verilen bilgi yanlıştır.

CEVAP: E

4.

HATIRLAYALIM:

- Sıralı cümle, anlamca tamamlanmış birden fazla cümlelerin virgül (,) ya da noktalı virgülle (;) bağlandığı cümlelerdir.
- Bir cümlede öge ortaklığı olup olmadığını görmek için verilen iki cümlelerin de ögelelerinin ayrı ayrı bulunması gerekir.
- Özne, yüklemde belirtilen işi gerçekleştiren ya da hakkında söz edilen varlıktır.

Bu bilgilere göre verilen seçenekleri inceleyelim:

A) Çocuklar hızla servise bindi, şoför aracı
Özne Yükleme Özne

çalıştıramadı.

Yüklem

B) Sen biraz dinlen istersen, sofrayı ben hazırlarım.

Özne Yükleme Özne Yükleme

C) O / Mülakata Bursa'ya gidecek, oradan

Özne (ortak) Yükleme

İstanbul'a gececektir.

Yüklem

D) Düğün alay oldukça geç kaldı, kız taraf

Özne Yükleme Özne

sabırsızlanmıştır.

Yüklem

E) Telefonun ekranı kararıyordu, / (ben) kimin

Özne Yükleme Özne

aradığını göremiyordum.

Yüklem

Görüldüğü gibi A, B, D ve E seçeneklerinde verilen cümlelerde işi yapan varlıklar (özneler) farklıdır. C seçeneğinde verilen cümlede "O" öznesi ortak kullanılmıştır.

CEVAP: C

5.

HATIRLAYALIM:

- **Sıralı cümle**, anlamca tamamlanmış birden fazla cümlelerin virgül (,) ya da noktalı virgülle (;) bağlandığı cümlelerdir.
- İsim-fiiller fiillere getirilen “-ma, -ış, -mak” ekleriyle yapılır. Bu ekleri alan sözcük, artık isim olur.
- İsim-fiil öbeği, isim fiil ekini alan sözcükle en az bir sözcüğün daha birleşerek bir öbek oluşturmasıdır.
- Kurallı cümlelerde yüklem, cümlelerin sonunda bulunur.
- Birden fazla yargının bulunduğu cümleye birleşik cümle denir.

Bu bilgilere göre öncülde verilen cümleyi inceleyelim:

Düşünmeden konuşmak, / nişan almadan ateş

Özne

DT (Yer Tamlayıcısı)

etmeye / benzer.

Yüklem

Görüldüğü gibi cümle üç ögelidir. (B seçeneği doğrudur.)

“Düşünmeden konuşmak” sözündeki “-mak” eki “konuş-” fiiline gelerek bu fiili isim yapmıştır. Ayrıca “konuşmak” isim-fiili, kendinden önceki sözcükle bir öbek oluşturmuş, isim-fiil öbeği olmuştur. (C seçeneği doğrudur.)

“benzer” yüklemi cümlelerin sonundadır, dolayısıyla bu cümle kurallı bir cümledir. (D seçeneği doğrudur.)

Cümlede “düşünmeden”, “konuşmak”, “almadan”, “etmeye” sözcükleri fiilimsidir. Fiilimsiler, cümledeki yargı sayısını artırır ve birleşik cümle yapar. (E seçeneği doğrudur.)

Bu cümlede anlamca tamamlanmış birden fazla cümle virgül (,) ya da noktalı virgülle (;) birbirine bağlanmamıştır. Dolayısıyla bu cümle sıralı cümle değildir. A seçeneği yanlıştır. Bu cümledeki virgül (,) özneyi vurgulamak, öne çıkarmak için kullanılmıştır.

CEVAP: A

6.

HATIRLAYALIM:

- **Yüklem yerine göre cümleler** kurallı ve devrik cümle diye incelenir. Kurallı cümlelerde yüklem sonda bulunurken devrik cümlelerde yüklem sonda bulunmaz.
- Yüklemi isim ya da isim soylu sözcük olan cümleler **isim cümlesidir**.
- Yüklemde belirtilen yargı gerçekleşirse cümle, **anlamca olumludur**.
- **Girişik birleşik cümle**, içinde eylemsi (isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil) bulunan cümledir. Yargı sayısının eylemsiyle artırıldığı cümlelerdir.

Buna göre numaralanmış cümleleri inceleyelim:

I. cümlelerin yüklemi olan “yetersizdi” sözcüğü, cümlelerin sonundadır, bu cümle kurallı bir cümledir.

II. cümlelerin yüklemi olan “kısırdı” sözcüğü, “kısır” ismine getirilen “-idi” ek-fiili ile yüklem olmuştur. Bu cümle isim cümlesidir.

III. cümle olan “Yerli bir orkestramız olmadığından / üç beş yabancı üstat dışında kimseyi / dinlemezdik.” cümlesi dört ögeli değil, üç ögelidir. (Zarf Tümleci-Nesne-Yüklem) “Biz” gizli öznedir. (Öge sayısına dâhil edilmez.)

IV. cümlede belirtilen “zorundaydılar” yüklemine “zorunda olma durumu gerçekleştiği için” cümle, anlamca olumludur.

V. cümlede “çalınmadığı”, “devleşmiş” ve “dinleme” sözcükleri eylemsidir ve bu eylemsiler cümledeki yargı sayısını artırır. Dolayısıyla bu cümle, girişik birleşik cümledir.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

- Cümledeki yüklem (isim ya da çekimli fiil) her zaman bir yargı kabul edilir. Cümlede yüklem dışında eylem, eylemsi (isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil) varsa bu eylem ve eylemsiler yargı sayısını artırır.
- Yüklem temel cümledir. Eylemsi(ler), cümlede yan cümlecik kurar.

Buna göre seçeneklerde verilen cümlelere baktığımızda A, C, D ve E seçeneklerinde verilen cümlelerde tek yüklem, tek yargı olduğunu görürüz. (Yüklem dışında eylem ya da eylemsi yoktur.) Ancak B seçeneğinde verilen "Halk masallarıyla büyüyen çocuklara bazı değerleri vermeniz gerekmez." cümlesini incelersek;

- ✓ yüklem olan "gerekmez" sözü birinci yargı,
- ✓ "büyüyen", "vermenize" sözleri de ikinci ve üçüncü yargıyı oluşturur. Çünkü ilk sözcük sıfat-fiil, ikinci sözcük isim-fiil eki almıştır.

CEVAP: B

8.

HATIRLAYALIM:

- **Bağlı cümle**, anlamca tamamlanmış birden fazla cümlelerin bağlaçlarla (ve, veya, ama, ancak, fakat, çünkü, ki, ne...ne... vs.) birbirine bağlandığı cümlelerdir.

Buna göre, seçeneklere baktığımızda A seçeneğinde verilen cümlelerin bağlı cümle olduğunu görürüz. Bu cümlede "sorunlarınızı biliyorsunuz" bir cümledir, "çözmek için uğraşmıyorsunuz" bir cümledir. Bu iki cümle "ve" bağlacıyla bağlanmıştır.

D ve E seçeneklerinde verilen cümleler sıralı cümledir.

CEVAP: A

9.

HATIRLAYALIM:

- **Bağlı cümle**, anlamca tamamlanmış birden fazla cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlandığı cümlelerdir.
- **Eylemsiler**, fiile getirilen bazı eklerle onlardan isim, sıfat ve zarf yapan sözcüklerdir. Türkçede üç eylemsi vardır:
 - ✓ isim-fiil (ad-eylem): (-ma, -ış, -mak),
 - ✓ sıfat-fiil (ortaç): (-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş)
 - ✓ zarf-fiil (bağ-fiil/ulaç): (-ip, -ince, -eli, -kan, -a, -madan, -dıkça, -arak, -mek-sizin, -...r ...mez)
- Dönüşlülük kişi zamiri, "kendî" sözcüğüdür.
- Nesne, öznenin yaptığı işten etkilenen varlıktır. "Neyi, kimi, ne?" sorularından birine yanıt olur.
- Basit zamanla çekimlenen eylemde haber ya da dilek kiplerinden biri bulunur. Ek-fiil (-idi, -imiş, -ise, -dır) bulunmaz.

- A) Öncülde verilen cümlede, anlamca tamamlanmış iki cümle "ama" bağlacıyla bağlanmıştır. Dolayısıyla cümle, bağlı cümledir.
- B) Cümlede farklı eylemsiler yoktur. Sadece isim-fiil vardır: **değiştirmeyi**
Farklı eylemsi olsaydı sıfat-fiil ve zarf-fiilden de en az bir tane bulmamız gerekirdi.
- C) Cümledeki "herkes, kimse" sözcükleri belgisiz zamirdir ancak "kendini" sözcüğü dönüşlülük kişi zamiridir.
- D) İlk cümlede nesne "insanlığı **değiştirmeyi**", ikinci cümlede ise "kendini **değiştirmeyi**" sözüdür. Bu sözün içinde isim-fiil vardır ve isim-fiil kendinden önceki sözcükle birleşerek isim-fiil öbeği oluşturmuştur.
- E) Verilen cümlede iki ayrı yüklem vardır ve bu yüklem "düşün-" fiiline getirilen geniş zaman eki ile çekimlenmiştir. Yani, tek kip eki aldıkları için basit zamanlıdır.

CEVAP: B

10.

HATIRLAYALIM:

- Yüklemleri olumsuzluk eki ya da kelimesi içeren cümleler, biçimce olumsuzdur. Yüklemlerde belirtilen yargı ya da durum gerçekleşmiyorsa anlamca olumsuzdur.
- “değil” sözcüğü hiçbir zaman tek başına bir öge olamaz, kendinden önceki sözcüğün olumsuzudur, o sözcükle birlikte alınır. (Cümleyi olumlu yaparak öge bulmak işinizi kolaylaştırır.)
- Yer tamlayıcısı (dolaylı tümleş), cümlede yönelme, bulunma, ayrılma anlamında görev yapar.
- Sıfat-fiil (ortaç), fiile getirilen “-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” ekleriyle sıfat olan eylemsilerdir. Sıfat-fiil, kendinden önceki sözcük(ler)le birleşerek öbek oluşturabilir.
- Basit cümle, tek yargı /tek yüklem bildiren cümlelerdir.
- Kurallı cümle, yüklemi sonda bulunan cümlelerdir.
- İsim cümlesi, yüklemi isim ya da isim soylu sözcük olan cümlelerdir.

Bu bilgilere göre seçenekleri incelersek;

Cümlelerin yüklemi olan “aşına değiliz” sözü, biçimce de anlamca da olumsuz olduğu için cümle biçimce de anlamca da olumsuzdur.

“aşına değiliz” sözü yüklemidir. x Sözcüğün olumsuzluğu “aşınayız”dır.

Biz, / Neşet Ertaş’ı tanımayan nesle / aşına değiliz.

Özne	Yer Tamlayıcısı	Yüklem
	(Dolaylı Tümleş)	

“Neşet Ertaş’ı tanımayan nesle” söz öbeğinde sıfat-fiil yapan “-an” eki vardır. Bu eki alan sözcük diğer sözcüklerle parçalanamayan, ayrı düşünülemeyen bir öbek oluşturmuştur.

Cümlede sıfat-fiil olan “tanımayan” sözcüğü cümlede ikinci yargıyı oluşturur. Dolayısıyla bu cümlede yüklemi de dâhil edersek iki yargı vardır. Cümle yargı sayısına göre basit değil birleşik cümledir.

Yüklem olan “aşına değiliz” sözü sonda olduğu için kurallıdır. Bu sözü “aşınayız” şeklinde olumluya çevirirsek sözcüğün “aşınayız” şeklinde isim olduğunu rahatlıkla görürsünüz. Dolayısıyla cümle, isim cümlesidir.

CEVAP: D

11.

HATIRLAYALIM:

- **Ara söz**, herhangi bir ögenin açıklayıcısı olarak cümleye giren, cümlede iki virgül (,) ya da iki kısa çizgi (-) arasında yer alan, cümleden çıkarıldığında cümlemin anlamında herhangi bir daralmaya ya da bozulmaya yol açmayan bazen de cümleye bağımsız girebilen sözcük ya da sözcük gruplarıdır.

Buna göre, A seçeneğindeki “ülkenin en önemli mecrası” sözü, B seçeneğindeki “Ahmet’in oğluymuş” sözü, D seçeneğindeki “Abdi Ağa” sözü, E seçeneğindeki “grisi bitmeyen bu şehri” sözü ara sözdür. Ancak C seçeneğinde ara söz kullanılmamıştır. Bu cümlede ilk virgül (,) vurgu için ikinci virgül (,) eş görevli sözcükleri ayırmak için kullanılmıştır.

CEVAP: C

12.

HATIRLAYALIM:

- **Sıralı cümle**, anlamca tamamlanmış birden fazla cümlemin virgül (,) ya da noktalı virgülle (;) birbirine bağlanmasıyla oluşan cümlelerdir. Sıralı cümlelerde en az bir öge ortaklığı varsa “**bağımlı sıralı cümle**”, hiçbir öge ortaklığı yoksa “**bağımsız sıralı cümle**” olur.
- Kurallı cümle, yüklemi sonda olan cümlelerdir.
- İsim (ad) cümlesi, yüklemi isim ya da isim soylu sözcük olan cümlelerdir.
- Fiil (eylem) cümlesi; yüklemi iş, oluş, hareket bildiren sözcüklerle oluşan cümlelerdir.
- Olumsuz cümle, yüklemde belirtilen yargının gerçekleşmediğini, gerçekleşmeyeceğini bildiren cümlelerdir.
- Girişik birleşik cümle, içinde eylemsi (isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil) bulunan birleşik cümlelerdir.
- Biçimce olumsuz cümlelerde yüklem “-ma, -maz, -sız, yok, değil” ek ya da sözcüklerinden birini alan cümlelerdir.
- Anlamca olumlu cümlelerde yüklemde belirtilen yargı gerçekleşir.
- Anlamca olumsuz cümlelerde yüklemde belirtilen yargı gerçekleşmez.

Buna göre parçada numaralanmış cümleleri inceleyerek

I numarayla verilen "Doğa; bazı insanları bir çalgı gibi yaratabilir, yönlendirebilir." cümlesi virgülle (,) bağlanan iki cümle içerdiği için bir sıralı cümledir. Bu cümlede "doğa" öznesi, "bazı insanları" nesnesi ve "bir çalgı gibi" zarf tümlecisi iki cümle için de ortak kullanılmıştır. Yani, bağımlı sıralı cümledir.

III numarayla verilen cümlelerin yüklemi "bundandır" sözcüğüdür. Bu yüklem, cümlelerin sonunda olduğu için cümle kuralıdır. Yüklem olan "bu" sözcüğü "isim soylu / zamir" olduğu için cümle, isim cümlesidir.

IV numarayla verilen cümlede "gülmez" yüklemi "gül-" fiiline getirilen "-mez, -maz" olumsuzluk ekini aldığı için ve "talihin gülme" eylemi gerçekleşmediği için olumsuz bir cümledir. Ayrıca sözcük fiil olduğu için cümle fiil cümlesidir.

V. cümlede yüklem olan "yetmez" sözcüğü birinci yargıdır. Bu cümledeki "sağladığı" sözcüğü eylemsidir, sıfat-fiil eki almıştır ve cümlede ikinci yargıyı oluşturur. Dolayısıyla cümle girişik birleşik cümledir.

VI. cümle yüklemi "taşır" olumlu fiilini aldığı için biçimce olumludur. ("ma, -me; -maz, -mez; -siz, -siz; yok, değil" ifadeleri yüklemde yoksa cümle, biçimce olumludur.) Ayrıca bu cümledeki "ne... ne..." bağlacı anlamı olumsuz yapar. Yani bağlaç, cümleye "... yazarın yükünü taşıyamaz" anlamı katar. Dolayısıyla cümle anlamca olumsuzdur. O hâlde cümle biçimce olumlu, anlamca olumsuzdur.

CEVAP: E

13.

HATIRLAYALIM:

- Yüklem türüne göre cümleler, isim (ad) ve eylem (fiil) cümlesi olmak üzere incelenir.

İsim (ad) cümlesinde, yüklem isim ya da isim soylu bir sözcüktür. Eylem (fiil) cümlesinde ise yüklem; iş, oluş, hareket bildiren bir sözcüktür. (Eylem cümlelerinde yüklem çekimli fiildir. "fiil + kip eki + kişi eki")

Buna göre seçeneklerdeki cümlelere bakarsak A seçeneğindeki cümlelerin yüklemine "önemli" isminin olduğunu görürüz. İsimdeki "-dir" ek-fiil eki düşmüştür. Dolayısıyla A seçeneğindeki cümle isim cümlesidir.

B seçeneğinde yüklem "çözdüler", C seçeneğinde yüklem "sulandırdı", D seçeneğinde yüklem "söylüyor", E seçeneğinde yüklem "tercüman olur" sözcükleridir ve bu sözcükler iş, oluş, hareket bildirir yani fiildir. Dolayısıyla bu cümleler fiil cümlesidir.

CEVAP: A

1. Herkesin, haksızlığa uğradığı gerekçesiyle bir değerine bağırduğuna, kalp kırmanın artık önemsenmediğine şahit olmaktadır.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yüklemine göre fiil cümlesidir.
- B) Anlamca ve biçimce olumludur.
- C) Yapıca sıralı cümledir.
- D) Yüklemine yerine göre kurallıdır.
- E) Sıfat-fiille oluşmuş yan yargılar içermektedir.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi "Bir fotoğraf hakkındaki her yazı, basit ya da karmaşık bir deneyimin eşliğinden geçer." cümlesiyle yapı bakımından özdeştir?

- A) Cümleler, insanı şaşırtan bir karmaşıklığı açığa vuruyor.
- B) Süreç planlandığı gibi işliyor, endişelenmenize lüzum yok.
- C) Her sene alıştığımız kaliteli filmler furyasına bu sene rastlamadık.
- D) Solunum sistemini rahatsız eden çok sayıda etken vardır.
- E) Tam manasıyla objektif bir eleştiriden söz edemeyiz.

3. İddialı konuşmaktan çekinen biriyim. Yazarlıkla ilgili de kaygım yok. Sadece gördüğüm rüyaları anlatmaya çalışırım. Anlaşılır bir Türkçeyi tercih eder ve bunu önemserim.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Girişik birleşik cümle
- B) Anlamca olumsuz cümle
- C) İsim cümlesi
- D) Bağlı cümle
- E) Devrik cümle

4. Fotoğrafçı, deklanşöre her bastığında yaptığı hem kendi belleğine hem de toplumsal belleğe bir eklemedir aslında. O, bir süre sadece biriktirir. Sonra bir gün "Bunlar sadece bana ait değil." farkındalığıyla yeni bir aşamaya geçer.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yapıca basit bir fiil cümlesi içermektedir.
- B) İsim cümlesi yapıca birleşiktir.
- C) İç içe birleşik cümleye örnek gösterilebilir.
- D) Son cümle anlamca olumsuzdur.
- E) Devrik cümleye yer verilmiştir.

5. (I) Erişkinlik, anlık heyecanların peşine düşmeyecek bir olgunlukla ilgilidir. (II) Erişkin kişi, bir plan ışığında tanzim eder hayatı. (III) Kendisinden önce gelenlere vefa göstererek ilerler. (IV) Kendisinden sonrakilere birtakım değerleri miras bırakır. (V) Hayatı kendisi için yaşamaz sadece.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I'inci, anlamca olumlu bir cümledir.
- B) II'nci, isim cümlesidir.
- C) III'üncü, yapısına göre birleşiktir.
- D) IV'üncü, kurallı bir fiil cümlesidir.
- E) V'inci anlamca olumsuzdur.

6. Yapı bakımından incelendiğinde

- I. Bilimsel bilginin tüm dertlerimize çare olacağı beklentisi hâlâ çok büyük.
- II. Her yıl spor nedeniyle oluşan birçok yaralanma, fiziksel aktivitenin azalmasına ve tıbbi giderlerin artmasına neden olmaktadır.
- III. Bazı anlarda müzik, uzak durduğunuz dış dünya ile aranızda bir köprü olabiliyor.
- IV. Mesleğimin uzmanlık öncesi döneminde farklı hastalıklara sahip insanlarla ilgilenmiştim.
- V. Hepimiz olaylara oturduğumuz rahat koltuğumuzdan yorumlar getiririz.

cümlelerinden hangisi diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. (I) Ötede ve beride olma düşüncesi bir koza gibiydi bende. (II) Adada gezinirken Rum mahallesinin albenili hâli beni kendine çekiyordu. (III) Biçimli dar sokakları, özenle yapılmış evlerin yaşayan, yitip giden izleri... (IV) Zamanın dilini anlamaya çalışıyordum. (V) İnsanların yüzlerindeki kaygı belirsizliğin adıydı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle devrik bir isim cümlesidir.
B) II. cümle fiil cümlesidir.
C) III. cümle eksiltili cümledir.
D) IV. cümle yapıcı basittir.
E) V. cümle anlamca olumludur.
8. Anlamca ilişkili en az iki cümlelerin virgül ya da noktalı virgüllerle sıralanması sıralı cümle oluşturur. Sıralı cümleyi oluşturan cümleler arasında bir öge ortaklığı olması durumu "bağımlı sıralı cümle", öge ortaklığının bulunmaması durumu "bağımsız sıralı cümle" şeklinde ifade edilir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi bağımsız sıralı cümleye örnektir?

- A) Romanda düşünle gerçek iç içe geçmiştir, bu durum yazarın yaşamının bir dönemine karşılık gelmektedir.
B) Filmi farklı bir gözle izleyin, eminim ki çok beğeneceksiniz.
C) Beklenmedik tepkime önce tebessümle karşılık verdi, sonra bir açıklama istedi.
D) Katı kurallardan pek hoşlanmam, muhtemelen siz de rahatsız olursunuz.
E) Dolma kalem, tutkunu olduğu tek nesnedir; onu anlam veremediğimiz bir şekilde rahatlatır.
9. Tuhaf bir algıya göre ne kadar mutluluk dağıtıbiliyorsanız insan ilişkileriniz o kadar güçlüdür.

Bu cümleyle ilgili olarak

- I. Anlamca ve biçimce olumludur.
II. Yapıcı girişlik birleşik cümledir.
III. Yüklem türüne göre isim cümlesidir.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. (I) Simge tek anlamla kısıtlı olmayan metaforik bir oluşumdur. (II) Anlamı metin içindeki yerine, kurgudaki işlevine göre değişir; okur yorumuna açıktır. (III) Simge edebî metinlerde çok katlı anlamlar oluşturur. (IV) Bu sayede anlatıcı, kurduğu simgelerle alt metni olan eserler ortaya koyar. (V) "Demiryolu Hikâyecileri - Bir Rüya" hikâyesinde de "hikâye satıcıları" yazarların ve edebiyatçıların bir simgesidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I'inci, isim cümlesidir.
B) II'nci, yapıcı basit cümlelerden oluşmuş sıralı cümledir.
C) III'üncü, yüklem türüne göre kurallıdır.
D) IV'üncü, anlamca olumludur.
E) V'incide, birden fazla yan yargı vardır.

11 - 12. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) Okumak çocukluğumdan beri bırakmadığım tek eylem. (II) Böyle deyince gündüz gece kitap okuyan biri olduğum düşünülmesin. (III) Sadece çok uzun süredir okuduğum için iyi bir yekûn tutar kişisel okuma tarihim. (IV) Ben aslında az ama çok seçerek okurum. (V) Bir kitap beni başka bir kitaba götürür genelde.

11. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi yüklem türüne göre diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle yüklem türüne göre kurallıdır.
B) II. cümle anlamca olumsuzdur.
C) III. cümle devrik bir fiil cümlesidir.
D) IV. cümle yapıcı bağılı bir cümledir.
E) V. cümle yapıcı basittir.

1. Verilen cümleyi seçeneklere göre inceleyelim:

A) Bir cümlemin yüklemine göre fiil cümlesi olması, yüklemnin çekimli fiil olması demektir. Öncüldeki cümlemin yüklemi "şahit olmakta-yız" sözdür ve çekimli fiildir.

"-makta" eki "-yor" kipinin yerine kullanılan bir ektir. (şahit olmaktadır - şahit oluyoruz)

A'daki bilgi doğrudur.

B) Bir cümlemin **biçimce olumlu** olması olumsuzluk bildiren unsurların yüklemde yer alması anlamına gelir.

- Fiil cümlesinde olumsuzluk bildiren unsurlar:
"-ma/-me/-maz/-mez" ekleri ve "değil" sözcüğü
- İsim cümlesinde olumsuzluk bildiren unsurlar:
"-siz/-sız" eki, "yok", "değil" sözcükleri

Bir cümlemin **anlamca olumlu** olması da yüklemdeki **eylemin gerçekleşmesiyle / gerçekleşecek olmasıyla** ya da yüklemdeki **durumun bulunmasıyla / var olmasıyla** ilgilidir. Cümle içindeki fiilimsilerin olumsuzluk eki alması cümlemin olumlu olmasını engellemez.

Buna göre öncüldeki cümlemin **yüklemde (şahit olmaktadır)** olumsuzluk bildiren bir unsur olmadığı için cümle **biçimce olumludur**. Yüklemdeki "şahit ol-" eylemi gerçekleştiği için cümle **anlamca da olumludur**.

B'deki bilgi doğrudur.

C) **Sıralı cümle**, anlamca birbiriyle ilişkili cümlelerin birbiri ardına virgül ya da noktalı virgülle sıralanması şeklinde oluşur.

Öncüldeki cümlede virgüller vardır ancak bu virgüllerin öncesindeki bölümler ayrı bir cümle niteliği taşımamaktadır. Virgüllerin kullanım amacı cümleleri ayırmanın dışındadır.

Bu bakımdan cümlemin sıralı cümle olduğu bilgisi yanlıştır. **Bu cümle yapıcı girişik birleşiktir.**

D) Yüklemi sonda olmayan cümlelere **devrik cümle** denir. **Bu cümle devrik değil, kuralıdır.** D'deki bilgi doğrudur.

E) Yüklem dışındaki **fiilimsilerin yan yargı oluşturduğu** bilinmektedir. Cümlede yan yargı bildiren "**uğradığı**", "**bağırıldığına**", "**önemsedenmediğine**" sözcükleri sıfat-fiil olduğu için E'deki bilgi de doğrudur.

CEVAP: C

2.

HATIRLAYALIM:

Bir cümle yapısına göre "basit cümle", "birleşik cümle", "sıralı cümle" ya da "bağlı cümle" olabilir.

• **Basit cümle:** Yüklem dışında yargı (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) içermeyen cümlelerdir.

• **Birleşik cümle:** Yüklem dışında en az ikinci bir yargı içeren cümlelerdir.

Birleşik bir cümle, yüklem dışındaki yargı; fiilimsi ise "**girişik birleşik cümle**", şart eki almış bir isim ya da fiilse "**şartlı birleşik cümle**", yüklemle "ki" bağlacıyla bağlanan bir yargı ise "**ki'li birleşik cümle**", bir iç cümle biçimindeyse "**iç içe birleşik cümle**" olarak isimlendirilir.

• **Sıralı cümle:** Anlamca ilişkili en az iki farklı cümlemin birbiri ardına virgül (,) ya da noktalı virgül (;) ile sıralanmasıdır.

• **Bağlı cümle:** Birbirine herhangi bir bağlaçla bağlanan en az iki cümlemin oluşturduğu yapıdır.

Soru kökündeki "**Bir fotoğraf hakkındaki her yazı, basit ya da karmaşık bir deneyimin eşliğinden geçer.**" cümlesi yapıcı **basit bir cümledir** çünkü "**geçer**" yüklemnin dışında fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isimle oluşmuş herhangi bir yargı içermemektedir.

E seçeneğindeki "**Tam manasıyla objektif bir eleştiriden söz edemeyiz.**" cümlesi de yapıcı basittir çünkü cümlede "söz edemeyiz" yüklemnin dışında herhangi bir yargı yoktur.

Diğer cümleleri de inceleyelim:

A) "Cümleler, insanı şaşırtan bir karmaşıklığı fiilimsi (yan yargı)

açığa vuruyor."

yüklem (temel yargı)

Yüklem dışında yargı içerdiği için **birleşik cümledir**.

B) "Süreç planlandığı gibi işliyor,

I. cümle

endişelenmenize lüzum yok."

II. cümle

İki farklı cümle birbiri ardına virgül (,) ile sıralandığı için **sıralı cümledir**.

- C) "Her sene alıştığımız kaliteli filmler furyasına
fiilimsi (yan yargı)
bu sene rastlamadık."
yüklem (temel yargı)

Yüklem dışında yargı içerdiği için **birleşik cümledir**.

- D) "Solunum sistemini rahatsız eden çok sayıda
fiilimsi (yan yargı)
etken vardır."
yüklem (temel yargı)

Yüklem dışında yargı içerdiği için **birleşik cümledir**.

CEVAP: E

3. Parçadaki cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- A) **Girişik birleşik cümle** "birleşik cümle" çeşitlerinden olup bir cümlede yüklem dışında fiilimsiyle oluşan bir yargının bulunmasıdır. Parçada iki tane girişik birleşik cümle vardır:

İddialı konuşmaktan çekinen biriyim.
fiilimsi fiilimsi yüklem (temel yargı)

Sadece gördüğüm rüyaları anlatmaya çalışırım.
fiilimsi fiilimsi yüklem (temel yargı)

- B) **Anlamca olumsuz cümle, fiil cümlelerinde** yüklemdeki eylemin gerçekleşmediği / gerçekleşmeyeceği; isim cümlelerinde yüklemdeki durumun var olmadığı cümlelerdir.

Anlamca olumsuzluk çoğunlukla "olumsuz anlam katan unsurlar"la sağlanır:

- Fiil cümlesinde olumsuzluk bildiren unsurlar: "-ma/-me/-maz/-mez" ekleri ve "değil" sözcüğü
- İsim cümlesinde olumsuzluk bildiren unsurlar: "-sız/-sız" eki, "yok", "değil" sözcükleri

Parçadaki "Yazarlıkla ilgili de kaygım yok." cümlesi, kaygı durumunun var olmadığını bildirdiği için anlamca olumsuzdur.

- C) **İsim cümlesi**, yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümlelerdir.

Parçadaki "İddialı konuşmaktan çekinen biriyim." ve "Yazarlıkla ilgili de kaygım yok." cümleleri isim cümlesidir.

- D) **Bağlı cümle**, birbirine herhangi bir bağlaçla bağlanan en az iki cümlelerin oluşturduğu yapıdır. Parçadaki "Anlaşılır bir Türkçeyi tercih eder ve bunu önemserim." cümlesi bağlı cümledir. İki cümle birbirine "ve" bağlaçıyla bağlanmıştır.

- E) **Devrik cümle**, yüklemi sonda yer almayan cümledir. **Parçada devrik cümle yoktur**. Tüm cümleler, yüklemeleri sonda yer aldığı için kurallı cümledir.

CEVAP: E

4. Parça üç cümleden oluşmaktadır. Bu cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

1. cümle:

Fotoğrafçı, deklanşöre her bastığında yaptığı hem kendi belleğine hem de toplumsal belleğe bir eklemidir aslında.

2. cümle:

O, bir süre sadece biriktirir.

3. cümle:

Sonra bir gün "Bunlar sadece bana ait değil." farkındalığıyla yeni bir aşamaya geçer.

- A) **Yapıca basit cümle**, yüklem dışında herhangi bir yargı (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) içermeyen cümledir. **Fiil cümlesi** ise yüklemi çekimli fiil olan cümledir. 2. cümle yapıca basit bir fiil cümlesidir:

O, bir süre sadece biriktirir.
yüklem (çekimli fiil)

- B) **İsim cümlesi**, yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümlelerdir. **Birleşik cümle**, yüklem dışında en az ikinci bir yargı içeren cümlelerdir.

Parçadaki 1. cümle, yüklemi fiilimsi (ekleme) olduğu için isim cümlesidir. Cümlede yüklem dışında fiilimsiler de vardır: "bastığında, yaptığı". Yani yapıca birleşiktir.

- C) Bir cümlelerin içinde bağımsız bir cümlelerin yer aldığı yapı "**iç içe birleşik cümle**" olarak isimlendirilir. **Parçanın 3. cümlesi buna örnektir:**

Sonra bir gün "Bunlar sadece bana ait değil."
iç cümle (yan yargı)

farkındalığıyla yeni bir aşamaya geçer.

yüklem (temel yargı)

D) **Anlamca olumsuz cümle, fiil cümlelerinde** yüklemdeki eylemin gerçekleşmediği / gerçekleşmeyeceği; isim cümlelerinde yüklemdeki durumun var olmadığı cümlelerdir. Parçanın son cümlesinin yüklemine yer alan "geç-" eylemi gerçekleştiği için cümle anlamca olumludur. İç cümlelerin anlamca olumsuz olması temel cümleyi etkilemez. D'deki bilgi yanlıştır.

E) **Devrik cümle**, yüklemi sonda yer almayan cümledir. Parçanın 1. cümlesi devriktir çünkü "eklemedir" yüklemi cümlelerin sonunda değildir.

CEVAP: D

5. Parçada ki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. Bir cümlelerin **anlamca olumlu** olması yüklemdeki **eylemin gerçekleşmesiyle / gerçekleşecek olmasıyla** ya da yüklemdeki **durumun bulunmasıyla / var olmasıyla** ilgilidir.

"Erişkinlik, anlık heyecanların peşine düşmeyecek bir olgunlukla ilgilidir." cümlesinde "ilgilidir" yüklemi isimdir ve cümlede "ilgili olma durumu"nun var olduğunu ifade etmektedir. Buna göre cümle anlamca olumludur.

II. İsim cümlesi, yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümlelerdir. Yüklemi çekimli fiil olan cümlelere de **fiil cümlesi** denir.

"Erişkin kişi, bir plan ışığında tanzim eder hayatı." cümlesi devriktir, cümlelerin yüklemi "tanzim eder" sözüdür. Yüklem çekimli fiil olduğu için **cümle fiil cümlesidir**.

III. **Birleşik cümle**, yüklem dışında en az ikinci bir yargı içeren cümlelerdir. Yüklem dışındaki yargı fiilimsi, çekimli fiil ya da ek fiil almış isimle oluşabilir.

"Kendisinden önce gelenlere vefa göstererek ilerler." cümlesinde "ilerler" yüklemine dışında "gelenlere" ve "göstererek" fiilimsileri vardır. Cümle yapısına göre birleşiktir.

IV. **Kurallı cümle**, yüklemi sonda yer alan cümlelerdir. **Fiil cümlesi** ise yüklemi çekimli fiil olan cümlelerdir.

"Kendisinden sonrakilere birtakım değerleri miras bırakır." cümlesinin yüklemi olan "bırakır" sözcüğü hem çekimli fiildir hem de cümlelerin sonunda yer almıştır.

V. **Anlamca olumsuz cümle, fiil cümlelerinde** yüklemdeki eylemin gerçekleşmediği / gerçekleşmeyeceği; isim cümlelerinde yüklemdeki durumun var olmadığı cümlelerdir. "**Hayatı kendisi için yaşamaz sadece**." cümlesinin yüklemi "yaşamaz" sözcüğüdür. Yüklem, "yaşa-" eyleminin gerçekleşmediğini bildirdiği için anlamca olumsuzdur.

CEVAP: B

6.

HATIRLAYALIM:

Bir cümle yapısına göre "basit cümle", "birleşik cümle", "sıralı cümle" ya da "bağlı cümle" olabilir.

- **Basit cümle:** Yüklem dışında yargı (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) içermeyen cümlelerdir.
- **Birleşik cümle:** Yüklem dışında en az ikinci bir yargı içeren cümlelerdir. Yüklem dışındaki yargı fiilimsi, çekimli fiil ya da ek fiil almış isimle oluşabilir.
- **Sıralı cümle:** Anlamca ilişkili en az iki farklı cümlelerin birbiri ardına virgül (,) ya da noktalı virgül (;) ile sıralanmasıdır.
- **Bağlı cümle:** Birbirine herhangi bir bağlaçla bağlanan en az iki cümlelerin oluşturduğu yapıdır.

Buna göre numaralanmış cümleleri yapı bakımından inceleyelim:

I. "Bilimsel bilginin tüm dertlerimize çare olacağı beklentisi hâlâ çok büyük."

Cümlede yüklem olan "**büyük**" sözcüğünün dışında fiilimsi vardır: **olacağı**. Cümle birleşik yapıdadır.

II. "Her yıl spor nedeniyle oluşan birçok yaralanma, fiziksel aktivitenin azalmasına ve tıbbi giderlerin artmasına neden olmaktadır."

Öncelikle, cümledeki virgül ve bağlaçlar farklı cümleleri birbirine bağlamadığı için sıralı ya da bağlı bir cümleden söz edilemez. O hâlde elimizde tek bir cümle yani tek bir temel yargı (**neden olmaktadır**) ve "**oluşan**", "**azalmasına**", "**artmasına**" şeklinde fiilimsilerle oluşmuş yan yargılar vardır. Yani cümle birleşik yapıdadır.

III. "Bazı anlarda müzik, uzak durduğunuz dış dünya ile aranızda bir köprü olabiliyor."

"olabiliyor" yüklemidir, "durduğunuz" sözcüğü yan yargı bildiren bir fiilimsidir. Cümle birleşik yapıdadır.

IV. Mesleğimin uzmanlık öncesi döneminde farklı hastalıklara sahip insanlarla ilgilenmiştim.

Cümlelerin yüklemi "ilgilenmiştim" sözcüğüdür. Yüklem dışında yargı bildiren herhangi bir sözcük yoktur. Yani cümle yapıcı basittir.

V. Hepimiz olaylara oturduğumuz rahat koltuğumuzdan yorumlar getiririz.

Yüklem "getiririz" sözcüğüdür. "oturduğumuz" sözcüğü de fiilimsi olduğu için yan yargı bildirmektedir. Yani cümle birleşik yapıdadır.

CEVAP: D

7. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. **Devrik cümle**, yüklemi sonda olmayan cümlelerdir.

İsim cümlesi, yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümlelerdir.

"Ötede ve beride olma düşüncesi bir koza gibiydi bende." cümlesinin yüklemi olan "koza gibiydi" sözü isim soyludur ve cümlelerin sonunda değildir. O hâlde bu cümle devrik bir isim cümlesidir.

II. Yüklemi çekimli fiil olan cümlelere yüklem türüne göre **fiil cümlesi** dedir.

"Adada gezinirken Rum mahallesinin albenili hâli beni kendine çekiyordu." cümlesinin yüklemi olan "çekiyordu" sözcüğü çekimli fiil olduğu için B'deki bilgi doğrudur.

III. Yüklemi olmayan, tamamlanmamış cümlelere **eksiltili cümle** denir. "Biçimli dar sokakları, özenle yapılmış evlerin yaşayan, yitip giden izleri" bölümü "etkileyiciydi, kendine çekiyordu" gibi bir yüklemle tamamlanabilecek bir eksiltili cümledir. Eksiltili cümlelerin sonuna üç nokta gelir.

IV. Yapısına göre **basit bir cümlede** yüklem dışında yargı bildiren herhangi bir sözcük (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) bulunmaz. "Zamanın dilini anlamaya çalışıyordum." cümlesinde ise "çalışıyordum" yüklemının dışında "anlamaya" fiilimsisi yan yargı bildirmektedir. Bu cümle yapıcı basit değil, birleşiktir.

V. Bir cümlelerin **anlamca olumlu** olması yüklemdeki **eylemin gerçekleşmesiyle / gerçekleşecek olması** ya da yüklemdeki **durumun bulunması / var olması demektir**.

"İnsanların yüzlerindeki kaygı belirsizliğin adıydı." cümlesinin yüklemi "belirsizliğin adıydı" bölümüdür. Yüklem sözü edilen durumun var olduğunu bildirmektedir. O hâlde cümle **anlamca olumludur**.

CEVAP: D

8.

HATIRLAYALIM:

Sorunun öncülünde "bağımlı sıralı cümle" ve "bağımsız sıralı" cümle açıklanmıştır.

Sıralı cümle: Farklı cümlelerin virgül ya da noktalı virgüllerle sıralanmasıyla oluşan yapıdır.

Bağımlı sıralı cümle: Sıralı cümleyi oluşturan cümleler arasında öge ortaklığı olması durumudur.

Bağımsız sıralı cümle: Sıralı cümleyi oluşturan cümleler arasında öge ortaklığının olmaması durumudur.

Seçeneklerdeki cümlelerin tümü sıralı cümle özelliği taşımaktadır. B, C, D ve E'deki cümlelerde öge ortaklıkları söz konusudur:

B'de belirtili nesne olan "filmi" sözcüğü ve gizli özne olan "siz",

C'de dolaylı tümleş olan "beklenmedik tepkime" sözü ve gizli özne olan "o",

D'de dolaylı tümleş olan "katı kurallardan" sözü,

E'de özne olan "dolma kalem" sözü

cümleler arasında ortak kullanılan öğelerdir. Bu cümleler bağımlı sıralı cümledir.

Ancak A'daki cümlede öge ortaklığı yoktur:

Romanda düşle gerçek iç içe geçmiştir,
dolaylı tümleş özne yüklem

bu durum yazarın yaşamının bir dönemine
özne dolaylı tümleş

karşılık gelmektedir.

yüklem

CEVAP: A

9.

HATIRLAYALIM:

- Bir cümlemin biçimce olumlu olması, olumsuzluk bildiren unsurların ("-ma/-me/-maz/-mez" ekleri ve "yok", "değil" sözcükleri) yüklemde yer almaması demektir.
- Bir cümlemin anlamca olumlu olması da yüklemdeki eylemin gerçekleşmesiyle / gerçekleşecek olmasıyla ya da yüklemdeki durumun bulunmasıyla / var olmasıyla ilgilidir.

"Tuhaf bir algıya göre ne kadar mutluluk dağıtabiliyorsanız insan ilişkileriniz o kadar güçlüdür." cümlesinin yüklemi "güçlüdür" sözcüğüdür. Yüklem, sözü edilen durumun var olduğunu belirttiği için cümle **anlamca olumludur**. Yüklemde olumsuzluk bildiren herhangi bir unsur da bulunmadığı için cümle **biçimce de olumludur**. I. yargı doğrudur.

Birleşik cümlemin çeşitlerinden olan "**girişik birleşik cümle**"de yüklem dışındaki yan yargıyı fiilimsi oluşturur. Bu cümlede "güçlüdür" yüklemine dışındaki yan yargı, şart ekini almış bir çekimli fiildir. O hâlde girişik birleşik cümle değil, şartlı birleşik cümledir. II. yargı yanlıştır.

İsim cümlesi, yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümlelerdir. Bu cümlemin yüklemi olan "güçlüdür" sözcüğü de isim olduğu için cümle yüklem türüne göre isim cümlesidir. III. yargı doğrudur.

CEVAP: B

10. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- İsim cümlesi, yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümlelerdir. "Simge tek anlamla kısıtlı olmayan metaforik bir oluşumdur." cümlesinin yüklemi olan "**oluşumdur**" sözcüğü isim olduğu için A'daki bilgi doğrudur.
- İkinci cümle "**Anlamı metin içindeki yerine, kurgudaki işlevine göre değişir.**" cümlesiyle "**Okur yorumuna açıktır.**" cümlesinin noktalı virgülle sıralanması şeklinde olduğu için sıralı cümledir.

Basit cümle, yüklem dışında yargı (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) içermeyen cümlelerdir.

"Anlamı metin içindeki yerine, kurgudaki işlevine göre **değişir.**" cümlesi "değişir" yükleminden başka yargı içermediği için yapıcı basittir.

"**Okur yorumuna açıktır.**" cümlesi de "açıktır" yükleminden başka yargı içermediği için yapıcı basittir.

B'deki yargı doğrudur.

III. Kuralı cümle, yüklem sonda yer aldığı cümlelerdir.

"Simge edebî metinlerde çok katlı anlamlar **oluşturur.**" cümlesinin yüklemi de sondadır. C'deki bilgi doğrudur.

IV. Bir cümlemin **anlamca olumlu** olması, yüklemdeki **eylemin gerçekleşmesi / gerçekleşecek olması** ya da yüklemdeki **durumun bulunması / var olması demektir**.

"Bu sayede anlatıcı, kurduğu simgelerle alt metni olan eserler ortaya koyar." cümlesinde "ortaya koy-" eylemi gerçekleştiği için cümle anlamca olumludur. D'deki bilgi doğrudur.

V. **Yan yargı**, yüklem dışındaki fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isimle oluşur. V. cümlede "simgesidir" yüklemine dışındaki yargı bildiren herhangi bir sözcük bulunmadığı için E'deki bilgi yanlıştır.

CEVAP: E

11. HATIRLAYALIM:

- Bir cümle yüklem türüne göre isim cümlesi ya da fiil cümlesidir.
- **İsim cümlesi**, yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümledir.
- **Fiil cümlesi**, yüklemi çekimli fiil olan cümledir.

- I. cümle yüklemi: ...**eylem(dir)** > isim cümlesi
 II. cümle yüklemi: **düşünülmesin** > fiil cümlesi
 III. cümle yüklemi: **yekûn tutar** > fiil cümlesi
 IV. cümle yüklemi: **okurum** > fiil cümlesi
 V. cümle yüklemi: **götürür** > fiil cümlesi
 I. cümle isim cümlesi, diğerleri fiil cümlesidir.

CEVAP: A

HOCA Kafası

12. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. "Okumak çocukluğumdan beri bırakmadığım tek eylem." cümlesinin yüklemi "...**eylem(dir)**" sözcüğü sona olduğu için cümle kurallıdır.
- II. "Böyle deyince gündüz gece kitap okuyan biri olduğum düşünülmesin." cümlesinin yüklemindeki "**düşünül-**" eyleminin **gerçekleşmesi** söz konusu olduğu için cümle anlamca olumsuzdur.
- III. "Sadece çok uzun süredir okuduğum için iyi bir **yekûn tutar** kişisel okuma tarihim." cümlesinin yüklemi "**yekûn tut-**" fiilinin çekimlenmiş hâli olduğu için cümle **fiil cümlesidir**. Yüklem cümle sonuna olmadığı için cümle, **devrik cümledir**.
- IV. "Ben aslında az ama çok seçerek okurum." cümlesinde "ama" bağlacı vardır ancak bağlaç iki farklı cümleyi bağlamadığı için bağlı cümleden söz edilemez. Bu cümle yüklemle (okurum) temel bir yargı ve "seçerek" fiilimsisiyle yan yargı içerdiği için yapıcı birleşiktir.

Bağlı cümle: Birbirine herhangi bir bağlaçla bağlanan en az iki cümle oluşturduğu yapıdır.

- V. "Bir kitap beni başka bir kitaba götürür genelde." cümlesinde yüklem olan "**götürür**" sözcüğünden başka, yargı bildiren bir sözcük yoktur. Cümle yapıcı basit olduğu bilgisi doğrudur.

CEVAP: D

1. Aşağıdakilerden hangisi ilki yapıca basit, ikincisi yapıca birleşik cümlelerden oluşan sıralı bir cümledir?

- A) Göz, yalnızca belli frekanslar arasındaki ışığı görebilir; mor ötesini de kızıl ötesini de algılayamaz.
- B) Kültürel olarak doğru ve yanlışlarımız zamanla değişiyor, bunun evrensel bir çözümü de yok.
- C) İnsan beyni, sosyal bağlamda çok önemli devreler içerir; ileri düzey sosyal yetenekleri yönetmede uzmandır.
- D) Ruhsal anlamda sağlıklı bir hâldeyse varoluşumuzu tam hissedemiyoruz; bunun üzerinde düşünmemiz gerekir.
- E) Çok fazla konuşup etrafınıza çok kişi toplanabilir; bu, insan ilişkilerinizin güçlü olduğu anlamına gelmez.

2. (I) Dil, dünyanın ihtişamını örtmek için bulduğumuz bir yöntemdir. (II) Bence insanlar dünyanın bu denli güzel olmasına katlanamıyorlar. (III) Açıklanamaz ve anlaşılamaz olmasına da... (IV) Epeydir farkındayım ki biz artık gerçek dünyada yaşamıyoruz. (V) Sembollerin içine sıkıştık ve orada çırpınıyoruz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle kurallı bir isim cümlesidir.
- B) II. cümle biçimce ve anlamca olumsuzdur.
- C) III. cümle eksiltilidir.
- D) IV. cümle bağımlı sıralı cümledir.
- E) V. cümlede iki basit cümle bağlaçla bağlanmıştır.

3. AVM'lerin günümüz modern kent yaşamında tüketim anlayışı ve kültürünün geçirdiği dönüşümü yansıtan mekânlar olduğunu kim inkâr edebilir?

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bağlı cümleye örnek gösterilebilir.
- B) Yüklemi çekimli eylemdir.
- C) Yüklem yerine göre düz (kurallı) cümledir.
- D) Sözde soru cümlesidir.
- E) Biçimce olumlu, anlamca olumsuzdur.

4 - 5. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) Kitaba adını veren öyküyü yazmaya başladığımda öykünün ismini belirlememiştim. (II) Başlıktaki cümleyi öykünün içinde kullanmak üzere alınmış bir notum bile yoktu. (III) Ben metinlerini tüm unsurlarını belirledikten sonra yazmaya başlayan yazarlardan değilim. (IV) Aslında küçümsemiyorum da o şekilde yazanları. (V) Çünkü cümlelerle boğuşarak kurguyu belirlemenin sancısını çekmekten muzdaribim yazım sürecinde.

4. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi anlamca diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlelerin yüklemi çekimli fiildir.
- B) II. cümle yüklem türüne göre III. cümleyle özdeşir.
- C) III. cümle yapıca birleşik cümledir.
- D) IV. cümle bağlaçla bağlanan cümlelerden oluşmuştur.
- E) V. cümlede isim-fiil grubu dolaylı tümleç görevindedir.

6. Aşağıdakilerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) "Soruna dair endişeler oldukça tanıdık." cümlesi yüklemine göre isim cümlesidir.
- B) "Sevdiği işi yaparken para kazanmak güzeldir." cümlesi, yapıca birleşik cümle, yüklem türüne göre isim cümlesidir.
- C) "Bazı eleştiriler insanı sarsmalı, diye düşünüyorum." cümlesi sıralı cümledir.
- D) "Fıkra dinlemekten nefret ederim." cümlesi anlamca da biçimce de olumludur.
- E) "Bağlı cümle" kavramına "Dünyadaki her meslek değerli ve yaşam için gereklidir." cümlesi örnektir.

7. Aşağıdakilerin hangisinde yer alan cümleler yapı bakımından aynıdır?

- A) Bize bıraktığı günlük, hazine değerindeymiş.
Kararlı tavrı ve etkileyici sözleri, içimizdeki boşluğa taş atardı.
- B) Sanal gerçeklik kaskları artık tek bir kablo üzerinden bilgisayara bağlanabilecek.
Şirket, yakında sanal gerçeklik sektörüyle ilgili bir devrime imza atacakmış.
- C) Dünyada uygarlık biterse bugüne kadar üretilmiş bilgi de yok olur.
Haberdeki gayet küçük bir ayrıntının dikkat çekici yönü sonradan anlaşıldı.
- D) Espri yapabilmek için de bir çaba, bir kültür gerekiyor.
Mesajın anlaşılması için espriden ödün verme, espri yapmak için karikatürü karmaşık bir hâle de sokma.
- E) Profesyonel iş hayatımız "Mizah sayfalarımızı siz hazırlasanıza." şeklindeki teklife olumlu cevabımızla başladı.
İnsanların sürekli benden komiklik beklemeleri beni geriyor çünkü her an birilerini güldüremem.

8. (I) 2009'un Mayıs ayından itibaren bu projenin içindeyiz. (II) Dört buçuk yıllık bir süreci var projenin. (III) Yaklaşık bir buçuk yıllık yani yüzde otuzluk bir zamanı geride bıraktık proje kapsamında. (IV) Faaliyetlerin üçte birini bitirmiş olmamıza rağmen daha yapılacaklar çok. (V) Gerçekten çok umutluyum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangileri yüklem yerine göre diğerlerinden farklıdır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

9. Her türlü enerji ihtiyacını kendisi karşılayan karavanının üzerinde bir tür güneş pil sistemi var. Bu pil sistemi, güneş ışığından elektrik üretiyor. Ayrıca yükselip alçalabilen bir rüzgâr tribünüyle de elektrik üretimi söz konusu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine örnek yoktur?

- A) Ad cümlesi
B) Basit cümle
C) Girişik birleşik cümle
D) Eksiltili cümle
E) Kurallı cümle

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yüklem türüne göre "Kahramanlık, hatada ısrar etmemektir." cümlesiyle özdeşdir?

- A) Küçük vazifelerden kurtulmak için büyük hayallerin kalesine sığınacak.
B) Bir insan hakkında hüküm vermek için onun acılarını ve heyecanlarını bilmelisiniz.
C) İnsanı hayatı boyunca pek çok etken, farklı yönlerden sınırlar.
D) En iyi karikatürlerimi, hırslandığım zamanlarda çizerim.
E) Kendi dünyanızda hepimizin ilgisini çeken şairane bir karamsarlık içindeydiniz.

11. (I) İnsan vücudunun bol miktarda sıvıya ihtiyacı var. (II) Hücrelerin ve dokuların su kıtlığı çekmemesi için beyin, riskli susuzluk anlarında alarm veriyor. (III) Susama hissi, bu alarm mekanizmasının bir sonucu aslında. (IV) Ancak saate bağlı bir susama hissini olduğu da bilinmekte. (V) Bilim insanları bu durumun, vücudun iç saatiyle ilgili olduğunu düşünüyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I'inci isim cümlesidir.
B) II'nci, anlamca olumlu bir fiil cümlesidir.
C) III'üncü, yapıcı birleşik bir devrik cümledir.
D) IV'üncünün yüklemi çekimli fiildir.
E) V'inci yapıcı basit bir cümledir.

1.

HATIRLAYALIM:

- **Sıralı cümle**, farklı cümlelerin virgül (,) ya da noktalı virgüllerle (;) sıralanması şeklinde oluşan yapıdır.
- Sıralı cümleyi oluşturan cümleler kendi içlerinde temel yüklemli olan bağımsız cümleler olduğu için yapı bakımından ayrı ayrı incelenebilir.

Soru da bu yönde kurgulanmıştır. Sıralı cümleyi oluşturan cümlelerden birincisinin yapıcı basit, ikincisinin yapıcı birleşik olması istenmektedir. Buna göre seçenekleri inceleyelim:

- A) Göz, yalnızca belli frekanslar arasındaki ışığı **görebilir**.

Mor ötesini de kızıl ötesini de **algılayamaz**.

Her iki cümle de yüklem dışında yargı (fiilimsi, çekimli fiil ya da ek fiil almış isim) içermediği için yapıcı basittir.

- B) Kültürel **olarak** doğru ve yanlışlarımız zamanla **değişiyor**.

Bunun evrensel bir çözümü de **yok**.

Birinci cümlede "**değişiyor**" yüklemine dışında "**olarak**" fiilimsisi yan yargı bildirmektedir. İkinci cümlede yüklem dışında yargı yoktur. İlk cümle yapıcı birleşik, ikinci cümle yapıcı basittir.

- C) İnsan beyni, sosyal bağlamda çok önemli devreler **içerir**.

İleri düzey sosyal yetenekleri **yönetmede uzmandır**.

İlk cümle, yüklem dışında yargı içermediği için **yapıcı basittir**. İkinci cümlede "**uzmandır**" yüklemine dışında "**yönetmede**" fiilimsisi vardır. Cümle **yapıcı birleşiktir**.

Aranan özellik bu cümlede vardır.

- D) Ruhsal anlamda sağlıklı bir **hâldeysek** varoluşumuzu tam **hissedemiyoruz**.

Bunun üzerinde **düşünmemiz gerekir**.

İlk cümlede "hissedemiyoruz" yüklemine dışında yargı bildiren "**hâldeysek**" sözcüğü vardır. Sözcük ek eylem almış bir isimdir. İkinci cümlede "gerekir" yüklem, "düşünmemiz" de fiilimsidir. **Her iki cümle de yapıcı birleşiktir**.

- E) Çok fazla **konusup** etrafınıza çok kişi **toplu-
yor olabilirsiniz**.

Bu, insan ilişkilerinizin güçlü **olduğu** anlamına **gelmez**.

İlk cümlede "**toplu-
yor olabilirsiniz**" yüklem, "**konusup**" fiilimsidir. İkinci cümlede "**gelmez**" yüklem, "**olduğu**" fiilimsidir. Yüklem temel yargı, fiilimsiler yan yargı bildirdiği için **her iki cümle de yapıcı birleşiktir**.

CEVAP: C

2. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. "**Dil, dünyanın ihtişamını örtmek için bulduğumuz bir yöntemdir**." cümlesinin yüklemi olan "**yöntemdir**" sözcüğü isimdir ve cümle sonuna yer almıştır. Cümle kuralı bir isim cümlesi olduğu doğrudur.

- II. "**Bence insanlar dünyanın bu denli güzel olmasına katlanamıyorlar**." cümlesinin yüklemi "**katlanamıyorlar**" fiilidir. Yüklemde "katlan-" eyleminin gerçekleşmediği söylenmiş, bu da olumsuz anlam katan "-ma" ekiyle yapılmıştır. Cümle hem biçimce hem anlamca olumsuzdur.

- III. "**Açıklanamaz ve anlaşılamaz olmasına da**" ifadesi "katlanamıyorlar" yüklemine ihtiyaç duyan ancak yüklemi kullanılmayan bir cümle olduğu için **eksiltili cümledir**.

- IV. "**Epeydir farkındayım ki biz artık gerçek dünyada yaşamıyoruz**." cümlesi "**yaşamıyoruz**" ve "**farkındayım**" yargılarının "**ki**" bağlacıyla bağlandığı bir cümledir. Bu, **ki'li birleşik cümle** olarak ifade edilir. Başka bir bakış açısına göre iki cümle bağlaçla bağlandığı için bağılı cümle oluşturur. Neticede elimizdeki yapıda iki cümle virgül ya da noktalı virgülle sıralanması söz konusu olmadığı için sıralı bir cümleden söz edilemez.

Sıralı cümle: Farklı cümlelerin virgül ya da noktalı virgüllerle sıralanmasıyla oluşan yapıdır.

Bağımlı sıralı cümle: Sıralı cümleyi oluşturan cümleler arasında öge ortaklığı olması durumudur.

Bağımsız sıralı cümle: Sıralı cümleyi oluşturan cümleler arasında öge ortaklığının olmaması durumudur.

- V. "**Sembollerin içine sıkıştık ve orada çırpınıyoruz**." cümlesinde "**Sembollerin içine sıkıştık**." cümlesi ile "**Orada çırpınıyoruz**." cümlesi "ve" bağlacıyla birbirine bağlanmıştır. **Her iki cümle de yüklem dışında yargı içermediği için yapıcı basittir**.

CEVAP: D

3. Verilen cümleyi seçeneklere göre inceleyelim:

A) **Bağlı cümle**, birbirine herhangi bir bağlaça bağlanan en az iki cümlelerin oluşturduğu yapıdır.

Verilen cümlede "ve" bağlacı vardır ancak bağlaç cümleleri değil, "yaşamında tüketim anlayışı ve kültürünün" ifadesinde tamlananları bağlamıştır. Cümle **bağlı cümle değildir**. Bu cümle "inkâr edebilir" yüklemine dışında "geçirdiği, yansıtan, olduğunu" fiilimsilerini içerdiği için yapıca **girişik birleşik cümledir**. A'daki bilgi yanlıştır.

B) Cümlelerin yüklemi "**inkâr edebilir**" sözüdür. "İnkâr edebil-" fiilinin geniş zamanda çekimlenmiş hâlidir.

C) Yüklem cümlelerin sonunda yer aldığı için yüklemine yerine göre düz (kurallı) cümledir.

D) Cümlede "**kim inkâr edebilir**" ifadesi "**kimse inkâr edemez**" anlamında kullanılmıştır. Yani cümlede bir soru anlamı yoktur. Bu da cümlelerin sözde soru cümlesi olduğunu gösterir.

E) Cümlelerin yüklemine olumsuzluk bildiren herhangi bir unsur (-ma/-me/-siz/-sız/değil) yoktur. Bu, cümlelerin **biçimce olumlu** olması demektir. Ancak yüklem "**inkâr edemez**" anlamına geldiği için cümle anlamca olumsuzdur.

CEVAP: A

4.

HATIRLAYALIM:

Bir cümle anlamına göre olumlu ya da olumsuz olabilir.

• Anlamca olumlu cümle:

Yüklemdeki **eylemin gerçekleşmesi / gerçekleşecek olması** ya da yüklemdeki **durumun bulunması / var olmasıdır**.

• Cümle içindeki fiilimsilerin olumsuzluk eki alması cümlelerin olumlu olmasını engellemez.

• Anlamca olumsuz cümle:

Fiil cümlelerinde yüklemdeki eylemin gerçekleşmediği / gerçekleşmeyeceği; isim cümlelerinde yüklemdeki durumun var olmadığı cümlelerdir.

Buna göre cümleleri inceleyelim:

I. Yüklem olan "**belirlememiştim**" sözcüğünde "belirle-" eyleminin **gerçekleşmediği** söylenmiştir. Olumsuzdur.

II. Yüklem olan "**yoktu**" sözcüğüyle "**bir notun bulunmaması**" durumu ifade edilmiştir. Olumsuzdur.

II. Yüklem olan "**... yazarlardan değilim**" sözü "yazarlardan olma" durumunun bulunmadığını ifade etmektedir. Olumsuzdur.

IV. Yüklem olan "**küçümsemiyorum**" sözcüğünde "küçümse-" eyleminin gerçekleştirilmediği ifade edilmektedir. Olumsuzdur.

V. Yüklem olan "**muzdaribim**" sözü "muzdarip" olma durumunun var olduğunu ifade ettiği için cümle anlamca olumludur.

CEVAP: E

5. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. "Kitaba adını veren öyküyü yazmaya başladığımda öykünün ismini **belirlememiştim**." cümlesinin yüklemi, "belirle-" fiilinin, duyulan geçmiş zamanın hikâyesinin I. tekil kişi olumsuz çekimidir. A'daki bilgi doğrudur.
- II. İkinci cümlelerin yüklemi olan "**yok**" sözcüğü isimdir. Üçüncü cümlelerin yüklemi olan "**yazarlardan değilim**" sözü de isimdir. "değil" kendi başına yüklem olamaz. Öncesindeki sözcüklerle birlikte düşünülmelidir. Cümle olumluya çevrildiğinde (yazarlardanım) yüklem ismi olduğu görülecektir. O hâlde her iki cümle de isim cümlesidir. B'deki bilgi doğrudur.
- III. "Ben metinlerini tüm unsurlarını belirledikten sonra yazmaya başlayan **yazarlardan değilim**." cümlesinde yüklemden (...yazarlardan değilim) başka "**belirledikten, yazmaya, başlayan**" fiilimsileri vardır. Fiilimsiler yan yargı bildirdiği için cümle **yapıca birleşiktir**. C'deki bilgi doğrudur.
- IV. "Aslında küçümsemiyorum da o şekilde yazanları." cümlesinde "de" bağlacı vardır ancak bağlaç cümleleri bağlamamıştır. Burada tek bir cümle vardır, "küçümsemiyorum" sözcüğü de o cümlelerin yüklemidir. D'deki bilgi yanlıştır.
- V. "Çünkü **cümlelerle boğuşarak kurguyu belirlemenin sancısını çekmekten** muzdarım yazım sürecinde." cümlesinde "cümlelerle boğuşarak kurguyu belirlemenin sancısını çekmekten" ifadesi "**çekmek**" isim-fiiliyle oluşmuş bir sözcük grubu yani isim-fiil grubudur. Bu grup yükleme sorulan "neyden" sorusuna cevap verdiği için dolaylı tümleçtir.

CEVAP: D

6. Seçenekleri inceleyelim:

A) Soruna dair endişeler oldukça **tanıdık**(tı).

Yüklem olan "tanıdık" sözcüğü "**daha önceden bilinen, aşına**" anlamlarında bir isimdir. Cümlelerin yüklemine göre isim cümlesi olduğu doğrudur.

B) Sevdiği işi yaparken para kazanmak güzeldir.
fiilimsi fiilimsi fiilimsi yüklem

Cümlelerin yüklemi olan "**güzeldir**" sözcüğü isim olduğu için cümle isim cümlesidir. Cümlede yüklem dışındaki fiilimsiler de yargı bildirmektedir. O hâlde cümle yapıca birleşiktir.

B'deki bilgi doğrudur.

C) **Sıralı cümle**, anlamca ilişkili en az iki farklı cümlelerin birbiri ardına virgül (,) ya da noktalı virgül (;) ile sıralanmasıdır.

"Bazı eleştiriler insanı sarsmalı, diye düşünüyorum."
zarf tümleci yüklem

Bu cümlede "Bazı eleştiriler insanı sarsmalı." bölümü temel cümlelerin içinde yer alan bir **iç cümle** biçiminde olduğu için sıralı cümle yapısından söz edilemez. Sıralı cümlede iki farklı cümle söz konusudur. C'deki bilgi yanlıştır.

D) Bir cümlelerin **anlamca olumlu** olması yüklemdeki **eylemin gerçekleşmesiyle / gerçekleşecek olmasıyla** ya da yüklemdeki **durumun bulunmasıyla / var olmasıyla** ilgilidir.

Cümlelerin **biçimce olumlu** olması ise yüklemde olumsuzluk bildiren unsurların ("-ma/-me/-maz/-mez/-siz/-sız" ekleri ve "yok", "değil" sözcükleri) yer almamasıdır.

"**Fıkra dinlemekten nefret ederim**." cümlesinde "nefret et-" fiilinin olumsuz anlamsal çağrışımı kafa karıştırmamalıdır.

Cümlede "**nefret et-**" eylemi gerçekleştiği için cümle anlamca olumlu, yüklemde olumsuzluk bildiren herhangi bir unsur yer almadığı için de biçimce olumludur. D'deki bilgi doğrudur.

E) **Bağlı cümle**, birbirine herhangi bir bağlaçla bağlanan en az iki cümlelerin oluşturduğu yapıdır. "Dünyadaki her meslek değerli ve yaşam için gereklidir." cümlesinde "ve" bağlacıyla bağlanmış iki cümle söz konusudur:

1. cümle: Dünyadaki her meslek değerli(dir).

2. cümle: Yaşam için gereklidir.

CEVAP: C

7.

HATIRLAYALIM:

Bir cümle yapısına göre "basit cümle", "birleşik cümle", "sıralı cümle" ya da "bağlı cümle" olabilir.

- **Basit cümle:** Yüklem dışında yargı (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) içermeyen cümlelerdir.
- **Birleşik cümle:** Yüklem dışında en az ikinci bir yargı içeren cümlelerdir. Yüklem dışındaki yargı fiilimsi, çekimli fiil ya da ek fiil almış isimle oluşabilir.
- **Sıralı cümle:** Anlamca ilişkili en az iki farklı cümlelerin virgül (,) ya da noktalı virgül (;) ile sıralanmasıdır.
- **Bağlı cümle:** Birbirine herhangi bir bağlaçla bağlanan en az iki cümlelerin oluşturduğu yapıdır.

Buna göre **B** seçeneğinde yer alan cümlelerin ikisi de basit cümle olduğu için yapı bakımından aynıdır.

İlk cümlede "**bağlanabilecek**", ikinci cümlede "**imza atacakmış**" yüklemidir. Cümlelerde yüklem dışında yargı bildiren herhangi bir sözcük (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) yoktur.

Diğer seçeneklerdeki cümleleri de inceleyelim:

- A) Bize **bıraktığı** günlük, hazine **değerindeymiş**. (Birleşik cümle)

Kararlı tavrı ve etkileyici sözleri, içimizdeki boşluğa **taş atardı**. (Basit cümle)

- C) Dünyada uygarlık **biterse** bugüne kadar üretilmiş bilgi de **yok olur**. (Birleşik cümle)

Haberdeki gayet küçük bir ayrıntının dikkat çekici yönü sonradan **anlaşıldı**. (Basit cümle)

- D) Espri **yapabilmek** için de bir çaba, bir kültür **gerekiyor**. (Birleşik cümle)

Mesajın anlaşılması için espriden **ödün verme**, espri yapmak için karikatürü karmaşık bir hâle de **sokma**.

(İki farklı cümle virgül ile sıralanmıştır, sıralı cümledir.)

- E) Profesyonel iş hayatımız "**Mizah sayfalarımızı siz hazırlasanıza**." şeklindeki teklife olumlu cevabımızla **başladı**. (Birleşik cümle / iç içe birleşik cümle)

İnsanların sürekli benden komiklik beklemeleri beni **geriyor** çünkü her an birilerini **güldüremem**. (İki farklı cümle "çünkü" bağlacı ile bağlanmıştır, bağlı cümledir.)

CEVAP: B

8.

HATIRLAYALIM:

- Bir cümle yüklemine yerine göre kurallı ya da devrik cümle olabilir.
- **Kurallı cümle:** Yüklemi sonda olan cümledir.
- **Devrik cümle:** Yüklemi sonda yer almayan cümledir.

I. cümlelerin yüklemi "**...içindeyiz**" sondadır. (Kurallı)

II. cümlelerin yüklemi "**var**" sonda değildir. (Devrik)

III. cümlelerin yüklemi "**bıraktık**" sonda değildir. (Devrik)

IV. cümlelerin yüklemi "**çok(tur)**" sondadır. (Kurallı)

V. cümlelerin yüklemi "**umutluyum**" sondadır. (Kurallı)

CEVAP: C

9.

Parçada üç cümle vardır. Bu cümleleri seçenekler açısından inceleyelim:

1. cümle:

Her türlü enerji ihtiyacını kendisi karşılayan karavanının üzerinde bir tür güneş pil sistemi **var**.

2. cümle:

Bu pil sistemi, güneş ışığından elektrik **üretiyor**.

3. cümle:

Ayrıca yükselip alçalabilen bir rüzgâr tribünüyle de elektrik üretimi **söz konusu(dur)**.

- A) Yüklemi isim (ad) olan cümlelere **ad cümlesi** denir. 1. cümlelerin yüklemi olan "var" isimdir. 3. cümlelerin yüklemi olan "**söz konusu(dur)**" sözü de isim tamlamasıdır. İki cümle de isim (ad) cümlesidir.

- B) **Basit cümle**, yüklem dışında herhangi bir yargı (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) içermeyen cümlelerdir. 2. cümle basittir, "üretiyor" yüklemi dışında yargı yoktur.

- C) **Girişik birleşik cümle**, yüklem dışındaki yargının fiilimsi olduğu cümlelerdir. 1. cümlede "var" yüklemine dışında "karşılayan" fiilimsisi, 3. cümlede "**söz konusu(dur)**" **yüklemine dışında** "yükselip, alçalabilen" fiilimsileri vardır. İki cümle de girişik birleşiktir.

- D) Yüklemi olmayan yani tamamlanmamış cümlelere **eksiltili cümle** denir. Parçada eksiltili cümle yoktur. 3. cümlede "**söz konusu**" bölümü yüklemidir. Yüklemdeki "-dur" ekinin düşmesi cümleyi eksiltili yapmaz.

- E) Yüklemi sonda yer alan cümlelere **kurallı cümle** denir. Üç cümle de kurallıdır.

CEVAP: D

10.

HATIRLAYALIM:

- Bir cümle yüklem türüne göre isim cümlesi ya da fiil cümlesidir.
- **İsim cümlesi**, yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümledir.
- **Fiil cümlesi**, yüklemi çekimli fiil olan cümledir.

"Kahramanlık, hatada ısrar etmemektir." cümlesinin yüklemi olan "**ısrar etmemek(tir)**" sözü **isim-fiildir**. Fiilimsiler ek eylem olarak yüklem olur. **Fiilimsinin yüklem olduğu cümle isim cümlesi kabul edilir.**

Buna göre seçeneklerde isim cümlesi aranmalıdır:

- A) yüklem: sığınacak / sığın- (çekimli fiil)
- B) yüklem: bilmelisiniz / bil- (çekimli fiil)
- C) yüklem: sınırlar / sınırla- (çekimli fiil)
- D) yüklem: çizerim / çiz- (çekimli fiil)
- E) yüklem: ... **içindeydiniz (isim)**

CEVAP: E

11. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. "İnsan vücudunun bol miktarda sıvıya ihtiyacı var." cümlesinin yüklemi olan "**var**" sözcüğü isim olduğu için bu cümle isim cümlesidir.
- II. "Hücrelerin ve dokuların su kıtlığı çekmemesi için beyin, riskli susuzluk anlarında **alarm veriyor**." cümlesinin yüklemi "alarm ver-" fiilinin çekimlenmiş hâlidir, cümle fiil cümlesidir. "**alarm ver-**" eylemi gerçekleştiği için cümle **anlamca olumludur**.
- III. "Susama hissi, bu alarm mekanizmasının bir sonucu aslında." cümlesinin yüklemi "**sonucu(dur)**" sözcüğüdür. Yüklem sonda olmadığı için cümle, devrik cümledir. Cümlede yüklem dışında, fiilimsi olan "**susama**" sözcüğü de yargı bildirdiği için cümle yapıcı birleşiktir.
- IV. "Ancak saate bağlı bir susama hissinin olduğu da bilinmekte." cümlesinin yüklemi olan "**bilinmekte**" sözcüğündeki "**-mekte**" eki "-yor" kipi yerine kullanılan bir ektir (**bilinmekte > biliniyor**). O hâlde yüklem çekimli fiildir.
- V. "Bilim insanları bu durumun, vücudun iç saatiyle ilgili olduğunu düşünüyor." cümlesinde "**düşünüyor**" yüklemine dışında fiilimsi olan "**olduğunu**" fiilimsisi vardır. O hâlde cümle yapıcı **basit değil, birleşiktir**.

CEVAP: E

1. İsimlerin yerine geçen sözcükler (zamirler) de isim tamlaması kurabilir.

Buna göre, aşağıdakilerin hangisinde zamir, bir isim tamlamasının ögesi olarak yer almamıştır?

- A) Merhamet kimsenin tekelinde değildir.
B) Herkes tercih etme hakkına sahip olmalıdır.
C) Bizim gönlümüz zengin, deyip dururdu.
D) Zil sesi bile onun heyecanını artırmaya yetecek gibiydi.
E) Fikirlerimizin çoğu bencilliğimize hizmet ediyor.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru sözcüğü soru zamiridir?

- A) Beyinde hangi bölümlerin dil becerileri ile alakalı olduğu anlaşıldı.
B) Yılda yaklaşık kaç hastayı başka bir hastaneye yönlendirirsin?
C) Kurula söylememi istediğiniz tam olarak nedir, anlamadım.
D) Üretimde nasıl bir teknoloji kullanıyorsunuz?
E) Hareketinizin ne anlama geldiği üzerinde düşünmedim.

3. Çoğu kimse düşünmek ile düşlemek arasındaki ince ayrımları önemsemeksizin bu sözcükleri kullanır. Öyle ki her ikisini de zihin etkinliği adı altında

I II
birleştirip düş ile düşüncüyü ayıramaz.
IV V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcükte fiilden isim türeten ek vardır.
B) II. sözcük isimden isim türeten ek almıştır.
C) III. sözcüğün aldığı iki yapım eki işlev bakımından aynıdır.
D) IV. sözcükte birden fazla yapım eki vardır.
E) V. sözcükteki "-ce" fiilden isim türeten ektir.

4. I. Açlık değil de sanırım susuzluk onu çok yormuştu bugün.
II. Fidanları her akşam azar azar sulayın ama gölge inince.
III. Kiraz, iyi bir kan sulandırıcıdır.
IV. Sizi ilgilendiren bir konuyu bile sulandırdınız.
V. Sulama kanalı projesinde ben de görevliydim.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde altı çizili sözcük isim görevinde değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

5. Çevreyi izin almadan inceleyemezsiniz.

Aşağıdakilerden hangisinde bu cümledekiyle aynı türde bir belirteç vardır?

- A) Düşüğünde seni tutan, büyük ümitlerin değil; hayal kırıklıklarıdır.
B) Yeterince anlatabildim ki duymazdan gelmeyi tercih ettiniz.
C) Söylediklerimi kapı kapı dolaşarak toplamak isterdim.
D) Ağzımdan çıkan her söz ile hep uyum içinde değilim.
E) Yolculuğu çok hayal edin, günün birinde yola çıkmanın şartı bu.

6. İnsan çoğu zaman beceriksizdir. Züccaciye dükkânına girmiş bir fil gibi o kusursuz anı bozarak yaşar.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Belgisiz sıfat vardır.
B) Niteleme sıfatı kullanılmıştır.
C) Edat öbeği zarf görevindedir.
D) İşaret zamiri vardır.
E) Zaman zarfı, sıfat tamlaması biçimindedir.

7. Fiil çekimi,

- I. Biraz sakinleşelim, bölge yeterince güvenli.
- II. Genel durumla ilgili bir gözlem yapacağım.
- III. Kasıtlı bir tavırdan söz etmedik hiç.

cümlelerinden hangilerinde I. çoğul kişiye bağlıdır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

8. bir çocuğun düşüyüm ben

- I
- büyülü yaz akşamları
- II
- ben üflerim mızıka söyler
- III
- IV

sesimiz tutar sokakları

V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcükte I. tekil kişi iyelik eki vardır.
- B) II. sözcük isimden isim yapım eki almıştır.
- C) III. sözcükte isimden fiil yapım eki vardır.
- D) IV. sözcükte fiil çekim ekine örnek gösterilebilir.
- E) V. sözcüğe hâl eki getirilmiştir.

9. Sanattaki farklılık aslında buradadır: Düşünüre dile gelmeyen ama göz kırpan bir soruyu, kim olduğu sorusunu yöneltir ama kendini sürekli yenileyip dönüştürerek filozofun, sanata dair söylediklerinin tümünde bir hayal kırıklığına neden olduğunu belirtir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Soru zamiri
- B) İşaret zamiri
- C) İlgi zamiri
- D) Belgisiz zamir
- E) Dönüşlülük zamiri

10. Aşağıdakilerden hangisinde altı çizili sözcük hem yapım hem çekim eki almamıştır?

- A) Bağışıklık sistemimiz eski hastalıklara karşı dayanıklı olmayabilir.
- B) Paylaşımları takipçileri tarafından oldukça beğeniliyor.
- C) İlacın radyasyonun verdiği zararları azaltması umuluyor.
- D) Davranışınız zamanla düşünceniz hâline dönüşecek.
- E) Görünüşe göre bazı bakteriler antibiyotiğe dirençli.

11. Bir basketbol oyununda takımın oyuncuları bir kümedir. Oyuncular hızlı hücum sırasında rakibin pozisyonuna göre ani kararlar alıp top kullanımının şeklini bir anda değiştirir. Bu, küme zekâsıdır.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Edat
- B) İşaret zamiri
- C) Niteleme sıfatı
- D) Bağlaç
- E) Zarf

12. "Hoş geldiniz. Kusura bakmayın, sizi biraz

- I
- II
- bekletmişiz. "diyerek geri dönmeye karar vermiş
- III
- IV
- müşterilerle ilgilenmeye başlıyor.
- V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerden hangisi çekimli fiil değildir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

13. Ebeveynler, dünyanın her yerinde yaşamlarının en zorlu mücadelesini veriyor: Karşılıklı saygı ve dayanışmaya dayalı sevgi dolu bir aile ortamı yaratmaya çalışma mücadelesi. Ve bunu sorumsuzluğu ve rahatına düşkün olmayı öven bir toplumda yapmaya çalışıyorlar. Kendilerini hiç olmadıkları kadar endişeli hissediyorlar. Çok yoğunlar ve asla takdir görmüyorlar.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İsim – fiil grubu
- B) Sıfat – fiil grubu
- C) Zarf – fiil grubu
- D) Edat grubu
- E) Bağlama grubu

1.
 - Sorunun öncülünde zamirlerin de isim tamlaması kurabildiği söylenmiştir.
 - Buna göre kişi, işaret, soru, dönüşlülük zamirleri ve belgisiz zamirler de isim tamlamasında tamlayan da tamlanan da olabilir.
- A) **kimsenin** tekeli (Tamlayanı belgisiz zamir olan belirtili isim tamlamasıdır.)
- C) **bizim** gönlümüz (Tamlayanı kişi zamiri olan belirtili isim tamlamasıdır. "Ben" ve "biz" zamirlerinde tamlayan eki olan "-in (-ın, -ün, -un)", "-im" şekline döner.)
- D) **onun** heyecanı (Tamlayanı kişi zamiri olan belirtili isim tamlamasıdır.)
- E) fikirlerimizin çoğu (Tamlananı belgisiz zamir olan belirtili isim tamlamasıdır.)
- B'de isim tamlaması "**tercih etme hakkı**" bölümüdür. Cümledeki "**herkes**" zamiri tamlama kurmamıştır.

CEVAP: B

HOCA

2. **HATIRLAYALIM:**
- Soru sözcükleri bir ismin yerinde, bir ismi soracak şekilde kullanıldığında soru zamiri olur.
 - Soru sözcüklerinin isimden önce isimle birlikte kullanılması durumunda "soru sıfatı", bir fiilin özelliğini soracak şekilde kullanılması da "soru zarfı" oluşturur.
- Buna göre A'da "**hangi bölüm**", B'de "**kaç hasta**", D'de "**nasıl teknoloji**", E'de "**ne anlam**" tamlamalarındaki soru sözcükleri **soru sıfatıdır**. C'de ise "**nedir**" sözcüğü "İstediğiniz nedir?" derken isteğin yerine soru anlamıyla geçerek **soru zamiri** olmuştur.

CEVAP: C

3. Altı çizili sözcükleri seçeneklere göre inceleyelim:
- I. **ay(ı)r-ım-lar-ı** > "-ım" eki "ayır-" fiilinden isim türetmiştir: ayırım. A'daki bilgi doğrudur.
- II. **söz-cük-ler-i** > "-cük" eki "söz" isminden isim türetmiştir: sözcük. B'deki bilgi doğrudur.
- III. **et-kin-lik-i** > Sözcükte iki yapım eki vardır: "-gin" ve "-lik". "-gin" eki "et-" fiilinden isim türetmiştir: etkin. "-lik" eki ise "etkin" isminden isim türetmiştir: etkinlik. Yani sözcüğün aldığı iki yapım ekinden ilki fiilden isim, ikincisi isimden isim türetmiştir. İşlevleri farklıdır. C'deki bilgi yanlıştır.
- IV. **bir-leş-tir-ip** > Sözcüğün aldığı üç ek de yapım ekidir. "-leş" isimden fiil, "-tir" fiilden fiil, "-ip" fiilden isim türetmiştir. D'deki bilgi doğrudur.
- V. **düşün-ce-y-i** > "-ce" eki "düşün-" fiilinden "düşünce" ismini türetmiştir. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: C

4. NASIL ÇÖZELİM?

- Bu tip sorularda sözcüğün isim mi fiil mi olduğu sorulabildiği gibi isim soylu sözcükler arasındaki fark da soruluyor olabilir.
- Öncelikle sözcüğün cümledeki kullanımına yani cümlede hangi sözcüğün kullanıldığına dikkat edilmelidir.

I'de "**susuzluk**",II'de "**sula-**" (sulamak),III'te "**sulandırıcı**",IV'te "**sulandır-**" (sulandırmak),V'te "**sulama**" sözcükleri kullanılmıştır.

Bir sözcüğün "-mek / -mak" ile ifade edilmesi onun fiil olduğunu gösterdiğine göre soruda sınanmak istenen bilgi isim ile fiil farkıdır.

O hâlde "**susuzluk**", "**sulandırıcı**", "**sulama**" sözcükleri **isim**, "**sulandır-**" ve "**sula-**" sözcükleri **fiildir**.

CEVAP: C

5. "Çevreyi **izin almadan** inceleyemezsiniz." cümlesinde "izin almadan" sözü durum zarfıdır. "**inceleyemezsiniz**" fiilini durum bakımından tamamlamıştır.

Buna göre seçeneklerde durum zarfı aranacaktır. C'de "**kapı kapı**" ikilemesi "**dolaşarak**" fiilimsisine bağlı durum zarfıdır.

Diğer seçeneklerdeki zarfları da gösterelim:

- A) "**düştüğünde**" sözcüğü "tutan" fiilimsisine bağlı **zaman zarfıdır**.
- B) "**yeterince**" sözcüğü "**anlatabildim**" fiiline bağlı bir miktar zarfıdır.
- D) "**hep**" sözcüğü "**uyum içinde değilim**" yüklemine zaman bakımından tamamlayan bir zaman zarfıdır.
- E) "**çok**" sözcüğü "hayal edin" fiiline bağlı bir miktar zarfı, "**günün birinde**" sözü "yola çıkmanın" fiilimsisine bağlı bir zaman zarfıdır.

CEVAP: C

6. A) Belgisiz sözcük olan "**çoğu**", "zaman" ismini tamamladığı için, "**bir**" sözcüğü "fil"in anlamını "herhangi bir" anlamıyla tamamladığı için belgisiz sıfattır: çoğu zaman / bir fil.

A'daki bilgi doğrudur.

- B) Niteleme sıfatı bir ismin durum, şekil, renk gibi özelliklerini bildirir. "**züccaciye dükkânına girmiş**" sözü "fil" isminin, "**kusursuz**" sözcüğü "an" isminin niteleme sıfatıdır.

Nasıl fil? > züccaciye dükkânına girmiş fil

Nasıl an? > kusursuz an

B'deki bilgi doğrudur.

- C) Parçada edat olan sözcük "gibi"dir. "Züccaciye dükkânına girmiş bir fil gibi" şeklinde bir söz grubu oluşturmuştur. Bu söz grubu "bozarak" fiilimsisinin durumunu bildiren bir **durum zarfıdır**. C'deki bilgi doğrudur.

- D) Cümlede işaret anlamı taşıyan "**o**" sözcüğü bir ismin yerine geçmediği için zamir (adıl) olamaz. "an" ismini işaret ettiği için **işaret sıfatıdır: o kusursuz an**. D'deki bilgi yanlıştır.

- E) Cümlelerin yüklemine zaman bakımından tamamlayarak zaman zarfı olan "**çoğu zaman**" sözü belgisiz sıfat ve isimden oluşmuş bir sıfat tamlamasıdır. E'deki bilgi doğrudur.

CEVAP: D

7. Fiil çekimi "ben, sen, o, biz, siz, onlar" olmak üzere altı kişide gerçekleştirilir. Bu kişiler şöyle de ifade edilir:

ben	I. tekil kişi
sen	II. tekil kişi
o	III. tekil kişi
biz	I. çoğul kişi
siz	II. çoğul kişi
onlar	III. çoğul kişi

Buna göre **I. çoğul kişi "biz" kişisidir**. Soruda "biz" kişisine bağlı çekimli fiil içeren cümleler sorulmuştur.

- I. **sakinleş-e-lim** > "sakinleş-" fiili / istek kipi / biz (I. çoğul kişi)
- II. **yap-acağ-ım** > "yap-" fiili / gelecek zaman kipi / ben (I. tekil kişi)
- III. **söz et-me-di-k** > "söz et-" fiili / görülen geçmiş zaman kipi / biz (I. çoğul kişi)

CEVAP: D

8. "**düş-ü-y-üm**" sözcüğü iyelik eki almıştır. Ancak bu iyelik eki I. tekil kişiye değil, III. tekil kişiye aittir.

"-ü" eki "**çocuğun/onun düşü**" anlamı kattığı için III. tekil kişi iyelik ekidir.

"-üm" eki ise sözcüğün cümlede yüklem olmasında kullanılan bir şahıs (kişi) ekidir. Sözcüğe "**ben**" anlamı katmıştır. I. tekil kişi iyelik eki olsaydı sözcüğe "benim" anlamı katmalıydı.

Altı çizili diğer sözcükleri de seçeneklere göre inceleyelim:

II. **büyü-lü** > "-lü" isimden isim yapım ekidir.

III. **üf-le-r-im** > "-le" eki "üf" yansıma isminden "üfle-" fiili türetmiştir, isimden fiil yapım ekidir.

IV. Fiil çekim ekleri kip ve kişi ekleridir. "**söyle-r**" sözcüğündeki "-r" geniş zaman kipi olduğu için fiil çekim ekidir.

V. "**sokak-lar-ı**" sözcüğündeki "-ı" belirtme hâl ekidir.

CEVAP: A

9. Zamir, isimlerin yerine geçen sözcüktür. Zamir olan sözcükler belli başlı sözcüklerdir.

Kişi zamirleri: **ben, sen, o, biz, siz, onlar**

Dönüşlülük zamiri: **kendi**

İşaret zamirleri: **bu, şu, o, bunlar, şurada, oradan, öteki, berikinin, öbürüne...**

Belgisiz zamirler: **kimse, hiçbiri, birkaçı, çoğu, biri, herhangi biri, bazıları, birçoğu, başkası, şey...**

Soru zamiri: **ne, kim, nereden, kime, hangisi, kaç...**

İlgi zamiri: İsim tamlamasında tamlanan unsurun yerine geçen ilgi eki **"-ki"** **ilgi zamiri** olarak isimlendirilir: "Öğretmeninizin farklı bir yöntem."

Bu parçadaki zamirler şunlardır:

buradadır (işaret zamiri)

kim (soru zamiri)

kendini (dönüşlülük zamiri)

tümünde (belgisiz zamir)

Parçada **ismin yerine geçen "-ki"** yani **ilgi zamiri** yoktur. "Sanattaki" sözcüğündeki "-ki" sıfat türeten bir yapım ekidir.

CEVAP: C

10. **HATIRLAYALIM:**

- **Çekim eki** bir sözcüğün cümledeki görevini belirleyen ve yeni sözcük türetmeyerek sözcüğe bazı anlam özellikleri katan (çoğulluk, aitlik, belirlilik, yönelme, bulunma, ayrılma...) eklerdir.
- Eklendiği kök ya da gövdelerden yeni sözcük türeten ekler ise **yapım eki** denir.

Altı çizili sözcüklerden "sistem-imiz" sadece çekim eki almıştır: **sistem-imiz** > "-imiz" I. çoğul kişi iyelik eki (çekim eki). Diğer sözcüklerde hem yapım hem çekim eki vardır:

- B) **pay-laş-ım-lar-ı-n-ı** > "-laş" isimden fiil yapım eki / "-ım" fiilden isim yapım eki / "-lar" çoğul eki / "-ı" iyelik eki (çekim eki)
- C) **az-al-t-ma-sı** > "-al" isimden fiil yapım eki / "-t" fiilden fiil yapım eki / "-ma" fiilden isim yapım eki / "-sı" III. tekil kişi iyelik eki (çekim eki)
- D) **davran-ış-ınız** > "-ış" fiilden isim yapım eki / "-ınız" II. çoğul kişi iyelik eki (çekim eki)
- E) **gör-ün-üş-e** > "-ün" fiilden fiil yapım eki / "-üş" fiilden isim yapım eki / "-e" yönelme hâl eki (çekim eki)

CEVAP: A

11. Çoğullukla sözcükleri, sözcük gruplarını bağlama göreviyle kullanılan "ve, çünkü, ile, ama, fakat, de, ancak, oysa, yoksa, ne ... ne, ya da, veya..." gibi sözcüklere bağlaç denir. **Parçada bağlaç yoktur.**

- A) "göre" edattır.
- B) "Bu, küme zekâsıdır." cümlesinde **"bu"** sözcüğü oyuncuların bir eyleminin yerinde, işaret anlamıyla kullanıldığı için **işaret zamiridir**.
- C) **"hızlı"** sözcüğü "hücum" isminin, **"ani"** sözcüğü "kara" isminin niteleme sıfatıdır.
- E) **"ani kararlar alıp"**, **"bir anda"** sözleri **"değiştir"** fiilinin durumunu bildiren birer durum zarfıdır. **"hızlı hücum sırasında"** sözü ise **"alıp"** fiilimsisini zaman bakımından tamamlayan bir zaman zarfıdır. Yani cümlede zarf (belirteç) vardır.

CEVAP: D

7. "Biraz" sözcüğü

- I. Çocuklarla ---- ilgilenirsen bu sana da iyi gelecek.
- II. Bugünlerde ---- dinlenmeye ihtiyacın var.
- III. Ziyaret için akşama doğru ---- vaktim var.
- IV. ---- güler yüzlü davranmanın kimseye zararı yok, inan.
- V. Baştan beri ---- şaşırtıcı alternatifler üretiyorsun.

cümlelerinin hangisinde boş bırakılan yere getirildiğinde zarf görevi üstlenmez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki tamlama çeşidine örnek gösterilemez?

- A) Dedem beni rengârenk dükkânının eşiğinde her zaman ayakta karşılamıştır. (Belirtili isim tamlaması)
- B) Satranç oynarken rakibinin bir türlü dağılmayan dikkati onu yenik düşürdü. (Zincirleme isim tamlaması)
- C) Onların hevesle beklediği pazar tembelliği bir çocuk için fazlasıyla sıkıcıydı. (Belirtisiz isim tamlaması)
- D) Benim işe yaramaz fikirlerim onu çok da ilgilendirmiyordu aslında. (Belirtili isim tamlaması)
- E) Cesaret gerektirdiğini düşündüğüm deniz maceralarının tehlikelerini bildirdim. (Zincirleme isim tamlaması)

9. "Sözlerim kafanı karıştırmayın." cümlesinin yüklemiyle ilgili olarak

- I. Emir kipiyle çekimlenmiştir.
- II. Olumsuz çekimlenmiştir.
- III. İkinci tekil kişiye göre çekimlenmiştir.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

10.

	I. tekil	II. tekil	III. tekil
Emir kipi			✓
İstek kipi	✓		
Dilek - şart kipi	✓		
Gereklilik kipi		✓	

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu tablo da belirlenen fiil çekimlerinden birine örnek yoktur?

- A) Kendine bir hedef belirlemelisin.
- B) Söylesen de bir tesiri yok.
- C) Çocukları karanlıkta uyandırmasın.
- D) Kendinize çekidüzen verin lütfen.
- E) Kimseyi huzursuz etmeyeyim durduk yere.

11. "Sizi Görmeliydim" adlı hikâyede başkarakterin tavrına yabancıymışsınız. Şöyle soracak olur sam: Nedir bunu yazıya dökmenizdeki itici güç?

- I. İsmi yüklem yapan ek eylemin geniş zaman çekimi
- II. Gereklilik kipinin hikâyesiyle çekimlenmiş eylem
- III. İsmi yüklem yapan ek eylemin görülen geçmiş zaman çekimi

Yukarıdaki parçada numaralanmış çekimlerden hangileri vardır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

12. "Borcumu ödediğimde rahatlamıştım." cümlesindekiyle aynı türden bir fiilimsi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) İsteğim, uygun bir zemin oluşmasıdır.
- B) Takdir edilesi bir tutum sergiledin.
- C) Kabul edilebilir bir davranış değildi.
- D) Azımsanamaz bir ücret teklif ettiniz.
- E) Teklifi kimseyi zorlamaksızın sunmalısınız.

1. A) Bir ismin önünde yer alıp ismi sayı bakımından tamamlayan sözcükler sayı sıfatıdır. Parçadaki "beş" sözcüğü de "duyu" ismini sayı bakımından tamamlamıştır: "**beş duyu**". Parçada sayı sıfatı vardır.
- B) **İlgeç** yani edat tek başına anlamı olmayan, cümlede diğer sözcüklerle gruplaşarak cümleye çeşitli anlamlar katan "kadar, için, gibi, göre, ile, dek, dolayı..." gibi sözcüklerdir. Parçadaki "**rüyalarla**", "**deyişiyle**", "**duyuy-la**" sözcüklerindeki "**-la**" ekleri "**ile**" edatıdır. Ayrıca "gibi" sözcüğü de edattır.
- C) Parçada işaret sözcüğü olan "**bu**", bir durumun yerine geçerek **işaret zamiri** görevinde kullanılmıştır.
- D) Sözcükleri, sözcük gruplarını, cümleleri bağlama göreviyle kullanılan ve çoğunlukla tek başına anlamı olmayan sözcüklere "**bağlaç**" denir: ve (ile), çünkü, ama, fakat, hatta, de, ya da, veya, ne ... ne, hem ... hem ... Parçada **bağlaç yoktur**.
- E) Fiili, fiilimsiyi soru anlamıyla tamamlayan soru sözcükleri soru zarfıdır. Soru zarfları durum (nasıl), zaman (ne zaman), miktar (ne kadar), sebep (neden, niçin, niye, ne) sorar. Buna göre "**neden**" sözcüğü "dönüp dur-" fiilinin sebebini sorduğu için soru zarfıdır.

CEVAP: D

2. Soruda numaralanmış cümlelerde bazı bilgiler ve bu bilgilere örnek içerdiği söylenen cümleler verilmiştir. Ancak soruya göre bunlardan birinde açıklamaya örnek gösterilememektedir.
- Cümlelerde açıklamalarla ilgili örnek arayalım:
- I. "**üç-üncü**" sözcüğünde sıra sayı bildiren "-üncü" eki yapım ekidir.
- II. "**yavru-cak**" sözcüğünde "-cak" eki küçültme ekidir, isimden isim yapım ekidir.
- III. Bu cümlede fiilimsi yoktur. "Çıkarma" sözcüğü "çıkark-" fiilinin emir kipinin olumsuzuyla çekimlenmiştir. Yani cümlede yapım eki olan fiilimsi ekine örnek yoktur.
- IV. "**Sıradaki şarkı**" ifadesinde "-ki" "sıra" ismine eklenip sıfat türettiği için isimden isim yapım ekidir.
- V. "**-da**" eki yansıma bir sözcük olan "fısıltı"dan "**fısılda-**" fiili türettiği için isimden fiil yapım ekidir.

CEVAP: C

3. Sorunun öncülünde **küçültme eklerinin**, isimlere küçültme, azaltma veya küçümseme anlamıyla beraber yerine göre acıma, sevmeye anlamlarını da kazandırdığı söylenmiştir.

I'deki "**adamcağız**" sözcüğünde "-cağız" eki sözcüğe acıma anlamı katmıştır.

II'de "**ablacığım**" sözcüğünde "-cık" eki sözcüğe sevgi anlamı katmıştır.

Bu iki cümle de verilen açıklamaya örnek gösterilebilir.

Ancak III'teki "**bademcik**" sözcüğünde "-cik" eki sözü edilen anlamları katmamış, yeni bir sözcük oluşturmuştur. Bu bakımdan verilen açıklamaya örnek olamaz.

CEVAP: C

4.

HATIRLAYALIM:

- Bir sözcüğün yapısı sorulduğunda sözcük "**basit**", "**türemiş**" ya da "**birleşik**" olup olmaması açısından incelenir.
- Sözcük, en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmuşsa "**birleşik**", yapım eki almamışsa "**basit**", yapım eki almışsa "**türemiş**"tir.

Buna göre parçadaki altı çizili sözcükleri inceleyelim:

- kütle-ler-i-n-e** > "kütle" isim kök / "-ler" çoğul eki / "-i" III. tekil iyelik eki / "-e" yönelme hâl eki (çekim eki) / **basit** sözcük
- tür-ler-den** > "tür" isim kök / "-ler" çoğul eki / "-den" ayrılma hâl eki (çekim eki) / **basit** sözcük
- sağ-la-m** > "sağ" isim kök / "-la" isimden fiil yapım eki / "-m" fiilden isim yapım eki / **türemiş** sözcük
- zıp-la-ma-nın** > "zıp" isim kök / "-la" isimden fiil yapım eki / "-ma" fiilden isim yapım eki / "-nın" tamlayan eki (çekim eki) / **türemiş** sözcük
- diz-ler-i-n-i** > "diz" isim kök / "-ler" çoğul eki / "-i" iyelik eki / "-i" belirtme hâl eki (çekim eki) / **basit** sözcük

"sağlam" ve "zıplamanın" sözcükleri türemiş, diğerleri basit yapıdadır.

CEVAP: C

6.

Sorunun öncülünde zamirlerin isim tamlaması kurabildiği yani isim tamlamasında tamlayan ya da tamlanan olabildiği belirtilmiştir.

A'da "**bunlar**" işaret zamiridir ancak cümlede isim tamlaması yoktur.

B'de "**manzaranın ayrıntısı**" isim tamlamasıdır. Tamlayan da tamlanan da isimdir.

C'de "**belirtilerin bazıları**" isim tamlamasıdır. Tamlayan isim, tamlanan belgisiz zamirdir.

D'de "**herkesin sözü**" isim tamlamasıdır. Tamlayan belgisiz zamir, tamlanan isimdir.

E'de isim tamlaması yoktur. Belgisiz zamir olan "çoğu" sözcüğü isim tamlaması kurmamıştır. "**Birkaç**" sözcüğü belgisiz sıfattır.

CEVAP: D

5.

HATIRLAYALIM:

- Genel olarak en az iki ismin belirli ekler olarak oluşturdukları isim tamlamalarında unsurlardan biri bazen cümle biçiminde yani yargı bildirecek şekilde olabilir:
- "**ayağını denk al**" tehdidi
- çocukların **biz de gelelim** yakarışı
- annemin "**yazıklar olsun**"ları

Buna göre sorunun B seçeneğinde yer alan "**kapıdan bakıp çıkacağım klişesi**" tamlamasında da tamlayan "**kapıdan bakıp çıkacağım**" şeklinde bir cümledir.

A'da "**ünün peşi**",

C'de "**saat düzeneğinin parçası**",

D'de "**insanların keşfi**", "**yavaşlamanın güzelliği**",

E'de "**büyümenin süreçleri**" tamlamaları vardır.

CEVAP: B

7.

"Biraz" sözcüğünün zarf görevi üstlenmesi için fiili, fiilimsiyi, sıfatı ya da zarfı miktar bakımından tamamlaması gerekir.

Buna göre

I. "**biraz ilgilenirsen**" ifadesinde fiilin anlamını tamamlayarak zarf olur.

II. "**biraz dinlenmeye**" ifadesinde fiilimsinin anlamını tamamlayarak zarf olur.

IV. "**biraz güler yüzlü davranmanın**" ifadesinde "güler yüzlü" sözü "davranmanın" fiilimsisinin durum zarfıdır. "biraz" sözcüğü de durum zarfını tamamlayarak zarf olur.

V. "**biraz şaşırtıcı alternatifler**" ifadesinde "şaşırtıcı" sözcüğü sıfattır. "biraz" sözcüğü sıfatın miktarını bildirerek zarf olur.

Ancak III. cümlede "**biraz vaktim var**" ifadesinde "vakit" isminin **sıfatı** görevinde olur.

CEVAP: C

8.

HATIRLAYALIM:

- Ad (isim) tamlamaları en az iki ismin belli ekler olarak oluşturdukları sözcük gruplarıdır. Belirtili, belirtisiz ve zincirleme isim tamlaması olmak üzere üç türdür.
- Belirtili ad tamlaması:** Tamlayan "-in (-ın, -ün, -un)" eki, tamlanan iyelik eki alır.
- Belirtisiz ad tamlaması:** Tamlayan, tamlanan eki almaz; tamlanan iyelik eki alır.
- Zincirleme isim tamlaması:** Tamlama eklerini alan en az üç isimden oluşur.

Buna göre seçeneklerdeki cümlelerde ayraç içindeki tamlama çeşidine örnek arayalım:

- A. **dükkânının eşiği** > belirtili isim tamlaması
 C. **pazar tembelliği** > belirtisiz isim tamlaması
 D. **benim fikirlerim** > belirtili isim tamlaması
 E. **deniz maceralarının tehlikeleri** > zincirleme isim tamlaması

Ancak B'de zincirleme isim tamlaması yoktur. **"rakibinin dikkati"** belirtili isim tamlamasıdır. "bir türlü dağılmayan" sözü sıfattır.

CEVAP: B

9. "Sözlerim kafanı karıştırmayın." cümlesinin yüklemi **"karıştırmayın"** sözcüğüdür.

Bu sözcüğü inceleyelim:

- "karıştır-" fiili / emir kipi / olumsuz / III. tekil kişi çekimi:

ben	-
sen	karıştır-ma
o	karıştır-ma-sın

Çekimli fiil **emir kipiyle** çekimlenmiştir, çekim **olumsuzdur**. Ancak II. tekil kişiye (sen) göre değil, III. tekil kişiye (o) göre çekimlenmiştir.

CEVAP: C

10. Tabloda belirlenen fiil çekimlerine göre

Emir kipinin III. tekil kişi (o) çekimi **C'deki "uyandır-ma-sın"** fiilinde vardır.

İstek kipinin I. tekil kişi (ben) çekimi **E'deki "huzursuz et-me-y-e-y-im"** fiilinde vardır.

Dilek-şart kipinin I. tekil kişi (ben) çekimi **B'deki "söyle-se-m"** fiilinde vardır.

Gereklilik kipinin II. tekil kişi (sen) çekimi **A'daki "belirle-meli-sin"** fiilinde vardır.

D'deki **"çekidüzen ver-in"** fiilinde "ver-" fiili **emir kipinde II. çoğul kişiye (siz) göre çekimlenmiştir**. Bu çekim tabloda belirlenenlerden biri değildir.

CEVAP: D

11. I. İsim soylu sözcüklere gelerek onları yüklem yapan ek eylemin geniş zaman çekimi şöyle yapılır:

(ben) âşığ-ım / (sen) âşık-sın / (o) âşık-tır
 (biz) âşığ-ız / (siz) âşık-sınız / (onlar) âşık-tır-lar

Parçada **"nedir"** sözcüğü ek eylemin geniş zamanını olarak yüklem olmuş bir soru zamiridir.

II. **"gör-meli-y-di-m"** sözcüğü gereklilik kipinin hikâyesiyle çekimlenmiştir.

III. İsmi yüklem yapan ek eylemin **görülen geçmiş zaman çekimi** "-di (-dı, -dü, -du)" ile yapılır. Parçada bu kullanım yoktur. **"yabancı-y-mış-sınız"** sözcüğünde ismi yüklem yapan ek eylemin **öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman çekimi** vardır: "-miş, (-mış, -müş, -muş)".

CEVAP: B

12.

HATIRLAYALIM:

- Fiilimsiler cümlede fiile benzeyen ancak çekimli fiil olarak değil; isim, sıfat ya da zarf göreviyle kullanılan sözcüklerdir.
- Fiilimsilerin aldığı ekler bellidir.

"Borcumu ödediğimde rahatlamıştım." cümlesinde "rahatlamıştım" sözcüğü çekimli bir fiildir. Bu sözcük dışında cümlede fiile benzeyen tek sözcük "ödediğimde"dir. Bu da zarf görevinde kullanılmıştır. Aldığı "-dığında" eki de zarf-fiil ekidir. O hâlde seçeneklerdeki cümlelerde de zarf-fiil aranmalıdır:

- A) "**oluş-ma-sı**" sözcüğü ek eylem olarak yüklem olmuş bir isim-fiildir. Cümledeki "istek" ve "uygun" sözcükleri de fiilden türemiş olsalar bile fiilimsi değildir.
- B) "takdir **edil-esi** (tutum)" sıfat-fiildir.
- C) "kabul **edilebil-ir** (davranış)" sıfat-fiildir.
- D) "**azımsan-a-maz** (ücret)" sıfat-fiildir.
- E) "**zorla-maksızın**" sözcüğü hem aldığı "**-mak-sızın**" eki hem de cümlede zarf görevinde kullanılması itibarıyla zarf-fiildir.

CEVAP: E

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtisiz isim tamlaması sıfat tamlamasında tamlayan durumundadır?

- A) Tokalarla topladığı güneş sarısı rengindeki saçlarını salsın isterdim.
- B) İlgi çekici başlıkları okuyunca koltuğa oturup dergiye daldım.
- C) Sevincim pazartesi günü hengamesinde kaybolup gitmişti işte.
- D) Kuş tüyü yataklardan sonra sedirde uyumak zor gelmiştir.
- E) Aradığım sahil kasabası dinginliği sanırım yakınlardaydı.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiil farklı bir kişiye göre çekimlenmiştir?

- A) Dondurmanın yanında biraz çikolata sosu getirsin.
- B) Suçluluk duygusu geçince kendini iyi hissedersin.
- C) Zorlanarak da olsa her şeyi kendin halletmişsin.
- D) Ortalık sakinleştiğinde kendini bir şekilde affettirirsin.
- E) Çocuğa her hatasında böyle kolayca bağır-mamalısın.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çekimli fiilin kip ve kişi özelliği ayrıç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Ekolojik dengeyi özellikle gözetmelisiniz. (Gereklilik kipi / II. çoğul kişi)
- B) Örümceklerden pek hoşlanmam. (Geniş zaman kipi / Olumsuz / I. tekil kişi)
- C) Sonraki programda narsisizmi konuşalım. (İstek kipi / I. çoğul kişi)
- D) Ürünleri pek beğenmemişsin. (Duyulan geçmiş zaman kipi / Olumsuz / II. tekil kişi)
- E) Faturayı benim adıma göndersin. (Geniş zaman kipi / III. tekil kişi)

4. Güncellemeyle gelen yenilikler oldukça işlevseldi.

- I. İsimden isim yapım eki
- II. Birleşik sözcük
- III. Gövdeden türemiş sözcük
- IV. Basit sözcük

Yukarıdaki cümlede numaralanmış ifadelerden hangilerine örnek yoktur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlamca kaynaşmış birleşik fiil vardır?

- A) Tavrınız beni iyi niyetinizle ilgili düşünmeye sevk etti.
- B) Derneği yurt dışında özveriyle temsil ediyorlar, biliyorum.
- C) Çalışanları anlamsızca zora koşuyorlar, görüyorsunuz.
- D) Hastane yönetimine ameliyatların yapılmadığı bilgisi iletilecek.
- E) Aksaklıklar personele henüz hissettirilmiyor.

6. (I) Biz bir yazarı sevmeyi güya başkalarından iyi biliriz. (II) Ama bu sevginin hakkını vermek, yakışanı yapmak konularında biraz zayıfız. (III) Bu, birçok değerli isimle ilgili ileri sürülebilecek bir sorun. (IV) Çok sevilmiş bir yazarın çok da okunuyor olması gerekmez mi? (V) İşte gözden kaçırdığımız yer bence burası.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat-fiil yoktur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

7. Öğrenciliğim sırasında geçimimi sağlamakta biraz zorlanmışım (dönüşlü fiil). Bir süre muhtelif I
gazetelerde sayfa sekreterliğiyle uğraştım (işteş II
fiil). Bu yüzden tahsilim biraz ağır aksak ilerledi III
(geçişsiz fiil). Tüm bu süreçte şiir yazma konu-
sunda istikrarımı korudum (geçişli fiil). Bazı IV
şiirlerim o dönemin önemli dergilerinde
yayımlandı (edilgen fiil). V

Bu parçadaki altı çizili fiillerden hangisi ayraç () içindeki çatı özelliğiyle örtüşmemektedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. "Sesteş kök" kavramı,

- I. Acısız bir şalgam suyu sana iyi gelir.
Kendine acımaktan vazgeçmelisin. ...
II. Bölgeye buz koymak şışmeyi engeller.
Örgüye hevesli, şışleri elinden bırakmıyor.
III. Sırtını dönüp eskilerden bir şarkı mırıldandı.
Eşyalar kullanılmayınca eskiyecekti sanki.

cümle çiftlerinin hangilerinde örneklenmiştir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geniş zamanda çekimlenmiş bir fiil yoktur?

- A) Zamanı gelince ayağın yerden kesilir.
B) Seninle ortak bir işe girmem artık.
C) Alışılacağı düzeni elbette bozmayız.
D) Uzun süre kalıp kendini bize alıştırmaz.
E) Okudukların seni bir parça düşündürsün.

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili bölümün öge değeri ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Nöbet bitince anahtarı yukarı çıkarırım.
(Dolaylı tümleç)
B) Soru sormanızda herhangi bir sakınca yok.
(Özne)
C) Öyle bir durumda sessiz kalmak iyi bir tercih
gerçekten. (Yüklem)
D) Eczanenin adresini hemşireden öğrendim.
(Nesne)
E) Adamla hepten yüz göz olmuştunuz. (Zarf
tümleci)

11. Aşağıdakilerden hangisi "basit, olumsuz, devrik bir isim cümlesi"dir?

- A) Her çağ, kendi rüyalarını söyletir kelimeye.
B) Boş bir sayfaya saatlerdir şuursuzca bakıyor.
C) Teklifi reddettiler, zor durumdayız şu an.
D) Kaba bir insan değildiniz baştan beri.
E) Beğenmediğimi tümünden değiştiremezdim.

12. (I) Hepimizin zihnini allak bullak ettiler.
(II) Erişkinlerin de ilgisini çeken teknolojik oyun-
cakların esiriyiz. (III) Fakat beynimizin bize
yüklediği sorumluluklar var. (IV) Dijital dünya-
nın nelere mal olabileceğini iyi hesaplamalıyız.
(V) Değerlerimizi unutma tehlikesi, önlem alınma-
sı gereken bir durum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede belirtili isim tamlaması nesne görevindedir.
B) II. cümle sadece yüklemden oluşmuştur.
C) III. cümlede özne sıfat tamlamasıdır.
D) IV. cümlede dolaylı tümleç vardır.
E) V. cümle iki ögelidir.

1. Bir sıfat tamlaması sıfat ve isimden oluşur:

sıfat	+	isim > sıfat tamlaması
geç		vakit
çok özellikli		saat

Soruya göre bir belirtisiz isim tamlaması, sıfat tamlamasında tamlayan olacağına göre belirtisiz isim tamlaması başka bir ismin sıfatı olacaktır. Örneğin:

kül rengi bulut
asker yeşili manto

Bu kullanıma D seçeneğinde örnek gösterilebilir:

"kuş tüyü" belirtisiz isim tamlamasıdır ve "yatak"ın sıfatı olarak kullanılmıştır: **kuş tüyü yatak**

Diğer seçenekleri de inceleyelim:

A'da "güneş sarısı" belirtisiz isim tamlamasıdır ancak sıfat görevinde değildir, "güneş sarısı rengi" şeklinde zincirleme isim tamlaması kurmuştur.

B'de belirtisiz isim tamlaması yoktur. "ilgi çekici başlıklar" şeklindeki sıfat tamlamasında tamlayan yani sıfat görevindeki "ilgi çekici" sözcüğü birleşik bir sıfattır.

C'de "pazartesi günü" belirtisiz isim tamlamasıdır ancak sıfat görevinde değildir, "pazartesi günü hengamesi" şeklinde zincirleme isim tamlaması kurmuştur.

E'de "sahil kasabası" belirtisiz isim tamlamasıdır ancak o da sıfat görevinde değildir, "sahil kasabası dinginliği" şeklinde zincirleme isim tamlaması kurmuştur.

CEVAP: D

2.

HATIRLAYALIM:

- Çekimli fiilde fiil, kip denen kalıplarla ve belli bir kişiye bağlı olarak çekimlenir.
- Çekimlerde altı kişi vardır:
 - tekil kişi: **ben**
 - tekil kişi: **sen**
 - tekil kişi: **o**
 - çoğul kişi: **biz**
 - çoğul kişi: **siz**
 - çoğul kişi: **onlar**

Soruda farklı bir kişiye bağlı olarak çekimlenen fiil bulunacaktır:

- "getir-" fiili / emir kipi / III. tekil kişi: **o getir-sin**
- "hisset-" fiili / geniş zaman kipi / II. tekil kişi: **sen hissed-er-sin**
- "hallet-" fiili / öğrenilen geçmiş zaman kipi / II. tekil kişi: **sen halletmişsin**
- "affettir-" fiili / geniş zaman kipi / II. tekil kişi: **sen affettirirsin**
- "bağır-" fiili / gereklilik kipi (olumsuz) / II. tekil kişi: **sen bağır-mamalısın**

B, C, D ve E seçeneklerindeki çekimli fiiller "sen" kişisine (II. tekil kişi) bağlı olarak çekimlenmiştir. A'daki "getirsin" fiili ise "o" kişisine bağlıdır.

CEVAP: A

3. Bir fiil çekiminde kullanılan kipler ve ekleri aşağıdaki gibidir:

Haber (bildirme) kipleri:

Görülen (bilinen) geçmiş zaman kipi
(-di, -dı, -dü, -du, -ti...)

Öğrenilen (duyulan) geçmiş zaman kipi
(-miş, -mış, -müş, -muş...)

Şimdiki zaman kipi (-yor)

Gelecek zaman kipi (-ecek, -acak)

Geniş zaman kipi (-r, -ir, -ır, -ur, -ür, -ar, -er)

Dilek (tasarlama) kipleri:

Gereklilik kipi (-meli, -malı)

Dilek-şart kipi (-se, -sa)

İstek kipi (-e, -a)

Emir kipi (Özel bir eki yoktur.)

Fiil çekiminde fiiller altı kişiye bağlı olarak çekimlenir:

ben	I. tekil kişi
sen	II. tekil kişi
o	III. tekil kişi
biz	I. çoğul kişi
siz	II. çoğul kişi
onlar	III. çoğul kişi

Buna göre cümlelerde yer alan çekimli fiilleri bulup kip ve kişi özelliklerini inceleyelim:

- A) **gözet-meli-siniz** > "gözet-" fiili / gereklilik kipi / II. çoğul kişi (siz)

- B) **hoşlan-ma-m** (olumlusu: hoşlan-ır-ım)

"hoşlan-" fiili > geniş zaman kipi / olumsuz / I. tekil kişi (ben)

Geniş zaman kipinin olumsuzunda kip eki olan "-r" düşer.

- C) **konus-a-lım** > "konuş-" fiili / istek kipi / I. çoğul kişi (biz)

"-e / -a" ile çekimlenen istek kipinin çekim kalıbı şöyledir:

ben	seç-e-y-im
sen	seç-e-s-in
o	seç-e
biz	seç-e-l-im
siz	seç-e-s-iniz
onlar	seç-e-l-er

- D) **beğen-me-miş-sin** > "beğen-" fiili / duyulan geçmiş zaman kipi / olumsuz / II. tekil kişi (sen)

- E) **gönder-sin** > "gönder-" fiili / emir kipi / III. tekil kişi (o)

"gönder-" fiilinin emir kipiyle çekimi:		"gönder-" fiilinin geniş zaman kipiyle çekimi:	
ben	-	ben	gönder-ir-im
sen	gönder	sen	gönder-ir-sin
o	gönder-sin	o	gönder-ir
biz	-	biz	gönder-ir-iz
siz	gönder-in	siz	gönder-ir-siniz
onlar	gönder-sinler	onlar	gönder-ir-ler

Tablodan da görüldüğü gibi cümlede "gönder-" fiili geniş zaman değil, emir kipi çekimindedir.

CEVAP: E

4. "Güncellemeyle gelen yenilikler oldukça işlevseldi." cümlesindeki sözcükleri numaralanmış ifadelerle inceleyelim:

- I. **"gün-cel-le-me-y-le"** sözcüğündeki "-cel", **"iş-le-v-sel"** sözcüğündeki "-sel", **"yeni-lik"** sözcüğündeki "-lik", isimden isim türetmiştir.

- III. Gövde, bir sözcüğün yapım eki almasıyla oluşan yeni sözcüktür. Bir sözcüğün gövdeden türemesi en az iki yapım eki alması demektir. Buna göre "güncelleme", "işlevsel", sözcükleri gövdeden türemiştir:

gün / gün-cel / güncel-le- / güncelle-me
kök gövde gövde gövde

iş / işle- / işle-v / işlev-sel
kök gövde gövde gövde

I ve III. ifadelerle cümlede örnekler vardır.

Ancak cümlede en az iki sözcüğün birleşmesiyle oluşan **birleşik sözcüğe örnek gösterilemez**. Cümlede basit yani hiçbir yapım eki almamış sözcük de yoktur. **Sözcüklerin tümü türemiş yapıdadır**. Yani hepsinde en az bir yapım eki vardır:

"gün-cel-le-me", "yeni-lik", "iş-le-v-sel" sözcüklerinin türemiş yapıda olduğu yukarıda açıklanmıştır.

"gel-en" ve "ol-dukça" sözcükleri de fiilimsi oldukları için türemiştir.

Fiilimsi ekleri fiilden isim yapım ekleri olarak kabul edilir.

CEVAP: D

5.

HATIRLAYALIM:

- Anlamca kaynaşmış birleşik fiiller isim ve fiil ögesinden oluşur.
- Ögelerin biri veya hepsi asıl anlamını yitirmiş; mecazi bir anlam kazanmıştır ve çoğu deyimleşmiştir: adı çık-, hasta düş-, gözden düş-, aklını kaybet-, dillere düş-, vazgeç-...

A'da "sevk et-", B'de "temsil et-", E'de "hissettiril-" fiilleri isim ve yardımcı eylemden oluşmuştur. D'de "iletil-" fiili yapıca birleşik değil, türemiştir.

C'de "zora koş-" anlamca kaynaşmış birleşik fiildir.

CEVAP: C

6.

Bir fiil, sıfat-fiil eklerinden birini alarak ve cümlede fiil anlamını sürdürerek sıfat-fiil olur.

Sıfat-fiil ekleri şunlardır:

-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er), -ır, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -dük, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)

I. cümlede "sev-me-y-i" isim-fiildir. Cümlede başka bir fiilimsi yoktur.

II. cümlede "ver-mek", "yap-mak" sözcükleri isim-fiil, "yakış-an-ı" sözcüğü sıfat-fiildir.

III. cümlede "ileri sürülebilecek bir sorun" sözünde "sürülebilecek" sözcüğü sıfat-fiildir.

IV. cümlede "çok sevilmiş bir yazarın" sözünde "sevil-miş" sözcüğü sıfat-fiildir. Cümlede "ol-ması" şeklinde bir de isim-fiil vardır.

V. cümlede "kaçır-dığ-ımız" sözcüğü de sıfat-fiildir.

Sıfat-fiil yalnızca I. cümlede yoktur.

CEVAP: A

7. Altı çizili fiillerin araç içindeki çatı özellikleriyle uyumlu olup olmadığını inceleyelim:

I. "zorlanmışım" fiili "zorlan-" fiilinin çekimli hâlidir. Sözcükte fiilden fiil yapım eki olan "-n" vardır: zorla- > zorlan-

Bir fiilde yapım eki olan "-l / -n" görüldüğünde o fiilin, öznesine göre edilgenlik ya da dönüşlülük açısından inceleneceği unutulmamalıdır. Fiilin öznesi (ben) hem eylemi gerçekleştirdiği hem de eylemden etkilendiği için **dönüşlüdür**.

II. "uğraş-" fiilinin işteş olduğu bilgisi yanlıştır. Çünkü işteş fiillerde "-ş" ekinin yanı sıra eylemin tek bir kişi/varlık ile gerçekleşmemesi söz konusudur. "uğraş-" eyleminde ise böyle bir anlam yoktur.

III. **Geçişsiz fiil**, nesne alamayan yani "neyi / kimi" sorularına cevap veremeyen fiildir. "ilerle-" fiili de nesne alamadığı için geçişsizdir.

IV. **Geçişli fiil**, nesne alabilen yani "neyi / kimi" sorularına cevap verebilen fiildir. "koru-" fiili nesne alabilir, geçişlidir: kardeşini koru-/ çevreyi koru-/ kendini koru-...

V. **Edilgen fiillerde** fiilden fiil yapan "-l" ya da "-n" eki bulunur ve özne sorusuna yanıt veren sözcük/sözcük öbeği eylemi gerçekleştiren değil, eylemden etkilenen konumundadır. Yani özne, "sözde özne"dir. "yayımlan-" fiili buna örnektir.

Bazı şiiirlerim ... yayımlandı. (yayımla- > yayımlan-)
 Sözde Özne

CEVAP: B

8.

HATIRLAYALIM:

Yazılışları aynı olmasına rağmen bambaşka anlamları karşılayan kök durumunda sözcüklere **sesteş kök denir:**

saç > saç- fiili

saç > baş derisini kaplayan kıl

boy > uzunluk, bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık

boy > geleneksel bir tür topluluk, kabile, klan

...

Buna göre, cümle çiftlerindeki altı çizili sözcüklerin kökleri, yazılışları aynı ancak anlamları tamamen farklı iki sözcük olmalıdır.

- I. İlk cümlede "**acısız**" sözcüğünün kökü olan "acı" ismi ile ikinci cümlede "**acımaktan**" sözcüğünün kökü olan "acı-" fiili biri isim biri fiil olmakla birlikte aynı anlam dairesindedir. Bu tip sözcükler "ortak kök" kavramıyla ifade edilir. Sesteş kök değildir.
- II. İlk cümlede "**şişmeyi**" sözcüğündeki "şiş-" fiil kökü ile ikinci cümlede "**şişleri**" sözcüğündeki "şiş" ismi yazılışları aynı ancak anlamları tamamen farklı iki sözcüktür. Sesteş köke örnektir.
- III. İlk cümlede "**eskilerden**" sözcüğünün kökü olan "eski" ismi ile ikinci cümlede "**eskiyecekti**" sözcüğünün kökü olan "eski-" fiili de "ortak kök"tür.

CEVAP: B

9.

Bir fiilin geniş zaman kipi "-r" eki ve kişi ekleriyle yapılır. Ancak geniş zaman kipinin olumsuzunda kip eki düşer.

Geniş zaman çekimi şöyle yapılmaktadır:

Kişi	Olumlu çekim	Olumsuz çekim
ben	al-ır-ım	al-ma-m
sen	al-ır-sın	al-maz-sın
o	al-ır	al-maz
biz	al-ır-ız	al-ma-y-ız
siz	al-ır-sınız	al-maz-sınız
onlar	al-ır-lar	al-maz-lar

Buna göre, A'da "kesil-ir", B'de "gir-me-m", C'de "boz-ma-y-ız", D'de "alıştır-maz" sözcükleri geniş zamanda çekimlenmiş fiillerdir:

- A) **kesil-ir** > "kesil-" fiili / geniş zaman kipi / III. tekil kişi (o)
- B) **gir-me-m** > "gir-" fiili / geniş zaman kipinin olumsuzu / I. tekil kişi (ben)
- C) **boz-ma-y-ız** > "boz-" fiili / geniş zaman kipinin olumsuzu / I. çoğul kişi (biz)
- D) **alıştır-maz** > "alıştır-" fiili / geniş zaman kipinin olumsuzu / III. tekil kişi (o)

Ancak E'de çekimli fiil olan "**düşündür-sün**" sözcüğü "düşündür-" fiilinin **emir kipiyle III. tekil kişide** çekimlenmiş hâlidir.

CEVAP: E

10. Soruya göre seçeneklerden birinde altı çizili bölümün öge olarak karşılığı yanlış verilmiştir.

Bu yanlışlık A seçeneğindedir:

Nöbet bitince anahtarı yukarı çıkarırım.
yüklem

"**yukarı**" sözcüğü yön bildirmesine rağmen dolaylı tümleçlerde yer alan "-e, -de, -den" eklerinden birini almamıştır. Sözcük türü açısından düşünüldüğünde sözcük çekim eki almadan yön belirttiği için **yer-yön zarfıdır**. Bu da onun cümlede **zarf tümleci** olduğunu gösterir.

Diğer seçeneklerdeki cümlelerin de ögelerini bulalım:

- B) Soru sormanızda herhangi bir sakınca yok.
dolaylı tümleç özne yüklem

- C) Öyle bir durumda sessiz kalmak iyi bir
özne yüklem
tercih(ti) gerçekten.
zarf tümleci
- D) Eczanenin adresini hemşireden öğrendim.
belirtili nesne dolaylı tümleç yüklem
- E) Adamla hepten yüz göz olmuştunuz.
edat tümleci zarf tümleci yüklem

CEVAP: A

11. HATIRLAYALIM:

- **Basit cümle:** Yüklem dışında yargı (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) içermeyen cümlelerdir.
- **Olumsuz cümle:** Fiil cümlelerinde **yüklemdeki eylemin gerçekleşmediği / gerçekleşmeyeceği**; isim cümlelerinde yüklemdeki **durumun var olmadığı** cümlelerdir.
- **Devrik cümle:** Yüklemi sonda yer almayan cümlelerdir.
- **İsim cümlesi:** Yüklemi isim, isim soylu sözcük ya da fiilimsi olan cümlelerdir.

- A) Her çağ, kendi rüyalarını söyletir kelimeye.
Yüklemi sonda olmadığı için **devrik cümledir.**
Yüklem olan "söyletir" sözcüğü çekimli fiil olduğu için **fiil cümlesidir.**
Yüklemdeki "söylet-" eylemi gerçekleştiği için **olumlu cümledir.**
Yüklem dışında yargı içermediği için **basit cümledir.**
- B) Boş bir sayfaya saatlerdir şuursuzca bakıyor.
Yüklemi sonda olduğu için **kurallı cümledir.**
Yüklem olan "bakıyor" sözcüğü çekimli olduğu için **fiil cümlesidir.**
Yüklemdeki "bak-" eylemi gerçekleştiği için **olumlu cümledir.**
Yüklem dışında yargı içermediği için **basit cümledir.**

- C) Teklifi reddettiler, zor durumdayız şu an.
İki cümlelerin virgül ile art arda sıralanması söz konusu olduğu için **sıralı cümledir.**
I. cümle kurallı, II. cümle devriktir.
I. cümle fiil cümlesi (reddettiler), II. cümle isim cümlesidir (durumdayız).
I. cümledeki "reddet-" eylemi gerçekleştiği, II. cümledeki "zor durumda olma" durumu da var olduğu için **iki cümle de anlamca olumludur.**
- D) Kaba bir insan değildiniz baştan beri.
Yüklemi sonda olmadığı için **devrik cümledir.**
Yüklem olan "insan değildiniz" bölümü isim olduğu için isim cümlesidir.
Yüklemde kaba bir insan olma durumunun **olmadığı** söylendiği için olumsuz cümledir.
Yüklem dışında yargı içermediği için **basit cümledir.**
- E) Beğenmediğimi tümünden değiştiremezdim.
Yüklemi sonda olduğu için **kurallı cümledir.**
Yüklem olan "değiştiremezdim" sözcüğü çekimli fiil olduğu için **fiil cümlesidir.**
Yüklemdeki "değiştir-" eylemi gerçekleşmediği için olumsuz cümledir.
Yüklem dışında **"beğenmediğimi"** sözcüğü fiilimsi olduğu için yargı bildirmektedir, cümle **yapıca birleşiktir.**

CEVAP: D

12. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. Hepimizin zihnini allak bullak ettiler.

belirtili nesne yüklem
(Neyi allak bullak ettiler?)

(Allak bullak eden kim? onlar / gizli özne)

Cümlede nesne görevindeki "**hepimizin zihnini**" bölümü belirtili isim tamlamasıdır.

II. **Erişkinlerin de ilgisini çeken teknolojik oyuncakların esiriyiz.**

Bu cümlede asıl yüklem olan "**esiriyiz**" sözcüğü "teknolojik oyuncakların esiri" zincirleme isim tamlamasının bir unsurudur. Bu söz grubundan ayrı düşünülemez. "erişkinlerin de ilgisini çeken" bölümü de "oyuncaklar"ın sıfatı olduğu için sıfat tamlaması kurmuştur. Yani sözcükler bir bütün olarak yüklem görevindedir. B'deki bilgi doğrudur.

III. Fakat beynimizin bize yüklediği sorumluluklar var.

özne (Var olan ne?) yüklem

Özne sıfat tamlamasıdır, C'deki bilgi doğrudur.

beynimizin bize yüklediği sorumluluklar

sıfat isim

IV. Dijital dünyanın nelere mal olabileceğini iyi

belirtili nesne (Neyi hesaplamalıyız?) ZT

hesaplamalıyız.

yüklem

Bu cümlede dolaylı tümleç yoktur. "nelere" sözcüğü belirtili nesneye aittir. D'deki bilgi yanlıştır.

V. Değerlerimizi unutma tehlikesi,

özne

önlem alınması gereken bir durum.

yüklem

Cümle özne ve yüklemden oluşmuştur. Cümlelerin iki ögesi olduğu bilgisi doğrudur.

CEVAP: D

1. Kurallı birleşik eylemler bir fiile "-ebil-, -iver-, -eyaz-, -edur-, -egel-, -ekal-" fiillerinin getirilmesiyle oluşur. Bu fiiller yeterlik, sürerlik, yaklaşıma, tezlik gibi isimler alır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde kurallı birleşik fiil yoktur?

- A) Hafızası hastalığın etkisiyle yavaş yavaş silinebilir.
 B) Rahatsız edici hadiseler bu çevrede yıllardır yaşanageliyor.
 C) Üye olmayanlar tesisteki imkânlardan yararlanamayacaktır.
 D) Daha ilk cümlemi tamamlamadan beni küçümseyivermiştin.
 E) Unutmamak için oda numaranı avcuna yazsaydın.

3. I. Gerginlik, şu can sıkıcı şakalarınla dağılmaz.
 II. Anladım ki gücenilesi bir söz söylemişim.
 III. Huzursuzluğu, kendini de üzecek bir inatla sürdürüyor.
 IV. Başına buyruk yaşadığını zaten inkâr etmiyor.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde sıfat-fiille oluşmuş bir söz öbeği sıfat görevinde kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) II ve IV E) III ve IV

4. **Aşağıdaki cümleler yapıları bakımından eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?**

- A) Cevap, bir cevabın olmayışıdır.
 B) Dikkatli bakın, bu ayrıntı önemli.
 C) Her şey zamanla eskiyip dağılıyor.
 D) Soru sormaktan hiç hoşlanmaz.
 E) Ağustosun ilk haftası buralardayım.

2. (I) Eskiden bir albüme ulaşmak için zorluk çekerdiniz. (II) Çoğu zaman yollara düşmeden önce harçlığınızdan para biriktirdiniz. (III) Şimdi bir albüme ulaşmak tek bir "tık"a bakıyor. (IV) Bardağın dolu tarafına gelirsek internet müzik endüstrisinin tekeline son verdi. (V) Artık isimsiz bir yetenek kitlelere kolayca ulaşabiliyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil vardır.
 B) II. cümlede çekimli fiil gövdeden türemiştir.
 C) III. cümlelerin yüklemi basit fiildir.
 D) IV. cümledeki çekimli fiillerin yapıları birbirinden farklıdır.
 E) V. cümlede yeterlik fiili vardır.

5. Dikkat edin, artık her birimiz elimizde son teknoloji

I
 telefonlarla dolaşıyoruz. Her fırsatta gördüklerimizi

II
 fotoğraflamaktan zaten çok hoşlanmıştık. Artık
 III

tek bir kare ile de yetinemiyoruz. Rahatsızlığım
 IV

şu ki güzel anlar şuursuzca tüketiliyor.
 V

Bu parçadaki altı çizili fiillerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I'inci, etkendir.
 B) II'nci işteştir.
 C) III'üncü geçişsizdir.
 D) IV'üncü dönüşüdür.
 E) V'inci edilgendir.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf tümlecii yoktur?

- A) Hâlâ nasıl bir yol izleyeceğine karar verememişsin.
- B) Senaryoyu kaygılar içinde boğulmadan yaz.
- C) Fikrin bana ait olması önemsiz bir ayrıntıydı.
- D) Bıçak gibi keskin konuşur baştan beri.
- E) Durum sonradan anlaşılacaktır.

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisi ayraç () içinde verilen cümle özelliğine örnek gösterilemez?

- A) Haklıydı, daha iyi pek çok alternatif arasında uygun olmayan bir tanesini seçmiştim. (Sıralı cümle)
- B) Karikatür, karikatüristin bireysel tepkisidir her şeyden önce. (Devrik cümle)
- C) Her defasında benzer yorumlar duymak beni bunaltmıyor değil. (Bicimce olumsuz, anlamca olumlu cümle)
- D) Felsefesini Yunan bir filozofun "Başkalarına gülüyorsak ne acı." sözü üzerine kurmuş. (Birleşik cümle)
- E) Sahneye çıkan adamlardan en temel farkımız, bizim gizli kalmamız. (Fiil cümlesi)

8. (I) "İyilik" konusuna niye kafayı taktım? (II) Bizim toplumumuzda romantik hâle getirilen bir şey bence iyilik. (III) Herkesin yardımına koşan, pasif, çatışmadan kaçan insanların arka planını görmüyoruz biz. (IV) "Ah ne kadar şahane bir insan!" deyip bakışlarımızı başka yöne çeviriyoruz. (V) Onları karakter hâline getirmediğimizden birer tip olarak kalıyorlar bizim için.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede soru, zarf tümlecini buldurmaya yöneliktir.
- B) II. cümlede belirtisiz nesne vardır.
- C) III. cümle "belirtili nesne, yüklem ve özne"den oluşmuştur.
- D) IV. cümlede dolaylı tümleş sıfat tamlamasıdır.
- E) V. cümlede edat tümlecine örnek gösterilebilir.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaştırmış bir ortağ vardır?

- A) İtiraz edilecek bir durum görmüyorum.
- B) O gün sorgulanan yalnızca benim geçmişimdi.
- C) Gerekçesi açıklanmış bir tavrı sorgulama artık.
- D) Tedaviye umulmadık bir direnç gösterdiniz.
- E) Baskı altına alınamaz bir kişiliği vardır.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne - yüklem ilişkisi diğerlerinden farklıdır?

- A) Çocuklar hiç beklemedikleri bir ceza ile cezalandırıldı.
- B) Misafirin geleceğini öğrenince hamamda bir güzel temizlendi.
- C) Tören bitene kadar kimsenin sınıflara girmemesi söylendi.
- D) Gizem, tüm sınıf arkadaşlarının katıldığı bir oylama ile başkan seçildi.
- E) Yol kenarına uygunsuz park eden tüm araçlar çekiliyor.

11. Dershanenin müdürüyle her konuda anlaştık.

Bu cümlelerin yüklemiyle aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi arasında çatı bakımından benzerlik yoktur?

- A) Sanatçının adını sık duymama rağmen onunla bir sergide tanıştık.
- B) Saatlerce aynı konuyu tartıştık ne var ki uzlaşamadık.
- C) Hakını arayan işçiler kooperatif binasına doluştu.
- D) Kazandıkları tüm parayı hak geçmesin diye paylaştılar.
- E) Tüm şirket çalışanları ile iftarda kucaklaştık.

1. Sorunun öncülünde kurallı birleşik fiillerle ilgili açıklama yapılmıştır. Buna göre **kurallı birleşik** fiiller bir fiile özel bir fiil kalıbının gelmesiyle oluşur ve birleşik yazılır. Kendi içinde dörde ayrılır:

Yeterlik fiili: (fiil + -ebil-)

görebileceksiniz, dönebildim, susabilecekmiş...

Tezlik fiili: (fiil + -iver-)

birakıverirsin, bağırıvereceğim, yakıvermiş...

Sürerlik fiili: (fiil + -dur-, -ekal-, -egel-...)

yürüyedurun, olagelmiş, donakalırsınız...

Yaklaşma fiili: (fiil + -yaz-)

delireyazdı, düşeyazmış, ağlayayazmışım...

Yeterlik fiilinde şu ayrıntıya dikkat etmek gerekir:

Yeterlik fiilinin olumsuzunda fiile gelen

"-ebil-" kalıbındaki "-bil-" bölümü düşüp

"-e" tek başına kalabilir. "-e/-a", olumsuzluk ekinin öncesinde yer alır.

dinlen-ebil-eceğ-iz > dinlen-e-me-y-eceğ-iz

yetiştir-ebil-iyor-um > yetiştir-e-mi-yor-um

Buna göre

- A) **silin-ebil-ir** (yetelik fiili)
 B) **yaşan-egel-iyor** (sürerlik fiili)
 C) **yararlan-a-ma-y-acak-tır** >
 yararlan-abil-ecek-tir (yeterlik fiilinin olumsuzu)
 D) **küçümse-y-iver-miş-ti-n** (tezlik fiili)
 E'de "yaz-" fiili ayrı bir fiil olarak kullanılmıştır.

CEVAP: E

2. I. cümlede yardımcı fiille oluşmuş birleşik fiil yoktur. Çünkü bu birleşik fiiller bir isimle yardımcı fiilin (et-, eyle-, ol-, kıl-, buyur...) bir araya gelmesiyle oluşur: mutlu ol-, teşekkür et-, hasta ol-, seyret-...

Bu cümlede **"zorluk çek-"** şeklinde birleşik fiil vardır. O da **deyimleşmiş birleşik fiiller** grubundadır.

Diğer cümleleri de inceleyelim:

II. cümledeki çekimli fiil **"biriktirirdiniz"** sözcüğüdür. "bir" isim kökü isimden fiil yapan "-ik" ekiyle fiil olmuştur. Bir sözcüğün yapım eki almış hâline "gövde" dendiğine göre "birik-" fiili gövde durumundadır.

"birik-" fiiline gelen "-tir" eki de fiilden fiil yapım eki olduğuna göre "biriktir-" fiili **gövdeden türemiştir.**

III. cümledeki yüklemi **"bakıyor"** sözcüğüdür. "bak-" fiilinin aldığı "-ıyor" kip ekidir. Sözcük, herhangi bir yapım eki almadığı için yapıca **basittir.**

IV. cümlede **"gelirsek"** ve **"son verdi"** olmak üzere iki tane çekimli fiil vardır. "gel-ir-se-k" fiilinde yapım eki yoktur. "-ir" geniş zamanın kip eki, "-se" ek fiilin şart çekimi, "-k" şahıs ekidir. Bu ekler de çekim ekleridir. "son ver-" ise birleşik fiil olduğuna göre iki fiil yapıca birbirinden farklıdır.

V. cümlede **"ulaşabiliyor"** sözcüğü **yeterlik fiilidir.** "ulaş-" fiiline "-ebil-" kalıbının gelmesiyle oluşmuştur.

CEVAP: A

3.

Sıfat-fiil "-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)" eklerinden birini alan fiilimsidir.

UYARI:

Sıfat-fiiller cümlede her zaman sıfat görevinde kullanılmaz.

Bir sıfat-fiilin söz öbeği oluşturması, kendisinden önce gelen sözcük ya da sözcüklerle anlamlı bir bütün oluşturmasıdır.

Soruda bir sıfat-fiil grubunun sıfat görevinde kullanıldığı cümleler istenmiştir.

Buna göre

I. cümlede "can sıkın" sıfat-fiil grubudur, "şakalar"ın sıfatı görevindedir.

II. cümlede "gücenilesi" sözcüğü sıfat-fiildir, "söz"ün sıfatıdır ancak kendisinden önceki sözcüklerle bir öbek oluşturmamıştır.

III. cümlede "kendini üzecek" sıfat-fiil grubudur, "inat"ın sıfatıdır.

IV. cümlede "yaşadığını" sıfat-fiildir, "başına buyruk yaşadığını" şeklinde bir sıfat-fiil grubu kurmuştur ancak sıfat görevinde değildir.

CEVAP: B

4.

HATIRLAYALIM:

Bir cümle yapısına göre "basit cümle", "birleşik cümle", "sıralı cümle" ya da "bağlı cümle" olabilir.

- **Basit cümle:** Yüklem dışında yargı (fiilimsi, çekimli fiil, ek fiil almış isim) içermeyen cümlelerdir.
- **Birleşik cümle:** Yüklem dışında en az ikinci bir yargı içeren cümlelerdir. Yüklem dışındaki yargı fiilimsi, çekimli fiil ya da ek fiil almış isimle oluşabilir.
- **Sıralı cümle:** Anlamca ilişkili en az iki farklı cümlelerin virgül (,) ya da noktalı virgül (;) ile sıralanmasıdır.
- **Bağlı cümle:** Birbirine herhangi bir bağlaçla bağlanan en az iki cümlelerin oluşturduğu yapıdır.

Buna göre seçeneklerdeki cümleleri inceleyelim:

A) Cevap, bir cevabın **olmayış**ıdır.

Yüklem dışında herhangi bir yargı yoktur, **yapıca basittir**.

B) **Dikkatli bakın**, bu ayrıntı **önemli**.

"Dikkatli bakın" kendi başına bir cümle, "Bu ayrıntı önemli." de bir cümledir. İki cümlelerin virgül ile art arda sıralanması şeklinde oluşmuştur. **Yapıca sıralıdır**.

C) Her şey zamanla eskiyip **dağılıyor**.

"dağılıyor" yüklemine dışında "eskiyip" fiilimsisi yan yargı bildirmektedir. **Yapıca birleşiktir**.

D) Soru sormaktan hiç **hoşlanmaz**.

"hoşlanmaz" yüklemine dışında "sormaktan" fiilimsisi yan yargı bildirmektedir. **Yapıca birleşiktir**.

E) Ağustosun ilk haftası **buralardayım**.

Yüklem dışında herhangi bir yargı yoktur, **yapıca basittir**.

A ve E'deki cümleler yapıca basit, C ve D'deki cümleler yapıca birleşiktir. B'deki cümle ise sıralı cümledir.

CEVAP: B

5. Parçadaki altı çizili fiilleri seçeneklere göre inceleyelim:

- I. **"dikkat et-"** fiili öznesine göre fiilden fiil yapan "-I / -n" yapım eklerini almadığı için edilgen ya da dönüşlü olamaz. "-ş" ekini almadığı için işteşlik açısından da incelenemez. Yani **etkendir**.
- II. **"dolaş-"** fiilinde "-ş" eki vardır. Eylem, cümlede "biz" olarak ifade edilen bir grup tarafından gerçekleştirilmektedir ancak "dolaş-" eylemi tek bir özneyle de gerçekleştirilebildiği için **işteş fiil değildir**.

İşteş fiil, fiilden fiil yapan "-ş" ekini almakla birlikte gerçekleştirilmesi için en az iki kişi/varlık gerektiren fiillerdir: çatış-, savaş-, söyleş-, inatlaş-...

- III. "**hoşlan-**" fiili nesne alamadığı yani "neyi / kimi" sorularına cevap vermediği için geçişsizdir.

- IV. **Dönüşlü fiil**, fiilden fiil yapan "-I / -n" eklerinin birini almasının yanı sıra öznenin eylemi gerçekleştirdiği ve eylemden etkilendiği fiillerdir.

"yetin-" fiilinde "-n" eki vardır (yet- > yetin-)

Fiilin öznesi (biz) hem eylemi gerçekleştirmekte hem de eylemden etkilenmektedir.

- V. **Edilgen fiillerde** fiilden fiil yapan "-l" ya da "-n" eki bulunur. Bu fiillerin öznesi, eylemi gerçekleştirmeyen, eylemden etkilenen bir varlıktır. Bu da "sözde özne" olarak ifade edilir.

"**tüketil-**" fiili de "-il" ekini almıştır. Fiilin öznesi (güzel anlar) eylemi gerçekleştirmemekte, eylemden etkilenmektedir. O hâlde fiil **edilgendir**.

CEVAP: B

6. Zarf tümleci yükleme sorulan "**nasıl, ne zaman, ne kadar, niçin, niye, hangi koşulda...**" gibi soruların cevabıdır.

A, B, D ve E'deki cümlelerde zarf tümlecisi vardır:

- A) Hâlâ nasıl bir yol izleyeceğine
zarf tümleci

karar verememişsin.
yüklem

(Ne zaman karar verememişsin?)

- B) Senaryoyu kaygılar içinde boğulmadan yaz.
zarf tümleci yüklem

(Nasıl yaz?)

- D) Bıçak gibi keskin konusur baştan beri.
zarf tümleci *yüklem* *zarf tümleci*

(Nasıl konuşur? Ne zaman konuşur?)

- E) Durum sonradan anlaşılacaktır.
zarf tümleci yüklem

(Ne zaman anlaşılacaktır?)

C'deki cümle ise özne ve yüklemden oluşmaktadır:

Fikrin bana ait olması önemsiz bir ayrıntıydı.
özne yüklem

"önemsiz" sözcüğü zarf tümlecisi olamaz çünkü yüklem görevindeki "ayrıntı" isminin sıfatı olarak sıfat tamlaması oluşturmuştur. Tamlamalar bir bütün hâlinde öge olur.

CEVAP: C

7. Seçeneklerdeki cümlelerin, ayraç içlerindeki cümle özelliğine uyup uymadığını inceleyelim:

A) **Sıralı cümle**, anlamca ilişkili en az iki farklı cümlelerin birbiri ardına virgöl (,) ya da noktalı virgöl (;) ile sıralanmasıdır.

"**Haklıydı.**" cümledir. "**Daha iyi pek çok alternatif arasında uygun olmayan bir tanesini seçmiştim.**" de ayrı bir cümledir. İki cümle birbiri ardına virgöl (,) ile sıralandığı için sıralı cümle yapısı ortaya çıkmıştır. Cümle, ayraç içindeki cümle özelliğine örnektir.

B) Yüklemleri sonda yer almayan cümlelere **devrik cümle** denir. "**Karikatür, karikatüristin bireysel tepkisidir her şeyden önce.**" cümlesini yüklemleri "...tepkisidir" ifadesi sonda yer almamıştır, cümle devriktir. Cümle, ayraç içindeki cümle özelliğine örnektir.

C) Bir cümlelerin **biçimce olumsuz** olması yüklemde olumsuzluk bildiren unsurların yer alması anlamına gelir.

Olumsuzluk bildiren unsurlar, "-ma/-me/-maz/-mez/-siz/-sız" ekleri ve "yok", "değil" sözcükleri olarak ifade edilebilir.

Bir cümlelerin **anlamca olumlu** olması da yüklemdeki eylemin gerçekleşmesiyle / gerçekleşecek olmasıyla ya da yüklemdeki durumun bulunmasıyla / var olmasıyla ilgilidir.

"**Her defasında benzer yorumlar duymak beni bunaltmıyor değil.**" cümlesinin yüklemleri olan "**bunaltmıyor değil**" ifadesinde olumsuz unsurlar olan "-ma" ve "**değil**" vardır. O hâlde cümle biçimce olumsuzdur. Ancak "**bunaltmıyor değil**" ifadesi "**bunaltıyor**" anlamına gelir ki bu da "**bunalt-**" eyleminin gerçekleştiğini göstermektedir. O hâlde cümle anlamca olumludur. Cümle, ayraç içindeki cümle özelliğine örnektir.

D) **Birleşik cümle**, yüklem dışında en az ikinci bir yargı içeren cümlelerdir. Birleşik bir cümlede yüklem dışındaki yargı bir iç cümle biçimindeyse "**iç içe birleşik cümle**" olarak isimlendirilir. "**Felsefesini Yunan bir filozofun 'Başkalarına gülüyorsa ne acı.' sözü üzerine kurmuş.**" cümlesi de buna örnektir. Cümle, ayraç içindeki cümle özelliğine örnektir.

E) **Fiil cümlesi**, yüklemleri çekimli fiil olan cümledir. "Sahneye çıkan adamlardan en temel farkımız, bizim gizli **kalmamız.**" cümlesinin yüklemleri olan "kalmamız(dır)" sözcüğü isim-fiil

yani bir fiilimsidir. Fiilimsiler ek eylem olarak yüklem olur. **Fiilimsinin yüklem olduğu cümle isim cümlesi kabul edilir.**

O hâlde bu cümle fiil değil, isim cümlesidir.

CEVAP: E

8. Parçadaki numaralanmış cümleleri seçeneklere göre inceleyelim:

I. "**İyilik**" konusuna niye kafayı taktım?

yüklem

"**niye**" sözcüğü yüklemdeki eylemin sebebini sormaktadır. Yani cevabı eylemin sebebi olacaktır. Sebep bildiren ifadeler zarf tümlecisi olduğuna göre "**niye**" sorusu da zarf tümlecisidir.

A'daki bilgi doğrudur.

II. cümleyi kuralı hâle getirelim:

Bence iyilik bizim toplumumuzda romantik hâle

ZT özne

yüklem

getirilen bir şey(dir).

Cümlelerin yüklemleri sıfat görevinde kullanılan bir sıfat-fiil grubunun oluşturduğu sıfat tamlamasıdır. Cümlede zarf tümlecisi ve özne dışında başka bir öge yoktur. **B'deki bilgi yanlıştır.**

III. cümlelerin öğelerini bulalım:

Herkesin yardımına koşan, pasif, çatışmadan

belirtili nesne (Neyi görmüyoruz?)

kaçan insanların arka planını görmüyoruz biz.

yüklem özne

Cümlelerin "**belirtili nesne, yüklem ve özne**"den oluştuğu bilgisi doğrudur.

IV. "Ah ne kadar şahane bir insan!" deyip

bakışlarımızı başka yöne çeviriyoruz.

belirtili nesne

dolaylı tümleş

yüklem

(Nereye

çeviriyoruz?)

Dolaylı tümleş görevindeki "**başka yöne**" bölümü belgisiz sıfatla kurulmuş bir **sıfat tamlamasıdır**. D'deki bilgi doğrudur.

V. cümleyi kuralı hâle getirelim:

Onları karakter hâline getirmediğimizden

bizim için birer tip olarak kalıyorlar.

edat tümlecisi

yüklem

"**bizim için**" bölümü yükleme sorulan "kimin için" sorusuna cevaptır. Soru edatla kurulmuştur. Söz grubu da "için" edatıyla oluşturulmuştur.

Bu bakımdan edat tümleci olarak değerlendirilebilir. E'deki bilgi doğrudur.

UYARI:

Ancak edat tümleçleri bir görüşe göre zarf tümleci olarak kabul edilmektedir.

CEVAP: B

9.

HATIRLAYALIM:

- **Ortaç**, sıfat-fiildir.
- Bir ortaç "-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)" eklerinden birini alarak cümlede çoğu zaman sıfat gibi kullanılır.
- Ancak niteledikleri isim düşerse ortaçlar (sıfat-fiiller) adın görevini de üstlenebilir. Buna adlaşmış ortaç (sıfat-fiil) denir: Görünen bahaneler bunlardı. > **Görünenler** bunlardı.
Az pişmiş çörekleri ben alırım. > **Az pişmişleri** ben alırım.
Atılacak eşyaları kenara koy. > **Atılacakları** kenara koy.

...

Bu bilgilere göre

B'de "**o gün sorgulan-an**" ifadesinin nitelediği isim düşmüştür:

o gün sorgulanan durum...

o gün sorgulanan şey...

o gün sorgulanan süreç...

"sorgu-lan-an" sıfat-fiili adlaşmıştır.

Diğer seçenekler:

A'da "itiraz edil-ecek" sıfat-fiili, sıfat görevindedir. Nitelediği isim düşmemiştir: **itiraz edilecek bir durum**

C'de "açıklan-mış" sıfat-fiili, sıfat görevindedir: **gerekçesi açıklanmış bir tavır**

D'de "umul-ma-dık" sıfat-fiili, sıfat görevindedir: **umulmadık bir direnç**

E'de "alına-maz" sıfat-fiili, sıfat görevindedir: **baskı altına alınamaz bir kişilik**

CEVAP: B

10.

NASIL ÇÖZELİM?

- Özne-yüklem ilişkisinin sorgulandığı sorularda yüklemdeki çatı özelliklerine (etken, edilgen, işteş, dönüşlü) bakmalı ve farklı olan seçeneği işaretlemeliyiz.

A seçeneğindeki "**cezalandırılma**" eylemi, C seçeneğindeki "**söylenme**" eylemi, D seçeneğindeki "**seçilme**" eylemi ve E seçeneğindeki "**çekilme**" eylemi başkası tarafından yapıldığı için bu eylemler edilgen çatılıdır.

B seçeneğinde verilen cümle dikkatle okunursa "**temizlenme**" işi başkası tarafından yapılmıyor, yani eylem edilgen değildir. Misafirin geleceğini öğrenen kişi hamamda -kendi kendine- temizleniyor. Yani "temizlenme" eylemi dönüşlü çatılıdır.

CEVAP: B

11.

Öncülde verilen cümleyi incelediğimizde cümlelerin özne-yüklem ilişkisine göre karşılıklı işteş çatılı olduğunu görürüz. "Anlama" eyleminin "-ş" eki ile karşılıklı yapıldığı ortadadır. Buna göre seçenekleri inceleyelim:

A seçeneğinde "**tanıştık**" eylemi karşılıklı işteş çatılıdır. "Tanıma" eylemi karşılıklı yapılır.

B seçeneğinde "**tartıştık**" ve "**uzlaşamadık**" eylemi karşılıklı işteş çatılıdır. "tartışma" ve "uzlaşma" eylemi karşılıklı yapılır.

C seçeneğinde "**doluştı**" eylemi birlikte işteş çatılıdır. İşçiler, binaya birlikte doluşmaktadırlar, karşılıklı değildir.

D seçeneğinde "**paylaştılar**" eylemi karşılıklı işteş çatılıdır. "paylaşma" eylemi karşılıklı yapılır.

E seçeneğinde "**kucaklaştık**" eylemi karşılıklı işteş çatılıdır. "kucaklama" eylemi karşılıklı yapılır.

Buna göre A, B, D ve E seçeneğindeki eylemler de öncülde verilen cümle gibi karşılıklı işteş çatılıyken C seçeneğindeki cümlelerin eylemi birlikte işteş çatılıdır.

CEVAP: C

1. Türkçede bir kelimenin birinci hecesinde kalın bir ünlü (a, ı, o, u) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlülerin de kalın, ince bir ünlü (e, i, ö, ü) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlülerin de ince olmasına büyük ünlü uyumu denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük ünlü uyumuna aykırı bir sözcük yoktur?

- A) Sokağınızdan daha önce defalarca geçtim.
B) Dünyaya bambaşka bir pencereden bakardı.
C) Kimse kendi hikâyesini beğenmiyordu.
D) Eylülün ilk haftası oturup karar vereceğiz.
E) Söylediklerinin aksi yönde davranışlar sergiledin.

2. Yaşam tarzlarının birbirine bu kadar benzediği, tutumların tekdüzeleştiği şu zamanda

"hikâyelerimizin" de "aynı"laşması söz konusu olabilir. Kurduğumuz cümlelerin grileşmesini

engellemek için bakış açımızı geliştirmek,

dağarcığımızı genişletmek ve okumalarımızı

çeşitlendirmek gerek.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangilerinin ünsüz benzeşmesi vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz yumuşaması yoktur?**

- A) Yanaklarının rengi solmuş, elleri titremeye başlamıştı.
B) Eserin adını kapağa soldan aşağıya doğru sarkıtarak yazmış.
C) İki ihtimalde de sonuç değişmeyecek gibiydi.
D) Küçük bir deniz motoruna yolcu olarak kabul edililişimi hatırladım.
E) Pek çok yayınevi, teklifimize ret cevabı vermişti.

4. Matematik öğrenmek sabrınızın da ölçüldüğü

bir etkinlik, bu yüzden aceleci olmayın. Yürümeyi

öğrenmeden koşamazsınız. Zamana yayılan

matematiksel öğrenme, analitik akıl da temelini oluşturmaktadır.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangilerinde ünlü (hece) düşmesi vardır?

- A) I ve II B) II ve IV C) III ve IV
D) I ve V E) IV ve V

5. Türkçede bazı fiillerin sonundaki "a, e"nin, şimdiki zaman çekiminde (-yor) ya da kaynaştırma harfi olan "y"nin etkisiyle söyleyişte de yazımda da "ı, u; i, ü" ünlüsüne dönüştüğü görülür. Buna ünlü daralması adı verilir.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerin hangisinde ünlü daralması yoktur?

- A) Gitarist gelince konsere hemen başlıyoruz.
B) Dağınıklık, yaratıcılığınızı artırıyor olabilir mi?
C) Günde tek öğün yiyerek de yaşayabilirsin.
D) Harici diskteki bazı programları şifreliyormusunuz.
E) Diyelim ki size moral vermek için gerçekleri saptırdım.

6. I. Telefon, cebimden düşmüş olmalı.
II. Sokak bir uçtan bir uca yenilenmiş.
III. Çığa uyum sağlamamız elbet mümkün.
IV. İlerideki kavşak kaza riski yüksek bir yer.
V. İstanbul'a yerleşince hayatı büyük oranda değişecek.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde herhangi bir ses olayı yoktur?

- A) I ve II B) II ve IV C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

Bu bakımdan edat tümleci olarak değerlendirilebilir. E'deki bilgi doğrudur.

UYARI:

Ancak edat tümleçleri bir görüşe göre zarf tümleci olarak kabul edilmektedir.

CEVAP: B

9.

HATIRLAYALIM:

- **Ortaç**, sıfat-fiildir.
- Bir ortaç "-an (-en), -ası (-esi), -mez (-maz), -ar (-er, -ir, -ır, -ür, -ur), -dik (-dık, -duk, -dük), -ecek (-acak), -miş (-mış, -muş, -müş)" eklerinden birini alarak cümlede çoğu zaman sıfat gibi kullanılır.
- Ancak niteledikleri isim düşerse ortaçlar (sıfat-fiiller) adın görevini de üstlenebilir. Buna adlaşmış ortaç (sıfat-fiil) denir: Görünen bahaneler bunlardı. > **Görünenler** bunlardı.
Az pişmiş çörekleri ben alırım. > **Az pişmişleri** ben alırım.
Atılacak eşyaları kenara koy. > **Atılacakları** kenara koy.
...

Bu bilgilere göre

B'de "**o gün sorgulan-an**" ifadesinin nitelediği isim düşmüştür:

o gün sorgulanan durum...

o gün sorgulanan şey...

o gün sorgulanan süreç...

"sorgu-lan-an" sıfat-fiili adlaşmıştır.

Diğer seçenekler:

A'da "itiraz edil-ecek" sıfat-fiili, sıfat görevindedir. Nitelediği isim düşmemiştir: **itiraz edilecek bir durum**

C'de "açıklan-mış" sıfat-fiili, sıfat görevindedir: **gerekçesi açıklanmış bir tavır**

D'de "umul-ma-dık" sıfat-fiili, sıfat görevindedir: **umulmadık bir direnç**

E'de "alına-maz" sıfat-fiili, sıfat görevindedir: **baskı altına alınamaz bir kişilik**

CEVAP: B

10.

NASIL ÇÖZELİM?

- Özne-yüklem ilişkisinin sorgulandığı sorularda yüklemdeki çatı özelliklerine (etken, edilgen, işteş, dönüşlü) bakmalı ve farklı olan seçeneği işaretlemeliyiz.

A seçeneğindeki "**cezalandırılma**" eylemi, C seçeneğindeki "**söylenme**" eylemi, D seçeneğindeki "**seçilme**" eylemi ve E seçeneğindeki "**çekilme**" eylemi başkası tarafından yapıldığı için bu eylemler edilgen çatılıdır.

B seçeneğinde verilen cümle dikkatle okunursa "**temizlenme**" işi başkası tarafından yapılmıyor, yani eylem edilgen değildir. Misafirin geleceğini öğrenen kişi hamamda -kendi kendine- temizleniyor. Yani "temizlenme" eylemi dönüşlü çatılıdır.

CEVAP: B

11.

Öncülde verilen cümleyi incelediğimizde cümlelerin özne-yüklem ilişkisine göre karşılıklı işteş çatılı olduğunu görürüz. "Anlama" eyleminin "-ş" eki ile karşılıklı yapıldığı ortadadır. Buna göre seçenekleri inceleyelim:

A seçeneğinde "**tanıştık**" eylemi karşılıklı işteş çatılıdır. "Tanıma" eylemi karşılıklı yapılır.

B seçeneğinde "**tartıştık**" ve "**uzlaşmadık**" eylemi karşılıklı işteş çatılıdır. "tartışma" ve "uzlaşma" eylemi karşılıklı yapılır.

C seçeneğinde "**doluştı**" eylemi birlikte işteş çatılıdır. İşçiler, binaya birlikte doluşmaktadırlar, karşılıklı değildir.

D seçeneğinde "**paylaştılar**" eylemi karşılıklı işteş çatılıdır. "paylaşma" eylemi karşılıklı yapılır.

E seçeneğinde "**kucaklaştık**" eylemi karşılıklı işteş çatılıdır. "kucaklama" eylemi karşılıklı yapılır.

Buna göre A, B, D ve E seçeneğindeki eylemler de öncülde verilen cümle gibi karşılıklı işteş çatılıyken C seçeneğindeki cümlelerin eylemi birlikte işteş çatılıdır.

CEVAP: C

1. Türkçede bir kelimenin birinci hecesinde kalın bir ünlü (a, ı, o, u) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlülerin de kalın, ince bir ünlü (e, i, ö, ü) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlülerin de ince olmasına büyük ünlü uyumu denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük ünlü uyumuna aykırı bir sözcük yoktur?

- A) Sokağınızdan daha önce defalarca geçtim.
B) Dünyaya bambaşka bir pencereden bakardı.
C) Kimse kendi hikâyesini beğenmiyordu.
D) Eylülün ilk haftası oturup karar vereceğiz.
E) Söylediklerinin aksi yönde davranışlar sergiledin.

2. Yaşam tarzlarının birbirine bu kadar benzediği, tutumların tekdüzeleştiği şu zamanda

"hikâyelerimizin" de "aynı"laşması söz konusu olabilir. Kurduğumuz cümlelerin grileşmesini

engellemek için bakış açımızı geliştirmek,

dağarcığımızı genişletmek ve okumalarımızı

çeşitlendirmek gerek.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangilerinde ünsüz benzeşmesi vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz yumuşaması yoktur?

- A) Yanaklarının rengi solmuş, elleri titremeye başlamıştı.
B) Eserin adını kapağa soldan aşağıya doğru sarkıtarak yazmış.
C) İki ihtimalde de sonuç değişmeyecek gibiydi.
D) Küçük bir deniz motoruna yolcu olarak kabul edilişimi hatırladım.
E) Pek çok yayınevi, teklifimize ret cevabı vermişti.

4. Matematik öğrenmek sabrınızın da ölçüldüğü

bir etkinlik, bu yüzden aceleci olmayın. Yürümeyi

öğrenmeden koşamazsınız. Zamana yayılan

matematiksel öğrenme, analitik aklın da temelini oluşturmaktadır.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangilerinde ünlü (hece) düşmesi vardır?

- A) I ve II B) II ve IV C) III ve IV
D) I ve V E) IV ve V

5. Türkçede bazı fiillerin sonundaki "a, e"nin, şimdiki zaman çekiminde (-yor) ya da kaynaştırma harfi olan "y"nin etkisiyle söyleyişte de yazımda da "ı, u; i, ü" ünlüsüne dönüştüğü görülür. Buna ünlü daralması adı verilir.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerin hangisinde ünlü daralması yoktur?

- A) Gitarist gelince konsere hemen başlıyoruz.
B) Dağınıklık, yaratıcılığınızı artırıyor olabilir mi?
C) Günde tek öğün yiyerek de yaşayabilirsin.
D) Harici diskteki bazı programları şifreliyormuşsunuz.
E) Diyelim ki size moral vermek için gerçekleri saptırdım.

6. I. Telefon, cebimden düşmüş olmalı.
II. Sokak bir uçtan bir uca yenilenmiş.
III. Çağa uyum sağlamamız elbet mümkün.
IV. İlerideki kavşak kaza riski yüksek bir yer.
V. İstanbul'a yerleşince hayatı büyük oranda değişecek.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde herhangi bir ses olayı yoktur?

- A) I ve II B) II ve IV C) III ve IV
D) III ve V E) IV ve V

7. Aşağıdakilerin hangisinde ünlü düşmesi diğerlerinden farklı bir biçimde gerçekleşmiştir?

- A) Görüşmeleri emrettiğiniz şekilde düzenledim.
- B) Yerimizde saymayıp biraz ilerlesek iyi olur.
- C) İşlerin yüzünden eve hapsoldun, dışarı çık artık.
- D) Olacakları birazdan seyredin bakalım.
- E) Sabredişini takdir ile karşılıyoruz elbette.

8. "Daracık bir yolda bekledik." cümlesinde örneği görülen ses olayı aşağıdakilerin hangisinde yoktur?

- A) İş yerinde güpegündüz yatmış, uyumuş.
- B) Azıcık daha tahammül edersen her şey düzelecektir.
- C) Adamda sapasağlam bir bünye varmış, hâlâ ayakta.
- D) Tüm sorumluluğu gencecik bir mühendise yüklediler.
- E) Sorun apaçık ortadayken bile beni dinlemiyordu.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hece düşmesine örnek olabilecek bir sözcük vardır?

- A) İşin aslı anlattığınız gibi değil, farkındayım.
- B) Koca bir günü dağda bayırda gezerek geçirdi.
- C) Arazinin ileriki bölümünde bir hara gördüm.
- D) Odaya ayak parmaklarının ucuna basarak girdi.
- E) Sanırım kalabalığa karışmak istemiyorsunuz.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü türemesine örnek gösterilebilecek bir sözcük vardır?

- A) Taşların hepsini avucuna alınca gülümsedi.
- B) Bir bulut geçsin diye gökyüzüne baktım.
- C) Çaresizlik bu kadar yaralar mı insanı?
- D) Biricik meselem aydınlığa yetişebilmek.
- E) Denizin mavi olduğuna şüphem yok.

11. Türkçede "-yor", "-ken", "-ki", "-leyin" gibi bazı ekler büyük ünlü uyumuna girmek için ünlüsünü değiştirmez; bu bakımdan sözcüğe eklenince büyük ünlü uyumunu bozabilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde aldığı ekten dolayı büyük ünlü uyumuna uymayan bir sözcüğe örnek gösterilemez?

- A) Dergiyi cümleleri üzerinde tek tek düşünerek inceliyorum.
- B) Balkondaki minderlerin yeri aslında kanepenin yanındı.
- C) Tatlıyı akşamleyin ikram etmek daha uygun olacaktır.
- D) İşler yolundayken nasıl birden iflas ettiniz?
- E) Sinemadaki farklı stiller hakkında konuşuyorduk.

12. I. Rengârenk kayıklar uzaklaşıyordu kıyıdan birer birer.

II. Adayı öyle özlüyormuş ki bir gün vapura atlayıp gidecekmış.

III. Hakkımda düşündüklerini benden asla gizlemiyordu.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde ünlü daralması vardır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) Yalnız II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki ifadeyi örneklendirecek bir sözcük yoktur?

- A) Tanıtılan cihaz, iç organları yeni bir teknikle görüntülüyor. (Ünlü daralması)
- B) Metin çevirileri her şeyden önce bir doku meselesidir. (Ünlü türemesi)
- C) Tavrınızın bana yönelik olmadığını söylediler. (Hece düşmesi)
- D) Üstüm başım hep çamur oldu. (Küçük ünlü uyumuna aykırılık)
- E) Zaman algısında kısa süreli hafıza önemlidir. (Ulama)

14. Çiçekli şiirler yazmama kızıyorsunuz bayım

I

Bilmiyorsunuz. Darmadağın gövdemi

II

Çiçekli perdelerin arkasında saklıyorum.

III

Karanlıkta oturuyorum. Işıkları yakmıyorum.

IV

Çalar saat zembereği boşalana kadar çalıyor

V

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerin hangilerinde ünlü daralması yoktur?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) I ve V E) IV ve V

15. Arapçadan dilimize girmiş, son ünsüzü şeddeli yani ikiz ünsüzlü kelimeler Türkçede ikizliğini kaybeder ve tek ünsüzle kullanılır. Ancak bu kelimeler ünlüyle başlayan bir ek ya da yardımcı eylem aldıklarında tekrar asıllarına döner.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamaı örneklendiren bir sözcük yoktur?

- A) Bizi kötü zannınız yüzünden yanlış yönlendiriniz.
B) Ruh hâllerleriyle ilgili araştırmalarda içerik zengin.
C) Ruhsal ve fiziksel sıkıntıların bir kısmı affedemekten kaynaklanır.
D) İstinye-Çubuklu arabalı vapur hattı ilgi gördü.
E) Hakkınızda bazı suçlamalar olduğunu duymanız olmalıdır.

16. Ders ücretlerini yatırdığınıza dair bilgiler bize

I

ulaştı, kaydınızın sistemde görünmesi

II

III

IV

gerekliyordu. Sorunu halletmek için öğrenci

V

işlerinden yardım isteyelim.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde birden fazla ses olayı gerçekleşmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz türemesi vardır?

- A) Selamımıza gökkuşağı gibi bir tebessüm ile cevap verdi.
B) İddiamızı ispatlamamız için bize süre tanımlıyorsunuz.
C) Yeşilliğin bizde oluşturduğu his, tatlı bir huzurdu.
D) Çam ağaçları ile çevrili ıssız bir alanda dinlenecektik.
E) Sorumu yöneltmek için haddimi aşmaktan da çekinerek elimi kaldırdım.

18. İsmi anlamı "çöldeki en parlak kum tanesi"

I

olan karakterimi ismi gibi parlayacağı bir

II

maceraya çıkarmak istiyordum. Amacım, kendini

III

var etmek için hep başkalarının hikâyeleri peşin-

IV

de koşturan ama en nihayetinde kendi hikâyesini yazanın peşine düşmekti.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde kaynaştırma ünsüzü yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

19. İkinci tekil kişi iyelik olan "-in" ile üçüncü tekil kişi iyelik eki olan "-i" anlamca ayırt edilemezse ikinci tekil kişi iyelik ekine dâhil olan "n" harfi kaynaştırma harfi zannedilebilir. Yani "Senin tadını kim kaçırdı?" cümlesinde "tat" sözcüğüne gelen "-in" eki "senin" anlamını veren iyelik eki olduğu için ekteki "n" harfi kaynaştırma harfi olamaz.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükteki "n" kaynaştırma harfi değildir?

- A) Çocukların heyecanını elbette anlıyorum.
B) Doktor Bey, canını sıkıran bir şey mi var?
C) Sağ elinde fotoğraf albümünü tutuyordu.
D) Hiçbirinin derdine çözüm üretemedim.
E) Suyun kenarına yaklaşmak istememiştim.

1. A) “defalarca” sözcüğünde “e” ince ünlü, “a” kalın ünlü
 B) “dünyaya” sözcüğünde “ü” ince ünlü, “a” kalın ünlü
 C) “hikâyesini” sözcüğünde “i” ve “e” ince ünlü, “a” kalın ünlü / “beğenmiyordu” sözcüğünde “e” ve “i” ince ünlü, “o” ve “u” kalın ünlü
 E) “aksi” sözcüğünde “a” kalın ünlü, “i” ince ünlü

Bu sözcüklerde kalın ve ince ünlüler bir arada bulundukları için büyük ünlü uyumuna aykırılık söz konusudur.

Ancak D seçeneğindeki cümlede bütün sözcükler büyük ünlü uyumuna uygundur:

eylülün (e / ü / ü), haftası (a / a / ı), oturup (o / u / u), karar (a / a), vereceğiz (e / e / e / i)

CEVAP: D

2. “f, s, t, k, ç, ş, h, p” ünsüzleriyle biten bir sözcüğe “c, d, g” ünsüzlerinden biriyle başlayan bir ek gelirse ekin bu ünsüz “ç, t, k”den birine dönüşür. Bu, ünsüz benzeşmesidir.

tekdüzeleş-dik-i > tekdüzeleş-tiğ-i (d>t)

geliş-dir-mek > geliş-tir-mek (d>t)

Bu iki sözcükte ünsüz benzeşmesi vardır.

“kur-duğ-umuz” (k>ğ) sözcüğünde ünsüz yumuşaması vardır.

“geniş-le-t-mek”, “çeşit-len-dir-mek” sözcüklerinde ses olayı yoktur.

CEVAP: B

3. Sözcük sonundaki “p, ç, t, k” ünsüzlerinin “b, c, d, g, ğ”ye dönüşmesine ünsüz yumuşaması (ünsüz değişimi) denir.

- A) renk-i > rengi (k>g)
 B) kapak-a > kapağa (k>ğ)
 D) et-il-iş-im-i > edilişimi (t>d)
 E) cevap-ı > cevabı (p>b)

Bu sözcüklerde ünsüz yumuşaması gerçekleşmiştir ancak C’deki cümlede bu ses olayına örnek yoktur.

CEVAP: C

4. Türkçede çoğunlukla dar ünlü içeren ve iki heceli sözcüklerin ünlü ile başlayan bir ek aldığında dar ünlüsünü düşürmesine ünlü (hece) düşmesi adı verilir. Parçada altı çizili olan “aklın” ve “sabrınızın” sözcüklerinde ünlü (hece) düşmesi vardır:

akıl-ın > aklın

sabır-ınız-ın > sabrınızın

Ancak “etkinlik”, “yürümeyi”, “yayılan” sözcüklerinde herhangi bir ünlü düşmesinden söz edilemez.

CEVAP: D

5. Sorunun öncülünde ünlü daralmasının açıklaması yapılmıştır. Buna göre A’da “başlıyoruz”, C’de “yiyerek”, D’de “şifreliyormuşsunuz”, E’de “diyelim” sözcüklerinde ünlü daralması vardır:

başla-yor-uz > başlıyoruz

ye-y-erek > yiyerek

şifrele-yor-muş-sunuz > şifreliyormuşsunuz

de-y-e-lim > diyelim

Ancak B’deki cümlede ünlü daralmasına örnek yoktur. “-yor” eki alan “artırıyor” sözcüğü ünlü daralmasının örneği olamaz çünkü “artır-” fiilinin sonunda daralacak bir “a”, “e” ünlüsü yoktur. “artır-” fiili ile “-yor” eki arasına giren “ı” harfi, yardımcı bir ses olarak düşünülebilir.

CEVAP: B

6. I. cümlede ünsüz yumuşamasına (ünsüz değişimi) örnek vardır: cep-im-den > ceb-im-den (p>b)
 II. cümlede ünsüz sertleşmesine (ünsüz benzeşmesi) ve ünsüz yumuşamasına örnek vardır: uç-dan > uçtan (d>t) ünsüz sertleşmesi
 uç-a > uc-a (ç>c) ünsüz yumuşaması
 IV. cümlede ünlü düşmesine örnek vardır: kavuş-ak > kavşak

III ve V. cümlelerde herhangi bir ses olayına örnek yoktur.

CEVAP: D

7.

HATIRLAYALIM:

Bir sözcükte bulunan çoğunlukla dar ünlünün, sözcüğün aldığı ek ya da birleştiği başka bir sözcük sebebiyle düşmesine ünlü (**hece**) **düşmesi** adı verilir.

A'da "**emrettiğiniz**", C'de "**hapsoldun**", D'de "**seyredin**", E'de "**sabredişini**" sözcüklerinde ünlü düşmeleri iki sözcüğün bir araya gelmesi şeklinde gerçekleşmiştir:

emir et-dik-iniz > emrettiğiniz

seyir et-in > seyredin

hapis ol-du-n > hapsoldun

sabır et-iş-in-i > sabredişini

Ancak B'de "**ilerlesek**" sözcüğünde "ileri" sözcüğünün sonundaki "i" harfi, sözcüğün aldığı ekin etkisiyle düşmüştür: ileri-le-se-k > ilerlesek

CEVAP: B

8. "Daracık bir yolda bekledik." cümlesinde görülen tek ses olayı "**daracık**" sözcüğündeki ünlü türemesidir:

dar-a-cık > daracık

"Dar" sözcüğü ile küçültme eki olan "-cık" arasına gelen "a" söyleyişi kolaylaştırmak amacıyla türeyen bir ünlüdür.

A'da "**güp-e-gündüz**"

B'de "**az-ı-cık**"

C'de "**sap-a-sağlam**"

D'de "**genç-e-cik**"

Bu sözcüklerde de ünlü türemesi vardır. Ancak E'deki cümlede ünlü türemesine örnek yoktur. "apaçık" sözcüğünde de bir pekiştirme söz konusudur ancak "açık" sözcüğü ile pekiştirme ünsüzü arasında herhangi bir ünlü türememiştir. (apaçık)

CEVAP: E

9. A'daki "**aslı**" sözcüğü "bir şeyin gerçeği, esası, temeli" anlamındaki "**asıl**" sözcüğünün "-ı" eki almış hâlidir yani "işin gerçeği, işin temeli" gibi anlamlardadır. "Asıl" sözcüğü "-ı" ekini aldıktan sonra ikinci hecesindeki "ı" ünlüsünü düşürmüştür: asıl-ı > aslı

CEVAP: A

10.

HATIRLAYALIM:

Çoğunlukla tek heceli sözcüklere küçültme eki olan "-cık" getirildiğinde sözcükle ek arasında ya da "m, p, r, s" harfleriyle pekiştirilmiş sözcüklerde sözcükle sözcüğün başına eklenen pekiştirme bölümü arasında söyleyişi kolaylaştırmak amacıyla kullanılan ünlü, ünlü türemesi olarak açıklanmaktadır: daracık, biricik, azıcık, sapasağlam, güpegündüz...

Buna göre D seçeneğindeki "biricik" sözcüğünde "bir" ile "-cık" eki arasına gelen "i" harfi ünlü türemesidir.

CEVAP: D

11. A'da "incele-" fiili ünlülerden (i, e, e) olduğu için "-yor" ekini almadan önce büyük ünlü uyumuna uymaktadır ancak "-yor" eki bu uyumu bozmuştur.

B'de kalın ünlüler içeren "**balkon**" sözcüğünün aldığı "-ki" eki, C'de kalın ünlüler içeren "**akşam**" sözcüğünün aldığı "-leyin" eki, D'de kalın ünlüler içeren "**yolunda**" sözcüğünün aldığı "-ken" eki de büyük ünlü uyumunu bozmuştur. Yani bu sözcüklerin büyük ünlü uyumuna uymaması, aldıkları eklerle ilgilidir. Ancak E'de "**sinema**" sözcüğü zaten ince (i, E) ve kalın ünlüler (A) içerdiği için büyük ünlü uyumuna aykırıdır. Yani sözcüğün büyük ünlü uyumuna uymamasının sebebi "-ki" eki değildir.

CEVAP: E

12. HATIRLAYALIM:

Türkçede bazı fiillerin sonundaki “a, e”nin, şimdiki zaman (-yor) çekiminde ya da “y” harfinin darlaştırıcı etkisiyle dar ünlülerden (ı, i, u, ü) birine dönüşmesine ünlü daralması denir: özlüyor, arıyor, bakmıyor, anlıyor...

Dikkat edilmesi gereken nokta, “-yor” ekinden ya da “y” kaynaştırma harfinden önce gelen dar ünlülerin, sözcük sonundaki geniş bir ünlünün daralmasıyla oluşmasıdır.

Buna göre “**özlüyormuş**” ve “**gizlemiyordu**” sözcüklerinde ünlü daralması vardır:

özle-yor-muş > özlüyormuş

gizle-me-yor-du > gizlemiyordu

Ancak I. cümledeki “uzaklaşıyordu” sözcüğünde “-yor” ekinden önceki “ı” harfi “uzaklaş-” sözcüğüne ait değildir yani geniş bir ünlü dar bir ünlüye dönüşmemiştir. O hâlde ünlü daralması değildir.

CEVAP: D

13. A’da “**görüntülüyor**” sözcüğünde ünlü daralması vardır: görüntüle-yor > görüntülüyor

C’de “**tavrınızın**” sözcüğünde hece (ünlü) düşmesi vardır: tavır-ınız-ın > tavrınızın

D’de “**çamur**” sözcüğü “a” ünlüsünden sonra “u” ünlüsü geldiği için küçük ünlü uyumuna aykırıdır. Çünkü düz bir ünlünün bulunduğu heceden sonra yuvarlak ünlü içeren bir hecenin gelmesi küçük ünlü uyumu kuralına uygun değildir.

E’de “**zaman**” sözcüğünün sonundaki “n” ünsüzü ile “algısına” sözcüğünün başındaki “a” ünlüsü birbirine ulanarak okunabilir: zama nalgısı. Yani ulama vardır. Ancak B seçeneğinde ünlü türemesine örnek olabilecek bir sözcük yoktur.

CEVAP: B

14. Dizelerde yer alan “**bilmiyorsunuz, saklıyorum, yakmıyorum**” sözcüklerinde ünlü daralması vardır:

bil-me-yor-sunuz > bilmiyorsunuz

sakla-yor-um > saklıyorum

yak-ma-yor-um > yakmıyorum

Ancak “kızıyorsunuz” ve “çalıyor” sözcüklerinde “-yor” eki daralmaya sebep olmamıştır. Çünkü “kız-” ve “çal-” fiillerinin sonunda daralacak bir “a” ya da “e” ünlüsü yoktur. Bu fiiller, ünsüz ile bitmektedir. Bu sözcüklerde fiil ile “-yor” eki arasına giren “ı” sesi, yardımcı ünlü olarak değerlendirilebilir.

CEVAP: D

15. Parçada ünsüz türemesi (ikizleşmesi) denen ses olayının sebebi açıklanmıştır. Seçeneklerdeki “**zannınız**”, “**affedememekten**”, “**hattı**”, “**hak-kınızda**” sözcüklerinde sözü edilen durum gerçekleşmiştir.

zan-ınız > zannınız

af edememekten > affedememekten

hat-ı > hattı

hak-ınız - da > hakkınızda

B seçeneğinde “hâlleriyle” sözcüğü ünsüz türemesini düşündürebilir ancak bu sözcükte “hâl” sözcüğü ile “-ler” ekinin yan yana gelmesiyle oluşan bir durum vardır. “ı” sesi bir türeme değil, çoğul ekine ait bir harftir:

hâl-ler-i-y-le

CEVAP: B

16. UYARI:

Bu tarz sorularda sözcüğü oluşturan unsurların yani kök ve eklerin doğru ayrılmış olması gerekir.

I. yat-ır-dık-ınız-a > yatırdığınıza

Bu sözcükte sadece ünsüz yumuşaması vardır: “-dık” ekinin sonundaki “k” harfi “ğ” olmuştur.

II. ulaş-dı > ulaştı

Bu sözcükte sadece ünsüz benzeşmesi vardır: “-dı” eki “-tı” şekline dönüşmüştür.

III. kayıt-ınız-ın > kaydınızın

Bu sözcükte ünlü düşmesi ve ünsüz yumuşaması vardır: “kayıt” sözcüğündeki “ı” düşmüş, sözcük sonundaki “t”, “d”ye dönüşmüştür.

IV. “gör-ün-me-si” sözcüğünde herhangi bir ses olayı yoktur, “s” kaynaştırma ünsüzüdür.

V. “hal(l)etmek” sözcüğünde sadece ünsüz türemesi vardır: “hal” ve “et-mek” sözcükleri bir araya geldiğinde “l” ünsüzü türemiştir.

CEVAP: C

18.
HATIRLAYALIM:

Kaynaştırma ünsüzü çoğunlukla ünlüyle biten sözcük ve ünlüyle başlayan ek ya da iki ek arasına gelen “n, y, s, ş” ünsüzleridir. Asıl kaynaştırma ünsüzü “y”dir. Belli durumlarda “s”, “n” ve “ş” ünsüzleri de kaynaştırma ünsüzü olarak görev yapar.

ismi(n)in

parla(y)acağı

macera(y)a

başkalari(n)in

Bu sözcüklerde kaynaştırma ünsüzleri kullanılmıştır. Ancak “yaz-an-ın” sözcüğünde “-an” sıfat-fiil eki, “-ın” tamlayan ekidir. Sözcükte kaynaştırma ünsüzü yoktur.

CEVAP: E

17. HATIRLAYALIM:

Arapçadan dilimize giren ve özgün biçimlerinde sonunda ikiz ünsüz bulunan bazı kelimeler Türkçede tek ünsüzle kullanılır. Bu kelimeler, ünlüyle başlayan ek veya yardımcı fiille kullanıldıklarında sondaki ünsüz ikizleşir. Buna ünsüz türemesi denir: affınız, hissini, reddi, affetmek, hallolmak, zannetmek...

E'deki “haddimi” sözcüğü buna örnektir:

had-im > haddim

A'daki “tebessüm”, B'deki “iddia” sözcüklerinde yana yana gelen aynı ünsüzler kelimenin kökünde vardır. Sonradan türeme yoktur. A'daki “gökkuşağı” sözcüğünde birleşik kelime oluşurken sözcük başındaki ve sonundaki “k” ünsüzleri yan yana gelmiştir. C'deki “yeşil-lik” ve D'deki “is-siz” sözcüklerinde de “l” ve “s” kelime sonunda ve ekin başında zaten vardır, türemeden söz edilemez.

CEVAP: E

19. Öncüldeki açıklama dikkate alındığında B'deki cümlede Doktor Bey'e hitaben “senin canın” anlamında bir söz grubu vardır: (senin) can-ın-ı. “-ın” eki iyelik eki olduğu için “n” harfi kaynaştırma harfi olamaz.

Ancak diğer seçeneklerde iyelik eki “onun” anlamını veren “ı” şeklindedir:

çocukların heyecan-ı(n)ı

fotoğraf albüm-ü(n)ü

hiçbirinizin derd-i(n)e

suyun kenar-ı(n)a

CEVAP: B

1. Aynalar aynı zamanda karakterlerin düş/gerçek ayırımını yapmalarını da mümkün kılıyor. Bir
I
korkudan, bir önceki korkusuna kaçarak
II
kurtulmaya çalışanların önündeki perdeyi kaldıran
III
aynalar, öykülerdeki sureti aslına neredeyse
IV
benzetiyor.
V
- Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangilerinde ünlü düşmesi yoktur?**
- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

2. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ünsüz değişimine (ünsüz yumuşaması) örnek olabilecek bir sözcük yoktur?
- A) Göklerinde bir Belkis otururdu Rüveyda
Binlerce gökkuşağı olurdu kirpiklerin
- B) Gözyaşı akıtırken gülenler yok mu
Beni kahrediyor geceler boyu
- C) Ağarrı tan yeri nilüferlerin
Alaca bir at koşar içimde
- D) Söyle, nasıl aşarım pişmanlık dağlarını
Yeniden bir Nil olup taşar mıyım çöllere
- E) Güneş bir anne gibi dururdu baş ucunda
Artık dokunamıyor kâkûlün bulutlara

3. Türkçe bir kelimedeki çoğunlukla düz ünlüden sonra düz (a, e, ı, i), yuvarlak ünlüden sonra yuvarlak dar (u, ü) veya düz geniş (a, e) ünlüler bulunması kuralına küçük ünlü uyumu denir. Bu kural, biri diğerinin hemen ardından gelen iki hece arasında geçerlidir.
- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala aykırı bir sözcük vardır?**
- A) Kadının yüzünde şaşkınlık vardı.
- B) Gün boyu toplam dört köye ulaştık.
- C) İnceliğin, hepsinin tuhafına gidecek.
- D) Görüşündeki keskinliğe hayranım.
- E) Misketleri avucunda tutmalısın.

4. Türkçede sözcük sonunda yer alan "a, e" geniş ünlülerinin "y" harfinin daraltıcı özelliğinden dolayı "ı, i, u, ü" dar ünlülerine dönüşmesine (a > ı, u / e > i, ü) ünlü daralması denir.
- Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralmasına örnek yoktur?**
- A) Kafiledekileri tedirgin bir hâlde karşılıyoruz.
- B) Her adımda yeni bir yöntem mi deniyorsun?
- C) Hepimizi anlamsızca arkasından sürüklüyor.
- D) Bugünlerde galiba kendisiyle biraz inatlaşıyor.
- E) Ekip, tepede kamp yapacak bir yer arıyor.
5. Bir zamanlar insanoğlu medeniyetinin yerleşik
I
hayata geçerek değerlendirdiği tahıl tarımının,
II
medeniyetin gelişmesine gerçekten büyük katkısı
III IV
olmuştu. Ancak durum günümüzde kontrolden çıkarak obeziteye sebep olan bir alışkanlığa
V
dönüştü.
- Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangileri ünsüz benzeşmesine örnek gösterilemez?**
- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

6. Benim yârim bana küsmüş,
Zülfünü gerdana dökmüş,
Muhabbeti benden kesmiş.
Sevilmeyi sevmeyi
Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?
- A) Hece düşmesi
- B) Kaynaştırma ünsüzü
- C) Ünlü değişimi
- D) Büyük ünlü uyumuna aykırı sözcük
- E) Ünsüz benzeşmesi

7. Lütfen dağarcığınızdan atın bu sözü! Merhametten maraz doğar mı hiç?

Bu parçada örneği olan ses olaylarından herhangi biri aşağıdakilerin hangisinde yoktur?

- A) Hepinize katkılarınızdan ötürü çok teşekkür ederim.
B) Sorudaki hatanın dikkatten kaçması iyi olmadı elbet.
C) Gecikmek istemem, artık yola düşme vakti.
D) Kavramlar arasındaki ayırım, kimsenin dikkatini çekmiyor.
E) Kayboldum sandım, bu beni endişelendirdi tabii.

8. Aşağıdaki dizelerin hangisinde hece düşmesine örnek yoktur?

- A) Elini koynuna sokma
Seni senden sakınırım
B) Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm
C) Nice sultanları tahttan indirdi
Nicesinin gül benzini soldurdu
D) Dere kenarında yerler hurmayı
Kılavuz ederler telli durnayı
E) Vakti gelmeyince bülbül mü öter
Öter gider bir gözleri sürmeli

9. İyi bir dinleyici, söylediklerimiz arasından hangisinin

I
önemli olduğunu anlayabilen ve bizimle ilişkisini bu anlayışı temel alarak kurabilen kişidir. Fakat, bizi

II
dinleyen insanlar genellikle, kendi iç dünyasıyla o

III
denli doludur ki beklentilerimizi bizim iç

IV
dünyamızın oluşturduğu çerçeve içinde

V
algılayamaz.

Bu parçada altı çizili bölümlerden hangisinde ulama yapılamaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Türkçede bazı sözcüklerin sonunda yer alan "k" ünsüzü, bazı eklerin etkisiyle düşebilir.

Aşağıdakilerden hangisinde bu duruma örnek gösterilemez?

- A) Üst katta büyücek bir salon var.
B) Yavaşça alçalacağız, endişelenmeyin.
C) Soba yanınca oda sımsıcak olur.
D) Niyetim seni küçümsemek değil.
E) Minicik ellerini bana uzattı.

11. "Sevincimi ifade etmek istedim." cümlesinde örneği görülen ses olayı aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) Manasız düşünceleri zihnimden kovalıyorum.
B) Ufacık bir kabahati bile yoktur, eminim.
C) Saçları ağarsa da hâlâ bir çocuk gibidir.
D) Doktora yorgunluk şikâyetiyle başvuracak.
E) Sessizlikten istifade etmek istemişim.

12. "Dijital hayat" diyoruz ya, bu sadece bir

I
benzetmeden, yakıştırmadan ibaret sanıyorsanız

II
yanılıyorsunuz. İsviçreli bilim insanlarının

III
İspanyol meslektaşlarına göre dijital hayat, artık

IV
gerçekliğin ta kendisi.

V
Bu parçada altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcükte ünlü daralması vardır.
B) II. sözcükte ünsüz benzeşmesi gerçekleşmiştir.
C) III. sözcükte kaynaştırma harfi vardır.
D) IV. sözcükte büyük ünlü uyumuna girmeyen ek kullanılmıştır.
E) V. sözcük, ünsüz düşmesini örneklemiştir.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz düşmesine örnek vardır?

- A) Deliksiz bir uykuya ihtiyacım vardı.
- B) Sevinçli haber çabucak yayılacaktır.
- C) Karanlıktan tedirgin olduğun doğru mu?
- D) İncecik bilekleri iki yana düşmüştü.
- E) Güneşi gören her bitki büyüyecektir.

14. İstanbul'da ortalama bir çalışan, günde iki üç saatini yolda geçiriyor. Toplu taşıma araçlarının

I yolcuları arasında bu zamanı kitap okuyarak
III IV

geçiren binlerce genç var. Sen bunları görmez-
sen düşüncelerini nasıl güncelleyeceksin?
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde kaynaştırma ünsüzü yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

15. I. Soğuk havada dondurma yiyecek.

II. İnsanların sabrı taşabilir, unutmaz.

III. Çok içten bir gülüşünüz var.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde örneği görülen ses olayları aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I. Ünsüz düşmesi
II. Hece düşmesi
III. Ünsüz yumuşaması
- B) I. Ünlü daralması
II. Hece düşmesi
III. Ünsüz sertleşmesi
- C) I. Ünsüz düşmesi
II. Ünsüz yumuşaması
III. Ünsüz sertleşmesi
- D) I. Ünlü daralması
II. Ünsüz yumuşaması
III. Ünsüz sertleşmesi
- E) I. Ünlü türemesi
II. Hece düşmesi
III. Ünsüz sertleşmesi

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki ses olayına örnek gösterilemez?

- A) Önce nabzına bakmanız gerekmez mi?
(Hece düşmesi)
- B) İşin sırrına vakıf değilim ben de.
(Ünsüz ikizleşmesi)
- C) Senden bize hayır gelmeyecek.
(Ünlü değişimi)
- D) Susturulmak kimsenin hoşuna gitmez.
(Ünsüz benzeşmesi)
- E) Sesin ahengine bir anda kapılıverdik.
(Ünsüz değişimi)

17. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "hece düşmesi, ünsüz sertleşmesi ve ünsüz değişimi" durumlarının üçüne de örnek vardır?

- A) Felek yıktı devranımı demimi
Kime gideyim imdada bilmem
- B) Eski libas gibi âşğın gönlü
Söküldükten sonra dikilmez imiş
- C) Gel Hak'tan ayrılma hakkı seversen
Nefsini ıslah et er oğlu ersen
- D) Karışmadım felek senin işine
Derdin ne ki düştün benim peşime
- E) Köprüsüz dereden yolcu geçmezdi
Kuş kanatsız olsa gökte uçmazdı

18. Gelecekte, yapay zekânın gelişmesi ile robotların dünyayı işgal etmesi hâlinde insana, insan zekâsına ve iş gücüne ihtiyaç kalmayacak zannediliyor.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Kaynaştırma harfi
- B) Ünsüz yumuşaması
- C) Ünsüz ikizleşmesi
- D) Ünsüz sertleşmesi
- E) Ünlü düşmesi

1. Parçadaki "ayır-", "asıl" ve "beniz" sözcükleri ek aldıktan sonra ikinci hecedeki ünlülerini düşürmüştür:

I. **ayır-im-ı-n-ı** > ayırımı

IV. **asıl-ı-n-a** > aslına

V. **beniz-e-t-iyor** > benzetiyor

Ancak "kork-u-dan" ve "kurtul-ma-y-a" sözcüklerinde ünlü düşmesinden söz edilemez.

CEVAP: C

2.

HATIRLAYALIM:

Sözcük sonundaki "p, ç, t, k"nin ünlü bir harf etkisiyle "b, c, d, g, ğ"ye dönüşmesine ünsüz yumuşaması (ünsüz değişimi) denir.

A) **gök kuşak-ı** > gökkuşağı (k>ğ)

B) **kahır et-iyor** > kahrediyor (t>d)

C) **ak-ar-ır** > ağarır (k>ğ)

E) **baş uç-u-n-da** > baş ucunda (ç>c)

Bu sözcüklerde ünsüz yumuşaması vardır. Ancak D'de bu ses olayına örnek gösterilemez. "Dağlarını" sözcüğündeki "ğ", "dağ" sözcüğünde zaten vardır, herhangi bir değişim yoktur.

CEVAP: D

3.

HATIRLAYALIM:

Öncülde verilen açıklamaya göre bir ünlüden sonra gelebilecek ünlüler şöyledir:

"a, e, ı, i"den sonra "a, e, ı, i"

"o, ö, u, ü"den sonra "a, e" ya da "u, ü"

Buna göre "**avuç-u-n-da**" sözcüğü küçük ünlü uyumuna aykırıdır. Kurala göre bir hecedeki "a" ünlüsünden sonra "u" ünlüsü gelemez.

CEVAP: E

4. Öncülde ünlü daralması açıklanmıştır. Ünlü daralmasında şuna dikkat edilmelidir: "-yor" ekinden ya da kaynaştırma harfi "y"den önceki dar ünlü, sözcüğün sonundaki "a, e" ünlülerinin daralmış hâli olmalıdır.

A) **karşıla-yor-uz** > karşılıyoruz

B) **dene-yor-sun** > deniyorsun

C) **sürükle-yor** > sürüklüyor

E) **ara-yor** > arıyor

Bu sözcüklerde ünlü daralması vardır ancak "**inatlaşıyor**" sözcüğünde "**inatlaş-**" fiili ile "**-yor**" eki arasına yardımcı bir ünlü gelmiştir. Var olan bir "a, e" ünlüsü daralmadığı için ünlü daralmasından söz edilemez.

CEVAP: D

5.

HATIRLAYALIM:

Ünsüz benzeşmesinde "f, s, t, k, ç, ş, h, p" sert ünsüzleriyle biten sözcüklerden sonra gelen ve "b, c, g" ünsüzleriyle başlayan eklerdeki ünsüzlerin "p, ç, k"ye dönüşmesi söz konusudur.

III. **gerçek-den** > gerçekten (d>t)

IV. **kat-gı-sı** > katkısı (g>k)

V. **alış-gan-lık-a** > alışkanlığa (g>k)

Bu sözcüklerde ünsüz benzeşmesi vardır.

Ancak "**medeniyetinin**" sözcüğünde herhangi bir ses olayı yoktur. "**Değerlendirdiği**" sözcüğünde de ünsüz yumuşaması vardır.

CEVAP: A

6. A) **zülûf-ü-n-ü** > zülfünü (hece düşmesi)
 B) **zülfü(n)ü, sevilme(y)i** (kaynaştırma ünsüzü)
 C) **ben-e** > bana (ünlü değişimi)
 D) **yârim (a-i), gerdan (e-a), muhabbet (u-a-e)** (büyük ünlü uyumuna aykırı sözcük)

Parçada "b, c, g" ünsüzlerinden biriyle başlayan bir ekteki ünsüzün "p, ç, k"ye dönüşmesi durumuna örnek yoktur. Yani ünsüz benzeşmesinden söz edilemez.

CEVAP: E

7. Öncüldeki cümlede ünsüz yumuşamasına, ünsüz benzeşmesine örnek vardır:

dağarcık-ınız-dan > dağarcı^ğınızdan (yumuşama)
merhamet-den > merhamet^{ten} (benzeşme)

A'da ünsüz yumuşaması ve ünsüz benzeşmesi vardır: ederim (t>d) / katkılarınızdan (g>k)

B'de ünsüz benzeşmesi vardır: dikkatten (d>t)

C'de ünsüz yumuşaması vardır: gecikmek (ç>c) ("gecik-" fiilinin kökü "geç" ismidir.)

E'de ünsüz yumuşaması vardır: kayboldum (p>b)
Ancak D seçeneğinde kaynaştırma harfleri, "ayrım" sözcüğündeki ünlü düşmesi, "çekmiyor" sözcüğündeki ünlü daralması dışında ses olayı yoktur.

CEVAP: D

8. **A) koyun-un-a** > koynuna

B) ayır-ı-lık > ayrılık

C) beniz-i-n-i > benzini

E) vakit-i > vakti

İki heceli bu sözcüklerde ünlü harften oluşan ekin etkisiyle ikinci hecedeki dar ünlü düşmüş, ünlü düşmesi gerçekleşmiştir. Ancak D'deki dizelerde ünlü düşmesine örnek yoktur.

CEVAP: D

9.

HATIRLAYALIM:

Ulamada ilk sözcüğün ünsüz bir harfle bitmesi, hemen ardından gelen sözcüğün ünlü harfle başlaması gerekir.

I. söylediklerimi zarasından

II. teme lalarak

III. dinleye ninsanlar

V. dünyamızı noluşturduğu

I, II, III ve V. bölümlerde sözcükler arasında ulama yapılabilir. Ancak IV. bölümde "beklentilerimizi" sözcüğü ünlü harfle bitmiş, "bizim" sözcüğü ünsüz harfle başlamıştır. Burada ulama yapılamaz.

CEVAP: D

10. Açıklamaya göre **ünsüz düşmesi**, "**k**" ünsüzü ile biten bazı sözcüklerdeki bu harfin, bazı eklerin etkisiyle düşmesidir.

A) büyük-cek > büyücek

B) alçak-l-acak-ız > alçalacağız

D) küçük-mse-mek > küçümsemek

E) minik-cik > minicik

Görüldüğü gibi bu sözcüklerde sözcük sonundaki "**k**" ünsüzü düşmüştür. Ancak C'de ünsüz düşmesine örnek bir sözcük yoktur. "sımsıcak", "sıcak" sözcüğünün "**m**" ünsüzüyle pekiştirilmesi şeklinde oluşmuştur.

CEVAP: C

11. Cümledeki tek ses olayı "sevincimi" sözcüğündeki ünsüz yumuşamasıdır.

sevinç-im-i > sevincimi (ç>c)

Aynı ses olayı C'deki "ağarsa" sözcüğünde vardır. Çünkü "beyazlaş-" anlamındaki "ağar-" fiilinin kökü "beyaz" anlamındaki "ak" ismidir.

ak-ar-sa > ağarsa (k>ğ)

B'deki "**yoktur**", E'deki "**sessizlikten**" ve "**istem-iş-tim**" sözcüklerindeki ses olayı ünsüz yumuşaması değil, ünsüz sertleşmesidir.

yok-dur > yoktur / sessizlik-den > sessizlikten / istemiş-di-m > istemiştim (d>t)

CEVAP: C

12. **A'da** "**de-**" fiilindeki "**e**" ünlüsü "-yor" ekinin etkisiyle daralmıştır: de-yor > diyor (e>i)

B'de "**yakış-**" fiiline gelen "-dır" eki ünsüz benzeşmesine uğrayarak "-tır" biçimine dönüşmüştür.

C'de ("**bilim**) **insanlar-ı-n-ın**" sözcüğünde iyelik eki olan "-ı" ile tamlayan eki olan "-ın" arasındaki "**n**" kaynaştırma ünsüzüdür.

D'de "**meslek**" sözcüğü ince ünlülerden oluşmuştur. Sözcüğe gelen "-daş" eki ünsüz benzeşmesine uğramıştır ancak büyük ünlü uyumuna girmemiş, sözcüğe "-taş" biçimde eklenmiştir.

Bu seçeneklerdeki bilgiler doğrudur. "gerçekliğin" sözcüğünde (gerçek-lik-in > gerçekliğin) ünsüz düşmesi değil, ünsüz yumuşaması olduğu için E'deki ifade yanlıştır.

CEVAP: E

13. Ünsüz düşmesi, "k" ünsüzü ile biten bazı sözcüklerdeki bu harfin, bazı eklerin etkisiyle düşmesidir. B'deki "çabucak" sözcüğü bu durumu örneklerdir:

çabuk-cak > çabucak

CEVAP: B

14. HATIRLAYALIM:

Ünlü ile biten bir sözcük ile ünlü bir ek arasına ya da ünlü harfle oluşan iki ek arasına söyleyişi kolaylaştırmak amacıyla gelen "n, y, s, ş" ünsüzlerine kaynaştırma ünsüzü denir.

UYARI:

"n"nin kaynaştırma harfi olup olmadığı incelenen bu harfin II. tekil (sen) kişinin iyelik ekine ait olup olmadığına bakılmalıdır.

onun saat-i-n-i ("n" kaynaştırma harfi)

senin saat-in-i ("in" iyelik ekidir, sözcükte kaynaştırma ünsüzü yoktur.)

- I. (çalışanların) saat-i-n-i ("n")
II. (taşıma) araçlar-ı-n-ın ("n")
III. ara-s-ı-n-da ("s" ve "n" kaynaştırma harfidir.)

UYARI:

Kaynaştırma harfinin "-de" ve "-den" eklerinden önce kullanılması da bir istisnadır.

IV. oku-y-arak ("y")

Bu sözcüklerde kaynaştırma harfi vardır. Ancak V. sözcükte uyarıda belirtilen durum itibarıyla kaynaştırma harfinden söz edilemez.

(senin) düşünceler-in-i

CEVAP: E

15. I. cümlede "ye-" fiilindeki "e" daralarak "ı"ye dönüşmüştür:

ye-y-ecek > yiyecek (ünlü daralması)

II. cümlede "sabır" sözcüğünün ikinci hecesindeki "ı" harfi "i" ekinin etkisiyle düşmüştür:

sabır-ı > sabrı (ünlü düşmesi)

III. cümlede "-den" ekinin "d"si "iç" sözcüğünün sonundaki "ç" etkisiyle "t"ye dönüşmüştür:

iç-den > içten (ünsüz sertleşmesi)

CEVAP: B

16. A'da "nabzına" sözcüğünde hece düşmesi (ünlü düşmesi) vardır: nabız-ı-n-a > nabzına

B'de "sırrına" sözcüğünde "r" ünsüzü türemiştir: sır-ı-n-a > sırrına

D'de "susturulmak" sözcüğünde "-dur" ekinin "-tur"a dönüşmesi ünsüz benzeşmesidir:

sus-dur-ul-mak > susturulmak

E'de "ahenk" sözcüğünün sonundaki "k", "g"ye dönüşmüştür. Bu ses olayı ünsüz değişimi yani ünsüz yumuşamasıdır: ahenk-i-n-e > ahengine

Ünlü değişimi, "-e" ekini alan "ben" ve "sen" sözcüklerinin "bana" ve "sana" şekline dönüşmesidir. C'de ünlü değişimi yoktur.

CEVAP: C

17. Soruda istenen üç ses olayı B'deki dizelerde vardır:

âşık-ın > âşığın (ünsüz değişimi)

gönül-ü > gönlü (hece düşmesi)

sök-ül-dük-den > söküldükten (ünsüz sertleşmesi)

A'da "yıkı" ünsüz sertleşmesine, "gideyim" ve "imdad" sözcükleri ünsüz değişimine örnekler. Ama dizelerde hece düşmesi yoktur.

C'de "Hak'tan" ünsüz sertleşmesini, "ayrılma", "nefsini" ve "oğlu"; "seversen" ve "ersen" sözcüklerinde ek fiilin "i"si hece düşmesini örnekler ancak dizelerde ünsüz değişimi yoktur.

D'de "derdin" sözcüğünde ünsüz değişimi, "düşün" sözcüğünde ünsüz sertleşmesi vardır ama hece düşmesi yoktur.

E'de "gökte" ünsüz benzeşmesini, "geçmezdi" (geçmez (i)di) ve "uçmazdı" (uçmaz (i)di) sözcükleri hece düşmesini örneklemektedir. Ancak dizelerde ünsüz değişimi yoktur.

CEVAP: B

18. A) "zekâ(n)ın, gelişme(s)i, dünya(y)ı, etme(s)i, hâli(n)de, gücü(n)e, kalma(y)acak" sözcüklerinde kaynaştırma ünsüzü vardır.

B) güç-ü-n-e > gücüne (ç>c) / zannet-il-iyor > zannediliyor (t>d) (ünsüz yumuşaması)

C) zan et- > zannet- (ünsüz ikizleşmesi)

D) gelecek-de > gelecekte (ünsüz sertleşmesi)

Cümlede ünlü düşmesine örnek bir sözcük yoktur.

CEVAP: E

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünlü daralması yoktur?

- A) Her şey pahalı diyenler hâlâ alışverişte.
- B) Doğduğun günü dün gibi hatırlıyorum.
- C) İlerliyorsak bunu gayretimize borçluyuz.
- D) Bir daha yineliyorum, şakadan hoşlanmaz.
- E) Modern yaşamı ısrarla reddediyormuş.

2. "Unutkanlık bende eskiden beri var." cümlesinde görülen ses olayı aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) Tuhaf çelişkiler içinde kalakaldığı belliydi.
- B) Anlatının temel vurgusu "ayna" üzerindedir.
- C) Nüfus kayıtlarına göre benden büyümüş.
- D) Dalgınlıkla bir şeyler mırıldanmışım.
- E) Akşama doğru dut ağacının dibinde uyurum.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlış ünsüz benzeşmesi kuralına uymamaktan kaynaklanmıştır?

- A) Senin zihininde neler dönüyor böyle?
- B) Deposunun kiliti epeydir bozuktu.
- C) Aramızdaki hukuğa saygım vardı.
- D) Kentden ayrılırken kimseye görünmedim.
- E) Kedim ayak uçumda uyumaya bayılır.

4. Aşağıdakilerin hangisinde "Anlatacağım her hikâyeyi çevreye merakım sayesinde şekillendiririm." cümlesinde görülen ses olaylarından herhangi biri yoktur?

- A) Şehre gelirken seni ağırırlarız.
- B) Yolun başlangıcında bile yorgunduk.
- C) Eşikten içeri tedirgin hâlde girdi.
- D) Zararımızın haddi hesabı yok.
- E) Günün bir kısmını şu tepede geçirir.

5. Hayatta somut bir tecrübeye karşılık gelmeyen

evreler, muğlak olmalarından dolayı birdenbire

II

hissedilmez ancak onların, gerçek olduklarına da

III

IV

şüphe yoktur.

V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcükte kaynaştırma ünsüzü vardır.
- B) II. sözcükte ünlü düşmesi vardır.
- C) III. sözcükte ünsüz türemesi vardır.
- D) IV. sözcükte ünsüz değişimi vardır.
- E) V. sözcükte ünsüz benzeşmesi vardır.

6. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ünlü düşmesine örnek gösterilemez?

- A) Her güzele benim diye aldanma
Kâkûl kıvrım kıvrım eğri kaş gerek
- B) Bir sulu çeşmenin başına vardım
Testime bir damla suyu akmadı
- C) Oturmuş ak gelin taşın üstüne
Taramış zülfünü kaşın üstüne
- D) Coşkun sular gibi akıp durulma
Kuru yaprak gibi esip savrulma
- E) Karac'oğlan der ki kendim öveyim
Taşlar alıp kara bağrım döveyim

7. Müzik grubunun, şiirleri şarkılaştırarak çağrışımı bol ve güçlü sözlerle ulaşmasını takdir etmeliyiz tabii ki.

- I. Hece düşmesi
- II. Ünsüz yumuşaması
- III. Kaynaştırma ünsüzü
- IV. Ünsüz sertleşmesi
- V. Ünlü daralması

Bu cümlede numaralanmış ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Şu bilinmeli ki korkunç derinliği olmadan güzel bir su yüzeyi olamaz.

Bu cümlede;

- I. kaynaştırma,
- II. ünsüz değişimi,
- III. ünlü düşmesi

olaylarından hangilerine örnek gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

9. Modern şehrin yarattığı yalnızlık duygusunu odağı-
I II

na alan metinler de okurum. Ama okur olarak elbette bir tercihim var. Özellikle kalbimi daraltan
III

karakterlerle dolu bir metni okumaktan zevk almı-
IV

yorum. Vaktin boşa geçmemesi de önemli.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinde diğerlerinden farklı bir ses olayı gerçekleşmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Türkçede ekler, büyük ünlü uyumuna bağlı olarak ünlülerini kalın ya da ince ünlü olacak şekilde değiştirir. Örneğin “-de” eki “bölge” sözcüğüne eklenince “-de” biçiminde kalırken (bölge-de), “çatı” sözcüğüne eklendiğinde “-da” şekline döner: çatı-da. Ancak “-ki, -ken, -leyin, -yor, -(ı)mtırak, -daş, -gil” ekleri büyük ünlü uyumuna bağlı bir değişime uğramaz.

Buna göre “-ki, -ken, -leyin, -yor, -(ı)mtırak, -daş, -gil” eklerinden biri aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük ünlü uyumunu bozmuştur?

- A) Bir aksilik olduğunu sesinden anlıyorum.
- B) Ağrım geceleyin daha da şiddetlendi.
- C) Yaban çalılarının acımtırak bir kokusu var.
- D) Bildiklerini aktarıırken oldukça temkinliydi.
- E) Gündemdeki meseleler içinde boğuldunuz.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç () içindeki ses olayına örnek gösterilemez?

- A) Diyecek bir şey kalmadı artık.
(Ünlü daralması)
- B) Kardeşinden üç yaş küçüktür.
(Ünsüz benzeşmesi)
- C) Tül tül bulutlar içini ferahlattı.
(Ünlü düşmesi)
- D) Affımıza talip olduğunu söyledi.
(Ünsüz türemesi)
- E) Cebimde sizin için iki bilet var.
(Ünsüz yumuşaması)

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hece düşmesini örneklendiren bir sözcük yoktur?

- A) Çağrı kapsamında yedi proje desteklendi.
- B) Durum analizini sizden ayrıca isteyeceğim.
- C) Hesaplarda yanlışlık olabiliyor bazen.
- D) Eşkıyanın adını zikrederken de temkinli ol.
- E) Hatırimda orta sahadan atılan bir gol var.

13. Ve ben

tenezzül edip
başımı ışıklı boşluklara kaldırmıyorum
Yıldızlar uzakmış
toprak ufakmış
umurumda değil
aldırmıyorum

Bu dizelerde;

- I. ünlü daralması,
- II. ünsüz türemesi,
- III. ünsüz benzeşmesi,
- IV. ünsüz değişimi,
- V. ünsüz düşmesi

olaylarından hangilerine örnek vardır?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

15. I. Bazı sözcüklerdeki dar ünlüler sözcüğün ünlü ile başlayan bir ek alması durumunda düşer: İzninizi rica edeceğim.

II. Bazı sözcüklerin sonundaki "p, ç, t, k" ünsüzleri ünlü ile başlayan bir eke bağlı olarak yumuşak ünsüze dönüşebilir: Hiç merhameti yoktur.

III. Bazı sözcüklerin sonundaki "k" ünsüzü, sözcük küçültme eki alınca düşer: Çatısı alçacık bir evdeyim.

IV. Kaynaştırma ünsüzü olan "y" bazı durumlarda ünlü daralmasına sebep olur: Bağırırım diye üzülmüş.

V. Türkçe olmasına rağmen küçük ünlü uyumu-na uygun olmayan sözcükler vardır: Etraf hep çamur oldu.

Yukarıda numaralanmış açıklamalardan hangisinin örneği, verilen cümlede yer almamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Güven eksikliğinden ötürü bir noktaya ulaşmak,

I
yerinde saymaktan daha riskli gözükabilir. Çünkü
II III

ulaştığınız noktada sabit kalamayacağınıza ikna olursunuz ve çevrenizin sizden beklentilerini
IV

yükseltmek hoşunuza gitmez.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz sertleşmesi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

16. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde hece düşmesi-ni örneklendiren bir sözcük vardır?**

- A) Yuvamı çiçekledim sen bir meleksin diye
B) Yollarını bekledim görüneceksin diye
C) Senin için kandiller tutuştu kendisinden
D) Resmine sürme çektim kandillerin isinden
E) Saksıda incilendi yapraklar senin için

17. Sana çirkin dediler, düşmanı oldum güzelin
Bu dizede aşağıdaki ses olaylarından hangisine örnek vardır?

- A) Ünlü değişimi
- B) Ünsüz düşmesi
- C) Ünlü daralması
- D) Ünsüz türemesi
- E) Ünlü düşmesi

18. Bin fersahtan duyarım kimle gülüştüğünü,
Alnından öz kardeşim öpse ben irkilirim.
Değil yalnız ardına kimlerin düştüğünü,
Kimlerin rüyasına girdiğini bilirim.

Aşağıdakilerden hangisi bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerden biriyle örneklendirilemez?

- A) Ünsüz değişimi
- B) Kaynaştırma harfi
- C) Ünlü düşmesi
- D) Ünsüz sertleşmesi
- E) Ünlü türemesi

19. Simone Weil, "Tevazu, ben dediğimiz şeyin bizi

ayağa kaldıracak bir enerji kaynağı olmadığını

II

III

bilmekten ibarettir. İçimde değer verdiğim her

IV

şey, benim dışımda bir şeyden gelir." diyor.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. sözcükte ünsüz değişimi vardır.
- B) II. sözcük küçük ünlü uyumuna aykırıdır.
- C) III. sözcükte kaynaştırma ünsüzü vardır.
- D) IV. sözcük ünsüz benzeşmesine örnek gösterilebilir.
- E) V. sözcükte bir ünlü daralmaya uğramıştır.

1.

HATIRLAYALIM:

Ünlü daralması, fiillerin sonundaki “a, e”nin, şimdiki zaman çekiminde (-yor) ya da kaynaştırma harfi olan “y”nin etkisiyle “ı, u; i, ü” ünlüsüne dönüşmesidir.

A) de-y-en-ler > diyenler

B) hatırla-yor-um > hatırlıyorum

C) ilerle-yor-sa-k > ilerliyorsak

D) yinele-yor-um > yineliyorum

Bu sözcükler ünlü daralmasına örnektir. Ancak “reddediymiş” sözcüğünde “reddet-” fiilinin sonunda daralacak bir “a, e” ünlüsü yoktur. “-yor” ekinden önceki “i” yardımcı bir sestir.

CEVAP: E

2.

Cümledeki ses olayı “unutkanlık” sözcüğündeki ünsüz benzeşmesidir.

unut-gan-lık > unutkanlık (g>k)

Bu ses olayı A seçeneğindeki “çelişkiler” sözcüğünde de vardır:

çeliş-gi-ler > çelişkiler (g>k)

E'deki “ağacının” ve “dibinde” sözcüklerinde ünsüz yumuşaması vardır.

ağaç-i-n-in > ağacının (ç>c)

dip-i-n-de > dibinde (p>b)

CEVAP: A

3.

Ses bilgisi kurallarının uygulanmaması yazım yanlışına sebep olur.

A'da “**zihinde**” sözcüğünün yazımı, ünlü düşmesi kuralı gerçekleştirilmediği için yanlıştır. Doğrusu “**zihninde**” olmalıdır.

B ve E'de “**kiliti**” ve “**uçumda**” sözcüklerinin yazımı yanlıştır çünkü ünsüz yumuşaması kuralı uygulanmamıştır. Doğrusu “**kilidi**” ve “**ucumda**” şeklindedir.

C'deki “**hukuğa**” sözcüğünde ise yabancı kökenli bir sözcüğün sonunda olduğu için yumuşamaması gereken “k” ünsüzü “ğ” olarak yazıldığı için yazım yanlışı vardır. Doğrusu “**hukuka**” olmalıdır.

D'de ise yazımı yanlış olan “**kentden**” sözcüğünde “-den” eki ünsüz benzeşmesi kuralına uyularak “-ten” biçimine dönüştürülmelidir.

CEVAP: D

4.

Cümlede ünsüz değişimi (ünsüz yumuşaması), ünlü (hece) düşmesi ve kaynaştırma harfi vardır.

anlat-acak-ım > anlatacağım (ünsüz değişimi)

çevir-e-y-e > çevreye (ünlü düşmesi)

hikâye(y)i, çevre(y)e, saye(s)i(n)de (kaynaştırma ünsüzü)

A'da “**şehre** (şehir-e)”, E'de “**kısmını** (kısım-ı-n-ı)” sözcüklerinde ünlü düşmesi vardır.

B'de “**başlangıcında** (başlangıç-ı-n-da)”, D'de “**hesabı** (hesap-ı)” sözcüklerinde ünsüz değişimi vardır. C'de “**eşikte** (eşik-de)” sözcüğündeki ünsüz benzeşmesi cümledeki ses olaylarından biri değildir.

CEVAP: C

5.

I. “**tecrübe**” sözcüğüyle “-e” eki arasına söyleyişi kolaylaştırmak için giren “y” kaynaştırma ünsüzüdür.

II. “**evre**”, “-e” yapım ekini alan “evir-” fiilinin, ikinci hecesindeki dar ünlüyü düşürmesiyle oluşmuştur:

evir-e > evre (ünlü düşmesi)

III. “**his**” ve “**et**” sözcükleri birleşirken araya gelen “s” harfi ünsüz türemesidir.

V. “**yoktur**” sözcüğünde “-dur” ekinin “-tur” şekline dönüşmesi ünsüz benzeşmesidir.

Ancak ünsüz yumuşaması da denen ünsüz değişimine “olduklarına” sözcüğü örnek değildir. Bu sözcükte sözcük ya da ek sonundaki “p, ç, t, k” ünsüzlerinin “b, c, d, g, ğ”ye dönüşmesi durumu yoktur.

CEVAP: D

6.

A) kıvrır-ım > kıvrım

C) zülûf-ü-n-ü > zülfünü

D) savur-ul-ma > savrulma

E) bağır-ım > bağırım

Bu sözcükler ünlü düşmesini örneklendirmektedir. Ancak B'de ünlü düşmesine örnek yoktur.

CEVAP: B

7. I. çağır-ış-ım-ı > **çağırışımı** (hece düşmesi)
 II. grup-u-n-un > **grubunun** (ünsüz yumuşaması)
 III. **grubu(n)un, ulaşma(s)ı(n)ı, etmeli(y)iz** (kaynaştırma ünsüzü)
 IV. şarkılaşı-dır-arak > **şarkılaştırarak** (ünsüz sertleşmesi)
 Cümlede ünlü daralmasına uğramış bir sözcük yoktur.

CEVAP: E

8. Cümlede sadece ünsüz değişimine (ünsüz yumuşaması) örnek vardır:
derin-lik-i > derinliği
 "Yüzeyi" sözcüğünde kaynaştırma ünsüzü yoktur.
 "y" harfi "yüzey" sözcüğüne aittir.

CEVAP: B

9. "Şehrin", "yalnızlık", "metni" ve "vaktin" sözcüklerinde ünlü düşmesi vardır:
 şehir-in > şehrin
 yalın-ız-lık > yalnızlık
 metin-i > metni
 vakit-i > vakti
 Ancak "**kalbimi**" sözcüğünde "kalp"ın sonundaki "p", "b"ye dönüşmüş, **ünsüz değişimi** (ünsüz yumuşaması) gerçekleşmiştir.

CEVAP: C

10. Öncüldeki açıklamada verilen ekler A'da "**anlıyorum**", B'de "**geceleyin**", C'de "**acımtırak**", E'de "**gündemdeki**" sözcüklerinde vardır. Ancak dikkat edilirse bu sözcüklerde sözcüklerin içerdiği ünlüler sebebiyle büyük ünlü uyumu bozulmamıştır. Ancak D'de "**aktarıırken**" sözcüğünde "**-ken**" ekinin uyuma girmedeği görülmektedir.

CEVAP: D

11. A'da "diyecek" sözcüğünde ünlü daralması vardır. Fiilin sonundaki "e", "i"ye dönüşmüştür:

de-y-ecek > diyecek

B'de "küçüktür" sözcüğünde ünsüz benzeşmesi vardır. "-dür" eki sözcük sonundaki "k"nin etkisiyle "-tür" şekline dönüşmüştür:

küçük-dür > küçüktür

D'de "affımıza" sözcüğünde ünsüz türemesi vardır:

af-ımız-a > affımıza

E'de "cebimde" sözcüğünde ünsüz yumuşaması vardır:

cep-im-de > cebimde

Ancak C'de ünlü düşmesine örnek yoktur. "Ferahlattı" sözcüğünde ünsüz benzeşmesi gerçekleşmiştir.

CEVAP: C

12. Hece düşmesi, ünlü düşmesidir. Çoğunlukla ikinci hecesinde dar ünlü bulunan iki heceli sözcüklerde dar ünlünün ek ya da bir sözcük etkisiyle düşmesi durumudur.

A) çağır-ı > çağrı

B) ayır-ı-ca > ayrıca

C) yanıl-ış-lık > yanlışlık

D) zikir et-er-ken > zikrederken

Bu sözcüklerde hece düşmesi vardır. Ancak E'de bu ses olayına örnek gösterilemez.

CEVAP: E

13. **kaldır-ma-yor-um > kaldırmıyorum** (ünlü daralması)

aldır-ma-yor-um > aldırıyorum (ünlü daralması)

et-ip > edip (ünsüz değişimi / ünsüz yumuşaması)

Dizelerde ünsüz türemesine, ünsüz benzeşmesine ve ünsüz düşmesine örnek yoktur.

CEVAP: B

14. HATIRLAYALIM:

Ünsüz sertleşmesi, “c, d, g” ünsüzleriyle başlayan eklerin, eklendiği sözcüğün sonundaki sert ünsüze benzemek için “ç, t, k”ye dönüşmesidir.

II. sözcükte ünsüz benzeşmesi vardır:

say-mak-dan > saymaktan (d>t)

I. sözcükteki ses olayı ünsüz benzeşmesi değil, ünsüz yumuşamasıdır:

eksik-lik-i-n-den > eksikliğinden

CEVAP: B

15. I. “izniniz” sözcüğünde ünlü düşmesi vardır:

izin-iniz > izniniz

III. “alçacak” sözcüğünde “k” ünsüzünün düştüğü görülür: **alçak-cık > alçacak**

IV. “diye” sözcüğünde kaynaştırma ünsüzü olan “y” ünlü daralmasına sebep olmuştur:

de-y-e > diye

V. “çamur” sözcüğü Türkçe olmasına rağmen “a” ünlüsünden sonra “u” ünlüsü geldiği için küçük ünlü uyumuna uymaz.

II. açıklamada ünsüz yumuşamasından söz edilmiştir ancak örnek cümlede ünsüz yumuşamasına aykırı bir sözcük ile ünsüz benzeşmesi örneği vardır:

merhamet-i (“t”nin “d” ye dönüşmemesi ünsüz yumuşamasına aykırılıktır.)

yok-dur > yoktur (d>t – ünsüz benzeşmesi)

CEVAP: B

16. Hece düşmesi, ünlü düşmesidir. Çoğunlukla ikinci hecesinde dar ünlü bulunan iki heceli sözcüklerde dar ünlünün ek ya da bir sözcük etkisiyle düşmesi durumudur.

D’deki “resmine” sözcüğünde hece düşmesi gerçekleşmiştir:

resim-in-e > resmine

CEVAP: D

17. Cümledeki tek ses olayı “sana” sözcüğündedir. “sen” zamiri yönelme eki olan “e”yi alınca “sana” şekline dönüşmüştür. Buna, **ünlü değişimi** denir.

CEVAP: A

18. A) ünsüz değişimi: **art-in-a** > ardına (t>d)

B) Kaynaştırma harfi: **ardı(n)a, rüya(s)ı(n)a**

C) Ünlü düşmesi: **alın-in-dan** > alından / **yalın -ız** > yalnız

D) Ünsüz sertleşmesi: **fersah-dan** > fersahtan (d>t)

Ünlü türemesi, altı çizili sözcüklerden hiçbirisiyle örneklendirilemez.

CEVAP: E

19. I. **de-dik-imiz** > dediğimiz (k>ğ - ünsüz değişimi)

III. **olmadığı(n)ı** (kaynaştırma ünsüzü)

IV. **ibaret-dir** > ibarettir (d>t - ünsüz benzeşmesi)

V. **de-yor** > diyor (e>i - ünlü daralması)

Ancak II. sözcükte hecelerdeki ünlüler incelenildiğinde “a-ı-a-a” sıralaması görülecektir. Küçük ünlü uyumuna aykırı bir durum yoktur.

CEVAP: B

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz yumuşaması diğerlerinden farklı bir sebebe bağlıdır?

A) Size karşı mahcubum, bilmenizi istedim.
B) Telefonun diğer ucunda tanıdık bir ses...
C) Zor koşullara rağmen imdada gelenler oldu.
D) İlaçları dördüncü günden sonra bırakacaksınız.
E) Önce kursa kaydol, sonra programı ayarlarız.

2. Eğilip saçınızı kokladım önce.

Bu cümlede örneği bulunan ses olayı aşağıdaki cümlelerin hangisinde yoktur?

A) Uykumu almadan kalkmak zorundayım.
B) Kemiklerimin oynak yerlerinde sızı var.
C) Hatırimda sadece bu melodi kalmış.
D) Kızgınlığa benzer bir duygu hissedeceksin.
E) Sözlerim şahsınıza yönelik değil, inanın.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik fiilde diğerlerinden farklı bir ses olayı gerçekleşmiştir?

A) Önce darbet, sonra özür dile, olur mu hiç?
B) Kendini çatıya hapsetmiş, sebebi bilmiyoruz.
C) Yine de hâlîme şükretmem gerekmez mi?
D) Gökyüzünü seyretsem ruhuma iyi gelir.
E) Çevrenizdekilere böyle emretmek de nedir?

4. Hakkımızı paylaşıırken kimseye iltimas etmesin diye onu baştan uyardım.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisine örnek yoktur?

A) Kaynaştırma ünsüzü
B) Ünlü daralması
C) Ünsüz benzeşmesi
D) Ünsüz yumuşaması
E) Ünsüz türemesi

5 - 6. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) İnsan olarak birçok gereksinim ile doğarız. (II) Bağımlı ve bağımsız olmak da bu gereksinimler arasında yer alır. (III) Bu iki gereksinim zıtlığa rağmen kişinin gelişiminde önem taşır. (IV) Bağımlı olma; insanın bir aileye, bir millete ya da bir spor kulübüne ait olması şeklinde açıklanabilir. (V) Birey, bağımsız olma kutbunda ise tüm bağlardan uzak, kendisi olarak var olmak ister.

5. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde hece düşmesine örnek gösterilebilecek bir sözcük vardır?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

6. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde ünsüz değişimine örnek gösterilebilecek sözcük yoktur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) IV ve V

7. Sefer sırasında bilimsel araştırmalar odak noktası olsa da bilim üssü için fizibilite ve çevresel etki değerlendirme çalışmaları yapıldı. Örneğin birtakım kurumların desteği ile ada yakınlarında gerekli ölçümler gerçekleştirildi.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Ünlü düşmesi, sözcüğün çekim eki almasıyla gerçekleşmiştir.
B) Birden fazla sözcükte ünsüz değişimi vardır.
C) Kaynaştırma ünsüzüne yer verilmiştir.
D) Ünsüz türemesine örnek gösterilebilir.
E) İkinci cümlede yüklemde ünsüz sertleşmesi vardır.

8. Belli ki az sonra yakınımızdaki zeytinliğe atılacaklar. Sığındıkları yuvada güneşin ufka yaklaşmasını bekleyerek hafifçe kımıldıyorlar.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisine örnek yoktur?

- A) Ünlü daralması
B) Ünsüz benzeşmesi
C) Ünsüz türemesi
D) Ünsüz değişimi
E) Ünlü düşmesi

9. Geçti felek geçti gayrı zamanım

Gidiyorum kara gözlüm ağlama

I

Gökyüzünde kayıp oldu dumanım

Savruldu poyraza külüm kalmadı

II

Bu dizelerdeki altı çizili sözcüklerde görülen ses olayları aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	I	II
A)	Ünlü daralması	Ünsüz düşmesi
B)	Ünlü daralması	Ünlü türemesi
C)	Ünsüz değişimi	Ünlü türemesi
D)	Ünlü daralması	Ünlü düşmesi
E)	Ünsüz değişimi	Ünlü düşmesi

10. Yeleli kurt, hem bitki hem hayvan yiyen (hepçil) köpekgil ailesinin Güney Amerika'da yaşayan en büyük türü. Avını çayırılık çevrelerde uzun bacakları sayesinde yukarıdan görüp hissettirmeden rahatça yakalayabilir.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünsüz yumuşaması
B) Ünlü daralması
C) Ünsüz ikizleşmesi
D) Ünsüz benzeşmesi
E) Hece düşmesi

11. Kötülük, insanın bu dünyanın tek ve ebedî hâkimi olduğu yanılsamasından kaynaklanıyor. Hayatın kırılabilirlik ve geçiciliğini hissedebilen insan, kötüye meylemez.

- I. Ünsüz yumuşamasına aykırılık
II. Ünlü daralması
III. Ünlü düşmesi
IV. Ünsüz türemesi
V. Ünsüz yumuşaması

Bu parçada numaralanmış ses olaylarından hangisine örnek yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Türkçede sert ünsüz olan "p, ç, t, k" harfleri, sözcük sonunda yer aldığında ünlü ile başlayan bir ekin etkisiyle yumuşak ünsüz olarak adlandırılan "b, c, d, g, ğ"ye dönüşür.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala aykırı bir kullanım vardır?

- A) Su kabını bahçedeki kulübeye bırakayım.
B) Kavga anında tokadın etkisiyle yere yığıldın.
C) Yardım talebimize hemen karşılık verildi.
D) Yanıtım, kuruldakileri memnun etmemiştir.
E) Birçoğu üzerine düşeni yapmamış olabilir.

13. Mükemmeliyetçilik, bir kişilik özelligidir. Bu özellik,

I

II

bizi biz yapan istikrarlı vasıflardandır. Bu vasfımızı

III

genetik yoluyla alabiliyor, ödül veya ceza yoluyla öğrenebiliyor, bazen de modelliyoruz.

IV

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerde görülen ses olaylarıyla ilgili aşağıdaki eşleştirmelerin hangisi yanlıştır?

- A) I. Ünsüz sertleşmesi
B) II. Ünsüz yumuşaması
C) III. Ünlü düşmesi
D) IV. Kaynaştırma ünsüzü
E) V. Ünlü daralması

14. Bebekken acıkinca ya da canımız yanınca
I
hâlimizi ağlayarak ifade ederiz. Elbette bu
II
dönemde ortaya konan ağlama tepkileri daha
III
sesli ve hareketli olur. Her bebeğin, tüm bedenini
IV
ilgilendiren ve uzaktan da algılanabilen bir ağla-
V
ma biçimi vardır.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangilerinde diğerlerinden farklı bir ses olayı vardır?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

15. Dış gerçekliğin ayrıntılarında oyalanmayan, nakıştan yola çıkarak nakkaşı arayan eski kültürün bilinci ve içsel programı, bu mısralarda aşikâr.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ünsüz yumuşaması birden fazla sözcükte örneklenmiştir.
B) Ünsüz ikizleşmesine örnek gösterilebilir.
C) Ünlü düşmesi, sözcüğe yapım eki gelmesiyle gerçekleşmiştir.
D) Ünsüz sertleşmesi vardır.
E) Kaynaştırma ünsüzü kullanılmıştır.

16. Ağlamanın kökenini açıklamaya ilişkin en mantıklı
I II
kuram, göze bir hasar geldiğinde yahut göz için rahatsız edici bir uyarın olduğunda gözden koruyucu
III
olarak salgılanan gözyaşının kullanılmaya
IV
başlanmasdır.
V

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerin hangisinde kaynaştırma ünsüzü yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

17 - 20. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

(I) Beynimiz sahte gülme ve sahte ağlama davranışlarını zorlanmadan algılıyor. (II) Üstelik bu konuda çok da iyiyiz, diyebilirim. (III) Zaten beyin yapısı, insan davranışlarını karmaşık örüntüler şeklinde öğrenme yeteneğine sahip. (IV) Gelişim sürecini yeterli düzeyde iletişim kurarak geçirdiğimizde bu yetenek de gelişir. (V) Bu süreçte "ayna nöron sistemi" denen bir mekanizma ile gözlemlerin sürekli kaydedilmesi söz konusu.

17. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde ünlü daralmasına örnek gösterilebilecek sözcük vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

18. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde ünsüz benzeşmesi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

19. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde hem hece düşmesine hem ünsüz değişimine örnek gösterilebilir?

- A) I ve III B) II ve IV C) II ve V
D) III ve V E) IV ve V

20. Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde birden fazla kaynaştırma ünsüzü yoktur?

- A) II ve III B) I ve IV C) II ve V
D) III ve V E) IV ve V

1. HATIRLAYALIM:

Sözcük sonundaki "p, ç, t, k"nin ünlü bir harf etkisiyle "b, c, d, g, ğ"ye dönüşmesine ünsüz yumuşaması (ünsüz değişimi) denir.

mahcup-um > mahcubum (p>b)

uç-u-n-da > ucunda (ç>c)

imdat-a > imdada (t>d)

dört-üncü > dördüncü (t>d)

Bu sözcüklerin sonundaki sert ünsüzler ünlü harfle başlayan ekin etkisiyle yumuşamıştır.

Ancak "**kaydol**" sözcüğünde "kayıt" sözcüğünün sonundaki "t"nin "d"ye dönüşmesi "ol-" fiiline bağlıdır. Yani **iki sözcüğün birleşmesi sırasında** ünsüz yumuşaması gerçekleşmiştir.

CEVAP: E

2. Cümledeki "kokladım" sözcüğünde ünlü düşmesi vardır: **koku-la-dı-m** > kokladım

Ünlü düşmesinin diğer örnekleri şöyledir:

A) **uyu-gu-m-u** > uykumu (Sözcükte hem ünlü düşmesi hem ünsüz benzeşmesi vardır.)

B) **oyn-a-k** > oynak

D) **beniz-e-r** > benzer

E) **şahıs-ınız-a** > şahsınıza

Ancak C'de ünlü düşmesine örnek bir sözcük yoktur.

CEVAP: C

3. Cümlelerdeki birleşik fiilleri inceleyelim:

A) **darpet** > darbet (p>b – ünsüz değişimi)

B) **hapisetmiş** > hapsetmiş (ünlü düşmesi)

C) **şükür et-me-m** > şükretmem (ünlü düşmesi)

D) **seyir et-se-m** > seyretsem (ünlü düşmesi)

E) **emir et-mek** > emretmek (ünlü düşmesi)

CEVAP: A

4. A) Kaynaştırma ünsüzü: **kimse(y)e, di(y)e, o(n)u**

B) Ünlü daralması: **de-y-e** > diye (e>i)

C) Ünsüz benzeşmesi:

baş-dan > **baştan** (d>t)

pay-laş-dır-ır-ken > **paylaştıırken** (d>t)

E) Ünsüz türemesi: hak-ımız-ı > **hakkımız**

Cümlede ünsüz yumuşamasına örnek olabilecek bir sözcük yoktur.

CEVAP: D

5. Hece düşmesi, ünlü düşmesidir. Çoğunlukla ikinci hecesinde dar ünlü bulunan iki heceli sözcüklerde dar ünlünün ek ya da bir sözcük etkisiyle düşmesi durumudur.

IV. cümlede "**şeklinde**" sözcüğünde, V. cümlede "**kutbunda**" sözcüklerinde hece düşmesi vardır.

şekil-i-n-de > **şeklinde**

kutup-u-n-da > **kutbunda**

CEVAP: E

6. Ünsüz değişimi, ünsüz yumuşamasıdır. Sözcük sonundaki "p, ç, t, k"nin ünlü bir harf etkisiyle "b, c, d, g, ğ"ye dönüşmesi olarak açıklanır.

III. cümlede "**zıtlığa**", IV. cümlede "**kulübüne**", V. cümlede "**kutbunda**" sözcüklerinde ünsüz değişimi vardır.

III. zıtlık-a > zıtlığa (k>ğ)

IV. kulüp-ü-n-e > kulübüne (p>b)

V. kutup-u-n-da > kutbunda (p>b)

CEVAP: A

7. A) Parçada ünlü düşmesine örnek olan sözcük, “**çevresel**”dir. “çevir-” fiiline yapım eki olan “-e”nin gelmesiyle “i” düşmüştür. Yani ünlü düşmesinin sözcüğün çekim eki almasıyla gerçekleştiği bilgisi yanlıştır.
- B) örnek-in > **örneğin** (k>ğ)
destek-i > **desteği** (k>ğ)
- C) Kaynaştırma ünsüzü alan sözcükler:
sıra(s)ı(n)da, nokta(s)ı, yakınları(n)da
- D) Ünsüz türemesi: üssü (üs-ü > üssü)
- E) gerçekleş-dir-il-di > gerçekleştirildi (d>t)

CEVAP: A

8. A) kımıl-da-yor-lar > kımıldıyorlar (a>ı - ünlü daralması)
- B) hafif-ce > hafifçe (c>ç - ünsüz benzeşmesi)
- D) zeytin-lik-e > zeytinliğe (k>ğ - ünsüz değişimi)
- E) ufuk-a > ufka (ünlü düşmesi)
- Parçada ünsüz türemesi yoktur.

CEVAP: C

9. I. “**Gidiyorum**” sözcüğünde “git-” fiilinin sonundaki “t”nin, “d”ye dönüşmesi ünsüz değişimi yani ünsüz yumuşamasıdır:
git-iyor-um > gidiyorum
- II. “**Savruldu**” sözcüğünde “savur-” fiilindeki “u”nun düştüğü görülmektedir:
savur-ul-du > savruldu (ünlü düşmesi)

CEVAP: E

10. B) Ünlü daralmasına “yiyen” sözcüğü örnektir:
ye-y-en > **yiyen**
- C) Ünsüz ikizleşmesi “**hissettirmeden**” sözcüğünde vardır. Sözcükteki ikinci “s” harfi ünsüz türemesidir. Buna ünsüz ikizleşmesi de denir.
- D) Ünsüz benzeşmesi, “**bitki**”, “**hepçil**”, “**hissettirmeden**”, “**rahatça**” sözcüklerinde vardır:
bit-gi > bitki (g>k)
hep-cil > hepçil (c>ç)
hisset-dir-meden > hissettirmeden (d>t)
rahat-ca > rahatça
- E) Hece düşmesine “**çevrelerde**” sözcüğü örnektir:
çevir-e-ler-de > çevrelerde
- Parçada ünsüz yumuşamasına örnek gösterilemez.

CEVAP: A

11. I. “**Hayatın**” ve “**geçiciliğini**” sözcüklerinde ünsüz yumuşamasına aykırılık vardır. “t” ile biten “hayat” sözcüğünde de “ç” ile biten “geç-” fiilinde de “t” ve “ç” harfleri “d” ve “c”ye dönüşmemiştir.
- II. Parçada ünlü daralması yoktur. “**kaynaklanıyor**” sözcüğündeki “kaynaklan-” fiili “a, e” ünlülerinden biriyle bitmemiştir. Yani “-yor” ekinden önceki “ı” harfi, geniş bir ünlünün daralmış hâli değil, yardımcı bir sestir: **kaynaklan-ıyor**
- III. “meyledemez”de ünlü düşmesi vardır:
“meyil” sözcüğündeki “i” düşmüştür.
- IV. “hissedebilen” sözcüğündeki ikinci “s” harfi ünsüz türemesine örnektir.
- V. “**meyledemez**”, “**olduğu**”, “**geçiciliğini**” ve “**hissedebilen**” sözcükleri de ünsüz yumuşamasını örnekendirir.
meyil et-e-mez > meyledemez (t>d)
ol-duk-u > olduğu (k>ğ)
geçici-lik-i-n-i > geçiciliğini (k>ğ)
hisset-ebil-en > hissedebilen (t>d)

CEVAP: B

12. A'da "kabını", B'de "tokadın", C'de "talebimize", E'de "birçoğu" sözcüklerinde öncüldeki kurala yani ünsüz değişimine örnek vardır.

kap-ı-n-ı > kabını

tokat-ın > tokadın

talep-imiz-e > talebimize

birçok-u > birçoğu

D'de ise "yanıt" "sözcüğünün sonundaki "t"nin yumuşamadığı görülmektedir.

CEVAP: D

13. I. mükemmeliyet-ci-lik > **mükemmeliyetçilik** (ç>ç)

Bu sözcükte ünsüz sertleşmesi vardır.

II. özellik-i-dir > **özelliğidir** (k>ğ)

Bu sözcükte ünsüz yumuşaması vardır.

III. vasıf-ımız-ı > **vasfımızı** (ünlü düşmesi)

V. modelle-yor-uz > **modelliyoruz** (e>i)

Bu sözcükte ünlü daralması vardır.

Ancak "öğrenebiliyor" sözcüğünde kaynaştırma ünsüzü yoktur.

CEVAP: D

14. I. aç-ık-inca > acıkınca (ç>c - ünsüz yumuşaması)

II. et-er-iz > ederiz (t>d - ünsüz yumuşaması)

III. tep-gi-ler-i > tepkileri (g>k - ünsüz benzeşmesi)

IV. bebek-in > bebeğin (k>ğ - ünsüz yumuşaması)

V. uzak-dan > uzaktan (d>t - ünsüz benzeşmesi)

Parçadaki I, II ve IV. sözcüklerde ünsüz yumuşaması, III ve V. sözcüklerde ünsüz benzeşmesi gerçekleşmiştir.

CEVAP: D

15. A) "**gerçekliğin**", "**bilinci**" sözcüklerinde ünsüz yumuşaması örneklenmiştir.

gerçeklik-in > gerçekliğin (k>ğ)

bilinç-i > bilinci (ç>c)

C) "**ayrıntılarında**" sözcüğünde "ayır-" fiili "-ıntı" yapım ekini aldığıında "ı" harfini düşürmüştür.

D) "**nakıştan**" sözcüğünde "ünsüz sertleşmesi" vardır: nakış-dan > nakıştan

E) "**ayrıntıları(n)da**", "**oyalanma(y)an**",

"**ara(y)an**" sözcüklerinde kaynaştırma ünsüzü vardır.

Parçada "**ünsüz ikizleşmesi**" yoktur. "nakkaş" sözcüğü Arapça bir kelimedir. Herhangi bir ek alma esnasında türeme gerçekleşmemiştir.

CEVAP: B

16. I. ağlama-n-in

II. açıklama-y-a

III. koru-y-ucu

V. başlanma-s-ı

Bu sözcüklerde kaynaştırma ünsüzü vardır. Ancak "**salgılanan**" sözcüğü "sal-gı-la-n-an" şeklinde ekler almıştır. "n" harfi kaynaştırma ünsüzü değil, bir yapım ekidir. Fiilden fiil yapan ektir.

CEVAP: D

17. HATIRLAYALIM:

"e, a" ile biten fiillerde sözcük sonundaki bu geniş ünlüler, "-yor" ekinin ya da kaynaştırma harfi "y"nin etkisiyle "ı, i, u, ü"ye dönüşebilir. Buna ünlü daralması denir.

Parçanın I ve II. cümlelerinde ünlü daralması vardır:

I. algıla-yor > algılıyor

II. de-y-ebil-ir-im > diyebilirim

CEVAP: A

19. I. cümlede "beynimiz", III. cümlede "şeklinde", V. cümlede "kaydedilmesi" sözcüklerinde hece düşmesi vardır:

I. beyin-imiz > beynimiz

III. şekil-i-n-de > şeklinde

V. kayıt et-il-me-si > kaydedilmesi

Ünsüz değişimi (ünsüz yumuşaması) ise III cümlede "yeteneğine", IV. cümlede "sürecini", "geçirdiğimizde", V. cümlede "kaydedilmesi" sözcüklerinde vardır.

III. yetenek-i-n-e > yeteneğine (k>ğ)

IV. süreç-i-n-i > sürecini (ç>c)

geçir-dik-imiz-de > geçirdiğimizde (k>ğ)

V. kayıt et-il-me-si > kaydedilmesi (t>d)

Bu durumda hem hece düşmesi hem ünsüz değişimi III ve V. cümlelerde örneklenmiş olur.

CEVAP: D

18. Ünsüz benzeşmesi (sertleşmesi), "c, d, g" ünsüzleriyle başlayan eklerin, eklendiği sözcüğün sonundaki sert ünsüze benzemek için "ç, t, k"ye dönüşmesidir.

V. cümledeki "süreçte" sözcüğü ünsüz benzeşmesine örnektir:

süreç-de > süreçte (d>t)

CEVAP: E

20. Cümlelerdeki kaynaştırma ünsüzlerini gösterelim:

I. davranışları(n)ı

II. iyi(y)iz, di(y)ebilirim

III. yapı(s)ı, davranışları(n)ı, şekli(n)de, yeteneği(n)e

IV. süreci(n)i

V. kaydedilme(s)i, konu(s)u

Bu durumda birden fazla kaynaştırma ünsüzü içermeyen cümleler I ve IV. cümlelerdir.

CEVAP: B

1. Size pek de inancımız kalmadı.

Bu cümlede aşağıdaki ses olaylarından hangisi vardır?

- A) Ünlü değişimi
B) Ünsüz sertleşmesi
C) Ünlü daralması
D) Hece düşmesi
E) Ünsüz değişimi

2. İçgüdüsel davranışlarına yön vermeye

I

programlanmış bir beyinle böylesi bir ortamda yaşamaya çalışmak, çoğu zaman maliyeti yüksek

II

sonuçlara neden olabilir. Bunalımlar, tatminsizlikler

III

IV

ve kendiyile barışamayan insanlar, artık daha çok karşımıza çıkacak gibi duruyor.

V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz yumuşamasına aykırılıktan söz edilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Zambaklar en ıssız yerlerde açar
Ve vardır her vahşi çiçekte gurur
Bir mumun ardında bekleyen rüzgâr
Işıksız ruhumu sallar da durur
Zambaklar en ıssız yerlerde açar

Bu dizelerde aşağıdaki ses olaylarından hangisine örnek vardır?

- A) Ünsüz türemesi - ünsüz değişimi
B) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz türemesi
C) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz değişimi
D) Ünlü düşmesi - ünsüz türemesi
E) Ünsüz değişimi - ünsüz düşmesi

4. Çaresizlik ile iç içe bir dönem olan yaşlılık, bazen bir tür öfkeye ya da gençlik yaşantılarına yönelik bir hasrete sebep olabiliyor. Kimi de bu duyguları bastırıp şefkat çizgisinde sürdürüyor hayatını.

Bu parçada aşağıdaki ses olaylarından hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Ünlü düşmesi
B) Ünlü daralması
C) Ünsüz değişimi
D) Ünsüz benzeşmesi
E) Ünsüz düşmesi

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz benzeşmesine örnek gösterilemez?

- A) Çaresizken biraz sinirli olabilir.
B) Basın toplantısı saat beşte başlar.
C) Bina duvarına yazı asmak yasaktır.
D) Gayet üretken bir dönemimdeyim.
E) Çuvalda yirmi kiloyu aşkın fındık var.

6. Fotoğraflar günümüzde dijital dokunuşlardan

I

geçmeden yayımlanmıyor. Dokunuş dediğime de

II

bakmayın. Aslında fotoğraflar çoğu zaman yeni baştan yaratılıyor. Cildin pürüzsüzleştirilmesi,

III

gözlerin irileştirilmesi, beden kıvrımlarının

IV

kuvvetlendirilmesi standart uygulamalarla hallediliyor.

V

Bu parçada altı çizili sözcüklerle ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) I - Ünlü değişimi
B) II - Ünlü daralması
C) III - Ünsüz değişimi
D) IV - Hece düşmesi
E) V - Ünsüz türemesi

7. Bununla beraber pazar akşamları
sizin mahalleden geçerken
süslenmiş olarak
zannediyor musun ki ben de sana
şimdiki kadar kıymet vereceğim?

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisine örnek yoktur?

- A) Ünlü değişimi
B) Ünlü daralması
C) Kaynaştırma ünsüzü
D) Ünsüz türemesi
E) Ünsüz değişimi

8. Gençlerdeki beyin yapısında risk değerlendirme-
sinin fazlaca toleranslı olması, özellikle evrimsel
biyoloji bakış açısında, türün ve bireylerin fayda-
sına bir özellik olarak görülebilir.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Ünsüz değişimi
B) Ünsüz türemesi
C) Ünsüz benzeşmesi
D) Ünlü daralması
E) Ünlü düşmesi

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ayraç () için-
deki ses olayına örnek yoktur?

- A) Zamane bozulmuş insanlar zalim
Kıyamete kadar gider bu hâlim
(Ünsüz yumuşaması)
B) Yiğit olan gizli sırrı bildirmez
Güzel olan gül benzini soldurmaz
(Ünsüz türemesi)
C) Evvel bahar yaz ayları gelende
Selleri gördüm de bulanıyorum
(Ünlü daralması)
D) Dedim dilber niçin eylersin cefa
Dedi güzellerde eski âdettir
(Ünsüz benzeşmesi)
E) Özrümü kendi özümde bulursam
Dünya âlem birdir hoş gelir bana
(Hece düşmesi)

11. "Coşkun sular gibi akıp durulma / Kuru gazel gibi
esip savrulma" dizelerinde aşağıdakilerin han-
gisinde verilen ses olayları vardır?

- A) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz yumuşaması
B) Ünsüz yumuşaması - hece düşmesi
C) Ünsüz benzeşmesi - ünlü türemesi
D) Ünsüz yumuşaması - ünlü türemesi
E) Ünsüz benzeşmesi - hece düşmesi

9. (I) Tezhibin en önemli malzemesi boya ve altın-
dır. (II) Altın boya, altın varağın, su içinde ezi-
lerek ve jelatinle karıştırılmasıyla hazırlanır.
(III) Eskiden pastel rengin yoğun olduğu toprak
boyalar kullanılırdı. (IV) Ancak bugün çoğunlukla
hazır boyalardan yararlanılmaktadır. (V) Boya
hazırlandıktan sonra desen, tezhip kâğıdının
üstüne silkme yoluyla aktarılır.

**Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangi-
sinde ünsüz değişimine örnek gösterilebile-
cek birden fazla sözcük vardır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Günümüzde kendilerini ilaç ve modern tıbbın tek-
nikleri ile anında iyileşmeyi beklemek gibi yanlış
bir algıya kaptırmış olan insanlar, bu tür teknik
uygulamalardan fazla şey bekliyorlar.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisine örnek gösterilemez?

- A) Ünsüz türemesi
B) Ünlü daralması
C) Ünlü düşmesi
D) Ünlü türemesi
E) Ünsüz benzeşmesi

13. Satranç oyunu, kare şeklindeki bir "satranç tahtası"
I

üzerinde oynanır. Oyunda iki rakibin, taşları
II III

sırayla hareket ettirmesi esastır. Oyuncuların
amacı rakip şahı, geçerli bir hamleyle "tehdit
IV

altında" tutmaktır.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcükler örneği oldukları ses olayları bakımından eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. İnsan bir akşamüstü ansızın yorulur
Tutsak ustura ağzında yaşamaktan
Kimi zaman ellerini kırar tutkusu
Birkaç hayat çıkarır yaşamasından
Hangi kapıyı çalsa kimi zaman
Arkasında yalnızlığın hınzır uğultusu

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisinin birden fazla örneği vardır?

- A) Hece düşmesi - ünsüz değişimi
B) Ünsüz değişimi - kaynaştırma ünsüzü
C) Ünsüz benzeşmesi - hece düşmesi
D) Ünsüz değişimi - ünlü türemesi
E) Ünsüz benzeşmesi - ünsüz değişimi

15. Baksan bir uzaklık var hangi yana,
Hangi eşyaya dönsen boş bir ayna;
Varmak istediğim uzak limana
Gemiler beni almadan kalkıyor

Bu dizelerde

- I. ünsüz ikizleşmesi,
II. ünlü düşmesi,
III. ünlü daralması,
IV. ünsüz değişimi,
V. ünsüz düşmesi

olaylarından hangisine örnek gösterilebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

16. I. Hasret çekerek uğruna ölmek de kolaydı,
Görmek seni ukbadan eğer mümkün olaydı

- II. Ne arzu ne emelim
Yaralanmış bir "el"im
Ben gurbette değilim
Gurbet benim içimde

Yukarıdaki numaralanmış dizelerde aşağıdakilerin hangisindeki ses olaylarına örnek vardır?

I	II
A) Ünsüz yumuşaması	Ünsüz benzeşmesi
B) Ünlü düşmesi	Ünsüz yumuşaması
C) Ünlü düşmesi	Ünsüz benzeşmesi
D) Ünsüz benzeşmesi	Ünsüz yumuşaması
E) Ünsüz yumuşaması	Ünlü düşmesi

17. Bu hapın çocuklarda nasıl kullanılacağı, "bir tablet dörde bölünerek ve altışar saatten fazla olacak aralıklara dikkat edilerek" kuralı ile açıklanıyor.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ünsüz benzeşmesi
B) Ünlü düşmesi
C) Kaynaştırma ünsüzü
D) Ünsüz değişimi
E) Ünlü daralması

18. Uçak, her tarafı deri, parlak yüzeyler ve cilalanmış ahşap olacak şekilde tasarlanmış. Elli beş koltuğun tamamı dev bir ekrana bakıyor. Ayrıca yolcular dış dünyayı büyük pencerelerden seyretme imkânına sahip olacak. Kabinde de motor sesi azıcık bile duyulmayacak. Tasarımcı böyle söylüyor.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine örnek gösterilemez?

- A) Ünsüz değişimi
B) Hece düşmesi
C) Ünsüz sertleşmesi
D) Ünlü daralması
E) Ünlü türemesi

1. "İnanç" sözcüğü, ünlü harfle başlayan "-ımız" ekini alınca sözcük sonundaki "ç" ünsüzü "c"ye dönüşmüştür.

inanç-ımız > inancımız (ç>c)

Sert bir ünsüz, yumuşak bir ünsüze dönüştüğü için ünsüz yumuşaması (ünsüz değişimi) gerçekleşmiştir.

CEVAP: E

2.

HATIRLAYALIM:

Sözcük sonundaki "p, ç, t, k"nin ünlü bir harf etkisiyle "b, c, d, g, ğ"ye dönüşmesine **ünsüz yumuşaması** (ünsüz değişimi) denir. Bir sözcük "p, ç, t, k"den biriyle bitiyor ve ünlü ile başlayan ek almasına rağmen değişim gerçekleşmiyorsa ünsüz yumuşamasına aykırılık ortaya çıkar: evrakın, hukuku, adaleti, maliyeti...

II. sözcük, bu duruma örnek gösterilebilir:

"maliyet-i" sözcüğünde "t", "d"ye dönüşmemiştir.

CEVAP: B

3. İkinci dizedeki "**çiçekte**" sözcüğünde ünsüz benzeşmesi, üçüncü dizedeki "**ardında**" sözcüğünde ünsüz değişimi (yumuşaması) vardır:

çiçek-de > çiçekte (d>t)

art-ı-n-da > ardında (t>d)

"bekle(y)en" sözcüğünde kaynaştırma ünsüzü vardır ancak seçeneklerde kaynaştırma ünsüzüne yer verilmemiştir.

CEVAP: C

4. "Bastırıp" sözcüğü ünsüz benzeşmesine örnek gösterilebilir.

bas-dır-ıp > bastırıp (d>t)

"olabiliyor" ve "sürdürüyor" sözcüklerinde ünlü daralmasından söz edilemez çünkü fiillerin sonunda daralacak bir "a, e" geniş ünlüsü yoktur: olabil-iyor / sürdür-üyor

CEVAP: D

5.

HATIRLAYALIM:

Ünsüz benzeşmesi, bazı eklerin başındaki "c, d, g" ünsüzlerinin, eklendiği sözcüğün sonundaki sert ünsüze benzemek için "ç, t, k"ye dönüşmesidir.

Seçeneklerdeki ünsüz benzeşmeleri şöyledir:

B) beş-de > beşte (d>t)

C) yasak-dır > yasaktır (d>t)

D) üret-gen > üretken (g>k)

E) aş-gın > aşkın (g>k)

Ancak A'da "çaresizken" sözcüğündeki "-(i)ken" ek eylem kökenli bir ektir, ekin kendisi "-(i)ken" biçimindedir.

CEVAP: A

6.

I. Ünlü değişimi, "ben" ve "sen" zamirlerinin, yönelme eki olan "e"yi alınca "bana" ve "sana" şekline dönüşmesidir. "**Dokunuşlardan**" sözcüğünde böyle bir durum yoktur.

II. yayımlan-ma-yor > yayımlanmıyor (a+ı – ünlü daralması)

III. cilt-in > cildin (t>d – ünsüz değişimi)

IV. kıvrı-ım-lar-ı-n-ın > kıvrımlarının (hece düşmesi)

V. hal et- > hallet- (ünsüz türemesi)

CEVAP: A

7.

A) Ünlü değişimi: sen-e > **sana**

C) Kaynaştırma ünsüzü: **bu(n)u(n)la**

D) Ünsüz türemesi: zan et- > **zannet-**

E) Ünsüz değişimi:

zan et-iyor > **zannediyor** (t>d)

verecek-im > **vereceğim** (k>ğ)

Dizelerde ünlü daralması yoktur. "zanned-iyor" sözcüğünde "-yor" ekinden önceki "i" ünlüsü yardımcı bir sestir.

CEVAP: B

8. Parçada “yapı(s)ı(n)da”, “değerlendirme(s)i(n)in”, “olma(s)ı”, “açı(s)ı(n)da”, “fayda(s)ı(n)a” sözcüklerindeki kaynaştırma ünsüzlerinin dışında tek ses olayı “evrimsel” ve “özellikle” sözcüklerindeki ünlü düşmesidir.

evir-im-sel > evrimsel

özellik ile > özellikle

CEVAP: E

9. Sözcük sonundaki “p, ç, t, k”nin ünlü bir harf etkisiyle “b, c, d, g, ğ”ye dönüşmesine ünsüz yumuşaması (ünsüz değişimi) denir.

I. tezhip-in > **tezhîbin** (p>b)

II. varak-ın > **varağın** (k>ğ)

III. renk-in > **rengin** (k>g)
ol-duk-u > **olduğu** (k>ğ)

IV. çok-u-n-luk-la > **çoğunlukla** (k>ğ)

V. kağıt-ı-n-ın > **kâğıdının** (t>d)

CEVAP: C

10. A) git-er > **gider** (ünsüz yumuşaması)

B) sır-ı > **sırrı** (ünsüz türemesi)

D) âdet-dir > âdetir (ünsüz benzeşmesi)

E) özür-üm > özüüm (hece düşmesi)

C’deki “**bulanıyorum**” sözcüğünde “-yor” ekin-den önceki “ı” ünlüsü yardımcı bir sestir. Fiil “bulan-” şeklindedir.

CEVAP: C

11. “**Coşkun**” sözcüğünde ünsüz benzeşmesi, “**savrulma**” sözcüğünde hece düşmesi vardır:
coş-gun > coşkun (g>k – ünsüz benzeşmesi)
savur-ul-ma > savrulma (ünlü düşmesi)

CEVAP: E

12. A) **tıp-in > tıbbın** (Bu sözcükteki ikinci “b” harfi **ünsüz türemesidir**. “p”nin “b”ye dönüşmesiyle de ünsüz yumuşaması gerçekleşmiştir.)

B) bekle-yor-lar > bekliyorlar (ünlü daralması)

C) yanıl-ış > yanlış (ünlü düşmesi)

E) kap-dır-mış > kaptırmış (d>t - ünsüz benzeşmesi)

Cümlede ünlü türemesine örnek olabilecek bir sözcük yoktur.

CEVAP: D

13. I. **şekil-i-n-de-ki** > şeklindeki (ünlü düşmesi)

II. **oyun-a-n-ır** > oynanır > (ünlü düşmesi)

III. **rakip-in** > rakibin (ünsüz yumuşaması)

IV. **amaç-ı** > amacı (ünsüz yumuşaması)

V. **tut-mak-dır** > tutmaktır (ünsüz sertleşmesi)

I ve II, III ve IV eşleştirildiğinde V. sözcük dışta kalır.

CEVAP: E

14. **Dizelerdeki ses olaylarını inceleyelim:**

İki sözcükte ünlü (hece) düşmesi vardır:

ağız-ı-n-da > ağızda

yalın-ız-lık-ın > yalnızlığın

İki sözcükte ünsüz benzeşmesi (sertleşmesi) vardır:

yaşamak-dan > yaşamaktan (d>t)

tut-gu-s-u > tutkusu (g>k)

“Yalnızlığın” sözcüğünde ünsüz yumuşaması da (değişimi) vardır ancak bu ses olayı başka sözcükte örneklenmemiştir.

Kaynaştırma ünsüzü birden fazla sözcükte vardır: **elleri(n)i, yaşama(s)ı(n)dan, kapı(y)ı, arka(s)ı(n)da, uğultu(s)u**

CEVAP: C

15. Üçüncü dizedeki **"istediğim"** sözcüğünde ünsüz değişimi (yumuşaması) vardır.

iste-dik-im > istediğim (k>ğ)

"kalkıyor" sözcüğü ünlü daralmasına örnek gösterilemez çünkü "kalk-" fiilinin sonunda daralacak bir "a, e" ünlüsü yoktur.

CEVAP: D

17. A) **"saatten"** sözcüğünde ünsüz benzeşmesi vardır.

saat-den > saatten

- B) **"nasıl"** sözcüğü "ne" ve "asıl" sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Birleşme sırasında "e" ünlüsü düşmüştür.

- C) **"altışar"** sözcüğündeki "ş" kaynaştırma ünsüzüdür.

- D) **"kullanılacağı", "dörde", "edilerek"** sözcüklerinde ünsüz değişimi vardır.

kullanıl-acak-ı > kullanılacağı

dört-e > dörde

et-il-erek > edilerek

Cümlede ünlü daralması yoktur. "açıklan-" fiilinin sonunda daralacak bir "a, e" ünlüsü yoktur. "-yor" ekinden önceki "ı" harfi yardımcı bir sestir.

CEVAP: E

16. I. uğur-u-n-a > **uğruna**

kolay idi > **kolaydı**

ola idi > **olaydı**

Bu sözcüklerde ünlü düşmesi vardır.

- II. gurbet-de > gurbette (d>t)

Bu sözcükte ünsüz benzeşmesi (sertleşmesi) vardır. "-de" ekinin ünsüzü, "gurbet" sözcüğünün sonundaki "t" sert ünsüzünün etkisiyle sertleşerek "t"ye dönüşmüştür.

CEVAP: C

18. A) **"koltuğun"** sözcüğünde ünsüz değişimi vardır.

koltuk-un > koltuğun

- B) **"ayrıca", "seyretme", "böyle"** sözcüklerinde hece düşmesi vardır.

ayır-ı-ca > ayrıca

seyir et-me > seyret-me

bu öyle > böyle

- D) **"söylüyor"** sözcüğünde ünlü daralması vardır.

söyle-yor > söylüyor

- E) **"azıcık"** sözcüğünde "az" sözcüğü ile "-cık" eki arasındaki "ı" harfi ünlü türemesidir.

az-cık > azıcık

CEVAP: C

1. Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar. Cümle içinde ilk harfi küçük yazılması gereken akrabalık sözcükleri de lakap ya da unvan olarak kullanılırsa büyük harfle başlamalıdır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Heyet, Başkan Asım Bey'i görevlendirdi.
B) Dara düşen mahalleli, soluğu Dayı Rüstem'in yanında alır.
C) Ekibin başında Doktor Salih yer alacak.
D) Tesiat için bence Alper Usta'yı arayalım.
E) Gönül Hala'm, geçmişe özlem duyan bir kadın değildir.

2. Sıra sayılarının rakamla gösterilmesi durumunda rakamdan sonra kesme işareti konularak ek getirilecekse sayının okunuştaki son harfi gözetilmelidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Ben de 5'inci katta oturuyorum.
B) Erken geldik ama 58'inci sıradayız.
C) Hastalık 6'ıncı günden sonra azaldı.
D) Yarışmanın 7'nci haftasındayız.
E) Kimse sizden 1'incilik beklemiyor.

3. Bağlaç olan "de" bir sözcük olduğu için ayrı, bulunma hâl eki olan "-de" ise sözcüğe bitişik yazılır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde "de/-de"nin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yoktur?

- A) Çoğunuzda bir umursamazlık var.
B) Davranışınızı korkularınızda yönlendirir.
C) İç dünyamızda sakinliğe muhtaç.
D) Bir tek insanda dünya için önemlidir.
E) Izdırabında derin bir anlamı olmalı.

4. Ekler, sözcüklerin ilk harfleri alınarak büyük harflerle yapılan kısaltmalara, kısaltmanın okunuşuna göre getirilir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde kısaltmalarla ilgili yazım yanlışı vardır?

- A) Satranç öğretimiyle ilgili bilgilendirme yazısı, MEB'e bağlı okullara ulaştırıldı.
B) Sınır ötesi operasyonlarla ilgili TSK'nın açıklamalarına kulak verin.
C) 6,8 büyüklüğündeki deprem sonrasında AKUT'tan yardım planıyla ilgili açıklama geldi.
D) Lisans eğitimini KTÜ'de tamamlayıp Hacettepe'de yüksek lisansa başladı.
E) Son gelişmelerin İMKB'yi nasıl etkileyeceği elbette merak ediliyor.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) Düzenleme kapsamına Üsküdar Meydanı da alınsa iyi olur.
B) Öz geçmişinde mezuniyeti, Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümü olarak geçiriyor.
C) Yürüyüş için Bahçelievler Semti sokaklarını tercih ederim.
D) Sağlam olmadığı gerekçesiyle Avcılar Mahallesi'nde iki bina boşaltıldı.
E) İstanbul'da Boğaz'ı gören bir evde oturmak bize hayal.

6. "m, p, r, s" ünsüzleriyle oluşturulan pekiştirmeli sözcükler bitişik, ikilemeyi oluşturan sözcükler ayrı yazılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) Ne oldu da kös kös oturuyorsun?
B) Gerçekten başa baş bir mücadele oldu.
C) Dükkânın camlarını güpegündüz kırmışlar.
D) Akrabalarla içiçe olmaktan memnunum.
E) Manzara yemyeşildi, zaman çabuk geçti.

7. Bağlaç olan “ki” ayrı, sıfat yapan ya da zamir olarak kullanılan “-ki” sözcüğe bitişik yazılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Ayrıntılarda ki ahengi fark ediyorum.
- B) İnsan ki aslında çok aciz bir varlıktır.
- C) Birinin hüznü gerçek, diğerininki gösteriş.
- D) Önceki beyanınız pek mantıklı değildi.
- E) İhtiyacım yok ki senden para isteyeyim.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Şartları tahlil etmeden donkişotluk yapmaya lüzum yok.
- B) Tatlının yanına Maraş dondurması yakışıyor.
- C) Türk şiiri Tanzimat Dönemi’nde zihniyet açısından değişime uğramıştır.
- D) “Son Akşam Yemeği” sanat tarihi açısından önemli bir eserdir.
- E) Çay ocağı Yüksel caddesinin sonunda bir yerdeydi.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sayıların yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) Sabaha karşı dördü yirmi beş gece zil sesiyle uyandım.
- B) İş merkezinin 13’üncü katına merdivenlerden çıkmak zorundaydım.
- C) Yoğun kar yağışı nedeniyle bölgeye on beş gündür ulaşılamadı.
- D) Puan durumunun 22’inci haftadan sonra nasıl şekilleneceği merak konusu.
- E) Projedeki maliyetin 1 milyar 550 bin olması öngörülüyor.

10. Büyük harfle ilgili bazı kullanım alanları:

- Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları
- Tarihî olay, çağ ve dönem adları
- Belirli bir tarih bildiren gün ve ay isimleri

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Her yıl 8 Mart’ta kutlanan Dünya Kadınlar Günü’nün temelinde üzücü bir olay vardır.
- B) Aslında Osmanlı vakayinamelerinde Lale Devri adı altında bir dönem mevcut değildir.
- C) 2019’da keşfedilen Covid-19 adlı virüsün yayılma hızı 2020’nin Ocak ayı ortalarında artmıştır.
- D) Saraçhane’de Cumhuriyet Bayramı’yla ilgili etkinlikler fener alayı ile başlıyor.
- E) Düşman birlikleri 30 Ağustos’ta Dumlupınar muharebesinde bozguna uğratılmıştır.

11. Yıllar evvel bir psikiyatri kongresinde bir Alman

meslektaşım, sözlerinin arasında çok güzel bir cümlede kullandı: “Bir toplumun uygarlık seviyesi,

II

içindeki en zayıf üyelerine nasıl davrandığıyla ölçülür.” Düşündüm ben de. Biz içimizde güçsüz

III

olanlarımıza nasıl davranıyoruz? Onlarında

IV

toplumda kendilerini en güzel şekilde temsil

V

edebilmelerine imkân tanıyor muyuz?

Bu parçadaki altı çizili sözlerin hangilerinde “de”nin yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve IV
- D) III ve V
- E) IV ve V

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) Şehirdeki genel durumla ilgili Vali bir açıklama yapacaktır.
- B) Bölgedeki Yörükler, düğünlerde çeyiz asma geleneğini hâlâ sürdürüyor.
- C) Halkı çoğunlukla Müslüman olan ülkelerle ilgili bir araştırma yapıyoruz.
- D) Düşüncelerini Doğu mistisizmi ile beslemiş, çok yönlü biriydi.
- E) Eski Yunan Tanrıları'nın anlatıldığı bu destan hayli uzundu.

13. Yolcu, yoluna ruhunu nakşeden kişidir. Öyleki yol

bitmiş gibi görünse de yol ona hâlâ öğretir, o da

yolu içten içe yürümeye devam eder. Zaten dış

âlemde gördüklerimiz bizi iç âlemimizin keşfedilmedik mağarasına götürmüyorsa gitmek

neye yarar?

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Camın açık kaldığını fark etmemiş.
- B) Son sözünle ne kast ettin, anlamadım.
- C) Talebimizi ilgili makama arz edeceğiz.
- D) Salonu terk ettim kimse görmeden.
- E) Köyümüzden göç edeceğiz sonunda.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) Heyet, Köşk'te ağırlanacaktır.
- B) Sizi Başkan ile tanıştırayım.
- C) Meteor, Dünya'ya yaklaşıyor.
- D) Kimlik, bir İngiliz turiste aitmiş.
- E) Zamlar, Köprü ücretlerine yansdı.

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Tahlil sonuçlarını yine de gözden geçirelim.
- B) Hepimiz pek çok konuda fikir sahibiyiz.
- C) Elbette herşeyin açıklamasını yapamam.
- D) Herhangi bir ipucuna rastladınız mı bari?
- E) İddiayı çürüten birtakım araştırmalar var.

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işaretinin (') kullanımı yazım yanlışına sebep olmamıştır?

- A) Kendini tanıtırken önce "Çerkez'im." derdi.
- B) Makale adı "Türkçe'nin Söz Dizimi" olacak.
- C) Harran Ova'mızın toprakları çok verimlidir.
- D) Alışverişlerimizi Yunus Market'ten yapıyoruz.
- E) Japon'ların denize girmeyi sevmedikleri bilinir.

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Niyetimizi gözden geçirmeliyiz demek ki.
- B) Bağlantı yolunu illaki kullanacağız.
- C) Hâlbuki kederin de yaşanması gerekir.
- D) Başlangıçta tabii ki rahatsız olacaksınız.
- E) Oysa ki ilaçlar her zaman şifa olmuyor.

1. “Başkan Asım Bey”, “Dayı Rüstem”, “Doktor Salih”, “Alper Usta” ifadelerinde unvanlar kullanılmıştır. “Dayı” sözcüğü de normalde akrabalık adı olmasına rağmen “Dayı Rüstem” ifadesinde o kişinin unvanıdır, bu yüzden büyük yazılması doğrudur. Ancak E’de “hala” sözcüğü akrabalık adı olduğu için ifade “Gönül halam” biçiminde yazılmalıdır.

CEVAP: E

2. Açıklamaya göre sayıya gelen ekte sayının okunuşu/yazıyla yazılışı baz alınmalıdır.

beş-inci > 5’inci

elli sekiz-inci > 58’inci

yedi-nci > 7’nci

bir-inci > 1’inci

Bu sözcüklerde yanlışlık olmadığı görülmektedir. Ancak “altı-nci” yazımına göre sıra sayı eki “6” rakamına “-nci” şeklinde gelmelidir. “6’ıncı” yazımı yanlıştır.

CEVAP: C

3.

HATIRLAYALIM:

“de/-de”nin bağlaç mı hâl eki mi olduğu vurgudan anlaşılabilceği gibi ifadenin cümleden çıkarılıp çıkarılamayacağına da bakılabilir.

Bağlaç olan “de” ayrı ve vurgulu okunur. Cümleden çıkarıldığında anlam daralsa da cümle bozulmaz.

Hâl eki olan “-de” ise sözcüğe bitişik okunur. Cümleden çıkarıldığında cümle bozulur. Ayrıca bu eki alan sözcük “nerede, kimde, ne zaman” sorularına çoğunlukla cevap verir.

A’daki “çoğunuzda” sözcüğünde “-da” ektir. Cümleden çıkarılamaz. Sözcüğe bitişik okunur, sözcüğe bulunma anlamı katmasına bağlı olarak sözcük “kimde” sorusuna cevap vermektedir.

Ancak “korkularınız DA”, “iç dünyamız DA”, “insan DA”, “ızdırabın DA” sözlerinde “de/da” bağlaçtır. Cümlelerin anlam bütünlüğü dikkate alındığında sözcükten ayrı ve vurgulu okunur. Cümleden çıkarılabilir.

CEVAP: A

4. Ekler kısaltmaya, kısaltmanın okunuşuna göre getirildiğine göre B’deki ifade “TSK’nin” şeklinde olmalıdır. Çünkü Türkçede “k” harfi “ka” değil “ke” şeklinde seslendirilir.

“MEB’e”, “AKUT’tan”, “KTÜ’de”, “İMKB’yi” bölümleri doğrudur. “AKUT’tan” kısaltmasında ekin ünsüz benzeşmesine uygun olarak getirildiğine de dikkat edilmelidir.

CEVAP: B

5. “Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar.” kuralı gereğince “Bahçelievler Semti” bölümünde yazım yanlışlığı vardır. “Semti” sözcüğü küçük harfle başlamalıdır.

A/D) “Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar.” kuralına bağlı olarak “Üsküdar Meydanı”, “Avcılar Mahallesi’nde” bölümleri doğru yazılmıştır.

B) Kurum ve kuruluş isimleri özel isim olduğu için “Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümü” ifadesinin yazımı doğrudur.

E) “Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır.” kuralına bağlı olarak da “Boğaz’ı” sözü doğru yazılmıştır.

CEVAP: C

6. “kös kös”, “başa baş”, “iç içe” sözleri ikileme değildir. “iç içe” ifadesinin bitişik yazılması yazım yanlışına sebep olmuştur. “güpegündüz”, “yemyeşildi” sözcükleri de “m, p, r, s” ünsüzleriyle oluşturulan pekiştirmeli sözcüklerdir. Bitişik yazılmaları doğrudur.

CEVAP: D

7. Bir sözcüğe eklenerek onun sıfat görevi üstlenmesini sağlayan “-ki” sözcüğe bitişik yazılır. A’da “-ki” bu görevde olduğu için ayrı yazılması yazım yanlışı oluşturmıştır:

ayrıntılardaki ahenk

- B) “İnsan ki ...” ifadesinde “ki” bağlaçtır.
 C) “diğerininki” sözcüğünde “-ki” zamir görevindedir.
 D) “önceki beyanınız” bölümünde “-ki” sözcüğü sıfat yapmıştır.
 E) “yok ki” ifadesinde “ki” bağlaçtır.

CEVAP: A

8. “Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar.” kuralı gereğince E’deki altı çizili bölüm yanlış yazılmıştır. Doğru yazım “**Yüksel Caddesi’nin**” şeklinde olmalıdır.

- A) Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz: donkişotluk.
 B) Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar: Maraş dondurması.
 C) Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar: Tanzimat Dönemi’nde.
 D) Sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar: Son Akşam Yemeği.

CEVAP: E

9. Sıra sayıların rakamdan sonra ekle belirtilmesinde sayının yazıyla yazılışı baz alınmalıdır.

Buna göre “**22’inci**” ifadesinde yazım yanlışı vardır.

Doğru yazım “**yirmi iki-nci**” yazımından hareketle “**22’nci**” şeklinde olmalıdır.

- A) “Saatler ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir.” kuralından hareketle “**dördü yirmi beş geçe**” bölümü doğrudur.
 B) “13’üncü” bölümü “on üç-üncü” yazımından hareketle doğrudur.
 C) “Birden fazla kelimeden oluşan sayılar ayrı yazılır.” kuralı gereğince “**on beş**” doğru yazılmıştır.
 E) “Dört veya daha çok basamaklı sayıların kolay okunabilmesi amacıyla içinde geçen bin, milyon milyar ve trilyon sözleri harfle yazılabilir.” kuralı da “**1 milyar 550 bin**” bölümünün doğru olduğunu gösterir.

CEVAP: D

10. E’de “**Dumlupınar muharebesinde**” tarihî olayların büyük harfle başlaması kuralına uyulmadığı için yazım yanlışı vardır. Doğru yazım “**Dumlupınar Muharebesi’nde**” şeklinde olacaktır.

A’da “**8 Mart**”, C’de “**2020’nin Ocak ayı**”, E’de “**30 Ağustos’ta**” bölümleri “belirli bir tarih bildirilen gün ve ay isimlerinin büyük harfle yazılması” kuralına bağlı olarak doğrudur.

A’da “**Dünya Kadınlar Günü’nün**”, D’de “**Cumhuriyet Bayramı**” sözleri “ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları” kategorisindedir. Büyük harfle yazılmaları doğrudur.

B’de “**Lale Devri**” bir dönem adı olduğu için büyük harfle yazılmıştır.

CEVAP: E

11. **Bağlaç olan “de”** ayrı ve vurgulu okunur. Cümleden çıkarıldığında anlam daralsa da cümle bozulmaz.

Hâl eki olan “-de” ise sözcüğe bitişik okunur. Cümleden çıkarıldığında cümle bozulur. Ayrıca bu eki alan sözcük “nerede, kimde, ne zaman” sorularına çoğunlukla cevap verir.

“kongresinde” (I), “şekilde” (V) sözcüklerinde “-de” hâl ekidir, bitişik yazılması doğrudur.

“cümle DE” (II), “ben DE” (III), “onların DA” (IV) bölümlerinde ise “de” bağlaçtır. **Cümlelerin anlamına dikkat edildiğinde ayrı okunmalıdır.** Yani II ve IV. sözcüklerde bitişik yazıldığı için yazım yanlışına sebep olmuştur.

CEVAP: C

13. **“öyle ki”** sözünde “ki” bağlaç olduğu için ayrı yazılmalıdır.

“görünse de” sözünde “de” bağlaçtır, ayrı yazılması doğrudur. **“içten içe”** ikileme olduğu için ayrı yazılması doğrudur. **“devam eder” ve “keşfedilmedik”** sözlerinde de yazım yanlışlığı yoktur.

UYARI:

Türkçede sadece şu sözlerde “ki” bağlacı bitişik yazılır:

sanki	oysaki	mademki
belki	halbuki	çünkü
meğerki	illaki	

CEVAP: A

12. **“Tanrı, Allah, İlah”** sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar.” kuralı gereğince E’de **“Tanrılar”** sözcüğünde yazım yanlışlığı vardır. Sözcük küçük harfle başlamalıdır.

- A) **“Vali”** özel adın yerine kullanıldığı için büyük harfle başlatılmıştır. Yazımı doğrudur.
- B) **“Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar.”** kuralına göre **“Yörükler”**’in yazımı doğrudur. **“Yörük”**, hayvancılıkla geçinen, genellikle Toroslarda yaşayan göçebe Türk oymağıdır.
- C) **“Müslüman”** bir dinin mensuplarını bildirdiği için büyük harfle başlatılmıştır. Yazımı doğrudur.
- D) **“Düşünce, gelenek”** anlamında kullanıldığı için **“Doğu”** sözcüğünün büyük harfle yazılması da doğrudur.

CEVAP: E

14. Öncüldeki açıklamaya göre **“fark etmek”, “arz etmek”, “terk etmek”, “göç etmek”** fiillerinin ayrı yazılması doğrudur. Ancak B’deki fiil **“kastetmek”** şeklinde bitişik yazılmalıdır çünkü **“kasıt”** sözcüğünde ünlü düşmesi gerçekleşmektedir.

CEVAP: B

15. E'de "köprü" sözcüğü özel bir isim değil, tüm köprüleri kasteden genel bir isimdir. Büyük harfle başlaması yazım yanlışı oluşturmuştur.
- A) "Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır." kuralına göre "Köşk'te" doğru yazılmıştır. Belli bir köşkten söz etmektedir.
- B) "Başkan" sözcüğü özel adın yerine kullanıldığı için büyük harfle başlatılmıştır. Yazımı doğrudur.
- C) "Dünya" cümlede gezegen adı olarak kullanıldığı için büyük harfle başlatılmıştır. Yazımı doğrudur.
- D) "İngiliz" bir millete mensubiyet bildirdiği için büyük harfle başlatılmıştır. Yazımı doğrudur.

CEVAP: E

HOCA Kafası

16. "şey" sözcüğü her zaman ayrı yazılır: bir şey, her şey, hiçbir şey... Yani C'deki "herşey" sözünde yazım yanlışı vardır.
- "yine de", "pek çok", "herhangi", "birtakım" sözleri doğru yazılmıştır.

CEVAP: C

17. B) "Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz." kuralına göre "Türkçe'nin" sözcüğü yanlış yazılmıştır. Doğru yazım "Türkçenin" şeklindedir.
- C) "Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz." kuralına göre "Harran Ova'mızın" bölümü yanlış yazılmıştır. Doğru yazım "Harran Ovamızın" şeklindedir.
- D) Kurum, kuruluş adlarında olduğu gibi iş yeri adlarına gelen ekler de kesme işaretiyle ayrılmadığı için "Yunus Market'ten" ifadesindeki kesme işareti yazım yanlışına sebep olmuştur. Doğru yazım "Yunus Marketten" şeklindedir.
- E) "Özel adlara getirilen çokluk eki ve bundan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz." kuralına göre "Japon'ların" sözcüğünde kesme işareti kullanılamaz.

Ancak "Çerkez" bir millete mensubiyet bildiren özel isimdir. Yapım eki ya da çokluk eki almamıştır. Bu bakımdan sözcüğe getirilen çekim ekinin kesme işareti ile ayrılması doğrudur.

CEVAP: A

18. "hâlbuki, illaki, mademki, meğerki, oysaki, sanki" gibi sözcüklerde "ki" bağlacı kalıplaştığı için sözcüğe bitişik yazılmaktadır. Bu yüzden E'deki "oysa ki" ifadesinin yazımı yanlıştır.

CEVAP: E

1. Soru eki gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır. Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır. Ancak olumsuzluk ekinin daralmış hâli soru ekiyle karıştırılmamalıdır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Ciddi misin, yoksa biraz abartıyor musun?
B) Gerçekten seni ikna edemediler mi?
C) Üstesinden gelebileceğimizden emin miyiz?
D) Üzüldüğümü nasıl oluyor da anla mıyorsun?
E) Derdini benimle de mi paylaşmayacaksın?

2. Aşağıdakilerden hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Deniz yolu taşımacılığında tecrübemiz var.
B) Özellikle gök bilimine ilgi duymuştum.
C) Spor salonu hafta sonu da açık oluyor.
D) Sizinle iş birliği yapmak, bir zorunluluk.
E) Uçak başka bir hava alanına inecekmiş.

3. • Bağlaç olan “de” ayrı yazılmakla birlikte sözcüğün sonra hecesindeki ünlüye bağlı olarak “da” biçimine girebilir. Ancak bağlaç olan “de”nin “te/ta” biçimi yoktur.
- Bulunma hâl eki olan “-de” sözcüğe bitişik yazılmakla birlikte özel isimlerden kesme işareti ile ayrılır; “-da / -te / -ta” biçimlerine girebilir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) Gerçekçi olmayan mükemmeliyetçilikte insanı hastalığa sürükleyebilir.
B) Mutfağı zengin iller arasında tabii ki Gaziantep’te var.
C) Zaman geçtikçe ilişkilerinizin bir farklılık da içermesi muhtemeldir.
D) Uykunuzun düzene girmesi için rahatlatıcı faaliyetler de bulunmalısınız.
E) Hastalıklar hayatımızı gözden geçirmemiz için bize bir fırsatta sunar.

4. • Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbir veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.

- Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili birleşik sözün yazımı yanlıştır?

- A) Tarla kuşunun gagası izlenimlerimize göre oldukça kalın ve sivridir.
B) Geleneksel lezzetlerden biri olan vezir parmağı, hafif bir tatlıdır.
C) Vücudunda ışık üreten ateş böceği de ilginç bir hayvandır.
D) Dağ keçisi, sarp kayalıklarda rahatça hareket edebilmektedir.
E) Bir grup bal arısı, yarım kilo bal için 2 milyon çiçeği gezer.

5. • Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde “doğu” ve “batı” sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır.
- “Tanrı, Allah, İlah” sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar.
- Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar.
- Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran “şehir, il, ilçe, köy vb.” sözler küçük harfle başlar.
- “Dünya, güneş, ay” kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar.

Buna göre

- I. Ortodoks, hristiyanlıkta üç büyük mezhepten biridir.
II. Gezinin sonraki durağı da Gümüşçay beldesi.
III. Üstün yeteneğini sonunda Dünya’ya duyurdu.
IV. Yunan kültürü, batı medeniyetinin de kökenini oluşturur.
V. Yönetmen, sinema sektörünün İlah’ı olarak kabul ediliyor.

cümlelerinin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) Dikkat çekici bir boy bos da kötü huyu örtbas etmeye yetmez.
- B) Ömrü boyunca entelektüel uğraşlarla vakit geçirmiş, donanımlı biridir.
- C) Sanırım insiyatifi ele almanın vakti gelmiş de geçiyor bile.
- D) Kalabalık bir gurup cam kenarındaki masalardan birine yerleşti.
- E) Doğum günü süprizlerinden hoşlanmasam da tebessüm etmeliydim.

7. Çocuklarla göz göze geldiğimiz on binlerce bakışta

kalplerimizin yakınlaştığı, ruhlarımızın birbirile

buluştuğu o eşsiz anlarda onlara sevmeyi öğretir; kendimiz de bunu yeniden hissederiz. Böylece

sevgi nesilden nesle aktarılmış olur.

Bu parçadaki altı çizili sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. I. Kuruluş, Afrika'nın güneyindeki Zimbabve'de su kuyuları açtırıyor.
- II. Olası depremlerle ilgili olarak gözler Batı Anadolu'ya çevrildi.
- III. Türkiye, Kuzey Batı'dan gelen soğuk havanın etkisine girecek.
- IV. Ekonomik ve siyasal rejimler bakımından Avrupa'nın Doğusu'nda geçiş yaşanıyor.
- V. İsmi yerel denizciler tarafından verilen "keşişleme" rüzgârı, güneydoğudan eser.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangilerinde yönlerin yazımıyla ilgili yanlışlık vardır?

- A) II ve III B) I ve V C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ki/-ki"nin yazımıyla ilgili bir yazım yanlışı vardır?

- A) Tüm hikâyeler ki bir tek hikâyeden türemiştir.
- B) Teklif neydi ki kararını değiştirmeni sağladı?
- C) Zor zamanlarda ki kendi derdimize düştük.
- D) Öyle bir mana evreni ki sözcüklere sığmaz.
- E) Gönülümün karmaşası aklımın ki kadar değil.

10. Toprağa bağlı yaşayan Orta Çağ insanını tahayyül

etmek bir hayli zor. Böyle birinin yaşadığı yerden hele ki kalkıp gitmesi -göç dışında- mümkün

görünmüyor. Bu noktada Hristiyan'lık geleneğinde

önemli olan hac yolculukları, neden yürüdüklerine

dair bir ipucu niteliğinde.

Bu parçadaki altı çizili bölümlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Somut olarak yer bildirmeyen "alt", "üst" ve "üzeri" sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır. Ancak somut olarak yer belirten "alt" ve "üst" sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Görüntüler arasına serpiştirilen bilinçaltı mesajlarla yönlendirildiğimiz düşünüyor.
- B) Güneş ışınlarının dik geldiği öğleüzeri ve sonrası saatlerde dışarıda bulunmayın.
- C) Soruşturma sürecinde şüphelilerin gözaltı süresi iki gün daha uzatıldı.
- D) "Hoşbeş etmek" diye ifade ettiğimiz ayaküstü konuşmalar işlevsel olabiliyor.
- E) İklim koşulları, güvenlik, estetik gerekçeleriyle yeraltı kabloları sık kullanılır.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışlığı yoktur?

- A) Esasında insan yürümeyi terk ettikçe buna ihtiyacıda artıyor.
- B) Yeni yerler görmek, insanı o kadar değiştire-yorki yola düşmek şart.
- C) Van Gölü çevresinde oluşturulan rotada haf-tasonu yürümeyi kararlaştırdık.
- D) Hem iyi bir manzara hem de korunmuş bir kervan yolu biraradaysa yol güzeldir.
- E) Kültür Rotaları Derneğinin kuruluşu 2012 yılının Temmuz'una rastlıyor.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayrı yazılma-sı gereken bir sözün bitişik yazılması yazım yanlışına sebep olmuştur?

- A) Şehrin güneybatı kesimleri sele teslim oldu.
- B) Bir basımevinde karın tokluğuna çalıştım.
- C) Depremzedelerin ihtiyaçları karşılanıyor.
- D) İletişimi başhemşire üzerinden sağlamışsın.
- E) Kütlesi olan cisim, yerçekiminden etkilenir.

14. Dünya Sağlık Örgütü'nün önderliğinde Türkiye

I
adına 28 Nisan 2004'de New York şehrinde

II

imzalanan tütün kontrolüyle ilgili sözleşmenin onay-lanması, 5261 sayılı Kanun'la uygun bulunmuş

III

ve Bakanlar Kurulunun da aldığı karara istinaden

IV

Resmî gazetede yayımlanmıştır.

V

Bu parçadaki altı çizili sözlerin hangilerinde yazım yanlışlığı yoktur?

- A) I ve III
- B) II ve IV
- C) I ve V
- D) III ve IV
- E) III ve V

- 15. I. Panikatak birçok hastada tipik belirtilerle orta-ya çıkar: Çarpıntı, baş dönmesi, sersemlik, bayılacak gibi olma...
- II. Panikatağın ilaçsız tedavisi de -Önce tedavi-ye inanmak önemli.- hastalarda ciddi oranda iyileşme sağlamıştır.
- III. Tedavi sistemini "Biz yalnızca zihni eğiten uygulamalardan farklı olarak bilinçaltı düzeyi-ne de yönelik çalışıyoruz." diye açıklıyor.

Bu cümlelerin hangilerinde

- Ara cümleler küçük harfle başlar.
- Cümle içinde verilen alıntı cümleleri, ayraç ya da tırnak içindeyse büyük harfle başlar.
- İki noktadan sonra gelen ifade, cümle biçi-mindeyse büyük; örneklerin sıralanması şek-lindeyse küçük harfle başlar.

kurallarından birine uyulmamaktan kaynakla-nan yazım yanlışlığı vardır?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Zihnindeki hatıralar da paramparçaydı.
- B) Yarım yamalak Türkçesiyle derdini anlatır.
- C) Çocuklar nihayet sere serpe oynayabildiler.
- D) Ceketi sıırıslıklam olmuş, öylece bekliyor.
- E) İki liderin başbaşa görüşeceği bildirildi.

17. Aşağıdakilerden hangisinde yanlış yazılmış bir sözcük vardır?

- A) Fırsatlardan birçoğunun haberi yok.
- B) Hemen birşey söylemek zorunda değilsin.
- C) Yöntemlerin hiçbirisi tek başına işe yaramaz.
- D) Seçeneklerden birkaçı üzerinde düşünelim.
- E) Kuralları biraz esnetmemiz gerekebilir.

1. D'deki cümleye soru anlamı "nasıl" sözcüğüyle katılmıştır. **"anlamıyorsun"** sözcüğündeki "-mı" soru eki değil, olumsuzluk ekinin daralmış hâlidir. **anla-ma-yor-sun > anlamıyorsun**
Yani ayrı yazılması yazım yanlışına sebep olmuştur.
"Ciddi misin", "abartıyor musun", "ikna edemediler mi", "emin miyiz", "benimle de mi" ifadeleri doğru yazılmıştır.

CEVAP: D

2. "Deniz yolu", "hava yolu", "kara yolu", "demir yolu" sözleri ayrı yazılmasına rağmen **"havaalanı"** bitişik yazılır.
"gök bilimi", **"hafta sonu"**, **"iş birliği"** sözlerinin de ayrı yazılması doğrudur.
"Gece yarısı, gün ortası, hafta başı, hafta sonu" gibi zamanla ilgili birleşik kelimeler anlam kaybı olmadığı için çoğunlukla ayrı yazılmaktadır.

CEVAP: E

3. **Bağlaç olan "de"** ayrı ve vurgulu okunur. Cümleden çıkarıldığında anlam daralsa da cümle bozulmaz.

Hâl eki olan "-de" ise sözcüğe bitişik okunur. Cümleden çıkarıldığında cümle bozulur.

Bu bilgiyle öncüldeki açıklamaları göz önünde bulundurarak inceleyelim:

- A) "mükemmeliyetçilikte" bölümünde "de" bağlaçtır: **"mükemmeliyetçilik DE"** şeklinde ayrı ve vurgulu okunur. Ayrı yazılmalıdır.
- B) "Gaziantep'te" bölümü **"Gaziantep DE"** biçiminde ayrı ve vurgulu okunması gerektiği için "de" bağlaçtır. Bağlaç zaten ayrı yazılmalıdır, sözcükten kesme işaretiyle ayrılmaz, "te" biçimine girmez.
- D) **"faaliyetlerde"** bölümünde "de" hâl ekidir, sözcüğe bitişik okunur, cümleden çıkarılmaz. Ayrı yazılması yanlıştır.
- E) "bir fırsatta sunar" bölümü **"bir fırsat DA sunar"** şeklinde okunur. "da" bağlaçtır, ayrı yazılmalı, "ta" biçimine girmemelidir.

Bu bölümlerde yazım yanlışları vardır. Ancak C'de **"bir farklılık DA içermesi"** sözünde **"de"** bağlaçtır ve doğru yazılmıştır.

CEVAP: C

4. Öncüldeki açıklamalara göre "tarla kuşu", "dağ keçisi", "bal arısı" sözlerinde sözcükler anlam değişikliğine uğramamıştır. "Ateş böceği" sözünde ise ikinci sözcük gerçek anlamındadır. Bunların ayrı yazılması doğrudur. Ancak **"vezirparmağı"** sözünde her iki sözcük de anlamını kaybetmiş, **bir tatlı ismi olarak yeni sözcük orta çıkmıştır**. Bu yüzden "vezirparmağı" bitişik yazılmalıdır.

CEVAP: B

5. I. **"Hristiyanlık"** bir din ismi olduğu için "hristiyanlıkta" sözü büyük harfle başlamalıdır.
- II. **"Gümüşçay beldesi"** ifadesinde "belde" sözcüğünün, özel isme dâhil olmadığı için küçük harfle yazılması doğrudur.
- III. **"Dünya'ya"** sözcüğü cümlede gezegen olarak değil, "tüm insanlar" anlamıyla kullanıldığı için "dünyaya" şeklinde yazılmalıdır.
- IV. **"Batı"** sözcüğü cümlede "düşünce, hayat tarzı" anlamındadır, büyük harfle başlamalıdır.
- V. **"Sinema sektörünün ilah'ı"** bölümünde "ilah" sözcüğü özel ad değildir, "ilahı" şeklinde yazılmalıdır.

CEVAP: B

6. B'de "entellektüel", C'de "inisiyatif", D'de "gurup", E'de "sürpriz" sözcükleri yanlış yazılmıştır. Doğru yazımlar **"entelektüel"**, **"inisiyatif"**, **"grup"** ve **"sürpriz"** şeklindedir. A'da yazım yanlışlığı yoktur.
"Boy bos", "örtbas" sözcükleri ve "da" bağlacı doğru yazılmıştır.

UYARI:

Güneşin batması anlamında kullanılmak istenen sözcük "gurup", topluluk anlamında kullanılmak istenen sözcük "grup" olmalıdır.

CEVAP: A

7. “nesil” sözcüğü ünlüyle başlayan bir ek alınca ikinci hecesinde ünlü düşmesi gerçekleşir ancak bu tip sözcüklerin ikileme oluşturdıkları durumlarla ilgili bir kural vardır:

“Ünlüyle başlayan ek aldıklarında vurgusuz orta hecesindeki dar ünlüsü düşen kelimelerle oluşturulan ikilemelerde ikinci kelimenin dar ünlüsü düşmez.” Buna göre V. bölümde doğru yazım “**nesilden nesile**” şekline olmalıdır.

“Göz göze” ikilemedir. Ayrı yazılması doğrudur. “on binlerce”, “birbiriyle” sözcükleri doğru yazılmıştır. IV. sözde “de” bağlaç olduğu için “kendimiz de” sözü de doğru yazılmıştır.

CEVAP: E

9.

HATIRLAYALIM:

Bağlaç olan “ki” genel olarak ayrı yazılır ancak kalıplaştığı için bitişik yazıldığı bazı sözcükler vardır: oysaki, mademki, sanki, çünkü, illaki... Bağlaç olan “ki” cümleden çıkarıldığında cümle bozulmaz.

A'da “**tüm hikâyeler ki**”, B'de “**teklif neydi ki**”, C'de “**zor zamanlardı ki**”, D'de “**bir mana evreni ki**” bölümlerinde “ki” bağlaçtır ve doğru yazılmıştır.

“Gönlümün karmaşası **aklının ki kadar değil**.” cümlesinde ise “aklının karmaşası” tamlamasında “karmaşa”nın yerine **zamir görevinde** bir “-ki” kullanılmıştır. Bağlaç değildir, bitişik yazılmalıdır.

CEVAP: E

10.

HATIRLAYALIM:

Din isimleri ve bir dine mensubiyet bildiren isimler özel isimdir, büyük harfle başlar. Ancak özel isimlere getirilen yapım ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz.

Bu kurala göre “**Hristiyan'lık**” bölümünde kesme işareti kullanılması yazım yanlışına sebep olmuştur. Doğru yazım “**Hristiyanlık**” şeklinde olmalıdır. “Orta Çağ”, “hele ki”, “ipucu”, “hac” sözlerinin yazımı doğrudur.

CEVAP: C

8.

HATIRLAYALIM:

- “Doğu, batı, kuzey, güney, güneydoğu ...” gibi yön isimleri özel isimlerden önce gelip özel isme dâhil olduklarında büyük harfle başlar. Sadece yön bildirdiklerinde küçük harfle başlar.
- Ara yönler (kuzeydoğu, güneybatı...) bitişik yazılır.

Bu bilgilerden hareketle “Afrika'nın güneyindeki” (I), “Batı Anadolu'ya” (II), “güneydoğudan” (V) bölümlerinin yazımı doğrudur.

Ancak III ve IV. cümlelerde yazım yanlışları vardır:

III. “**Kuzey Batı'dan**” ifadesi yön bildirdiği için küçük harfle başlamalı, ara yön olduğu için bitişik yazılmalıdır: **kuzeybatıdan**.

IV. “**Avrupa'nın Doğusu'nda**” ifadesinde “doğu” sözcüğü yön bildirdiği için küçük harfle başlamalıdır: **Avrupa'nın doğusunda**.

CEVAP: D

11. Öncüldeki açıklamaya göre “**bilinçaltı**”, “**öğle-üzeri**”, “**gözcü**”, “**ayaküstü**” sözcükleri somut bir yer bildirmemektedir. Bu bakımdan bitişik yazılmaları doğrudur. Ancak E'deki “**yeraltı**” sözü yanlış yazılmıştır çünkü somut bir yer bildirmekte, “yerin altı”ndan söz etmektedir. Ayrı yazılmalıdır.

CEVAP: E

12. A) “**ihtiyacıda**” bölümünde “da” bağlaçtır, ayrı yazılmalıdır: ihtiyacı da
 B) “**değiştiriyorki**” sözünde “ki” bağlaçtır, ayrı yazılmalıdır: değiştiriyor ki
 C) “**hafta sonu**” sözü ayrı yazılır.
 D) “**bir arada**” sözü ayrı yazılır.
 E’de herhangi bir yazım yanlışı yoktur. “**Kültür Rotaları Derneği**” bir kuruluş ismi olduğu için ilk harfleri büyük yazılmıştır. Kurum ve kuruluş isimlerine gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmadığı için “-nin” ekinin bitişik yazılması doğrudur. “**Temmuz**” sözcüğü de “2012” ile ifade edilen belirgin bir zamanı işaret ettiği için büyük yazılması doğrudur.

CEVAP: E

13. A) Ara yönler bitişik yazılır: **güneybatı**
 B) “Ev” kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: **basimevinde**
 C) “-zede” ile oluşturulmuş birleşik kelimeler bitişik yazılır: **depremzedelerin**
 D) “Baş” sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları bitişik yazılır: **başhemşire**
 Ancak “yer çekimi” ayrı yazılır.

CEVAP: E

14. I. ve IV. sözler: Kurum ve kuruluş isimlerinin ilk harfleri büyük yazılmakla birlikte bu isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrılmaz. Bu kurala bağlı olarak “**Dünya Sağlık Örgütü’nün**” ifadesi yanlış, “Bakanlar Kurulunun” ifadesi doğru yazılmıştır.

II. söz: “**28 Nisan 2004’de**” bölümde “-de” ekinin ünsüz sertleşmesine uygun yazılmamış olması yazım yanlışına sebep olmuştur.

III. söz: “... kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar.” kuralına göre “**Kanun**”un büyük yazılması ve ekin kesme işaretiyle ayrılması doğrudur.

V. söz: Bu bölüm özel isim olduğu için “**Resmî Gazete’de**” şeklinde yazılmalıdır.

CEVAP: D

15. I. cümlede yazım yanlışı vardır. İki noktadan (:) sonra art arda örnekler sıralanmıştır. Bu örnekler cümle niteliğinde olmadığı için küçük harfle başlamalıdır.

II. cümlede yazım yanlışı vardır. Kısa çizgiler arasındaki bölüm ara cümle olduğu için küçük harfle başlamalı, sonuna nokta konmamalıdır.

III. cümlede yazım yanlışı yoktur. Cümlenin içinde yer alan alıntı cümlesi tırnak içinde olduğu için büyük harfle başlamış, bir noktalama işaretiyle bitirilmiştir.

CEVAP: C

16. İkilemelerin ayrı yazılması gerektiği için “**baş-başa**” sözünün yazımı yanlıştır, “**baş başa**” şeklinde ayrı yazılmalıdır. “Paramparça”, “yarım yamalak”, “sere serpe”, “sırılsıklam” sözleri pekiştirmeli sözlerdir ve bu sözlerin yazımı doğrudur.

CEVAP: E

17.

HATIRLAYALIM:

“Şey” sözcüğü ayrı yazılır: bir şey, çok şey, her şey...

B’deki “**birşey**” sözünün yazımı yanlıştır.

Belirsizlik anlamı taşıyan “**birçoğu**”, “**hiçbiri**”, “**birkaçı**”, “**biraz**” sözcükleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.

CEVAP: B

1. Gençlerin bir kısmı, onlara avatarları üzerinden
I
bambaşka kişiler olma imkânı da vererek büyük
II III
zaferler vaat eden, çok oyunculu bu çevrim içi
IV V
oyunların ayartısına direnemiyor.
Bu cümledeki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?
A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Enerji dönüşümlerinin kontrolüne dayanan
Sanayi Devrimi'yle birlikte Batı, dünyaya hem de
I II
toprakları işgal ederek ne yazıkki hâkim olmaya
III
başlamıştı. Bir süre sonra Alman ve İtalyanların,
IV
birliklerini sağlaması da Birinci Dünya Savaşı'nın
V
ortaya çıkmasına sebep olmuştu.
Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?
A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "de/-de"nin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yoktur?**
A) İstanbul, insanlığın kadim birikimini temsil eden az sayıdaki şehirlerinde başıdır.
B) Meselenin kapsamı tartışmanın yönünü belirleyecek bir ayrıntıydı.
C) Araştırmacı bir yazar olmadığım gibi akademisyen olmak gibi niyetimde yok.
D) Yazdıklarımı gün yüzüne çıkarmamda çekingen olduğum için geç oldu.
E) Gök bilimciler, çok uzak, ıssız bir galakside oksijen molekülü tespit etmiş.

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işareti (') kullanılması yazım yanlışına sebep olmuştur?**
A) Tartışmaya konu olan Genelge'nin 3'üncü maddesinde bir açık var.
B) Sakarya Üniversitesi'nden akademisyenlerle bir proje yürütüyoruz.
C) Yeni bir düzende oluşacak Orta Doğu'yla ilgili sorular akıllara geliyor.
D) Evliya Çelebi, Dolmabahçe Sarayı'nın bugünkü yerinde bir köşk olduğunu yazmıştır.
E) Batılı felsefe geleneğinin temeli Antik Çağ'da oluşmuştur.

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışlığı yoktur?**
A) Norveçliler de açık havada yalnız kalmayı, yürümeyi severmiş.
B) Kişisel tercihlerimden herkez gibi ben de sorumluyum elbette.
C) Uluslararası yolculuklarda direkt sefer bulmak bazen zor olur.
D) Henüz bir zaman makinası icat edilmedi, sadece hayal kuruyoruz.
E) Gök bilimiyle ilgilenmenin, insanda mütevazı bir hâl oluşturduğu söylenir.

6. Neredeyse hiçkimse cep telefonlarının bu kadar
I
büyük değişimleri tetikleye bileceğini hayal
II
etmemişti. Öngörüler vardı, gerçekler bunları aştı.
III
Üstelik şimdi öyle yenilikler üzerinde eşzamanlı
IV
olarak çalışılıyor ki gelecekte olağan üstü şeyler
V
gerçekleşebilir.
Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı doğrudur?
A) I B) II C) III D) IV E) V

7. 2022 yılı itibariyle fotoğraf kariyerini daha da ileriye
I II
götürmek için Kuzey Norveç'e taşınacağını
III
söylüyor. Böylece Finlandiya sınırına yakın olmayı
IV
ve herhangi bir Fin evi bulmayı planlıyor.
V
- Bu parçada numaralanmış sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. (I) Buzul Devri'nin sembolik hayvanları arasında mamutlarda vardı. (II) Onlar Dünya'nın o evresinde yaygın görülen bir memeli türüydü. (III) Fakat artan sıcaklıklardan git gide olumsuz etkilenmeye başladılar. (IV) Bir çoğu böylece 10 bin yıl kadar önce yok oldu. (V) Fakat bu yok oluştan iklim değişikliği dışında insan oğlu da sorumlu olabilir.
- Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. (I) Bu kitabımda birkaç çıkış noktası olduğunu söyleyebilirim. (II) Küçük kızımın yanında yeterince olamayışımın bende oluşturduğu suçluluk duygusu mesela. (III) Sık görüşmemekte beni rahatsız eden bir şey hep vardı. (IV) Bu yüzden ona, ileride okuması içinde hediye etmek istedim bu kitabı. (V) Aslında tüm anne babaların kitabı okumasında yarar görüyorum.
- Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde "de" bağlacının yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?**
- A) I ve II B) I ve IV C) II ve V
D) III ve V E) IV ve V

10. Serinin diğer kitapları henüz Türkçeye çevrilmediği
I
için Kamala'nın macerasının nasıl seyrettiğinden
II
habersiziz. Ancak biliyoruz ki daha önce müslüman
III
süper kahramanların yer aldığı pek çok çizgi
IV
roman olsa da bu karakterlerin hiçbiri Ms. Marvel
V
kadar etkili değildi.
- Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?**
- A) Aidiyet duygusundan yoksun kalmak, öyle sanıyorum ki, hiç kimseye iyi gelmez.
- B) Ekipteki arkadaşşıma, nedense, "Hoşça kall!" demekle yetindim.
- C) Zor durumlar, gittide birbirimize kenetlenmemizi sağladı.
- D) Papağan kapıdan her girene "Hoş geldin!" diye bağırıyor.
- E) İnsan kendini kandırmak isteyince bahanelerini artarda sıralayabilir.

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışlığı yoktur?**
- A) Sen öyle diyince kalkıp geldik işte.
- B) Kurabiye yiyince mutlu oluyor çocuk.
- C) Konuyla ilgili yorum yapmayan kaldı mı?
- D) "Bana ne!" diyip bu işten sıyrılamazsın.
- E) Gelmiyenlerden açıklama isteyeceğiz.

13. 1453'te şehrin idaresinin Osmanlı Devleti'ne
I II
geçmesinden sonra Bizans Dönemi'nde kullanılan
III
sarnıç ve havuzlar terk edilmiş, yeni su yolları
IV
yaptırılmış. Ancak sonraki yüz yıllarda başka su
V
yollarına da ihtiyaç duyulmuş.

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözlerden ikisinin de yazımı doğrudur?

- A) Bilimkurgu filmlerini andıran yeni nesil roketle Mars'a seyahat edilmesi planlanıyor.
B) Oniki yıllık süreçte şirket, veryüzüne kendi kendine inebilen roketler geliştirdi.
C) Araç, lazer sistemindeki birkaç probleme rağmen 25 mayısta istasyona ulaştı.
D) Denemelerin bir kısmı başarılı olmakla birlikte aksaklıklarda devam edebilir.
E) İmkânlar seferber edildi, şöyle ki yolculukta herhangi bir engel olmayacak.

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yanlış yazılmış bir söz vardır?

- A) Dilbilgisine hâkim olduğum doğru değil.
B) Dilekçeyi üstünkörü yazdığın apaçık belli.
C) İnsan her zaman soğukkanlı davranamıyor.
D) Tekdüze günlerine yeni bir renk arayacaktı.
E) İnsanın önce saygıdeğer olduğunu kabul et.

17. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili sözde yazım yanlışı vardır?

- A) Ben de baba tarafından Bursalıyım.
B) Atatürk Lisesinde sınav gözetmeniydim.
C) Ramazan Bayramında yine görüşelim.
D) Barış Mançolar öyle kolay yetişmiyor.
E) Beş yıldır Kaya İnşaatta en yetkili kişiyim.

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Kızım anaokuluna henüz alışamadı.
B) Bir aklıevvelin sözünü hareket edemem.
C) Kendimi açık göz biri zannederdim ben de.
D) Yasa dışı işlere bulaşması herkesi üzdü.
E) Eskiden masamda bir çalar saat vardı.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bitişik yazılması gereken bir söz ayrı yazıldığı için yazım yanlışı olmuştur?

- A) Kekten üst kat komşumuza da ikram edeyim.
B) Bir art niyetin olduğuna inanmak istemedim.
C) Sözcüklerden ikisi de eş seslilik özelliğine sahip.
D) Dış hattan arayan kişi telefonu kapatıverdi.
E) Yer altı dünyasının tanınmış isimlerindendir.

19. Aşağıdakilerin hangisinde birleşik fiillerle ilgili bir yazım yanlışı vardır?

- A) Otobüse el ettiysem de yetişemedim.
B) Sizinle baş edemem, hiç sanmıyorum.
C) Çirkin sözler sarf etmez, endişelenmeyin.
D) Samimi bir saygıyı elbette hak ediyor.
E) Yanındakileri başından ustaca def eder.

1. IV. “**vaat eden**” sözünün yazımı yanlıştır. Bu fiil “**vadeden**” biçiminde yazılır.
- I/V. “**Bir kısmı**” ve “**çevrim içi**” sözleri ayrı yazıldığı için bir yanlışlık yoktur.
- II. “**bambaşka**” sözcüğü “m, p, r, s” ünsüzleriyle kurulan pekiştirmeli sözcüklerdendir, bitişik yazılması doğrudur.
- III. “**imkânı da**” bölümünde “da” bağlaştır, ayrı yazıldığı için yazım yanlışı yoktur.

CEVAP: D

2. I/V. “Tarihî olay adları büyük harfle başlar.” kuralına göre “**Sanayi Devrimi’yle**” ve “**Birinci Dünya Savaşı’nın**” bölümü doğru yazılmıştır.
- II. “hem de” sözünde “hem” ve “de” sözcüklerinin her ikisi de bağlaştır, sözün ayrı yazılması doğrudur.
- IV. Millet isimleri özel isim olmakla birlikte özel isimlere gelen çokluk ekleri ve sonrasındaki ekler kesme işaretiyle ayrıldığı için “**İtalyanların**” sözcüğü doğru yazılmıştır.
- III. sözdeki yazım yanlışına ayrı yazılması gereken “**ne yazık ki**” sözünde “ki”nin bitişik yazılması sebep olmuştur.

CEVAP: C

3. **Bağlaç olan “de”** ayrı ve vurgulu okunur. Cümleden çıkarıldığında anlam daralsa da cümle bozulmaz.
- Hâl eki olan “-de”** ise sözcüğe bitişik okunur. Cümleden çıkarıldığında cümle bozulur.
- A) “**şehirlerin DE başıdır**”
- B) “**meselenin kapsamı DA**”
- C) “**niyetim DE yok**”
- E) “**çıkarmam DA ... geç oldu**”
- Bu ifadelerde “de/da” ayrı ve vurgulu okunur, bağlaştır, ayrı yazılmalıdır.
- Ancak E’de “**ıssız bir galakside ... tespit etmiş**” bölümünde “-de” “nerede” sorusuna cevap verdiği ve sözcüğe bitişik okunduğu için hâl ekidir, bitişik yazılması doğrudur.

CEVAP: E

4. A) “**Genelge’nin**” sözü doğru yazılmıştır. “... kanun, tüzük, yönetmelik ... sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar.” kuralına uygundur.
- “**3’üncü**” de doğru yazılmıştır. Sayılara gelen eklerde kesme işareti kullanılır.
- C) “**Orta Doğu’yla**” sözünde kesme işareti kullanılması doğrudur. “Orta Doğu” bir bölge adı olarak özel ad olduğu için ek, kesme işaretiyle doğru olarak ayrılmıştır.
- D) “Saray, köşk, han, ... vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar.” kuralına göre “**Dolmabahçe Sarayı**” özel isimdir. Özel isme gelen çekim ekinin kesme işaretiyle ayrılması doğrudur.
- E) “Antik Çağ” bölümü, “Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.” kuralına bağlı olarak özel isimdir. “**Antik Çağ’da**” biçimde yazılması doğrudur.
- B) Ancak “**Sakarya Üniversitesi’nden**” ifadesinde kesme işareti kullanılmamalıdır. Kural “**Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturum ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.**” şeklindedir. İfadenin doğru yazımı “Sakarya Üniversitesinden” olmalıdır.

CEVAP: B

5. A) “**yalnız**” sözcüğünün doğru yazımı “yalnız” şeklindedir. “Norveçliler” sözcüğünün yazımı ve “de”nin ayrı yazılması doğrudur.
- B) “**herkez**” sözcüğünün doğru yazımı “herkes” şeklindedir. “ben de” sözü doğru yazılmıştır.
- D) “**makina**” sözcüğü yanlış yazılmıştır, doğrusu “makine”dir.
- E) “**mütevazı**”, “birbirine paralel olan” demektir. Bu cümlede kullanılmak istenen “alçak gönüllü” anlamındaki kelime, “mütevazı” şeklinde “ı” ile yazılır. “Gök bilimi”nin ayrı yazılması doğrudur.
- C’deki cümlede yazım yanlışı yoktur: “**uluslararası**” bitişik yazılır. “Doğrudan” anlamındaki sözcüğün yazımı “**direkt**” şeklindedir.

CEVAP: C

6. I. **"hiç kimse"** ayrı yazılır.
II. **"tetikleyebil-"** fiili kuralı birleşik fiillerden olan yeterlilik fiiliyle oluşmuştur, bitişik yazılır.
IV. **"eş zamanlı"** sözü ayrı yazılır.
V. **"olağanüstü"** sözcüğü bitişik yazılır.
"Öngörü" ise doğru şekilde bitişik yazılmıştır.

CEVAP: C

7. I. sözcük **"itibarıyla"** şeklinde yazılmalıdır.
II. **"daha da"** sözünde "da" bağlaçtır, ayrı yazılması doğrudur.
III. **"Kuzey Norveç'e"** bölümünde yön ismi özel isimden önce gelip özel isme dâhil olmuştur. Büyük harfle yazılması doğrudur. "Norveç" sözcüğüne gelen "-e"nin kesme işaretiyle ayrılması da doğrudur.
IV. **"Finlandiya sınırına"** bölümünde "sınır" sözcüğü özel isme dâhil değildir, küçük harfle başlaması doğrudur.
V. **"Herhangi bir"** sözcüğü de doğru yazılmıştır.

CEVAP: A

8. I. cümlede **"Buzul Devri'nin"** sözü tarihî dönemlerin ilk harfleri büyük yazılması gerektiği için doğru yazılmıştır. Ancak "mamutlar" sözcüğünden sonraki "da" bağlaçtır. Sözcüğe bitişik yazılması yazım yanlışıdır. **"Mamutlar DA"** biçiminde okunduğuna dikkat edilmelidir.
III. cümlede bitişik yazılması gereken **"gitgide"** ayrı yazıldığı için yanlışlık vardır.
IV. "Birçoğu" sözü bitişik yazılmalıdır.
V. "İnsanoğlu" sözü bitişik yazılmalıdır.
II. cümlede ise yazım yanlışı yoktur. "Dünya" gezen ismi olarak kullanıldığı için özel isimdir.

CEVAP: B

9. I. **"kitabımın DA"** birkaç çıkış noktası olduğunu
IV. "okuması için DE hediye etmek"
Bu bölümlerde "de/da"nın, sözcükten ayrı, vurgulu okunuşu ve cümleden çıkarıldığında cümlemin bozulmaması itibarıyla bağlaç olduğu ve ayrı yazılması gerektiği görülmektedir.
Ancak diğer cümlelerde bağlaç olan "de" yoktur. "yanında", "bende" (II), "görüsememekte" (III), "ileride" (IV), "aslında", "okumasında" (V) sözcüklerinde hâl eki olan "-de"ler söz konusudur.

CEVAP: B

10. "Din ve dine mensubiyet bildiren isimler büyük harfle başlar." kuralına göre "müslüman" sözcüğünün küçük harfle başlatılması yazım yanlışıdır. Sözcük **"Müslüman"** biçiminde yazılmalıdır.
I. "Türk" özel ismine gelen "-ce" yapım ekidir. "Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz." kuralına göre **"Türkçeye"** sözcüğü doğru yazılmıştır. "Seyrettiğinden" (II), "pek çok" (IV) ve "olsa da" sözlerinin yazımı doğrudur.

CEVAP: C

11. "Hiç kimseye", "hoşça kal", "hoş geldin", "gitgide" sözlerinin yazımı doğrudur. Ancak **"art arda"** ayrı yazılmalıdır.

CEVAP: E

12. HATIRLAYALIM:

- "Birden çok heceli ve "a, e" ünlüleri ile biten fiiller, ünlüyle başlayan ek aldıklarında bu fiillerdeki "a, e" ünlülerinde söyleyişte yaygın bir daralma (ı ve i'ye dönme) eğilimi görülür. Ancak söyleyişteki "ı, i" ünlüleri yazıya geçirilmez."

Bu kurala göre **"yapmıyan"** ve **"gelmiyenlerden"** sözcükleri yanlış yazılmıştır. Doğru yazımlar **"yapmayan"** ve **"gelmeyenlerden"** şeklindedir.

UYARI:

- "Tek heceli olan demek ve yemek fiillerinde, söyleyişteki "i" ünlüsü -"deyince, deyip" sözcükleri hariç- yazıya da geçirilir."

Bu kurala göre **"diyince"** ve **"diyip"** sözcüklerinin yazım yanlışı vardır. Sözcükler **"deyince"** ve **"deyip"** şeklinde yazılmalıdır.

B'deki "yiyince" sözcüğü doğru yazılmıştır.

CEVAP: B

13. “Yüzyıl” bitişik yazılması gereken bir sözcüktür. V. sözün yazımı yanlıştır.

- I. “1453’te” sözünde “-de” ekinin ünsüz benzeşmesine uygun yazılması ve kesme işaretiyle ayrılması doğrudur.
- II. “Osmanlı Devleti” özel isimdir. Sözcüklerin büyük harflerle başlaması ve ekin kesme işaretiyle ayrılması doğrudur.
- III. Çağ ve dönem isimlerinin büyük harfle başlaması kuralına bağlı olarak “Bizans Dönemi’nde” ifadesi doğru yazılmıştır.
- IV. “terk etmek” fiili ayrı yazılır.

CEVAP: E

14. A) “bilim kurgu” ayrı yazılmalıdır. Gezegen ismi olduğu için “Mars’a” doğru yazılmıştır.
- B) “Sayıları oluşturan sözcükler ayrı yazılır.” kuralına bağlı olarak “on iki” ayrı yazılmalıdır. “Yeryüzüne” doğru yazılmıştır.
- C) “birkaç” sözcüğü doğru yazılmıştır. “Mayıs” sözcüğü belli bir tarihe bağlı olduğu için büyük harfle başlamalıdır: **25 Mayıs’ta**
- D) “bir kısmı” sözünün yazımı doğrudur. “aksaklıklar DA” ifadesinde “da” bağlaçtır, ayrı yazılmalıdır.
- E) “şöyle ki” ve “herhangi bir” sözlerinin her ikisi de doğru yazılmıştır.

CEVAP: E

15. “Somut olarak yer bildirmeyen “alt”, “üst” ve “üzeri” sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır.” kuralına göre E’deki “yeraltı” bitişik yazılmalıdır. Sözcük, cümlede “gizli, yasa dışı” anlamında soyut olarak kullanılmıştır.
- A’da “üst kat”, “ikram edeyim”, B’de “art niyet”, C’de “eş seslilik”, D’de “dış hat” sözlerinin ayrı yazılması doğrudur.

CEVAP: E

16. A’daki “dil bilgisi” sözü ayrı yazılmalıdır. Kural “Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler (dil bilimi, gök bilimi, dil bilgisi, ses bilgisi...) ayrı yazılır.” şeklindedir. B’de “üstünkörü”, “apaçık”, C’de “her zaman”, “soğukkanlı”, D’de “tekdüze”, E’de “saygıdeğer” sözlerinin yazımı doğrudur.

CEVAP: A

17. A) “Bursalıyım” sözcüğü doğru yazılmıştır. “Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.” kuralına uygundur.
- B) “Atatürk Lisesi” kurum ismi olduğu için çekim ekinin kesme işaretiyle ayrılması doğrudur.
- C) “Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar.” kuralı gereğince “Ramazan Bayramı” büyük harflerle başlatılmalıdır ancak çekim ekinin de kesme işaretiyle ayrılması gerekir: **Ramazan Bayramı’nda**
- D) Özel adlara getirilen çokluk eki kesme işaretiyle ayrılmadığı için “Barış Mançolar” yazımı doğrudur.
- E) “Kaya İnşaat” iş yeri adı olduğu için “-ta” ekinin kesme işaretiyle ayrılması doğrudur.

CEVAP: C

18. “Açıkgöz” bitişik yazılmalıdır. “Anaokulu”, “aklıyvel” sözlerinin bitişik yazılması doğrudur.
- “Yasa dışı” ayrı yazılır.
- “-r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır.” kuralı gereğinde “çalar saat”in de ayrı yazılması doğrudur.

CEVAP: C

19. “el etmek”, “baş etmek”, “sarf etmek”, “hak etmek” fiillerinin ayrı yazılması doğrudur. “defetmek” fiili bitişik yazılır.

CEVAP: E

1. Bezirgân Yaylası'na çıkan, Romalılardan kalma
I II
yolda Güneş'in etkisiyle hava öyle sıcak ki aralıksız
III IV
süren vızıltılarla ilgili "Acaba beynimden mi
V
geliyor?" diye düşünmeden edemiyorum.
Bu cümledeki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?
A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bazı sözler sahip olduğu anlama göre bitişik ya da ayrı yazılmaktadır.
Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözler yanlış yazılmıştır?
A) Durumu her hâlde bildiririm, şüphe etmeyin.
Emin değilim ama herhâlde bana sinirlendi.
B) Birtakım tutarsız açıklamalar yapıyor.
Birbirimize bağlı bir takım olmamız önemli.
C) Büzgülü, fildişi renkte bir elbise şık görünür.
Basit bir tespih değil, özelliği fil dişi olması.
D) Senin bir diz üstü bilgisayara ihtiyacın var.
Dizüstü etek ile beyaz gömlek tercih etti.
E) Kardeşimin tam bir baş ağrısı olduğu doğru.
İnatçı baş ağrısına ilaç da fayda etmiyor.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözlerden ikisinin de yazımı doğrudur?**
A) Akşamın hay huyu içinde taksiye ancak Beşiktaş İskelesi'nden bindim.
B) Alibey deresi üzerindeki Moğlova Kemeri, Mimar Sinan'ın eseridir.
C) Bazı Ağustos Böcekleri yıllarca yer altında yaşadıkten sonra ortaya çıkmıştır.
D) Onbinlerce kişinin ziyaret etmesi beklenen Ankara Kitap Fuarı'nın hazırlıkları bitti.
E) Üsküdar Belediyesi'nin etkinliği 14 Ocak Salı günü gerçekleştirilecek.

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yazım yanlışı vardır?**
A) İlacı SGK'nin karşılamasını umuyoruz.
B) Maçın yorumunu Emre Bey'den alalım.
C) Sergi 2003 Mayıs'ında düzenlenmişti.
D) Fransız'ların peynir çeşitleri boldur.
E) Mırıldandı: "Salını salını gelen yâr m'ola?"

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük doğru yazılmıştır?**
A) Tablonun orjinali bir müzede tutuluyor.
B) Atölyeyi heykeltraşlar için düzenledik.
C) Dokümanları uygun yerde muhafaza et.
D) Kendinize mantıklı bir klavuz seçmelisiniz.
E) Gardolabı iade etmek için firmayı aradım.
6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?**
A) Zor zamanlarda sağduyulu olmak önemlidir.
B) Hileyi görmezden gelmek safdıllık olur.
C) Takım son rakibini de saf dışı bırakmış oldu.
D) Zirveye sağsalım ulaşabilmekten mutluyuz.
E) Açıklamada her cümle, satır başı niteliğinde.

7. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?**
A) Hatalar peşi sıra gelirse sabrı tükeniverir.
B) Kaldı ki olağan üstü bir yeteneğin de yok.
C) Yurtiçi uçuşlar birdenbire durduruldu.
D) Kataloğa uygun bir önsöz yazılması şart.
E) Bizimkiler de sıradışı bir tepki gösterdi.

8. Sonraki durağımız nihayet şehir merkezi. Burada Harşena Kalesi'yle Yeşilirmak arasında kalan dar
I
alanda, Osmanlı Dönemi'nde şehrin seçkin
II
ailelerinin ikametgahı olan Hatuniye Mahallesi de
III
var. Birkaç yüz metre boyunca uzanan sokakta,
IV
birbirine omuz vermiş ahşap konaklar, geçen
yüzyılda ki hâliyle yaşıyor.
V
Bu parçada altı çizili sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?
A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işareti (') kullanılmaması yazım yanlışına sebep olmuştur?
A) İtalyancanızdaki aksan hemen dikkat çekti.
B) İsveç, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerdendir.
C) Yahya Kemal Caddemizin iki yanı ağaçlıktır.
D) Fatih İlkokulunun adresini kâğıda yazdım.
E) Belge, Radyo ve Televizyon Üst Kurulundadır.

10. Birazcık daha Güney'deki yüksekçe bir dağ
I
yamacına kurulmuş Faralya köyünde çadırlarımızı
II
Kelebek Vadisi'nin tepesine kuruyoruz. "Yamaçtan
III
inmek zor mu?" sorumuzu "Yok canım!" diye
IV
cevaplıyorlar. "Bizim her gün kaç defa gidip
V
geldiğimiz yol."
Bu parçada numaralanmış sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?
A) I B) II C) III D) IV E) V

11. "Doğu" sözcüğü

- Misafirperverlik, doğunun kültüründe oldukça yaygın görülür.
- Uygun fiyatlı bir tur ile Doğu Avrupa'yı gezmeyi planlıyoruz.
- Dümeni doğuya kırıp rüzgârı yeniden yakalamayı deneyecek.
- Karadeniz'in Doğusu'nda çay ve fındık tarımına sıkça rastlanır.

cümlelerinin hangilerinde doğru yazılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Ali Fuat Paşa'nın, yakın zamanda İngilizler'i büyük
I
gayretlerle Eskişehir'den sürdürdüğünü söylüyor;
II
bizim de Geyve'ye kadar trenle gitmemizi
III
rica ediyordu.
IV
V
Bu parçada altı çizili sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?
A) I B) II C) III D) IV E) V

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?
A) Ahşap camiler, Türkler İslamiyet'i kabul ettikten sonra ilk kez Orta Asya'da yapılmıştır.
B) Afyonkarahisar Kalesi'ne altı yüz basamaktan oluşan dik merdivenleri tek tek çıkararak ulaşırsınız.
C) Anadolu Selçuklu Devleti'nin taht kavgalarıyla yıprandığı 13. yy. Anadolu'sunda beylikler vardır.
D) Galata semtinde bulunan Galata Kulesi'nden İstanbul Boğazı ve Haliç izlenebilmektedir.
E) Konak meydanında gerçekleştireceğimiz saat 15.00'teki buluşmaya katılım yüksek olur.

14. Özel adlara getirilen çekim ekleri kesme işareti (') ile ayrılırken yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesme işaretiyle (') ayrılmaz.

Bu bilgidен hareketle aşağıdakilerden hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Kalabalıktan Beyoğlu'nun sokaklarında yürüyemediğimiz zamanlar vardı.
- B) Öğle arasının süresi Başkan'ın talimatıyla bir buçuk saat olarak düzenlendi.
- C) İnceledik, Genelge'de böyle bir madde olmadığından artık eminiz.
- D) Artık Ümitköy'e ulaşmak için metro alternatifini kullanabilirsiniz.
- E) Edindiğiniz yeni fikirlerle bir Avrupalı'dan pek farkınız kalmamış.

15. "Etkisi kesin olan" anlamındayken "birebir" şeklinde bitişik yazılan sözcük, "aynı, tıpkı ya da yüz yüze" anlamındayken "bire bir" şeklinde ayrı yazılır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu sözcük yanlışı yazılmıştır?

- A) Nar, soğuk algınlığına birebir meyvelerden.
- B) Fotoğrafla karakalem çizimi bire bir.
- C) Sanırım birebir görüşmemiz gerekiyor.
- D) Sesleri bire bir taklit edebiliyormuşsun.
- E) Stresi azaltmaya birebir olan yürüyüşleri ihmal etme artık.

16. "Ara" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözcüğe bitişik olması gerekirken ayrı yazıldığı için yazım yanlışına sebep olmuştur?

- A) Yoğun bakıma geçiş ara kapı ile sağlanıyor.
- B) İnternet sitesi ara yüz tasarımıda yeniyiz.
- C) Cümlelerinde sık sık ara sözlere yer verir.
- D) Önerinizi sanırım ara sıra uygulayabiliriz.
- E) Ara sınavlar bu dönem biraz zorlayacak gibi.

17. Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine düzeltme işareti (^) konur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde altı çizili sözcüklerin birinde yazım yanlışı vardır?

- A) Dâhi bir insanı yönlendirmek zor.
Darda kalsa dahi yardım istemez.
- B) Ferah bir alan istiyorsa şura güzel.
Konu sağlık, şûra az önce toplandı.
- C) Her işten bir kâr elde edemeyiz.
Yoğun kar yağışı sessizlik de getirir.
- D) Bir bardak çay bana kâfi gelir.
Artık kafi! Sözünüzü sonlandırın.
- E) Hala, babanın kız kardeşine denir.
Kontroller hâlâ devam ediyor.

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Güngörmüş birine benziyordunuz.
- B) İyice baştanımaz birine dönüştün.
- C) Tam bir varyemez olarak bilinirdi.
- D) İyi bir okuryazar olmak çaba gerektirir.
- E) Lafanlamaz biri olsa da iyi niyetlidir.

19. Bazı adlara, onları özellik bildirecek şekilde kullanmak üzere getirilen "i" ekine nispet "i"si denir. Nispet "i"sinin belirtme ve iyelik eki ile karışmasını önlemek için düzeltme işareti (^) kullanılır: "Askerî bir bina burası. / Askeri uğurladık." Ancak, "i"nin sözcükte belirtme ya da hâl eki olması zaten söz konusu değilse düzeltme işareti kullanılmaz.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükte düzeltme işareti (^) kullanılmamalıdır?

- A) Fikrî bir mesele tartışıyoruz.
- B) Tarihî binalar özenle korunmalı.
- C) Selamlarınızın kalbî olduğu belli.
- D) İlmî alanlarda çalışmayı tercih etti.
- E) Herkes insanî davranabilseydi keşke.

1. I. "Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar." kuralı gereğince "**Bezîrgân Yaylası'na**" sözü doğru yazılmıştır.
- II. "Roma" özel bir isimdir. "Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz." kuralına göre "-lı" ve "-lar", "-dan" eklerinin bitişik yazılması doğrudur: **Romalılardan**
- III. "**Güneş**" cümlede **gök cismi olarak değil, "güneş ışınları" anlamında** kullanılmıştır. Büyük harfle yazılması yazım yanlışına sebep olmuştur.
- IV. "**Sıcak ki**" sözünde "ki" bağlaçtır, ayrı yazılması doğrudur.
- V. "**Beynimden mi**" sözünde "mi" soru ekidir, ayrı yazılması doğrudur.

CEVAP: C

3. A'da "**hayhuy**", B'de "**Alibey deresi**", C'de "**Ağustos Böcekleri**", D'de "**onbinlerce**" sözleri yanlış yazılmıştır, diğer sözcüklerin yazımı doğrudur.
- B) "**Alibey deresi**"nin yazımı, yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başladığı için yanlıştır.
- C) "**Ağustos Böcekleri**" özel isim değil, tür ismidir. Büyük harfle yazılmaz.
- D) "**On binlerce**" ayrı yazılır.
- E'de ise "Üsküdar Belediyesi" bir kurum ismi olduğu için büyük harflerle başlatılmış ve gelen ek kesme işaretiyle ayrılmayarak doğru yazılmıştır. Belli bir tarihe bağlı ay ve gün isimleri büyük harfle yazıldığı için de "14 Ocak Salı" sözünün yazımı doğrudur.

CEVAP: E

2. A) "**Kesinlikle**" anlamındaki "her hâlde" ayrı, "**büyük ihtimalle, belki**" anlamındaki "herhâlde" bitişik yazıldığı için A'daki sözcüklerde yazım yanlışlığı yoktur.
- B) "**Kimi, bazı**" anlamlarındaki "birtakım" sözcüğü bitişik yazılır. Sözcük birinci cümlede doğru yazılmıştır. İkinci cümlede "takım" ayrı bir sözcük, "bir" de ona bağlı bir sıfattır. Bu cümledeki yazım da doğrudur.
- C) "**Fildişi**" renk ismi olduğunda bitişik, "bir filin dişi" anlamındaysa ayrı yazılır. Yazımlar doğrudur.
- D) "**Dizüstü**", "bilgisayarın her türlü donanımı ile küçültülerek taşınabilir duruma getirilmiş biçimi" anlamındayken bitişik, "boyu dizlerin üst kısmına gelen" anlamındaysa ayrı yazılır. Buna göre ilk cümlede bitişik, ikinci cümlede ayrı yazılmalıdır. Yazımlar yanlıştır.
- E) "**Başağırsı**", "sürekli sıkıntı yaratan durum veya kimse" anlamındaysa bitişik, "başta oluşan rahatsızlık" anlamındaysa ayrı yazılır. İki cümlede de doğru yazılmıştır.

CEVAP: D

4. A) Büyük harflerle yapılan kısaltmalara gelen ekler, kısaltmanın okunuşuna göre yazılır. Alfabadeki "k" harfi "ka" değil "ke" şeklinde seslendirildiği için "**SGK'nin**" yazımı doğrudur.
- B) "Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar." kuralına göre "**Emre Bey'den**" yazımı doğrudur.
- C) Belli bir tarihe bağlı ay ve gün isimleri büyük harfle yazıldığı için "**2003 Mayıs'ında**" sözü doğru yazılmıştır.
- D) Millet isimleri özel isim olmakla birlikte özel isimlere gelen çokluk eklerinin ve sonrasındaki eklerin kesme işaretiyle ayrılmaması gerektiği için "**Fransızların**" sözcüğü yanlış yazılmıştır. Doğrusu "**Fransızların**" olmalıdır.
- E) Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kesme işareti kullanılabildiği için "m'ola" ifadesinde yanlışlık yoktur:
- yâr mı ola > yâr m'ola

CEVAP: D

5. A) "orjinal" değil "**orijinal**"
B) "heykeltraş" değil "**heykeltıraş**"
D) "klavuz" değil "**kılavuz**"
E) "gardolap" değil "**gardırop**"
"Doküman" sözcüğü doğru yazılmıştır.

CEVAP: C

6. "sağduyulu", "safdillik", "saf dışı", "satır başı" söz-
leri doğru yazılmıştır. "**sağ salım**" ikilemedir, ayrı
yazılmalıdır.

CEVAP: D

7. B) "**Olağanüstü**" bitişik yazılmalıdır.
C) "**Yurt içi**" ayrı yazılır.
D) "**Ön söz**" ayrı yazılır.
E) "**Sıra dışı**" ayrı yazılır.
A'da yazım yanlışlığı yoktur.

CEVAP: A

8. V. "yüzyılda ki hâliyle" bölümünde "-ki" eklendiği
sözcüğü sıfat yapan bir ektir, sözcüğe bitişik
yazılmalıdır: **yüzyıldaki hâliyle**
Yapı ismi olduğu için "Harşena Kalesi'yle", özel
bir isim olduğu için "Yeşilirmak", dönem ismi
olduğu için "Osmanlı Dönemi'nde", özel isimlerle
kullanılan mahalle, cadde, sokak vb. sözcükler
de büyük yazıldığı için "**Hatuniye Mahallesi**"
sözlerinde yazım yanlışlığı yoktur. "**Birkaç yüz
metre**" sözü de doğru yazılmıştır.

CEVAP: E

9. A) "**İtalyancanızdaki**" sözünde kesme işare-
ti kullanılmaz çünkü "Özel adlara getirilen
yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra
gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz."
C) "**Yahya Kemal Caddesi**" sözünün sonun-
da normalde "-si" iyelik eki vardır. Sözcük
"-imiz" iyelik eki de almıştır: **Yahya Kemal
Caddemiz**. Böyle durumlarda kesme işareti
kullanılmaz: "Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki
olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik
eki getirildiğinde kesme işareti konmaz."
D) "**Fatih İlkokulu**" kurum ismidir. Kurum isimle-
rine gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz.
E) "**Radyo ve Televizyon Üst Kurulu**" da
kurum ismi olduğundan ekin ayrılması
doğrudur.
B) Ancak bir kuruluş olmasına rağmen özel bir
durum olarak "**Avrupa Birliği**" sözüne gelen
ekler kesme işaretiyle ayrılmaktadır. Doğru
yazım "**Avrupa Birliği'ne**" şeklinde olmalı-
dır.

CEVAP: B

10. "**Güney**" sözcüğü yön bildirmek için kullanılmış-
tır, özel isim değildir, küçük harfle başlamalıdır:
güneydeki.
"Faralya köyü", "Kelebek Vadisi'nin", "zor mu" ve
"her gün" sözlerinde yazım yanlışlığı yoktur.

CEVAP: A

11. Sözcük I. cümlede bir kültür, hayat tarzı bildirdiği
için "**Doğu'nun**", IV. cümlede özel isme dâhil
olmayıp yön bildirdiği için "**Karadeniz'in doğu-
sunda**" şeklinde yazılmalıdır. Bu cümlelerde yan-
lış yazılmıştır. II. cümlede "**Doğu Avrupa**" derken
özel isme dâhildir, III. cümlede yön bildirdiği için
küçük harfle başlamıştır. Bu cümlelerdeki yazımı
doğrudur.

CEVAP: C

12. Millet isimleri özel isim olmakla birlikte özel isimlere gelen çokluk eklerinin ve sonrasındaki eklerin kesme işaretiyle ayrılması gerektiği için **"İngilizler'i"** sözcüğü yanlış yazılmıştır. Doğrusu **"İngilizleri"** olmalıdır.

CEVAP: B

13. "Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarının geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar." kuralı gereğince E'deki **"Konak meydanında"** bölümü yanlış yazılmıştır. Doğru yazım **"Konak Meydanı'nda"** şeklinde olmalıdır.
- Diğer cümlelerde yazım yanlışlığı yoktur.

CEVAP: E

14. Öncüldeki kurala göre E'deki **"Avrupalı'dan"** bölümünde yazım yanlışlığı vardır. "Avrupa" özel isim, "-lı" yapım ekidir. O hâlde sonrasında gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmamalıdır. A'da "Beyoğlu'nun", B'de "Başkan'ın", C'de "Genelge'de", D'de "Ümitköy'e" ifadelerinde özel ismin yapım eki ya da çokluk eki alması söz konusu değildir. Bu sözlerde özel isimlerden sonra çekim eki gelmiş ve kesme işareti ile bu ekler ayrılmıştır. Yazımları doğrudur.

CEVAP: E

15. Öncüldeki açıklamadan hareketle sözcük **C'de "yüz yüze görüşmek" anlamıyla kullanıldığı için ayrı yazılmalıdır.** A ve E'de "etkili" anlamındadır ve bitişik yazılması doğrudur. B'de ve D'de "aynı, tıpkı" anlamındadır ve ayrı yazılması doğrudur.

CEVAP: C

16. **"Arayüz"** bilgisayar terimi olarak bitişik yazılması gereken bir sözcüktür. "Ara kapı", "ara söz", "ara sıra", "ara sınav" sözlerinin ayrı yazılması doğrudur.

CEVAP: B

17. Düzeltme işaretinin anlam farkını belli etmek için konulduğu durumlara A, B, C ve E'deki cümleler örnek gösterilebilir:

A) **dâhi:** olağanüstü yeteneği ve yaratıcı gücü olan

dahi: bile

B) **şura:** şu yer / **şûra:** danışma kurulu

C) **kâr:** kazanç, yarar / **kar:** bir yağış biçimi

E) **hala:** babanın kız kardeşi / **hâlâ:** henüz

Ancak D'deki "kâfi" sözcüğü her iki cümlede de "yeterli ölçüde olan" anlamındadır. Düzeltme işareti "ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konması" kuralıyla her ikisinde de yer almalıdır.

CEVAP: D

18. **"-an / -en, -ı / -ar / -er / -ır / -ir, -mez / -maz ve -miş / -mış"** sıfat-fiil ekiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır. "Güngörmüş, baştanımaz, varyemez, okuryazar" sözcükleri bu kurala bağlı olarak bitişik yazılır. Ancak "laf anlamaz" sözünde bir kalıplaşma söz konusu değildir. Bu sözcük, ayrı yazılmalıdır.

CEVAP: E

19. Açıklamaya göre **"fikri", "tarihi", "kalbi", "ilmi"** sözcüklerinde "i"nin üzerine düzeltme işareti konmadığında "i"ler belirtme hâl eki ya da iyelik eki gibi görünecektir. Çünkü sözcüklerin "fikri, tarihi, kalbi, ilmi" şeklinde başka anlamda kullanılabilirler söz konusudur.

Ancak "insani" sözcüğünde düzeltme işareti kullanılmaması "insani" sözcüğünün farklı bir kullanımını akla getirmez. Çünkü belirtme hâl eki ya da iyelik eki "insan" sözcüğüne "i" değil "ı" biçiminde gelecektir.

CEVAP: E

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Üzülmeyin böyle, madem ki bir aksilik oldu çaresi de bulunur.
- B) Sıkıntılar elbet geçecek, sen yeter ki şu meta-netli duruşunu koru.
- C) Çevresinden ayrılmayan birkaç kişi vardı ki onlar eski dostlarıydı.
- D) Daha iyi bir fikrim vardı ne var ki zamanı hiç iyi ayarlayamadık.
- E) Neyse ki korkulan olmadı da gerçekler çabucak ortaya çıktı.

2. Türkiye'de Batılılaşmayı temsil edenler en azından

- I Floransa'yı anlaya bilselerdi eşsiz şehirlerin
- II
- kiymetini daha kolay göremezlermiydi? O zaman
- III
- çirkin binaların önünde pozverenlerin sayısı da
- IV
- gündengüne artmazdı belki.
- V

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine düzeltme işareti (^) konur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükte düzeltme işareti (^) kullanılmalıdır?

- A) Deha ile yetenek hep bir arada anılır.
- B) Türk kültüründe alenin yeri özeldir.
- C) Düğün adetleri arasında kına gecesi var.
- D) Ameliyathanede acil bir durum oluştu.
- E) Zevk sahibi olmak, istenirse öğrenilebilir.

4. Günde birkaç defa kahvede buluşup baş başa

I veriyorlar veyahut birbirleri için haber bırakıp

II

gidiyorlardı. Hepsinin elinde bir çanta peydahlanmıştı. Sonra birdenbire bahara doğru

III

pejmürde adamın üstü başı değişti. Zarif, şık,

IV

daima gülümseyen ve daima uyanık bir bey efendi

V

ortaya çıktı.

Bu parçadaki altı çizili sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Gezginler Kulübü'nün özellikle katılmak istediğim

I bu yılki etkinliğine dair davetiye, on sekiz gün önce

II

bize de ulaştı. Etkinlik Ankara Kalesi'ne yakın bir

IV

tesiste gerçekleştirilecektmiş.

Bu parçadaki altı çizili sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. (I) Meselenin tam da bahsettiğimiz hassasiyetle biraz ilgisi var. (II) Bir insanda ki nitelik ile ilgili hassasiyetimiz bir dikkat keskinleşmesinin sonucudur. (III) Şöyle ki o niteliği fark etmek ona yönelik bir algıyla mümkün. (IV) Bu algı olmasaydı o niteliğinde farkına varamazdık. (V) Varsak bile o niteliği kınama tavrı bizde ortaya çıkmayacaktı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde "de/-de" ya da "ki/-ki"nin yazımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve IV
- D) III ve V E) IV ve V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlış vardır?

- A) Çuvalların her birini 25 kg'dan hesapladık.
- B) XXI'inci yy.dan pek umudumuz yok gerçi.
- C) Teleferiğin, 9'ar kişilik kabinleri yetersiz.
- D) Kanepeler 3 bin TL'den fiyatlarla satışta.
- E) Uçağın 23.15'te havalanması bekleniyor.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Hiç değilse bir yüzünü görseydik.
- B) Siz ne de olsa benim büyüğümüz.
- C) Söz gelişi bana biraz borç vermişsin.
- D) Gel gelelim artık değiştiği ortadaydı.
- E) Her ne kadar güzelse de sevimlidir.

9. Anadolu hisarı, İstanbul'da, boğazın en dar yerinde yer almaktadır. O dönemde Bizans'a Karadeniz üzerinden yardım yollarını engellemek, hisarın inşa edilme maksadıdır. Ankara savaşında padişah Yıldırım Bayezid mağlup olunca oğlu Süleyman Çelebi'nin bir süre burada saklanması bu yapının özelliklerindendir.

Bu parçadaki yazım yanlışlarının herhangi biri aşağıdaki kurallardan hangisinin uygulanmamış olmasıyla ilişkilendirilemez?

- A) Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar büyük harfle başlar.
- B) Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.
- C) Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır.
- D) Akrabalık adı olup lakap veya unvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar.
- E) "Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt" vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözün yazımı yanlıştır?

- A) Antik Yunan tanrılarının en güçlüsü ve en önemlisi Zeus olarak kabul edilmiştir.
- B) Taceddin Dergâhı, Mayıs 1920'den itibaren Mehmet Âkif'in ikametgâhı olmuştur.
- C) TTK Genel Müdürü'nün açıklaması personel alımıyla ilgili takvimi netleştirdi.
- D) Malta bayraklı yük gemisi dümeni kilitlenince Hekimbaşı Salih Efendi Yalısı'na çarptı.
- E) Bayrağımızın üretiminde kullanılabilecek kumaşlar, Türk bayrağı tüzüğünde bellidir.

11. Düzeltme işaretinin (^) kullanım yerlerinden biri, Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerde ve özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonraki a ve u ünlüleridir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde düzeltme işareti (^) yanlış kullanılmıştır?

- A) Her hikâye mutlu sonla bitmiyor.
- B) Sessiz sakın bir dükkân açayım.
- C) Renkli bir kâğıda birkaç cümle yaz.
- D) Çiçek bana annemden yadigâr.
- E) Câhil insanla tartışmak boş çabadır.

12. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde "ki"nin yazımıyla ilgili bir yanlışlık vardır?

- A) Vazgeçip gitmek ki sadece insana özgü bir deneyim ve girişimdir.
- B) Aştan yakınmak, kurtulma çabası değildir ki çare üretiyorsunuz.
- C) Çok açıktır ki gurbet, insana kısıtlamaları aşan bir genleşme vadeder.
- D) Diyeceğim, türküde ki nağme değişse de esas mevzu aynı kalıyor.
- E) Filmin daha ilk sahnesi ki ben böyle bir sembolik ifade görmedim.

13. İstanbul'un kuzeybatı yönündeki sınırına doğru
I

bugünkü gibi ilerlerken yüksek binaların, cüsseli
II

AVM'lerin hemen ardında sadece birkaç yıl daha
III IV

öyle kalması muhtemel boşluklar, tasarlanmamış
arsalar görüyor ve melankolik bir Doğu Avrupalı
V

yönetmenin filminde yürümeye başlıyorum.

Bu parçadaki altı çizili sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yoktur?

- A) Kara kalemle çizdiğim resmi beğendi.
B) Çocuğun bu tokata tepkisi sert oldu.
C) İçerde on beş dakika boyunca ağlamış.
D) Yazık ki iyi niyetden bile anlamıyor.
E) Hatırimi kırmayıp geldiniz, sağ olun.

15. Çevreden hiçbir tepki alamayınca insanın düşünce
I

biçimi gitgide ilginç biçimde tek bir yöne doğru
II III

akmaya başlar. Tüm istekleri de makine aracılığıyla
yerine getirilince kendisini her şeye kadir sanır.
IV

Çünkü düğmeye bastığı heran istediği sonucu
V

almaktadır.

Bu parçadaki altı çizili sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayrı yazılması gereken birleşik fiilin bitişik yazılması yazım yanlışına sebep olmuştur?

- A) Biz kötü niyetli olmadığınızı varsayıyoruz.
B) Şimdi vazgeçersen boşa çabalamış olursun.
C) Dedikoduları boşverelim ve işimizi yapalım.
D) Salgının zamanla azalacağını öngörüyoruz.
E) Çocukken bile her haksızlığa başkaldırırdın.

17. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüklerin ikisi de doğru yazılmıştır?

- A) Bir konuda sizinle hem fikir olmak şaşırtıcı.
Her dem yeniden hissederiz merhameti.
B) İki çocuk dipdibe oturmuş, fısıldaşıyor.
Umudu, çevresindekilere rağmen dip diri.
C) Gittikçe bir birine yabancılaşan insanlarız.
Eksikleri birbir tamamlayacağız tabii.
D) Bir davranışa meyil, iç güdü diye ifade edilir.
İç dünya da bir kılavuza ihtiyaç duyabilir.
E) Mevsimlerin binbir rengine hayran kalır.
Bin kere anlatmakla bile idrak edemez.

18. 2024 Avrupa Futbol Şampiyonası'na adaylık süreci,
I

UEFA'nın resmî başvuru talebini üye ülke
II

federasyonlarına göndermesi ile başlamış;
27 Eylül 2018'de İsviçre'de sonuçlanmıştır. Ev
III

sahipliği hakkını kazanan Almanya, gelişi güzel bir
IV

biçimde değil, birtakım değerlerde yeni standartlar belirleyerek UEFA nezdinde takdir edilir bir konuma gelmiştir. Bu değerlere futbolseverlerin
V

stadyumlara kolay ulaşımı da ilave edilmiştir.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) NASA tarafından Güneş'in çevresinde dönen gezegenler büyük bir titizlikle incelenir.
B) Hepimizin bildiği gibi Güneş Sistemi'nde milyonlarca kozmik toz, asteroit, gök taşı bulunur.
C) Güneş kelimesi Orta Türkçede yer alan ve aynı anlama gelen küneş sözcüğünden evrilmiştir.
D) Yıldızlar Uzay'da bulunan yüksek yoğunlukta ki madde bulutlarının içlerinde doğar.
E) 1995 yılı itibarıyla 1024 kuyruklu yıldız kataloglanmış ve yörüngeleri kabaca da olsa hesaplanmıştır.

1. "Bağlaç olan ki ayrı yazılır." kuralı B'de "yeter ki", C'de "vardı ki", D'de "ne var ki", E'de "neyse ki" sözcüklerinde örneklenmiştir. Ancak "ki" bağlacının "belki, çünkü, hâlbuki, meğerki, oysaki, sanki" gibi birkaç sözcükte kalıplaşarak bitişik yazıldığı görülür. "**Mademki**" sözcüğü de bunlardan biridir.

CEVAP: A

2. I. "Batı" bir kültüre işaret ettiği için özel isim olarak kullanılmıştır. Özel isimlere gelen yapım eki ve çokluk ekinden sonraki ekler kesme işaretiyle ayrılmadığı için "**Batılılaşmayı**" sözcüğünün yazımı doğrudur.
- II. "**anlayabilmek**" fiili kurallı birleşik fiillerden olduğu için bitişik yazılmalıdır.
- III. "**göremezler miydi**" sözünde soru eki olan "mi"nin ayrı yazılmaması yazım yanlışı oluşturmıştır.
- IV. "**poz vermek**" ayrı yazıldığı için "pozveren" sözünün yazımı yanlıştır.
- V. "**gündengüne**" ikileme olduğu için ayrı yazılmalıdır.

CEVAP: A

3. "Deha", "lale", "acil", "sahip" sözcüklerinden farklı anlamda birer sözcük daha yoktur. Ama yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan "**âdet**" ve "**adet**" sözcükleri arasındaki anlam farkı düzeltme işareti ile belirlenleştirilir.

âdet: gelenek, görenek

adet: sayı, tane

CEVAP: C

4. "**Baş başa**" ikilemedir, ayrı yazılması doğrudur. "**Veyahut**", "**birdenbire**" ve "**üstü başı**" sözleri de doğru yazılmıştır. Ancak bitişik yazılması gereken "**beyefendi**" sözcüğünün ayrı yazılması yazım yanlışına sebep olmuştur.

CEVAP: E

5. "**Gezginler Kulübü**" bir kuruluş ismidir. Kurum, kuruluş ve iş yeri adlarına gelen ekler kesme işareti ile ayrılmadığı için "Gezginler Kulübü'nün" yazımı yanlıştır. Kesme işareti olmamalıdır.

- II. "**bu yılki etkinlik**" sözünde "-ki" sıfat yapma görevinde kullanılan bir ektir, bitişik yazılması doğrudur.
- III. Sayılar ayrı yazıldığı için "**on sekiz gün**" sözü doğru yazılmıştır.
- IV. "**bize de**" sözünde "de" bağlaçtır, ayrı yazılması doğrudur.
- V. "Ankara Kalesi" bir yapı ismidir, büyük harfle başlaması doğrudur.

CEVAP: A

6. I. "**tam DA**" sözünde "da" bağlaçtır, ayrı yazılması doğrudur.
- II. "**insandaki nitelik**" sözünde "-ki" sıfat yapan bir ektir, sözcüğe bitişik yazılmalıdır.
- III. "**şöyle ki**" sözünde "ki" bağlaç olduğu için ayrı yazılmıştır.
- IV. "**o niteliğin DE farkına varamazdık**" sözünde "de" bağlaçtır, sözcüğe bitişik yazılması yanlıştır.
- V. "**bizde**" sözcüğünde "-de" hâl ekidir, doğru yazılmıştır.

CEVAP: C

7. A) Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen ekler kısaltmanın değil, sözcüğün okunuşuna göre yazılır. Yani **kg'dan (kilogramdan)** yazımı doğrudur. "her birini" sözü de doğru yazılmıştır.

B) **XXI (21)** sayısına gelen sıra sayı ekinde sayının son harfi dikkate alındığı için yazım doğrudur:

yirmi bir-inci > XXI'inci. "**yüzyıl**" sözcüğünün kısaltmasının sonunda da nokta (.) vardır: **yy**. Sonunda nokta olan kısaltmalara getirilen eklerle kesme işareti kullanılmaz. Yazım doğrudur.

D) "**3 bin TL'den**" bölümü doğru yazılmıştır.

E) "**23.15'te**" bölümünde yazım yanlışı yoktur. Ancak C'deki "**9'ar**" ifadesi "**Üleştirme sayıları rakamla değil, yazıyla yazılır.**" kuralına uymadığı için yanlıştır yazılmıştır.

CEVAP: C

8. “Hiç değilse”, “ne de olsa”, “söz gelişi”, “her ne kadar” sözlerinin yazımı doğrudur. Ancak “**gel-gelelim**” sözü birleşik yazılır.

CEVAP: D

9. A) “**padişah Yıldırım Bayezid**” sözünde unvan olan “padişah” sözcüğü büyük harfle yazılmadır. A’daki kural uygulanmadığı için yazım yanlış olmuştur.
- B) “**Ankara Savaşı**” tarihî bir olaydır. B’deki kurala uyulmayıp “Ankara savaşında” şeklinde yazılması yazım yanlışına sebep olmuştur. Doğru yazım “Ankara Savaşı’nda” şeklindedir.
- C) C’deki kural uygulanmadığı için “**İstanbul Boğazı**” ve “**Anadolu Hisarı**”nın kısaltmalı söyleyişleri küçük harfle yazılmış, yazım yanlış yapılmıştır. Doğru yazımlar “**Boğaz’ın**” ve “**Hisar’ın**” şeklinde olmalıdır.
- E) E’deki kurala uyulmadığı için bir yapı adı olan “**Anadolu hisarı**”nda “h” küçük harfle yazılmış, yazım yanlış yapılmıştır. Doğru yazım “**Anadolu Hisarı**” şeklindedir.

Parçada akrabalık adlarının yazımıyla ilgili bir yazım yanlışlığı yoktur.

CEVAP: D

10. “Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar.” kuralı gereğince E seçeneğindeki “**Türk bayrağı tüzüğünde**” bölümü yanlış yazılmıştır. Doğru yazım “**Türk Bayrağı Tüzüğü’nde**” şeklinde olmalıdır.

- A) “Tanrı, Allah, ilah” sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar.” kuralına göre “**Antik Yunan tanrılarının**” sözü doğru yazılmıştır. “Yunan” zaten millet ismi olduğu için büyük harfle başlar.
- B) “**Mayıs 1920’den itibaren**” sözünde yazım yanlışlığı yoktur. Çünkü belli bir tarihe bağlı ay isimleri büyük harfle başlar ve sayılardan sonra gelen ekler kesme işaretiyle ayrılır.
- C) Özel bir ismin yerine geçen unvan olduğu için “**TTK Genel Müdürü’nün**” sözünün yazımı da doğrudur.
- D) “**Hekimbaşı Salih Efendi Yalısı’na**” sözünde bir yapı adı yer aldığı için yazım doğrudur.

CEVAP: E

11. Düzeltme işareti “**hikâye**”, “**dükkân**”, “**kâğıt**” sözcüklerinde ince “k”den sonra, “yadigâr” sözcüğünde ince “g”den sonra kullanıldığı için açıklamaya uygundur. Ancak “**cahil**” sözcüğünde düzeltme işareti kullanılmaz.

CEVAP: E

12. A’da “gitmek ki”, B’de “değildir ki”, C’de “çok açıktır ki”, E’de “ilk sahnesi ki” bölümlerinde “ki” bağlaçtır. Cümleden çıkarıldığında cümlelerin bozulmadığı görülür. Ayrı yazılması doğrudur. Ancak D’de “**türküdeki nağme**” bölümünde “türkü” sözcüğüne eklenip onu sıfat yapan bir “-ki” vardır. Ek olan bu “-ki” sözcüğe bitişik yazılmalıdır.

CEVAP: D

13. II. Sıfat yapma görevindeki “-ki”, “**bugünkü**” sözcüğünde “-kü” şekline dönüşür. Doğru yazım “bugünkü” biçimindedir.

Ara yönler bitişik yazıldığı için “**kuzeybatı**”; ekler, büyük harflerle yapılan kısaltmalara kısaltmanın okunuşuna göre getirildiği için “**AVM’lerin**” yazımları doğrudur. Yön isimleri özel ismin öncesinde gelip özel isme dâhil olduğunda büyük yazıldığı ve yapım ekleri özel isimlerden kesme işaretiyle ayrılmadığı için “**Doğu Avrupalı**” yazımı da doğrudur. “**Birkaç yıl**” sözü de doğru yazılmıştır.

CEVAP: B

14. Ses özelliklerine bağlı olarak yazıya geçirilen değişimlere uyulmaması yazım yanlışına sebep olur.

- A) “Resim” sözcüğü ünlüyle başlayan bir ek aldığı için ikinci hecesindeki ünlüyü düşürmelidir: **resim-i > resmi**
- B) Sert ünsüzle biten sözcükte aldığı eke bağlı olarak ünsüz yumuşaması gerçekleşiyorsa yazıda gösterilmelidir: **tokat-a > tokada**
- C) “İçeri” sözcüğü ek aldığı için sonundaki ünlü düşmez: **içeride**
- D) Ünsüz benzeşmesi kuralının yazıda gösterilmesi gerekir: **niyet-den > niyetten**
- E) “**Hatır**” sözcüğü ünlü ile başlayan ek aldığı için söyleyişte düşürülebilen ünlü henüz yazıya geçmemiştir. “Hatırım” şeklinde yazılması yazım yanlışlığı olur, cümlede doğru yazılmıştır. “Sağ olun” sözünün ayrı yazılması doğrudur.

CEVAP: E

15. "Hiçbir", "gitgide", "tek bir", "her şey" sözcükleri doğru yazılmıştır. Ayrı yazılması gereken **"her an"** sözünün bitişik yazılması yazım yanlışına sebep olmuştur.

CEVAP: E

16. "Varsaymak", "vazgeçmek", "öngörmek", "başkaldırmak" fiilleri birleşik yazılır. Ayrı yazılması gereken **"boş vermek"** fiilinin bitişik yazılması C'de yazım yanlışına sebep olmuştur.

CEVAP: C

17. A) **"hemfikir"** bitişik yazılmalıdır. "Her dem"in ayrı yazılması doğrudur.
 B) **"dip dibe"** ikilemedir, ayrı yazılmalıdır. "m, p, r, s" harfleriyle yapılan pekiştirmelere örnek olan **"dipdiri"** ise bitişik yazılmalıdır.
 C) **"birbirine"** sözcüğü bitişik, ikileme olan **"bir bir"** sözü ayrı yazılmalıdır.
 D) **"içgüdü"** bitişik yazılan bir sözcüktür. **"İç dünya"**nın ayrı yazılması doğrudur.
 E) "Pek çok, çok sayıda" anlamındaki "binbir" sözcüğü de **"bin kere"** sözü de doğru yazılmıştır.

CEVAP: E

18. IV. bölümde bitişik yazılması gereken **"gelişigüzel"** sözünün ayrı yazılmış olması yazım yanlışına sebep olmuştur.

- I. Özel bir etkinlik ismi olduğu için "2024 Avrupa Futbol Şampiyonası'na" bölümü doğru yazılmıştır.
 II. **Ekler**, büyük harflerle yapılan kısaltmalara kısaltmanın okunuşuna göre getirildiği için "UEFA'nın" yazımı doğrudur. "resmî" sözcüğünde düzeltme işareti kullanılması ve "başvuru"nun bitişik yazılması da doğrudur.
 III. "27 Eylül 2018'de İsviçre'de" bölümünde ay ismini de sayıya ve özel isme getirilen ekin de yazımı doğrudur.
 IV. "futbolsever" sözcüğünün bitişik yazılması da doğrudur.

CEVAP: D

19. Gezegen, yıldız adları büyük harfle başlayacağı için "Güneş, Güneş Sistemi" sözcükleri seçenekelerde doğru yazılmıştır.

"Kurum, kuruluş adlarının kısaltılmasında büyük harf kullanılır ve araya nokta konmaz." kuralı gereği "NASA" sözcüğünün de doğru yazıldığını söyleyebiliriz.

"gök taşı, kuyruklu yıldız, kozmik toz" sözcüklerinin birleşimi esnasında herhangi bir anlam kaybı olmadığı için sözcükler ayrı yazılmıştır, yazımlarında herhangi bir yanlışlık yoktur.

"Orta Türkçede" sözü, bir dönem bildirir. Eski Türkçe, Orta Türkçe, Yeni Türkçe gibi dönem bildiren sözler, özel ada dahil olduğu için büyük harfle başlar. "Türkçede" sözcüğünde "Türk" özel adına getirilen "-ca/-ce" yapım eki ve sonrasında gelen "-de" belirtme (hâl) eki çekim eki olduğu için kesme işareti ile ayrılmaz, doğrudur.

Tarihlerin yazımında rakam kullanılır, cümle içinde sayılar rakamla yazılabilir.

Ancak D seçeneğinde verilen "Uzay'da" sözcüğünün yazımı yanlıştır. "uzay" sözcüğü, özel bir ad değildir. Teklik bildirmez, cins isimdir ve cümle içinde "uzayda" şeklinde küçük harfle başlamalıdır.

CEVAP: D

1. Tamamlanmış yani yüklemi olan cümlelerin sonuna nokta (.) konur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinin sonuna nokta (.) konması uygun değildir?

- A) Çocuklarla dolu sokaklar oldukça ferah
- B) Çınar ağacı, bunalanlara âdeta bir sığınak
- C) Yine yıkık dökük bir evin o kederli ıssızlığı
- D) İnsanı en çok yoran hâl galiba belirsizlik
- E) Niyetim, meseleyi bir sonuca bağlamak

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Zihnini karmaşadan, bunalımdan kurtar.
- B) Açıklama, bekleyenleri epey rahatlatı.
- C) Şaka, nükte ve espri arasında farklar var.
- D) İyileşmek, normale dönmek istiyorum.
- E) Yazma, konuşma etkinliklerine başlıyoruz.

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonunda soru işareti (?) kullanılması uygun değildir?

- A) En son ne anlatmıştınız
- B) Taburcu olmak istiyor musun
- C) Peki, ya sizin teklifiniz
- D) Ekibe sonra mı katılacaksın
- E) Nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraçla () belirtilen yere ünlem (!) getirilmelidir?

- A) Haydi () daha yolumuz var, sallanmayın!
- B) Başımı ellerimin arasına alıp "Off ()" dedim.
- C) Ah vah etmek () şu an oldukça anlamsız.
- D) Peki () itirazınızı kabul edelim o hâlde.
- E) Hemen kaçtım () Çok korkmuştum çünkü.

5. Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna üç nokta (...) konur.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinin sonuna üç nokta (...) getirilmelidir?

- A) Okyanusu göreceğim, dedim kendime
- B) Ufuk, böyle geniş midir her zaman
- C) Hey, ne muhteşem bir manzara bu
- D) Rüzgâr savurmaya başlar saçlarını
- E) Uzakta ağır ağır yol alan bir şilep

6. Oyun bağımlılığı insanda pek çok yönden bir kayba sebep olabiliyor () aile ilişkilerinde belirgin bir zayıflık () zaman kullanımında verim düşüklüğü () dünya algısında tatminsizlik ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (:) () () (...)
- B) (:) () () ()
- C) (:) () () ()
- D) (:) () () ()
- E) (:) () () ()

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) "Endişelenecek bir durum yok, diyerek bizi teselli etti." cümlesindeki göreviyle kullanılmıştır?

- A) Çoğunu şevkle okuduğumuz ya da heyecanla izlediğimiz senaryolar, bir bir gerçekleşiyor.
- B) Parlak gelecek vaatleriyle, ütopyalarla sunulan ama kara tablolarla sonuçlanan bir çağdayız.
- C) Kimi insanların korkuyu tetikleyen haberlere dayanıklı olduğu görülür, bazıları telaşa kapılır.
- D) Bizde lafın tamamını deliye söylerler, diyen büyüklerimizi tebessümle yâd ediyoruz.
- E) Topluma demeç verirken çok dikkatli olmak, yanlış bir mesaj vermemek önemlidir.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktanın (.) kullanımı yanlıştır?

- A) Tıra sabaha kadar 28.550 paket yükledik.
- B) Çocuk çok hasta. Görmüyor musun?
- C) Sizi 13. maddeye dayanarak uyarıyorum.
- D) Başvurular 28. Ekim. 2021'e kadar uzatıldı.
- E) Görüşmenin 21.00'de bitmesi bekleniyor.

9. İnsanın sanat ile yepyeni bir şeyler ürettiği zaten açıktır. I, imkânlar çoğalınca elbette yeni sanatlar

ortaya çıkacaktır. Örneğin bir asır öncesinde sinema yoktu. II, teknolojiyle birlikte ortaya çıktı. Bu

bakımdan teknolojinin sanatı öldürmesi. III, öngördü-

ğüm bir durum değil. Bazı sanatlar ortadan kaldırılabilir. IV, böyle oluyor da zaten. Ancak doğal bir süreç

bu. V, zamanla pek çok şeyin yerine yenisi gelir.

Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden (,) hangisi diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. () Sizin başka işiniz yok mu () diye sordu.

Cevap verdim ()

() Hayır () aylağım ben.

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (→) (,) (:) (→) (,)
- B) (") (") (:) (→) (,)
- C) (→) (?) (:) (") (")
- D) (") (") (.) (") (")
- E) (→) (?) (.) (→) (!)

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kısa çizginin (-) kullanımıyla ilgili yanlışlık vardır?

- A) Telefonuma indirmek için Türkçe-Almanca bir çeviri uygulaması araştırıyorum.
- B) Fenerbahçe-Galatasaray maçını bizim evde yine ailele izledik.
- C) Ultrason için ancak yirmi-yirmi beş gün sonra ya sıra verebiliriz.
- D) Kar yağışı nedeniyle Kars-Ardahan yolu üç gündür ulaşım kapalı.
- E) Yarın günün ilk dersi 08.30-11.00 arası yan binadaki amfide olacaktı.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tırnak işaretinin (" ") kullanımıyla ilgili yanlışlık vardır?

- A) Gürültülü bir çağın orta yerindeki sakinliğiyle "zamane dervışı" diye bilinirdi.
- B) Genç adam "Size bir Şazeli kahvesi yapayım." diyerek odadan çıktı.
- C) Senin her şeyden önce bir "yaşamak" cesaretine ihtiyacın vardı.
- D) Ruhumuza sürur "neşe" verecek bir sözünüz de yok ki sizin.
- E) Cemil Meriç'in "Bu Ülke"sini birkaç defa okumam gerekecek.

13. Bu, ne biçim bir empati yoksunluğu () Sadece bireyler değil () gruplar ve birtakım yapılar da kendi yaptıkları haksızlıkları görmüyor () herkes kendini haklı sayıyor () Böyle bir durumda nasıl huzurlu yaşanır ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (?) (,) (,) (...) (?)
- B) (!) (:), (,) (,) (!)
- C) (!) (,) (:), (,) (?)
- D) (?) (:), (:), (,) (...)
- E) (...) (,) (,) (!) (?)

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yay ayraç (()) farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Yeni yerler ve insanlar görüp tanıma isteğiyle mütemadiyen (sürekli olarak) seyahat ederdi.
B) İrfanımızı istila eden (kaplayan), bulanık lafızlardan biri de polemik.
C) Samimi bir nedamet (pişmanlık) gösterirseniz sizi muhakkak affedecektir.
D) Tiyatro metninin dayandığı bu temel teknik (olmazsa olmazı) akıcılığı da sağlar.
E) Vasküler (damarla ilgili) lezyonlarda klinik durumun ağırlığına göre tedavi uygulanır.

15. Yönetmen şöyle diyor (I) "Tiyatro (II) sinemaya oranla sürekli bir ilerleme üzerinde fazla durmaz çünkü tiyatrodaki zaman, zaten sürekli (III)" Ona göre ileri doğru hareket denen şey (IV) filmi oluşturan gerçek zaman parçalarını birbirine (V) bağlamaya yarıyor.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine herhangi bir noktalama işareti getirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) ara sözü ayırmak amacıyla kullanılmıştır?

- A) Senaryo yazarı, bir topluluğu dramatik yönden canlı kılmak, ilgiyi azaltmamak için bazı teknikler kullanır.
B) İzleyiciyi nefes nefese bırakan bu sahnelerde, kaçma ve kovalamaca sahneleri, diyaloga çok yer verilmez.
C) Yerleştirim, bir filmin ileri evresinde konuya katkıda bulunacak bir kişiyi, ayrıntıyı filme yerleştirmektir.
D) İyi senaryo, seyircinin dikkatini aynı yönde toplayan, önemli ölçüde merak uyandıran senaryodur.
E) Öykü anlatırken olayın zamansal ve mekânsal çerçevesi, kişilerin kimlikleri, önemli ayrıntılar verilmelidir.

17. Kendisi için yazmak (I) aynada kendi yüzünü seyretmek gibi tuhaf bir davranış (II) Kaldı ki ben aynada kendimi seyretemiyordum (III) Karanlık bir odada yalnızlığını unutmak için şarkı söylemek (IV) Bunun için yazıyor olabilir miyim (V)

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine üç nokta (...) getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

18. Ciddi şekilde korktuğum başka bir alan var :

Biyomühendislik ... Bu başlık altındaki çalışmaların

bizi götürdüğü yer , paramız ile zihnimize ve

bedenimize yönelik özellikler satın alabileceğimiz bir dünya . Zekâ, uçuş yeteneği talepleri şimdilik

uzak ; yine de günümüzde göz rengi belirleme gibi

basit uygulamalar mevcut.

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi kullanıldığı yere uygun değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

19. Zaman geçti () teknoloji ve bilim gelişti () modern toplumlarda yaşamaya başladık. İyi ama akıl ve özgürlükler noktasında bahsedilen ütopya gerçekleşti mi () Teknolojinin sonsuz imkânlarından yararlanan, kendilerini ve sınırları aşmış, bilgili ve özgür bireyler () Nerede onlar ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (;) (!) (,) (?)
B) (;) (;) (?) (,) (!)
C) (;) (,) (...) (,) (?)
D) (,) (,) (...) (...) (?)
E) (,) (,) (?) (...) (?)

1. Yüklemi olan cümlelerin sonuna nokta (.) konduğu öncülde ifade edilmiştir.

A'da "ferah(tır)", B'de "sığınak(tır)", D'de "belirsizlik(tır)", E'de "... bağlamak(tır)" ifadeleri cümlelerin yüklemeleridir.

Ek eylemlerin düşmüş olması, cümlede yüklem olduğu gerçeğini değiştirmez.

Ancak C'deki "Yine yıkık dökük bir evin o kederli ıssızlığı" ifadesi tamamlanmamış, yani eksiltili bir cümledir. Cümle "var, hissedildi vb." yüklemelerle tamamlanabilir. Bu ifadenin sonuna bu tamamlanmamışlıktan dolayı üç nokta (...) getirilmelidir.

CEVAP: C

2. Virgülün (,) görevlerinden biri, cümlede art arda sıralanan eş görevli sözcük ve sözcük öbeklerini ayırmaktır. A, C, D ve E seçeneklerinde virgül (,) bu göreviyle kullanılmıştır:

A) karmaşadan, bunalımdan

C) şaka, nükte

D) iyileşmek, normale dönmek

E) yazma, konuşma

Ancak B'de "açıklama" sözcüğünden sonra kullanılan virgül (,) "açıklama bekleyenler" gibi bir söz grubunun oluşmasını engellemiş, anlam karışıklığını önlemiştir.

CEVAP: B

3. Soru işareti, soru anlamı taşıyan cümlelerin ve ifadelerin sonuna konur.

A'da "ne anlatmıştınız", B'de "istiyor musun", C'de "ya sizin teklifiniz", D'de "sonra mı katılacaksınız" ifadelerinde soru anlamı vardır. E'deki "Nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum" ifadesinde soru sözcüğü olan "nasıl" vardır ancak cümlelerin yargısı "bilmiyorum"dur ve bu yargıda soru anlamı yoktur. Bu ifadenin sonuna nokta (.) getirilmelidir.

CEVAP: E

4. Ünlem (!) işareti; sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümle veya ibarelerin sonuna konur.

Bu ibarelerin sonunda virgül kullanılıp ünlem (!), cümlelerin sonuna da getirilebilir. Burada ünlem (!) işaretinden sonra gelen cümlelerin büyük harfle başlamasına dikkat edilmelidir.

B'deki **ayraç**, tırnak işareti içindeki ünlem sözcüğünün sonunda yer aldığı için ünlem (!) işareti gerektirir: "Off!"

A'daki **ayraca** "daha yolumuz var" ifadesi küçük harfle başladığı için virgül (,) getirilmelidir. Ünlem (!) cümlelerin sonuna uygundur.

C'deki ve D'deki **ayraçlara** virgül (,) E'deki **ayraca** nokta (.) uygundur.

CEVAP: B

5. A'daki cümle "göreceğim", B'deki cümle "geniş midir", C'deki cümle "... manzara(dır)", D'deki cümle "başlar" yüklemeleriyle tamamlanmıştır. A ve D'nin sonuna nokta (.), B'ye soru işareti (?), C'ye ise ünlem (!) işareti getirilmelidir.

E'deki ifade ise yüklemi olmadığı için eksiltili yani tamamlanmamış bir cümledir. İfade "var, görüyorum..." gibi yüklemelerle tamamlanabilir.

CEVAP: E

6. İlk cümleden sonra sözü edilen kayıplara örnekler sıralandığı için birinci **ayraca iki nokta (:)** getirilmelidir. Örnekleri oluşturan söz gruplarının arasına yani ikinci ve üçüncü **ayraçlara virgül (,)** uygundur. Örneklerin bir sınırlaması olmadığı yani devamı gelebileceği için son **ayraca üç nokta (...)** konması gerekir. Yani sıralama (:) (,) (,) (...) şeklindedir.

CEVAP: A

7. "Endişelenecek bir durum yok, diyerek bizi teselli etti." cümlesindeki virgül (,) tırnak içinde olmayan alıntı cümlesinden sonra kullanılmıştır. Bu görev D'deki "Bizde lafın tamamını deliye söylerler, diyen büyüklerimizi tebessümle yâd ediyoruz." cümlesinde de vardır.

Virgül (,) A'da öznenin sonra, B ve E'de eş görevli söz gruplarının arasında yer almıştır. C'deki virgülün görevi ise sıralı cümleleri ayırmaktır.

CEVAP: D

8. A) Dört ve dörtten çok rakamlı sayılar son-
dan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak
ve aralara nokta (.) konarak yazılır: **28.550
paket**
- B) Tamamlanmış cümlelerin sonuna nokta (.)
konur. **“Çocuk çok hasta(dır).”** cümlesi de
tamamlanmıştır.
- C) Sayılardan sonra sıra bildirmek için nokta (.)
konur: **13. maddeye** (on üçüncü maddeye)
- E) Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden
ayırarak için nokta (.) konur: **21.00’de**
- Ancak tarihlerde ay adları yazıyla yazıldığında ay
adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz. “28.
Ekim. 2021’e” bölümünde nokta kullanılmamalı-
dır. Doğru yazım “28 Ekim 2021” şeklindedir.

CEVAP: D

9. I, II, IV ve V numaralı virgüllerin (,) görevi sıralı
cümleleri ayırmaktır. Virgülün öncesindeki ve
sonrasındaki bölümlerin bağımsız birer cümle
olduklarına dikkat edilmelidir. Ancak III numaralı
virgül “Bu bakımdan teknolojinin sanatı öldür-
mesi, öngördüğüm bir durum değil.” cümlesin-
de öznenen sonra kullanılmıştır. Yükleme uzak
düşen özneyi vurgulamak için virgül (,) kullanıla-
bilir.

CEVAP: C

10. Bir alıntı cümlesi tırnak işareti (“ ”) içinde veril-
diğinde cümleye ait noktalama işareti sondaki
tırnak işaretinden (”) önce konmalıdır.
- Bu bilgidен hareketle ilk iki ayrıca tırnak işareti
 (“ ”) uygun değildir. O hâlde birinci ayrıca konu-
şma çizgisi (–), ikinci ayrıca virgül (,) getirilmesi
uygundur. “Cevap verdim” cümlesinden sonra
cevap cümlesi verildiği için üçüncü ayrıca iki
nokta (:) getirilmelidir. Dördüncü ayrıca yine tırnak
işareti içine alınmayan bir konuşma cümlesinin
başındadır, yani konuşma çizgisi (–) gerektirir.
Ret bildiren “Hayır” sözcüğünden sonra da cümle
devam ettiği için virgül (,) getirilmesi uygun olur.
Yani sıralama (–) (,) (:) (–) (,) şeklindedir.

CEVAP: A

11. HATIRLAYALIM:

“Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e” anlamları-
nı vermek için kelimeler veya sayılar arasında
kısa çizgi (–) kullanılır.

A’da “Türkçe-Almanca”, B’de “Fenerbahçe-
Galatasaray”, D’de “Kars-Ardahan”, E’de
“08.30-11.00” ifadelerindeki kısa çizgi (–) bu
görevdedir.

Ancak “Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesin-
de araya kısa çizgi (–) konmaz.” kuralı gereğince
C’deki “**yirmi-yirmi beş gün**” ifadesinde kısa
çizgi (–) kullanılmamalıdır.

CEVAP: C

12. HATIRLAYALIM:

Bir kişiden ya da bir yazıdan olduğu gibi aktarı-
lan sözlerin, cümle içerisinde geçen eser isim-
lerinin ve cümlede özel olarak vurgulanmak
istenen sözlerin başında ve sonunda tırnak
işareti (“ ”) kullanılır.

- A) “**zamane dervîşi**” özel olarak vurgulanmak
istenen bir sözdür.
- B) “**Size bir Şazeli kahvesi yapayım.**” bölümü
aktarılan bir cümledir.
- C) “**yaşamak**” özel olarak vurgulanmak istenen
bir sözdür.
- E) “**Bu Ülke**” bir eser ismidir.

Bu ifadelerin tırnak işareti (“ ”) içinde yazılmaları
doğrudur.

Ancak D’deki “**neşe**”, “**sürur**” sözcüğünün anla-
mıdır. Cümlede dışı kalan ek bir bilgi olması
bakımından “neşe” sözcüğü tırnak işareti (“ ”)
içinde değil, yay ayrıca () içinde verilmelidir.

CEVAP: D

13. Birinci ayrıca, soru anlamını değil, “öfke” duygusu-
nu öne çıkaran bir cümlede sonunda olduğu için
ünlem işareti (!) gerektirir. İkinci ayrıca son-
ra virgül (,) getirmek uygundur. Üçüncü ayrıca ilkinin
içinde virgül olan sıralı cümlelerin arasındadır.
Bu ayrıca noktalı virgül (;) getirilir. Tamamlanmış
bir cümlede sonunda yer alan dördüncü ayrıca
nokta (.), soru anlamı içeren bir cümlede sonun-
da yer alan beşinci ayrıca ise **soru işareti (?)**
uygundur.

Yani sıralama (!) (,) (:) (–) (?) şeklindedir.

CEVAP: C

14. Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlelerin dışında kalan ek bilgiler için yay ayraç () kullanılır. Seçeneklerdeki dört cümlede yay ayraç () bir sözcüğün daha anlaşılır bir karşılığını açıklamak, birinde ise bir ara söze yer vermek amacıyla kullanılmıştır.
- D'de "olmazsa olmaz"** sözü, kendisinden önceki sözün anlamını vermemiş; cümleye bir ara söz olarak girmiştir.

CEVAP: D

15. **I. ayraç** kendisinden sonra bir alıntı cümlesine işaret etmektedir. Buraya iki nokta (:) getirilmelidir.
- II. ayraç** cümlelerin öznesinden sonra yer aldığı için virgül (,) gerektirir.
- III. ayraç** tırnak işareti (" ") içindeki alıntı cümlesinin sonundadır. Cümleye ait olan nokta (.) bu ayrıca getirilmelidir.
- IV. ayraç** öznenen sonra yer almıştır. Bu ayrıca virgül (,) uygundur.
- V. ayraç** "birbirine bağlamaya" şeklinde bir söz öbeğinin arasındadır. Sözcükler arasında bir anlam bağlantısı olduğu için bu ayrıca noktalama işareti getirilemez.

CEVAP: E

16. HATIRLAYALIM:

Anlamı biraz daha açıklamak, gereksinim duyulan bir anlam eklemek gibi amaçlarla cümleye yerleştirilen sözlere "ara söz" denir. Ara sözler, iki virgül (,) veya iki kısa çizgi (-) arasında verilir.

B'deki cümlede "kaçma ve kovalamaca sahneleri" bölümü "... bu sahnelerde" bölümüyle ilgili açıklama içeren bir ara sözdür ve iki virgül (,) arasında verilmiştir.

A, C ve E'deki cümlelerde birinci virgül (,), öznenen sonra, ikinci virgül (,) eş görevli söz gruplarının arasında kullanılmıştır.

E'deki cümlede virgüller (,) art arda sıralanan eş görevli söz gruplarının arasındadır.

CEVAP: B

17. **I. ayraç**, cümlede öznenen sonra yer aldığı için virgül (,) gerektirir.
- II. ayraç**, ek fiili düşmüş olsa da yüklemi olan bir cümlelerin sonundadır. "... aynada kendi yüzünü seyretmek gibi tuhaf bir **davranış(tır)**." Buraya nokta (.) konmalıdır.
- III. ayraç**, tamamlanmış bir cümlelerin sonunda olduğundan nokta (.) gerektirir.
- IV. ayraç**, yüklemi olmayan, yani tamamlanmamış, eksilteli bir cümlelerin sonundadır. Üç nokta (...) buraya getirilmelidir.
- Bir soru cümlesinin sonunda olan **V. ayrıca** da soru işareti (?) uygundur.

CEVAP: D

18. Birinci cümlede "... bir alan var" dendiikten sonra "Biyomühendislik" denerek bu alan açıklanmıştır. Ancak açıklama öncesinde, sözü edilen "alan"ın bir tane olduğu söylenmiştir. Bu bakımdan "Biyomühendislik" açıklamasından sonra üç nokta (...) değil, nokta (.) kullanılmalıdır.
- I. İki nokta (:)**, kendisinden sonra bir açıklamaya işaret ettiği için doğru kullanılmıştır.
- III. Virgül (,)** öznenen sonra yer aldığı için doğrudur.
- IV. Nokta (.)** "... bir dünya(dır)" yüklemine sahip cümlelerin sonunda olduğu için doğrudur.
- V. Noktalı virgül (;)** ilkinin içinde virgül (,) bulunan sıralı cümlelerin arasında yer aldığı için doğru kullanılmıştır.

CEVAP: B

19. Birinci ve ikinci ayraçlar sıralı cümlelerin arasında yer aldığı için **virgül (,)** gerektirir. Soru anlamı taşıyan cümlelerin sonundaki üçüncü ayrıca **soru işareti (?)** getirilmelidir. Dördüncü ayraç, yüklemi olmayan yani tamamlanmamış bir cümlelerin sonundadır. Bu ayrıca **üç nokta (...)** getirilmelidir. "Nerede onlar" sözü, soru anlamı içerdiği için son ayraçta **soru işareti (?)** yer almalıdır. Yani sıralama (,) (,) (?) (...) (?) şeklinde olmalıdır.

CEVAP: E

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kesme işareti (') kullanımı doğrudur?

A) Arabaya 50 bin'den fazla para veremem.
 B) Gürcüler'de et yemeği için özel bir sos var.
 C) "N'eyleyim köşkü, sarayı?" deyip durur.
 D) Çuvalları 20.'ye kadar sayıp bırakırım.
 E) Bronz heykel, MÖ 4.yy.'dan kalma.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraçla () belirtilen yere virgül (,) getirilmelidir?

A) İster yardıma gelin () ister boş boş oturun.
 B) Biraz içerlesem de () belli etmedim.
 C) Kendini suçlayarak () sorunu çözemezsin.
 D) Sabrı taşıtı mı () biraz ağır konuşabilir.
 E) Sessiz olun () diye uyarmak zorundaydı.

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonuna nokta (.) getirilmelidir?

A) İçimde tuhaf ve anlamsız korkular
 B) Gökkuşağı ne zaman olur, anlatayım
 C) Son ana kadar neden tepki vermedin
 D) Kâğıt üzerinde belirsiz birkaç işaret
 E) Hayda, bu tam da bir saçmalık

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama yanlışı vardır?

A) Şair (1220 ?-1283) hakkında pek bilgi yok.
 B) Sesini bugün bile hiç yükseltmedi, hayret!
 C) "Kuş ölür, sen uçuşu hatırla." diyor.
 D) Ya güzel bir söz söyle, ya da sesini çıkarma.
 E) Netice şu: Artık sizi taburcu edebiliriz.

5. Mütevazı insan (I) büyük düzenin içinde kendi önemsiz rolünü fark eder (II) büyüklük taslamaz. Varlığının geçici doğasının farkındadır (III) tanrılık iddiasında bulunmaz. Diğer tüm insanlara şefkat (IV) misafirperverlik gösterir. Yani aslında bir insanın yanında huzur bulmak (V) onun mütevazı olduğunun göstergesidir.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Çok eski bir hikâyede anlatılır () Bir adam () mağarada yaşayan bir bilgeyle karşılaşmış. Bilgeye neden bir ev inşa etmediğini sormuş şaşkınlıkla. Bilge () Hayat çok kısa () () diye cevap vermiş.

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

A) (.) (;) (") (...) (")
 B) (:) (;) (→) (!) (.)
 C) (:) (,) (") (.) (")
 D) (.) (;) (") (,) (")
 E) (.) (,) (→) (.) (→)

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eğik çizgi (/) kullanıldığı yere uygun değildir?

A) Paketi en geç yarın 14.00'e kadar Bayındır Sokağı No.: 15/3'e teslim et.
 B) Ayırt edici özelliklerden olan "yoğunluk" g/cm³ birimi ile gösterilir.
 C) İsim-fiil, fiillere "-me / -mek / -iş" eklerinin getirilmesiyle oluşur.
 D) Ankara / Roma seferini gerçekleştirecek uçağın bakımı tamamlandı.
 E) "Sevda sahrasında Mecnun değilsen / Ne Leyla'yı çağır ne çölü incit." demiş Âşık Hüdai.

8. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime grupları arasında virgül (,) kullanılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) bu görevinin dışında kullanılmıştır?

- A) Canı sıkıldığında, bir şey düşündüğünde ya da karşısındakinden hoşlanmadığında sözü kısa keser.
B) Kinayeyi kabalığı bertaraf etmek, incelik göstermek için kullanmış olması muhtemeldi.
C) Gevezedir, konuşmaya bir başladı mı susmak bilmediği için kalkıp gittim.
D) Hayattaki çelişki ve çatışmaların ima, işaret ya da sembollerle ifade edilmesi ironidir.
E) Aydınlıktan kaçan, kendi içine gömülmüş bir hikâye kişisi kurgulamışsınız.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraçla () belirtilen yere noktalı virgül (;) getirilmelidir?

- A) İnsanların duygu ve niyetlerini anlamada çok kestirme bir yol var () Göz teması.
B) Dış dünya oldukça karmaşık () sanal âlem, belki bu yüzden ilgi çekiyordu.
C) Ruhsal olarak kolay incinebilen gençler () kendilerine daha içe dönük bir dünya kurar.
D) Sanal bir topluluk duygusuna sahip olmak () toplulukta olma ihtiyacını karşılamaz.
E) Çocuklarımızı ekran önünde unutmayalım () onların gerçek hayata karışması gerek.

10. Şehirden ve insanlardan uzaklaştıkça () doğayla baş başa kaldıkça içimdeki tedirginlik duygusu kayboldu () bir keşfetme duygusuyla doldum () Nefesimin sesi, ayakbıbarımın toprakta çıkardığı ses, ağaçların uğultusu () Neden daha önce fark etmemişim ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (;) (,) (...)?
B) (,) (;) (...)(,) (?)
C) (;) (;) (,) (...)(!)
D) (;) (,) (,) (...)(!)
E) (;) (,) (...)(!)(?)

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde üç noktanın (...) kullanımı yanlıştır?

- A) Her konuda... Haklı olduklarımda bile hep ben özür diledim.
B) – Ne istiyor?
– Bir dilim ekmek...
C) – Doktor Bey... Doktor Bey! Bir sorum daha var.
D) İki alternatif sunabilirim size: bisiklet sürmek, orman yolunda yürümek...
E) Yazar "... bir suskunlukla baş etmeyi göze almış insanın güzelliği ..." tabirini kullanıyor.

12. Artık önemli bir sorunumuz var () Dijital dünyada var olmak () Bugünün dünyasında bile konumuz sarsıntılıyken yarının dünyasında nasıl var olacağımız şüpheli () Değerlerimizi () kültürümüzü koruyabilecek miyiz ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (,) (...) (;) (!)
B) (,) (...) (...) (;) (?)
C) (;) (...) (,) (;) (?)
D) (,) (!) (,) (,) (!)
E) (;) (,) (,) (,) (?)

13. Bilimsel gelişmeler (I) var olan bilgi birikiminin üzerine eklemeler yapılarak devam eder. Kurulmuş ana bir çatı vardır (II) bu ana çatı içindeki yaklaşımlarla sürekli yeni deneyler (III) incelemeler yapılır. Ama beklenmedik bir durum ortaya çıkarsa (IV) mevcut yapı sarsılır (V) bazen hızlıca yıkılır ve yerine başka bir yapı kurulur.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine herhangi bir noktalama işareti getirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama yanlışı vardır?

- A) Âşık Veysel, Anadolu'nun bağrında [Sivas (Şarkışla ilçesi)] dünyaya gelmiştir.
 B) Şüpheli araç, saat 18.00 (?) sularında kasa-banın meydanında görülmüş.
 C) Üst düzey (!) bir yetenekle ortaya koyduğunuz eserlerden hiç söz etmeyelim.
 D) Neşet Ertaş "1938-2012" çocukluğundan itibaren Abdal müziğinin içinde yetişmiştir.
 E) Platon ve Aristoteles'in etkisini 15 - 17. yüzyıl felsefesinde görmek mümkündür.

15. Ondan yardım istemeli miyim () Düşünüyorum () Sonra epey uzun süren bir şüphe kumkuması () Sonunda kararımı kendime açıkladım () "Asla ()"

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (:) (.) (.) (:) (.)
 B) (?) (...) (.) (.) (!)
 C) (?) (.) (...) (:) (!)
 D) (:) (...) (:) (.) (.)
 E) (?) (.) (!) (:) (!)

16. İçinde yaşadığı rutinden () bundan şikâyet edip durmak ezber bir davranıştır () çıkamayacak kadar konfor alanına bağımlı insanlar çoğunluktadır.

Bu cümlede ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla

- I. (,) (;)
 II. (,) (,)
 III. (-) (-)
 IV. (;) (;)
 V. (;) (,)

işaretlerinden hangileri getirilebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) II ve IV E) III ve V

17. (I) Defter / kâğıt / peçete! O an ne bulabiliyorsam onun üzerine yazıyorum. (II) Kalemin yazarken çıkardığı sesi duymak -muhteşemdir- hoşuma gidiyor. (III) Bazen düşünceler öyle hızlı akıyorlar ki: onlara yetişmekte zorlanıyorum. (IV) Genelde sabaha karşı; sessiz; dingin ve ilham veren saatlerde yazarım. (V) Yazdıklarım birikince onları bilgisayara aktarır, sesli okurum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde noktalama yanlışı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

18. Aşağıdakilerin hangisinde verilen örnek, açıklamaya uygun değildir?

- A) Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için noktalı virgül (;) kullanılır:
 • Vücudumuzda korku, öfke, heyecan durumunda adrenalin; memnuniyet, mutluluk hâllerinde serotonin ya da dopamin salgılanır.
 B) Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonunda iki nokta (:) kullanılır:
 • Çoğu kronik baş ağrısının ve migrenin benzer sebepleri vardır: anksiyete, günlük stres, bastırılan duygular, tedirginlik...
 C) Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonunda üç nokta (...) kullanılır:
 • Kendi hayat hikâyemi kameralar karşısında canlandıracağımı duyduğumda kapıldığım o tuhaf his...
 D) Hitap için kullanılan kelimelerden sonra virgül (,) kullanılır:
 • "Düşerken"ın yazarı Sayın Tarık Tufan, siz en son ne zaman hissettiniz kitabınızdaki "gitmek" duygusunu?
 E) Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak (" ") içine alınır:
 • Tanpınar'ın yazdığı "Beş Şehir" hayatımızda kaybolan şeylerin ardından duyulan üzüntüyü anlatır.

1. A) Sayılar rakamla yazıldığında gelen ek, kesme işareti (') ile ayrılır ancak yazıyla yazıldığında ek ayrılmaz: **"50 bin'den" değil "50 binden"** olmalıdır.
- B) Özel adlara getirilen çokluk eki ve bu ekten sonra gelen diğer ekler kesmeyle (') ayrılmaz: **"Gürcüler'de" değil "Gürcülerde"** olmalıdır.
- D) Sayılara getirilen ekler kesme işareti (') ile ayrılır ancak noktadan (.) sonra kesme işareti (') konmaz: **"20.'ye" değil "20.ye" ya da "20'nciye"** olmalıdır.
- E) Sonunda nokta bulunan kısaltmalara gelen ekler kesmeyle (') ayrılmaz: **"MÖ 4.yy.'dan" değil "MÖ 4.yy.dan"** olmalıdır. "MÖ" kısaltmasında nokta (.) kullanılmaması da doğrudur.

Ancak "Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğü"nü göstermek için kesme işareti (') kullanılır." kuralı gereğince **"N'eyleyim" sözündeki kullanım doğrudur.**

CEVAP: C

HOCAM

2. A'daki ayrıca virgül (,) getirilemez çünkü **"Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz."**
- B'deki ayrıca virgül (,) uygun değildir çünkü **"Pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan da / de bağlacından sonra virgül konmaz."**
- C'deki ayrıca virgül (,) konması yanlış olur çünkü **"Zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra virgül konmaz."**
- D'deki ayrıca virgül (,) getirilemez çünkü **"-ınca / -ince anlamıyla kullanılan mı / mi ekinden sonra virgül konmaz."**
- E'deki ayrıca ise **"Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur."** kuralı gereğince virgül (,) getirilmelidir.

CEVAP: E

3.

HATIRLAYALIM:

Tamamlanmış yani yüklemi olan, aynı zamanda soru anlamı ya da ünlemle ifade edilen bir duygu vurgusu içermeyen cümlelerin sonuna nokta getirilmelidir.

A ve D'de cümleler tamamlanmadığı için cümle sonlarına üç nokta (...) getirilmelidir. C'deki, soru anlamı bir cümledir, sonuna soru işareti (?) getirilmelidir. E'deki cümlede bir duygu vurgusu ön planda olduğundan cümle sonuna ünlem işareti (!) uygundur.

"Gökkuşağı ne zaman olur, anlatayım" cümlesindeki anlam "Gökkuşağının ne zaman olduğunu anlatayım" şeklindedir. Yani bu cümlemin sonuna soru işareti (?) değil, nokta (.) getirilmelidir.

CEVAP: B

4. D) Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmadığı için cümledeki "ya ... ya da" bağlacının arasına virgül konması noktalama yanlışına sebep olmuştur.

Diğer cümlelerdeki noktalama işaretleri doğru kullanılmıştır:

- A) Cümle dışı bilgiler yay ayraç () içinde verilir. Bilinmeyen, kesin olmayan yer, tarih vb. durumlar için soru işareti (?) kullanılır. **(1220 ?-1283)** kullanımı doğrudur.
- B) Cümle, küçük harfle başlayan "hayret" sözcüğüne bağlandığı için virgülün (,) kullanımı; ünlem sözcüğü olan "hayret"ten sonra ünlem işaretinin (!) kullanımı doğrudur.
- C) Alıntı cümleler tırnak işareti içinde gösterilebildiği, bu kullanımlarda cümleye ait noktalama işareti tırnak işareti kapatılmadan konduğu için noktalama işaretleri yerli yerindedir.
- E) Kendisinden sonra bir açıklamaya işaret eden cümlelerin sonuna iki nokta (:) konur. Cümle sonu işareti de nokta (.) olduğu için kullanımlar doğrudur.

CEVAP: D

5. I numaralı yer, öznenen sonradır; **virgül (,)** gerektirir.
II numaralı yer, içinde virgül (,) olan sıralı cümlelerin arasındadır; burada **noktalı virgül (;)** kullanılır.
III numaralı yer sıralı cümlelerin arasındadır ancak cümlelerde başka bir **virgül (,)** olmadığı için buraya virgül (,) getirilir.
IV numaralı yer “şefkat” ve “misafirperverlik” şeklinde eş görevli sözcüklerin arasında olduğu için **virgül (,)** gerektirir.
V numaralı yer öznenen sonradır; **virgül (,)** gerektirir.

CEVAP: B

6. Birinci ayraç, kendisinden sonra bir açıklamaya işaret etmektedir. Bu ayraça iki nokta (:) getirilir. İkinci ayraç öznenen sonra geldiği için virgül (,) gerektirir. “Hayat çok kısa” ifadesi “bilge”nin sözü olduğu için tırnak işareti (“ ”) içinde ve ikinci tırnaktan (”) önce gerekli noktalama işareti getirilerek verilmelidir. Bu bakımdan üçüncü ve beşinci ayraçlara tırnak işareti (“ ”), dördüncü ayraça da nokta (.) getirilmelidir. Yani sıralama (:), (,) (“ ”) (“ ”) şeklindedir.

CEVAP: C

7. Kelimeler veya sayılar arasında “arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e” anlamlarını vermek için kısa çizgi (-) kullanılır.
Buna göre D’de “**Ankara’dan Roma’ya**” anlamındaki “**Ankara / Roma**” ifadesinde eğik çizgi (/) değil kısa çizgi (-) kullanılmalıdır.
“**15/3’e**”, “**g/cm³**”, “**-me / -mek / -iş**” kullanımları doğrudur. Dizeler yan yana yazıldığında aralarına kısa çizgi (-) konduğu için E’deki kullanım da doğrudur.

CEVAP: D

8. A’da “**canı sıkıldığında**” ve “**bir şey düşündüğünde**”
B’de “**kabalığı bertaraf etmek**” ve “**incelik göstermek**”
D’de “**ima**” ve “**işaret**”
E’de “**aydınlıktan kaçan**” ve “**kendi içine gömülmüş**” ifadeleri eş görevli kelime ve kelime gruplarıdır. Virgül (,) bu seçeneklerdeki cümlelerde öncülde verilen görevde kullanılmıştır.
Ancak C’de “**gevezedir**” sözcüğü yargı bildir-mektedir, cümledir. Sonrasındaki bölüm de ayrı bir cümledir. Virgül (,) bu seçenekte sıralı cümleleri ayırmak için kullanılmıştır.

CEVAP: C

9. Ögeleri arasında virgül (,) bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için noktalı virgül (;) kullanılır.
B’deki cümlede “Dış dünya oldukça karmaşık(tır).” cümlesi ile içinde virgül (,) bulunan “sanal âlem, belki bu yüzden ilgi çekiyordu” cümlesi arasına noktalı virgül (;) getirilmelidir.
A’daki cümlede açıklama göreviyle iki nokta (:), C ve D’deki cümlelerde öznenen sonra yer alan ayraçlara virgül (,), E’deki cümlede sıralı cümlelerin arasına -virgül içermedikleri için- virgül (,) getirilmelidir.

CEVAP: B

10. Aslında metin içinde zarf-fiil eki almış sözcüklerden sonra virgül (,) getirilemeyeceğine dair bir kural vardır. Ancak birinci ayraç “**uzaklaştıkça**” ve “**baş başa kaldıkça**” şeklinde eş görevli iki zarf-fiilin arasındadır. Bu yüzden birinci ayraça virgül (,) getirilmelidir. İkinci ayraç, içinde virgül (,) olan sıralı cümlelerin arasında yer aldığı için noktalı virgül (;) gerektirir. Tamamlanmış bir cümle sonunda yer alan üçüncü ayraça nokta (.) uygundur. Dördüncü ayraç bulunduğu yer ise tamamlanmamış yani eksilteli bir cümle sonudur. Bu ayraça üç nokta (...) getirilmelidir. Sonraki ayraça ise soru anlamı taşıyan bir cümle sonunda yer aldığı için soru işareti (?) gelir. Yani sıralama (:), (;), (,) (...) (?) şeklindedir.

CEVAP: A

11. **HATIRLAYALIM:**

Üç noktanın kullanıldığı yerler:

- Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna
- Alıntılarda başta, ortada ve sonda alınmayan kelime veya bölümlerin yerine
- Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için
- Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda

A'da "Her konuda..." tamamlanmamış bir cümledir. B'de "— Bir dilim ekmek..." eksik bırakılan bir cevaptır.

C'de "— Doktor Bey... Doktor Bey!" bölümünde anlatım pekiştirilmektedir.

E'de bir alıntıya alınmayan bölümler üç nokta (...) ile gösterilmiştir.

Ancak D'de sözü edilen "iki alternatif", "bisiklet sürmek" ve "orman yolunda yürümek" olarak açıklanmış, cümle tamamlanmıştır. Cümlelerin sonunda üç nokta (...) değil, nokta (.) getirilmelidir.

CEVAP: D

12. Birinci ayraç bir açıklamaya işaret eden cümlelerin sonundadır, iki nokta (:) gerektirir.

İlk cümlede "bir sorunumuz var" dendiikten sonra sözü edilen sorun "Dijital dünyada var olmak" şeklinde açıklanıp cümle tamamlanmıştır. O hâlde ikinci ayraca nokta (.) getirilmelidir.

Üçüncü ayraç, yüklemi olan [şüpheli(dir)] bir cümlelerin sonundadır. Bu ayraca nokta (.) getirilmelidir.

Dördüncü ayraç, eş görevli sözcükler arasında olduğu için bu ayraca virgül (,) uygundur.

Beşinci ayraç ise soru anlamı taşıyan bir cümlelerin sonunda olduğu için soru işareti (?) gerektirmektedir. Yani sıralama (:) (.) (.) (.) (?) şeklinde-dir.

CEVAP: E

13. "Şart ekinden sonra virgül (,) konmaz." kuralı gereğince "ortaya çıkarsa" sözünden sonra yer alan IV numaralı ayraca virgül (,) ya da herhangi bir noktalama işareti getirilmez.

I, III ve V numaralı ayraçlara virgül (,) II numaralı ayraca noktalı virgül (;) getirilir.

CEVAP: D

14. Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlelerin dışında kalan ek bilgiler için yay ayraç () kullanılır. D'deki cümlede tırnak işareti (" ") arasına alınan ifade de cümle dışı bir ek bilgi olarak yay ayraç () içinde gösterilmelidir: **Neşet Ertaş (1938-2012)**

- A) Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan () önce köşeli ayraç [] kullanıldığı için "[Sivas (Şarkışla ilçesi)]" ifadesi doğrudur.
- B) Şüpheli karşılanan durumlar için yay ayraç içinde soru işareti (?) kullanıldığından "saat 18.00 (?) sularında" bölümü doğrudur.
- C) Alay, küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayraç içinde ünlem işareti (!) kullanıldığı için "**Üst düzey (!) bir yetenekle**" bölümü doğrudur.
- E) Özel isme gelen çekim ekini ayırmak göreviyle "Aristoteles'in" sözcüğünde kullanılan kesme işareti (') de "15 - 17. yüzyıl" bölümü doğrudur.

CEVAP: D

15. Birinci ayraç, soru anlamı taşıyan bir cümlelerin sonundadır, buraya **soru işareti (?)** getirilir. "Düşünüyorum" bir cümledir, cümlelerin sonunda yer alan ikinci ayraca nokta (.) uygundur. Üçüncü ayraç, tamamlanmamış yani eksilteli bir cümlelerin sonundadır. Bu ayraçta **üç nokta (...)** kullanılmalıdır. Dördüncü ayraç, kendisinden sonra bir açıklamaya işaret eden cümlelerin sonundadır. Bu ayraç, iki nokta (:) gerektirir. Beşinci ayraç ise "kararlılık" vurgusuyla öne çıkan sözcüğün sonundadır. Bu ayraca ünlem işareti (!) uygundur. Yani sıralama (?) (.) (...) (:) (!) şeklindedir.

CEVAP: C

16. "İçinde yaşadığı rutinden çıkamayacak kadar konfor alanına bağımlı insanlar çoğunluktadır." cümlesinin içinde yer alan "bundan şikâyet edip durmak ezber bir davranıştır" ifadesi bir ara cümledir. Ara cümleler iki virgül (,) ya da iki kısa çizgi (-) arasında gösterilir.

CEVAP: C

17. I. "Defter / kâğıt / peçetel" bölümünde eğik çizgi (/) değil, eş görevli sözler art arda sıralandığı için virgül (,) kullanılır.

- III. "akıyorlar ki" sözünden sonra iki nokta (:) ya da başka bir noktalama işareti kullanılmaz. "ki" bağlacı yargıları zaten bağlamaktadır.

- IV. "karşı; sessiz; dingin" bölümünde noktalı virgül (;) değil, virgül (,) kullanılmalıdır. Çünkü eş görevli sözler art arda sıralanmaktadır.

- V. Zarf-fiil eki alan sözcükten sonra virgül (,) kullanılmaz. "aktarıp"tan sonraki virgül (,) yanlıştır.

Ancak cümledeki ara sözler iki virgül (,) ya da iki kısa çizgi (-) arasında gösterildiği için II. cümledeki "muhteşemdir-" bölümü doğrudur.

CEVAP: B

18. E'de "Beş Şehir" bölümü, bir eser ismidir. Eser isimleri cümle içinde tırnak (" ") işareti ile gösterilir. Bu ifade tırnak (" ") işaretinin kullanımı açısından doğrudur ancak "başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan söz" açıklamasına örnek değildir.

Diğer seçeneklerdeki örnekler açıklamalara uygundur.

CEVAP: E

1. Aşağıdakilerin hangisinde virgölün (,) çıkarılması cümlede anlam değişikliğine sebep olur?

- A) On dört yıl sonra bir araya gelmemiz, şaşılacak bir durumdu.
 B) Filmdeki "yolculuk" fikri, hikâyenin açık ara önünde seyrediyor.
 C) Gezegenin, yaşam koşullarının ve insan beklentisinin değiştiği aşikâr.
 D) O, her sıkıştığında başkasını suçlayacak bir adam değildir.
 E) Belki de zamanın geçip gitmesi, o kadar da kötü bir şey değildir.

2. Filmler (I) hayatımızın bir yerinde yaşamaya devam ediyor. Evet (II) bildiğim hikâyelere yaşanmayı seviyorum ama bunu yaparken (III) gerçeğe ne kadar sadık kalıyorum ki? Yaşananları bire bir filme aktarmak mümkün mü (IV) kim iddia edebilir bunu? Öylesi (V) belgesel olurdu zaten.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine virgöl (,) getirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Kalbi bazı isimlere açmak, I beraberinde bir dönüşümü de getiriyor. Onlara giden biri II -örnekleri çok- eskisi gibi kalmıyor. Bir milat oluyor bu isimleri tanımak. III Yanlarına düştünüz mü, IV ışıkları altında kalıyorsunuz. Eksiklikleriniz görü-lüyor hemen. Bu çağ ise hastalıklı bir V "ben" istilası altında.

Bu parçadaki altı çizili noktalama işaretlerinden hangisinin kullanımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Uzmanlar (I) dijital teknoloji ve sosyal medyanın insanları (II) yalnızlaştırdığı konusunda hemfikir. Fakat bir türlü üzerinde (III) anlaşamadıkları husus (IV) bu insanların yine dijital teknoloji ve sosyal medya ile bu yalnızlıktan (V) kurtulmak istemesi.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangilerine virgöl (,) getirilebilir?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve IV
 D) II ve V E) IV ve V

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraçla () belirtilen yerde noktalı virgöl (;) kullanılması uygun değildir?

- A) Hamile kadınlara demir, folik asit () çocuklara B12, D vitamini takviyesi önemlidir.
 B) Süt ve süt ürünleri () iyi bir protein, kalsiyum, B 12 vitamini kaynağı olarak bilinir.
 C) Pişirme yöntemleri sağlığı etkiler () kızartma yerine haşlama, ızgara tercih edilmelidir.
 D) Çayı, kahveyi ve sütü çok sıcak () kola, gazoz, hazır limonata gibi içecekleri çok sık tüketmeyin.
 E) Nemli ortamda depolanırsa bir küf toksini üreten yiyecekler vardır () tahıl, fındık, salça...

6. 30 Ocak, I ta matbaadan çıkacak olan dergide 38, II inci Uluslararası Film Festivali, III de gösterilecek filmlerle ilgili Yönetmen, IV in değerlendirmelerini de okuyabileceksiniz. Yönetmen ayrıca İran, V ılı Mesud Kimyai'nin, filmini festivalden çekmesini de yorumladı.

Bu parçada numaralanmış kesme işaretlerinden (') hangisinin kullanımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru işareti-
nin (?) kullanımı yanlıştır?

- A) – Biletimi hemen iptal ettireceğim.
– Bugün?
B) Bir ütopyadan söz ediyor, farkında mıyız?
C) İçimdeki kasvet mekândan mı, sohbetin sıkı-
cılığından mı bilemedim?
D) 13. yüzyılın ilk çeyreğinde (1216 ?) Tebriz'den
ayrıldığı bilinmektedir.
E) Sinema sektöründeki otuz beş yıllık (?) tecrü-
besini paylaştığı bir kitabı da var.

8. Yakın dönemde ikinci kısa filmimi çektim ()
Münhasır. Yaklaşık iki yıldır kafamda kurguladı-
ğım bir şeydi () Teknik aşamalar bitti () şimdi
festival süreci başlayacak. Bunun dışında bir
yandan çocuklar, diğer yandan hâlihazırdaki üre-
timler () Elbette zorlandığım zamanlar oluyor ()

**Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere
sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen
noktalama işaretleri getirilmelidir?**

- A) (:) (.) (.) (...) (.)
B) (;) (.) (.) (.) (...)
C) (:) (.) (;) (.) (.)
D) (.) (.) (.) (!) (...)
E) (.) (!) (;) (...) (.)

9. Sidney Field () bir film kişisini üç düzeyde tanım-
lıyor () profesyonel düzey () kişisel düzey ()
özel düzey () Bu düzeyler () yönetmenin etkisi
belirleyicidir () film kişisinin () seyirciye ulaştığı
bağlamdan da etkileniyor elbette ()

**Bu parçada ayraçlarla () gösterilen yerlerden
herhangi birinde aşağıdaki noktalama işaret-
lerinden hangisi kullanılamaz?**

- A) (,) B) (-) C) (...) D) (;) E) (.)

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin sonunda kul-
lanılan noktalama işareti yanlıştır?

- A) Etkilemek isterken sıradanlaşmak...
B) Ne kadar da bayağı bir yorum?
C) Satranç, tam da bir strateji oyunu.
D) Bir film kişinin içtenliği gerçek mi?
E) Alışılmış bir karşılama töreniydi.

11. Sevgili Erdem ()

Mektubundaki cümlelerden senin de bir şeyler
yazdığını () bunların da iyi yazılar olduğu-
nu çıkardım. Yanılıyor muyum () () Hacıvat
Günlüğü () adlı kitabın arkasındaki resmimi
Victor Hugo'nun resmine benzetmiş olman da
beni duygulandırdı.

**Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere
sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen
noktalama işaretleri getirilmelidir?**

- A) (,) (.) (?) ("")
B) (!) (;) (?) (-) (-)
C) (,) (;) (?) (') (')
D) (:) (.) (!) ("")
E) (!) (.) (!) (') (')

12. (I) Şiirdeki çocuk, "Anne! Binalar niye ağaçlardan
yüksek?" diyordu. (II) "Belki de 'Kral çıplak!' diye
haykıran çocuklara kulak vermeliyiz." diyen arka-
daşımı hatırlamıştım. (III) Soru: hayatı boğması-
na rağmen kabul gören bir mimari perspektifin
üzerini çizmişti. (IV) Ölümcül bir korkuyla yaşa-
nan yalan, çocuğun bakışıyla -keşke hep öyle
olsa- çözülmüştü. (V) Bir şiirde, şiirin tek bir
dizesinde, modern mimarinin insana yabancılığı-
nı görmüştüm.

**Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin han-
gisinde noktalama yanlışı vardır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. İnsanın yaratılış bakımından perdenin ardına, I
orada yatanı bilmeye meraklı olduğu aşıkâr.
Metafizik ve sanat, II bu anlamda perdeyi aralama ve
yırtma teşebbüsüdür. Yani insan, III perdenin ardında
görünüşler âleminin bir hakikati olmalı düşüncesi, IV
ve inancıyla hamle yapar. Bu arzuyla felsefe
yapar, V sanatla uğraşır.

Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden (,) hangisi kullanıldığı yere uygun değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Hayatı ve tıbbi becerileri hakkında sınırlı bilgilere sahip olduğumuz Hipokrates, Antik Dönem'in en ünlü hekimi sayılmıştır; ona "Tıbbın Babası" denmektedir.

Aşağıdakilerin hangisinde noktalı virgül (;) bu cümledekinden farklı bir işlevde kullanılmıştır?

- A) Ateşi ölçmek için özel araçları yoktu; deriyi, dili, gözü, terlemeyi kontrol edip hastalığı teşhis etmeye çalışıyorlardı.
B) Aydınlık, temiz hava, müzik sadece fiziksel rahatsızlıklara iyi gelmez; bu yöntemlerle zihinsel, ruhsal rahatsızlıklar da tedavi edilebilir.
C) Hipokrates'e göre vücutta bir denge vardır; bu denge bozulunca ortaya çıkan hastalık, ruhsal sükûnetle daha çabuk ortadan kalkar.
D) Yaraların kanamayı durdurma, bandajlama gibi dış müdahalelerle; bitkisel ilaç, sıvı gibi içe yönelik maddelerle tedavi edildiğinden söz edilir.
E) Hipokrates'in vücuttaki damarlara, sinirlere, adalelere ilişkin bilgileri yüzeyseldi; kemikler hakkındaki bilgilerinin derinliği ise biliniyordu.

15. Farklı yemeklere merak duymak, günümüzde bir yolculuk sebebidir.

Aşağıdakilerin hangisinde virgül (,) bu cümledeki göreviyle kullanılmıştır?

- A) Basit birkaç açıklama, uygun ve anlaşılır örnekler ile düşüncenizi aktarırsınız.
B) Şanslıyız, en güzel ve şaşırtıcı coğrafyalardan biri olan Anadolu'da yaşıyoruz.
C) Herkesçe malum, mantı denince akla ilk olarak Kayseri gelir.
D) Bir lezzetin öyküsü, bazen tadından çok daha güzel olabiliyor.
E) Sadece eğlenip zafer kazandığın, endişelere kapıları kapattığın bir dünya yok.

16. (I) Kitabı yazışımın bir nedeni var: Çocuklarda doğuştan gelen farklılıklar olduğuna dikkat çekmek. (II) Çocuğun eğitiminde bunun bilinmesi, buna uygun rehberlik ve ebeveynlik yapılması önemli. (III) Her çocuk, tahmin edilenden daha karmaşık; farklılıkları dikkate almadan onları doğru anlayamayız. (IV) Tabii bu noktada, umarım anlatabiliyordum, çocukların ihtiyaçlarına dikkat çekmek istedim. (V) Çocuklar hakkındaki genellemelerden kurtulmak için bir "kılavuz"a ihtiyacımız olduğunu düşündüm.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede iki nokta (:) kendisinden sonra bir açıklamaya işaret etmek için kullanılmıştır.
B) II. cümlede virgül (,) yüklemden uzak düşmüş özneyi belirtme göreviyle yer almıştır.
C) III. cümlede noktalı virgül (;) öğeleri arasında virgül bulunan sıralı cümlelerin arasındadır.
D) IV. cümlede virgölün (,) ara cümleyi ayırma görevinden yararlanılmıştır.
E) V. cümlede tırnak işareti (" ") özel olarak belirtmek istenen bir söz için kullanılmıştır.

1. C'deki cümlede, değişen unsurlar "gezegen", "yaşam koşulları" ve "insan beklentisi" olarak sıralanmıştır. Bu cümledeki virgül (,) çıkarıldı-ğında değişen unsurlar ikiye inecek **"gezegenin yaşam koşulları" ve "insan beklentisi"** olacaktır. Yani virgölün (,) çıkarılması anlam değişikliğine sebep olacaktır.

CEVAP: C

2. Özneden sonra olduğu için I numaralı yere, onay anlamında bir sözden sonra geldiği için II numaralı yere, sıralı cümlelerin arasında yer aldığı için IV numaralı yere, bir anlam karışıklığını önlemesi amacıyla V numaralı yere virgül (,) getirilmelidir. Ancak **"Metin içinde zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra virgül (,) konmaz."** kuralına bağlı olarak "yaparken" sözcüğünden sonra gelen III numaralı ayrıca virgül (,) getirilemez.

CEVAP: C

3. "Metin içinde -ınca / -ince anlamıyla zarf-fiil görevinde kullanılan mı / mi ekinden sonra virgül (,) konmaz." kuralına göre IV numaralı virgölün (,) kullanımı yanlıştır.

- I. Virgül (,) özneden sonra getirildiği için doğrudur.
- II. "örnekleri çok" sözü cümleye yerleştirilmiş bir ara cümledir, iki kısa çizgi (-) arasına alınması doğrudur.
- III. Cümle devriktir, "oluyor" yüklemiyle tamamlandığına göre sonuna nokta (.) konması doğrudur.
- V. Cümle içinde özellikle vurgulanmak istenen sözler tırnak işareti (" ") içine alınır. Buna göre V numaralı tırnak işaretinin (" ") kullanımı da doğrudur.

CEVAP: D

4. I ve IV numaralı ayraçlara özneden sonra yer aldıkları için virgül (,) getirilmesi uygundur. Ancak söz grubu oluşturan **"insanları yalnızlaştırdığı", "üzerinde anlaşılamadıkları", "yalnızlıktan kurtulmak"** bölümlerinde virgül (,) kullanılamaz.

CEVAP: C

5. Noktalı virgölün (;) üç kullanımı vardır:

- Cümle içinde virgüllerle (,) ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.

A'da **"demir, folik asit"** ile **"B12, D vitamini"**; D'de **"çayı, kahveyi ve sütü"** ile **"kola, gazoz, hazır limonata"** bölümleri arasında yer alan ayraçlara bu kurala göre noktalı virgül (;) getirilir.

- Öğeleri arasında virgül (,) bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

Bu kurala göre C'de ikincisinde virgül (,) bulunan sıralı cümleler arasındaki ayrıca noktalı virgül (;) getirilmelidir.

- İki kiden fazla eş değer öğeler arasında virgül (,) bulunan cümlelerde özneden sonra noktalı virgül konabilir.

Bu kurala göre B'deki ayrıca noktalı virgül (,) getirilir. **"Süt ve süt ürünleri"** bölümü öznedir. Ardından gelen "iyi bir protein", "kalsiyum", "B 12 vitamini" şeklinde üç unsur arasında iki tane virgül (,) vardır.

Ancak E'deki ayrıca, kendisinden sonra örnekler sıralanan cümlelerin sonunda yer aldığı için **iki nokta (:)** getirilmelidir.

CEVAP: E

6. "Özel isimlere gelen yapım ekleri kesme işaretiyle (') ayrılmaz." kuralı gereğince **"İran'lı"** sözcüğünde kesme işareti (') kullanılması yanlıştır.

Diğer bölümlerde yanlışlık yoktur:

- I. Belli bir tarih bildiren ay isimleri büyük harfle yazıldığı için **"30 Ocak'ta"** bölümünde kesme işareti (') kullanılması da doğrudur.
- II. Sayılara gelen ekler kesme işaretiyle (') ayrıldığı için **"38'inci"** bölümünde yanlışlık yoktur.
- III. Belli bir etkinlik ismi olan **"38'inci Uluslararası Film Festivali"** özel isimdir. Ekin kesme işaretiyle (') ayrılması doğrudur.
- IV. Cümle içinde özel bir ismin yerinde kullanılan unvan ya da makam isimleri büyük harfle yazıldığı için **"Yönetmen'in"** sözcüğünde yanlışlık yoktur.

CEVAP: E

7. **HATIRLAYALIM:**
Soru işareti (?), soru anlamı taşıyan cümlelerin ve sözlerin sonunda kullanılabildiği gibi bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için de kullanılır.

A'da "Bugün?" ve B'de "farkında mıyız?" bölümlerinde soru işareti (?) soru anlamı ifadele- rin sonuna gelmiştir, doğrudur.

D'de "13. yüzyılın ilk çeyreğinde (1216 ?)" ve E'de "otuz beş yıllık (?)" bölümlerinde soru işa- retini (?), kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan durumlar için kullanılmıştır, doğrudur.

Ancak "İçimdeki kasvet mekândan mı, sohbe- tin sıkıcılığından mı bilemedim." cümlesinde soru anlamı olmadığı için cümle sonunda soru işareti (?) kullanılması yanlıştır. Burada cümle anlamca tamamlandığı için nokta (.) kullanılmalıdır.

CEVAP: C

8. **Birinci ayraç**, kendisinden sonra açıklama gelen bir cümlelerin sonunda olduğu için iki nokta (:) gerektirir. "Münhasır", sözü edilen filmin adıdır ve açıklama konumundadır.

İkinci ayraç, yüklemi olan, tamamlanmış bir cümlelerin sonundadır, bu ayraçta nokta (.) olmalıdır.

Sıralı cümlelerin arasında yer alan **üçüncü ayra- ca virgül (,)** getirilir.

Dördüncü ayraç, bitmemiş yani yüklemi kulla- nılmamış bir cümlelerin sonundadır. Bu ayraça üç nokta (...) getirilmelidir.

Son ayraça da nokta (.) getirilmesi gerektiği açık- tır. Yani sıralama şöyledir:

(:) (,) (,) (...) (.)

CEVAP: A

9. **Birinci ayraç**, öznenin sonrasında yer almıştır, virgül (,) gerektirir. **İkinci ayraç**, kendisinden sonra açıklamaya işaret eden cümlelerin sonunda- dır, iki nokta (:) gerektirir. **Üçüncü ve dördüncü ayraçlara**, eş görevli söz öbeklerinin arasında yer almaları bakımından virgül (,) uygundur. **Beşinci ayraça** üç nokta (...) değil, nokta getirilmelidir. Çünkü öncesinde "üç düzey" denmiş ve iki nok- tadan (:) sonra bu üç düzeye yer verilerek cümle tamamlanmıştır. "Bu düzeyler" şeklinde başlayan cümlede "yönetmenin etkisi belirleyicidir" bölümü ara cümle niteliğindedir. Ara cümlelerin başında ve sonunda virgül (,) ya da kısa çizgi (-) kullanılabilir. "Bu düzeyler" ve "film kişinin" sözlerinden sonraki ayraçlarda virgül (,), içinde virgül bulu- nan sıralı cümlelerin arasında yer alan **yedinci ayraçta** da noktalı virgül (;) yer almalıdır. Ayraçlardan hiçbirine üç nokta (...) getirilemez.

CEVAP: C

10. B'de cümle "küçümseme" tavrını bir duygu vurgu- suyla ortaya koymaktadır. Sonunda soru işareti (?) değil, ünlem (!) kullanılmalıdır. Diğer cümlelerin sonundaki noktalama işaretleri doğrudur:

- A) Cümle, yüklemi olmadığı için eksiltilidir. Üç nokta (...) kullanımı doğrudur.
C) Cümlelerin yüklemi vardır: "strateji oyunu(dur)" Sonda nokta (.) kullanılması doğrudur.
D) "...gerçek mi?" soru anlamı taşıyan bir ifade- dir, soru işareti (?) doğrudur.
E) Tamamlanmış bir cümledir, sonda nokta (.) uygundur.

CEVAP: B

11. Birinci ayraça virgül (,) getirilir çünkü "Hitap için kullanılan sözlerden sonra virgül (,) konur." İkinci ayraça da virgül (,) getirilmelidir çünkü "Eş görevli söz grupları arasında virgül (,) kullanılır. Üçüncü ayraça soru işareti (?) uygundur çünkü ayraç, soru anlamı taşıyan bir cümlelerin sonundadır. Dördüncü ve beşinci ayraçlara tırnak işareti (" ") getirilmelidir çünkü "Hacivat Günlüğü" bir eser adıdır. Yani sıralama (,) (,) (?) ("") şeklinde olmalıdır.

CEVAP: A

12. "Soru: hayatı boğmasına rağmen kabul gören bir mimari perspektifin üzerini çizmişti." cümlesindeki **iki noktanın (:) kullanımı yanlıştır**. Buraya iki nokta (:) değil, virgül (,) getirilmelidir.

- I) Aktarılan cümlelerin tırnak işareti (" ") içinde verilmesi ve cümleye ait olan soru işaretinin (?) tırnak işareti (" ") kapatılmadan yerleştirilmesi, seslenme vurgusu taşıyan "Anne!" ifadesindeki ünlem işareti (!) doğrudur.
- II) Tırnak işareti (" ") içine alınan cümlede başka bir tırnak işareti kullanılması gerektiğinde tek tırnak (' ') işaretinden yararlanılması doğrudur.
- IV) "keşke hep öyle olsa" ifadesi ara söz olduğu için kısa çizgiler (-) arasına yerleştirilmiştir, doğrudur.
- V) Virgüllerin kullanımı doğrudur.

CEVAP: C

14.

HATIRLAYALIM:

Noktalı virgölün; kullanıldığı yerlerden ikisi şunlardır:

- Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.
- Öğeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

Noktalı virgül (;) öncülde öğeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılmıştır. Noktalı virgölün (;) bu görevi A, B, C, ve E'deki cümlelerde de vardır.

Ancak D'deki "Yaraların **kanamayı durdurma, bandajlama gibi dış müdahalelerle; bitkisel ilaç, sıvı gibi içe yönelik maddelerle** tedavi edildiğinden söz edilir." cümlesinde noktalı virgölün (;) "cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırma" görevinden yararlanılmıştır.

CEVAP: D

15.

Öncüldeki cümlede "**farklı yemeklere merak duymak**" bölümü cümlelerin öznesidir. Virgül (,) özneyi ayırmak, yükleme uzak düşen özneyi vurgulamak için kullanılmıştır. Aynı görev D'deki cümlede de vardır: "**Bir lezzetin öyküsü**" bölümü cümlelerin öznesidir.

Virgül (,) A ve E'deki cümlelerde eş görevli söz gruplarının arasında; B ve C'deki cümlelerde sıralı cümleleri ayırmak için kullanılmıştır.

CEVAP: D

16.

Parçanın II. cümlesinde virgül (,) eş görevli olan "bunun bilinmesi" ve "buna uygun rehberlik ve ebeveynlik yapılması" söz gruplarının arasında-
dır. Yüklemden uzak düşmüş özneyi belirtme göreviyle kullanılmamıştır.

- A) "... bir nedeni var" dendikten sonra iki nokta (:) getirilerek bu neden açıklanmıştır.
- C) Noktalı virgül (;) seçenekte ifade edildiği gibi "Her çocuk, tahmin edilenden daha karmaşık(tır)" cümlesi ile "farklılıkları dikkate almadan onları doğru anlayamayız." cümlelerinin arasında kullanılmıştır.
- D) "umarım anlatabiliyorumdur" ifadesi ara cümledir, iki virgül (,) arasında gösterilmesi doğrudur.
- E) "kılavuz" sözcüğü / kavramı özellikle belirtmek istendiği için tırnak işareti (" ") içinde verilmiştir.

CEVAP: B

13. "Metin içinde ve, veya, yahut, ya ... ya bağlaçlarından önce de sonra da virgül (,) konmaz." kuralına göre IV numaralı virgölün (,) kullanımı yanlıştır. Çünkü virgül (,) "ve" bağlacından önce kullanılmıştır.

I. virgül (,) eş görevli söz gruplarının arasındadır, doğrudur. II ve III. virgüller (,) öznenin sonra getirilmiştir, doğrudur. V. virgül (,) sıralı cümlelerin arasındadır, doğrudur.

CEVAP: D

1. Yazar, deniz insanlarına olan ilgisini "Denizciler ufka doğru yol aldıkları için () lamekân () olurlar ()" şeklinde açıklıyor.

Bu cümlede ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) ("") (.)
B) (') (') (.)
C) ("") (") (.)
D) (') (') (.)
E) (-) (-) (.)

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraçla () gösterilen yere virgül (,) getirilemez?

- A) Ağrı () yarın belirgin şekilde azalacaktır.
B) İyi beslenip dinlenirse () çabuk toparlar.
C) Karanlık çökünce evimi () ailemi özlerim.
D) Açlıktan () susuzluktan çok hâlsiz düşmüş.
E) Sohbet ede ede () gülümseyerek yürüdük.

3. Tarihte kaydedilmiş ilk pandemik (çok yaygın) hastalık, MS 2'nci yüzyılda görülmüş; Galen'in

vabası. Bu hastalığın kayıtlara veba olarak geçtiği

ortada ... Ama gerçekte ne olduğunu tam olarak

bilmiyoruz. Çiçek hastalığı; belki kızamık da

olabilir.

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangileri yanlış kullanılmıştır?

- A) I ve III
B) II ve IV
C) III ve IV
D) III ve V
E) IV ve V

4. **Noktalı virgül (;)** "İkiden fazla eş değer öğeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenen sonra kullanılır" görevine

- I. Biyolojik açıdan canlılar; hücre, organ sistemleri, fizyolojik özellikler bakımından büyük oranda aynıdır.
II. İşaret dili, hızlı okuma gibi kişisel gelişime; tezhip, ebru, hat gibi geleneksel sanatlara yönelik birçok faaliyette yer aldı.
III. Antik Çağ'da kadın hastalıkları; diyet, ilaç tedavisi, buhar banyosu, cerrahi müdahale gibi yöntemlerle tedavi edilmeye çalışılmıştır.

cümlelerinden hangileri örnek gösterilebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I ve III

5. **Virgülün (,)**

- ara cümleleri ayırma,
- yükleme uzak düşmüş öznenen sonra kullanılma,
- sıralı cümleler arasında yer alma,
- anlam karışıklığını giderme

görevlerinden herhangi birine

- I. Filmde kişileri ilginç gösterin, böylece kişilerin her sözünün ilgi çektiğini görürsünüz.
II. Filmdeki yardımcı kişilerin, genel bakış açılarını etkilediğini söylemek de mümkündür.
III. Ana fikri göz önünde bulundurmak, güçlükleri sınıflandırmak yönetmene kolaylık sağlar.
IV. Senaryodaki diyalogları görsel öğelerden ayırmak, görsellik öne çıkarılmalıdır, önemlidir.
V. Üstü kapalı konuşma, bir şeyi imalı yoldan ve böylece daha kolay söylemenin sanatıdır.

cümlelerinden hangisi örnek gösterilemez?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

6. Yamaçta yükselen Urfa Kalesi () gün batımında en güzel Urfa manzarasını sunuyor () Balıklıgöl, ikiz müzeler, fırınlardan tütmeye başlayan dumanlar () akşamüstü uçuşlarını gerçekleştiren kuş sürüleri ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (:) (,) (...)
B) (:) (:) (:) (...)
C) (,) (:) (,) (...)
D) (:) (:) (...) (...)
E) (,) (:) (:) (.)

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktanın (.) kullanımında yanlışlık yoktur?

- A) Yontma taşlar, M.Ö. 20 binli yıllara ait.
B) Yıllık enflasyon %12.15 olarak açıklandı.
C) T.H.Y. salgın için üst düzey önlemler aldı.
D) Sonuçlar 22.Mart.2021'de açıklanacak.
E) Baş dönmesi, hâlsizlik vb. şikâyetleri var.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) diğerlerinden farklı bir görevle kullanılmıştır?

- A) Kumsalın denize doğru kıvrımı, denizin turkuza dönmüş rengi beni çok etkiledi.
B) Yolu bulana kadar çok sıkıntı çekmiş, umudumu hemen hemen yitirmiştim.
C) Anlatırken seçtiği sözcükler, yüzüne yerleşen ifade konunun önemini gösteriyor.
D) Yenilgiyi baştan kabul etmiş, planlarını çoktan rafa kaldırmış biriydi.
E) Yokluk hissimi, görünmezlik duygumu aşmak için son çare şiiire yaslandım.

9. • Oyun, 2003-2004 sezonunda sahnelendi.
I

- Antrenör, antrenman saatine -normali bu- kendi karar verir.
II

- Sektör "algı yönetimi" üzerine kurulmuş.
III

- Takımın final maçında topa sahip olma oranı %65,7 olarak görünüyör.
IV

- Borcun son ödeme tarihi 14/Mayıs/2022'ydi.
V

Bu cümlelerdeki numaralanmış bölümlerin hangisinde noktalama yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. (I) O zamanlar daha on altı yaşındayım... (II) O yaştayken her şeyi olmak isteyebilirsiniz; doktor, astronot, avukat. (III) Bir gün ilginizi çeker, yakın arkadaşınızın ilgilendiği spora yönelebilirsiniz. (IV) Benim arkadaş grubum: futbol oynuyordu mesela. (V) Ya onlara uyum sağlayacaktım, ya da dışlanacaktım.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde noktalama yanlış yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Her nefes (I) yüzlerce bireysel nöronun düşük seviyelerde gelişigüzel hareketleriyle başlar (II) sonra nöronlar hızla senkronize olur. Senkronize olmak için süren çaba (III) diyaframdaki ve göğüsteki kasların kasılmasına neden olur. Bu durum (IV) göğüs kafesini genişletir (V) solunum yolundan içeri giren hava akciğerleri doldurur.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangilerine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I ve III B) II ve IV C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

12. Hayatta yapmak istediğin birçok şey var () bir iş kurmak, kitap yazmak () Ama gün içinde uzun mesai yapıyorsun veya ev işleri bütün zamanını alıyor () Yapman gereken her şeyi bitirdiğinde öyle yorgun oluyorsun ki televizyonun karşısına oturmaktan başka herhangi bir şeye enerjin kalmıyor. Peki () önceliklerine vakit ayırabilen insanlar bunu nasıl başarıyor sence ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisindeki noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (;) (...) (:) (,) (!)
B) (:) (...) (.) (,) (?)
C) (;) (,) (.) (,) (...)
D) (:) (!) (.) (;) (?)
E) (;) (,) (...) (;) (!)

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yay ayracın () kullanımı yanlıştır?

- A) Âlemin “zamanlı” oluşunu savunanlar, bu terimle “mebde” (başlangıç) kavramını izah eder.
B) Mehmet: (Elindeki kâğıdı uzatarak) Bak bakalım, buna ne diyeceksin acaba?
C) Bir dönem, İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinde (Bu kurum, şimdiki Yıldız Teknik Üniversitesidir.) öğretim üyesiydi.
D) Roman, öykü ve oyun yazarı olan Oğuz Atay'ın (1934-1977) akademik çalışmaları da vardı.
E) Modernizmi ve postmodernizmi (Hayat Bir Distopyadır) başlıklı bir makalede ele aldık.

14. Tercihimin sebebi (I) üzerinde düşünme fırsatım oldu. Sanırım bildiğim sulara kalmak istedim. Aslında uzunca (II) bir süre bir başrol oyuncusu aradım. Fakat sanki oyuncu (III) yönetimine çok fazla zamanım (IV) enerjim kalmayacak gibi geldi. Hızlıca bitirmem (V) gerektiğini düşündüm.
Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine virgül (,) getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) “Egzersiz, ağrılarını azalttığını söylüyor.” cümlesindeki göreviyle kullanılmıştır?

- A) Beklentin, seni üzecek düzeyde olmasın.
B) Kaptanın, personeline verdiği süre doldu.
C) Koşarken adımların, belli bir ritimde olsun.
D) İnancın, umutlu olmanı kolaylaştırıyor.
E) Ekibin, tepkilere pek aldırış ettiği yoktu.

16. Bazen oturup düşünüyorum ve diyorum ki kendi kendime () “Sen, bu konuda ahkâm kesecek biri misin ()” Öyle hakikaten () Kimim ki ben? Kendim için birkaç çıkarım yapmak dışında Dostoyevski'yi nasıl kritik edebilirim? Mevzu, fikir sahibi olmak değil ki ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (;) (!) (...) (?)
B) (:) (!) (,) (.)
C) (:) (?) (,) (!)
D) (;) (?) (...) (.)
E) (:) (?) (...) (!)

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla (,) (;) (,) getirilmelidir?

- A) Pek çok insanın ortak bir yanışı vardır () Farklı olanı dışlamak () Neden farklılığı kabul etmiyoruz ()
B) Gerçekten önemli insanlar () kendi egolarıyla yaptıkları savaşı kazananlardır () Bunu görebilmek önemlidir ()
C) Yaşlılık () zamanın daha hızlı aktığı bir dönemdir () bu hissi gençken anlamamız neredeyse imkânsızdır ()
D) İnsan, dış şartlara göre şekillenmek zorunda değildir () zihnini temizleyip () kendini gözden geçirip kendi olmalıdır ()
E) Hayal kırıklığına uğrayan insan () içindeki öfkeyle baş edemediğinde saldırganlığa yönelebilir () Ah çaresizlik ()

1. Cümlede tırnak işareti (" ") içine alınmış bir alıntı cümlesi vardır. **Tırnak içinde verilen cümlelerin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü, ibareyi belirtmek için tek tırnak işareti (' ') kullanılır.** Bu kurala göre "İamekân" sözcüğünün tek tırnak işareti (' ') içinde verilmesi gerekir.

"Tırnak içindeki alıntının sonunda bulunan işaret (nokta, soru işareti, ünlem işareti vb.) tırnak içinde kalır." kuralı gereğince üçüncü ayağa nokta getirilmelidir. Yani sıralama (' ') (.) şeklindedir.

CEVAP: D

2. B'deki cümlede "dinlenirse" sözcüğünden sonra gelen ayağa **"Şart ekinden sonra virgül (,) konmaz."** kuralına göre virgül (,) getirilemez. A'da özneyi belirtmek için ayağa virgül (,) getirilebilir. C, D ve E'deki cümlelerde ayağlar eş görevli sözler arasında yer almıştır. Bu ayağlara virgül (,) getirmek gerekir:
- C) ... evimi, ailemi ...
- D) Açlıktan, susuzluktan ...
- E) Sohbet ede ede, gülümseyerek ...

CEVAP: B

3. IV) **"Bu hastalığın kayıtlara veba olarak geçtiği ortada(dır)."** cümlesinde yüklem vardır. Tamamlanmış yani yüklemi olan cümlelerin sonuna üç nokta (...) değil, nokta (.) konur.

UYARI:

"-dır" ek eylemi düşse de cümlelerin sonuna nokta (.) konur.

- V) "Çiçek hastalığı; belki kızamık da olabilir." cümlesinde öznenin sonra **noktalı virgül (;) değil, virgül (,) getirilmelidir.**

I numaralı işaret olan virgül (,) öznenin sonra yer almıştır, doğrudur.

II numaralı işaret olan iki nokta (:) kendisinden sonra açıklama yapılan cümlelerin sonunda olması bakımından doğrudur.

III numaralı işaret olan nokta (.) tamamlanmış bir cümlelerin sonunda olduğu için doğrudur. Açıklamanın devamı olduğuna dair bir işaret olmadığı için buraya üç nokta (...) getirilemez.

CEVAP: E

4. İki'den fazla eş değer öğeler arasında virgül (,) bulunan cümlelerde öznenin sonra **noktalı virgül (;)** kullanılabilir. Bu kurala I ve III. cümleler örnek gösterilebilir.

- I) **"Biyolojik açıdan canlılar;** hücre, organ sistemleri, fizyolojik özellikler bakımından büyük oranda aynıdır." cümlesinde **"Biyolojik açıdan canlılar"** öznedir. Cümlede **"hücre", "organ sistemleri", "fizyolojik özellikler"** unsurlarının arasında virgüller olduğu için öznenin sonra noktalı virgül (;) kullanılmıştır.

- III) **"Antik Çağ'da kadın hastalıkları;** diyet, ilaç tedavisi, buhar banyosu, cerrahi müdahale gibi yöntemlerle tedavi edilmeye çalışılmıştır." cümlesinde **"kadın hastalıkları"** öznedir. Cümlede **"diyet", "ilaç tedavisi", "buhar banyosu", "cerrahi müdahale"** unsurlarının arasında virgüller olduğu için öznenin sonra noktalı virgül (;) kullanılmıştır.

II. cümlede ise noktalı virgül (;) "cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırma" görevindedir.

CEVAP: E

5. I. cümlede virgülün (,) "sıralı cümleler arasında yer alma" görevi vardır.

II. cümlede virgülün (,) "anlam karışıklığını giderme" görevi görülmektedir. Virgül (,) kaldırıldığında "kişilerin genel bakış açılarını" etkileyen bir dış unsur olduğu anlamı ortaya çıkacaktır. Virgül (,) varken ise "genel bakış açıları"nı etkileyenler, "filmdeki yardımcı kişiler"dir.

IV. cümlede "görsellik öne çıkarılmalıdır" bölümü ara cümledir. Virgül (,) "ara cümleleri ayırma" göreviyle kullanılmıştır.

V. cümlede "üstü kapalı konuşma" bölümü cümlelerin öznesidir. Virgül (,) "yüklem uzak düşmüş öznenin sonra" kullanılmıştır.

III. cümlede ise **"ana fikri göz önünde bulundurma"** ile **"güçlükleri sınıflandırmak"** sözleri eş görevli söz gruplarıdır. Virgül (,) eş görevli söz gruplarını ayırmada kullanılmıştır. Ancak virgülün bu görevi verilenler arasında yoktur.

CEVAP: C

6. **Birinci ayraç**, öznenen sonra yer aldığı için virgül (,) gerektirir. **İkinci ayraç**, “en güzel Urfa manzarasını sunuyor” sözünden sonra gelmiş ve bu sözden sonra da sözü edilen manzaraya dair açıklama yapılmıştır. O hâlde ikinci ayraça iki nokta (:) getirilmelidir. **Üçüncü ayraç**, eş görevli sözcük öbeklerinin arasında yer aldığı için bu ayraçta virgül (,) kullanılır. Anlamdan hareketle manzaraya dair ifadelerin devam edebileceği anlaşıldığı için **son ayraçta** üç nokta (...) kullanılır. Yani noktalama işaretleri sırasıyla (,) (:), (,) (...) şeklindedir.

CEVAP: C

HOCA Kafası

8. A, C, D ve E'deki cümlelerde virgül (,) **eş görevli sözcük gruplarının arasında** kullanılmıştır.

- A) kumsalın denize doğru kıvrımı (etkiledi), denizin turkuaza dönmüş rengi (etkiledi)
C) seçtiği sözcükler (gösteriyor), yüzüne yerleşen ifade (gösteriyor)
D) Yenilgiyi baştan kabul etmiş (biri), planlarını çoktan rafa kaldırmış (biri)
E) Yokluk hissimi (aşmak), görünmezlik duygumu (aşmak)

Ancak B'de virgül (,) **sıralı cümlelerin arasında** kullanılmıştır:

Yolu bulana kadar çok sıkıntı çekmiş(tim) - 1. cümle

Umutumu hemen hemen yitirmiştim. - 2. cümle

CEVAP: B

7. A) “Milattan önce” kısaltmasında nokta kullanılmamaktadır: **“M.Ö.” değil “MÖ”** olmalıdır.
B) Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için nokta (.) değil, virgül (,) kullanılır: **“%12.15” değil “%12,15”** olmalıdır.
C) “Türk Hava Yollarının” kısaltmasında nokta (.) -büyük harflerle yapıldığı için- kullanılmamaktadır. **“T.H.Y.” değil “THY”** olmalıdır.
D) Tarihlerde ay isimleri yazıyla yazıldığında araya nokta (.) konmaz: **“22.Mart.2021'de” değil “22 Mart 2021'de”** olmalıdır.
E) “ve benzeri, ve benzerleri” ifadesinin kısaltması küçük harflerle yapılır ve nokta (.) kullanılır. **“vb.”** doğrudur.

CEVAP: E

9. I) “Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e” anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kısa çizgi (-) kullanılır. Buna göre “2003-2004” bölümü doğrudur.
II) “normali bu” sözü ara cümledir. **Ara cümleler iki kısa çizgi (-) arasında gösterildiği için** kullanım doğrudur.
III) Cümlede özellikle belirtilmek istenen sözler tırnak işareti (“ ”) içinde gösterildiği için “algı yönetimi” bölümü doğrudur.
IV) Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için virgül (,) kullanıldığı için **“%65,7”** ifadesi doğrudur.
V) Tarihlerde ay isimleri yazıyla yazıldığında araya herhangi bir noktalama işareti konmayacağı için **“14/Mayıs/2022'ydi”** bölümü yanlıştır. Doğrusu “14 Mayıs 2022'ydi” şeklinde olmalıdır.

CEVAP: E

10. III. cümlede noktalama yanlışlığı yoktur. Virgül (,) sıralı cümleleri ayırmak için kullanılmıştır. Diğer cümlelerdeki yanlışlar şöyledir:
- I) Cümle, yüklemi olan yani tamamlanmış bir cümledir. Sonuna **üç nokta (...)** değil, **nokta (.)** getirilir.
- II) "... her şeyi olmak isteyebilirsiniz" ifadesinden sonra açıklama yapılacaktır. Buradaki **noktalı virgül (;)** yanlıştır, yerine **iki nokta (:)** getirilmelidir. Cümle sonunda da -örnekler devam edebileceği için- **nokta (.)** yerine **üç nokta (...)** getirilmelidir.
- IV) "Benim arkadaş grubum" cümlesinin öznesidir, **iki nokta (:)** yerine **virgül (,)** kullanılmalıdır.
- V) Tekrarlı bağlaçlardan önce de sonra da virgül (,) konmadığı için "ya da" bağlacından önceki **virgül (,)** çıkarılmalıdır.

CEVAP: C

12. **Birinci ayraç**, kendisinden sonra sıralanan örneklerle işaret etmektedir, bu ayraça iki nokta (:) uygundur. **İkinci ayraç**, örneklerin devamı gelebileceği için üç nokta (...) gerektirir. **Üçüncü ayraç**, yüklemi olan bir cümlesinin sonundadır. Bu ayraçta nokta (.) kullanılmalıdır. Onay bildiren "peki" sözcüğünden sonra yani **dördüncü ayraç** virgül (,) getirilir. Soru anlamı taşıyan cümlesinin sonunda yer alan **beşinci ayraçta** ise soru işareti (?) kullanılmalıdır. Yani sıralama (:)(...)(.)(.)(?) şeklindedir.

CEVAP: B

11. I, III ve IV numaralı yerlere, cümlelerin öznelereinden sonra yer aldıkları için virgül (,) getirilmelidir. Ancak II ve V numaralı yerler, içinde virgül (,) bulunan sıralı cümlelerin arasında oldukları için noktalı virgül (;) gerektirir.
- Her nefes, yüzlerce bireysel nöronun düşük seviyelerde gelişigüzel hareketleriyle başlar; sonra nöronlar hızla senkronize olur.
 - Bu, göğüs kafesini genişletir; solunum yolundan içeri giren hava akciğerleri doldurur.

CEVAP: C

13. E'deki cümlede bir yazı başlığının yay ayraç () içinde verilmesi yanlıştır. Başlıklar, eser isimlerinde olduğu gibi tırnak işareti (" ") içinde verilir. Diğer kullanımların doğru olması aşağıdaki kurallarla açıklanır:

- Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlemin dışında kalan ek bilgiler için yay ayraç () kullanılır. Yay ayraç içinde bulunan ve yargı bildiren anlatımların sonuna uygun noktalama işareti konur.

Bu kurala göre A'da bir sözcüğün anlamını açıklamak, D'de yazarın doğum ve ölüm yıllarını cümle akışından bağımsız şekilde vermek için yay ayraç () kullanılması doğrudur. C'de ara cümlesinin yay ayraç () içinde verilmesi doğrudur.

- Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için yay ayraç () kullanılır.

Bu kurala göre B'de yay ayraç () içindeki bölüm bir kahramanın hareketini açıklamak amacıyla doğru kullanılmıştır.

CEVAP: E

14. “Tercihimin sebebi üzerinde”, “uzunca bir süre”, “oyuncu yönetimine”, “bitirmem gerektiğini” bölümlerinde sözcükler bir söz grubu oluşturmaktadır. Söz gruplarının içine virgül (,) konmaz.

Ancak “zamanım”, “enerjim” sözcükleri art arda sıralanan eş görevli sözcüklerdir; onların arasında virgül (,) getirilmelidir.

CEVAP: D

16. Birinci ayraç, bir aktarma cümlesinin öncesindedir. Bu ayraca en uygun noktalama işareti iki noktadır (:). Tırnak işareti (“ ”) içinde verilen cümlelere ait noktalama işaretleri ikinci tırnak (”) kapatılmadan yerleştirilir. Bu yüzden **ikinci ayraca** soru anlamı taşıyan bir cümle sonunda olduğu için soru işareti (?) getirilmelidir. “Öyle hakikaten” ifadesi “Hakikaten öyle(dir)” şeklinde bir cümle olduğu için **üçüncü ayraç** nokta (.) gerektirir. **Dördüncü ayraç** ise içerdği vurgu sebebiyle ünlem işareti (!) getirilebilir. Yani sıralama (:)(?)(.)(!) şeklindedir.

CEVAP: C

HOCA Kafası

15. Cümlede virgölün (,) bulunması “ağrıları egzersizin azalttığı” anlamını ortaya çıkarır. Virgöl (,) cümleden çıkarıldığında ise “egzersizin ağrılarını azaltan başka bir durum” ortaya çıkar. O hâlde virgöl (,) bu cümlede **anlam karışıklığını gidermek amacıyla** kullanılmıştır.

Aynı durum B’deki cümlede de vardır. Cümlede virgöl (,) varken “süreyi kaptanın verdiği” anlaşılmaktadır. Virgöl (,) çıkarıldığında ise “kaptanın personeline süre veren başka bir kişi olduğu” anlamı ortaya çıkacaktır.

Diğer cümlelerde virgüller (,) öznelerden sonra kullanılmıştır ve çıkarıldıklarında ortaya farklı bir anlam çıkmamaktadır.

CEVAP: B

17. C’deki cümlede ilkinde virgöl (,) kullanılması gereken sıralı cümleler vardır. Bu durumda cümlelerin arasına noktalı virgöl (;), cümle sonuna da nokta (.) getirilmelidir: (,) (;) (.)

Diğer cümlelerdeki ayraçlara getirilmesi gereken noktalama işaretleri sırasıyla şu şekildedir:

- A) (:)(.)(?)
B) (,)(.)(.)
D) (;)(.)(.)
E) (,)(.)(!)

CEVAP: C

1. Beni görünce elindeki erzak torbasını merakının I derecesini hissettiren bir şiddetle yere bırakarak yüzüme baktı. Yorulmuş olduğu için arkasını hafifçe kapiya dayayarak sık sık nefes alıyor II öğrenmek istediği şeyi öğrenmek için sual sormaya ya muvaffak olamıyor III ya lüzum görmüyor ve gözlerini benden ayırmıyor.
- Bir daha muayene edecekler IV dedim.
- Ameliyat lazım mı imiş?
- Belli değil. Bugün kalabalıktı. İyice bakamadılar V
- belki lazım olacak.
- Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden (,) hangileri kullanıldığı yere uygun değildir?**
- A) I ve III B) I ve IV C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

2. Doğuştan gelen özelliklerle hayatı devam ettirmek; zihni üst düzey kullanma, akli zorlama, yeni yollar üretme gibi davranışların önünde engeldir.

Aşağıdakilerin hangisinde noktalı virgül (;) bu cümledeki işleviyle kullanılmıştır?

- A) Sanat, usta yönetmenlerin elinde bir yoğunlaştırma, yalınlaştırma; müzisyenlerde duyumsatma, durulaştırma olarak yorumlanabilir.
- B) Teknolojiye bağlı olarak gelişen haberleşme ağlarıyla hızlı, kolay veri erişimi; yüzeysel, kalitesiz insan ilişkileri gibi durumlar ortaya çıktı.
- C) Yeni Zelanda, iç kısımları oldukça dağlık bir adadır; yerleşim, büyük ölçüde kıyılarda ve alçak bölgelerde kalmıştır.
- D) Anamlı bir sükût; ısrarla sürdürdüğümüz kusurlarımızın, rahatsız edici sırtışlarımızın, boşboğazlıklarımızın izini taşımaz.
- E) Yazdıklarımın biriktiğini, şiirlerin kendi içlerinde gruplandırılabilirdiğini biraz geç fark ettim; bir kitap yayımlamak aklıma şimdi geldi.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nokta (.) yanlış kullanılmıştır?

- A) Tren, sanırım 13.45'te hareket edecek.
- B) Açılış tarihi 27.03.2023 olarak belirlendi.
- C) Kamyonda yaklaşık 1.200 kg'lık yük var.
- D) Tohumları 12 cm. aralıklarla ekmelisiniz.
- E) Sözleşmenin 2 ve 7. maddeleri değiştirildi.

4. Oyuncularım beni anlıyor mu I anlamıyor mu?

Önemli olan bu II. Her konuda onların iyiliği için

çalışıyorum. "Bir aile gibiyiz." derken bunu öylesine söylemiyorum III. İş dışındaki iletişimimizin

zaten başka olması gerekmez mi? Bunun dengesini IV

kurmak, onlar için şimdilik zor olabilir V zamanla

öğrenecekler.

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Arılar () bitkilerin tomurcuk ve gövdelerinden reçinemsı maddeleri toplayıp işleyerek "propolis" adlı bir madde üretir. Propolis () sağlığı olumsuz etkileyen bazı mikroorganizmalar üzerinde etkili olduğu bilinmektedir () bakteri, mantar, virüs () Propolisin olumlu etkileri () ağız ve boğaz enfeksiyonları, yaralar, mide ülseri gibi hastalıklarla da ilişkilendirilmektedir.

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (;) (;) (...)
- B) (;) (;) (;) (.)
- C) (,) (.) (;) (...)
- D) (;) (.) (;) (...)
- E) (,) (.) (;) (.)

6. Yapay zekâ, ufukta yaklaşan bir şey değil () tam olarak aramızda, yanımızda, cebimizde.

Bu cümlede ayraçla () gösterilen yere getirilmesi gereken noktalama işareti, aşağıdakilerin hangisindeki ayraçta () da kullanılabilir?

- A) Bol su içmeyi, düşük kalorili beslenmeyi () taze ve temiz meyveler tüketmeyi tavsiye eder.
B) Kök hücre () kas, sinir, kalp vb. yeni organ ve doku hücreleri oluşturabilmektedir.
C) Kısa süreli açlık () sıcaklık, hastalık gibi stres faktörleri kök hücreleri aktif hâle getirir.
D) Vücutta farklı hücre tipleri vardır () somatik hücreler, üreme hücreleri, kök hücreler.
E) Akupunktur () kan dolaşımını artırıp sinir sistemini uyarak iyileşmeyi hızlandırır.

7. Başını önüne eğdi, memnuniyetsizliğini gizlemeyen bir yüz ifadesiyle anlattı ()
() İki aya kadar Berlin'e taşınıyorlar. Burada yaşanmazmış artık. Ukalalık ()
Duyduklarım, canımı sıkmaya yetmişti () daha fazla kalmak istemedim. "Gidebilir miyim ()" diye sordum.

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (:) (→) (!..) (:) (?)
B) (.) ("") ("") (:) (.)
C) (:) (→) (?) (.) (.)
D) (.) (→) (.) (:) (.)
E) (:) ("") ("") (.) (?)
8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalama yanlışı vardır?
- A) Çocuk yetiştirirken kendinize şu soruyu sorun: "Nasıl bir yetişkin olmasını istiyorum?"
B) Farkındalık, çözüme ulaşma aşamasında katedilmesi en önemli düzeydir.
C) İnsana bağımlı olmak; kişilik özelliklerini, beklentileri, duygu durumunu olumsuz etkiler.
D) Her yalnız kaldığında çaresizlik cenderesinde kıvranan insanlar...
E) Bireyin pasif agresif tutum içerisinde tepki vermesine -trip atmak- da diyebiliriz.

9. Köyden kente göçün (I) köylü insanın toprakla ve tabiatla iç içe olmasının ona kazandırdığı varlık algısını değiştirdiğini (II) insanı fakirleştirdiğini düşünmektedir. O (III) hikâyelerinde her ne kadar toplumsal alanda gözlemlenebilen birtakım aksaklıklara dikkat çekse de (IV) modern kente karşı çıkışında esas sebep olarak insanın kentte şahsiyetini kaybettiğine dair (V) inancı yatmaktadır.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangilerine virgül (,) getirilemez?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

10. İçinden çıkılamayacak ne var? Bu mavi göğeyi veya sevgili bir yüze bakmayı zevk olmaktan çıkaran hisler ve üzüntüler ?.. Aslında bunlara I

az da olsa alışık ... Ancak şimdiki vaziyet, onu II

şimdiye kadar hiç bilmediği bir baskıyla sıkıyor; bir III

kafesin içine kapatılmış gibi boğuyor. Hep aynı şeyi yineledi günlerce : "Heyhat ! Yok mu yardım IV V

edecek biri?"

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Yüzleşmekten kaçındığım o durum () Daha düne kadar pek çok yerde adım anılırken benden () genç yazar () diye söz edilirdi () nedense bunu epeydir duymuyorum. Zaten bir süredir açılış ya da kapanış konuşmalarını bana yaptırmaları da () artık kabullenme vakti () bununla ilgili.

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (...) ("") ("") (.) (-) (-)
B) (.) ("") ("") (.) ("") ("")
C) (.) (.) (:) (.) (.) (.)
D) (...) ("") ("") (:) (') (')
E) (...) (-) (-) (.) ("") ("")

12. Tanımadığım evleri illüstrasyon ve resimlerle süslemek nasıl bir duygu ? Bu duyuyu tam olarak
I
nasıl aktarabilirim , bilemiyorum. Hayatım boyunca
II
içimde duyduğum en güzel hislerden biri. Ama
bunu tarif etmek ... Sanırım tarif edemem. Belli ki bir
III
şekilde onlara işlerimle hissettirdiğim çeşitli duygular var. Duvarlara baktıkça hatırladıkları, mutlu oldukları ; hüzünlendikleri bir şeyler oluyordur
IV
bazen. O duvarlarda işlerimle var olmak benim için tarifsiz bir mutluluk .
V

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. Hastalığındaki nefes darlığı (I) anksiyete (II) panikata (III) korku (IV) ruhsal sıkıntı ile de ilişkilendiriliyor. Çünkü hastalar (V) durumlarını kabullendikçe daha rahat nefes alabilmektedir.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. İnsan () davranışlarının zarar verici sonuçlarıyla karşılaşmak istemeyerek bir durumu zaman zaman göz ardı edebiliyor () Hep merak etmişimdir () Atom bombasını uçaktan sivil halkın üzerine atan pilot () söz konusu eyleminin akıl almaz sonuçlarını gözleriyle görse aynı şeyi yeniden yapabilir miydi ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (...) (,) (;) (?)
B) (,) (,) (;) (,) (?)
C) (;) (,) (;) (,) (.)
D) (,) (,) (;) (,) (?)
E) (;) (...) (;) (,) (.)

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde herhangi bir noktalama yanışı yoktur?

- A) Yazar, 'Ben "Ruh Diyeti" adlı kitabımda açık uçlu sorulara yer verdim.' diyor.
B) Diyet; sağlıklı beslenerek yapılır, önce abur cuburdan uzak durmalısınız.
C) Sosyalleşmek için sonunda bunu da yaptık: At binip, tenis oynuyoruz.
D) Bir şeyleri kovalamaktan -hiçbir amacımız yokken üstelik- ne zaman vazgeçeceğiz?
E) Sosyal fobi: yaşam boyunca %1-%2.3 oranında bir sıklıkla görülür.

16. Sonra birdenbire lafı değiştirdi (I)

- Eski musiki mi seversiniz (II)
– Hayır (III) hemen hemen hepsini (IV) Ama musiki hafızam zayıftır (V) Siz de seviyorsunuz galiba?

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (;) (?) (,) (!) (;)
B) (;) (,) (;) (...) (...)
C) (;) (?) (,) (...) (.)
D) (,) (!) (,) (,) (.)
E) (,) (?) (,) (...) (...)

17. Aromaterapi , kokulu bitki ve çiçeklerden elde
I

edilen uçucu yağları koklama yöntemiyle yapılan bir terapidir. Peki ; bu kadar yalın ve basit olan bir
II

terapi etkileri nasıl bu denli güçlü oluyor ? Çünkü
III

duygularımıza dışarıdan direkt dokunabilen tek bir şey var : Kokular .
IV V

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. I) "merakının derecesi" bir isim tamlaması yani bir söz öbeğidir. **Tamlayan ve tamlanan arasında virgül (,) kullanılması yanlıştır.**

III) "Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül (,) kullanılmaz." kuralı gereğince "ya ... ya" bağlacının arasında yer alan III numaralı virgülün (,) kullanımı da yanlıştır.

Diğer virgüllerin (,) kullanımı doğrudur. II ve V numaralı virgüller (,) sıralı cümlelerin arasında yer almıştır. IV numaralı virgül (,) ise tırnak işareti (" ") içine alınmayan aktarma cümlesinden sonra kullanılmıştır.

CEVAP: A

2.

HATIRLAYALIM:

- İki den fazla eş değer ögeler arasında virgül (,) bulunan cümlelerde öznenen sonra **noktalı virgül (;)** kullanılabilir.

Bu kural, öncüldeki cümlede örneklenmiştir. "Doğuştan gelen özelliklerle hayatı devam ettirmek" bölümü cümlelerin öznesidir. "zihni üst düzey kullanma", "aklı zorlama", "yeni yollar üretme" bölümlerinin arasında virgül (,) kullanılması gerektiği için öznenen sonra noktalı virgül (;) kullanılmıştır.

Aynı kullanım D'deki "Anlamalı bir sükût; ısrarla sürdürdüğümüz kusurlarımızın, rahatsız edici sırtışılarımızın, boşboğazlıklarımızın izini taşımaz." cümlesinde de vardır. "Anlamalı bir sükût" öznedir.

A ve B'deki cümlelerde noktalı virgül (;), cümle içinde virgüllerle (,) ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için kullanılmıştır. C ve E'deki cümlelerde ise ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılmıştır.

CEVAP: D

3. D'de "cm." kısaltmasındaki nokta (.) yanlıştır. "Santimetre" sözcüğü "cm" şeklinde noktasız olarak kısaltılır.

- A) "Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için nokta (.) konur." kuralı gereğince "13.45'te" bölümü doğrudur.
- B) "Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için nokta (.) kullanılır." kuralı gereğince "27.03.2023" bölümü doğrudur.
- C) "Dört ve dörtten çok rakamlı sayılar son dan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta (.) konur." kuralı gereğince "1.200 kg'lık" bölümü doğrudur.
- E) "Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamlardan yalnızca sonuncu rakamdan sonra nokta (.) konur." kuralına göre "2 ve 7. maddeleri" bölümü doğrudur.

CEVAP: D

4. III numaralı noktalama işareti olan iki noktanın (:) kullanımı yanlıştır. Cümlede kendisinden sonra bir açıklamaya ya da örneklere işaret edilmemiştir. Buraya nokta (.) getirilmelidir.

Diğer noktalama işaretlerinin kullanımları doğrudur.

I) Virgül (,) sıralı cümleleri ayırmak için kullanılmıştır.

II) Nokta (.) tamamlanmış yani yüklemi (budur) olan bir cümlelerin sonundadır.

IV) Soru işareti (?) soru anlamı taşıyan bir cümlelerin sonundadır.

V) Noktalı virgül (;) içinde virgül (,) bulunan sıralı cümlelerin arasında yer almıştır.

CEVAP: C

HOCAMIZ

5. **Birinci ayraç**, cümlede özneden sonra yer aldığı için virgül (,) gerektirir. **İkinci ayraçta** anlam karışıklığını önlemek amacıyla virgül (,) kullanılmalıdır. **Üçüncü ayraç**, kendisinden sonra örnekler sıralanan bir cümlede olduğundan bu ayraça iki nokta (:) uygundur. Örneklerin devam etmesi durumu söz konusu olduğu için **dördüncü ayraçta** üç nokta (...) yer almalıdır. **Beşinci ayraç** ise ikiden fazla eş değer ögeler arasında virgül (,) bulunan cümlede özneden sonra yer almıştır. Kurala göre bu durumda noktalı virgül (;) kullanılır. Yani sıralama (,) (,) (:) (...) (;) şeklindedir.

CEVAP: C

7. Birinci ayraç, bir konuşma cümlesine işaret eden cümlede sonundadır, **iki nokta (:) gerektirir**. İkinci ayraç, yazıda satır başına alınan konuşmayı göstermek için kullanılmıştır. Bu ayraça **uzun çizgi (-)**, diğer adıyla konuşma çizgisi getirilmelidir. "Ukalalık" sözcüğü kullanıldığı yer itibarıyla bir öfke vurgusu içermektedir. Sonunda **ünlem işareti (!)** uygundur. Ancak ifade sürdürülebileceği için **üç nokta (...)** da kullanılabilir. Böyle durumlarda **ünlem işareti sonrası yan yana iki nokta (!..)** kullanılır. Dördüncü ayraç, ilkinde virgül (,) bulunan sıralı cümlelerin arasında olduğu için noktalı virgül (;) gerektirir. Beşinci ayraç ise tırnak içinde verilmiş, soru anlamı taşıyan bir cümlede sonundadır. Buraya **soru işareti (?)** uygundur. Yani sıralama (:) (-) (!..) (;) (?) şeklinde olmalıdır.

CEVAP: A

8. E'de kısa çizgiler (-) arasına alınan bölüm ara söz değil, cümlede özellikle belirtilmek istenen bir ifadedir. Bu ifade tırnak işareti (" ") içinde verilmelidir.

A'da alıntı cümlesinin tırnak işareti (" ") içinde verilmesi ve öncesinde tamamlanan cümlede sonunda iki nokta (:) kullanılması doğrudur.

B'de özneden sonra virgül (,) kullanılması doğrudur.

C'de ikiden fazla eş değer ögeler arasında virgül (,) bulunan bir cümle vardır. Özneden sonra **noktalı virgül (;)** kullanılması doğrudur.

D'de tamamlanmamış yani eksilteli cümlede sonunda üç nokta (...) kullanılması doğrudur.

CEVAP: E

6. Öncüldeki cümlede ayraçla () gösterilen yere **"öğeleri arasında virgül (,) bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırma"** göreviyle noktalı virgül (;) getirilmelidir.

B'deki cümlede "kök hücre" öznedir. Ayraça **"ikiden fazla eş değer ögeler arasında virgül (,) bulunan cümlelerde özneden sonra kullanılma"** göreviyle noktalı virgül (;) getirilmelidir.

A ve C'deki ayraçlara "eş görevli söz gruplarını ayırma" göreviyle virgül (,), D'deki ayraça kendisinden sonra örnekler sıralanan bir cümlede sonunda yer aldığı için iki nokta (:), E'deki ayraça özneden sonra geldiği için virgül (,) getirilmelidir.

CEVAP: B

9. **"Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan da / de bağlacından sonra virgül (,) konmaz."** kuralı gereğince IV numaralı yere virgül (,) koymak uygun değildir.

"... şahsiyetini kaybettiğine dair (V) inanç ..." bölümünde ayraçta bulunduğu yer sıfat grubu ile nitelediği ismin arasındadır. Buraya da virgül (,) getirilemez.

Diğer yerlere virgül (,) getirilmesi uygundur.

CEVAP: E

10. “Aslında bunlara az da olsa alışık(tır)” cümlesinde yüklem vardır, cümle tamamlandığı için **sonuna üç nokta (...) değil, nokta (.)** getirilmelidir. Diğer kullanımlar doğrudur:

I) “**Ünlem ve soru işaretinden sonra üç nokta (...) koymak gerektiğinde iki nokta konulması yeterlidir.**” kuralı gereğince I numaralı “?..” işareti doğru kullanılmıştır.

III) Noktalı virgülün (;) virgül (,) içeren sıralı cümlelerin arasında yer alması doğrudur.

IV) İki nokta (:) kendisinden sonra bir alıntı cümlesine işaret eden cümlelerin sonunda kullanılması bakımından doğrudur.

V) “Heyhat” bir ünlem sözüdür. Kendisinden sonra gelen cümle büyük harfle başladığı için V numaralı yerde ünlem işareti (!) kullanılması doğrudur.

CEVAP: B

12. IV numaralı noktalama işareti olan noktalı virgülün (;) kullanımı yanlıştır. “Duvarlara baktıkça hatırladıkları, mutlu oldukları; hüzünlendikleri bir şeyler oluyordu bazen.” cümlesinde noktalı virgül (;) kullanılmasını gerektiren bir durum yoktur. “Hatırladıkları”, “mutlu oldukları”, “hüzünlendikleri” sözleri eş görevli ifadelerdir. Aralarına virgül (,) getirilmelidir.

Diğer işaretlerin kullanımı doğrudur:

I) Soru işareti (?) soru anlamı taşıyan bir cümlelerin sonundadır.

II) Virgül (,) sıralı cümlelerin arasındadır.

III) Üç nokta (...) eksiltili bir cümlelerin sonundadır.

V) Nokta (.) yüklemi [mutluluk(tur)] olan cümlelerin sonundadır.

CEVAP: D

13. Birinci cümlede “anksiyete”, “panikatak”, “korku” ve “ruhsal sıkıntı” ile ilişkilendirilen “nefes darlığı” öznedir. Cümlede ilk ayrıca “**İkiden fazla eş değer öğeler arasında virgül (,) bulunan cümlelerde özneden sonra noktalı virgül (;) kullanılabilir.**” kuralından hareketle noktalı virgül (;) konmalıdır. Birinci cümledeki diğer ayrıca, eş görevli sözcükler arasında yer aldığı için virgül (,) gerektirir. İkinci cümledeki ayrıca ise özneden sonra geldiği için bu ayrıca virgül (,) uygundur.

CEVAP: A

11. Birinci ayrıca, tamamlanmamış yani eksiltili bir cümlelerin sonundadır, üç nokta (...) gerektirir. İkinci cümledeki “genç şair” sözü, özellikle belirtilmek istenen bir ifadedir, bu yüzden **tırnak işareti (“ ”)** içinde verilmelidir. Dördüncü ayrıca, sıralı cümlelerin arasında yer aldığı için bu ayrıca **virgül (,)** uygundur. Son cümledeki “**artık kabullenme vakti**” bölümü ara cümledir. Ara cümleler küçük harfle başlatıldığında ve sonlarına noktalama işareti konmadığında **iki virgül (,) ya da iki kısa çizgi (-)** arasında verilir. Buna göre parçadaki ayrıcalara gelmesi gereken noktalama işaretleri sırasıyla (...) (“ ”) (,) (-) (-) şeklindedir.

CEVAP: A

14. Birinci ayrıca hem özneden sonra yer aldığı için hem de anlam karışıklığının önlenmesi amacıyla **virgül (,)** getirilmelidir. İkinci ayrıca, tamamlanmış bir cümlelerin sonundadır, **nokta (.)** gerektirir. Üçüncü ayrıca, kendisinden sonra açıklama yapılan bir cümlelerin sonundadır, bu ayrıca **iki nokta (:)** uygundur. Dördüncü ayrıca, özneden sonra yer almıştır, bu ayrıca virgül (,) kullanılmalıdır. Soru anlamı taşıyan bir cümlelerin sonunda yer alan beşinci ayrıca da soru işareti (?) getirilmelidir. Yani ayrıcalara sırasıyla (,) (.) (:), (,) (?) işaretleri gelmelidir.

CEVAP: B

15. D'deki cümlede **ara söz iki kısa çizgi (-) arasına** alınmış, soru anlamı taşıyan cümlelerin sonunda da **soru işareti (?)** konmuştur. Bu cümle noktalama açısından doğrudur. Diğer cümlelerdeki noktalama yanlışları şöyledir:

- A) Cümlede bir alıntıya yer verilmiş. Alıntı içinde de bir eser ismi kullanılmıştır. Böyle durumlarda alıntı cümlesi tırnak işareti (" ") içinde, tırnak işareti (" ") içinde verilmesi gereken eser ismi de tek tırnak işareti (' ') içinde verilir.
- B) Sıralı cümlelerde virgül (,) ve noktalı virgül (;) kullanılacaksa cümle içinde gerekli yere virgül (,) koyulmalı, cümleleri ayırma görevi noktalı virgüle (;) verilmelidir.
- C) İki nokta (:) doğru kullanılmıştır ancak zarf-fiil ekinden sonra virgül (,) getirilmesi yanlıştır.
- E) Hem iki noktanın (:) hem kesir ifade eden "2.3" bölümünde noktanın (.) kullanımı yanlıştır. "Sosyal fobi"den sonra da sayıda da virgül (,) kullanılmalıdır.

CEVAP: D

17. "Onay, kabul" anlamında bir sözcük olan "**peki**"den sonra **noktalı virgül (;)** değil, **virgül (,)** getirilmelidir.

Diğer noktalama işaretleri doğru kullanılmıştır.

- I) **Virgülün (,)** öznenin sonra kullanılması doğrudur.
- III) **Soru işareti (?)** soru anlamı taşıyan cümlelerin sonunda yer almıştır.
- IV) **İki noktanın (:)** bir açıklamaya işaret eden cümlelerin sonunda kullanılması doğrudur.
- V) "Kokular" açıklamasının devamının gelmesi söz konusu değildir çünkü öncesindeki cümlede "tek bir şey" denmiştir. Bu yüzden sözcüğün sonuna **nokta (.)** uygundur.

CEVAP: B

16. Birinci ayraç, bir konuşma cümlesine işaret eden cümlelerin sonundadır, **iki nokta (:)** gerektirir. İkinci ayraç, soru anlamı taşıyan bir cümlelerin sonundadır, bu ayraçta **soru işareti (?)** kullanılır. Ret bildiren "hayır" sözcüğünden sonraki ayraçta **virgül (,)**, tamamlanmamış bir cümlelerin sonunda bulunan dördüncü ayraçta **üç nokta (...)** yer almalıdır. Beşinci ayraçta da **nokta (.)** gelir. Yani kullanılacak noktalama işaretleri sırasıyla **(:) (?) (,) (...)** şeklindedir.

CEVAP: C

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gereksiz sözcük kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Mücadeleyi beklenmedik şekilde mağlup olarak kaybettik.
- B) Özgün ifade biçimi ve orijinal anlatım tarzı onu diğerlerinden ayıran bir özellik.
- C) Oyun, size iki grup hâlinde verilen sözcükleri ikiye eşleştirme üzerine kurulu.
- D) Dünyayı anlama ve anlamlandırma ihtiyacı, herkeste az çok vardır.
- E) Çevresinde akıllıca olan makul tavırları ile takdir topluyor.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yerine ayraç () içindeki ifadenin getirilmesiyle düzelecek bir anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Sonuçlar ortada, durumu yadırgamak güven kaybına sebep olur. (yadsımak)
- B) Kullandığı vitaminlerden sonra saçlarının büyüme hızı şaşırtıcıydı. (uzama)
- C) Arazinin değerindeki artış, konut projesinin kabul edilmesiyle ilgili. (yükseliş)
- D) Su arıtma tesisimizi size tanıtmak için bir toplantı düzenledik. (tanıtmak)
- E) Fidanları toprağa ekmek için ilkbaharda ağaçlara su yürümesini beklemelisiniz. (dikmek)

3. Bir cümlede anlamca birbiriyle tutarlı olmayan ifadelerin bir arada kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Hikâyenin bizi götürdüğü yerde bir empati eksikliği ve merhametsizlikle karşılaşıyoruz.
- B) Filme yöneltilen ilk eleştiri, sahnelerin rahatsız edici bir düzensizlikle muntazaman savrulmasıydı.
- C) Sıradan sayılabilecek bir senaryoyu, kendine has üslubuyla eşsiz bir esere dönüştürdü.
- D) Filmi değerli kılan unsurlardan biri, gülmece öğelerinin yerli yerinde, abartılmadan kullanılması.
- E) Yönetmen, odak noktasına yerleştirdiği arkadaşlık temasını en ince ayrıntılarıyla işliyor.

4. Erzurum'da hava sıcaklığının önümüzdeki hafta 4 ila 9 derece arasında artması bekleniyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisiyle düzeltilebilir?

- A) "önümüzdeki hafta" sözü cümleden çıkarılarak
- B) "önümüzdeki hafta" sözü "Erzurum'da" sözcüğünün öncesine getirilerek
- C) "arasında" sözcüğü cümleden çıkarılarak
- D) "sıcaklığının" sözcüğü "sıcaklıklarının" biçimine dönüştürülerek
- E) "artması bekleniyor" sözü yerine "artacağı tahmin ediliyor" sözü getirilerek

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) İmkânsızlıklar içinde çok meşakkat göstermenize rağmen istediğinizi aldınız.
- B) İş yerinin dinlenme odasında çalışanlar için iki kanepe ve birkaç battaniye var.
- C) Sözleşmeye göre 09.00'da iş başında olacaksınız, lütfen yasaklara uyun.
- D) Bence herkesin adaleti ve merhameti önemseyerek davranmasını dilerim.
- E) Yabancı dil öğrenmenin, beyni etkin bir şekilde çalıştırdığı biliniyor.

6. Toplu ---- araçlarındaki ---- düzenlemesinde tam-

I II

öğrenci ---- gözetildi.

III

Bu cümlede anlatım bozukluğu olmaması için boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II	III
A)	taşıma	fiyat	ayrıcılığı
B)	taşıt	fiyat	ayrıntısı
C)	taşıt	ücret	ayrımı
D)	taşıma	fiyat	ayrıntısı
E)	taşıma	ücret	ayrımı

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisi ayraç () içindeki anlatım bozukluğu sebebine örnek gösterilemez?

- A) Tavsiyelerimi göz arkası etmezsen zor aşamaları kolayca geçersin. (Deyim kalıbının bozulması)
- B) Kendini idare etmesinden vazgeçtim, şirket yöneteceğinden dahi umudum yok. (Sıralama yanlış)
- C) Sistemdeki sıkıntılardan dolayı adayların başarı sıralamaları açıklanamayacak. (Sözcüğün yanlış yapılandırılması)
- D) Rüzgârın etkisiyle bahçede çiçeklerle uğraştığım için başım ağrıdı. (Sözcüğün yanlış yerde kullanılması)
- E) Dolabımın cam bölümündeki türlü türlü kolonyalarım envaiçeşit. (Anlama uygun olmayan sözcük kullanılması)

8. Tamirci, iki gün sonra arızalı parçalarını onardığı otomobili alabileceğimizi söyledi.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözcüğün yanlış yerde kullanılması
- B) Anlamca çelişen sözlerin bir arada kullanılması
- C) Gereksiz sözcük kullanılması
- D) Sözcüğün, anlamına uygun kullanılmaması
- E) Sıralanan ifadelerin mantığa uygun olmaması

9. Bazı cümlelerde bir sözcüğün, ek benzerliği dolayısıyla "sen" ya da "o" kişilerinden hangisine bağlı olduğu belirgin değildir. Bu cümlelerde "senin" ya da "onun" sözcüklerinin kullanılmaması anlam belirsizliğine sebep olur.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlam belirsizliği vardır?

- A) Farkında olmadığı birçok şey var ama önce sadeliğin önemini kavramalı.
- B) Anlattığın her şeyin gerçekte bir karşılığının olduğuna yürekten inanıyordum.
- C) Dün seninle bugün de onunla görüştük, büyük bir fedakârlık yaptığını artık biliyoruz.
- D) İtirafın gerçekten anlamlıydı, yanlış bir karar verdiğini açık yüreklilikle söyledin.
- E) Kendini iyi bir insan olmaya adarsan gerçek huzurun seni sardığını hissedeceksin.

10. Aranızda kilosunu, belirlediğimiz sınırdan daha şişman olanlara diyet uygulayacağız.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu cümledekiyle aynı sebepten kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Oyunda bir karakteri canlandırmak, sizin sandığınız kadar basit iş değildir.
- B) Çocukların, zor dönemleri kolay atlatabilmeleri için bilinçli ve titiz olmak gerekir.
- C) Sağlığıma zarar vermesi sebebiyle ısrarla yürüttüğüm arkadaşlığı sonlandırdım.
- D) Bir zihniyetin sömürgesi altında yaşamak, katlanılacak bir durum olmamalı.
- E) İnsan, kendisini rahat hissettiği alanın dışına da bir pencere açmalıdır.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "Takımın alt yapısında top koşturmak mı? Henüz Süper Lig'de dahi sahaya çıkamazsın." ifadesindekiyle aynı sebepten kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Önümüzdeki uzun maraton koşusunda madalya almayı hedefliyorum.
- B) Benim gizli amaçlar için çalışan bir casus olduğumu zannetmişsiniz.
- C) Ciddiye alınması gereken nokta, meselenin bir problem olarak görülmemesidir.
- D) Basit bir fikir üretmek şöyle dursun; önemli, somut bir adım atmaktan acizsiniz.
- E) İlk film ödül alınca ikinci filme kolayca destek bulabileceğim yanılgısına düştüm.

12. Zor geçen günlerin ardından sabah uyandığımda

I II
gördüğüm rüyayı, gönül ehli birine en çok da

III
işimdeki ferahlığa sarılarak uzun uzun anlatmak

IV V
isterdim.

Bu cümledeki altı çizili sözlerden hangisi yanlış yerde kullanıldığı için anlatım bozukluğuna sebep olmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. (I) İzçilerin dikkatini artırmak için yürüyüşlerin bir kısmı gece yapılır. (II) Biz bunu genellikle "gece tatbikatı" olarak adlandırırız çoğu zaman. (III) Gece tatbikatında bütün izcilerle birlikte hareket edip onlara yıldızları tanıtırız. (IV) Başka bir gün izcileri sekiz kişilik gruplara ayırarak başlangıç noktasına yollarız. (V) "Kader arkadaşım" dediğimiz tatbikatta ise ikişerli gruplar hâlinde hareket etmek esastır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. • Anlam belirsizliği
• Anlamca çelişen sözcüklerin bir arada bulunması
• Gereksiz sözcük kullanımı
• Mantık hatası

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yukarıdaki sebeplerin birinden kaynaklanmamaktadır?

- A) Sakatlığım yeniden nüks edince maçlarda üç hafta görev alamadım.
B) Değil baş ağrısına, ameliyat sancısına bile dayanacak gücüm yok.
C) Üst kattaki komşum ile apartman yöneticisi tartışmış, ben de gidip onu uyardım.
D) Film, teknik eksikliklerle dolu olmasına rağmen savunduğu tez açısından çok zayıf.
E) Bana öyle geliyor ki işler görüldüğü gibi değil, bundan kuşku yok.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bir bilginin örneklerle açıklanması, insanların ikna olmasını kolaylaştırıyor.
B) Vücut, normal ısı düzeyine ulaşmak için fazladan enerjiye ihtiyaç duyar.
C) Bilindik bir hurafeyi bırakın, derin bir hakikati bile sahiplenemedik.
D) Film, rüya ile bilinçaltının uyumunu mükemmel bir kurguyla anlatmış.
E) Ne yazık ki çoğu zaman karşımdaki insanı anlamaya öncelik vermemiştim.

16. Aşağıdaki cümlelerden hangisi ayrıç () için-deki anlatım bozukluğu sebebine örnek gösterilemez?

- A) Tek başıma yaşamak kendi seçeneğimdi, bundan şikâyet edemem. (Yanlış sözcük kullanımı)
B) Net olarak söylüyorum ki takriben 100 kilometrelik yolumuz kaldı. (Anlamca çelişen sözcükler)
C) Kuruldakiler hemen yanlış bir davranış sergileyen genci affedecektir. (Sözcüğün yanlış yerde kullanımı)
D) Atasözündeki mana, iyi işler yapmanın önemli olduğu anlamına gelmektedir. (Gereksiz sözcük kullanımı)
E) Yeteneğinize uyan mesleği seçin ve asla kapasitenizin altında çalışmayın. (Sıralama yanlış)

17. (I) Aslında insanın hakiki seyahati, kendi iç dünyasındaki yolculuğudur. (II) Bu iç yolculuk, dünyadaki anlamın kavranmasına da mutlaka imkân sağlayabilir. (III) Dış dünyada hiç gurbete düşmemişsek bile iç dünyamızda bu hissi tadabiliriz. (IV) Yani iç seyahat deneyimi, bize dışarıda tecrübe etmediğimiz bir duyguyu öğretir. (V) Bu tecrübeyle hayata dair algımızın derinleşmesi, ufkumuzun açılması mümkün olur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki anlatım bozukluğu "Sabahki yazılı sınavdan hemen sonra bizi sözlü mülakata aldılar." cümlesiyle benzerdir?

- A) Duygularınızı bazen aleni biçimde gizlemek zorunda kalırsınız.
B) Öyle susadım ki bir bidonu geç, bir şişe suyla bile kanmam.
C) Dünyanın her yerinde bir sürü ağrıdan kıvranan insan olmalı.
D) Bendeki tatsızlık çevreye de sirayet edip yayılmasın şimdi.
E) Rüzgâr gücünün icat edilmesiyle düşük maliyetli enerji üretimi başladı.

1. Anlamca aynı durumu ifade eden, birbirini kapsayan sözlerin bir arada kullanılması cümlede “**duruluk**” ilkesini bozarak anlatım bozukluğuna sebep olur.
- A) “**Mağlup olmak**” zaten “**kaybetmek**” demektir.
- B) “**Özgün ifade biçimi**” ve “**orijinal anlatım tarzı**” tamamen aynı anlamdadır.
- C) “Eş”, “iki şeyden her biri” demektir. “**Eşleştirmek**”, “iki unsuru birbirine bağlamak” olarak ifade edilebilir. “**İkişerli**” sözcüğü gereksizdir.
- E) “**Makul**” sözcüğü “**akla uygun, akıllıca**” demektir. Bu ifadelerin bir arada kullanılması gereksizdir.
- D'deki cümlede ise gereksiz bir söz yoktur.

CEVAP: D

2. A) “**Yadırgamak**”, “bir kimseye, duruma veya şeye alışamamak, ısınamamak” anlamındadır. Cümleye uygun değildir. Bu sözcüğün yerine “yadsımak” getirilmelidir.
- B) Cümlede saçların boyunun uzamasından söz edilmek istenmiştir. “Boyutları artmak” anlamında olan “**büyümek**” sözcüğü tek bir boyutun uzunluğunun artmasında kullanılmaz.
- D) “Su arıtma tesisinin birilerine tanıştırılması” ifadesi yanlıştır. “**Tanıştırmak**” yerine “tanıtmak” sözcüğü kullanılmalıdır.
- E) “**Ekme**”, “toprağa tohum atmak veya gömmek” anlamında bir sözcüktür. Fidan için “bitkiyi toprağa yerleştirmek” anlamında “dikmek” sözcüğünün kullanılması gerekir.
- C'deki cümlede ise “değerdeki artış” ile “değerdeki yükseliş” ifadelerinin ikisi de doğrudur.

CEVAP: C

3. Cümlede anlamca birbiriyle tutarlı olmayan ifadelerin bir arada kullanılması, anlamca çelişen sözcüklerden kaynaklanan bir anlatım bozukluğuna sebebidir.
- B'de “düzensizlikle” sözcüğü ile “muntazaman” sözcüğü birbiriyle anlamca çelişmektedir. “**Muntazaman**”, “düzenli olarak” demektir.

CEVAP: B

4. “**ila**” sözü, belirtilen sayıların da dâhil edildiği aralığı anlatmak için kullanılır. Örneğin “12 Mart ila 15 Mart tarihlerinde” gibi bir ifadede “ila” sözü, “12 Mart ile 15 Mart tarihleri **arasında**” anlamını verir. Bu durumda “ila” sözcüğünün anlam kapsamında “arasında” sözcüğü zaten vardır.
- Cümlede “4 ila 9 derece arasında” ifadesindeki “arasında” sözcüğünün çıkarılması gerekmektedir.

CEVAP: C

5. A) “**Meşakkat**”, “zorluk” demektir. “**Meşakkat göstermek**” **yanlış bir ifadedir**. “Meşakkat çekmek” sözü kullanılmalıdır.
- B) Cümlede çalışanlar için “iş yerinin dinlenme odasında” iki kanepe ve birkaç battaniye olduğu söylenmek istenmektedir. Ama cümlede şu şekliyle “**iş yerinin dinlenme odasında çalışanlar**” gibi yanlış bir anlam ortaya çıkmaktadır. “İş yerinin dinlenme odasında” sözü yanlış yerde kullanılmıştır.
- C) Bir sözleşmede yer alan “09.00’da iş başında olmak” maddesi, “**yasak**” **değil** “**kural**” olarak ifade edilmelidir. Anlamına uygun olmayan bir sözcüğün kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olmuştur.
- D) “**Bence**” ve “**dilerim**” sözlerinin bir arada kullanılması uygun değildir. Cümle “Bence herkesin adaleti ve merhameti önemseyerek davranması gerekir.” ya da “Herkesin adaleti ve merhameti önemseyerek davranmasını dilerim.” şeklinde düzenlenmelidir.
- E'de bir anlatım bozukluğu yoktur.

CEVAP: E

6. “Taşıt”, otomobil, tren, gemi, uçak gibi **taşıma araçlarının ortak adıdır**. Yani “taşıt” sözcüğü yerine “taşıma aracı” denebilir ancak “taşıt aracı” demek anlatım bozukluğuna sebep olur. Bu sebepten I numaralı yere “**taşıma**” sözcüğü getirilmelidir. Cümlede taşıma araçlarını kullanan bireylerin ödeyecekleri ücretten söz edilmektedir. “Toplu taşıma araçlarındaki fiyat düzenlemesi” dendiğinde taşıma aracının satış fiyatı gibi bir anlam ortaya çıkabilir. Bu bakımdan II numaralı yerde “**ücret**” sözcüğünün kullanılması gerekir. Sözü edilen düzenlemedeki tam ile öğrenci arasındaki ayırıcı özellik de “ayrıcılık” ya da “ayrıntı” sözcüğüyle ifade edilemez. III numaralı yere “**ayrım**” sözcüğü getirilmelidir.

CEVAP: E

8. Cümlede “**tamircinin arızalı parçalarını onardığı bir otomobili iki gün sonra almak**”tan söz edilmek istenmiştir. Ancak “iki gün sonra” sözü kullanıldığı yer itibarıyla “iki gün sonra onardığı” gibi yanlış bir anlam oluşturmaktadır. Yani bu söz yanlış yerde kullanıldığı için anlatım bozukluğuna sebep olmuştur. Cümle şöyle düzenlenmelidir: Tamirci, arızalı parçalarını onardığı otomobili **iki gün sonra alabileceğimizi söyledi**.

CEVAP: A

9. C’deki cümlede “dün seninle bugün de onunla görüştük” denmiştir ancak “büyük bir fedakârlık yaptığını artık biliyoruz” bölümünde fedakârlığın kim tarafından yapıldığı anlaşılmamaktadır. “senin büyük bir fedakârlık yaptığını ...” “onun büyük bir fedakârlık yaptığını ...” Cümledeki bu belirsizlik, cümlede uygun yere “senin” ya da “onun” sözcüklerinden birinin getirilmesiyle giderilmelidir.

CEVAP: C

7. A) Cümlede kullanılmak istenen deyim “**göz ardı etmek**”tir. Deyimi oluşturan sözcüklerden birinin değiştirilmesi, kalıbı bozduğu için anlatım bozukluğuna sebep olmuştur.
- B) Cümlede “kendini idare etmek” ile “şirket yönetmek” şeklinde iki yargı vardır. Bir insanın “kendini idare etmesi”, “şirket yönetmesi”nden daha kolay olduğuna göre cümlede bir sıralama yanlış söz konusudur. Doğru ifade şöyle olmalıdır: **Şirketi yönetmesinden vazgeçtim, kendini idare edebileceğinden dahi umudum yok**.
- C) “açıklanabilemeyecek” sözcüğü yanlış yapılandırılmıştır, doğrusu “açıklanamayacak” olmalıdır.
- D) “Rüzgârın etkisiyle” sözü, “başım ağrıdı” bölümüyle ilgilidir. Ancak yanlış yerde kullanıldığı için “rüzgârın etkisiyle çiçeklerle uğraşmak” gibi bir anlam ortaya çıkmıştır.
- E) Bu cümledeki anlatım bozukluğunun sebebi anlama uygun olmayan sözcük kullanılması değil, gereksiz sözcük kullanılmasıdır: “**enva-içeşit**” zaten “**çok değişik türleri olan, çeşitli çeşitli, türlü türlü**” anlamlarına gelmektedir.

CEVAP: E

10. “Şişman”lık insan için kullanılan bir sıfattır. “**Kilosu şişman**” sözü yanlış bir kullanımdır. “Şişman” sözcüğünün yerine “çok” sözcüğü kullanılabilir. O hâlde cümlede yanlış sözcük kullanmasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Aynı sebepten kaynaklanan anlatım bozukluğu D’deki cümlede vardır: “Bir zihniyetin sömürgesi altında yaşamak” bölümünde “**sömürge**” yerine “**sömürü**” sözcüğü kullanılmalıdır. Sömürge, “sömürülen ülke” demektir. “Sömürü” ise “bir kimseden veya bir şeyden haksız ve sürekli çıkarlar sağlamak” anlamında bir sözcüktür ve cümleye uygundur. A, B ve E’deki cümlelerde anlatım bozukluğu yoktur. C’deki anlatım bozukluğu ise bir sözün yanlış yerde kullanılmasıdır. Cümle “Israrla yürüttüğüm arkadaşlığı sağlığıma zarar vermesi sebebiyle sonlandırdım.” şeklinde düzenlenmelidir.

CEVAP: D

11. İfadede “takımın altyapısında top koşturmak” ve “Süper Lig’de dahi sahaya çıkmak” şeklinde iki durum vardır. Bu iki durumdan birincisine, ikincisinden daha kolay ulaşılabilir. Ancak cümlede tam tersi bir anlam vardır. O hâlde ifadede mantık hatasından (sıralama yanlış) kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır. İfade şöyle olmalıdır: “Süper Lig’de dahi sahaya çıkmak mı? Henüz takımın altyapısında dahi top koşturamazsın.”

Aynı sebepten kaynaklanan anlatım bozukluğu, D’de vardır. “Basit bir fikir üretmek” ve “önemli, somut bir adım atmak” durumları cümlede doğru bir sıralamayla verilmemiştir. Cümle şöyle olmalıdır:

Önemli, somut bir adım atmak şöyle dursun; basit bir fikir üretmekten acizsiniz.

CEVAP: D

13. Parçanın II. cümlesinde “**genellikle**” ve “**çoğu zaman**” ifadeleri aynı anlamdadır. Cümlede bir arada kullanılmaları, gereksiz sözcük kullanılmasıyla kaynaklanan anlatım bozukluğuna sebep olmuştur.

CEVAP: B

14. A) “**Nüks etmek**”, “bir durumun yeniden ortaya çıkması” demektir. Yani “nüks etmek” sözü “yeniden” anlamını zaten barındırmaktadır. Cümlede “**yeniden**” sözcüğü gereksizdir.
- B) “**Baş ağrısı**” ve “**ameliyat sancısı**” zorluk dereceleri düşünüldüğünde cümlede yanlış sıralanmış, mantık hatasından kaynaklanan anlatım bozukluğuna sebep olmuştur. Cümle “Değil ameliyat sancısına, baş ağrısına bile dayanacak gücüm yok.” şeklinde olmalıdır.
- C) İlk cümlede tartışan iki kişi, üst kattaki komşu ve apartman görevlisi olarak verilmiştir. Devamında “onu” sözcüğünün bu iki kişiden hangisini kastettiği belirsizdir.
- E) “**Bana öyle geliyor ki**” sözü bir tahmin anlamı içermektedir, “**bundan kuşku yok**” ise kesinlik bildirir. İki ifade anlamca birbiriyle çelişmektedir.

D’deki cümlede de anlatım bozukluğu vardır ancak öncüldeki sebeplerden biri değildir. Sözü edilen filmle ilgili iki eleştiri yapılmıştır: teknik eksikliklerle dolu olması, savunduğu tezin zayıf olması. İki olumsuzluk “**rağmen**” edatıyla bağlanamaz. Cümlede yanlış bir edat kullanılmıştır.

CEVAP: B

CEVAP: D

15. C'deki cümlede “**bilindik bir hurafe**” ile “**derin bir hakikati sahiplenmek**” durumlarından söz edilmiştir. “Bilindik bir hurafeyi sahiplenmek”, kolay olan ve yaygın görülen bir durumdur. “Derin bir hakikati sahiplenmek” ise görece daha zordur. Cümlede ifadeler yanlış sıralandığı için anlatım bozukluğu oluşmuştur.

CEVAP: C

17. Parçanın II. cümlesinde kesinlik bildiren “**mutla-ka**” sözcüğü ile olasılık anlamı içeren “**sağlaya-bilir**” sözcüğü anlamca çelişmektedir.

CEVAP: B

HOCA Kafası

16. A) “**Seçenek**”, “birinin yerine seçilebilecek bir başka yol, alternatif” demektir. Bu cümlede “tek başına yaşama seçeneği”nden değil “tercihi”nden söz edilmek istenmiştir. “Seçenek” sözcüğü kullanıldığı yerde yanlıştır.
- B) “**Takriben**”, “aşağı yukarı, yaklaşık olarak” demektir. Cümlede “net olarak söylüyorum” sözü ile “takriben” sözcüğü anlamca çelişmektedir.
- C) “**Hemen**” sözcüğü kullanıldığı yerde “hemen yanlış bir davranış sergilemek” gibi yanlış bir anlam ortaya çıkarmıştır. “Hemen” sözcüğü yanlış yerde kullanıldığı için anlatım bozukluğuna sebep olmuştur.
- D) “Mana” ve “anlam” sözcükleri aynı anlamdadır. “Atasözündeki mana ... anlamına gelmektedir.” ifadesinde gereksiz sözcük kullanımı vardır.

E'deki cümlede herhangi bir anlatım bozukluğu yoktur.

CEVAP: E

18. “Mülakat”, “bir işe alınacak kişiler arasından seçim yapabilmek amacıyla kendileriyle karşılıklı konuşma, görüşme” anlamındadır, yani “sözlü” olarak gerçekleştirilen bir eylemdir. “**Sözlü mülakat**” ifadesinde gereksiz sözcük vardır.

D'deki “Bendeki tatsızlık çevreye de sirayet edip yayılmasın şimdi.” cümlesinde de gereksiz sözcük vardır. “**Sirayet etmek**”, cümlede “**yayılmak, dağılmak**” anlamındadır. Cümledeki “**yayılmak**” sözcüğüne gerek yoktur.

A'da “alenî”, “açıkça” demektir, “gizlemek” sözcüğüyle anlamca çelişmektedir.

B'de “bir bidon su” ve “bir şişe su” ifadeleri yanlış sıralanmıştır.

C'de “bir sürü ağrı” gibi yanlış bir anlam vardır. “... ağrıdan kıvranan bir sürü insan” denmelidir.

E'de “icat etmek”, “ilk kez yeni bir şey ortaya koymak” anlamındadır. Rüzgâr gücü icat edilemez, keşfedilebilir.

CEVAP: D

1. Eylem isimleri, soyut isimler, bitki, hayvan, cansız varlık ve organ isimleri çoğul durumda özne olduklarında yüklem tekil olmalıdır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kuralla uyulmamaktan kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Yüz yüze görüşmeler artık sınırlandırılacaklar.
B) Parmaklar, klavyeye zamanla alışıyorlarmış.
C) Korkuların seni ele geçirmesinler, dikkat et.
D) Yetkililer çocuklarınızla tek tek ilgilenirler.
E) Dosyadaki tüm belgeler titizlikle incelendiler.

2. Birden fazla temel ya da yan yargı içeren cümlelerde yargılara bağlı öğelerin ortak kullanılmadığı durumlarda öge eksiklikleri oluşması anlatım bozukluğuna sebep olur.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Yayın yönetmenine ulaşip onu bilgilendirdim.
B) Cihazı sürekli tamir edemeyiz, ona biraz özenli davranın.
C) İlacın yan etkilerini bilmeme rağmen içeceğim.
D) Baş ağrısından yoruldum, ağrıya ne iyi gelir?
E) Yeni kararlar alındı, kararları şimdi açıklarım.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisi ayraç () içindeki anlatım bozukluğu sebebine örnek gösterilemez?**

- A) Sayfanın başına güzel bir resim, alt tarafına da gülümseten cümleler yazdım. (Yüklem eksikliği)
B) Restorasyondan ümitliyim çünkü restorasyonu üstlenen firmaya güveniyorum. (Nesne eksikliği)
C) Numuneleri asistan ile sen yarın akşama kadar laboratuvara ulaştır. (Özne - yüklem uyumsuzluğu)
D) Yapay zekâyı kullanarak bazı tıbbi sorunların tedavisinde aşama kaydedildi. (Çatı uyumsuzluğu)
E) Tedbirler uygulamaya geçirilmekle birlikte yenileri de ekleniyor. (Dolaylı tümleç eksikliği)

4. (I) Öncü depremlerden sonra gelen kuvvetli bir deprem, deprem bilimcilerin ilgisini çeker. (II) Çünkü bu durum, bir depremi önceden haber verme ihtimalini akla getirir. (III) Günümüzdeki bilimsel ve teknolojik yöntemlerden hareketle bu ihtimal giderek artmaktadır. (IV) Ancak hâlâ öncü depremlerle ana deprem arasındaki mekanik ve zaman ilişkisi çözülememiştir. (V) Ayrıca öncü depremlerin, ana depremi nasıl tetiklediğiyle ilgili birçok bilinmeyen vardır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?**

- A) Size her eyleminizde hak vermemiz mümkün değil, bazen de eleştireceğiz elbette.
B) Filmin galası dün akşam gerçekleştirildi, yarından itibaren izleyenlerle buluşacak.
C) Uykusuzluğa yine az biraz dayanıklı, aç kalma konusunda hiç sabırlı değilim.
D) Kaygı ve korku, yadırganmaması gereken duygular olduğunu kabullenelim.
E) Faaliyetlerinizi uzun vadede destekleyeceğim ancak şu an onlara bütçe ayıramam.

6. (I) İnsan gençken işlerini yoluna koymuş bir yetişkin olmayı hayal eder. (II) Çoğu yetişkinin hayali de sırasıyla çocuk, torun ve emekli olmaktır. (III) Emekliler ise geçim derdinden azade, rahat ve huzurlu günlerin hayalini kurar. (IV) Böylece içinden geçtiğimiz vakitleri, ilerideki hayalî vakitlere feda ederiz. (V) Yaşadığımız hayat ise hayalî bir hayat kadar ilgimizi çekmez.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “Emeğin kıymetini anlayamadıysanız bile biraz saygı göstermeye çalışın.” ifadesindekiyle aynı sebepten kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Personelin ihtiyaçlarını araştırdık, gerekli ekipmanı hepsine temin ettik.
- B) Kimse artık gerçeği önemsemiyor, kendini haklı çıkarmanın peşinde.
- C) İddiasını belgelerle ortaya koydu, biz de belgeleri tek tek inceledik.
- D) Kaynaklarımızı iyi kullandığımızı düşünsek de çoğu zaman habersiziz.
- E) Çok kıymetli şairler, adımları anarak şiir yazdılar; onlara minnettarım.

8. Katıldığım ilk yarış olan Mersin - Tarsus Maratonu'nda 4 bin kişi arasında otuz dördüncü, Balıkesir'deki yarışta da ilk ona girdim.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilebilir?

- A) “otuz dördüncü” sözünden sonra “oldum” fiili getirilerek
- B) “Balıkesir'deki” sözcüğünün yerine “Balıkesir’de yapılan” sözü kullanılarak
- C) “Katıldığım” sözü cümleden çıkarılarak
- D) “yarış” sözcüğü yerine “yarışma” denerek
- E) “arasında” sözcüğü yerine “içinde” sözcüğü kullanılarak

9. Nostalji ve geleneksel unsurlarla dolu filmleri, geçmişe saygı göstermek olarak yorumluyorum.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gereksiz bir ek kullanılması
- B) Tamlayan ekinin eksik olması
- C) Özne-yüklem uyumsuzluğu
- D) Dolaylı tümlecin eksik olması
- E) Farklı türde sözcüklerin ortak tamlanana bağlanması

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde anlatım bozukluğunun sebebi ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Çocukken babamın bana masal, annemin ise şarkı söylemesine bayılırdım. (Fillimsi eksikliği)
- B) Aşına olduğunuz bir yazar bir filmde başrol oynamasına şaşırma mısınız? (Tamlayan ekinin eksik olması)
- C) Kaleci ve ben maçın üçüncü dakikasında karşı karşıya kalmıştım. (Özne-yüklem uyumsuzluğu)
- D) Kendimi doğru ifade edebilmemi istiyorsam önce durup düşünmeliymişim. (Gereksiz ek kullanılması)
- E) Test sonucu az önce açıklanarak asistanların hepsine dağıttı. (Özne eksikliği)

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Problemlili insanlardan uzak durmam, anlama çabama engel değil.
- B) Parçalar bir araya geldiğinde fark ettim ki eski bir İstanbul fotoğrafı ortaya çıkıyor.
- C) İmza günlerinde o an içimden gelen cümleleri ve o günün tarihini atmak isterim.
- D) TV programına sen ve geçen bizimle tanıştığınız uzman arkadaşın mı katılacak?
- E) Güya hiçbiriniz modayı takip etmiyorsunuz ama bir örnek giyinmişsiniz.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Hayattan şikâyet etmek yerine, anlamına kafa yormak gerekmez mi?
- B) Fotoğrafların çıkış noktasını anlatmak için çaba sarf ediyorum.
- C) Yolculuk, insanı çoğu zaman iyi bir hikâye anlatıcısına dönüştürür.
- D) İyi derecede Rusça bilmeniz, adaylar arasında fark edilmenizi sağlayacak.
- E) O dönemlerde bireysellikten çok, beraberlik duygusu ön plandaymış.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu diğerlerinden farklı bir sebebe bağlıdır?

- A) Uyarılarımı sabırla dinlemesine rağmen itibar etmemiş gibiydi.
- B) Personelimizi tüm yönetim adına alkışlıyor ve teşekkür ediyorum.
- C) Ekipteki çocuklara dijital dünyayı anlatıp bir takım alanlara yönlendirdik.
- D) Tavrımın saçma olduğunu kabul ettiğim için bir bahane bulmadım.
- E) Bazen bir insanı çok sever ama bir hayli çekimelirsiniz.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlama yanlışından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Cümlelerinizi düşünerek söylemediğiniz için pek çok insanı üzüyor.
- B) İnsan, çevresindekilerle güzel bir bağ ve onlara güven duymak istiyor.
- C) Müze binaları işlevsellik anlamında çoklu galerilere ihtiyaç duyarlar.
- D) Tez konusunu modern ya da eski Yunan edebiyatından seçebilirsiniz.
- E) Ben arızalanan makineyi, sen de musluk bataryasını bir türlü takamadın.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bir arı ürünü olan propolis; bakteri, mantar, virüs gibi mikroorganizmalara karşı etkilidir.
- B) Gücümüzü toparlayıp bir program çerçevesinde yeni atılımlar gerçekleştirmeliyiz.
- C) Küresel sağlık sistemiyle ilgili yeni bir eylem planına ihtiyaç var.
- D) Kahve, çalışma süresini uzatmak ve odaklanmayı kolaylaştırmak için de tercih edilir.
- E) Taze sıkılmış meyve suları, gribal enfeksiyonlardan korunmada etkili olduğu bilinir.

16. Genetik düzeydeki etkileşimler saptanıp hastalıklarla ilişkili fiziksel göstergeleri değerlendiriyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Nesne eksikliğinden
- B) Çatı uyumsuzluğundan
- C) Ek fiil eksikliğinden
- D) Tamlama yanlışlığından
- E) Özne-yüklem uyumsuzluğundan

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Ciddi bir psikiyatrik ve hormon tedavisine ihtiyacınız var.
- B) Virüsün etkisini azaltan ilaç bulunursa insana daha az zarar verecek.
- C) Her zamanki gibi herkes sadece oturduğu yerden ahkam kesmeyi tercih etmişlerdi.
- D) Gençler, yaşlıların gereksinimlerini karşılamak için seferber oldular.
- E) Önce makul bir hedef, sonra hedefe ulaşmak için doğru bir yöntem kullanmak önemlidir.

18. Aşağıdakilerin hangisinde "Kalp atışlarınızın düzenli olması sağlıklı olduğunu gösteriyor." cümlesindekiyle aynı sebepten kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Danışanlarımızın aileleriyle ilişkileri pozitif ancak sorunlara yaklaşımları yapıcı değildir.
- B) Teori, ilk bakışta ilgi çekici ama sağlam bir altyapısının olduğuna emin değilim.
- C) Sizden başka kimse durumu anlamaya çalışmadığı gibi suçlayıcı bir tavır takındı.
- D) Hayal dünyam geniştir, aklıma gelen her şey bana ilham verebilirler.
- E) Psikososyal gelişimi anlatırken ergen gelişimini ve çocuk dönemini ele aldık.

1. Açıklamada çoğul özne olduklarında tekil yüklem gerektiren isimler ifade edilmiştir. Buna göre çoğul eylem ismi olan **"görüşmeler"**, organ ismi olan **"parmaklar"**, soyut isim olan **"korkular"**, cansız varlık ismi olan **"belgeler"** tekil yüklem gerektirir. Bu sözcüklerin özne olduğu cümlelerde çoğul özne kullanıldığı için anlatım bozukluğu vardır. Ancak **"yetkililer"** öznesi insanlardan oluşmaktadır, yüklemi çoğul olarak da tekil olarak da kullanılabilir.

CEVAP: D

HOCAM KAFASI

2. Bazı cümlelerde temel ya da yan yargı olabilir. Birlikte birden fazla yargı bulunur. Bu cümlelerde öge eksiklikleriyle karşılaşılmaması anlatım bozukluğudur. C'deki cümlede **"bilmek"** ve **"içmek"** şeklinde iki yargı vardır. **"Bilmeme"** sözcüğüne bağlı olan **"ilacın yan etkilerini"** bölümü nesnedir. İkinci yargıda **"içeceğim"** derken neyin içileceği açıkça söylenmediği için ortak bir anlam ilgisi ortaya çıkar ve **"ilacın yan etkilerini içmek"** gibi saçma bir bağlantı oluşur. Bu sebeple ikinci bölüme **"ilacı"** şeklinde bir nesne getirmek gerekir. İlacın yan etkilerini bilmeme rağmen **ilacı** içeceğim.

CEVAP: C

3. A) "... güzel bir resim, ... cümleler yazdım." ifadesinde **"resim"** sözcüğü **"yazmak"** fiiline bağlanmış gibi bir durum ortaya çıkmıştır. İlk cümleye **"çizdim"** yüklemi eklenmelidir.
- C) Cümlelerin öznesi **"asistan ile sen"**'dir. Özneye **"sen"** kişisi dâhil olduğunda yüklem **"siz"** kişisine göre çekimlenmelidir: **"... asistan ile sen ... ulaştırın."**
- D) **"kaydedildi"** yüklemi edilgen çatıdadır. Cümledeki yan yargı olan **"kullanarak"** çatı yönüyle yüklemle uyumsuzdur. Cümle **"Yapay zekâ kullanılarak ... kaydedildi."** şeklinde kurulmalıdır.
- E) Cümlede **"tedbirler uygulamaya geçirilmekle"** denmiş ancak neye yenileri eklendiği söylenmemiştir. Cümlelerin ikinci bölümüne **"tedbirlere"** dolaylı tümleci eklenmelidir. B'de nesne eksikliği yoktur.

CEVAP: B

4. IV. cümlede **"mekanik ve zaman ilişkisi"** bölümünde tamlama yanlışından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. **"Mekanik"** sözcüğü sıfat, **"zaman"** sözcüğü isimdir. Farklı türde iki sözcüğün aynı tamlanana bağlanması yanlıştır. Çünkü **"mekanik"** sözcüğü **"mekanik ilişkisi"** değil **"mekanik ilişki"** şeklinde bir tamlama kurar. Cümlede bu tamlamalar ayrı ayrı yazılmalıdır: **"... ana deprem arasındaki mekanik ilişki ve zaman ilişkisi çözülememiştir."**

CEVAP: D

5. A) İlk cümlede "size ... hak vermek" bağlantısı vardır. İkinci cümlede kimin eleştirileceği söylenmediği için cümlede "**sizi**" sözcüğü (nesne) eksiktir.
- B) İlk cümlede "Filmin galası ... gerçekleştirildi." denmiş, "filmin galası" özne olarak kullanılmıştır. Bu özne ortak kullanıma uygun olmadığı için ikinci cümlede **özne (film) eksikliği** vardır.
- C) İlk cümledeki "dayanıklı" yüklemi ek fiille tamamlanmadığı için ikinci cümledeki olumsuz ek fiili ortak kullanma eğilimindedir ancak bu kullanım anlamca uygun değildir. Eksik olan ek fiil cümleye ilave edilmelidir: "**dayanıklıyım**"
- D) "Kaygı ve korku" sözcükleri "olduğunu" fiilimsisiyle bağlantılıdır ancak tamlayan eki eksiktir: **kaygı ve korkunun**.
- E'de anlatım bozukluğu yoktur.

CEVAP: E

7. Cümlede "emeğin kıymetini anlamak"tan söz edilmiş, ancak ikinci bölümde "saygı göstermek" eyleminin ihtiyaç duyduğu dolaylı tümleç kullanılmamıştır. Cümlede **dolaylı tümleç eksikliğinden** kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Aynı sebep D'de görülmektedir. Cümlelerin ikinci bölümüne dolaylı tümleç eklenmelidir.
- "Kaynaklarımızı iyi kullandığımızı düşünsek de **kaynaklarımızdan / onlardan** çoğu zaman habersiziz."
- A, C ve E'de anlatım bozukluğu yoktur. B'de ise ilk cümledeki "kimse" öznesi ortak kullanılamayacağı için ikinci cümleye "herkes" öznesi getirilmelidir.

CEVAP: D

6. II. cümlelerin kuruluşunda "**yetişkinlerin çocuk ya da torun olmak**" gibi bir hayali olduğu anlamı çıkmaktadır, çünkü "çocuk, torun ve emekli" sözcükleri "olmak" fiilimsisiyle bağlı gibi görünmektedir. Ancak bu anlam ilgisi uygun değildir. Kastedilmek istenen "yetişkinlerin sırasıyla **çocuk ve torun sahibi olmak ve emekli olmak** istemeleri"dir.

CEVAP: B

8. Cümlede iki yarıştan söz edilmiştir. İlk yarışta "4 bin kişi arasında otuz dördüncü" olma durumu vardır. İkinci yarışın sonucu ise "ilk ona girdim" şeklinde ifade edilmiştir. Cümlelerin yüklemi olan "ilk ona girdim" ifadesi ilk yarışın sonucunu veren yargıyı tamamlamadığı için "4 bin kişi arasında otuz dördüncü girdim" gibi yanlış bir bağlantı ortaya çıkarmaktadır. Bu bozukluk ilk cümlede eksik olan yüklem cümleye yerleştirilmesiyle giderilir: "... Mersin-Tarsus Maratonu'nda 4 bin kişi arasında otuz dördüncü **oldum**, Balıkesir'deki yarışta da ilk ona girdim."

CEVAP: A

9. “Nostalji” sözcüğü isim, “geleneksel” sözcüğü **sıfat** türündedir. “Nostalji” sözcüğünün “unsurlarla” tamlanana bağlanması “nostalji unsurlar” tamlamasını oluşturur ki bu tamlamada iyelik eki eksik kalmaktadır. Yani farklı türde olan bu iki sözcüğün ortak bir tamlanana bağlanması anlatım bozukluğu oluşturmuştur.
- Tamlama iki farklı şekilde değiştirilebilir:
- “Nostalji unsurları ve geleneksel unsurlarla ...”
- “Nostaljik ve geleneksel unsurlarla ...”

CEVAP: E

11. A) Cümlede **nesne eksikliği** vardır, “anlama” sözcüğünden önce “onları” sözcüğü getirilmelidir.
- C) Cümlede **fiilimsi eksikliği** vardır. “... cümleleri” sözcüğünden sonra “yazmak” fiilimsisi getirilmelidir.
- D) Cümledeki “**sen ve geçen bizimle tanıştığın uzman**” öznesi ile “**katılacak**” yüklemi arasında uyumsuzluk vardır. Yüklem “katılacaksınız” biçiminde olmalıdır.
- E) İlk cümledeki “**hiçbiriniz**” öznesi ikinci cümledeki “**giyinmişsiniz**” yüklemi için uygun değildir. Özne eksikliği oluşan ikinci cümleye “**hepiniz**” öznesi getirilmelidir.
- B’deki cümlede herhangi bir anlatım bozukluğu yoktur.

CEVAP: B

HOCA Kafası

10. A) Cümlede “**masal anlatma**” ve “**şarkı söyleme**” şeklinde iki durum vardır. Ancak “masal” sözcüğünün bağlı olduğu “anlatması” fiilimsisi eksiktir.
- B) “Aşına olduğunuz bir yazar” sözünün “başrol oynamasına” fiilimsisiyle bağlantısı için “**yazar**” sözcüğüne tamlayan eki (-ın) getirilmelidir.
- C) Cümlelerin öznesi “**kaleci ve ben**”dir. “Ben” kişinin dâhil olduğu öznelerin yüklemeleri “biz” kişisine göre çekimlenir. Cümlelerin yüklemi “**karşı karşıya kalmıştık**” biçiminde olmalıdır. Cümlede özne-yüklem uyumsuzluğu vardır.
- D) “Kendimi doğru ifade **edebilme-m-i**” bölümünde iyelik eki “-m” gereksizdir.
- E) Bu cümlede özne eksikliği yoktur. Edilgen çatılı olan “açıklanarak” yargısıyla etken olan “dağıttı” yüklemi arasında çatı uyumsuzluğu vardır. Cümle “Test sonucu az önce açıklanarak asistanların hepsine **dağıtıldı**.” şeklinde olmalıdır.

CEVAP: E

12. A’daki cümlede tamlayan eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Cümlelerin birinci bölümünde “hayattan şikâyet etmek” ifadesi vardır ancak ikinci bölümde neyin anlamından söz edildiği açıkça ifade edilmemiştir. Cümleye “anlamına” sözcüğünden önce “**hayatın**” tamlayanı eklenmelidir.

CEVAP: A

13. A, B, D ve E’deki cümlelerde dolaylı tümleş eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozuklukları vardır. Cümlelere aşağıdaki gibi dolaylı tümleşler eklenmelidir:
- A) “... **uyarılarıma** itibar etmemiş gibiydi.”
- B) “... **personelimize / onlara** teşekkür ediyorum.”
- D) “... **tavrıma** bir bahane bulmadım.”
- E) “... **ondan** bir hayli çekinebilirsiniz.”
- Ancak C’deki anlatım bozukluğunun sebebi nesne eksikliğidir. Cümlede “anlatıp” yargısından sonra “onları” şeklinde bir nesne bulunmalıdır.

CEVAP: C

14. D'deki cümlede “**modern ya da eski Yunan edebiyatından**” bölümünde sıfat ve isim türünde sözcükler ortak bir tamlanana bağlanmış, “modern edebiyatından” gibi bir anlam ortaya çıkmıştır. Cümlede tamlanan unsurlar ayrı ayrı yazılmalıdır: modern **edebiyattan** ya da eski Yunan edebiyatından

A'daki anlatım bozukluğu **özne eksikliğinden** kaynaklanmaktadır: “... söylemediğiniz için **cümleleriniz** pek çok insanı üzüyor.”

B'de fiilimsi eksikliği vardır: “... güzel bir bağ **kurmak** ve ...”

C'de özne-yüklem uyumsuzluğu söz konusudur. Yüklemde çoğul eki olmamalıdır. “Müze binaları ... ihtiyaç **duyar**.”

E'de birinci bölümde yüklem eksiktir. “... makineyi **tamir edemedim** ..., sen de ... musluk bataryasını bir türlü takamadın.”

CEVAP: D

15. E'deki “Taze sıkılmış meyve suları, gribal enfeksiyonlardan korunmada etkili olduğu bilinir.” cümlesinde “**taze sıkılmış meyve suları**” ifadesinde “etkili olduğu” fiilimsisiyle bağlantıyı kuran “-nın” eki kullanılmalıdır: taze sıkılmış meyve sularının Cümlede tamlayan ekinin eksik olmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır.

CEVAP: E

16. “**Saptanıp**” fiilimsisi “-n” ekiyle edilgen çatıda kullanılmıştır. Yüklem görevindeki “**değerlendiriyor**” ise etken çatıda olduğundan cümlede **çatı uyumsuzluğundan** kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.

CEVAP: B

17. A) Cümlede sıfat olan “**psikiyatrik**” ve isim olan “**hormon**” sözcüklerinin ortak tamlanana bağlanmasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. İfade “**psikiyatrik tedaviye ve hormon tedavisine**” şeklinde düzeltilmelidir.

B) Cümlelerin ikinci bölümünde “ilaç bulunursa” sözünden sonra gelmesi gereken “**virüs**” **öznesi eksiktir**.

C) Özne olan “herkes” ile “tercih etmişlerdi” yüklemi arasında tekillik-çoğulluk yönünden anlatım bozukluğu vardır. Yüklem “**tercih etmişti**” şeklinde olmalıdır.

E) Cümlelerin ilk bölümünde “hedef” sözcüğünün bir fiilimsiye ihtiyacı vardır: “Önce makul bir **hedef belirlemek**, sonra ... doğru bir yöntem kullanmak önemlidir.”

D'deki cümlede herhangi bir anlatım bozukluğu yoktur.

CEVAP: D

18. “Kalp atışlarınızın düzenli olması sağlıklı olduğunu gösteriyor.” cümlesinde düzenli olan “kalp atışları”dır ancak “kalp atışlarının sağlıklı olması” değil, “**kalbin sağlıklı olması**” kastedilmiştir. Cümlede “sağlıklı” sözcüğünden önce “**kalbini-zin**” sözcüğü getirilmelidir. Bu sözcük de tamlayan görevindedir.

Aynı türde bir eksiklik B'de vardır:

“Teori, ilk bakışta ilgi çekici ama **teorinin** sağlam bir altyapısının olduğuna emin değilim.”

A'da ek fiil eksikliği düzenlenmelidir: “... aileleriyle ilişkileri **pozitif** ancak ... yapıcı değildir.”

C'de “sizden başka kimse” öznesi ikinci cümleye uygun değildir. Özne eksikliği “... **herkes** suçlayıcı bir tavır takındı.” şeklinde düzeltilebilir.

D'de özne-yüklem uyumsuzluğu vardır, yüklemdeki “-ler” eki çıkarılmalıdır: “... her şey ilham verebilir.”

E'de ek eksikliği vardır: “Çocuk dönemi” değil “**çocukluk**” **dönemi** denmelidir.

CEVAP: B